

Dr. Padányi Viktor: Dentu-Magyarìa

"Egy nép történelme erkölcsi vagyon, amit minden hű fia gyarapítani törekszik."

A szerző előszava

I. "BARBÁROK" ÉS "CIVILIZÁLTAK"

II. A "LE MIRACLE GREC" ÉS A "KONSOLIDIERTE BARBAREI"

III. AZ ÁTÉRTÉKELÉS SZÜKSÉGE

IV. ROKONA-E HÁT A SZUMIRNAK A MAGYAR?

V. SZABIR MAGYARSÁG VAGY ONOGUR MAGYARSÁG?

VI. A "LEBEDIA" MEZOPOTÁMIAI SZÓ

AZ ELSÜLLYEDT MEDITERRANEUM

VII. TÉR, ÉS TÖRTÉNELEM

VIII. ADALÉKOK A KÁSPI-MEDITERRÁNEUM TÖRTÉNETÉHEZ

IX. AZ ÚJ TÖRTÉNELMI FAKTOR: A LÓ

X. SZUBARTU

XI. A KELETI SZABIRSÁG KÉRDÉSE

XII. DENTUMAGYARIA KELETKEZÉSE

DENTUMAGYARIA NÉMA TÖRTÉNETE

XIII. AZ ÚJ ORSZAG NÉPE

XIV. ÜGEK KAGÁN

XV. ÁLMOS /819-893/

XVI. ÁRPÁD /840-907/

XVII. AZ ÚJ TÖRZSSZÖVETSÉG, MINT KATONAI ERŐ.

XVIII. A MAGYAR-BOLGÁR HÁBORÚ ÉS A BESENYŐK

FORRÁSOK ÉS IRODALOM

FÜGGELÉK

I. "VAJDA" SZAVUNK ETIMOLÓGIÁJA

II. MEGJEGYZÉSEK A BESENYŐKKEL KAPCSOLATBAN

III. A "TERAVARTANNA"

A szerző előszava

A magyar történettudományi szakirodalom ide s tova már 200 éves és kétszáz esztendő után ez a könyv az első, amely népünk honfoglalás-előtti történetét összefüggően tárgyalja. Ennek okát, részletesen és kímélet nélkül kielemezve, meg fogja találni az olvasó e mű lapjain. Ez a könyv, bármilyen hosszadalmas előkészülettel s szinte legyőzhetetlen nehézségek árán készült is, hiányos és sok sok kívánni valót hagy hátra. A szakember előtt szolgáljon azonban mentségül két nehéz körülmény. Az egyik az, hogy a szakmunka és a művelt közönséget is érdeklő szintézis két merőben különböző és összeegyeztethetetlen műfaj, s mivel az emigrációban u.n. szakmunkát kiadni lehetetlen, egy népszerűsítő összefoglalás pedig szak-alátámasztás nélkül nem érdemel hitelt, ezt a munkát kétféle szempont szerint kellett megírni s a kétféle szempont széttepte a feladatot. A másik az, hogy ezt a könyvet a szerző nem egy egyetem magyar történelmi intézetének kellőképpen felszerelt tanári szobájában s szakképzett fiatal kutatók segédletével írta, hanem egy merőben más természetű kenyérkereseti munkája mellett a pihenéséből elrabolt idejében, elmondhatatlanul nehéz, teljesen magánosan végzett és igen szűkre szabott lehetőségű kutatómunka alapján. Hogy ily körülmények között egyáltalán szabad volt-e ezt a munkát megírni, arra annak a kétszáz meddő esztendőnek a szemrehányása felel, mely alatt ezt a könyvet a magyar történettudomány elmulasztotta létrehozni.

A könyv anyaga, anyagkezelése, felfogása és konklúziói egyaránt merészek és forradalmiak, a tökéletlen emberi ész minden jószándékú alkotásának kijáró elnézés határain belül azonban, a szerző harminc ötéves történelmi múltjával vállalja a felelősséget értük. A könyv anyagának kiegészítése, a tévedések kiigazítása egy a múlt nagy tévedését bátran felszámoló s a jelen kísérlettel tört új ösvényen bátran elinduló új magyar történelmszemlélet feladata lesz, akik remélhetőleg kedvezőbb körülmények között fogják folytatni azt, amit az itt következő mű szerzője olyan kedvezőtlen körülmények között indított el. E sorok írója hittel hiszi, hogy a nemzetünket ért szörnyű katasztrófa után a nagy és közömbös világ száz egyetemén készülődő új magyar történelmszemlélet egy a múltban otthon - sajnos - meg nem értett, egyszerű, két tömör mondatban kifejezhető hivatási metafizika alapjáról fog elindulni: Egy egyetemes történettudomány, amelynek a pusztai igazságkeresésén kívül más célja is van, abszurdum. De egy nemzeti történettudomány, amelynek a pusztai igazságkeresésén kívül más célja nincs, szintén az. Idegenben, a hontalanság tizenkilencedik esztendejében
dr. Padányi Viktor.

". . .Itt van a régi tompa nóta, Mely süket ködben lapult Vitéz, bús nagyapóink óta"

TÖRTÉNETSZEMLELETÜNK KRITIKÁJA.

I. "BARBÁROK" ÉS "CIVILIZÁLTAK"

Mikor az európai társadalomtudomány a 19. században felállított egy történelmi értékelméletet, amely az ókori és a középkori népeket életformájuk alapján emberi értékükben; faji minőségükben osztályozta "letelepedett", tehát felsőrendű, és "nomád", tehát alacsonyrendű kategóriákká, nem vette észre azt az egyébként hangosan kiabáló tényt, hogy a kontinenseknek nemcsak parti régiója, hanem belseje is van, és az ókor kezdetén a nagy vízetlen térségek közlekedés - és ennél fogva társadalmak - híján vagy teljesen lakatlanok voltak, vagy legfeljebb kisebb folyók, patakok vidékén apró fejlődésre képtelen diaszpórák vegetáltak rajtuk.

Az emberiségnek hosszú évezredek fejlődésén kellett átesnie, míg képessé vált egy olyan civilizációs forma kimunkálására, amelynek segítségével a társadalomképződés belső kontinentális térségeken is lehetővé vált. Ennek a civilizációs formának kimunkálása forradalmat jelentett az ókori emberiség életében, hiszen a vízhez kötöttség bilincseiből szabadította ki az embert.

Az a korszakalkotó társadalomtörténelmi esemény, amely a társadalomformálódást a kontinentális belső terekben is lehetővé tette s ezzel négyzetkilométerek tízmillióin indította el a történelmi értelemben vett életet, a lovaglás és a lóvontatás feltalálása volt, amely egy csapásra megszázaszozta a föld "lakható" felületét.

A helyhez kötött "parti" civilizáció-forma mellett a lovas civilizációs forma létrehozása az emberi intelligenciának egyik legnagyobb történelmi teljesítménye, hiszen az első csupán emberen kívül fekvő a priori tényekhez való alkalmazkodás volt, a második azonban teljes egészében emberi alkotás, és hogy miért vall "felsőbbrendűsége" az első és miért jelent "alsőbbrendűséget" a második, azt csak a 19. század európai tudósa tudná megmondani.

Ez a forma, amit az a körülmény hívott életre, hogy természetes útrendszerek, kiterjedt folyóvidékek, mediterráneumok kevés helyen adódnak, a Kr. e. 3. évezredben jött létre. Ennek a formának, mely két évezreden át élte, történelemmel, társadalmakkal töltötte fel a "parti" jellegű sávok mögött ásítozó belső kontinentális térségeket és kiterjedt politikai kötelek létrejöttét tette lehetővé, ugyanannak a géniusznek csodálatos intelligenciája volt

a kimunkálója, amely az írást és a tornyot kitalálta. A vizek háta helyett lovak hátára ültetett társadalom eszméje éppolyan korszakalkotó volt egy primitív és földhözragadt emberiség idején, mint a mozdonyé négyezer évvel később, és aki ebben primitívséget, "barbárságot" lát, aligha érdemli meg a "történettudós" nevet. A lovas-társadalom és lovas civilizáció létrejötte a Káspi-mediterráneumban indult és ugyanannak az író, nyiratkozó, borotválkozó, fehérneműt viselő, rendszeresen fürdő turáni fajnak volt a teljesítménye, amely már 7-8000 évvel ezelőtt toronymagasan emelkedett ki a földlakók makogó és torzonborz világából.

Ez a forma, egy különleges civilizációs típusnak formája, amelyben nem az a gondolat fejlődik rendszerré, hogy szükségleteket kielégítő anyagi; vagy szellemi javakat mozgatnak a tér láthatatlan akadályán keresztül a helyhez kötött emberhez - mert erre úthálózat hiányában nincs lehetőség - hanem az ember és háztartása mozog, tehát saját személyében küzd le a távolságot maga és a helyhez kötött anyag között, amire szüksége van. Pontosan ugyanez a gondolat, ugyanilyen kényszerből ölt testet Európában háromezer évvel később az egyetemen. Mivel a könyvnyomtatást nyugaton még nem ismerik a középkorban, a szellemi szükségletek kielégítésére a javak tehát ritka helyen találhatók, helyhez kötöttek és nem szállíthatók, a fogyasztók saját személyüket mozgatva, lelőhelyeiken kénytelenek felkeresni őket. Így alakulnak ki a szellemi lerakatok, egy-egy könyvtár és az azzal foglalatostkodó néhány tudós körül az egyetemek a 12. században, melyeket aztán a tanulni vágyók mindenfelől felkeresnek. A gondolat és megoldás egyaránt "turáni" és "nomád".

Egész társadalmak mozgatásához természetesen óriási tömegű lóra van szükség s ezeknek tenyésztése, táplálása, tartása, és használata nemcsak a társadalmi és politikai tevékenység középpontja s az életforma meghatározója, hanem a civilizáció és a kultúra. Kiformálója is. A roppant távolságokat jelentő eurázsiai térség nagyszámú és nagytömegű társadalmainak civilizációs és kulturális formáját ez szabja ki és mintázza meg.

Tipikusan "nyugateurópai" és tipikusan 19. századi történetiszemléletünk rosszul értesült s mintha igazságtalan és helytelen lenne az ókori és középkori lovas-civilizációkkal szemben s ennek következtében az európai ókorszemlélet valótlán, felemás és egyoldalú. Az "ókor" a nyugati történetiszemlélet számára Mezopotámia, Egyiptom, Hellas és Róma, meg esetleg egy kicsit Kína és India is hozzá; és ez olyasféle szuggesztíót olt belénk, mintha ezeken kívül ókor nem is létezett volna, vagy legalábbis az ezeken kívül fekvő "ókor" a történelmen és az emberiségen kívüli mennyiséget jelentene csupán. Az európai értékelés a lovas-formában mindenkor civilizációs fokot (mégpedig alacsony fokot), nem pedig civilizációs formát tekintett, a "lovas-nomádságot" tehát nem önálló civilizációs és életforma kategóriának, hanem csupán "a" civilizáció és "a" kultúra egy kezdetleges lépcsőfokának értékelte s bizonyos lenézéssel kezelte. Ez az attitűd, lényegében két türelmetlenül és felületesen szerzett benyomáson alapszik.

Az egyik az, hogy a nagy ó- és középkori lovas kultúráknak és civilizációknak alig maradtak fenn monumentális emlékei, pontosabban, monumentális maradványokat kis területre koncentrálva és feltűnő mennyiségben az archeológia eddig nem talált, nem kis részben azért, mert nem is keresett, arról nem is beszélve, hogy a sokat használt kapubejáratból kipusztul a fű is, a keveset frekvenciált udvarsarokban viszont minden odadobált szemét megmarad.

A mélybetaposott emlékek hiánya hozza aztán létre azt a negatív benyomást és elhamarkodott ítéletet, hogy a lovas-civilizációk és kultúrák nem voltak civilizációk és kultúrák, mert nincsenek monumentális emlékeik.

Ha azonban egy kissé átgondoljuk, hogy amennyire természetes, sőt szükséges az, hogy a helyhez kötött társadalmak építkeznek, városokat, piramisokat, templomokat, fórumokat,

falakat, amphiteátrumokat, cirkuszokat létesítenek, egyszóval urbanizálódnak, és súlyos, szállításra teljességgel alkalmatlan nagyplasztikai műveket alkotnak, annyira szükséges az is, hogy a lovas társadalom nem létesít, vagy sokkal kisebb mértékben létesít ilyeneket, és pedig nem azért, mintha "alacsonyrendű" volna, és hordozójában nem volna meg az ilyesmihez a képesség, hanem egyszerűen azért, mert a lovas-civilizációk lényegét nem az "urbs" fejezi ki.

A lovas-életforma lényegét és alapját három követelmény adja: a földrajzilag mozgékony társadalom, a helyhez kötött szükségleti cikkeknek nem szállítása és szétosztása, hanem felkeresése és a helyszínen való felhasználása s végül a legfontosabb biológiai bázis olyan kiválasztása, hogy az helyváltoztatásra éppúgy képes legyen, mint maga a társadalom, amely belőle él, tehát a távolságokkal szemben ne legyen olyan érzékeny, mint a holt anyag. Ez a bázis az állat. Így a lovas-életforma karaktere rurális.

Természetesen ahogy az "urbánus" karakterű társadalmaknak is van rurális, sőt "nomád" tartozéka, ugyanúgy van "urbánus" tartozéka a rurális karakterű lovas-társadalmaknak, vagy, ha úgy tetszik "nomád" társadalmaknak is. Ez azonban a lényegnek csak tartozéka.

A kettő közti különbséget a távolsággal szembeni reakció formája jelenti. Az urbánus társadalom úgy reagál a távolságok tényére, hogy kis területekre, gócbba bújik össze, míg a rurális társadalom nagy térben szétszórva - lóra ül. Az első a zsúfoltság tényéhez fegyelmezi magát, a másik a kötetlenséget értékeli. Az első díszíti a környezetet, ha megunja, a másik kicseréli. Az első a monumentalitást tiszteli, a másik a gyorsaságot. Az elsőnek az erénye az alkalmazkodás a másinak ideálja a függetlenség. Az elsőnek életélménye a véglegesség, a másodiké a mozgalmasság. Mindez éppúgy determinálja a kulturális és civilizációs produkciók anyagát, formáit, területét és fejlődési irányát az egyiknél, mint a másiknál. A "lovas" életforma és a "vízi" életforma két merőben különböző és szinte összehasonlíthatatlan világ az ókorban és a koraközépkorban, amelyek semmi esetre sem állnak az "alacsony" és a "magas" viszonyában egymással szemben.

A lovas-társadalomnak olyan civilizációs és kulturális készítményekkel kellett kielégítenie egzisztenciális és esztétikai igényeit, amiket állandóan és könnyen magával hordhatott. Az "európainál" sokkal magasabb fokon álló öltözködési kultúra, fegyver, ékszerű és utazási kultúra, a mozgékony életforma szükségleteihez kimunkált csodálatos lakáskultúra, a helyváltoztatáshoz szabott szórakozások és szellemi táplálékok a művészeti területek, és a mozgó-formának megfelelően a művészeti produktum anyaga könnyű és kis térfogatú - bőr, fa, csont, nemesfém, textil - mérete, súlya kicsi, egyszóval könnyű, szállítható, mint az ékszer, szőnyeg, ötvösmunka, (1) vagy a rovásírás könnyű, három, vagy négylapú fa rudacskái, avagy a tánc, hangszer és az ének. A magyar táncok összehasonlíthatatlan gazdagsága és a magyar népdalok ezre i, amekkora mennyiségre az európai népeknél nincs precedens, képet adnak ennek a két művészeti ágak ókori és középkori fejlettségéről ezeknél a "nomád" és "barbár" népeknél.

Úgy hisszük, hogy a mozgó formának megfelelő fafaragás, ötvösség, kerámia, kisplasztika, szőnyegszövés, bőrdíszművesség, fegyverművesség, női kézimunka, zene, tánc, ének, hősköltemény, mese, monda szintén kultúra.

Hogy a könnyen szállítható ruházati, kisplasztikai, kerámiai és ötvös produktumok, valamint a szellemi kultúrát rögzítő könnyű anyagok veszendő voltak és gyakori mozgásuk, valamint a harcoló életmód és gyakori rablások következtében nem tudták úgy legyőzni az évezredek enyészését, mint a kő és a márvány, valamint az egyhelyben lakó életformának a föld felszínén, vagy a föld alatt megmaradt különböző maradványai és nyomai, és ennél fogva emlékekben eddig keveset talált meg belőlük az archeológia, még nem bizonyítja, hogy a lovas-kultúrák alacsonyrendűek voltak. A civilizált világ ma

mindenesetre nem az ókori parti népek, hosszú ingeinek, tógáinak, tunikáinak, dalmatikáinak, vagy a germánok elől-hátul lelógó és kétoldalt hónaljig szíjjal összefőzött ujjatlan ruhadarabjának modernizált utódait hordja, hanem a turáni lovas-népek nadrágjainak, csizmáinak, öveinek, sapkáinak, csatjainak, kesztyűinek, fehérműinek, elől, középen végiggombolt, bevarrt ujjakkal ellátott "kabátjainak" (3) szabásdivatban módosuló, de alapformájában évezredek óta ugyanazon lényegét. A civilizált világ a régi római és germán lovaglás helyett, amely a kengyelt sem ismerte, ma kengyelt, nyerget, sarkantyút használ, amelyeket a turáni lovas-kultúrából hún, avar, magyar közvetítéssel kapott, és nem rögzített tengelyű kétkerekű római és germán talyigákra ül, hanem fordítható tengelyű, négykerekű, "nomád" civilizációban kifejlesztett magyar kocsikra, amelyeknek még a nevét is átvette. A "könnyű lovasságot", a "keleti" (!) szőnyeget, a kovácsolt fegyveracélt, a művészetté fejlesztett kardvívást, lovaglást, a "Blitzkrieget" éppúgy a turáni lovaskultúrától kapták a "parti" társadalmak, mint az ötvösséget, a lótenyésztést, a "szkíta" nyilat, a pányvát és még számtalan más egyebet, amiknek "turáni" eredetével nincs a világ tisztában, s ha valaki kimutatná, hogy mennyi alapeszköz és alapismeret "nem-árja" eredetű, az ellenlistán alig maradna valami. Bizony, a turáni lovas civilizáció emlékeit nemcsak a föld nyelte el, hanem az árják is.

A lovas-civilizációról kiformált lesújtó ítélethez vezetett azonban egy másik felületes benyomás is. Ez a benyomás onnan származott, hogy az ókori és középkori - és ezekben a korokban adekvát színvonalú lovas-civilizációk és kultúrák megújult formában, magasabb, modernebb fokozatban nem fejlődtek tovább, úgy, ahogyan ez a "parti" civilizációk és kultúrák esetében történt

A lovas-civilizációt a barbársággal és kezdetlegességgel azonosító retrospektív újkori európai benyomás ítélete azonban két dologgal elfelejtett számolni a 19. században. Az egyik az volt, hogy míg a vízi közlekedésre épült civilizációnak vannak történelmi fokozatai - folyami, mediterrán, óceáni, amely a hajók óriási kapacitásnövekedésében jut kifejezésre a primitív folyami bárkától a 4-5000 tonnás óceánjáró vitorlásig az évezredek folyamán - addig a lovas-civilizációnak ilyen "ókori- középkori-újkori" fokozatai nem lehettek. A másik dolog pedig, amiről a "faji" konklúziókat levonó európai történettudomány elfeledkezett az volt, hogy a koraközépkori lovas-társadalmak civilizációja és kultúrája mellé elmulasztotta melléállítani saját "európai" koraközépkori civilizációját és kultúráját, illetőleg az, amit melléállított, nem koraközépkori és főleg nem - európai volt. Az első nem kíván bővebb fejtegetést.

A lovaglást lehet akrobatikus fokig fejleszteni, a fogatolást lehet kombinálni, módosítani, lehet 2-3-4-5-6-8 lovat befogni, nyerget, kocsit, lószerszámot lehet célszerűsíteni, díszíteni, kipárnázni, rugózni, aranyozni, vagy akár drágakövekkel kirakni, de a ló, a lóvontatású közlekedés és szállítás gyorsaságát, távolsági és rakodási kapacitását lényegesen nem lehet. Az Kr. e. 1000-ben csaknem pontosan ugyanolyan volt, mint Kr. u. 1800-bar. A lovas-társadalmak kultúrája és civilizációja e miatt rekedt meg valahol Kr. u. 100 körül, a középkor derekán. Mindez más szavakkal annyit jelent, hogy az eurázsiai kontinensen a belső terek társadalmi sem álltak mélyebben a középkor első századaiban, Csak kivédhetetlenül le kellett maradniok a tér bénító ellenállása következtében az emberiség szaporodásának azon pontján, amely nagyjából a középkor derekának felel meg, mert a szakadatlanul növekvő létszámú társadalmakkal adekvát állatállomány eltartása a társadalom földrajzi széthullása nélkül tovább nem volt lehetséges. A lovas-életforma társadalma nem koncentrálódhatik, s mivel nagy területre van szüksége, amit együtt tartani és megvédeni nem képes, szét kell hullania.

A nagy ókori és koraközépkori lovas-civilizációk szétesésének nem a turáni faj "alacsonyrendűsége" volt az oka, hanem az emberiség dimenziójának növekedése.

Amikor a 19. század Európájának túlságosan magabiztos embere az emberi társadalmakat "nomádokra" és "letelepedettek" osztotta be és kimondta, hogy az előbbi "alacsonyrendű", az utóbbi felsőbbrendű civilizációs fok (5), szemmel láthatóan fogalma sem volt a távolságok tragikus civilizációs problémájának roppant történetformáló és társadalombénító súlyáról, de elkerülte a figyelmét az is, hogy a Kongó-vidéki négerfalvak, vagy a balkáni hegyilakók primitívnek maradt társadalmi éppúgy "letelepedett" társadalmak, mint pl. a koraközépkori avarok "nomád" birodalmának déli, nyugati és északi peremére letelepített szláv "puffernépek" politikailag és társadalmilag egyaránt amorfi, civilizálatlan, verem- lakás színvonalú, nyomorúságos mennyisége is, szemben az avarok "nomád", de birodalmakat fenntartó társadalmával. Miután pedig ugyanez a kor azt is kimondta, hogy az "ázsiai" lovas-társadalmak "nomád" társadalmak voltak, az utolsó ókori évezred és a koraközépkor turáni lovas-társadalmainak barbár voltáról és "alacsonyrendűségéről" meghozott tudományos ítélet úgyszólván automatikus volt.

A 19. század részéről a turáni fajról kimondott és éppen annyira lesújtó, mint amennyire felületes ítélet "tudományos" megállapításon alapult. A 19. század európai tudománya egy meglehetősen önkényesen túlértékelt "európai" vonás hiányát kérte a turáni lovas-civilizációk emberétől számon. Ezt a vonást a német tudomány úgy nevezte el "Sesshaftigkeit" és ennek a Sesshaftigkeitnek szemmel láthatóan igen magas "civilizációs" értéket tulajdonít. (6).

A "nomádnak" klasszifikált "turáni" népek történelmi kérdésével egyébként kissé behatóbban kell e helyen foglalkoznunk. A "nomád" és a "nomád nép" kifejezés, mint tudományos terminus technicus, magán viseli a 19. század "tudományos" stílusának minden jellemvonását.

1. Ezt a kis térfogatú művészetet tanulják el a "nomád" lovas népektől meotiszi tartózkodásuk alatt (kr. u. 180-370) a "sesshaftig" gótok és viszik vissza, mint "gót" művészetet Nyugat- Európába.

2. Hogy ez mennyire így van, arra példa keresztény középkorunk első negyedévezredének szellemi kultúrprodukcója. A kor 1000-tól 1241-ig feltétlenül a sokszorosát hozta létre annak a gyér és szegényes mennyiségnek, ami ebből a korszakból túlélte a tatárjárás elképzelhetetlen pusztítását. Hogy egy monumentális templomokat, várakat, palotákat létrehozó, Horvátországot, Szlavóniát, Dalmáciát, Rámát, Észak-Szerbiát s Halicsot Magyarországhoz kapcsoló, tehát egy félmillió négyzetkilométeres területű nagyhatalmat kiépítő negyedévezred többmillió magyarországi irodalomban csak annyit hozott volna létre amit a Halotti Beszéd, az István-legenda, az Intelmek, a Gellért-legenda, Anonymus Gestája és néhány irodalmi töredék nyomorúságos mennyisége jelent, egyszerűen lehetetlen. Amikor Szent Istvánnak, Szent Lászlónak, III. Bélának már volt udvari történetírója, elképzelhetetlen, hogy az európai középkor talán legműveltebb uralkodójának, a teljes teológiai műveltségű, eredetileg papnak szánt "Könyves" Kálmánnak, vagy a fényűző, nemzetközi udvartartó, előkelő külföldi rokonságú és hiú II. Endrének ne lett volna. A kor magyar királya évi 22 millió ezüstdénár jövedelmével Európa legnagyobb jövedelmei egyikének volt élvezője, az Anonymus név mögött rejtőző Péter budai prépost a Sorbonne-ot végezte és nem ő volt egyedül. Szláv fordítás alapján tudunk pl. Kálmán király korabeli magyar nyelvű regényes történetéről, amely a trójai háborúról szól s amelynek magyar eredetije nyomtalanul eltűnt. A királyi udvar, 10 püspökség és számos kolostor mellett az 1000 és 1241 közötti hosszú idő szellemi alkotásainak mennyisége legalább a százszorosát teszi ki annak, ami megmaradt. Hogy a tatárjáráskor mi minden vált a lángok martalékává, elképzelhetetlen, Középkori kultúránkat "bizonyítékok hiányában" marasztalják el, s pogánykori kultúránkkal pontosan ugyanez az eset.

3. A ruhadarab neve magyarul "kabát", szumirul is, akkádul is "kabat". Ez a görögök, rómaiak, kelták, germánok által nem ismert ruhadarab ma a fehér civilizáció összes férfiái által viselt minden felső ruhadarabnak őse, a frakkot is beleértve.

4. A magyar ötvösipar a 9., 10., 11. századokban éppolyan ismert volt mint pl. a bolgár bőr, a "bagaria", vagy a damaszkuszi penge. A magyarok "lovait és ezüstjét" (értsd feldolgozott ezüst) igen sok 9., 10., 11. szd-i kútfő említi, mint keresett kereskedelmi árut. Árpádkori sírleletekben egész ötvös-felszerelések vannak halottakkal eltemetve.

5. A 19. szd. tele van "tudományos" megállapításokkal, amelyek egymásután dőlnek meg, különösen a történettudomány és a társadalomtudomány területén, amely területeken a 19. század értesülései nagyon-nagyon hiányosak voltak. Az a vigyázatlan, elhamarkodott és felületes rendszerező munka, amit a 19. század végzett, szinte minden pontjában revízióra szorul, és ez a revízió állandóan folyik is. Csodálatos, hogy viszont ennek az azóta helytelennek bizonyult s lebontás alatt álló rendszerező tevékenységnek alapján létrejött hibás megállapítások viszont - megmaradtak. Vagyis a 20. század tudománya a 19. század premisszáiról egymás után mutatja ki, hogy helytelenek voltak viszont az ezeken a helytelen premisszákon épült konklúziókat még mindig használja, különösen olyan területeken, ahol kényelmetlen egy becsületes revízióval szembenézi. Az "árja" és a "turáni" faj értékviszonya úgy látszik ilyen terület.

6. A 19. század német történelmi irodalma "megállapította" s a megállapítást átvette az egész nemzetközi történettudomány - hogy a nomád magyarságot az augsburgi (lechmezei) "magyar-mészárlás" (Ungarnschlacht) szorította Sesshaftigkeitre. A megállapítás nélkülöz minden alapot, mert:

1. az, hogy egy nép katonai expedíciókat küld ki idegen területekre, melyek operációi végrehajtása után visszatérnek bázisukra, nem nomádság; a 10. század magyar katonai akcióit kizárólag katonák, csak férfiak, nem pedig családostól, germánok módjára barangoló nomád háztartások hajtották végre (ha a belföldről kiküldött és oda visszatérő katonai alakulatok operációi "nomádságot" jelentenének, akkor a két világháború Németországa is "nomád" állam lenne);

2. a külföldi katonai akciók 955-el nem szűntek meg, hanem a balkáni térben 970-ig változatlanul továbbfolytak.

3. ezeket az akciókat nem a "nomád" magyarság egyeteme, hanem annak határbiztosító katonai szervezetei végezték, a déli határ balkáni előterében a déli határőr-törzs, a Jenő (Parancsnoka ez időben Botond), a nyugati határ déli szakaszán a Nyék (parancsnoka ez időben Vérbulcsu), északi szakaszán a Kéri (parancsnoka ez időben Lehel). A 10. század két nagy magyar hadjáratát kivéve (937, 954) minden megfélemlítő és zsákmányoló, vagy megtorló fegyveres akciót nyugaton éppúgy, mint a Balkánon kizárólag ennek a három határbiztosító törzsnek kisebb-nagyobb egységei hajtanak végre. A magyarság állattenyésztő, földművelő halászó-vadászó iparúzó zöme e mögött a vonal mögött él. A nyugati határ előterében folyó katonai akciók nem valaminő "Sesshaftigkeit" miatt maradtak 955 után abba (hisz a magyarság a honfoglalás perce óta éppúgy "sesshaftig" volt, mint előbbi hazájában évszázadokon át), hanem egyszerűen azért, mert a két nyugati határvédő törzs offenzív erejét, ca. 5000-5000 embert a lechmezei fegyverletétel után az utolsó emberig lemészárolták a németek (hét embert, orrukat. fülüket levágva. megcsonkítva küldtek haza) s mivel a magyar anyák a 10. században is csak egyszerű szültek egy esztendőben a kiürült támadó keretek feltöltéséhez mintegy 18 év volt szükséges, hisz a fiatal korosztályoknak rendre fel kellett nőniök. Mire pedig ez bekövetkezett, a 970-ben trónra lépő Géza fejedelemmel bekövetkezett a magyar külpolitikában a nagy váltás, a "megfélemlítés" politikájáról a "beilleszkedés" politikájára

való áttérés (térítés megindulása, quedlinburgi követjárás, Judit bajor anyahercegnőnek (Vérbulcsu unokanővére) békítő akciója). Ez szüntette meg a gypű-hadjáratokat a Balkánon is, (ahol pedig nem volt "Augsburg") és nem 955-ben szüntette meg, hanem 990-ben, és nem valaminő "Sesshaftigkeit" bekövetkezése szüntette meg hiszen a magyar törzsek 896-ban történt elhelyezkedése, jelentéktelen módosulásokkal a mai napig ugyanaz.

A 19. századi német történettudomány "Ungarnschlacht- Sesshaftigkeit" komplexumának egyéb aspektusai nem tartoznak jelen tanulmányhoz, ezeknek summázását e sorok írója egyébként 1955-ben Buenos Airesben megjelent "Vérbulcsú" című kis tanulmányában már elvégezte. Itt csupán mellesleg említi meg, hogy lefegyverzett katonák lemészárlása nemcsak a 20. században és nemcsak Katynban felháborító, hanem az a 10. században a Lech-mezőn is az, katonai parancsnokok felakasztása azért, mert jól harcoltak, nemcsak Nürnbergben 1946-ban megdöbentő, hanem Regensburgban 955-ben is az, és akkor, amikor pontosan ezer esztendővel a lech-mezei "magyar-mészárlás" előtt, Kr. előtt 55-ben, Julius Caesar lefegyverezte és utána egy lábíg felkoncoltatta az usipések és tencterusok germán törzseinek harcosait, a római szenátusban legalább akadt egy Cato, aki a lefegyverzett foglyokat már 2000 évvel ezelőtt is védő nemzetközi becsületérzés nevében felháborodott és követelte, hogy ezt az embertelenséget elkövető Caesart tartoztassák le és a germánoknak szolgáltatassák ki, a 19. század német történettudósainak népes soraiban egyetlen egy sem akadt, aki a Lech-mezei mészárlással kapcsolatban egyetlen elítélő megjegyzést tett volna. A magyar hadjáratokról azonban, amelyeknek pusztításai meg sem közelítik a vikingekét, van megjegyzés.

A "nomád" szó alkalmazása még a szakirodalomban sem szabatos és egyértelmű, az általános szóhasználat meg éppen visszaél vele. Amennyiben a "nomád életforma" kifejezés állandó és esetlegességektől függő barangolást, "roaming to and from", jelent, az a tudós, aki először használta a "nomád népek" kifejezését, nem tudta mit beszél. A kifejezés tudományos képtelenségének kimutatásához előbb körvonaloznunk kell a "nép" szó tartalmát.

A társadalomtudomány, mint legalacsonyabb, legkezdetlegesebb, legkisebb ősi társadalmakról, az egy konkrét őstől egyenes ágon leszármazott vérségi kötelékekről, a "hordákról" (gens, clan, had, nagycsalád, nemzetség) beszél, amelynek létszáma az ókorban s a koraközépkorban néhány száz, esetleg egy-két ezer lélek. A következő, ennél már nagyobb, több hordát, nemzetséget magába záró, rokon hordák egyesüléséből létrejött, magasabb fokú társadalom a törzs (tribun) és több törzs politikai és katonai egyesülése a nép, amely rendszerint úgy jön létre, hogy egy- egy erős törzs tehetséges és erőszakos feje a saját törzséhez kényszerít más, gyengébb, rokonfajú és nyelvű törzseket.

Az ősidők óta katonailag szervezkedett turáni katonanépek esetében a "törzs" létszáma már az ókor vége felé is meglehetősen egységes, körülbelül 50-60.000 fő. A turáni népeknél a "törzs" kritériuma katonai kritérium. Törzs az, amely már Kr. e. 270 óta tízes számrendszerű szerint felépített véderő szervezetekhez egy "tuman"-nal (magyarban "tömény", 10.000 fegyveres, mai kifejezéssel hadosztály) járul hozzá, márpedig 10.000 fegyveres (20 %) körülbelül 50.000 lelket jelent. Ha egy törzs továbbszaporodik, kettéhasad, ha valami katasztrófa következtében létszáma nagyarányú csökkenést szenved, más törzsbe olvad bele, de a törzs minimális létszáma mindig ugyanaz. (7) Amikor tehát mi "törzsről" beszélünk, mindig egy ca. 50.000 lelket kitevő szervezett embermennyiségre gondolunk. Mivel pedig egy-egy "nép", egy-egy turáni törzsszövetség, legalább három törzs kell, hogy legyen három törzsnél kisebb törzsszövetségről nem tudunk egy nép - turáni fogalmak szerint - feltétlenül több, mint 104.000 lélek. A honfoglalást végrehajtó magyar nép létszáma mintegy 400.000 lélek. (8).

Ha mármost kvantitatív meghatározási alapként elfogadjuk, hogy egy "nép" a koraközépkorban egy százezen felüli mennyiség, egyszerre kiderül, hogy a "nomád nép" kifejezés, a jelenlegi általános szóhasználat értelmében képtelenség. Százezer fött étellel táplálkozó embernek évi sószükséglete a legnagyobb takarékossgal is 2500 mázsára rüg, amiről gondoskodni kell, mint a vízről és levegőről, márpedig barangoló életmóddal, itt-ott, úton-útfélen felszedni, összelopkodni, vagy összerabolni ennyit nem lehet. só szállításnak rendszeresnek kell lennie és ez, egy 100.000-es embertömeg esetében expressis verbis vagy bányászatot, vagy kereskedelmet involvál, s egy 400.000-es társadalom esetében még inkább. Egy 100.000-es, vagy éppen 400.000-es, tömegű társadalom háziiparilag elő nem állítható felszerelése (vas, fegyver, jármű) akkora mennyiségű állandó szükséglet, amit barangolás közben előállítani nem lehet, hisz pl. 10.000 harcos évi nyílhegy-szükséglete még béke idején is kitesz másfélmillió nyílhegyet (évente és személyenkint 20 nyílhegy elvesz, amit nem lehet megtalálni) és ez 500 mázsa színvas és 500.000 munkaóra, ami 250 nyílkovácsműhely állandó üzemben tartását jelenti. Egy százezres mennyiség állandó, vagy évente többszöri helyváltztatása olyan feladat amely tervszerűséget, felderítést, biztosítást, úti célt és központilag és állandóan működő irányítást és fegyelmezést követek hisz ha ilyen nincs, a 100.000 ember bandákba tömörülve - különösen baj, veszély, vagy éhség esetén egymásnak esik, rabol, mészárol és széthullik. Barangolni csak kisebb hordák - mint pl. az 5. századi germán képletek - tudnak.

Egy százezres társadalom minden tagjának hihetetlenül szervezettnek, átlagon felül műveltnek, csodálatosan, katonailag fegyelmezettnek kellene lennie, hogy "nomád" lehessen. Néhány száz, vagy egy-két ezer főből álló képlet nomadizálhat, de százezres nép nem. Ez fizikai és biológiai lehetetlenség. Százezer ember 13-14.000 fogamzóképes házaspár, ami mindennap 20 szülés, s ha a vonuló nép meg nem áll, 20 család minden nap lemarad, vagy húsz anya és húsz csecsemő meghal. Rázós ökrösszekereken, porban, millió léggel, szúnyoggal napokig vérző asszonyokat cipelni nem lehet.

Ha viszont a "nomád" szó mégsem állandó és esetlegesen alakuló barangolást, hanem pl. a legeltetési követelmények szerinti, évente kétszeri, tavaszi és őszi, inga szerű legelő-bejárást jelent egy és ugyanazon a nagyobb területen, "országon" belül, ahol a 100.000-es, vagy 400.000-es társadalom százezres, vagy milliós állat-tömege számára a legelő, más, ugyancsak legeltetni akaró társadalmakkal szemben, fegyverek erejével biztosítva van, vagyis intézményes "honvédelem" van többé-kevésbé konkrét határvonalakon, a "nomád" kifejezés még üresebb és még tartalmatlanabb. Egy ilyen értelemben "nomád" százezres nép ugyanis, a maga társadalmi egészében nem "legeltet" s nem "nomadizál". Egy ekkora népi szervezetnek van irányítása, mert irányítás nélkül nem élhet, ennélfogva van központja, sőt kiterjedt földrajzi képletről lévén szó, alközpontjai, van kiépített önvédelme, fegyveres ereje, határőrvidéke és határbiztosítása, mert állatállományát és legelőit védeni kell, vannak gazdagjai és szegényei, vannak vezetői, előkelői és átlagtömegei. Egy ekkora társadalomnak van tekintélyes és állandó ipari szükséglete, vannak szabályai és törvényei, tehát van igazságszolgáltatása, van valamilyen vallása, tehát hitélete, van az állattenyésztést kiegészítő, a táplálkozást kiszélesítő földművelése, vannak halászhajói és a folyókon át vannak révei, vannak fegyverkovácsai, nyílkovácsai, íjjártói, szíjjártói, kerékgyártói, nyerges mesterei, takácsai, leállói, csapói, ötvöse, fazekasai és mivel minden család mindent előállítani nem tud; vannak kereskedői, sőt ha bányái és bányászai nincsenek, "külkereskedelme" is van, mert a sót és vasat be kell valahonnan szerezni.

Mindazok, akik a felsorolt funkciókat végzik, nem legeltetnek és sem a határvédő, sem a kovács, sem az ötvös, sem a halász, sem a révész, sem a fazekas, sem a kerékgyártó nem nomád és nem lehet nomád. Százezres, vagy négyszázezres tömegű "nomád" társadalom nincs és soha nem volt. Ekkora tömegnek, ha legfőbb bázisát az állattenyésztés jelenti is, csak egy része, harmada, vagy fele, vagy kétharmada "nomád", már természetesen, ha az

ingaszerű oda-vissza mozgás valóban "nomádság", mint ahogyan nem az (9) Az állatállományra épült lovas életforma civilizációs forma, nem pedig civilizációs fok.

Azt a hatalmas arányú s világtörténeti következményeket maga után vonó háromszáz éves küzdelmet, amit Kr. előtt 50-től Kr. u. 250-ig a Káspi- Mediterráneum akkor már 2000 éves "szkitha" világa folytat Kína és Róma keletről-nyugatról egy időben fellépő nyomásával szemben, a maga globális egészében, és nem külső, hanem belső "turáni" szemléletben és előadásban még nem írta meg senki. Erről a világról, amelyet egy 2000 esztendő történet végén egy tíz emberöltőn át folyó makacs küzdelemben kelet felől Kína, nyugat felől Róma morzsol fel, nincs egységesen és centrálisan felépített kép, amely kidomborítaná, hogy a macedóniai Nagy Sándor kérészetű ázsiai "világbirodalmának" széthullása és a macedóniai satrapák elkergetése után Kr. e. 250-ben újraszervezkedő Káspi-mediterrán világ, a tenger keleti régiójában ez időben újraszervezkedő hun királyság, a tenger déli-délnyugati régiójában ugyancsak ebben az időben újraszervezkedő avar-úz királyság ("Parthia"), és a tenger nyugati régiójában, a Délkaukázus-Kur-Araxes vidékén újraszervezkedő szabir királyság (az u. n. "Scythia") ugyanazon fajhoz tartozó és azonos eredetű rokonépek világa volt.

A 19. században szinte kizárólag csak európaiakból álló ókortudomány, mely a római feljegyzésekből tucatjával ásta elő obskurus kis germán és kelta törzsek sem azelőtt, sem azután nem hallott neveit, nem sokat bíbelődött Elő-Ázsia ókorának utolsó ezer esztendejéből rendelkezésre álló roppant tömegű kútfőanyag rendezésével, egybevetésével és kiértékelésével s amit e téren mégis megállapított, abban nincs sok köszönet.

A Káspi- rezervoárból az ókor utolsó évezrede folyamán és a középkor első felében egymásután kirajzó lovas népegységekről megállapította, hogy "ázsiai nomád hordák" amelyek az alacsonyrendű "turáni" fajhoz tartoznak és ez a primitív tömeg a felsőrendű európai árja-civilizációhoz viszonyítva történelmileg jelentéktelen anyag.

Ezt az európai történet szemléletet két feltűnő, sőt meglepő vonás jellemzi.

Az egyik az, hogy a nem-indogermán, nem- "nordikus", nem "európai" Mediterráneum határozottan elő-ázsiai származású tehát nem európai kultúr népeit és azok mezopotámiai eredetű, tartalmú és karakterű kultúráját és civilizációját "Európa ókorának és a "homo Europaeus" teljesítményének szemléli, a másik pedig az, hogy az "európai" tér Közép-Európától keletre eső és nagyobbik felének a nyugatinál összehasonlíthatatlanul magasabb rendű ókori és koraközépkori történetét egészen feltűnően agyonhallgatja.

A dolgot még különösebbé teszi az a körülmény, hogy - ha "Európát" illetően egyáltalán lehet önálló ókori civilizációról beszélni - ezt csak a földrész keleti felében a Káspi-Kaukázus-Fekete-tenger - Al-Duna régiójában kereshetné a saját földrésze számára önálló ókori civilizációt és történetet verbuváló európai igyekezet, hisz az idegen hódítókként "Európába" érkező idegen nyelvű, idegen- fajú és idegen civilizációjú és kultúrájú mediterrán kolonizátorok létesítményein kívül sem nyugaton, sem északon, sem délen, egyetlen város, egyetlen épület, egyetlen sor írás, egyetlen tudományos, vagy technikai, vagy művészi alkotás, egyetlen államalkotó nép, vagy politikai tett az u. n. "középkor" elindulásáig nincsen, sőt még a középkor első három évszázadában is csak egyetlen történelmi tárgyalásra érdemes európai és "nordikus" tett van :a mediterrán kolonizáció eredményeinek elpusztítása. Európa nyugati, északi és középső térségében a középkor kezdetéig teljes a történelemelőtti félhomály, amelynek csak déli peremsávjába világít bele itt-ott a délről érkező mediterrán napsugár. "Nyugat-Európának" "ókora" nincs. Ókora csak Kelet-Európának van.

Nem mediterrán eredetű civilizációs maradványok, szélesebb, törzsnél magasabb politikai

szervezetek, hadseregek, adózás, építés, egyszóval történelmi-kor az ókor idejéből és a középkor első századaiból, csak a földrész keleti felében vannak. A nyugati részt egy központilag irányított és globálisan vezetett háborúban a keleti rész hunjai fogják meghódítani és nem megfordítva. A keleti rész mintaszerűen megszervezett közigazgatási, diplomáciai és hadi gépezetéhez összehasonlítható nem-mediterrán politikai gépezet nyugaton nincs. A nyugati részen csak törzsfőnökök vannak.

Mindennek a 19. századi európai történettudományos irodalomban szinte alig, a népszerűsítő történettudományi irodalomban meg egyáltalán nincs nyoma. Ellenkezőleg, a történettudomány a mai Dél-Oroszország területén élt késő-ókori és kora-középkori népekről érezhető szubjektivitással következetesen mint alacsonyrendű, "nomád", "barbár", "turáni", népekről emlékezik meg, akiket "Ázsiából érkező hordáknak" tekint és jelöl meg és az "ázsiai" megjelölésen barbarizmust és alacsonyrendűséget ért, az "európai" megjelölésen viszont, a 19. századi világnép szuggesztív alapján, felsőbbrendűséget és civilizációt, noha ez mind az ókorban, mind a koraközépkor folyamán éppen fordítva volt. Mezopotámia, minden idők emberi civilizációjának és kultúrájának alapvetője, megteremtője és kiindulása, amely az évezredek megszámlálhatatlan sorával előzte meg Európát, éppúgy "Ázsia" mint teremtményei, a Káspi-Mediterráneum, a Kaukázus-régió, Kisázsia és a hozzá tartozó Archipelagus, vagy India, Kína, Japán, Mandzsúria és az egykor "Szibériának" nevezett Nyugat-Ázsia amelyek a civilizálódásban éppúgy messze megelőzték Európa lakóit, mint az u. n. népvándorlás "turáni" népei, akár nomádok voltak azok, akár nem.

Ha már most a lovas-civilizációkról és az "ázsiai"-ról, mint ókort és koraközépkort kvalifikáló jelzőről a fentiekben eszközölt összefoglalás végén feltesszük a kérdést, hogy min alapszik az európai társadalomtudománynak, etnológiának, történetírásnak és általában az "indogermán embernek szilárd és minden vonatkozó műben egyöntetűen hangoztatott lesújtó ítélete a "turáni" népek, és közelebről a hunok, avarok, kazárok és magyarok civilizációs színvonaláról, az egyetlen lehetséges válasz csak az lehet, hogy saját primitív európai és "indogermán" ókorát a koraközépkorát civilizációs és általában minőségi szempontból magasabb fokúnak tartja, mint ugyanezen korok "turáni" civilizációit.

Szükséges tehát "Európának" és emberének ókori és kora középkori civilizációs és kulturális színvonalát egy összefoglalásban bemutatni egész a Kr. u 9. század végéig, vagyis addig míg ebbe a felsőrendű civilizációs színvonalú világba az alacsonyrendű magyarság megérkezett.

II. A "LE MIRACLE GREC" ÉS A "KONSOLIDIERTE BARBAREI"

A 19. század európai tudományát saját "nordikus" előítéletén, "indogermán" önérzetén s az "Ázsia"-fogalomhoz kapcsolódó, nem túlságosan mély historizmust eláruló szuggesztívon kívül egy csodálatosan magasfokú ókori civilizáció és kultúra dél-balkáni és Apennin-félszigeti maradványai is befolyásolták, amelyet - főleg a földrajzi tény alapján - "európainak" hitt, gondolt és tekintett, noha az nem volt sem "nordikus", sem "indogermán", sem "európai". (1) Ez a kultúra és civilizáció ázsiai eredetű volt, mezopotámiai kisugárzás volt, ennek hőse nem a "home du Nord" volt, nem az "indogermán" faj volt, amely "átvette" és "továbbfejlesztette" a szumirból kibontakozott kisázsiai-kréta-mykeni kultúrát (amelynek melleleg félezer évre - 1200-700 Kr. e. - volt szüksége ahhoz, hogy a dór vandalizmust kiheverje és a dórokat "hellénekké" asszimilálja), hanem az a faj, amelyben felszívódott és eltűnt az a maroknyi "európai" mennyiség, amely vándorlása során a Mediterráneumba tévedt, és ott egy csomó kárt csinált, abba végül is beleolvadt, mint a gót az olaszba, vagy a bolgár a szlávba.

A mediterrán évezredek meg a mediterrán ember-tízezrek földközi tengerébe itt-ott

belecsurranó északról érkezett patakok iszapos vizét nem saját "európai", "nordikus" és "indogermán" géniusza, hanem a Mediterráneum egy-egy hullámtaraja dobta fel a magasba (2) és ez a néhány vízcsepp az idegen víztömegben szétoldódva még akkor is elveszített volna minden "európai" jelleget és "faji" kultúrhajlamot, ha ilyen lett volna neki. Ezek a mediterrán kultúrtérbe s mediterrán kultúrtársadalmak világába tévedt torzonborz bronzkorszak-színvonalú emberek azonban oda magukkal aligha vittek bármi néven nevezendő "európai" és "nordikus" kultúrhománnyt, hiszen valaminő "prehellénre" valló kultúrális, vagy civilizációs elemnek sehol a legkisebb nyoma sem fedezhető fel északon. A görög-latin "indogermán" nyelvi vonatkozások éppúgy kerülhettek délről északra, mint északról délre s az előbbi sokkal valószínűbb, hisz ez az "indogermán" összefüggés nagyobbrészt - szumir. A keltának, a germánnak és a szlávnak, a mindháromba délről behatoló szumir kölcsönszavak azonos gyökerének "azonosságán" kívül, semmi köze egymáshoz.

7. A turáni törzsszövetségek, vagyis "népek" a törzsek átcsoportosulásai szerint különböző nagyságúak (onogur - "tíz-törzs", besgur - "öt-törzs", tukurgur - "kilenc-törzs" uturgur - "harminc-törzs", ücsogur - "három-törzs", altiogur - "hattörzs" stb., stb., ami katonai szervezetben tíz, vagy öt, vagy kilenc, vagy harminc, vagy három, vagy hat stb. töményt, hadosztályt jelent), de az egyes törzsek "újoncozási" alapon meghatározott hagyományos létszáma hozzávetőlegesen mindig ugyanaz. Az egyes törzsek töményeinek fele, 5000 fő, defenzív (home guard), másik fele. offenzív erő. A tízes számrendszerű szerinti hadiszervezet Kr. e. a 2. században a hunoknál, Kr. u. az 5. ben az onoguroknál, a 7. ben a kazároknál (pl. a lebediai onogur határőrvidék 4 törzsének 20.000, az északi, barszil határőrvidék 2 törzsének 10.000 embert kellett a kazár hadseregbe küldeni), Kr. u. a 9. században a magyaroknál, sőt a 13. században Dzsingisz-kán tatárjainál is ugyanaz. A "tömény" (parancsnoka a kán) tíz, egyenkint ezer főből álló dandárra, a "dandár" (parancsnoka a kál) tíz, egyenkint száz főből álló "kad"-ra, vagy "had"-ra, a "had" (parancsnoka a kad-ur (kádár) tíz, egyenkint tíz főből álló, valószínűen "örs"-nek, vagy "örös"-nek nevezett egységre tagolódik. Az egész haderő feje a kagán, vagy később a magyaroknál "horka", helyettese és "vezérkari főnöke" (ez a kifejezés pontosan fedi a fogalmat) a kusán. A "műszaki" csapatok legfőbb parancsnoka a "tarchán".

8. A 19. századi német történettudomány germánokról beszélve meglepő könnyedséggel használja a "nép" és a "törzs" kifejezéseket. A későkorral és koraközéppkorral foglalkozó német történelmi művekben több, mint harminc különböző germán "nép" van felsorolva. Ezek a művek beszélnek teuton, cimber, bastarn, skir german, wisi-gót, ostro-gót, usipes, tenctar, rugi, ubi, aleman, markorran, langobard gepida, svéb, herul, vandal, batav, trever, fríz, warn, sáli-frank, ripuari-frank, burgund, jüt, svéd, angol, dán, normann népek törzseiről, a "törzs" szó többes számával indikálva, hogy valóban "népekről" van szó. Mivel ezek a könyvek tárgyalásaik során ugyanígy emlegetnek turáni, és szarmata "törzseket" is, azt a benyomást keltik az olvasóban, hogy ezek a germán "népek" és "törzseik" ugyanakkora egységek és mennyiségek, mint a turáni "népek" és törzsek. Ha viszont ez így van, vagyis a német történettudomány ezt így érti, akkor a harmincegynehány germán "nép" legalább 100-120 "törzset", tehát mintegy 6-7 millió lelket jelentene a Kr. u. első 3-4 évszázad során, amely mennyiség a középkori átlag szaporodási ütem mellett, (hat generációnként, tehát két évszázadonként véve a megkétszereződést Európában) ma a háborúk és járványok hatását is alapul véve mintegy 1800 millió lelket adna ki. Ezzel szemben a germán leszármazottságú etnikai mennyiség semmi esetre sincs több 300 milliónál s ebben a számban beleolvadt másfajúak tekintélyes mennyisége is benne van, hiszen pl. sem a bajorok, sem a poroszok nem "germán" eredetűek. Ha ezek a "népek" mégsem "népek", hanem csak "törzsek" lennének - egy-két esetben, mint a frankoknál, vagy a gótoknál tekintélyesebb, esetleg iker-törzsek - a létszám akkor is kitenne közel két milliót és ez esetben is 400 millió körüli germán-fajú leszármazottat jelentene ma 1600 évvel később. A német történettudomány által "nép"-nek

nevezett egységek tehát inkább "törzsek" s ezeknek "törzsei" pedig "nemzetségek". Mindenesetre a hunok tucatjával hajtották ezeket a "népeket" uralmuk alá s ha ezek Attila Európájában valóban 6-7 millióan voltak, az ember nem tudja mit gondoljon róluk. A langobárdok néhány évtizedes "birodalma" pl. a Dunántúl egy részén terült el, a gepidáké ugyanakkor Erdélyben, a gótok 190 évig tartó "birodalma" Meotiszban, az avar nép birodalma viszont a volt osztrák-magyar monarchia területét foglalta magába, s nem volt sokkal kisebb a középkori magyar birodalom sem. E sorok írójának az a határozott benyomása, hogy a germán hordákat és nemzetségeket "törzsekké", a törzseket "népekké" előléptető történettudományi nomenklatura ugyanaz a tünet, amely a bizánci, meg ravennai udvarok zsoldjába szegődött kisebb-nagyobb vazallus germán törzsfőnököket "királyokként" mutatja be az utókornak, Balambér, Uldin, Árpád azonban csak "fejedelmek".

9. A 19. század történettudománya ezt a formát nevezte el "nomádnak", a "nomád" szón viszont - csavargót ért.

10. A 19. század folyamán a franciáktól kiindulva, egy elmélet alakult ki a nordikus faj, a "homme du Nord", minden egyéb emberfajtát túlszárnyaló felsőbbrendűségéről, ami aztán a németeknél a "fajelmélet" megdöbbentő túlzásait érte el. Ennek történelmi gyökere nem kis mértékben abban a grandiózus tévedésben rejlik, amely Hellas és Róma ázsiai, déli mezopotámiai eredetű tartalmú és jellegű, és semmi esetre sem "indogermán" kultúrtelejesítményét "európainak" és az "európai ember", "homo Europaeus" teljesítményének, ennél fogva minőségi bizonyítékának tekintette. Azt, hogy az u. n. "hellén" és az etruszk kultúrájával együtt Ázsiából és nem északról vándorolt be a Balkán déli csücskébe és az Appenin félszigetre, hevesen, konokul és a szaporodó bizonyítékok ellenére is - tagadják

1. Az arab múlt, kultúra és civilizáció megkapó maradványai, az Alhambra és az Alkazár szintén Európában vannak, mégsem "európai" egyik sem, pedig gót napszámosok is dolgoztak építésüknél. A faj, a génius, a kultúra és a folyamat, amely hozta őket, arab. Ugyanez a helyzet Hellasz, vagy Róma eseteiben is. A Mediterráneumot, mint ókori földrajzi, faji és rációs egységet létrehozó és feltöltő közép-termetű, hosszúfejű, sötétszemű, sötéthajú, nagy részben göndör faj akkoriban már a százezret megközelítő mennyiségébe és akkor már éve tartó kultúrfolyamatába belesodródott és abban feloldódott néhány ezer "dór", meg az ion és etruszk harapófogóba szorult néhány Appenin- félszigeti "árja" törzs természetesen nem teszi ezt a pár excellence mediterrán ókort "európaivá" és még kevésbé "indogermánná".

2. A 19. század európai tudományos irodalma a Kr. e. 12. századba helyezett "dór vándorlás" önmagában nagyon jelentéktelen tényének mohó agyonírásával a méreteket, az arányokét és a jelentőséget egyaránt eltúlozta, azért, mert ez az egyetlen vékony történelmi cérnaszál, amely "Európát" a mediterrán Hellaszhoz köti. A terület, amit Hellasznak hívunk, a maga dél-balkáni egészében a kisázsiai partvidékkel és az Archipelagoszt jelentő összes szigetekkel együtt is alig nagyobb, mint a „Dunántúl s ezt a területet a dórok érkezésekor már sűrűn lakták, olyan sűrűn hogy az őslakosságban a dórok a Homérosszal jelölt időre (Kr. e. a 8., 7. szd.), vagyis a félezer év alatt teljesen felszívódnak (kivéve a spártaiakat, akik a hellénfajú őslakossággal nem keveredve egy ideig megőrzik "árja" faji jellegüket). Az Iliásban kétféle eredetnek, hódítók és meghódítottak közti megkülönböztetésnek nyoma sincs már. Homérosz világa -a kisázsiai Trója lakosságát is beleértve - egységesen hellén. Ebből felmérhető, hogy mennyien lehettek eredetileg a "dórok" és mekkora lehet ebben a félezer éves összeolvadás során előállt mediterrán keverékben az "árja" hányad. Ha most az olvasó mindehhez hozzáveszi, hogy a "hellénnek" még a keveredésből létrejött "görög" is csupán egy része volt, hiszen az elő-ázsiai eredetű "ionok", "eolok", "lidek" "kárók" még keverék értelemben sem "európaiak"

mert ezek nem a "dóroknak", hanem annak a népnek a fajrokonai, amelybe a dórok maguk is beleolvadtak, tiszta képe támad arról, hogy mennyire "európai" faj a hellén.

A Renan által "le miracle grec"-nek, görög csodának, nevezett Hellasz csak akkor lenne "csoda" ha azt csakugyan "európai", "nordikus", "indogermán" hordák teremtették volna meg. Csodák azonban nincsenek. A Parthenon a Balkán déli csücskén, avagy a Forum Romanum az Appenin- félszigeten éppúgy egy Európától merőben idegen világ, Európától idegen géniusz, Európától idegen faj és szellem mesterműve, (3) ahogy az Alhambra, vagy az Alkazar is az a spanyol félszigeten. És akkor, amikor az európai történetfelfogás kizárja, megtagadja és elutasítja az "európaiból" a földrajzi Európa keleti felének késő ókori és kora középkori történetét, mert annak embere nem árja, nem "nordikus", nem "indogermán", hanem turáni, "ázsiai" eredetű, ennél fogva nem "európai" ezzel szemben bonyolult és mosolyt fakasztó elméleteket verejtékeztve hoz létre a Mediterráneum ókori és koraközépkori történetének "európai" gleichschaltolására, noha az sem árja, az sem nordikus, az sem indogermán, hanem az is "ázsiai eredetű, ennél fogva az sem európai, végzetes és komikus ellentétbe került önmagával. És ennek az ellentétnek az alapja és lényege az, hogy a "legmagasabbrendű" faj számára ókornak Stonehenge meg Vercingetorix bizony nagyon szegényes és alacsonyrendű ókor.

Európának, a szó szokásos faji, szellemi, történelmi, földrajzi, politikai és vallási, sőt metafizikai értelmében vett Európának, és az európai emberfajának, ókora nincs. Az u. n. ókor, annak a valaminek a helyén, amit ma "Európának" hívunk, őskor, primitív történelemelőtti idő. Európa a Mediterráneum széthullásakor, Kr. u. az 5. században születik meg. Addig Európa nincs. Ez a tér addig nem más és nem több, mint az óriási ázsiai tömb zord és barbár és ismeretlen nyugati félszigete, amelynek lakosságát kedvezőbb klímájú és termékenyebb vidékekről kergették magasabb rendű és erősebb népek ide valamikor, s amelynek déli szegélyén a Mediterrán kultúr világ a búcsúzó ókor utolsó évszázadaiban néhány gyarmatot létesített, (4) úgy, hogy a bennszülöttek egy részét lemészárolta, egy részét elkergette, a maradékot pedig dolgoztatta

A Mediterráneum, egy fajilag, szellemileg, történelmileg, földrajzilag, politikailag, vallásilag és metafizikailag merőben különböző szubstancia, nem Európa volt. A Mediterráneum egy egészen külön világ, amelyhez a Európának és a bennszülöttjeinek semmi köze nem volt és utódaiknak is csak annyi van, amennyit ezer évvel később átvettek belőle. Az, amit egy francia tudós "renaissance"-nak nevezett el, annyi, hogy az európai barbár 900 év alatt végre rájött arra, hogy mit pusztított el. És ez a 900 év pregnánsan fejezi ki a "homme du Nord" gyors felfogóképességét.

Az "Európától" délre elterülő Mediterráneumot, melynek története Kr. e. 2500 körül az ázsiai partokon és Krétában kezdődik, az újkori "európai" történettudomány egyszerűen elkobozta, mint saját ókori alkotását és saját "ókori" történetét, noha Európa "ókor" barlangok, fűtykösök, veremlakás, cölöpépítmények, ormótlan cromlechek, menhirek, teutoburgi kőbálványok, "druidák", varázslók, babonák, vegetatív fők és torzonborz és vérségi kötelékeknél magasabbra nem jutott ősemberek.

A Mediterráneum, amelyhez földrajzilag egyaránt tartozik olyan terület rész, amely később "Ázsia", "Afrika", "Európa" lesz, mezopotámiai alkotás, szellemileg s fajilag egyaránt "mezopotámiai" kisugárzás közvetlen értelemben éppúgy, mint közvetve, Egyiptomon át, hisz Egyiptom maga is mezopotámiai kisugárzás.

A Mediterráneum magja és bázisa földrajzilag éppen úgy, mint fajilag és szellemileg Elő-Ázsia. Egyiptom, a "Kréta- Mykenei" kultúrkomplexum, Máltáig és Szicíliáig, Kis-Ázsiából indul ki földrajzilag, történelmileg, szellemileg és fajilag egyaránt. Embere és létrehozója nem árja ember s még kevésbé "európai". Sem a kisázsiai, sem az egyiptomi,

sem a kréta- mykenei, sem a szicíliai, sem az "etruszk" nem az. Mind ázsiai, mind szumir származék s mind ahhoz a fajhoz tartozik, amit egyszerű majd az európai tudomány helytelenül és sértő szándékkal "turáninak" fog megjelölni. Kulturális, civilizációs és nyelvi elemei szintén nem "európai" és nem "árja" elemek. A "dolmenek", "menhírek", "cromlecek", cölöpépítmények, falutelepek színvonalánál összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalú elemek mezopotámiai szumir elemek.

Ez a világ egy sok ezer éves kultúrából sugárzott ide és már önmagában is ezer esztendő múltára emlékezik, várak, paloták, templomok hosszú sorát építette és kerámiában, plasztikában, iparban, kereskedelemben, zenében és irodalomban kifinomultat és szépet teremtett, ez a világ írt, olvasott, ez a világ fürdött, borotválkozott és körmeit manikűrözte, (5) amikor ebben a térben az első "árja", európai "" elem. - Kr. e. 1300 körül illyr-latin törzsek az Appenin félszigeten, s mintegy 100 évvel később az achájok, vagy dórok a Peloponézoszban - dorongjaival, primitív bronzhegyű lándzsáival, a "kultúrával" szemben érzéktelenül, szörösen és durván, rombolva, pusztítva, égetve és mészárolva megjelent.

A Mediterráneum civilizációja lángok, rombolás és fosztogatás áldozata lesz, népeinek egy részét lemészárolják, egy része a barbár árja szolgátságába kerül, egy része pedig rémült áradatban menekül vissza oda, ahonnan egy évezreddel előbb idejött, Kis-Ázsiába, ahol az időközben már elszemélyesedett, egykori szumir jellegét már elvesztett világban szorít helyet magának.

A leigázott kultúrvilág azonban hosszú és fáradtságos századok során civilizálja a barbár hódítót, vérséggel össze ötvöződik vele és a tér kultúrnépeiből meg a nyers és barbár és árja achájból fokozatosan előáll egy finomultabb, a civilizáció továbbvitelére alkalmasabb faj, a "mediterrán" hellén, az "európai" barbárból mediterrán kultúrlénné ötvöződött félvér, amely torzonborz ősein kiüül mindent a mezopotámiai fénytől kap, (6) még szókincsének nagyobbik felét is, hisz a zord és vad északról semmit magával a mediterrán világba nem hozott. Egy évezredes életét a Földközi-tenger keleti felében, a Balkán déli részében, az Archipelagosban, a Kisázsia-tól Szicíliaig terjedő térben, vagyis pontosan a régi kultúrtérben éli majd le, északkal, "Európával" szellemi és politikai kapcsolata nincs, "rokonságról" ezekkel a népekről nem is tud, "germánokról", "keltákról", avagy éppen "szlávokról" még kevésbé. "Európától" és az "európai" nemcsak mezopotámiai kultúrájában és mediterrán szellemében idegen, hanem erős vérkeveredése következtében fajilag is sokkal inkább ázsiai, semmint árja. De ettől függetlenül is, a Mediterráneumot, mint történelmi teljesítményt, nem a görögök hozták létre. Ellenkezőleg. Egész kultúrájukkal, civilizációjukkal, szellemükkel, eleganciájukkal a "mediterrán" hozta létre a görögöket. Ha történetesen ők is a mezopotámiai fény sugárkörén kívül, "Európában" maradnak, ugyanazok maradtak volna, mint többi árja fajrokonai. Hellas fénye nem az árja génuszé. Hellasz nem "Európában" volt, hanem Ázsiában. De nem volt "Európa" teljesítménye Róma sem.

A Mediterráneum appenin- félszigeti területére előbb az etruszkok,(7) majd hellén rethorok, philosophosok és művészek, végül a császárság korában Kis- Ázsia továbbította a mezopotámiai fényt. A "római" civilizációban annyi az "európai", amennyi abban az etruszk és a hellén mennyiség kivonása után visszamarad. Az Appenin félsziget derekának Etruria s a dél-itáliai görög gyarmatok közé ékelődött illyr- latin árjai előbb "etruszkizálódtak" azután "hellenizálódtak" és így jött létre az európai- árja felsőbbrendűség másik történelmi hivatkozása, a "római", és ez a "római" szellemben és kultúrában annyival darabosabb, ridegebb, egyszerűbb és "gyakorlatibb" a hellénnél, amennyivel térben és időben messzebb van Róma Mezopotámiától, mint Athén és amennyivel több "árja" van a rómaiban, mint a hellénben. A "római" kiformalódásáig egy újabb fél ezredév telik el. (8)

A mezopotámiai fényt az időközben római politikai vezetés alá került Mediterráneumból a keresztény időszámítás táján, tehát mintegy 2000 évvel ezelőtt római légiók kezdik továbbvinni, bele az "európai" félhomályba a Mediterráneum nyugati és északi szomszédságába, olyan időben, amikor Mezopotámiában, Egyiptomban, Elő- Ázsia egyéb részein, Indiában, Kínában, Japánban, Mandzsúriában már hosszú idők óta paloták, iskolák és könyvtárak állnak. Ha Cleopatra, az akkoriban immár hanyatló Egyiptom elegáns királynője, vagy Salome, az ápolts és dekadens zsidólány, vagy Enéh a pompázó szabir fejedelemasszony, vagy valamelyik kínai mandarin tipegő felesége finom selymekben, manikűrözött körmeikkel véletlen meglátták volna valahol Stonehenge menhirjének ormóttan köveinél, vagy a teutoburgi őserdő idomtalan kőbálványa előtt valamelyik "európai" asszonytársukat, aligha hitték volna el a 19. század európai történészeinek és antropológusainak a *homme du Nord* turánit, hamitát, szemitát, mongolt leklasszifikáló s az árja felsőbbrendűséget kimondó elméletét.

Az árja "Európa" belépése a történelembe római dárdakegyek ösztökélésére történt és ez az ösztökélés nem európai attitűd volt. Ez az ösztökélés mediterrán ösztökélés volt, s hatása csak addig tartott, ameddig az ösztökélés. A Római Birodalom politikai összeomlásakor ez a kölcsönkapott mezopotámiai fény kialudt Európában újabb évszázadokra, még a mediterrán világ által gyarmatosított területeken is, amelyeket elárasztott és gyorsan "európaivá" züllesztett az északi ember.

A Római Birodalom politikai széthullása után egyre gyorsuló ütemben semmisül meg az egyes töredékek belső organizáltsága és civilizációs berendezése is a lehanyatlott Mediterráneum "európai", különösen nyugat-európai terében.

A városok és egyéb civilizációs berendezések egy részét az össze-vissza kódorgó primitív hordák égetik fel, vagy rombolják szét és ami mégis megmarad, azzal végez a természet, az időjárás és burjánzó növényzet mindenfelé.

Az egyes részeken egy darabig még továbbfolynak, kitépett póklábak reflexei módjára az elpusztult anyaorganizmus vegetatív folyamatai és ezen a vegetáláson marad még egy ideig egy egyre fakuló mezopotámiai jelleg, de a frissen és felszínesen "romanizált" európai barbár képtelen a régi bonyolult társadalmi, politikai és gazdasági szervezet, sőt szervezettség fenntartására. A római pénz fokozatosan eltűnik a kezdődő Európa kaotikus életéből, noha egy-egy, önmagát "rexnek" tituláló zsoldosvezére annak a hanyatló valaminek, ami Római Birodalom volt valaha, megpróbálja utánozni egy darabig, de hiába. Részben ékszereket csinál belőle a cicomázó ösztön, részben kivonja és elviszi a forgalomból az arab, szíriai és zsidó kereskedelmi tevékenység. A tér gyorsan aprózódik egyre kisebb és kisebb territóriumokra, amelyek elszigetelődnek s így az azelőtti római civilizáció előbb darabokra törik, majd lehanyatlík, végül megsemmisül. Az adózás fokozatosan megszűnik és különösen a *par excellence* mezopotámiai örökség az, ami adekvát emberanyag híján megdöbbenő gyorsasággal öregszik és pusztul.

Amilyen ütemben váltódnak fel a kezdetben még többé-kevésbé görög-római iskolázottságú nemzedékek fél-germán és germán utánpótlással a társadalomirányításban és amily mértékben merül ki a mediterrán feltöltöttség utánpótlás nélkül maradó rezervoárja, olyan mértékben süllyed az átlagszínvonal "európaivá" és mosódnak el a mezopotámiai vonások a táj és a társadalom arcán.

Legelőször a rómaiak pompás közlekedési hálózata pusztul el. Gazdátlanokká válnak, majd rendre leomlanak a közforgalmi góccok épületei, a kitűnő technikával megépített utaknak gondozás híján előbb a burkolata megy tönkre, majd az alapozása is, járhatatlanná válva letér róluk a forgalom, csapásokat, dűlőutakat tör magának, a római utakra pedig észrevehetetlen folytonossággal rákúszik a mérsékelt égöv esőzéseinek füve, bokra, erdeje,

míg teljesen el nem tűnnek előbb a terepről, majd aztán az emlékezetből is. A hidak és viaduktok oszlopközei rendre beszakadnak, a folytonossági hiányt itt-ott pótolják még néhány évtizedre egy-egy kivágott és odahevenyészett fenyőszállal, de később, mikor az alapépítmény kövei is lazulni kezdenek s a helyrehozatal már körülményesebb lenne, azzal sem. A gyérülő forgalom kikerüli őket, gázlókat keres a folyókon át s a táj képe megváltozik.

Rendre eltűnnek az iskolák, a tanítók és az írni-olvasni tudó emberek. A római időből maradt hanyatló városokban egész utcatorok omladoznak véglegesnek és állandónak hagyott, mohosodó, füvesedő és bozótos romokban. A régi lakók elpusztultak, vagy elmenekültek, vagy egyszerűen elvándoroltak a funkcionáló közművek nélkül maradó helyekről, amelyeket a pusztuló utak miatt elkerül a forgalom s a széthulló kövekből primitív kunyhókat tákolnak össze igényeiknek megfelelően az új foglalók, vagy éppen - mint pl. a kelet felől érkező gótok- a városokon kívül építik fel kerek, a turáni népek kerek jurtáira emlékeztető faházait, amelyeket úgy látszik délkelet-európai tartózkodásuk idején hun uraik kultúrájából vettek át. A szinte akadálytalanul kóborló, helyet kereső germán kötelékek megismétlődő pusztításai és az általános jogbizonytalanság lassankint kedvét szegik mindennemű helyreállítási és kartantartási igyekezetnek néha még a volt birodalmi területeken, Itáliában is. Az egykor jobbhoz szokott romanizált lakosság igénye, színvonala lassan visszasüllyed a nem romanizáltak színvonalára. A kollektív desperáltságot és annak züllesztő következményeit csak növeli, hogy az állandóan akadozó, majd lassan a tengerpartokra s a hajózható folyókra lokalizálódó vérkeringés elszigeteli az egyes gócot egymástól. Az egykor élénk városok, még ha nem is esnek valami pusztításnak áldozatul, gyorsan zsugorodnak össze, különösen mélyebben bent a kontinensen, arcukon egyre mélyülnek a vénülés lehangoló vonásai, és amilyen tempóban válnak a nagyobb terület egységek összefogására hivatott intézmények feleslegessé s amilyen mértékben egyszerűsödik a közösség élete, olyan ütemben csökken az értelmiségi igény és ürül ki az élet.

Civilizációs "folyamat" nincs, csupán elszigetelt civilizációs erőfeszítések indulnak meg évszázados káosz és tespedés után a 7. században, de ezek sem Európa fiatal társadalmának részéről. Ezek az erőfeszítések a "társadalmon" kívüli területről jönnek, szerzetesek erőfeszítései. Mivel mindennemű köztevékenység hiányzik, a térítésen, a földműveléshez és iparhoz szoktatáson kívül a kétségbeejtő állapotban levő közegészségügy ellátását éppúgy szerzetesek veszik a kezükbe, mint ahogy pl. alakulnak szerzetesrendek útkarbantartásra, hídépítésre, erdőirtásra is, hiszen ilyesmivel senki sem törődik. A bizánci, vagy a ravennai udvarok által felfogadott és hangzatos címekkel - "rex", "római patrícius" - elbájosított kisebb-nagyobb germán vazallus vezérek ilyesmikkel nem foglalkoznak. Nincs "kormányzat", amely ilyesmit elindítana, de "társadalom" sincs, amely ilyesmit végrehajtana. Az 5. század közepétől a 8. század végéig, három és fél évszázad folyamán nem alapítanak egyetlen várost, nem emelnek egyetlen említésre érdemes épületet és nem építenek egyetlen kilométernyi utat. A mediterrán civilizáció olyan teljesen megsemmisül, hogy a római utakat a 19. században majd álmélkodva fogják felfedezni az archeológusok.

Az alakulóban levő földrész századokon át vérségi kötelékek szerinti diaszpórák rendetlen halmaza, amelynek egy-egy darabja ilyen vagy olyan név alatt egy-egy "ország" (9) s ezeket a laza és határok nélküli "országokat" úgy ahogy és ideig-óráig egy névleges és torz rómaiság tartja össze. Ezt a rómaiságot a 8. század első harmadáig az összeomlott mediterrán birodalom megmaradt keleti fele, a "keletrómai birodalom", Bizánc, tartja össze diplomáciai furfangokkal és névlegesen, mikor azonban az arab imperializmus megfosztja ázsiai birtokaitól, erőben és hatalomban összezsugorodva és legyengülve kiszorul az európai élet irányításából és ezzel az európai széthullottság és káosz teljessé válik. Az általa kreált "rexek" és "római patríciusok" elvesztik Bizánctól kapott fényüket és tekintélyüket s az előállt nemzetközi zűrzavarból két emberöltővel később fog kiemelkedni

az új földrész első "európai" rendezője, a hanyatló Meroving- család palotagrófjainak leszármazottja, a nyugaton furcsa és szokatlan és idegen hangzású nevet viselő Karolu Magnus (10).

3. Thales, a hét "görög" bölcs egyike, kisázsiai és nemhogy nem "görög", hanem még csak nem is hellén, hanem "kár" (gur, hurri). A "görög" mestermű, az Iliász ázsiai hősmonda-
elemekből van összerakva és kompilátora, Homerosz (akit igazában aligha hívhattak így, mert "homerosz" "összerakót" kompilátort jelent), kisázsiai, valószínűleg szmirnai. Pythagoras kisázsiai, Anakreon, Sappho egy kisázsiai szigetről származnak. Kisázsiai Parmenides is. A "görög" irodalom, zene, filozófia, művészet megteremtői túlnyomóan kisázsiaiak akik a perzsa háborúk idején nagyobb tömegben emigránsokként kerültek a Mediterráneum nyugatibb részeibe. Róma etruszk város. A "Róma" szó maga is etruszk, éppúgy, mint "Romulus" is az. Királyai éppúgy etruszkok voltak mint ahogy a római "patrícius" családok is azok kezdve az etruszk tarchán leszármazottaival a Tarquiniusokkal márpedig az etruszkok szintén szumir származás, ázsiai eredetű nép. Róma az 5. században Kr. e. dél-itáliai ión uralom alá kerül s a dél-itáliai iónok szintén ázsiaiak. Az etruszk nyelv, faj és kultúra az 5. és 4. századok folyamán iónnal olvad össze Rómában s így jön létre a latin". A kialakulás a Kr. e. 3. század derekára fejeződik be, ebből az időből való az első "latin" nyelvű írásos emlék. Az etruszkból és iónból kialakult etnikumba az etruszk és ión területek közé beékeltek néhány "illyr-kelta" (?) törzs hódoltatásával és beleolvadásával kerül "európai" eredetű, árja elem, a római kultúrát és civilizációt azonban megint nem ezek teremtették és jelentik, még "faji" értelemben sem, még kevésbé a civilizációs és kultúrelemek természete, származása és formái szerint. Az előállt és meghatározhatatlan, de minden. Lényeges összetevőjében "ázsiai" népkeveréknek nincs is, és a múltban sem volt valaminő népneve. A "római" Róma városától vett jelző, a "latin" pedig később keletkezett nyelvmegjelölés, nem pedig népnév.

4. A "középkor" kifejezés Európára vonatkoztatva, hamis, és nem egyéb, mint a Mediterrán-kort "európaivá" bekebelező igyekezet.

5. Az árja inváziót évszázadokkal megelőző "késő-minoszi" korból, Kr. e. 1500 körülről fürdőszobás, központi fűtéses, 6-8-10-15 szobás, lépcsőházas, tehát emeletes lakások romjait ásta ki az archeologia. Ez a mediterrán civilizáció egy primitív ősi nép életének nyomai és a "hellénnek" nevezett civilizáció közötti rétegben helyezkedett el és ebből nőtt ki, ennek elemeit vette át a "görög" kultúra.

6. Amilyen ütemben válik ismertté a szumir kultúra és civilizáció, olyan ütemben derül ki, hogy az ókori görög civilizáció és kultúra mindent onnan kapott. A "klasszikus" görög építkezés frízei, metopái, timpanonja a mezopotámiai ősi építkezés tetőszerkezetének utánpótlása. A "görög oszlop" a maga köteget utánpótló vertikális vájataival és fejmegoldásaival a szumir fatörzsoszlop későbbi utóda, amelyet a szumir építkezés vertikálisan ráragasztott óriásnáddal stukkószerűen burkolt s a görögök a lényeg megértése nélkül ezt utánozzák. A "chiton" az egész Elő- Ázsiát és a Mediterráneumot elárasztó szumir export cikk, a "kit" volt finom fehér vászon és ebből készített, alsótestet takaró lenge ruhadarab, v. ö. "kötő" és "gatya" szavainkkal), a "görög lámpának" nevezett tipikus formájú olajlámpa az archeológiai bizonyítékok szerint szumir lámpa volt, a kétágú "pán-síp" szumir zeneszerszám, a pentatonikus "görög" skálák, amelyekhez semmi közük az európai zenének, de annál több a turáni, többek között a magyar zenének is, szintén szumir skálák. A "görög" íráson éppúgy rajta van a márka "Made in Sumer", amint a görög nyelv összes kultúrszava is szumir szó. A kisázsiai "görögök", a "jónok", az "eolok" nem is "görögök", csak a görögök görög nevet adtak mindennek és ezzel félrevezették az utókort. A görög chariot, szumir harckocsi, az "eol" hárfája egy gyönyörű példányát Ur város romjai alól ásták ki.

7. Az etruszk nép származása és faji hovatartozása eddig még nincs "eldöntve", talán azért, mert az állandóan szaporodó jelek szerint nem volt árja s ezt úgy látszik nehéz megállapítani. Írása rovásírás ugyanazokkal a betűjelekkel, mint az ősi szumir, vagy a magyar rovásírás. Nyelvük ugyanolyan ragozó nyelv, mint a szumir, vagy a magyar, vagy a turáni nyelvek. Nyelvi maradványaik száma igen kevés, mindössze 7-800 szó, amelyeknek eddig csak egy töredékét sikerült megfejteni és ezekből a szófejtésekből is sok csak hozzávetőleges. A megfejtett szavak között azonban feltűnően sok szumir és magyar rokonságú szó van. A latinba etruszk szavak százai kerültek bele, természetesen "latinizálva". Mindaz, amit az etruszk nyelvről és kultúráról tudunk, "turáni" szumir és magyar vonatkozásban egy külön tanulmányt kívánna. A szumirokkal kapcsolatban egyre szaporodó ismereteink tükrében az etruszkok hovatartozása egyre tisztábban látható. Az Appenin- félsziget kelta-fajú kategóriái számára ugyanaz volt az etruszk, ami a görögségnek a "kréta-mykenei".

8. A szumir agu.-ból évezredek során etruszk ecu lett, ebből újabb 500 év alatt latin "egu". Mióta a szumir irodalmi anyagból tudjuk, hogy volt egy alacsonyabbrendű félisten jellegű mitológiai lényük, a mámor és a férfi-erotika istene, az animizmus korából megmaradt "Bakus" ami betű szerint bak-öst jelent (egy kecskebakszerű lény, aki nőnemű emberi lényekkel szeretkezik; a rómaiak így is ábrázolták, szarvakkal és kecskelábakkal), tudjuk, hogy honnan jön a Bacchus és honnan van az erdők, ligetek mitológiai lénye, a Pán és a faun (akárhogy megbotránkoznak is a "finn- ugor" nyelvészek, az erdők, ligetek általában "fa" nevű növényekből tevődnek össze). A szumir "sza" (száj) és "bul" (fúj) szavak ismeretében már tudjuk, hogy honnan ered az etruszk "supul" szó, amelyből a latin "subul" lett és ami sípost, sípolót, fuvolást jelent (v. ö. a magyar száj, fúj, síp, sípos szavakkal). A szumir eredetű etruszk "zeri" szóból, amely ünnepélyes aktust, szertartást jelent és amely egy töről fakad a mi ősi "szerű" szavunkkal, lett a latin "ceremónia" és így tovább a szavak százain és százain keresztül.

9. Ezeket az "országokat" nem egyszerű "birodalmaknak" nevezi az európai történettudomány gavallériája, sőt a magyar történettudomány is, amely pedig a magyar történettel szemben kifejezéseivel és meghatározásaival ugyancsak szűkkeblű. Váczi Péter pl. ismert munkájában "a gótok pannóniai birodalma" kifejezést használja, viszont ha egy magyar a középkorból "magyar birodalomról" beszél, amelyet a maga hatalmas több, mint félmillió négyzet km-es területével össze sem lehet hasonlítani a Dunántúllal, "nagyzolást" emlegetnek.

Karulu erőfeszítése azonban rövidéletű felszíkrazás csupán, amely csak haláláig tart. műve halála után szinte azonnal szétesik (814), a "verduni osztozkodás" (843) már formailag is likvidálja a "frank-római birodalmat", amely az évszázad végére még papíron is megszűnik, s a halálával újrakezdődő káosz teljessé válik megint. "Európa" és az a faj amely létrehozta, ennyire jut félezer év alatt. A "művelt" és felsőrendű európai lakosság mediterrán területekre eső részének 80, északibb "germán" területekre eső részének 99 százaléka egészségtelen vityillókban, veremlakásokban lakik, ollót, borotvát csak esetleg hallomásból ismer, fürdeni csak alkalmasszerűen fürdik s a fehérenművel még a legfelsőbb réteg is majd csak a keresztes háborúk idején, keleten ismerkedik meg, az alsóbb osztályok meg majd csak az "újkor" elején, a 16., 17. századokban. műutak építését római módra majd csak a mediterrán civilizáció pusztulása után 1400 évvel, a 19. században kezdi el megint Angliában egy MacAdam nevű skót mérnök.

Ha az "európai" civilizáció képe ez, a középkor első 500 éve folyamán, nem sokkal szívderítőbb a kulturális kép sem.

A kezdődő Európa mediterrán felében nem. az indulás, hanem elmúlás hangulata lebeg. A kollektív korhangulat a haldoklás és a vég. "Mundus senescit", "öregszik a világ" írja az 5.

század írója s a mediterránból európaivá süllyedő társadalomnak a középkor első felében ez marad az életérzése. Az ezredik évre várják a világ végét.

Mivel a világ úgy sem sokáig tart már s a földi élet amúgy is csupán "siralomvölgy", rövid átmenet az örökkévalóságba, itt alaposabb beruházásokat csinálni amúgy sem érdemes, az egyetlen civilizációs tevékenység, az Egyházé, csupán foltozás, amelyhez a mediterrán törmelékeket használják fel. A kulturális tevékenységhez azonban ez használhatatlan, hiszen ez a tevékenység "keresztény", a mediterrán anyag meg "pogány" s nemhogy alkalmatlan, hanem életigenlésével egyenesen veszélyes is. Az első két "európai" évszázad ennek megfelelően szellemi negatívum, a réginek módszeres pusztítása anélkül, hogy helyébe bármi újról, "keresztényről", "Európát", a "mediterránnal" szembenállót kifejezőről gondoskodott volna.

A "mediterránit" pusztító negatívum mellett az első már "európainak" nevezhető pozitívum a 6. század derekán jelentkezik az első, mediterrán származású, de már programatikusan, pozitívan és céltudatosan "keresztény-nyugati" szellemben, Cassiodorusban, aki a mediterrán kultúranyag kiirtása után visszamaradó szellemi vákuumba akar is helyezni valamit, ami "nem-mediterrán". A ritka és drága pergamenteket ő és az ő szellemi utódai már nem pusztítják el, hanem levakarják a rajtuk levő klasszikus szövegeket s "keresztény" szöveget iratnak az így nyert lapokra. Persze ezek a szövegek értékben meg sem közelítik a Cicerók, Galenusok, Vergiliusok, Pliniusok írásait, a lépés tehát, ha pozitív is, süllyedést jelent a mediterránból az európaiba. Ez a süllyedés zuhanássá fokozódik Nagy Szent Gergely pápával, az európai szellemet megfogalmazó, s annak félezer évre irányt adó első igazán "európaival", aki a latinnak még klasszikus szépségét és tisztaságát is száműzi, mert az "mediterrán" és bevezeti az európai szellemi életbe a vulgáris "konyha"- latint, a klasszikus latinhoz képest zuhanást jelentő középkori latint. Ő száműzi a retorikát, ő építi át a mediterrán szellemi elegancia csiszoló műhelyeit a retorikai iskolákat európai "schola cantorumokká", amelyekben a régiből csak egy kis elemi grammatika marad. A szellem lesüllyesztése szándékos, nem negatív, hanem pozitív "európai" tevékenység, az új "európai" szellemi ideál a "bölcs tudatlanság", a "docta ignorantia", és hiába küzd az életéért a "mediterrán" egy-egy Isidorban, vagy Scotus Eruigenában, vagy a germán inváziótól mentes kelta Írország szellemének más, kontinensre jött követében, Karulu Magnus kérészéletű "reneszánsza" csak kurta intermezzo. A kereszténység mezopotámiai tisztasága feltöltődik "európai" babonákkal, varázslatokkal, ördögökkel és boszorkányokkal Európa első 500 éve alatt, s Cluny mindennek majd a véglegesítését jelenti. A mezopotámiai fény meleg mediterrán csillogása 500 év alatt megdőbentően elsötétedik a történet színpadára lépett új faj, a Homo Europaeus világában, amely ördögűzésekben, a többi fajok kultúráiban ismeretlen boszorkányégetésekben, "eretnekek" égbekiáltó és szadisztikus kínzásaiban és tömeges lemészárlásában fogja saját európai képére és hasonlatosságára átretusálni a mezopotámiai Ember Fiának, a fehér ruhában járó, derűs Jézusnak embert és életet szerető, megértő és megbocsátó tanítását.

A művészet terén ugyanez a helyzet. A mediterrán monumentalitás három és fél évszázadon keresztül tökéletesen, sőt, szinte már érthetetlenül hiányzik, nemcsak abban, hogy az új, az "árja" semmit nem épít, sőt, néhány ritka kivételt kiszámítva, továbbhasználás helyett elpusztítja a régit, hanem, és főleg, abban, hogy a történelemben lépő új faj életformájában, életérzésében és "színvonalában" nem "nomád", hanem "sesshaftig", a nem mozdítható művészetek, az építészet, a szobrászat, a "monumentalitás tisztelete" tehát lényegadó tartozéka kellene, hogy legyen. Művészete mégis, csodálatosképpen, tipikusan a lovas társadalmak művészete, "kisművészet" és ezt is főként a kelet-európai turáni népek lovas-világából érkező gótok képviselik. Faragásaik, szalagdíszítésük, ötvösségük, kisplasztikájuk egyaránt "mozgó", "nomád", lovas életformára vall, mintha csak onnan tanulták volna el két évszázados meotiszi tartózkodásuk alatt, és ebből az alacsonyrendű nomád és turáni kultúrelemből nő ki az első

"európai" művészet, a tipikusan, határozottan és döntően nem monumentális ösztönzöttségű miniatúr művészet a kódexek lapjain. A "monumentális", ha majd a 10. században jelentkezni fog, a "mediterránból" fog jönni megint, a bizánci "román"-ban. Az igazán "európai" "gót" megszületéséhez hétszázötven esztendőre lesz szükség (12-ik szd.).

Mindebben, a letelepedés ösztönében kifejezésre jutó "felsőbbrendűségből" nem sok van. A mediterrán monumentalitást, az urbanitást és épületeit Európa csak annyira becsülte, hogy elpusztította, őket. Európa, életének első 500 éve alatt falutelepülés.

Ha egy objektív európai történettudomány vette volna a 9. század Közép-Európába érkező magyarjait szemügyre, a szemlét a kilencedik század Európájából kiindulva kellett volna eszközölnie, márpedig ez az Európa egyáltalán nem "urbánus" Európa. Ebben az Európában sem a táj sem annak embere nem "civilizált". Ebben az Európában a lakosság háromnegyed része falusi, vidéki "paganus" parasztlakosság, amely fölött néhány durva, rakoncátlan és analfabéta "gróf" basáskodik. Ebben az Európában a lakosság túlnyomó része kezdetleges lakótelepeken, szegényes sárkunyhókban él. A délibb részeken megmaradt néhány tucatnyi elnyűtt római város nem karakterizálja a földrészt s ha egyáltalán karakterizál valamit, ez a valami nem "Európa". Ez még mindig a Mediterráneum. A földrajzi és etnikai "Európa"-fogalom keletkezésétől a magyarok érkezéséig eltelt négy évszázad alatt az egész Európában egyetlen egy említésre érdemes épület jön létre, a Karulu Magnus által az avaroktól összerabolt "30 szekeret megtöltő arany és drágaság" egy részéből Aachenben emelt dóm 807 és 814 között, s ez bizony "civilizációnak" még az angolok első királyának, Alfrédnek a magyar honfoglalást megelőző évtizedekben írt "Domesday Book"-jával együtt is kevés ahhoz, hogy az érkezőket ez az Európa "barbároknak" tekinthesse.

A Karulu Magnus halálával abba is maradt aacheni építkezés után 150 esztendőn át megint nincs semmi "kulturára" és "civilizációra" valló és művelődéstörténetileg értékelhető építkezés. Európa a 9. század végéig nem tud felmutatni egyetlen szobrot, egyetlen festményt, egyetlen önállóan létesített várost és egyetlen eredeti irodalmi alkotást.(11) Népdalai, meséi, hősmondái viszont az "alacsonyrendű ázsiai barbároknak" is vannak.

Az "európai" irodalom - leszámítva a népmondákat, (12) melyeket majd évszázadokkal később fognak írásban rögzíteni - majd csak három évszázaddal a magyarok érkezése után a troubadurok, trovaterek, minnesängerek költészetével indul el. Az első feljegyzésre méltó európai költő név viselője, a vogeIweidei Walter lovag a magyar honfoglalás után 275 évvel, az assisibeli szent költő, Franciscus 287 évvel születik és amikor apró kis források módjára bugyogni kezdenek a nehézkesen bontakozó európai szellem igazán "európai" hangjai 800 csaknem teljesen meddő európai esztendő után a 13. században, a Kárpátok ölen élő "ázsiai" és "barbár" jövevény daloló ajkán már meglepően könnyed és csiszolt lírában alliterál magyarul az istenszeretet:

"Világ világa,
Virágnak virága,
Keserűen kínszatól,
Vasszegekkel veretel ..." (13)

A székesegyházak és aquinoi Szent Tamások" a lovagvárok és trubadúrok, a Cid-románcok és a fehér alsóneműek 13-ik századáig azonban hosszú utat kell még végigbukdácsolnia a 9. század Európájának. Egyelőre még nincs pénzgazdaság és pénzforgalom. A "civilizált" Európában százezrek élnek és halnak meg anélkül, hogy életükben egyetlen pénzdarabot láttak volna. A mediterrán vidék kevéske kisiparát leszámítva csak háziipar van, önellátás, cserekereskedelem. Nincs adózás, ami pedig minden civilizációs tevékenység alfája, nincsenek közintézmények, nincsenek utak, nincsenek hidak, nincsenek csatornák, nincsenek kórházak és nincsenek iskolák. Karulu Magnus, az első valóban európai császár

nem tud sem írni, sem olvasni.

Ennek az Európának és ennek a Home Europaeusnak életszínvonalát és életfolyamatát találóan nevezte el Rotteck "konsolidierte Barbarei"-nak.

Rövid, de részleteiben és arányaiban egyaránt megbízható vázlatban az volt az az európai "civilizáció" és "kultúra", amelybe a magyarság a 9. század végén, mintegy 400 évvel a germán népek honfoglalása után megérkezett. Árpád népének már nem jutott a hajdani városokból, gyönyörű épületekből, pompás utakból, hidakból, vízvezetékekből, fürdőkből, fórumokból, retorikai iskolákból semmi, csak mohosodó romok. Ez a nép nem civilizált mediterrán társadalmakra telepedett rá, mint a germánok. Ennek törzsfőit nem nevezték el bizánci, vagy ravennai császárok "rexeknek" s ennek viselt dolgait nem jegyezték fel retorikai iskolázottságú mediterrán kultúremberek az utókor számára, mert akkoriban ez a típus sehol sem volt már található a germánok "Európává" süllyedt világában és Ravenna és az egykori Konstantinápoly ekkor már eltűnt Európa politikai irányításából. De meg ez a nép nem is szegődött idegen urak zsoldjába.

Ezek az emberek nem voltak keresztények, de nem voltak bálványimádók sem. Tisztelték az ősök szellemeit, imádták a fényt, a világosságot, szerették a tisztaságot, az életet és a szabadságot és megbecsülték asszonyaikat. Ezek az emberek a Nap Fiai voltak. Turániak. "Barbárok".

III. AZ ÁTÉRTÉKELÉS SZÜKSÉGE

A 19. század Európájának anyagkezeléséről az eddigiekben tett szemrehányó megjegyzések természetesen nemcsak a magyarság és általában a turáni faj irányában megnyilatkozó európai attitűdnek szólnak s még kevésbé jelentik a tisztább áttekintésű 20. század emberének lenéző gesztusát a száz év előtti tudomány színvonalával szemben.

A szemrehányás elsősorban annak a körülménynek szól, hogy a modern történettudomány kibontakozása és alapvetése pont arra a századra esik, amelynek romantikus életérzése és az árvizeket idéző nacionalizmusa éppen a történettudományos alapok lerakására volt talán a legkevésbé alkalmas, hisz a 19. századnak éppen ez a két jellemvonása teszi ezt az egyébként igen termékeny évszázadot egy új történettudományos, sőt történetbölcséleti forma kifejlesztésére alkalmatlanná.

Az évszázad minden vonatkozásban s a maga három emberöltős teljességében „romantikus”. Romantikus a politikája, romantikus az irodalma, bölcsellete, képzőművészete, zenéje, s természetesen romantikus lesz a történettudománya is.

Európa történetének talán legromantikusabb alakjai, egy Napoleon, egy Garibaldi, egy Kossuth éppúgy, mint az "anarchista", vagy a "barikád- hős", ugyanúgy ennek a századnak a teremtményei a politikában, mint ahogy ennek a századnak a termékei Byron, Petőfi, Tennyson, Dumas, Victor Hugo, Jókai, Thorwaldsen, Delacroix, Munkácsi, Corot, Miller, Liszt, Chopin, Verdi, Wagner egyéniségükben, alkotásaikban, életükben is.

S ugyanez vonatkozik a történettudományra is, amely talán legmohóbban a "letűnt" korok iránt érdeklődik, ahol sok a homály s ahol tág tere nyílik a fantáziának, és amely tán abban legromantikusabb, hogy mindenáron tudományos akar lenni.

Ebbe az atmoszférába ront bele a Napoleon által porig alázott Európa elemi erejű lelki reakciója, amely az évszázad másik uralkodó jellemvonása lesz, a -nacionalizmus.(1) Napoleon még hatalma tetőpontján állott 1808-ban és a megszállott Berlin havas utcáit ellenőrző francia járőrök dobpergése lépten-nyomon felzaklatta az auditoriumok halk

nyugalmát az új egyetem zárt ablakai mögött, mikor egy Johann Gottlieb Fichte nevű negyvenöt éves professzor "Reden an die deutsche Nation" cím alatt megkezdte azt az előadássorozatot, amivel az évszázad egész arculatát kikovácsoló nacionalizmus elindult.

A fichtei programm és szellem egy évtized alatt meghódítja Németország lelkét s egy másik évtized alatt előnti, a közben elbukott és megalázott napoleoni Franciaországot is beleértve, az egész Európát. Fichtet Hegel követi, kiformalódik a "Junge Deutschland", az "Italia Irredenta", Párizs elkergeti a Bourbonokat, a lengyelek elbuknak Osztrókanánál, egy kvittált huszárcapitány kiad Pesten "Hitel" címen egy könyvet, amelyet éppolyan izgalommal tanulmányoznak a pesti, pozsonyi, kolozsvári jurátusok, mint Fichte, Hegel, vagy Görres munkáit a német egyetemek "Burschenschaft"-jai, vagy az olasz egyesülés pamfletjeit a piemonti "carbonarik".

A nagy politikai pezsgés átcsap az irodalom és a művészet területére is. Mindenfelé a "dicső múlt" felé fordul a figyelem (ott is, ahol ilyen nem is volt) s fényes "hőskorokat" álmodnak oda is, ahol obskurus és fakó szolgaságnál nem volt egyéb. A népek "családfáikat" kutatják, eredetüket akarják minél messzibb múltba helyezni és minél magasabb, régibb, "ősi" kultúrával díszíteni. Walter Scott "Ivanhoe" ír, a franciák a Cid-románokat veszik elő, egy Macpherson nevű skót tanító skót őskölteményeket fedez fel, amelyeket egy állítólag Ossian nevű skót "Homer" írt, Európa bámul, Arany János verset ír róla, míg aztán ki nem derül, hogy az "ossiani" dalokat bizony maga Macpherson írta. Néhány mondából és töredékből megkonstruálják a "Niebelungen Liedet" és az ősgermánság egyszerű paraszt-mitológiája, melyben a túlvilág egy nagy falu, az isteni székhely egy Bauernhof, tehennel, gazdálkodással s az isten egy felmértézet parasztgazda, fokozatosan megmáshul, Wotan gazdából mennydörgő "jupiteri" Hadúr lesz, a Bauernhof tivornyázó harcosok árnyaival benépesített Walhallává nagyszerűsödik és a tipikusan paraszt múltú és tipikusan gyalogló nép Meotiszban áttetűsült őskorának ködéből lóháton (2) vágató Walkürök bontakoznak ki Wagner Richárd harsonáinak és tubáinak romantikus zenéje mellett.

Sőt ennél is több történik. Obskurus kis sehonnai népek más népek múltjából lopkodják össze "múlttá" múlttalanságukat (s ezt egy-egy esetben nem- obskurus népek is megteszik) , vagy egyszerűen hamisítanak "múltat" a maguk számára, mint ez a cseheknél megtörtént. (3)

Az évszázad kollektív lelkiállapota ez, egy árja "pszichoneurózis" és ebből bontakozik ki a modern európai történettudomány, amely képtelen észrevenni, hogy a "középkor" első virtuális európai birodalma az avar birodalom és Baján kagán két és fél százados stabilitású alkotása sokkal imponálóbb történelmi teljesítmény, mint Karulu Magnus egy emberöltőn belül széthulló erőfeszítése, amelynek két további emberöltő után még üresen maradt mogyoróhéja is eltűnik az idő kereke alatt. E lelkiállapot ugyanakkor , amikor alig talál méltó szavakat a csodálat, a bámulat és magasztalás, meg a "történelmi méltánylás" kifejezésére a macedóniai Alexander katonai expedíciójából megszületett és összesen 13 esztendeig létező s utána kártyavárként önmagától összedülő "világbirodalmi" teljesítményével kapcsolatban, a delúzió konokságával megy el a sokkal nagyobb, összehasonlíthatatlanul stabilabb, nem évekig, hanem évszázadokig álló hun világbirodalom "nem-árja" ténye mellett. Mindenesetre az erőszakos, hebehurgya, az alkoholt meg nem vető, betegesen hiú (4) és professzionista rabló (5) Alexandernek erősen Fernando Cortez-re emlékeztető figuráját osztatlanul Nagy melléknévvel övezi ez a történettudomány ugyanakkor, amikor a valóban "világhódító" hun király komoly, mértékletes, nagylelkű és művelt (6) monumentalitását egyetlen európai történetírónak - sőt a magyar történettudománynak sem jutott eddig eszébe "Nagy Attilának" nevezni, noha történelmi jelentőségében éppúgy, mint emberi nagyságában egyaránt összehasonlíthatatlanul nagyobb "Nagy" Sándornál.

10. Karulu pogány neve miatt kapta a keresztségben második névként a középkorban divatos "Magnus" nevet, amely nem jelző, hanem keresztnév. A mi I. Géza (pontosabb fonetikával: Gyécsa) királyunk, I. Béla fia és a megvakított Vászoly unokája pogány neve miatt második névként szintén a Magnus nevet kapta. A Karulu név egyébként furcsa és idegen jelenség nyugaton. Először a frank császár nagyapja nevéként bukkant fel Európában. Martelt Karulu házasságon kívüli fia volt apjának, Pipinnek, aki ismeretlen anyja környezetében nőtt fel. Hogy ez az anya ki lehetett, nem tudjuk, a Karulu név azonban tipikus "turáni" név, annyit jelent mint "fekete ölyv" (kar fekete, ulu ölyv).. A Karoling családi totem s későbbben címer egy fekete ragadozó madár. Ez maga is feltűnő, mert a germán népeknél a totemállat általában négylábú, főleg ökör, bika, farkas, vagyis a nyers erő és a vadság szimbólumai. A ragadozó madarak, a gyorsaság és a hirtelen támadás szimbólumai a "turáni" népek szokásos totemállatai. Az ógermánok ökörszarvakat, farkas fejeket alkalmaz harci sisakjain, szemben az őstörök népekkel, ahol a sisakdísz madárszárny. A Karolingok fekete ragadozó madara, mint totem és címer, különös dolog tehát. A normann arisztokrácia egyik sokat szereplő, a koraközépkor századaiban Franciaországban, Angliában egyképp előforduló családja a Front de Beuf neve éppúgy "ökörfej"-et, "ökörhomlokot" jelent, mint pl. a svéd arisztokráciában a sokat emlegetett "Oxenstierna" család neve. A "Boewulf" két tipikusan germán totemállat összetétele. A Karolingok fekete ragadozó madarát több ambiciózus európai család utánozza (Hohenzollerek, Romanovok, a Habsburgok meg éppen két fejjel is). Ez a totemállat a hun uralkodócsalád ősi madara, ezt a totemállatot használják a bolgár kagánok, meg az erdélyi, s a "gyula-házból" származó gyulák is. "Martelt" Karulu, akit minden valószínűség szerint tipikusan "turáni" fegyvere alapján, a buzogány alapján neveztek "martelt"-nek ami kalapácsot jelent, alacsony, zömök sötéthajú ember volt éppúgy, mint fia, "Kis" Pipin is, furcsa tünet a szálas frankok világában. Karulu Magnus, (akinek nevét a német tudomány tévesen fordítja "Nagy Károlynak) középtermetű volt ugyan és vöröshajú de gyermekei már szintén alacsony, zömök, sötéthajú emberek voltak, ahogy ma mondanánk nem voltak "nordikusok". Erősen valószínű, hogy Martelt Karolu ismeretlen anyja hun, vagy avar asszony volt. Nagy Károly mindenestre egy precendens és folytatás nélküli, eddigelé történelmileg meg nem magyarázott európai - csoda.

11. Ami Európa első félezerévéből van, az az egykori mediterrán irodalom silány utánpótlása gyatra latinsággal, s ez is főleg mediterrán vidékről való és főleg egyházi anyag. Az "egyházatyák" közül egy sem európai", sőt, az "itáliai" Nagy Szt. Gergelyen kívül, még földrajzilag is afrikaiak és ázsiaiak. Nagy Szt. Gergely után (6. szd.) 600 éven át nincs egyetlen kiemelkedő teológus. Az első nagy európai teológus, Szt. Tamás a 13. században jelentkezik az irodalomban. Az európai "irodalom" egyáltalán a 13. században indul meg, még a vallási irodalom is. Ami addig van, gyenge kompiláció, latin nyelven és minden "európai" jelleg nélkül, és ezt is Európa lakosságának csupán 0.001 százaléka olvassa és ismeri. Az átlag-európai a 9. században még a borotvát sem ismeri, nemhogy a betűt.

12. A Lancelot- mondakör, a Cid-románok a 8., 9. és 10. század eseményeiből nőnek népmondákká nyugaton, de írott irodalmi alakot a 13. században nyernek.

13. Ó-magyar Mária-siralom a 13. századból (Löweni kódex). A költemény, amely egy ügyetlen és darabos latin nyelvű szöveg összehasonlíthatatlanul szebb, könnyedebb, líraiabb feldolgozása, csengő alliterációval, csiszolt technikával s egész konstrukciójával arra mutat, hogy a 13. századi magyar irodalomnak nem első, sem egyetlen alkotása, hanem egy már kialakult lírai stílus egyik terméke.

1. Mivel a "nacionalizmus" nem hajlam, vagy tulajdonság, hanem politikai lelkiállapot, nem nehéz megjósolni, hogy a 20. század utolsó harmadára egy új, minden eddiginél nagyobb erejű nacionalizmus van közeledőben, melynek kibontakozása máris szemmel látható az angol imperializmus "gyarmati" reakcióiban, vagy a hitleri megaláztatás nyomán

szinte égis csapó héber nacionalizmus egyre nehezebben elviselhető harciasságában, és ez elemi erővel fog feltörni annak az állandó nyomásnak és megalázásnak következtében, amit Oroszország hengegő diktatúrája olyan kíméletlenül érvényesít nemcsak a vasfüggöny mögött, hanem a vasfüggöny innenső oldalán is.

2. A kengyelt a középkorban kezdik használni a germán világban első alkalmazásáról és az első lovas alakulatról az arabok elleni küzdelem idejéből, 712 körül van adat. A lovas harcászatot Martell Karulu vezeti be a frankoknál. Addig a lovat csak szállításra s ha rá is ülnek, kengyel nélkül és nagyon ügyetlenül használják. A germán őskorban a lónak semmi szerepe nincs, északon, ahol a mitológia később alakul ki nem is ismer Wotant és Walkürjeit a gótok hozzák - Meotiszból.

3. A prágai múzeum egyik tisztviselője kódexekből kiszedett pergamen lapokra középkori írást utánozva egy "naiv" eposzt hamisított, amit egy cseh plébános segítségével egy falusi templom tornyába (Königinhof) dugtak el, majd utána "felfedezték". A "felfedezés" a múlt század húszas éveinek nagy európai szenzációja volt. Az "ösi" eposzról hatvan évvel később Masaryk Tamás (a későbbi elnök) mutatta ki, hogy hamisítvány.

4. Nagy Sándor egész történelmi megjelenésében és karrierjében tipikusan egy szerencsés kalandor. Szerencsés hadjárata tele van szeszélyes, merész, de szerencsés kalandokkal és benne határozottan önmagát ünnepelte a "minőséget" a "sikerrel" következetesen felcserélő 19. század. Legyőzött ellenfeleinek végelethatatlan sorát kíméletlenül kivégezteti, de az indiai Porusnak egy impresszív megjegyzéséért, amely megtetszik neki, szeszélyesen megkegyelmez. Részegen felgyújtja a perzsák századokon át épített fővárosát, Persepolist, mikor aztán másnap kijózanodva látja a leírhatatlan kétségbeesés jeleneit s a mérhetetlen és buta kárt, amit okozott, el akarja oltatni, de természetesen már késő, a barbarizmust jóvátenni nem lehet. Önmagát Achilles egyenes vérszerinti leszármazottjának állítja s az általa "alapított" tucatnyi város mindegyikét saját nevével nevezi el és istenként ünnepelteti magát.

5. Azokon a mérhetetlen összegeken kívül, amiket hiúságára és szeszélyeire 13 éven át Ázsiában elpazarol és azokon a legendás vagyionokon kívül, amit katonái és tábornokai (a satrapák) összeharácsolnak Elő- Ázsia, Baktria és India gazdag és magas kultúrájú országainak teljes kifosztásával, a pénzt, amit Görögországba hazaküld, a különböző becsléseket egybevetve 50.000-180.000 talentumra (egy talentum mai értékben ca. 6500 dollár) lehet tenni s ez a hallatlan, az akkori időben és az akkori viszonyok között elképesztően nagy összeg a szegény és terméketlen Görögország életszínvonalát s belső társadalmi struktúráját teljesen átalakítja, de átalakítja Itáliáét is, amely ebben a korban - Rómát is beleértve - görög uralom alatt áll. Hogy ez a hallatlan arany mennyiség mit jelent annak jellemzésére felemlítjük hogy Nagy Sándor apjának, Fülöp macedón királynak egyetlen arany tárgya egy arany csésze volt, amit annyira nagyra értékelt, hogy minden éjjel a párnája alá dugta el, hogy el ne lopják. A Kr. e. harmadik század folyamán kialakuló egész római pénzgazdaság a Nagy Sándor rabló hadjárata. révén nyugatra kerülő aranyon épül fel, hisz addig Görögországban - Homeros költői fantáziáján kívül - sehol sincs arany s Itáliában még kevésbé a nyomorúságos életszínvonalú barbár és ismeretlen Kr. előtti "Európáról" nem is beszélve.

6. Attila egy 700 esztendeje uralkodó dinasztia tagja, Rómában nevelkedett, latinul, görögül is beszél, akiről az elfogultsággal egyáltalán nem vádolható bizánci követ, Priscos részletes leírásából tudjuk a fenti jellemvonásokat, s az a mód is, ahogyan I. Leó pápát és Rómáját kezelte, közismert, de közismert az az adat is, hogy a "catalaunumi" ütközet egy válságos időpontjában kész volt inkább meghalni, mint gyerekkori eszményképének, Aetiusnak fogságába jutni.

A 19. század inkább anyaggyűjtő első fele után ebben a stílusban és pszichózisban bontakozik ki a század derekán a század második felének feldolgozó tevékenysége.

Az a magyar, aki rászán életéből tíz esztendő a 19. század folyamán létrejött európai történettudományos irodalomnak nyolcvan százalékát jelentő német, angol és francia anyag tanulmányozására, meghökkentő konklúzióra kénytelen jutni.

Ebben a konklúzióban még csak nem is az a meghökkentő, ahogyan ez az irodalom a hun, avar és magyar anyagot kezeli. Ez a meghökkenés a német, angol, francia történettudományos irodalom saját anyagának kezelésével kapcsolatos, de abban az összehasonlításban, ahogy a magyar történettudomány a magyar anyagot kezeli és interpretálja.

Ennek a konklúzióknak talán leglesújtóbb része az, hogy a tanulmányozó magyar kénytelen levett kalappal, vigyázzba merevedve állni az előtt az ádáz, sőt szinte már már megható elszántság előtt, amivel a 19. századi német, angol és francia történész minden kicsi, halvány és kétes forrásadatot, minden a képtelenség határán még belül levő lehetőséget a saját nemzetére legkedvezőbb és legelőnyösebb megoldásban interpretál. Ha valahol, Európa két-három különböző pontján véletlenül találnak egy-egy ókori törött cserépedényt, vagy kezdetleges bronzeszközt, amelyről megállapítható, hogy az egykor valószínűleg "germánok" által lakott területről és két-három évszázadnyi bizonytalansággal megállapítható időből származik, akkor a 19. század német tudósa annak eredetét a vélhető időspácium legrégebbi még lehetséges pontjára teszi, az eredet helyét kinevezi "ősgermán kultúrgócnak", ezt a pontot a térképen összeköti a két-három lelőhellyel, az így kapott vonalakat elnevezi "ősgermán kereskedelmi útvonalaknak", a pontok által bezárt területet meg "ősgermán kultúrkisugárzási területnek", ami magyarul annyit jelent, hogy az ősgermánoknak voltak "kereskedelmi" útvonalai és volt "kisugározni való" kultúrájuk és a cserepek, avagy a bronzbalták lelethelyeinek pontjai és az "ősgermán kultúrgóc" között elterülő térségen lakó őseurópaiak számára az "ősgermánok" sugározták ki a kultúrát. Természetesen az a törött cserép, vagy bronzmaradvány kerülhetett a véletlen ezer meghökkentő módján a lelethelyre, hurcolhatták magukkal kódorgó hordák, kerülhetett oda akár félezer évvel később, készíthette az eredethelyről a lelethelyre elhurcolt hadifogoly-rabszolga, sőt a tudós egyszerűen tévedhet is az eredethely és keletkezési idő megállapításában, ez azonban az évszázad tudományos önbizalmának és nacionalista lelkesedésének nem számít. A megállapítás nem képtelenség s ez elég. Herr Prof. Dr. Phil. Wieheisster ír róla egy tanulmányt, amit a többi német tudósok nemzeti örömmel olvasnak, egy másik Herr Prof. Dr. Phil, már beleveszi készülő művébe lelkes lábjegyzet utalással a szerző szaktekintélyére, ezt a könyv nyomán angol, francia, holland, svéd, amerikai tudósok -a magyar tudósokkal együtt - átveszik és így az "ősgermán" kultúra, a Kr. e. 1000 körüli "mecklenburg-priegnitz" ősgermán kultúrgóc megszületik a- 19. században (7)

Természetesen az ilyen és hasonló elméletek kidolgozói, tudósok voltak s ha volt is néhány mohó sovíniszta köztük, nem "légből kapott" anyaggal dolgoztak, hanem adatokkal. A kiértékelés azonban már más kérdés. A kiértékelés háta mögött már ott állt türelmetlenül és erőszakosan a "home du Nord" fikciója s az évszázad nacionalizmusa, melynek a 19. század embere terméke volt. És a kiértékelés lelke mélyén ott lázongott a "faj", melynek "nordikus" önérzetét szinte pihenés nélkül irritálta a nyomorúságos őseurópai múlt az elő-ázsiai és mediterrán faj ókori monumentalitásának lesújtó árnyékában.

Az, ami Európában történetírás címen a 19. század folyamán létrejött, ennek az irritációnak a jelenlétét mutatja s az ókorról és középkorról megrajzolt európai kép főleg ennek következtében torz és helytelen.

Hogy abban az ókortörténeti és középkor történeti képben, amit a 19. századtól örököltünk

mi a torz és mi a helytelen azt nem egyszerű kifejezni. Torzzá és helytelenné teszi ezt a képet elsősorban az, hogy szinte kivétel nélkül minden méretezés hibás benne, s ez az egész hamissá és aránytalanná teszi. Jelentéktelen komplexumok bőbeszédű részletezése (ha azok "európaiak") fontos és komoly egységeknek a "megemlékezés" fogalmát alig meghaladó elintézése (8) (ha azok nem "európaiak") fontosnak szuggereálják a nem fontosat és elhanyagolhatóknak a fontosat és ez így megy át a köztudatba, még a szakemberek, különösen a színtéziseket író s minden részletet ellenőrizni nem képes történetírók köztudatába is. Elég egy bizonyos súlyt képviselő történelmi kategóriák felsorolásába valami jelentéktelen kategóriát is beilleszteni, avagy egy jelentékenynek ismert kategóriával párhuzamba vonva egy jelentéktelent tárgyalni s az utóbbi súlya egyszerűre automatikusan megnövekszik az olvasó utókor elképzelésében és a múlt rekonstrukciója arányaiban már torz. Köztudomású pl. hogy a szavak súlya, jelentése és tartalma az évszázadokon át állandóan módosul. Ha egy szó egy bizonyos korban adott szerény méretezésű fogalmat jelentett s ennek a szónak ez a jelentése hosszú évszázadok szóhasználata során megnőtt s a jelenben már egy sokkal nagyobb méretű fogalmat fejez ki, elég azt a szót az ezer évvel ezelőtti forrásszövegekből átvéve az ezer esztendővel azelőtti fogalom jelölésére ezer később használni, a szó megnövekedett szótári jelentése következtében a méret és az arány torz és az általa nyújtott értesülés hamis lesz, sőt, ha ez szándékos, hamisítás lesz. (9) Elég egy szerény jelentőségű eseményt a saját fajsúlyánál szélesebb mederben, aprólékosabban előadni s annak történelmi fontossága és mérete felől a benyomás egyszerűre nagyobbá válik a tény érdeménél s a kép már torz. Elég szürke és másod-, vagy harmadrangú bagatellumok jelölésére nagy és súlyos tartalmakat sejtető külön szakkifejezést - esetleg éppen latin, vagy görög terminus technicust - kreálni s a bagatellum bevonul a történelmi szakfogalmak tárába, valóságos mérete egyszerűre gótikusan megnyúlik, súlytalansága súlyt kap, ha aztán más, fontosabb elemet meg hamupipőke-módon összezsugorít az előadó, a valóság rekonstrukciója hamissá válik, hazug lesz, a múlt felépítése megint és újra - torz. (10)

Mindez csak néhány eleme a 19. század történettudományának és annak, amit létrehozott. A történelmi anyag kezelésében tucat számra van ilyen lehetőség és ezek egyike sem jelenti a szó szoros értelmében adatok meghamisítását. Mivel azonban a mérettorzítások valósággal hemzsegnék a 19. század történelmi interpretációiban, a történelemnek a múlt században épített s ma is úgy álló épülete minden "hamisítás" nélkül is torz és aránytalan. Mindezt csupán betetőzi az a már több, mint furcsa körülmény, hogy ezek a legtöbbször tudatalatti méretmódosítások nemzet -vonatkozásban kivétel nélkül mindig "az én népem", nagyobb egységek aspektusában meg mindig a "home du Nord" javára történnek és soha sem megfordítva.

A torzítás tehát nem módszerbeli hiba. A torzítás lélektani jelenség, ösztönös nemzetszépítés, vagy a "faj" emelése, s a "magas" benyomása akkor intenzív, ha "alacsony" van melléállítva. Márpedig a 19. században minden nép magasra törekszik és ennek első lépése a "múlt", a történelem, amit az évszázad minden népe minden rendelkezésre álló homokszemmel fényesít.

A század második felének általános "múltfényesítését" végző szerény Európájában csak egyetlen ország, egyetlen nép van, ahol ennek az ellenkezője történik. Ebben az országban a történettudósok nem azon fáradoznak, amin a többi országok történettudósai, hanem annak pontosan az ellenkezőjén. Ez az ország egy hiúságában halálosan megsértett, idegen, bosszúálló és gyűlölködő hatalom katonai önkényuralmának 18 esztendeje alatt nem fejlesztheti szabadon történettudományát, nem nevelhet saját nemzeti szempontjai szerinti, "nemzeti" történész-nemzedéket, mint az összes többiek. Ez a furcsa, valósággal perverz történettudományi körülmények közé szorított, történettudományában is alárendelt ország, a mi országunk volt, Magyarország.

Mióta az összehasonlító nyelvészet fiatal tudománya kimutatta, hogy a nyelv, amelyet beszélünk, s amelyet mint magyar nyelvet ismer a világ, alapszerkezetében és "legősibb szókincsében" kétharmadrészt u. n. "finnugor" nyelv, az az egyöntetű és logikus kép, amely népi emlékezetünk, hagyományaink, Közép-Európában történt megjelenésünk, középkori gestáink és krónikáink alapján származásunk és őstörténetünk felől egy ezredéven át élt bennünk, teljesen összekuszálódott.

A szinte napról-napra szaporodó történettudományos bizonyító anyag és az ezzel mereven szembenálló "finnugor" nyelvtudományi megállapítások áthidalhatatlan ellentmondásai között immár két emberöltő óta folyik a harc hovatartozásunk végleges megállapításának és koraközépkori történetünk összefüggő és logikus egészbe öntésének területén, mindez ideig - hiába. Mindaz, amit nyelvtudományunk múltunkról megállapított, merev ellentétben van mindennel, ami az összes külföldi és hazai kútfőkben található múltunk felől, sőt ellentétben van ősi kultúrelemeinkkel és antropológiai megállapításainkkal is. (11)

A "finnugorosok" és az "őstörökösök" között folyó harc a dolog "tudományos" vonatkozásán túlmenően mutat, sajnos, egy nyugtalanító, sőt félelmetes faji-politikai vonást is. A Katona István által nevelt első történész- nemzedék, a 19. század harmincas-ötvenes éveinek nemzedéke, a Fejér Györgyök, Kállay Ferencek, Jerney Jánosok és kortársaik gigászi munkát végző nemzedéke, mely ősi hagyományaink és középkori krónikáink alapján állt őstörténelmi kútfők alapján dolgozott, a szó minden vonatkozásában színmagyarokból álló nemzedék volt. Ezt a nemzedéket a szabadságharcot követő tizennyolc esztendő katonai és politikai elnyomás korszakában nyelvtudományunkban, történettudományunkban éppúgy, mint a Magyar Tudományos Akadémiában és a legfontosabb egyetemi katedrákon egy feltűnő folyamat cserélte ki Bécs által approbáltakkal, amely folyamat eredményeképp egy Lajtán-túli szellem és tendencia töltötte fel "nemzeti" tudományaink legfontosabb hadállásait, amelyekbe magyar tulajdon hazájában szinte be sem juthatott.

A szabadságharc brutális likvidálása a nemzeti történettudomány likvidálását is jelentette és ennek számára a hatvanhét, mint általános visszamagyarosítás, elmaradt.

7. Ennek a "Kr. e. 1000-700 körüli" állítólagos "ősgermán kultúrgócnek" egyik "kisugárzási határpontját" a mi Nógrád megyénk területére teszi a német tudomány valami ott talált lelet alapján, ami egy odavezető "kereskedelmi útvonalat" tesz valószínűvé. A kérdéses "mecklenburg- priegnitz-i" eredetű lelet odakerülésének időpontja Kr. e. 800 körüli időre van kontemplálva. Igen ám, de a lelet bronzlelet, ebben a térben viszont már Kr. e. 1000 óta vaskorszak van, sőt pont az ausztriai Hallstatt és a Szeged-vidéki Szöreg közötti terület a primitív vaskori "kultúrának" a középpontját jelenti ez időben, márpedig Nógrád m. a Hallstatt és Szöreg közti vonal közepe táján, attól 50-60 km-re északabbra van. Vajon feltehető-e, hogy ennek a térnek már "vaskorszaki" fokon álló, tehát a bronznál "modernebb" őseurópai embere az úgyszólván szomszédságában levő Hallstatt-góc, vagy Szöreg-góc helyett Mecklenburg- Priegnitzcei lép "külkereskedelmi összeköttetésbe" és 3-400 évvel ősdibb "ősgermán" kultúrát "sugározat" magának akkor, mikor neki már századok óta "vaskultúra" áll helyben rendelkezésre s ehhez csak az Ipolyon veszteglő fatörzs-csónakjára kell felülnie. És miért nincs mecklenburg-priegnitz-i kultúrsugárzás a Garam, Vág, Nyitra, Sajó vidékén, a Csallóközben és a Tisza mentén? Egyáltalán a Kr. e. 1000 körüli "ősgermán kultúra" éppen olyan "19. századi", mint amennyire nem igaz. Bonyolultan nem igaz és éppen ebben "19. századi". A kifejezésben ugyanis a "kultúra" szó is igaz abban a szakhasználati értelemben, hogy az őskortudomány minden primitív "művészeti" gócot "kultúrának" nevez anélkül, hogy ez a szó pozitíven vett értelmében kultúrát jelentene, az "ősgermán" szó is igaz, hisz a bronzkor száz meg száz őseurópai diaszpórája között egész biztosan olyan is volt, amelynek utódait 800 év múlva

"germánoknak" fogják nevezni, a két szó összekapcsolása azonban, az "ősgermán kultúra" már több, mint a két fogalom pusztá összege és ez a "több" már nem igaz. A kifejezés már elkülönít, körülzár, "fajra", "népre" utal, kiemel sőt a többi őseurópai fölé emel s ez már nem igaz, hisz öskelták is, az ősillyrek is messze magasabb fokon álltak a germánoknál, a "szarmatáknak", "szkítáknak" nevezett kelet-európai népekről nem is beszélve. Az aztán, hogy bármelyik ilyen néhány száz, vagy néhány ezer lélekből álló (Kr. előtt 1000-ról van szó!) lakóvidéknek "kereskedelmi útvonalai" lettek volna magasabb színvonalú területekre, amelyeken át "kisugárzott" volna, méghozzá "kultúrát", bagatellumok nagy szavakba öltöztetését jelenti.

8. A múlt század történettudományi tevékenysége alapján készült ó- és középkor történeti szintézisekben valósággal hemzsegő ilyen mérettorzítások (v. ö. pl. az előző fejezet 9. sz. lábjegyzetét) bemutatása helyett egy, a nem szakképzett olvasó által is könnyen ellenőrizhető újkortörténeti példával illusztrálom a fenti megállapítást. Carlton J. H. Hayes amerikai egyetemi tanár és kitűnő újkortörténész igen jó nevű, jól tájékozott és az utolsó 25 esztendő kivételével objektív, ezért igen jónevű művében (A Political and Cultural History of Modern Europe, 1832, Macmillan kiadás, New York, 2 kötet., 1600 lap) az 1848-as európai forradalmak tárgyalása során az osztrák "forradalomnak" (a néhány hétig tartó két bécsi felkelés) 83 sort, a 16 napig tartó "cseh forradalomnak" (ez a prágai felkelés, amit Windischgraetz 48 óra alatt likvidált) 24 sort, a "magyar forradalomnak" pedig, amely másfél éven át tartó komoly háborút jelentett, amelynek leveréséhez Oroszország katonai erejét is igénybe kellett venni, 28 sort áldoz a szerző. Hayes professzor kitűnő újkortörténész, aki a három "forradalom" méretarányaival, a másféléves szabadságháború és a prágai operett-felkelés súlya, komolysága, mérete és következményei közötti roppant különbséggel tökéletesen tisztában kell hogy legyen, annyira feltétlenül, hogy tudja, hogy a kettő között nem négy sornyi különbség van. A 28 sor tartalmát itt nem akarom bírálni, legfeljebb megemlítem, hogy a szabadságharcnak Jellasic betörése nem egyetlen eseménye, de még csak nem is legjelentősebb eseménye volt (ez ugyanis a 28 sorban benne van, de az, hogy fejvesztem ki is menekült, már nincs benne) és aki Windischgraetz és Schwarzenbergen kívül Jellasicot is megemlíti, annak Görgey Arthurt is említenie kellett volna. Itt a tartalomról nem beszélve, csupán arra mutatok rá, hogy a könyv által az olvasóban keltett kép részleteinek méretaránya mind a cseh esemény, mind az osztrák esemény, mind a magyar esemény aspektusában hibás és torz bemutatása a tényleg történteknek. Márpedig Hayes könyvéből milliók tanulnak történelmet.

9. Egy más helyen már említettük a Kr. u. i 5-7. századokban használt "rex" szó akkori értelmét, amely az induló Európában egyáltalán nem jelentett uralkodót, államfőt, hanem Byzánc, vagy Ravenna barbár segédcsapatainak főnökeit. Azt, ami mai értelemben "király", az "imperator", vagy alantasabb fokon, "caesar" fejezte ki. A 19. század német történettudósa a szót szótári jelentése alapján mégis Könignek", "királynak" fordította, azt a benyomást nyújtva, hogy ezeknek az évszázadoknak sok kis germán vazallus-törzsfőnöke "király" volt. Pontosan ugyanez az eset egy 9. századi szóval, amely Karulu Magnus által létrehozott államszervezetben született. Ez a szó a "Herzog", amely pontos egykorú tartalma szerint határőrkerületi vezetőt, katonai közigazgatású határkerületek parancsnokát jelentette s csak a későbbiek során alakult át a szó jelentése hűbéri terület egység vezetőjének apáról-fiúra szálló megjelölésévé, majd végül üres címmé. A szó modern magyar megfelelője "herceg", ma ez azonban sokkal többet jelent. A nagykarolyi szervezetben a "Herzogtum" nem újkori értelemben vett hercegség, hanem határőrkerület, az "örgrófság" kisebb, alárendelt része. Az örgróf magasabb rang, mint a "Herzog". A Keleti örgrófság; az Ostmark pl. hat örkerületből, "Herzogtumból" tevődött az "Ostmarkká" össze. Az örgróf középkori magyar terminológiában. a "bán"-nak, az "örgrófság" "bánságnak", annak kerületei pedig "ispánságnak", "megyének" felelnek meg. (Ilyenek voltak pl. a Tengermellék, Macsó, Só, Ozora, Szörény és korábban Fogaras, stb.) A nagykarolyi határőrvidékek "Herzogjait" és "Herzogtumjait" a 19. század

történettudománya szótári alapon "hercegeknek" és "hercegségeknek" tekinti saját korának fogalmait helyezve ezer esztendővel régebbre. Ebből születnek meg aztán a múlt században a Pribina, Kocel Mojmir, Rasztiszláv-féle "hercegek" és "államoknak" nézett "hercegségeik". (Sőt a lelkes 19. századi szláv fantázia az Ostmark "pannoniai örkerületéből" egyenesen egy soha nem létezett "Szlóvákiát" szült a világra, ami Scotus Viator történettudós tevékenysége nyomán be is került a köztudatba.)

10. Ezekből a tizedrangú "történelmi" elemeket díszes és hangos tudományos mezbe öltöztető, csillogó és méltóságteljes történelmi szakkifejezésekből bemutatok egy csokorra valót, hogy az olvasó lássa mekkorát lehet a történelmi valóságon történetírói technikával torzítani. "Polychrom gót művészet". "Polychrom" sokszínű, tarka, színpompás. Fakó északi hazájukból, "Gotlandból" Kr. u. 180- ban a Fekete-tenger északi partvidékére - Meotiszba - vándorló gótok sokkal magasabb kultúrájú népek közé kerülve, az ottani "turáni" népektől, meg a közeli perzsáktól keleti pompájú színes díszítő elemeket tanulnak el, amelyeket aztán nyugatra vándorolva magukkal visznek, mint kölcsönözött kultúrelemet. Ez a "polychrom gót művészet" és a "tarka" helyett azért "polychrom", mert így nagyobbnak, súlyosabbnak és többnek látszik. "Runenschrift", Runa-írás, rovásírás. A gótok, hiányosan kezdetlegesen és tökéletlenül szintén a "turáni" népektől tanulták el, hiszen a hunoknál, avaroknál, szabiroknál - és persze a magyaroknál is - ez ősrégi írásmód, viszont a gótokon kívül egyetlen germán népnél sincs, s a Meotisz- vidéki tartózkodásuk előtt a gótoknál sem volt meg. Ez a "Runenschrift" szó, történelmi szakkifejezés. Ez angol, olasz, francia és magyar művekben is így van írva, a maga német formájában, vagyis a rovásírás - germán műveltség-elem. Hiába van az ókori Madzsar város sírboltjainak kőszarkofágjain bevésve, hiába van a nagyszentmiklóson talált 9. századi avar, vagy óbolgár aranyelet edényeibe vésett szövegekben, hiába találták meg Nikolsburgban egy 1483-ból való ősnymtatványban, hiába van az enlaki unitárius templom bejárata feletti táblába belevésve, hiába ilyen az etruszk-írás, a sumir ős-írás, az - gót, az "Runenschrift". "Irano-hellenisztikus keletgermán kultúra". A gótok meotiszi tartózkodásuk alatt felszedtek néhány perzsa szót és művészeti elemet, ez az "irano-", a szomszédos Krím félsziget görög telepei révén fakó kis mitológiájukba néhány isten is belekerült", persze germanizált formában (Thorar, Donner, a "mennydörgő", stb.), az a "hellenisztikus", s mivel ezeken kívül még szarmata műveltségi elemeket" is felvettek (kerek, szétszedhető faházak, a kerek turáni "jurták" utánezata, legelőgazdálkodás, turáni szokások, lovas nomádok u. n. kisművészei, ami azért "szarmata" és nem hun, noha a hunoktól vették át őket mert a hun "barbár és alacsonyrendű" Mindenesetre másoktól összeszedett kultúrmozorzsákat hangzatosabban nagyra növelni, mint a fenti pompázó kifejezéssel, már nem is lehetne. A mi 46 betűs "Runenschriftünk" nem mástól vettük, a mi szétszedhető kerek házaink saját kultúránk teljesítménye, ha van Európában nép, amelynek népművészete "polychrom" és "iráni", a mienk az s a mi honfoglaláskori ötvösproduktumaink "nemzetközi" márkájúak voltak, nyelvünkben "iráni" szavak, művészetünkben, önvallásunkban, "iráni" elemek vannak, s lám a mi 9. századi kultúránkra nem született ilyen "irano-hellenisztikus keletgermán "kultúraszertű" történettudományi szakkifejezés. A mi kultúránk nemzetközi "szakmegjelölése" kivétel nélkül minden "európai" műben "nomád horda" és "ázsiai barbár". A mi honfoglalás előtti kultúránkat senki sem nevezte el irano-szkítikus keleteurópai kultúrának." Ilyen és hasonló aránytalan "szakkifejezése" van az európai történettudománynak száz, meg száz. A "Karoling reneszánsz, a "rajnai germán kapitalizmus" (Kr. u. a 3. században) és tucatnyi társa, méret-eltúlzásokat jelentenek.

11. A honfoglaló nemzedéknek közel fele kaukázusi-turanid 7-8 százaléka dinári, 4-5 százaléka mongoloid volt. A finnugor (kelet-balti) elem aránya mintegy 25-30 százalék.

A történettudomány és a nyelvészet személyzetét nem lehetett úgy visszacsereélni, mint a megyék meg a kormányzervek meg az iskolák személyzeteit, hisz egy "nemzeti" célú, fajú és felfogású tudósképzés 18 éven át szünetelt. A katedrák nacionalista személyzetét

részben szétkergette, részben terrorizálta Albrecht főherceg meg Bach korszaka, egy Joseph Budenz nevű úr jött pl. valahonnan Németországból a pesti egyetemre a magyarokat saját nyelvük felől felvilágosítani. Az utánpótlás természetesen mestereit tükrözte vissza. A hatvanhét előtti "tudományos" akarat hatvanhét után is megmaradt. Mikor aztán az Eötvös-Kollégium létrejött, a tudósképzésnek ezt a feltétlenül magyaroknak szánt fellelegvárát a fajban, vagy lélemben Bach korszakból eredő utánpótlás vette irányítás alá. Így esett, hogy mindkét par excellence magyar tudományunk, kevés - és inkább provinciális - kivétellel a politikai elnyomatás tudományos folytatása volt, ahol a "rebellizmust" nem rendőrileg, hanem professzorilag törték le és a Bach Sándor által a nemzeti tudományaink nyergébe segített szellem az autonóm professzori szelekció kivédhetetlen fegyverével szinte kasztá merevedve hosszabbította meg uralmát a Habsburgok bukása után is.

Nemzeti tudományaink területén egy-két kényszeredetten felvarrt sujtással a Bach-korszak maradt meg a kiegyezés után is és ennek kiirthatatlanjai emberöltőkre elállták a Katona Istvánok és Fejér Györgyök által elindított munka továbbfejlesztésének útját. Gestáink és krónikáink, mint "megbízhatatlanok" kerültek lomtárba s ami "nemzeti" a Bach-korszakot kibőjtölve az autudidaxis rögzös útján mégis megmaradt, mint kigúnyolt és lemosolygott "nem-approbált" és "vitézkötéses" erőlködés, partizánsorsra jutott.

A "nagy" történelmi múltat hirdető s magánosan harcoló nemzeti partizánok meg a "halszagú" ősokeket nem minden belső kárörvendés nélkül pertraktáló céhbeliéek között folyó egyenlőtlen küzdelem eredménye lesújtó. Minden obskorus nép "választott" már egy "múltat" magának, amelyet egységesen hirdet, sőt el is hitetett a világgal, mi azonban, akik első történelemkönyvünket már 900 évvel ezelőtt megírtuk, még csak a "tudományos" vitáknál tartunk.

Gestáink, krónikáink, mondáink, hagyományaink, honfoglaláskori életformánk, kultúránk, megjelenésünk és számos nyom és kútfő mondják, hogy török-fajta nép vagyunk, az őstörök népekből származunk s a Kaukázustól délre elterülő Káspi- vidékről, az egykori Szkítiából indultunk neki a Középkornak. Ezt mondják a magyar történet magyar partizánjai is.

A nyelvtudomány azt mondja, hogy északról, valahonnan az Ob, Tobol és Irtisz folyók forrásvidékéről, a primitív vogul és osztyák nép fázós és nyomorúságos világából jöttünk és úgy jutottunk az őstörökök világába, hogy valamelyik észak- ázsiai " nomád őstörök nép leigázott és magával sodort bennünket a Volga- vidékre, majd a Donhoz, ahol egy másik őstörök nép, a kazár, újra leigázott, egy harmadik őstörök nép pedig, a besenyő, a Kárpátok mögé kergetett bennünket és nyelvünk őstörök elemei egykori urainktól származnak. Van hát olyan naiv magyar, aki nem látja, hogy ezt az "őstörténetet" még ha igaz lett volna is, idegen szív, idegen vér, idegen lélek állította össze számunkra- tulajdon pénzünk árán. (12)

A nemzeti nyelv és történelem művelése "nemzeti tudományok s főleg nemzeti nevelő eszközök. Jelentőségük nemzeti, céljuk "a" nemzet maga. Jelen sorok szerzője tizenhét év alatt megdöbbenve és háborogva és összeszorított ököllel tanulmányozta át az egész német és angol történettudományi irodalmat s tapasztalnia kellett, hogy ez mennyire így van. Látnia kellett, hogy a forráskételyek eseteiben ezek a tudományok kivétel nélkül mindig a két lehetőség közül a nemzetük számára nagyobb, szebbet, előnyösebbet applikálták bele népük múltjába összehasonlíthatatlanul kevesebb bizonyíték és összehasonlíthatatlanul kevesebb valószínűség esetén is, mint a mi dél-kaukázusi szabir származásunk. Ezeket a tudományokat angolok és németek művelték népük számára. A miénket nem magyarok művelték.

A történelmi adatok szerint eredetünk független, tiszta és katona-eredet, amelyből egy

napsugaras őstörténet után ogur kultúrájú hódítókként szállottuk meg Európa kellős közepét, mint a világhírű és legendás szkithák egyenes leszármazottai. A nyelvi bizonyítás szerint eredetünk szegényes, homályos és szolgai eredet s egy nyomorgó "halszagú" atyafiságból, egy ködös és kőkorszak- színvonalú előtörténet után menekültekként, megtépzott hordákban kerültünk a Kárpát-medencébe.

Ezer évvel ezelőtti ruházatunk, szokásaink, szervezetünk, perzsa hatást mutató díszítőelemeink, eleink törökös neveinek százai, villámgyors lovaink, félelmetes szkíta nyilaink, perzsa, ógörög, örmény, arab, latin, bizánci feljegyzések népünk egykori dél-kaukázusi, Káspi-vidéki, Kur és Kuma menti településmaradványai és ottani életünkre utaló, mai napig fennmaradt földrajzi nevek és kilencszáz évvel ezelőtt írt első történelem könyvünk minden állítása az első verziót támasztja alá: A másodikat a nyelv, egyedül a nyelv kétes értékű kiértékelése indikálja, semmi más.

És "hivatalos" történettudományunk a második verzióhoz csatlakozott.

A fentiekben előtárt két őstörténeti álláspont két ellentétes pólus, amelyeknek kiegyenlítése és egy közös, egységes és értelmes történelmi formába öntése lehetetlen. mégis, történettudományunk fejet hajtott saját segédtudományainak egyike előtt és a "finnugor" eredetet elfogadva kerek fél évszázadot azzal töltött, hogy megkísérelje nyakatekert, erőltetett és merész elméletekkel és magyarázatokkal honfoglalás előtti történetünket a vogul gyökökhöz hozzányomorítani. Ami mindebből kisült s amit Hóman Bálint sikertelenül igyekezett summázni a "Magyar Történetben" a harmincas években, széteső, részleteiben egymásnak ellentmondó, zavaros, összefüggéstelen, szakadozott és minden logika és meggyőző erő nélküli káosz, amely sem eredetünk kérdését nem dönti el, sem koraközépkori történetünket nem foglalja értelmes egészbe össze, annak ellenére sem, hogy az egykorú, vagy időben egészen közeli magyar és külföldi kútfőanyagok hipotézisébe bele nem illeszthető részét - és ez igen nagy mennyiség - egyszerűen figyelmen kívül hagyja, mintha nem is léteznének.

A magyar történettudománynak - melleleg egyáltalán nem egységes s főleg nem kötelező - jelenlegi álláspontjához, mind a nyelvtudományi megállapítások, mind az őstörténeti forrásanyag kezelését illetően, néhány megjegyzést kell tennünk.

Nyelvtudományi megállapításaink történettudományi konklúzióihoz, főleg eredetünk és faji hovatarozásunk sokat vitatott problémáját illetően az első megjegyzés az, hogy ha jelenlegi nyelvünk helyett magának a Kalevalának nyelvét beszélénk annak legtörölmetszettebb értelmében, még az sem jelentené szükségképpen azt, hogy u. n. finnugor nép vagyunk. A nyelv cserélhető. Az őstörök faj, amelynek koraközépkori létszáma a maga hun, kők-türk, szabir, avar, kun, úz, besenyő, onogur, kazár, bolgár, egészében többszörösét jelentette a "germán" fajnak, nem semmisült meg, nem "halt ki", hanem a nyelvét cserélte át. Ha valamiképpen ki lehetne mutatni, hogy azoknak a népeknek, amelyeket ma "ukránnak", "kozáknak", "orosznak", "lengyelnek", "románnak", "bulgárnak", "szerbnek", "horvátnak", "osztráknak", "morvának", "szlováknak", "bajornak" neveznek, mekkora százaléka hun, avar, kun, besenyő, szabir, vagy onogur, nagyon meglepődnék a világ, s ezeknek a népeknek együttes száma ma több, mint 300 millió. Hogy egy nép, bármelyik legyen is az, egy több, mint félezer éves ott-tartózkodás után milyen nyelvvel az ajkán hagy el egy területet, fajára és eredetére nézve nem irányadó, és ebből az apodiktikus megállapításokat tenni nem lehet. A nyelvtudomány megállapíthatja, hogy honnan származik és hová tartozik a nyelv, de azt nem, hogy honnan származik a nép amely azt beszéli. A poroszok: szlávok. A bajorok: bójok és avarok. A franciák: germánok. A bulgárok: törökök. A kozákok szintén. És őstörténeteiket nem jelenlegi nyelvük határozza meg.

Második megjegyzésünk már valamivel bonyolultabb. A magyar nyelvvel kapcsolatos közkeletű megállapítás szerint, annak ősi alapszóincse kétharmad részben finnugor, egyharmad részben őstörök eredetű. A nyelv alaprétege, a legősibb alapfogalmakat jelölő szavak, nyelvtudományunk megállapítása szerint, "finnugor" szavak és "finnugor" legmélyebb nyelvtani alapjaiban nyelvünk szerkezete is. (13) Minderre két egymástól tisztán megkülönböztethető szórétegben egy korábbi és egy későbbi őstörök (ogur). mennyiség rakódott rá, ami - legalábbis nyelvészeink állítása szerint - a mi "finnugor" népünknek két különböző korban, két különböző őstörök néppel való szoros és tartós együttélését bizonyítja.

Ennek a megállapításnak - hangsúlyozzuk kizárólag ennek a megállapításnak és semminemű egyéb, más indikációnak - az alapján hozott létre történettudományunk a posteriori egy igen merész hipotézist egy tisztázatlan "man-s-i" nevű "finnugor" (14) ősnépről, amelyet, miután előbb a Közép- Ural ázsiai oldalára átvándorolt, egy őstörök lovas kultúrájú nép leigázott, magába olvasztott és eredeti erdőlakó, törvető, prémvadász "finnugor" életformáját, lovas pusztázó, legeltető, harcos "nomád" formává "asszimilálta". (15) Az így kialakult nép "onogur" néven került a Volga-térbe, ahol előbb hun, majd kők-türk keretben további ogur beütésen ment át, majd fele a Közép-Volga vidékére költözött, a másik felét meg a kazárok igázták le és kétszáz évig kazár keretben élt és innen más ogur törzsek társaságában a Kárpát-medencébe költözött, ahol ezekkel a törzsekkel, valamint az itt talált avar és bolgár maradványokkal összeolvadva a magyar néppé vált.

Feltéve, de meg nem engedve, hogy mindez valóban így volt, vajon mennyiben ez az obskurus kis "man-s-i" nép az őszünk és miért nem az a sokkal nagyobb nép, amely "leigázta" és amely beolvasztotta és lóra ültette. És a sok egymás utáni ogur beütés és ogur törzsekkel való társulás és a kárpáti avarokkal és kabarokkal és székelyekkel való további felduzzadás után, amelyek mindnyájan őstörök elemek voltak, mi hát és mennyi hát a magyarságban, mint "népben" az a kicsi és elenyésző "man-s-i" hányad és miért az, és miért nem az ogur a jellegadó elem és miért ezekkel és miért nem a mi túlnyomóan ogur mennyiségünk őstörténetével kezdődik hát a mi őstörténetünk. Hiszen az "onogur" nép kettészakadása, egy jó részének elporladása s a maradéknak új és új őstörök elemekkel való kiegészülése után az a bizonyos "man-s-i" hányad olyan kicsi komponens még a fentiek szerinti kalandos elmélet szerint is, hogy ez sem fajunkat sem őstörténetünket nem teheti "finnugorrá".

És most folytassuk az analízist nyelvtudományi alapon tovább.

A "finnugor" és az "őstörök" nyelvek testvérek mondja a nyelvtudomány - mind a kettő egy közös ősnyelvből ered, amely az ókor évezredei folyamán különült szét "ugor" és "ogur" nyelvcsoporthoz.

A "finnugor" nyelvcsoporthoz legősibb közös alapanyaga a különböző, ma is primitív állapotban levő "finnugor" népek nyelvében konzerválódott és ez a "közös ősi alapanyag" az ugor nyelvek összehasonlítása és a közös mennyiség kiszublimálása útján, ha nem is teljesen, de nagyjából rekonstruálható. Ez a "közös ősi alapanyag" van meg a magyarban is.

A kaukázusi- turanid nyelvek azonban, a hun, az avar, a kazár, a szabin a besenyő, kihaltak, legtöbb közülük nyomtalanul, azoknak "közös ősi alapanyaga" tehát nem állapítható meg, Honnan tudja a magyar nyelvtudomány, hogy mi volt ezeknek a nyelveknek a "közös ősi alapanyaga"? Ki és mikor állapította meg, hogy ez nem volt ugyanaz, mint az u. n. "finnugor" nyelveké? Ezek éppen úgy agglutináló nyelvek voltak, mint a "finnugor" nyelvek és állítólag közös őstöröktől származtak. Egyáltalán, miért finnugor ez a közös ősi alapanyag? Azért, mert ez a finnugor nyelvekben is megtalálható?

Vagy azért, mert az őstörök nyelveket nem ismerjük, mert "kihaltak"? Ki meri azt állítani, hogy a dák, a hun, az úz, az a kazár, a szabir, a besenyő nyelvek közös ősi alapanyaga nem tartalmazta ugyanazokat az elemeket, amiket az u. n. finnugor nyelvek tartalmaznak? Hátha éppen a magyar nyelv, mint egyetlen megmaradt káspi-kaukázusi nyelv bizonyítja, hogy ez a közös ősi alapanyag megvolt ezekben a "kihalt" nyelvekben is, sőt ezekben még inkább megvolt. Hátha a közös ősi alapanyag még teljesebb és gazdagabb volt a káspi-kaukázusi nyelvekben, mint az u. n. finnugor unokatestvérek nyelveiben, mint ahogy ez valóban gazdagabb a magyarban, mint emezekben. Az ősi alapanyag kétségtelenül mezopotámiai. S a káspi-kaukázusi népek közelebb estek ide, mint az északibb "finnugorok", amelyek a magyarral azonos alapanyagot esetleg csak másodkézből kapták? (16) Esetleg csak "kapták" és nem örökölték.

Ha a nyelvünk legrégebb "ősi alapanyaga" nem "finnugor", hanem még régebb, mondjuk pl. szumir, akkor mennyiben "finnugor" a mi nyelvünk. Azért, mert a szumir nyelv ismeretének hiányában ezt az alapanyagot egy Joseph Budenz nevű német tudós és társai "finnugornak" hitték és nevezték elő E sorok írója sajnálja, de az elő-ázsiai ókori nyelvek tanulmányozása során a 19. századi európai nyelvtudomány etimológiai tévedéseinek olyan zuhatagára jött rá, hogy számára sem a 19. századi nyelvtudomány általában, sem Joseph Budenz magyar nyelvtudományi szempontból nem tekintély többé.

Mindebben az a megdöbbentő hogy mindaz; ami néhány képzett magyar nyelvésznek már otthon is, de különösen idekint, az emigrációs mostoha, a kutatáshoz nélkülözhetetlen pénz hiánya mellett is és kellő intézet és elégséges kutató személyzet nélkül is a szemébe ötlött, az erre leghivatottabb, sőt erre a célra alapított Magyar Tudományos Akadémiát nem érdekelte és ma sem érdekli. A Magyar Tudományos Akadémia a "finnugor" nyelvészetre szegezett szemmel határozottan tudománytalanul elhanyagolt egy olyan nyelvészeti területet, amelyet a miénken kívül egyetlen valamirevaló nemzet nyelvtudománya sem hanyagolt el. És itt nem arról van szó, hogy rokona-e a szumirnak a magyar, vagy nem rokona. Itt arról van szó, hogy egy szumir-magyar összehasonlító nyelvtudományi tevékenységhez a Magyar Tudományos Akadémia hozzá sem fogott, sőt mások ilyen természetű tevékenységét is bojkottálta. Sem szumir- angol, sem szumir- német, sem szumir-francia, sem szumir-olasz, sem szumir-spanyol, sem szumir-orosz, sem szumir-szerb nyelvrokonság nincs, de ezeknek a népeknek nyelvtudományi intézetei mégis intenzíven foglalkoznak a szumirral és az ebből származó hurival. A Magyar Tudományos Akadémia és a magyar egyetemek száz éven át nem foglalkoztak vele. Szumir nyelvészeink, az emigráció két-három, önmagát finnugor nyelvészből szumir- magyar nyelvészévé átképzett magános úttörőjén kívül nincsenek. S ennek a határozottan megdöbbentő ténynek igen sötét és keserű háttere van.

A Magyar Tudományos Akadémia, gróf Széchenyi István lelkes és bőkezű gesztusának impulzusára, kizárólag magyar áldozatkészségből, kizárólag magyar adományokból, (17) és expressis verbis a magyar nyelv művelése céljára 1825-ben született meg s működését 1830-ban kezdte el. Ezt a működést csaknem egy teljes emberöltőn keresztül nem jellemezte semmiféle "finnugor" elfogultság és nem befolyásolta semmiféle "finnugor" erőszak. A finnugor faj és nyelvrokonság elmélete az 1848-49-iki szabadságharc leverését követő 18 éves osztrák önkényuralom korában - és bátran hozzátehetjük következtében - idegen származású és a kormány támogatását élvező személyek, Hunfalvy (Hunsdörfer) Pál, Reguly Antal, majd Budenz József és társaik útján születik meg (18) és veszi át kormányzati erőszakkal a szó szoros értelemben vett "uralmat" a pesti egyetem, majd a Magyar Tudományos Akadémia felett.

Az addig teljesen jelentéktelen és semmi tudományos s még kevesebb társadalmi eséllyel nem rendelkező "finn- ugor" elmélet diadalmas bevonulása a magyar tudományos életbe, az akkor még egyetlen pesti egyetemre és a Tudományos Akadémiába a jog, törvény,

alkotmány és tudományos szabadság eszméinek semmibevevésével uralkodó császári kormányzat erőszakos németesítő intézkedéseinek s a magyar nyelv lealacsonyítása és elsorvasztása érdekében mindent felhasználó politikájának háttéréből indul el, és ennek a "tudományos" diadalútnak állomásait érdemes figyelemmel kísérni.

Ugyanakkor, amikor a német nyelv használatát kötelezővé teszik a katonai megszállás alatt álló országban, amikor a hivatalos kiadványok, iskolai anyagkönyvezés németté válik, egy Reguly Antal nevű magyar "tudós" két évvel a világsi fegyverletétel után Oroszországba megy a lelkiileg és anyagilag teljesen tönkrezúzott Magyarországból az ottani "rokonépek" tanulmányozására. Hogy a vagyontalan Reguly Antalnak a Kossuth-bankók katasztrófáját nyögő országban honnan van ilyenre pénze, már maga is furcsa probléma. Még furcsábbá teszi ezt a "tanulmányutat"- az, hogy 1851-ben Magyarországon útlevelet kapni külföldre olyan nehéz volt, hogy ilyenhez csak a legszorosabb kormány összeköttetésekkel rendelkezők és kormányügynökök jutottak hozzá. Mindezen felül - egy magyarnak a Világos utáni esztendőben Paskievicsék országába kívánnak a "rokonnyelvek" tanulmányozására a magyar nyelv fojtogatása idején kormánytámogatással, enyhén szólva groteszk dolog, aminek igen furcsa hangsúlya van.

Reguly visszatérése után nem sokkal - 1855-ben - elindul a tomboló magyarellenesség Magyarországon kormányengedéllyel és kormánysszubszvencióval egy magyar nyelvészeti folyóirat, ("finnugor" programmal) Hunfalvy-Hunsdörfer szerkesztésében "Magyar Nyelvészet" címen!

Mindezekkel és számos egyéb furcsa "tudományos" tünettől párhuzamosan az Akadémia kebelén belül is egy fokozatos átformálódás folyik a szabadságharc óta, egy új feltöltődés "gutgesinnt" személyekkel (Lonovics, Schedel (Toldy) Ferenc, Reguly, Hunfalvy-Hunsdörfer, stb. stb.), akik az Akadémia felfogásának és munkájának irányváltozását idézik elő. A szabadságharcot megelőző évtizedek magyar történeasz-nemzedéke -a kiváló jezsuita történeasz-professzor nak, a 42 kötetes "Historia Critica" szerzőjének, Katona Istvánnak tanítványai és szelleml örökösei - Fejér Györgyök, Kállay Ferencek, Jerneyk és mások heroikus kutató-generációja még a dél-kaukázusi eredet kérdésének adatgyűjtését végezte és az akkori "Tudománytár", cikkei és tanulmányai éppúgy ezzel a kutatási területtel foglalkoznak, mint ahogy a kor történettudományi könyvpublikációi is erre a területre vonatkoznak. A kor egyébként is, a nemzetközi tudományos életben is, Előázsia, Mezopotámia és a Kaukázus- Káspi- régió - mint a "klasszikus ókori Kelet" történettudományos felderítésének kora és a magyarság innen való származása, középkori krónikáink "Evilath"-jának, "Nimród"-jának tudományos ellenőrzése, izgató és lelkesítő kérdés, amelyre a gyorsan szaporodó paleográfiai és szemantikai adatok igen biztató feleletet íérnek.

A kutatást támogatják szerencsés véletlenek is.

A harmincas évek elején megjelenik külföldön, örmény nyelven, egy könyv. (19)

12. Egy olyan egyetemes történet tudomány, amelynek az igazság pusztá keresésén kívül más célja is van, abszurdum. De egy olyan nemzeti történet tudomány, amelynek az igazság pusztá keresésén kívül más célja sincs, szintén az!

13. Az újabb szumir nyelvstanulmányok már eddig is kétségtelenül mutatják, hogy nyelvünk szerkezete legmélyebb alapjaiban szumir éppúgy mint ősi szókinccse is az. Ez a tény, amit már a nemzetközi tudomány is kezd elismerni, a legfőbb, sőt egyetlen alapot rántja ki "hivatalos" történettudományunk őstörténeti elmélete alól. Ez esetben ugyanis őstörök "kölcösnszavaink" nem "kölcösnszavak", nem beszélve arról, hogy a ,finn-ugor" alapanyag legnagyobb része is - szumir.

14. Hogy ez a nép (?) "finnugor" volt, azt a mi nyelvünkől következteti vissza ez a vakmerő elmélet!

15. Ez az elmélet annyira erőltetett, hogy már komikus. De nem kevésbé komikus, hogy egymás után derülnek ki olyan szavainkról, amelyekről nyelvtudásaink azt állítják, hogy "szlávól átvett kölcsönszavak", hogy azok szumir szavak, amelyeket a szlávok vettek át, a káspi-kaukázusi népektől, hunoktól, kazároktól, onoguroktól, bolgároktól, szabiroktól, avaroktól, magyartoktól, "szarmatáktól", stb.

16. Szinte már csodálatos, hogy nyelvtudományunknak nem ütött szeget a fejébe az a közismert tény, hogy a "rokonsági fok", amely a "finnugor" nyelveket nyelvünkhöz kapcsolja finnugor nyelvenként különböző és nyelvről nyelvre haladva csökken a "közös ősi alapanyag" ezekben a nyelvekben mintha csak a káspi-kaukázusi nyelvtömbhöz közelebb esők többet vettek volna át ebből egykoron, mint a távolabb esők. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a par excellence "finnugor" alapanyag, amelynek egyformának kellene lennie, ha ez valóban "finnugor", nem egyforma, tehát kívülről kell származnia, hanem azt is, hogy egy konkrét "magyar" pólusból kiindulva éppen a "legfinnugorabb" a legkevésbé magyar. A különbség kiértékelése egyszerűen nézőpont kérdése. Ha a dolgot úgy nézzük hogy egy "finnugor pólus" kisugárzása a perifériák felé (mert bizony ilyen nemigen lehetett), hanem úgy, hogy egy "mezopotámiai pólus" kifelé sugárzása (ami minden eurázsiai nyelven kimutatható) a "finnugor" felé is, a kép és a magyar nyelv helye egyszerűen megváltozik. A "mezopotámiai" a magyarban a legnagyobb.

17. Más népek tudományos akadémiáit kivétel nélkül mindenütt az uralkodók alapították és királyi adományból állami támogatással fejlődtek ki. Csak a miénk a kivétel. Nekünk négyszáz éven át nem volt nemzeti királyunk.

18. A dolognak van ugyan még 1770-ből egy előzménye, amelynek azonban a következő század derekáig semmi visszhangja a magyar tudományos életben nincs. Egy Sajnovits János nevű jezsuita asztronómus kiadott egy tanulmányt a magyar-lapp (!) rokonságról "Demonstratio idioma Hungarorum et Lapporum idom esse" címmel. Állításának néhány finnugor nyelvekből, főleg a szamojédból kölcsönzött lapp szón kívül, alapja nem volt, de alkalmasnak bizonyult a magyar nyelv származásának diszkreditálására később.

19. "Utazás Lengyelhonban, stb."

Egy Medicis Mihály nevű örmény lelkész lengyelországi, és dél-oroszországi pasztorációs körútjai során kétszer is meglátogatta a kaukázusvidéki Kuma-menti "Madzsar" nevű község örmény hitközségét 1820-ban és 1828-ban. Utazásairól a fent említett könyvben számolt be, amelyben többek között a következők állanak.

Madzsar derék falu hatvan mérföldnyi távolságra a várostól (Derbent) északra, amelyben mintegy 60 családból álló örmény hitközség létezik. A lakosok általában földművelők, a föld nagyon termékeny, sok és jó gabonát terem. Madzsart temérdek régi idomtalan alakú épületek romjai környezik, amelyeket a lakosok lassankint lerombolván a, a nyert anyagot házak építésére használják; találtak itt óriásszerű földalatti sírboltok és azokban öt sing hosszú (3,5 m.) és két sing széles (140 em.) kőkoporsók, melyek fedelein négyszögű emelkedett téren ismeretlen alakú betűket véstek. Ez volt az egykor nevezetes Madzar város, az előkori Scythák építménye. Ezen várostól vették nevüket a mostani madzsarok, amazok ivadékai" (20)

A közlésnek az akkori magyar történelemszvilágban érthető visszhangja támadt, hiszen ez konkrét láncszemnek látszott a délkaukázusi eredet és honfoglalás-előtti, donvidéki múltunk között. A várossal Fejér György beszámolt 1840-ben "De avitis Magyarorum

sedibus" c. könyvében és Jerney is írt róla 120 évvel ezelőtt egy tanulmányt "A Kumamenti magyar városról" címmel a Tudománytár 1843. évi januári számában. Lukácsy Kristóf szamosújvári magyar szívű örmény plébánost pedig arra lelkesítette a dolog, hogy nekifogjon az addig magyar részről felderítetlen koraközépkori örmény kútfők magyar vonatkozásainak áttanulmányozásához. Erről írt könyve 1851- ben készült el, amelyet benyújtott az Akadémiának.

Az akkori Akadémia állásfoglalása a könyvvel kapcsolatban még ez volt

"Nagyon tisztelendő uraságod kívánsága folytán az akadémia "A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők nyomán" című kézirati munkáját a történet-tudományi osztállyal közölte, melynek véleménye szerint kegyed nyomozásai, abban letett eredményeivel őstörténetünk egy rég sajnálva érzett hézaga pótlását tette lehetővé, oly adatokat, összevetéseket és útmutatásokat adván, melyek nyomán remény gerjed, miszerint azoknak más irányú vizsgálódásokkal összevetése után új, talán váratlan világosság derülend némely fontos, de eddig felette kétes kérdésekre. Ehhez képest az Akadémia a nevezett osztály óhajtását osztva a maga részéről is kívánatosnak tartja a munka minél előbb közkézre jutását."

A kibontakozó "finnugoros" irányváltoztatást azonban a délkaukázusi eredet nem érdekelte. A könyv hosszú évekig porosodott (végül Lukácsy maga adta ki 1870-ben) Reguly ugyanabban az évben ment el Oroszországba, mikor Lukácsy könyvét benyújtotta, járt is a Volga-Jajk vidéken, közel a Kumához, de a Madzsar romjai, sírboltjai és ismeretlen feliratai nem érdekelték, sem őt, sem azokat, akik kiküldték.

Történt azonban a "tudományos" irányváltozás terén az Akadémia körül ennél szebb dolog is, amely a kegyelemdőfést adta meg azoknak a tényezőknél, akik az Akadémiában a régi, "nemzeti" irányt képviselték a Bach-kormány által szubvencionált "finnugorizmussal" és az urali erdők felé terelt eredet elméletével szemben. Alig másfél évvel Hunsdörfer "Magyar Nyelvészet"-ének megindulása után a kormány azzal a követeléssel állt elő, hogy az Akadémia módosítsa az alapszabályait és mindenekelőtt törölje azt a részt, amely szerint „az Akadémia célja a magyar nyelv művelése"

Az Akadémia nem osztrák pénzből, nem kormánybevételből és főleg nem uralkodói adományból létesült és expressis verbis a magyar nyelv művelésére létesült tudományos intézmény volt, amelyhez a politikának hozzányúlania nem lett volna szabad, s a gesztus nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is megütközést keltett, annak ellenére, hogy Bach az alapszabálymódosítást magával az Akadémiával akarta "önként" kimondatni. A dologgal a külföldi sajtó is foglalkozott.

Az Akadémia alapítóját, a Döblingben élő Széchenyi Istvánt, akinek egy másik kezdeményezését, a "Déli Vaspálya R. T."-ot jogtipró erőszakkal alig egy évvel előbb kobozta el és adta osztrák kézre a Bach-kormány, a lelke mélyéig megrázta az újabb merénylet szándéka és, mint alapító, 1856. nov. 6-i keltezéssel egy felháborodott és még Széchenyitől is szokatlanul éles hangú levélben közölte az Akadémia vezetőségével, hogy a tervhez - "míg fejem vállaim között áll, velőm el nem odvad és szemem világát a halál köde nem oltja ki" - nem járul hozzá. Levelét, amelyben, mint végső fellebbezési fórumra a király személyére alludál, így fejezte be: "ha ezen szomorú eset bizodalom és minden jó remény dacára tán mégis bekövetkeznék, én, valamint örököseim az alapító levél értelmében, járulékunkat a megmérgezett Akadémiától elvonván, valami más hazai célra fordítandjuk, mely célt azonban saját magunk tűzendjük ki, e foglalatosságtól mindenki mást határozottan felmentvén. És e tekintetben csak anyagi erőnek (fizikai erőszaknak) fogunk engedni", és követelte, hogy levelét az Akadémia közgyűlésén olvassák fel.

Az élehangú és nem csupán a Bach-kormányának és Ferenc Józsefnek, hanem az Akadémia "labancainak" is adresszált levelet az akkor adott politikai helyzetben még akkor sem merték volna felolvasni, ha az Akadémiában akkor már szépszámmal helyet foglaló és hangos labanc elem ez ellen nem tiltakozott volna, viszont a nagynevű, nemzeti mártírként tisztelt és széles nemzetközi összeköttetésekkel rendelkező alapítóval, a magyar közélet Nagy Árnékával szemben nem lehetett megtenni, hogy levelét és állásfoglalását egyszerűen negligálják. Lonovics érseket küldték el tehát Döblingbe azzal a feladattal, hogy beszélje rá Széchenyit, hogy a levél felolvasásától álljon el, ami meg is történt. (21) A kínos ügy, amint Kecskeméthy Aurél 1866-ban publikált könyvében (22) óvatosan és szűkszavúan írja, egy "kompromisszummal" végződött, aminek értelmében a nyelvművelést az alapszabályokból mégsem törölték. Hogy mi volt ez az u. n. "kompromisszum", Kecskeméthy a kiegyezés előtt egy évvel még nem meri megírni, de az előzményekből és következményekből nyilvánvaló; a "nyelvművelés" finnugor alapokra helyezése és ezzel a magyar múltnak az orosz erdők veremlakásai felé terelése.

A délkaukázusi eredet ellenzékbe szorításának, majd csaknem teljes elnyomásának és helyette a "finnugorizmus" és az urali eredet "tudományos" diadalának többi állomásai szinte már automatikusak. Rövidesen megjelenik a pesti egyetem egyetlen magyar nyelvészeti tanszékén valahonnan Németországából Joseph Budenz, aki törve beszél magyarul s így a korán elhalt Reguly "utánpótlása" kormányzatilag biztosítva van, a magyar múltnak az " orosz erdők primitív, veremlakásos vogul-osztyák világa felé való terelése "finnugorilag" folyik tovább azóta is az Akadémiában éppúgy, mint az egyetemeken a kiegyezés után is, sőt a Habsburg-ház detronizálását követő Horthy korszakban is, hiszen a "tudományos" utánpótlást az elődök nevelik nyelvtudományunkban éppúgy, mint történettudományunk területén és ha akadt lázadó, az elbúcsúztatott tudományos karrierjétől. A nagytekintélyű és közpénzen fenntartott intézetek erejével és hatalmával szemben a tudományos ellenzék pénztelen partizánjainak semmi esélye nem volt és így a délkaukázusi eredet, mint tudományos lehetőség, nemhogy egy esetleges győzelemhez nem juthatott, hanem az u. n. finnugor feltevésnek rendelkezésére álló feldolgozási (23) lehetőséget sem adta meg számára a türelmetlen és erőszakos "finnugor" uralom. És itt egyelőre még csak nem is arról van szó, hogy valóban délkaukázusi-e hát az eredetünk, vagy finnugor. Itt arról van szó, hogy a tudományos intézeteink ezt száz éven át becsületesen és gondosan meg sem vizsgálták.

Így állt elő a 19. század nacionalista és romantikus Európájának serény és nemzeti ambícióktól fűtött történettudományos világában egy furcsa, sőt már-már groteszk magyar unikumként egy olyan "nemzeti" történettudomány, amely az összes többiekkel szemben, a nemzeti múlt tiszteletreméltó mezbe öltöztetése helyett egy szinte már perverz és beteges öncsonkítással primitívvé, szegényessé és alacsonyrendűvé revideálta saját, a priori adott és ezer éven keresztül tanult, hitt, vallott, és állított történetét, megtagadva és hazugságnak bélyegezve saját 7-800 éves krónikáit, "kutyabőr-keresésnek" csúfolva a délkaukázusi eredet vizsgálatát, szinte kizárólag csak azért, mert egy idegen és vérig sértett uralkodóház és annak cselédsége így akarta, és így akarta azoknak az "európai" népeknek az érzékenysége, akiknek mélybe kell taposniuk más fajok messzi múltját ahhoz, hogy el tudják viselni a- sajátjukét. Határainkon kívül az "európai" történettudomány képviselői diffamálták a "turáni" fajt, mint a fehér emberiség "legértéktelenebb" kategóriáját és nem vettük észre, hogy határainkon belül lényegében ugyanennek a tendenciának képviselői tették ugyanezt a magyar fajjal. S mindez lényegében az önkényuralom megszűnése után, monarchikus "egyenrangúságunk", majd függetlenségünk korában is így maradt. A "finnugor" nyomás mindnyájunk véleményén érezhető.

A szabadságharc-előtti magyar történettudományos tevékenység és annak eredményei egy furcsa és láthatatlan indexre kerültek és a mai napig is azon maradtak. Évszázadunk eddigelé egyetlen nagyobb szabású magyar történelmi szintézisének, az öt fólíó-kötetes

Hóman-Szekfü Magyar Történetnek könyvészeti felsorolásában - amely maga egy könyvet tesz ki - a szabadságharc előtti történelmi munkákból és szerzőkből egyetlen egy név, vagy megállapítás az eredetünk kérdésével, vagy őstörténetünkkel kapcsolatban nincs még csak meg sem említve, mintha a Bach-korszakot megelőző időben őstörténettel foglalkozó tudományos irodalmunk nem is volna. Fejér Györgynek és tudós társainak Bach-korszak előtti komoly mennyiségű forráskutatásai egyszerűen elsüllyedtek, hisz ez a múlt nem "finnugor" múlt volt, ezek a kutatások nem az urali erdőkbe, hanem a délkaukázusi ókorba vezettek.

Őt középkori krónikánk hitelét annyira kétségbe vonta, nem a külföldi, hanem a magyar történettudomány, hogy otthoni életünk utolsó évtizedeiben szinte újra fel kellett őket fedezni. Középkorai olvasókönyveinkben nem voltak középkori krónikáinkból olvasható kiegészítő autentikus szemelvények pontos magyar fordításban, de arról sem történt tanügyi kormányzatunk részéről száz év alatt gondoskodás, hogy hetedikes, nyolcadikos diákjaink latin nyelvgyakorlatait legalább részben, latinnyelvű krónikáink szövegére helyezzük. Tacitus fontosabb volt. Ő ugyanis a- germánokról írt.

Nemzeti köztudatunkat a magyar közoktatás országos gépezete módszeresen és tervszerűen irányítja még ma is, egy primitív urali eredet felé, noha délkaukázusi múltunk időbeli mélységeit szinte meg sem lehet állapítani, mert az megelőzi az európai történelmi értesültség legrégebb adatait is, hiszen Herodotos már a Kr. e. 5. században emlegeti egyenes ági őseinket s ugyanerről a népről, városairól és viselt dolgairól még régebb asszír és babiloni források is beszélnek pontosan a Kézai-Krónika Evilathjának területén, az Eufrát és Tigris forrásvidékén, Szubartuban, ahol az ókori földrajztudós, Ptolomaios "Matzara" és "Siavara" (Magyar és Szabir) városokról tud és mélyen alvó, furcsa és tünődő érzések kezdenek nyugtalankodni össze-vissza keveredett vérünk ősi alapsejtjeiben, amikor az ó-szumirok "Nimród"-eposzájának ismerősen muzsikáló nyelvén hallgatjuk:

"Amátszunu ugyaná ana kikkinyu,
Kikkiny, kikkiny, igar, igar,
Kikkinyu szimema, igaru kisszesz.. ." (24)

IV. ROKONA-E HÁT A SZUMIRNAK A MAGYAR?

Mióta a múlt század archeológiai felfedezéseinek anyagában hirtelen megjelent egy azóta egyre szaporodó és sem a sémi, sem az árja múltba bele nem illeszhető furcsa és idegen mennyiség, amelyet előbb kaldeusnak, majd szumir-akkádnak nevezett el a tudomány s amely az emberi civilizáció minden eddig ismert őst megelőző legrégebb kiindulásnak, az összes ókori civilizációk őseinek bizonyult, a tudományos érdeklődésnek egyik legizgatóbb kérdésévé vált, hogy milyen emberfajtahoz tartozott, honnan származott, ki volt s vannak-e leszármazottai annak az emberfajtának, amely az ősvilág élőlényei közül elsőnek emelkedett abba a kategóriába, amit joggal illetünk azzal az elnevezéssel: "ember".

Bármennyire is "nemzeti" alapon közelíti meg ezt a kérdést az egyre szaporodó megfigyeléseken fellelkesült átlag magyar, a szumirok faji, történelmi és nyelvi hovatartozásának kérdése sokkal több, mint faji, nemzetiségi, vagy politikai kérdés, még akkor is, ha ennek a kérdésnek végleges eldőlése népünk múltjának kezdeteit a világ összes népeinek és fajtáinak elébe helyezné, mint ahogy úgy látszik elébe fogja helyezni.

A kérdés körül emberöltőkön át szinte késhegyig ment a nemzetközi harc, amelyben a magyar "nemzeti érdekeket" nem képviselte senki. Akadémiánk, egyetemünk, tudományos intézeteink teljes figyelmét a "finnugor nyelvészet" kötötte le, és hogy népünknek vonatkozásai vannak a szumirokkal, nem magyarok, hanem idegenek kezdték hangoztatni.

A középkor messzi mélyén keletkezett első latin betűkkel lejegyzett magyar krónika (1) Nimródjáról és feleségéről a szépséges szabir fejedelemasszonyról, Anáról (Eneh, "ana" szumir szó, annyit jelent magyarul "anya") szülő ó-szumir eposznak nemcsak a dallama és verselése "magyar", hanem a szövege is az, csak éppen a hatezer esztendő szédítő messzeségéből kissé nehéz első hallásra felismerni.

Mióta a "finnugor" elmélettől megszállott magyar filológia által elhanyagolt szumirológiával néhány lelkes magyar - otthon Dr. Varga Zsigmond debreceni egyetemi tanár, az emigrációban Dr. Bobula Ida meg néhány buzgó amatőr - foglalkozni kezdett és néhány hihetetlennek látszó megfigyelésük belekerült a magyar köztudatba a szumir-magyar "nyelvrokonsággal" kapcsolatban, a Bach-korszakkal megszakadt klasszikus magyar történelmi vonal és a "finn-ugor" elméletre felépített történet-felfogás hívei között újra fellobogott a harc (2)

Mivel a magyar őstörténetnek perdöntő kérdése a szumír- magyar történelmi kapcsolat, ha van ilyen, egyrészt a közvélemény többé- kevésbé szakszerű tájékoztatására, másrészt jelen dolgozat álláspontjának igazolására, a szumir- magyar nyelv összehasonlításnak kell szentelnünk egy fejezetet.. E sorok írója megjegyzi, hogy szumir nyelvi kutatásai az "ó-szumir" nyelvre (körülbelül Kr. e. 2000 előtt) irányultak és majdnem teljesen figyelmen kívül hagyta az első babiloni birodalom (Hamurápi) kora utáni, más nyelvekkel egyre inkább keveredő "késő-szumir" nyelvet, abból kiindulva, hogy az őstörök (turáni) népek őseinek kiválása a mezopotámiai szumír közösségből Kr. e. a 3. évezred folyamán, az évezred első felében már megtörtént, a szumir-turáni nyelvazonosság tehát az ó-szumirra, a tiszta szumirra vonatkozó megállapítást jelent, vagyis a szumir nyelv "szumirabb" maradt a Káspi-mediterráneum és a Kaukázus-vidék "őstörök"-nek nevezett szumir származású népeinél, mint a szemita népek által elárasztott Mezopotámiában maradt szumiroknál, s ezt a szumir nyelvvel foglalkozóknak soha sem szabad szem elől téveszteniük.

Az itt következő összehasonlító nyelvtörténeti szemlélődést a fent idézett ó-szumir versszakkal kezdjük. A szóban forgó versszak előzménye az, hogy egy nádkunyhóban rejtőzve titkos megbeszélés folyik.

A magyar fület elsőnek a versszak "kikkiny" szava ragadja meg. Ez a szó külföldi (tehát "megbízható") szumirológusok szófejtése szerint "nád-szárnyéket", "nád-fedelet" "nádkunyhót" jelent a mai magyar szóhasználat szerint. Ez a szó a szumirban is összetett szó, előtagja a "kik", "kikk", utótagja "kant". Az összetételben mind a kettő, az ősi szumir-magyar fonetikai törvény szerinti hangzóilleszkedésen megy át. A "kik", "kikk" (szumirban "nád") kis jelentés-változással ma is megvan a magyar "káka" szóban; a "kant" szó pedig a szumirban "ráborul", "borít", "beborít", "sötét", "elsötétít" jelentésű. A magyar konyul, lekonyul alkony, hón, huny, hanyatlik szavak ősi alapja, sőt talán "kunyhó" szavunk sem hangátvetéssel "kuhnyó"-ból alakult, mint nyelvészeink állítják. A nyelvújítás előtti ortográfiánk kunyhójának "h"-ja talán az "u" nyújtását akarja jelezni (ékezet-rendszerünk a nyelvújításkor kap végleges formát), a szó eredeti kiejtése ugyanis talán "kúnyó" lehetett. Ha ez így van, akkor a "kikkiny" - teljes alakjában "kikku-leány" "káka- kúnyó"-nak felel meg a magyarban. Egyébként "káka" szavunk is, "gyékény" (v. ő. beborít gyékény) szavunk is és "kónya" szavunk is megvan a többi őstörök nyelvekben is, a "huny" szavunkkal együtt s ezekből "finnugorban" csak a "huny" van meg meglehetősen eltorzult formában.

A másik ismerősen csengő szó az "igar" s ennek elemzése során valóságos zuhataga jön elő a magyar származékoknak.

A szó szumirban szintén összetett szó. Előtagja "í", más helyeken "in" (így in-gar), vagy "im", sőt "é", "e" koronként és dialektusonként különböző változatban, ékírási jele -

azonban mindenütt alapbázisában ugyanaz, utótagja "gar", "ger", "kur" dialektikai változatokban, de azonos jelentéssel. Az "í" ("e", "é") alapjelentése "felfelé haladás", "építés", "épület" "emelés" (ékírási jele a "nap" és alatta a "megy" fogalmainak képírási ábrázolásából fejlődött ki, "nap felé megy"). A "gar" annyit jelent, mint "kör" (!) kerül, körül, kerít, kerítés, fal, ami körülvesz, eltakar, védelmet nyújt. A magyar "kert" (eredetileg udvart jelentett) kerítés, garád, karám, karima, gyűrű mind a szumir "gar" utódai. Volt egy szumir város, amit a szófejtés "Ékur"-nak nevez. A szót "ékurr" formában az asszírok is átveszik. Megvan az avarban is, akik gyűrű-alakú városaikat "Eger"-nek, "Győr"-nek (Kisgyőr, Diósgyőr Borsod m.-ben, Györk Hevesm.-ben, Győr Győr m.-ben, Eger Heves m.-ben, Zala m.-ben, sőt az egykor az Avar Birodalomhoz tartozó Csehországban is) valamint Györé-nek, Köré-nek, Gyergyónak, Görgénynek nevezik.

A roppant térbeli és időbeli távolságon az Eufrát- vidéki Ékur és a Tisza-vidéki Eger között ott vannak az arméniai "kerták" (Semiramokerta, Hunorakerta - Semiramis-város, Hunor-város), ott van a Kur- parti szabir főváros, a legendás Tamár királynőnek, Cyrus (Kurás) perzsa király ellenfelének fővárosa, Egor (ma Gori, mellesleg Dzsugaszvil (Sztalin) József szülőhelye), ott van a kisázsiai Ingar, ma Angora, Ankara, ott van a Krím- félsziget keleti szegélyén a meotiszi Kerics (nem Cherson !), ott vannak a szlávok által eredeti, östörök kicsinyítő képzőjükkel ("d", pl. Arpá-d, Buzá-d, Ono-d, Somo-d, Borsod, Köles-d, vagyis Árpácska, Buzácska, Ónocska, Somocska, Bocsocska, Köleske) együtt átvett "goro-d", -vár, (váracska, kisvár), végződés (3) ott volt Kievtől északra Győr, a Kárpát-medence legkülönbözőbb pontjain Máramarostól és Gyergyótól Kőszegig tizenegy "Eger" és tizenhárom "Győr", mint mérföldkövei annak a hatezer éves útnak, amelyen a szumir nyelv, a szumir kultúra és a szumir utódok menetelnek Mezopotámiából a Kárpátmedencéig.

Az "igar"-t tehát talán eléggé magyar szónak fogja találni az elfogulatlan olvasó, hisz ezek szerint garádot, kerítést, falat jelent.

Az "ana" azt jelenti, amiből csak egy van, vagyis egyetlen, "csak egy", az pedig "én" vagyok. A magyar első személy névmása, az "én", ebből fejlődik ki s ebből fejlődik ki az ómagyarban "szentet" jelentő szó is (ün-nep szent-nap, egy-nap, innen egy-ház, szent-ház, mint későbbi fejlődés).

Az "amátszum" szó szólánc, ma azt mondanánk "ragozott" alak s ennek elemzését kissé szélesebb alapokra kell fektetnem.

20. Az idézet Lukácsy Kristóf fordítása "A magyarok őselei stb. c. könyvből (Kolozsvár, 1870. Az emigrációban újranyomva kiadta a Történelmi Kutató Intézet 1957-ben), amely történettudományi szakirodalmunk "finnugor" tendenciája következtében agyonhallgatva, feledésbe merült.

21. A levelet az Akadémián nem olvasták fel kézi sokszorosításban azonban elterjedt az országban, sőt Lipcsében német fordításban nyomtatásban is megjelent.

22. Kecskeméthy Aurél: Gróf Széchenyi István utolsó évei és halála. Pest, 1866. A Széchenyi-levelel ebben a könyvben volt először Magyarországon nyomtatásban publikálva. Kecskeméthy előadása - ekkor még, egy évvel a kiegyezés előtt - óvatos és tartózkodó

23. A „finnugor” álláspont erőszaka nemcsak egyetemi alkalmazások, kinevezések, Tudományos Akadémiai választások terén volt tapasztalható, hanem az általuk inaugurált vitahang is lenéző és sértő igen sok esetben.

24. "Amit mondák (nem) ügyelék csak a kunyhó,

Kunyhó, kunyhó, garád, garád,
Kunyhó hallgass, garád bujtass..."
(E sorok írójának kötetlen fordítása.)

1. Az első Szent László korabeli gesta" keletkezési ideje Kr. u. 1080 körülre tehető. Az összes többiek ennek kompilációi folytatásai. A Szent László korabeli gestát azonban korábbi rovásírásos feljegyzések valószínűleg megelőzték.

2. Dr. Bobuła Idának és lelkes társainak erőfeszítései a közelmúltban ismételt sajtótámadásban részesültek a finnugor álláspont részéről, amelyek a dilettantizmus szokásos vádját emelve quasi meg akarták tiltani a szumir-magyar nyelv összehasonlítást. Megjegyzésre érdemes, hogy a támadók egyike sem nyelvész.

3. Bármilyen csalódás is ez a szláv ambíció számára, de a "gorod" (grad, hrad) szó éppúgy az őstörök népektől került Déloroszországba, mint a Kárpátmedencével szomszédos szláv (szerb, horvát, cseh, tót, lengyel) nyelvekbe, mint a szumir eredetű őstörök szavak százai és százai a hunok, onogurak, kazárok, szabirok, avarok, magyarok ajándékai a kezdetleges szlávoknak, nem pedig megfordítva. Nyelvtudományunk művelőinek származására jellemző, hogy elfogadták azt a minden logikát fejtetőre állító perverz, sőt humoros képtelenséget hogy az Uraltól a Kárpátmedencéig csaknem egy évezreden át uralkodó őstörök népek, hunok onogurok, kazárok, szabirok, avarok, magyarok tanultak a vegetatív fokon álló kis szláv diaszpóráktól. Az Uraltól az Alpokig egy és ugyanaz a nyelv uralkodott ezer éven át, s ez egyformán gazdagította a peremen élő szlávokat, keleten éppúgy, mint a Kárpátmedence környékén. Sem Nógrád, sem Visegrád nem szláv alapítások. A grad", "gorod" egyszerűen "gar", őstörök kicsinyítő képzővel ellátva, és szlávosan eltorzítva.

Az "amátszun" szó szólánc, ma azt mondanánk "ragozott" alak s ennek elemzését kissé szélesebb alapokra kell fektetnem.

A szumir "szólánc" fogalmát magyar olvasóval egyszerűen meg lehet érteni (a nem-magyarok számára ez rendkívül nehéz) . Az "amátszun" literálása latin betűkkel így fest : a-má-tu: szu-nu. Hogy ez mi, egyszerűre megértjük, ha akármelyik magyar ragozott igeit elemeire tagolom. Vegyük pl. ezt: "megvárattalak". Elemeire bontva megvár-at-t- (a) l- (a) k. (5)

A "meg" igakötő, "vár" ige, "at" műveltető képző, "-t" múlt időrag, "-l" "téged", "-k" személyrag "én". A szavak módosító elemekkel való megtoldása, az u. n. "agglutinálás", a ragozás, csak a magyar és magyarral rokon nyelvekben van meg, meg a szumirban, ahonnan örököltük. Az u.n. "árja" nyelvek nem agglutináló nyelvek, s bár százával vannak ezekben is szumir eredetű kölcsönszavak, mint minden eurázsiai nyelvben, ezek a nyelvek nem a szumir nyelv leszármazottai. A magyar nyelv összes történetileg fejlődött "ragjai" és "képzői" eredetileg teljes szavak voltak, amint az a szumirban még így van. Ezeknek a teljes szavaknak összerakása a "szólánc" s a magyarban ezek a teljes szavak rövidültek le egy-két betűből álló csonka-szavakká, "ragokká". (Mellesleg ezek a szumir "gyökszavak" maguk sem voltak valami hosszúak.)

Így lett - többek között -a szumir mae, mu (én, enyém) ,a magyarban első személyű tranzitív személyrag és birtokosrag (pl. dar (a) mu - zár (o) m, adamu, atyám stb.)-m, így lett a szumir "ag?" (én) a magyarban -k (vár (o) k) ,a "z" így lett -d és -sz, a "l" így lett -l, a "n" többesszámot jelölő szó így lett -n- (pl, vár(u) -Nk) stb.

A szóban forgó szólánc alapszava "má", ami annyit jelent "száj". (A szumir eredetit kiszorította nálunk az egyébként szintén szumir bázisú "száj" szó, de emléke a mond,

monda, mese szavainkban megmaradt). A "t" u. n. igésítő gyökszó - ilyen névszóból igét csináló, "igeképző" gyökszó van a szumirban öt -a ma-tu tehát annyit jelent "száj-csinál" vagyis elmond, előad, elmesél. A "sz" a második személy (v. ö. a magyar -sz raggal, pl. vár-sz), így a ma-tu-szu annyit jelent "elmondasz". A "n" (enu, ene) a többes szám első személyt fejezi ki a szumirban (v. ö. a mi -n- többes ragunkkal, pl. vár(u) -N-k.)S ennél a pontnál valamit meg kell magyaráznom.

A szumir nyelvnek van egy hallatlan tömörségű tulajdonsága, aminek a "kettős igeragozás" nevet kellene adni. Ez a legjobb tudomásom szerint az összes eurázsiai nyelvek közül csak a szumirban és (sajnos ma már csak csonkán) a magyarban van meg.

A "kettős igeragozásnak" két személye van egy aktív és egy "passzív" személye. Az egyik a cselekvő, a másik, akire a cselekvés irányul. A két személy egymás után jelenik meg az igeragozásban, a cselekvőt a vérag, a passzívat a vérag elé betett "belrag" fejezi ki. Illusztrálok egy magyar példán : vár(o)k egyszerű ragozás, vár-én. Vár-l-(a)k kettős ragozás, vár-téged-én, vagyis két személy van benne, egy aktív és egy passzív, mindkettő személyraggal kifejezve. A -k az első személy ragja, az -l- (pl. esz (e) l) a másodiké. Egykor ez a "kettős ragozás" teljes lehetett a magyarban is, mint a szumirban és nagy kár, hogy nyelvünkben elkopott, mert roppant tömörségű. Ha az olvasó elképzeli, hogy az első személy ragja -m (pl. eszem) és ezt "kettős ragozásban" alkalmazza, a következő ragozási forma jön ki: vár-L(a)k (én - téged) vár-M-(a) sz (te - engem)

Ez valahogy nem is hangzik a magyar fülnek idegenül. Nos ez a "kettős ragozás" van meg a szumirban, ahol az igei szőlánc utolsó tagja mindig a cselekvő személyt jelölő szó, ugyanúgy, mint a magyarban, s ha van a cselekvésnek "passzív" személye is, az a szumir szőláncban mindig az utolsó előtti, megint csak úgy, mint a magyarban. V. ö. ezt a példát : meghívatnálak, meg-hív-at-ná-l-ak, tehát igekötő-ige-műveltetés- feltétel-passzív személy-aktív személy (a passzív személy, vagy accusativus, vagy dativus). Ezek szerint má-tu-szu-nu annyi, mint száj csinál- neked-mi, "mondunk neked". Az "a" igekötő a szőlánc elején "vonatkozás" kifejezése, mint a magyarban. (V.ö. a-mi, a-ki, a-hogy, a-mennyi, a-hol, a-miért, stb.) . Mindezeket összevetve, most már teljesen érthető ez a szőlánc. Amátszunu - amit-mond-neked-mi - amit elmondunk neked. Az egyetlen "ma" kivételével, amelynek csak nyomai ismerhetők fel a magyarban (mond, mesél, motyog, morog, makog, mukk), minden láncszem perfektül megvan a mai magyarban is.

Hogy nyelvészeti elemzésünk hosszadalmassá ne váljék, a még hátralevő három szónak, részletes elemzés helyett csak a jelentését közlöm : "ugyanná" annyi, mint odahallgat, odafigyel, ügyel, "sziméma" annyi, mint mélyen hallgat, titokban-tart, nem árul el, a "kiszess" pedig elfed, eltakar, bújtat. A versszak fordítása ez: "Amit neked elmondunk, nem hallja más csak a kunyhó - kunyhó, kunyhó, garád, garád, - kunyhó, te hallgass, garád, te bújtass."

A versszaknak nem a "kikkiny" és az "igar" a legfigyelemreméltóbb része. Ennek az 5-6000 éves eposz-versszaknak elemzése és fordítása során a "ma" szó elemzése és nyelvi nyomozása volt az, ami e sorok íróját a szó szoros értelmében megdöbbenítő szumir-magyar egyezések szinte hihetetlen területeire vezette.

A "ma" (száj) "mond, motyog, (ma-tu-ag), morog, makog, mukk, mesél" vonatkozásában, bármennyire is döntő az "m", amely, mint közös kezdőhang döntő fonetikai karakterisztikuma a közös szumir- magyar alapnak, különösen a nem képzett nyelvszek szemében, nem eléggé meggyőző, Nekiláttam tehát a többi rokonfogalmakat kifejező szavaink (regél, beszél) ellenőrzésének is a szumirban.

A "regél, rege, regős" ősi szavainkkal kapcsolatban szumirban a "ri, rig" (elmond)

alapszavakat találtam, amely az elmondáson, recitáláson (v. ö. rigmus) kívül még a következőket is jelenti: régi, rejt, ragad (elragad vmit vkitől), rág, darál, öröl, repül, réved (ezik), reves (korhad) , tehát hat különböző fogalmat, amelyek a magyarban mind "re"-vel fejeződnek ki. Még cáfolhatatlanabbá teszi a közös szumir eredetet az, hogy a "rejt" másik ősi szava "rekkent" (rig), azonkívül a "repül" szóval a ráró, rigó, réce (mind madár) fonetikai rokonságban is van" éppúgy, mint a révül, réül (transzszzerű állapot, amikor a "túlsó parton" vagyunk) szóval is azonos töről fakad a rév, rém, részeg tartalmilag és fonetikai eredetében egyaránt. Mikor Arany János, a maga csodálatos magyarságával leírta híres alliterációját - -"Rögbe rejtett Isten kardja, régi rege róla" - nem tudta, hogy csupa szumir szavakat írt le, hisz az "isten" is, a "kard" is, sőt a -ról, -ről, ragunk is szumir eredetű.

Még érdekesebb felfedezésre bukkantam "beszél" szavunk nyomozása során.

A mi "beszél" szavunknak megfelelő szumir szónak (6) szófejtés szerinti jele ez. Most figyeljük meg a következő szumir szavakat: esz-a: "csepegő víz" eső
esz-i: szív (folyadékot), iszik iz : izzik, tűz
esz-ab (szaab) : szív (testrészt), közép
isza: biz(ony), isa (Hal, Besz.), is
ász : ház

A gyűjtemény természetesen mesze van attól, hogy teljes legyen, de a hangsúly nem is ezen van. A hangsúly azon a tüneten van, hogy a szumir ékírási jelekben ugyanaz az ortográfiai rokonság van, mint amilyen fonetikai rokonság van a megfelelő magyar szavak között. Ugyanakkor a megfelelő árja szavak között nincs fonetikai rokonság. ász

Sumir magyar török német angol francia

beszél	sözle	sprechen	speak	parler	
esz-a	eső, víz	Wasser	water	eau	
esz-i	szív	masset	sucken	suck	sucer
iszik	icmek	trinken	drink	boire	
iz	tűz	atisz	Feuer	fire	feu
isa	Biz,	isa	gewiss	sure	
ház	Haus	House	maison		

A feltűnő mindebben az, hogy az ékírási jelek bizonyos elemei ugyanolyan egyöntetűséggel jelennek meg a különböző szumir szavakban- akár helyes a literálásuk, akár nem, - mint a sziszegő hangok a magyar megfelelőikben. A beszéd a maga folytonosságában a csepegő vízre emlékeztet.

Meglepő volt a "szita" szó, amely pontosan megfelel fonetikájában is a magyar "szita" szónak, csak a jelentése, a tartalma más, körülményei azonban olyanok, hogy azzal később külön fogok foglalkozni.

A szumir- magyar szavak száma feltűnően nagy (7). Oly nagy, hogy a jelenség mellett semmi esetre sem lehet vogulgyökös kézlegyintéssel elmenni. Azoknak azonban, akiket elkap szumir leszármazásunk lelkesedése - különösen, ha nem képzett nyelvészek az illetők - nagyon vigyázniok kell felelőtlen etimologizálásaikkal, és különösen két dologról nem szabad megfeledkezniük. Az egyik az, hogy a szumir nyelvből minden eurázsiai nyelvben százával található szavak, hiszen úgyszólván minden ókori kultúrszó szumir, s különösen a "görög" nyelvben hemzsegnek szumir eredetű szavak. A másik pedig az, hogy a túlnyomórészt rövid, 2-3-4-5 hangból álló szumir alapszavakat igen könnyű "rokonítani", hiszen két vagy három hang véletlen egyezése igen gyakori, egyezés kimondása tehát csak

egész szócsaládok fonetikai és tartalmi hasonlósága esetén lehetséges, viszont a hangzásbeli hasonlóság megállapításához ismerni kell a modern magyar szavak régi formáit is, azok fonetikai torzulásaival és jelentésváltozásaival együtt, márpedig ehhez nyelvészeti, szakműveltség kell, sőt, igen sok esetben még nyelvészeti szakműveltség sem elegendő (8).

Hogy szumir- magyar nyelvrokonság van, sőt népünk szumir leszármazása is bizonyosnak tekinthető, annak argumentálására bemutatok néhány csoportot abból a 243 szumir alapszóból (több, mint 1900 magyar származékkal), amit más egyéb elfoglaltságaim után még megmaradó kevéske szabadidőmben két évi vizsgálódás alatt találtam (9).

Abal (szarvasmarha) (lat, bovis, fr. beuf, ang, beef, stb.)

Assa (ló), (lat. asinus, fr. ane, ang. ass, ném. Esel, stb.)

B.u (fekete) (akkad bukutu)

Gu (nyak, torok, gége, iga), gur, gud, (ökör)

Kun (farok) (minden őstörök nyelvben kán - lófarkas)

Mar (állati sarj) (anga mare - kanca)

Szir (szörny, hernyó) (török sír, árja serpont, stb.)

Amint az olvasó bizonyára észrevette, hét olyan szumir szót válogattam tervszerűen össze, amelyekben az átlagember - az egy "gur" (ökör) szón kívül - nem talál nyelvi rokonságot. Ezek a szavak mégis a szumir-magyar azonosság elsőrendű bizonyítékai.

Ha az "abal" szót összetesszük a "g" szóval, gu-abal, kijön a magyar "göboly" szó; amely igásökröt jelent, és ha ugyanezt a "bu" (fekete) szóval tesszük össze, az eredmény bu- abal, vagyis bivaly, ami valóban fekete ökör. Egyébként, szabir- magyar, de már nem használt "bay" szavunk gazdagot jelent és a gazdagságot a szarvasmarha állomány határozta meg. (Lásd bővebben a függelék)

Szabir-magyar "assza" szavunkat a honfoglalás után fokozatosan szorította ki az onogur-magyar "ló" szó. Árpádkori Magyarországon százával voltak -aszó végződésű helynevek (10), ami "ló legelőt", nedves-rétet, kaszálót jelentett. Huszár szavunk (assa-ur) szó szerint "lovas-katonát" jelent s ha az assza szót összetesszük a mar (sarj) szóval, (assza-mar) kijön belőle a szamár.

A "g" szumir szó jelenléte a gége, giga, Buga; gulya, iga, golyva, gurgula, gagyog, korty, gágog, göboly, ökör, nyak, torok szavainkban vitathatatlan.

A "kun" szumir szó jelenléte összes "kány" szóvégződésünk magyarázata, hiszen kacagány, csákány, buzogány, tárkány, patkány, cickány, sarkantyú, párkány, sárkány, kánya, bükköny - mindnek egy-egy kiálló része, farka van. (A kun jelent "fényest" is.)

A "mar" szó a "szamár" szavunkon kívül, állati leszármazottak egész sorában benne van (marha, barom, borjú, birka, bürge, berbécs, bárány, pára (mint állat) stb. szamár, barka (a fűzfa sarja),), vagy eredeti szumir fonetikájában, vagy m-b-p labiális hangromlással.

Ha a szumir "sír" szót összetesszük a "kun" (farok) szóval, megkapjuk sárkány (szirkun) szavunkat, sőt, ha a "b" szumir szót is hozzátesszük, megkapjuk a boszorkány" szót (buszirkun - fekete szörny, melynek farka van), ami a török nyelvekben is megvan. Ha most szorong, elszörnyed, szörnyeteg, szörnyű, szurkol, szorul szavainkat is felemlítjük, a "sír" egyszerűre tősgyökeres magyar-szumir szóként jelenik meg, (tehát török jövevényszó nem lehet), és különösen azzá válik, ha összehasonlítjuk az árja nyelvek Drache, drake, dragon, witch, Hexe, sorciére szavaival.

Ugyanilyen a szumir "ag, ak, aga, aka, agga, ag" csoport, a maga különböző jelentésterületeivel.

I. ag, aka. Szófejtése 1. nő, növekszik (növényi ért.). Magyarban ág(azik), agacs (régén erdő), [akác

2. termel, tenyészt (növényi ért.) Magyarban ugar, eke, kapa,

3. arat, Magyarban kalász, kasza, kazal, kéve, kepe, mag

4. transzcendens (szellemi) lény. Magyar ük, (ős), Ukkó, Ukkon, ég (menny)

II. ag aka. Szófejtése tűz, (zárt helyen égő tűz). Magyarban ég (ige)

III. aga Szófejtése diadém, fejék, korona. Magyarban agancs, ék (dísz), ékes, ékszerű, (a koronának ágai vannak)

IV. agga Szófejtése kártékony szellem, démon. Magyarban aggódik, aggodalom, agg, öreg (11)

V. agu. Szófejtése én (első szem. névmás), etruszk eku latin ego és modern származékai. Magyarban -k (első személyű igerag, pl. váro-k)

VI. ag, ak. Szófejtése tesz, intéz, csinál, rendel. Magyarban ige, igéz, akar, akarat, ok, okoz, valamint az -ik "igésítő" igevégződés és a "g" igeképző család, -g, gél -gél, -gat -get, stb.

Semmivel sincs kisebb bizonyító ereje a "kél, kala, gél, gala" szumir szócsalád és magyar utódai közötti kapcsolatnak sem, amely szintén nem lehet egyszerűen kölcsönvétel. A szócsalád szófejtése: első, elsőszülött, előljáró, magas, erős, erőszakos, ver.

A szó, szintén etruszk közvetítéssel, bekerült a latin szókincsbe is. Az etruszkoknak volt egy hagyományos szokásuk, minden év első napján ünnepélyes külsőségek közepette egy szöget vertek a főisten templomának falába. Ezt a szokást - mint az egész etruszk kultúrát és szavak százait, a rómaiak is "átvették" -- túlnyomó mennyiségükben eredetileg maguk is etruszkok voltak - és, eleinte a királyok, később a praetorok közül az első, ünnepélyes ceremóniával, minden évben egy szöget vertek a Jupiter-templom falába. Ezt a ceremóniát úgy nevezték "calenda". Innen származik a hó első napjának latin neve "kalendae". A szó a szumir-etruszk "kél" szó latin part. futurummal, magyarra fordítva "verendő" t. i. a szög. A szög neve latinul clavus, eredeti alakjában valószínűen calavus, kalavus.

A "kál" szó a magyarban számtalan vonatkozásban megvan. Először megvan abban az értelemben hogy első, elsőszülött, előljáró. Mivel erről a magyar őstörténeti részben még szó lesz, most csak annyit jegyzek meg, hogy a szabir-magyarok társadalmában a "kál"-ok voltak a nemzetségfők. A szó másik jelentéscsoportja "erős, ver" igen népesen van a magyarban képviselve.

Annak a vastag és rendkívül erős vert-gyapjúnak, amit ma "filc"-nek hívunk s ami a honfoglalás után fokozatosan adoptált "onogur-magyarban" "nemez" lett, eredeti szabir-magyar neve kalim volt. A szó onnan ered, hogy ezt az ujjnyi vastagságú, erős, vízhatlan gyapjúterméket nem szőtték, hanem előbb gyúrták, majd utána verték. A zsírós gyapjút sima felületen (nagy asztalon, deszkasíkon) egyenletes vastagságban szétnyújtva szétterítették s ezt az asszonyok, a szomszédasszonyok is (innen a szó kaláka), a tenyerükkel s az alsókarjukkal addig gyúrták, nyomogatták, míg egy bizonyos tömörséget el nem ért. Ebben a stádiumban nehéz, fatörzsből faragott hengerre csavarták, mint a

tésztát a sikálóra és ezt a sima talajon lóval húzták egy ideig, amíg a felcsavart gyapjúréteg el nem ért egy bizonyos sűrűséget. Utána lecsavarták a hengerről és kiterítve körülállták többen és erre a célra készült, cséphadaróra emlékeztető készülékekkel, a kalimpákkal, vagy kalimpákkal (v.ö. kalimpál) addig verték, míg teljesen tömör és vízhatlan nem lett. Az így nyert kalimot főleg félgömbalakú házaik borítására használták a káspi-török népek, de használták nyeregtakarónak, szőnyegnek, lábbelinek és egyéb célokra is. Nemcsak házilag, kalákában, hanem iparilag is előállították, sőt a kalást géperőmű segítségével végezték (kallók) és készítése önálló ipart jelentett, amely, mint sok más régi ipar kihalt ugyan, de őrzőinek neve a számos magyar Kál, Kálló, Kaál, Kele, Gál, Gáll, Gaál családnévben fennmaradt. Ez az ipar olyan ütemben halt ki, amilyen ütemben a magyarság kezdett más építőanyagot is használni a honfoglalás után. A kalim nevet is kiszorította az onogur "nemez, (az ugor "nem" is "ver"-t jelent), a környező szláv népeknél azonban, akik ennek készítését megtanulták, megmaradt (halina), a magyarban viszont egy könnyebb gyapjúanyag megjelölésére alkalmazták (kelme). Mivel a kemény, vízhatlan fejfedőt ilyen vert gyapjúból készítették, annak neve "kalap" lett, a vasverő szerszám neve meg "kalapács" (12). Íme a szumir "kal" a kalim, kalló, kallódik, kelme, kalap, kalapács szavakon kívül számos család- és földrajzi névben is megvan a magyarban, de azok az idősebb vidéki magyar asszonyok, akik még tudják, hogy eredetileg hogy verték, csapkodták a kalácstésztát, megtudják magyarázni, hogy miért is hívják azt "kalács"-nak. A közösen végzett szívességmunkát, melyet valaha a kalimkészítésnél alkalmaztak, amelyet sok kéz végzett, szintén innen hívják "kalákának" "verőkének", s a még mindig használatos "kalimpál" szavunk is innen ered.

Íme, mindössze tizenkét szumir alapszót vettünk vizsgálat alá s mekkora mennyiség cseng vissza belőle a magyar olyan szavakból, amelyek nem lehetnek "kölcsonvételek"

4. Az "í" ("e", "é") egy másik összetétele pl. i-kál. A kál annyit jelent, mint első, elsőszülött, előjáró, előkelő, nagy. Ikál, Ekál tehát előkelő, nagy épület, palota. A szó, "ékall" formában átkerült asszírba, héberbe, arabba, görögbe, latinba, s innen németbe, angolba, franciába, szlávba, (óhel, schola, Schule, school, école, oskol), átalakulva "raktárrá", "iskolává", s azonkívül természetesen megvan az összes őstörök nyelvben és így a magyarban is "nagy ház" értelemben, csak, itt nem raktár, vagy iskola, hanem egyrészt az állattenyésztés kívánalma, szerint "akol", másrészt a "város" fogalom kifejezője (a doni kazár város "Sárkel", "Fehérhely" v. ö. Szombathely, Vásárhely, Szerdahely, illetve régebben Kál, Kolozs, Koltó, Kalocsa Miskolc Sza-kolc(a) stb., mint az ical származékai, Iglóval és a szamojéd "igló"-val együtt.

5. A zárójelbe tett közbevetett hangok szumirban, magyarban egyaránt úgynevezett kötőhangok a mássalhangzó torlódások elkerülésére amelyet a szumirok éppúgy nem szerettek, mint a magyarok s ez is szumir- magyar rokonjelenség.

6. A szót szótári formában a rendelkezésemre álló művekben nem találtam. J. D. Prince szövegek tartalmából kikövetkeztetve a "beszél" szó szumir megfelelőjét "gáb", "gát" szavakban látja, de e szavak ékírási jelét nem találtam. Viszont a "gad" (gatya) ékírási jele, a "gaba" (kebel), (tele van) szó ékírási jele viszont. Mivel a "gáb" s a "gát" a "beszél"-hez hasonló fogalmat fejeznek ki, lehet, hogy ezek a magyar "kiabál", "kiált" fogalmakat jelentik szumirban (a feltevés tüzetesebb vizsgálatot igényel). Egyébként a fenti szófejtések és literálások (latin betűre való átírások) részint J. D. Prince, részint Hilprecht s munkatársai munkáiból valók, tehát nem magyar, hanem angol, német és kis részben francia szumirologusok szófejtései és literálásai magyar írásmód szerinti betűértékekkel.

7. Mivel mind az árja, mind a sémi, mind a mongol nyelvekben kimutatható 3-400 szumir gyökérről sarjadt szó, sőt ezeknek továbbfejlődései is vannak ezekben a nyelvekben, a szumir- magyar rokonság szókincs alapján történő kimondásához legalább ezer szumir

alapszó jelenléte és ezeknek körülbelül: 4-5000 magyar származéka szükséges. E sorok írója négy éves vizsgálódása után meg van győződve arról, hogy a magyar nyelvben ennél sokkal több van.

8. Jelen tanulmány szerzőjének a történettudományok mellett csak második szakja volt magyar nyelvészet az egyetemen, mivel azonban nyelvészettel tanulmányai befejezése óta - az utolsó néhány évet kivéve - alig foglalkozott, nem tekinti nyelvésznek magát, módszertani képzettsége ellenére sem. Meglepő tehát, hogy hitoktatók, jogászok, közgazdák s egyéb foglalkozásúak szólnak hozzá a szumir- magyar nyelvi problémához, sőt könyvet írnak ebben a tárgyban, félrevezetve felelőtlen ostobaságaikkal a jóhiszemű laikus olvasót.

9. Jelen tanulmány nem nyelvészeti munka, azért nyelvészvonalkozásokkal részletesebben itt nem foglalkozhatom. De mivel ez az egész munka egy a priori szumir- magyar rokonságon alapul, a szűkre szabott lehetőségen belül nem mellőzhetek el néhány cáfolhatatlan demonstrációt még akkor sem ha ezzel a nyelvészek munkájába avatkozom bele.

10. Fonyászó (Feneozov), Homorószó (Humuro-aszou), Kajászó (Keveaszou), Inaszó (Ineu-aszou), Varjuaszóvölgy (Worreozowelgy), Tölgyaszó (Telguasov), Megyaszó, Aszód, Aszaló -Aszófő, Váraszó, stb. stb. stb., szemben a mező végződésű helyneveinkkel, amelyek viszont marha-legelőt, szárazlegelőt jelentenek. A legelők szétosztása a törzsek és nemzetségek között igen fontos és kényes feladat volt a honfoglalás után, hiszen a magyarok mintegy félmillió lovat hoztak magukkal, és minden rétség lótenyésztési góc, "aszó" lett.

11. A szónak a magyarban gazdag etimológiája van. Maga ez a szó a szumirba is úgy kerülhetett, hogy a sámán szarvakat rakott a fejére (ag) s a démoni jelenség félelmet ébresztő látvány lehetett (aggódni). Mivel az ősi társadalmakban általában megölték a terhet, nyugót jelentő öregeket, ezeknek az élete örökös bizonytalanság, aggodalom volt. Innen az agg szó. Mivel az öregeket házörzésen, tűzörzésen kívül másra alig lehetett használni, valószínűen innen van az ör-agg, az "öreg" szó. A fogalom "finnugor" neve "vén".

12. Érdekes, hogy a kalim névvel kapcsolatban a primitív belső-ázsiai rokonnépek a készítés első mozzanatától, az u. n. gyúrásból indulnak ki, s a kalimot, amit az ugor nyelvek "nemeznek" hiunak, ők "jurt"-nak, gyurt-nak hívják. A "gyur" törökben "jodzsur". Mivel azonban a házborító anyagot a menyasszony adta, a "kalim" jelentése ezeknél a népeknél átalakult. Ma "hozományt" jelent kirgizben.

A szókincs közös területeinél sokkal fontosabb azonban az tény, hogy a szumir és a magyar nyelv szelleme, szerkezete és nyelvtana olyan mértékben egyeznek egymással, amilyen mértékben mind a ketten különböznek más nyelvektől.

Mind a szumir, mind a magyar agglutináló nyelvek, mint a turáni nyelvek általában. Az árja nyelvek nem azok. Mind a szumirban, mind a magyarban van u. n. hangzó illeszkedés. Ez az árja nyelvekben ismeretlen, de az u. n. "finnugor" nyelvek közül is csak a finnben, észten, cseremiszen és mordvinban van meg.

Mind a szumirban, mind a magyarban van kétféle, alanyi, (intranszítív) és tárgyias (transzítív) igeragozási rendszerű. Ez minden más nyelvben ismeretlen, az u. n. "finn ugor" nyelvek közül is, félbemaradt állapotban, csak a vogulban, osztyákban található nyomain.

Mind a szumirban, mind a magyarban van u. n. kettős ragozás. Hogy van-e ilyen a

szumiron és magyaron kívül, e sorok írója nem tudja, a turáni nyelvterületen kívül azonban bizonyosan nincs.

Az utolsó két és fél évezred fejlődése során kialakult újabb alaktani elemek leszámításával - ("k" többesképzés, "t" tárgyrag, "-t, tt" múlt idő képzés) - a magyar alaktan teljes egészében a szumir alaktanra épült folytatás, elemeiben és az elemek funkciójában egyaránt. A főnevek "nemeinek" hiányán, valamint az "agglutináláson" kívül, amelyek a szumirt és a magyart egyaránt élesen a megkülönböztetik a névszókat "nemek" (genus) szerint csoportosító és nem-agglutináló árja nyelvektől, különösen két feltűnő közös karakterszám állapítható meg mind a két nyelven. Az egyik a zárt főnévragozási rendszerű hiánya, a másik az igealkotás utolérhetetlen hajlékonysága. A szumir "főnévragozás" éppolyan sok "esettel" dolgozik, mint a magyar és a szumirok "igeképzése" éppolyan bámulatos volt a kora ókori nyelvek nehézkes világában, mint a magyar igeképzés szinte korlátlan kapacitása ma.

Mivel, mint már fennebb említettük, jelen tanulmány történelmi konklúziói a szumir-magyar rokonságon épülnek fel, a közös szumir- magyar szókincsről fentebb bemutatott egy-két pillanatfelvétel után szükséges egy elnagyolt vázlatot adni a közös szumir- magyar alaktanról is,

Az első személyt az "én"-t a szumir éppúgy háromféleképpen fejezte ki, mint a magyar. A hangsúlyos, ünnepélyes "én" szumirban "an, ana", ami a deklaratív "én"-en kívül "egyetlent" (unus), fenségest, magas rangút, szentet, (ün-nep), istenit is jelentett. Olyasféle ez, mint korunkban a királyok saját fontosságukat felfokozó "fejedelmi többese". Az "an, ana" teljes jelentéstartalma -mint a magyarban is - "én, és senki más". Ha az olvasó összehasonlítja az "éneklek" s az "én éneklek" kifejezéseket, rögtön érezni fogja, mit jelent pontosan az "an, ana". Sőt a szumir még fokozni is tudta az "én" kizárólagosságát a "ni" hozzátevésével. A "ni" annyit jelent, mint "saját maga". Megvan a magyarban is az "ennen", "tenned" formákban.

Az "én" hangsúlytalan kifejezésére a szumirnak - éppen úgy, mint a magyarnak - kétféle módja volt, az egyik át nem ható, intranszítív, az "ag?", a másik átható, tranzitív, a "mae, m?". Mind a kettő átkerült az árja nyelvekbe is, de kezdetleges alkalmazásban maradt. Az "ag" ego, Ich, I, Je, Ja -a "mae, mu" - meus, mein, my, me, moja stb. Alkalmazásuk az árja nyelvekben névmás, a másodiknak a jelentése a tranzitív és intranszítív alaktani megkülönböztetést nem ismerő árja nyelvekben el is torzult, kizárólag birtokos névmássá nyomorodott, noha a szumirban mint a magyarban is, nemcsak birtokos névmás volt, személyes névmás is.

A magyarban - amelyben nem kölcsönvétel, hanem ősi tulajdon - eredeti jellegét pontosan megtartotta. Abban amit az árja nyelvérzék képtelen volt felfogni - hogy megmaradt személynévmásnak is, mint a szumirban (v. ö. matu-mu, mondo-m,) és birtokos névmásnak is, mint a szumirban (v. ö. ada-mu, atyá-m), és abban is, hogy a magyarban is agglutinált, tehát "ragasztott", ragozott az alkalmazása, mint szumirban, nem pedig névmási; mint az nyelvekben (v.ö. pl. mein Vater)

Pontosan ugyanez a helyzet az "én" másik szumir szavával, az "agu -val is. Nyelvünknek intranszítív első személyű "k" ragja (v. ö. váro-k) éppúgy "rag" maradt, mint az -m, viszont az árja nyelvekben éppúgy névmássá t (ich warte), mint a "mu" (mein Vater). Természetesen ugyanez történt a második személlyel is.

A tranzitív "zae, z" az árja nyelvekben tuus-dein-thinetoi-stb-vé vált (a z-d, t-th-sz hangromlás közönséges jelenség), vagyis birtokos névmás lett belőle, az intranszítív "l"-t nem vették át, mert nem tudtak vele mit kezdeni, hanem a "z"-t torzították tu-du-thou-ti-vé,

mint személynévmásokat.

A magyarban viszont teljes eredeti státusában megmarad mind a kettő, a tranzitív "z" mint személynévmás tárgyas ragozásunk második személyű -d ragjában, (váro-d), mint birtokos névmás birtokos személyragunkban (atyá-d), az át nem ható (intranszitiv) "l" viszont alanyi ragozásunk és kettős ragozásunk második személyében (esze-l, vár-l- (á)k) .A mi második személyű -sz személyragunk (v. ö. vár-sz) a későbbiek során alakult ki s ez u.n. "ikes ragozásunk" fokozatos eltűnésével (13) függ össze.

Az "-l" személyrag ugyanis az ikes ragozás második személye és ez volt az ősi magyar ragozási formái. (14)

A második személyű -l rag ugyanis, a sumir "l" belső tartalmának megfelelően inkább "névszói" karakterű igékhez kapcsolódik (amilyenek a névszóból igésített sumir igék is voltak s amilyen minden ikes igénk volt), vagyis olyan "igékhez", amelyeknek névszói bázisa még érezhető, s ahogy ezek fogynak, úgy szorítja ki nyelvünkben az "-l" második személyt, a határozottabb, konkrétan "második személyt" kifejező "-sz".

A "l" fogalma ugyanis nem konkrétan, drámai értelemben "te", akihez az "én" beszél, mint a modern magyarban. A "l" bármi, ami a rajtam kívüli világból tudatomba emelkedik, a "l" a rajtam kívül, akármilyen, tehát lehet tárgy is, amit a "l" perszonalifikál, valahogy így: "te szék vagy, fehérre mázolja, lábaid és ülő részed van", vagyis lát-l-ak, érzékel-l-ek, tudomásul vesz-l-ek.

Ennek közeli rokona, de nem ugyanaz a "li". A "li" a "lunak" csak egy aspektusa, az az aspektusa, hogy már nem semleges, hanem aktív, hat, valami kiindul belőle, egy mennyiség, vagy elem, vagy tendencia, ami a "l"-a kívülre irányul. Mindezt nehéz kifejezni, de a magyar olvasó megérti, hogy mi a sumirban a "li", ha felsorolom magyar utódait: -től, -től, -ről, ről, -ből, -ből, túl; "li" az, ami aLatt, föLött, eLött, amin túl, körül, meLlett van valami, ami aLá, föLé, meLLé, eLé jut valami, amiből eL, valami felé irányul valami, a lu nem cselekszik, mint a zu, hanem hat.

A harmadik személy hangsúlyos kifejezése a sumirban az "esse", a magyar "ez" és "az". A hangsúlytalan kifejezése a fennebb már említett "ni". Magyar megfelelője igeragozásunkból már kihalóban van, bár még ismerjük és értjük (pl. megy-en, teszem veszen, "ő leszen néktek üdvözítőök", stb.)

A többes szám jele a sumirban "ene". Igeragozásunkban s birtokos személyragjainkban is megvan az -n- rag(v. ö. váru-n-k, apá-n-k), de funkcióját egyre jobban elnyomja később kifejlődött -k többes ragunk. Száz, százötven évvel ezelőtt ha ritkán is, de még használtuk (lettenek, kértének, "elhulltanak legjobbaink", stb.), értjük is, de már végleg kiszorult a köznyelvből.

A múlt időt a sumir magánhangzónyújtással fejezte ki, úgy mint a magyar egykoron (vár-é-k, vár-á-m, várá-nk stb.) kár hogy ez a szép régi múlt időképzés háttérbe szorul az újabb -t, -tt múltképzéssel szemben.

A sumir szövegekben feltűnően gyakori magánhangzó kettőzés hangzónyújtást jelent, vagyis nyelvünknek az árjakéval szembeni azt a tulajdonságát, amit mi az ékezetek alkalmazásával juttatunk kifejezésre. A hangzónyújtásnak a magyarban hangtani vonatkozásain túlmenően alaktani funkciói vannak, nemcsak a régmúlt kifejezésében (mondó, vevé, várátok, stb.) hanem, kifejezünk vele pl. második személyt is (pl. mégy, lész (Te lész a martalék) stb.), sőt felszólító módot is, (tégy, végy).

Ugyanez a magyar nyelvi különlegesség megvan a szumirban is. A múlt idő ezúton történő kifejezését e sorok írója kétségtelenül megállapította a szumirban, de lehet ennek a hangzónyújtásnak még egyéb nyelvtani funkciója is a szumir nyelvben, de meg kellene vizsgálni.

A már többször említett "ag" igének (tesz, csinál) van a szumirban egy származéka, az "ág" (hosszú á-val), ami az elfogadott szófejtés szerint (Prince) "cselekvés eredményét", "produktumot" jelent, ami egy már lefolyt és befejezett cselekvést tételez fel. Nos, amint az "ag"-nak megvan a magyarban az "-ik" utóda, ugyanúgy megvan nyelvünkben az ág- nak is a megfelelője, és ez a magyarban szintén cselekvés eredményét, produktumot jelent és ez az "-ék" (term-ék, csapad-ék, zúzal-ék, hullad-ék, söpred-ék, kotor-ék, kapar-ék, habar-ék, mosl-ék, hozad-ék, tehát ami egy ténykedés folyama alatt előáll). Az -ék méghozzá igazában nem is rag, vagy képző, annak ellenére sem; hogy mindig más szóhoz főzve jelenik meg, hanem szóösszetétel második tagja, mert nem hasonul, mint a rag, vagy képző, nincs magas és mélyhangú variánsa mélyhangú szavakhoz kapcsolva is "ék" (kaparék) . Az "ag" - "ág" szumir fogalom-párnak tökéletes fonetikai és tartalmi megfelelője: "-ik" -"ék" s mint fogalom, mind az "ág", mind az "-ék" múlt időt fejez ki, szemben az "ag"-gal és az "-ik"-kel, melyek jelen idejűek.

A múlt idő kifejezése, legalábbis egyik kifejezése (15) a szumirban a hangzónyújtás, mint a magyarban.

Van a szumirban egy szinte már rag-szerű szóalak, amely kétely, esetlegességet, bizonytalanságot, sorsszerűséget és esélyt fejez ki, ez a "nam-", "na-". Értelme szerint a feltételelenséghez van közel s talán a mi -na,-ne feltételes módragunknak van valami köze hozzá, annak ellenére, hogy ez a "nam-", "na-" a szumirban az igerészécsorok elején szokott megjelenni, nem úgy mint a magyarban. A tünet mindenesetre, figyelmet és vizsgálódást érdemel.

A szumir és a magyar igeragozás feltűnő egyezésein kívül legalább ugyanolyan feltűnő egyezések állapíthatók meg a szumir és a magyar "igeképzés" területén is.

A szumir "igeképzés", mint már említettük, úgy történik hogy a névszókhoz "igésítő" igéket ragaszt a szumir hozzá. A szumir nyelv kutatás négy ilyen "igésítő" alapigét állapított meg eddig, de e sorok írójának van egy habozó sejtése egy ötödikről is. A négy "igésítő" alapige az "ag", a "d" a "t" és a "sz", és a szerző szerint, a "l" amely nem tévesztendő össze a már letárgyalt másik "l"-val.

Az "ag" tevékenységet, általában cselekvést, (agere),
a "d" történést folyamatot,
a "t" megvalósítást, létesítést (fatere) a "sz" valamivé, valamilyenné tevést,
a "l" valamivé, valamilyenné levést, válást (fieri) fejez ki.

Egyszerűen lehetetlen az, hogy pusztán véletlen volna a tény, hogy az öt magyar igeképző család bázisai: "g" (ag), "d" (du), "t" (tu), "z" (szu) és-"l" (lu). Vessünk csak egy pillantást mindegyikre

"G" család ; -g, -og, -eg, -ög, -ág, -ég, -ng, stb. (balla-g csatt-og, kety-eg, zör-ög, ker-ig, stb.)

"D" család : -d, -ód, -öd, -kod, -ked, -köd, stb. (hala-d taga-d, szab-ód (ik) , ver-öd (ik) , kap-kod, stb.)

"T" család : -t, -at, -et, tat,-tet, gat, -get, stb. (haj-t vár-at, kér-et, nyom-tat, válo-gat, stb.)

"Z" család: -z, -áz, -éz, -ász(ik), -ész(ik), -koz, -kez, -köz, stb.. (sáro-z, lárm-áz, vad-ászik, szabad-koz(ik), stb.)

"L" család: -l, -ll, -ül, -űl, -gál, -gél stb. (szava-l, java-ll, ind-ul, szalad-gál, stb.)

Ha az olvasó ezeknek a képzőknek a funkcióját összehasonlítja a szumir "igésítő" igéknek szófejtés szerinti értelmével, azt fogja találni, hogy képzőink rejtélyes értelmező hatása lényegében ugyanaz, mint a szóbanforgó szumir alapigéké.(16)

A szumir névszók alakját vizsgálva ugyanúgy lépten-nyomon a magyarban is megtalálható vonatkozásokba ütközik a nyelvutató, mint az igéknél.

Az első mindjárt az, hogy a szumir főnévnek ugyanannyiféle "esete" van, mint a magyarnak s különösen locativusai ugyanolyan gazdag rendszerűt alkotnak, mint a mienk. Mindennek részletes taglalása igen messze vezetne, azért csupán arra szorítkozom, hogy megjegyezzem, hogy összes helyhatározó ragjaink, dativusunk, ablativusunk ragjai, a tárgyeset -t ragja kivételével és a többes számunk -k ragja kivételével megtalálhatók a szumirban.

Megtalálható melléknév fokozásunk (-bb, leg-bb), megtalálható augmentatív ragunk (százszor-ta, sokkal ta), megtalálható íme ! lám !, ni ! felkiáltó szavunk csaknem pontosan magyar alakjában (i !, im !, in !, am !, eam !, u-um !), A melléknév nem "egyezik" a főnévvel a szumirban sem, mint nálunk:

Az, ami nálunk "igen", a szumirban "igin". Az, ami nálunk "nem", a szumirban "nem". A magyar "ide" őse a szumir "idik", ami annyit jelent "a szem elé". A "da, ta" szumir helyhatározóban (hol) tisztán felismerhető az ó-magyar -t, -tt (Kolozsvárott, hely-t, hely-ütt, hanya-tt, hasmán-t) helyhatározás, a szumir "ra"-ban ("hova") a magyar -ra. A szumir "dab tab" szóban, amely annyit jelent "több, mint egy", "iker", a magyar "több" ókori őse ismerhető fel s ilyen és hasonló elgondolkodtató egyezéseket tucatjával sorolhatnánk fel.

A szumir-magyar nyelvi párhuzamokkal természetesen egy fejezetben nem lehet végezni, de az előadott szemelvényeknek nem is a nyelvrokonság bebizonyítása volt a célja. Az előadott szemelvények bemutatásának célja csak annak demonstrálása volt, hogy a kétségtelen szumir-magyar nyelvi összefüggés szervi. Ez nem kölcsönszavak mennyisége, ez a két nyelv csontvázának azonossága. A szumir- magyar egyezések szókincsbeli, fonetikai és alaktani mennyisége az u. n. finnugor - magyar egyezéseknek a többszörösét jelenti, mint ahogy a többszöröse bármelyik más eurázsiai nyelv szumir vonatkozásainak is. Nincs oly nyelv Európa és Ázsia területén, amely annyira közel állna a szumirhoz, mint a magyar.

13. Az ó-magyar nyelvben minden ige "ikes" volt. Pl. a 13. századból való Ó-magyar Máriás- siralom- ban "epedik" van, ami ma már egyszerűen "eped", sőt pl. az utolsó nemesi felkelés katonai csődjét gúnyoló Napoleon- kori vers is így szól:

"Futik, futik, meg sem állik
Egész Konstancinápolig"...

14. A magyar iskolai nyelvtanokkal szemben, melyek az -ik igevégződést "rag"-nak nevezik, e sorok írója azt állítja, hogy az -ik végződés nem "rag", hanem képző s a szumir "ag" (tesz, csinál) "igealkotó" alapige egyenes leszármazottja. A szumir nyelv túlnyomóan névszóból állt, amelyeket "igealkotó" alapigékkel "igésítettek". A magyar igék pontosan ezen a módon álltak elő. A "fut" pl. (a szumir "bat"-ból) eredetileg főnév volt. Ebből lett az "ag" igésítő ige hozzáadásával (bat-ag) (futik) ige, majd az idők folyamán az -ik lekopott, mert a szó igeivé vált tartalma feleslegessé tette s így a "fut" értelmileg "igévé" alakult.

A folyamatot módomban áll egy kristálytisztá példán bemutatni. A szumir "bal" szó rossz-at, kár-t, szerencsétlen-t, átok-ut jelent (v. ö. a magyarban bal-sors, bal-eset, balul üt ki valami stb. kifejezésekkel), vagyis határozottan névszó volt. Az etruszkban ugyanez "mal", s innen kerül a latinba (malus, male). Viszont az etruszkban "megátkozni" "mulach", "mlach" (szum. bal-ag), ami a latinban male-facio, malefico, male-dico, vagyis a male szóhoz ige van kapcsolva a mul-ach, bal-ag processzusnak megfelelően.

Szavakban, mint fut, eped, rak, tép, kér, ad, sír, áll, ver, tur, stb. ma már "igei" tartalmat érzünk -ik nélkül is, és száz, vagy kétszáz év múlva ugyanezt fogják érezni utódaink a esz, isz, usz, alusz, kusz, mász stb. ma még ,ikes" szavakban is, amelyekből máris elpárolgott a "névszói" tartalom. Ha azonban az olvasó ilyen igékre gondol, mint pl. fehérl-ik, sötétl-ik kotl-ik, büzl-ik stb., egyszerűre érzi bennük azt, hogy ezek névszók, amelyeket az -ik hozzáadása "igésített" vagyis -ik végződés nélkül ezek névszók volnának, mint a többiek is azok voltak egykoron.

Nem tudom sikerült-e érzékeltetnem, hogy az -ik nem rag hanem igeképző, mint szumir őse az "ag" s ennek alkalmazása volt az, amit ma "ikes ragozásnak" nevezünk, de ami már kihalóban van, miután történelmi kötelességét teljesítve, "igék" ezreivel szerelte fel a nyelvünket. Vele együtt haldoklik hőséges társa, a második személyű -1 rag, a szumir "1" utóda, hogy fokozatosan átadja helyét az -sz második személyű igeragnak, amelynek szumir őse nincs, hiszen az ó-szumirban "önálló" igék még nem voltak, csak "ikes" igék.

15. Bár időelőtti róla beszámolnom, mert idevágó vizsgálódásaim korántsem fejeződtek be, de megfigyeltem, hogy szumir szövegfejtésekben (természetesen elismert szumiriológusok szövegfejtéseiben) mindig visszatérő diszkrepanciákat okoz szumir igei szólancokban előforduló "b"-nek, vagy "v"-nek a jelenléte (a szövegfejtő sokszor kérdőjelet szúr a fordítás szövegének megfelelő helyére, mintegy kételyének, bizonytalanságának kifejezéseire, sokszor meg a fordítás valószínűtlen, különösen annak a számára, aki a magyar szókincs ismeretében ellenőrzi a fordítást). Ezzel szemben felhívom a figyelmet az alábbiakra. Vala, volt, vég, vén, év, avas, avar, avult, avított, végez, eleve szavaink mind múltra utaló fogalmakat jelentenek. A Halotti Beszédben van egy feltűnő alakú múltidő; "teremtevé" (Eleve teremtevé Isten Ádámot) de -va -ve -ván, -vén ragjaink a cselekvést megelőző, avagy azt kísérő folyamatot fejeznek ki. vá, -vé ragjaink pedig a priori folyamat eredményét, tehát befejezést érzékeltetnek. Végül pedig etruszkban ,avil" magyarul "év", és a latin múltidő "b"-vel (ama-b -am) és " v" -vel (amavi) van képezve, márpedig a latin nagymértékben etruszk. Mindez esetleg azt jelentheti, hogy tüzetesebb felülvizsgálata a szumir szövegeknek esetleg azt eredményezheti, hogy a múlt képzésnek találhatunk egy másik szumir módját is, aminek a "v", vagy "b" hanghoz (a kettő könnyen váltja egymást) valami köze van. Ha valóban találunk ilyet, megtaláltuk a mi ősi múltképzésünk gyökerét, amelynek bázisa a "v" hang lehetett. A dolog - még egyszerű hangsúlyozom - egyelőre semmivel sem több sejtelemnél.

16. R. Jestin "Le Verte Sumérien" c. tanulmányában a magyar múlt idő "-t" ragját a szumir "t" igésítő ige származékának gondolja, mert a "t"-ban "befejezett" cselekvést vél érezni. Annyiban talán igaza van, hogy a műveltetésben van valami a befejezettségből, hiszen ha "műveltetek", részemről a ténykedés be van fejezve (azé következik aki az én indikációmra ténykedni kezd), a mi "-t" múlt idő képzési formánk azonban sokkal "modernebb" annál, semhogy a szumir "t" folytatása lehetne. Egyébként is a szumir "igésítő" igék funkciója igeképzés, nem pedig igeragozás.

V. SZABIR MAGYARSÁG VAGY ONOGUR MAGYARSÁG?

Görög és római ókortörténeti mankókat forgató magyarok szeme már Katona István óta

egyre gyakrabban akadt fenn a furcsa tényen, hogy ókori értesítésekben népnevek fordulnak elő, amelyek szemmel láthatóan torz alakjukban is valahogy népünk nevére emlékeztetnek.

Ennek a megfigyelésnek a múlt század első felében az akkori magyar történettudományos élet reprezentánsai, főleg a kiváló tudós, Fejér György hangot is adtak aminek nyomán az amatőr nemzeti lelkesedés egyszerűre nyakló nélküli történelmi szövegtimologizálásba kezdett és ebben annyira gyerekes és ostoba túlzásokba esett, hogy az egyébként nem alaptalan megfigyeléseikből kibontakozó elmélet nevetségbe fűlt. (1) Így, mikor a szabadságharc leverése után a magyarság történelmi tudata is politikai ellenőrzés alá került, nem volt nehéz a „fényes magyar múltat” megőlni és a halszagú atyafisággal helyettesíteni noha ez a magyar őstörténetre végzetesnek bizonyult.

Történettudományunkat helytelen ösvényre állították, amely száz esztendő fásarstó gyaloglás után - sehova sem vezetett. A honfoglalás előtti korból találgatásokon és hipotéziseken kívül konkrét történelmünk, határozott kronológiával, nincs és ez a "nincs" megdöbbentő ítélet történettudományunk száz év óta tartó meddő piszmogására.

Akkor, amikor más nemzetek történettudománya néhány megvizsgált és megbeszélte adatból határozottan és energikusan megfogalmazza történetének egy-egy darabját, mi tízszerü annyi sokkal meggyőzőbb adat fölött is csak hezitálunk, vagy ha mégis van adat, amit beépítünk történetünkbe, abban rendszerint nincsen köszönet.

A "magyar" népnév ókori nyomainak kutatása a délkaukázusi térben már 150 éve megindult. Erre vonatkozó adatokat a legkülönbözőbb kútfőhelyekben éppúgy, mint földrajzi elnevezésekben, más népek emlékeztében és közvetett utalásokban olyan meggyőző mennyiségben és minőségben találtunk a másfél évszázad folyamán, hogy az ebből következő konklúzió apodiktikus érvényű kimondásához a német történettudománynak (ha saját népéről lenne szó) ennek tizedrésze is elég lett volna. A "hivatalos" magyar történettudomány ezzel szemben egy délkaukázusi eredet és múlt konklúzióját, mint lehetőséget is elvetette, mert ezt "finnugor eredetünk" kizárja, és ez valóban így is van. Azzal a lehetőséggel, hogy esetleg délkaukázusi származásunk zárja ki a finn-ugor eredetet, történettudományunk nem számolt.

Nem számolt annak ellenére sem, hogy honfoglaláskor magunkkal hozott kultúránk (vallásunk, művészetünk, szokásaink) határozottan délkaukázusi volt, (2) nem számolt annak ellenére sem, hogy a honfoglalás után nyelvünk módosult, nem számolt annak ellenére sem, hogy a Fekete-tenger Kaukázus - Észak-Káspi vonaltól északra a "magyar" népnév sehol semmiféle torzulásában, semmiféle helynévben elő nem fordult.

Eszközöljünk ezzel szemben egy betekintést a Kaukázus vonalától délre eső világba.

Kr. e. a 17. szd-tól Kr.u. a 10. századig eltelt 2700 év folyamán babiloni, egyiptomi, asszír, káld-huni, perzsa, görög, örmény, római, bizánci és arab kútfőkben, különböző korokból származó különböző nyelveken, különböző írásrendszerűekkel, írásmódokon leírt és különböző helyeken talált leletek adatai újra és újra értesítenek egy népről, amelynek a neve határozottan és egységesen "m" hanggal kezdődik és van a belsejében egy lágy mássalhangzó, amelynek pontos visszaadására a fenti nyelvek fonetikai rendszere képtelen. Ezt a rejtélyes mássalhangzót ezek a nyelvek megpróbálják jelölni "d", "dz", "t", "th", "tz", "ts", "z", "k", sőt "x", betűjeggyel is, sőt az arabok "d", "dzs", az örmények "gh" hangokkal is

Ez a név a Kr. e. 5. szd.-ig "mita", "mitha" (többesben mitanni), "mada", "méd", "médj", "médz", "manni", "manda", "maza", "matia" (többesben matiani) "matsi" (többesben matsien), "musk", "max", "mag", torzulásokban jelenik meg, illetőleg, a különböző

írásrendszerüekből latinbetűs írásra ilyen formában tette át ezeket a neveket az írástudomány.

Feltűnő, hogy a Kr. e. 5. szd.-tól kezdve, a káspi-vidéki és kaukázusi individuális népnevek felbukkanása során ugyanezek a nevek az -ar, -or, -er, -ir, -inna népnév-végződésellátva jelennek meg a következő formákban: "inad-inna" (a madából), "max-era" (a musk-ból), matchar (a matsi-ból), mezori (többes), mezorani (többes), mazori (többes), megari és maghiori mind kettő többes), mazar, madzar, madjyr, matchar, magior, maghiar, mogher, makar, madar, végül madzsar írásmódon.

Ugyanez a név kisebb-nagyobb torzulásokkal megjelenik a délkaukázusi és káspi-környéki tér különböző földrajzi neveiben is.

Mindezek alapján apodiktikus érvennyel ki lehet mondani, hogy ilyen nevű nép, vagy népek a Kr. e. 17. és a Kr. u. 10. századok közti korban Elő-Ázsiában létezett, vagy léteztek. Ezzel szemben a dél-kaukázusi térben és a Káspi-környéken ma semmiféle "m" hanggal kezdődő nevű nép nem található, de az egész Eurázsia területén is csak három van, Keletáziában a "mandzsuk", Indiában a "mundák" és Közép-európában a "magyarok". A fenti különböző torzulású formákból kiszublimálható fonetikai bázis feltűnően hasonlít a "magyar" népnévre, amelynek 1100 év alatt magának is voltak Magor, mogyer és megyer torzulásai, sőt, amint ezt egy dr. Weinlein János nevű, volt magyar gimnáziumi igazgató és volt debreceni egyetemi magántanár ma Németországban magyargyalázó tanulmányaiban gúnyos következetességgel állandóan és sértő szándékkal használja, van egy "madjar" és "mátyár" torzulása is.

Földrajzi nevekben ez a népnév a következő helyeken és torzulásokban fordul elő (a lista természetesen nem teljes)

Maxera dél-káspi folyó Ptolomeusnál (3), Mazara nevű város a Tigris és az Eufrát forrásvidékén, (4) Matsar nevű erőd a mai Pejbárt közelében, (5) Madzar nevű város a Kuma és Bybala összefolyásánál az észak-káspi térben, a Kaukázus Magyar-Hegység neve, (7) a Fekete-tenger Magyar-tenger neve, (8) a különböző örmény történelmi és földrajzi munkákban említve "Madzsar-völgy", "Madzsarok faluja", stb. (9)

Ezek a nevek egytől-egyig Kaukázus-káspi-vidéki nevek, sőt, kettő kivételével (Maxera, Kuma-menti Madzar) szubartui nevek, általában pedig elő-ázsiai nevek, éppúgy, mint a felsorolt ókori és koraközépkori népnevek is azok.

Feltűnő jelenség az is, hogy ezek a nevek kivétel nélkül szabir viszonyosságban, sőt igen kevés kivétellel a "szabir" szó társaságában jelennek meg, mintha a "szabir"-nak valaminő alcsoportját jelentenék. Feltűnő az is, hogy Szubartutól északra a "szabir" a Kaukázus hegység mindkét végén megjelenik (keleten "Szibéria", nyugaton "Zaporogje"), és keleten éppúgy ott van a társaságában a Kuma-menti Madzar, mint ahogy a nyugati térben is ott van a "Mare Mazari", vagy Mar Magior.

Mindezek a tények meglehetősen hangosan beszélnek s ha melléjük tesszük mindazt, amit népünk "szabir" és perzsiai vonatkozásairól történettudományunk egyik legfőbb Árpádkori forrása, Konstantinos Porphyrogenitos elmond és krónikáink írnak, egyszerűen érthetlenné válik, hogy ez az anyag a magyar történettudomány őstörténeti komplexumából, még mint kuriozitás is teljesen hiányzik. Az embernek az az elutasíthatatlanul gyanakvó érzése támad, hogy történettudományunk finnugoristái féltek ezzel az anyaggal szembenézni.

Mióta aztán a szumir-magyar nyelvrokonság, sőt a szumir-etruszk-magyar nyelvrokonsági

(10) semmi esetre sem alaptalanul jelentkező ténye felbukkant, egy szabir- magyar viszonyosság fentiekben summázott tüneteit egyszerűre a bizonyosság ereje tölti meg s ez a bizonyosság egyszerűre kardosan és páncélosan lép a "finnugor" elmélet és a finnugor teóriára épített "hivatalos" magyar történettudományi hipotézis elé.

A magyarság délkaukázusi eredetének egyre szilárdabban álló ténye egyelőre még nem azt kéri száztíz esztendőnek száztíz magyar tudósától számon, hogy miért és mennyiben "finnugor" nyelv a magyar nyelv, sőt még csak nem is az egyelőre a kérdés, hogy milyen alapon lett "finnugor" a magyar őstörténet is.

A magyarság délkaukázusi eredetének egyre szilárdabban álló ténye egyelőre még csak azt kéri számon, hogy miért, s hová sikkadt el a délkaukázusi eredet már 150 évvel ezelőtt felismert lehetőségének teljes és gondos anyaggyűjtése? Hová sikkadt el a Közel-kelet őkortörténetének magyar művelése és miért nem mozdított meg a magyar tudománypolitika 110 éven keresztül egyetlen szalmaszálát sem a sumir nyelv és archeológia művelése érdekében, azután sem, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy a sumir ragozó nyelvű

Miért tanulmányozta a magyar nyelvtudomány csak a finnugor anyagot?

Az ember eltűnődve csóválja a fejét azon, hogy őstörténetünk számos különböző adalékai tömegében milyen kevés figyelmet szentelt történettudományunk annak a körülménynek, hogy a honfoglaló magyarság nem egy nyelvet beszélő mennyiség volt, hanem két különböző részből tevődött össze, amely két rész két különböző nyelvet beszélt.

Még inkább nő a csodálkozás, ha az ember tekintetbe veszi, hogy az árpádkori sírleleteken végzett antropológiai vizsgálatok summázása szerint, a honfoglaló magyarság zömének egyik (és nagyobbik) fele az u.n. Kaukázus-turanid fajhoz a másik (és kisebbik) fele pedig az u. n. kelet- balti fajhoz tartozott.

Hogy a Kárpátmedencét megszálló törzsszövetség, melyről pozitíve tudjuk, hogy mindössze néhány évvel a honfoglalás előtt alakult meg, két különböző néphez, sőt fajhoz tartozó törzsekből szerveződött nemzetté össze, őstörténetünknek egyik legkétségtelenebb ténye. Az "etelközi vérszerződés" szinte már közhely, olyan tény, amit még a magyar történettudomány Bach-huszárjai közül is kevesen mertek kétségbe vonni, viszont a kétszerkettőnél is nyilvánvalóbb, hogy egy népnek, ha előzőleg is egy kötelékben élt, nincs szüksége "vérszerződésre". Ha a honfoglaló nép, előzőleg kazár fennhatóság alatt, egy közös "kende" vezetése alatt, tehát egy és ugyanazon szervezetben élt, mint faji egység, már századok óta együtt, akkor az etelközi "vérszerződés" értelmetlen és indokolatlan ostobaság.

Antropológiai vizsgálataink, a honfoglaló törzsek két különböző nyelvet beszélő volta, a tény, hogy honfoglaló őseink törzsszövetsége különböző összetevőkből formális szerződéssel állt egyetlen politikai kategóriává össze, a legkisebb kétséget is kizáróan bizonyítják, hogy népünk, különböző kisebb csatlakozott elemeket nem számítva, két fajilag és nyelvileg különböző nép összetétele.

Az egyik nép a hazai és külföldi történelmi kútfők és a hagyományok, valamint a kulturális jelek és antropológiai megállapítások szerint kétségtelenül és vitathatatlanul a délkaukázusi szabir nép, a másik pedig szintén történelmi (főleg külföldi) kútfők, népelemleketünk és antropológiai megállapítások szerint a volga-vidéki onogur nép.

Úgy hiszem, hogy szinte apodiktikus formában ki lehetne mondani, hogy a "magyar" nép a szabir néphez tartozó törzsek és az onogur néphez tartozó törzsek 9. szd.-i szövetkezéséből

jött létre és szinte csodálatos, hogy ezt a magyar történettudomány már régen ki nem mondta. Szinte már csodálatos, hogy Hóman Bálint szerint a honfoglalók onogur törzsek voltak, akik "szabir elemeket is hoztak magukkal".

A magyar mondák és hagyományok, a középkori magyar krónikák, a középkori és koraközépkori bizánci, örmény és perzsa kútfők, egy magukkal hozott délkelet-európai kultúra jelenlétének számos jele, a délkelet-európai térben található számos "magyar" vonatkozású földrajzi és archeológiai tények "szabir" társaságban való megjelenése, a honfoglaló magyarságnak a honfoglalás után még hosszú időn át fenntartott délkelet-európai kapcsolatai (11), a magyarság "másik" nyelve, végül pedig az antropológiai felvételeknek eredménye, mint csodálatos egybevágó és egy pontban összefutó, azonos bizonyítékok összefoglalása után annak ki nem mondásához, hogy a honfoglaló magyarságnak igen jelentékeny hányada a szabir népből származik, már határozottan és letagadhatatlanul a kedvenc a priori hipotézishez való konok és nem túlságosan "tudományos" ragaszkodás kellett.

Annak kimondása ugyanis, hogy népünknek csak egyik - és nem a legnagyobb - összetevője volt onogur, egyszerűen egy óriási lavinát indított volna el őstörténetünk terén.

Ennek a ténynek őstörténetünket illetően perdöntő fontossága van. Azt ugyanis, hogy merre vezet a magyarság őstörténetének útja, a délkelet-európai térbe-e, vagy az uralmi erdők veremlakásai felé, visszafelé haladva, az dönti el a két összetevő szétválási pontjánál, hogy a kettő közül melyik a súlyosabb, nagyobb és fontosabb összetevő, a szabir- e, vagy az onogur? Ezt pedig az dönti el, hogy melyik kategóriából származott a Megyer törzs.

A Megyer- törzs hovatartozásának kétségtelen és korrekt megállapítása dönti el a kérdést, hogy melyik vonal jelenti a magyar nemzet történetének folytatását a honfoglalástól visszafelé, mert amelyikhez az tartozott a két összetevő közül, nemzetünk eredetének az a főága. A másik csupán mellékág, amely belefolyt.

A magot, ami körül a honfoglaló törzsszövetség létrejött, majd aztán nemzetté kristályosodott, a Megyer- törzs jelentette. A Megyer- törzs fejedelme lett a létrejött törzsszövetség vezetője. A Megyer- törzs adott a kialakuló nemzetnek 412 éven át uralkodó családot és az adta a nevet, melyet az mai napig visel. A Megyer-törzs volt a honfoglalás kezdeményezője, irányítója, a Megyer-törzs szervezte a meghódított területet országgá és a Megyer-törzs köré tömörültek a többiek. A Megyer- törzs a magyarság kétségtelen és vitathatatlan magja és a magyar történet a honfoglalástól visszafelé a Megyer- törzs története név és lényeg szerint egyaránt.

A kérdés, az őstörténetünkben rendet teremtő kérdés az, hogy szabir volt-e a Megyer-törzs, vagy onogur? És ha szabir volt, vajon egyetlen szabir törzs volt-e hát a többi csupa-onogur törzs között?

Történettudományunknak talán legsúlyosabb tévedése az volt őstörténetünk problémájának kezelésében, hogy a Megyer-törzset a priori onogur törzsnek tekintette. Ha ezt a hibát a vogul-gyökök következtében el nem követi, a magyar őstörténet problémája régen meg lenne oldva.

Hogy ez a súlyos hiba előállt és nyolcvan év alatt sem képes a magyar történettudomány korigálni, azért kizárólag azok a felelősek, akik mindkét nemzeti tudományunkat a vogul-gyökökre építették át. Hogy ezeknek az embereknek a hatása (és erőszaka) milyen elképesztő mértékben érvényesült, az akkor tűnik ki igazán, ha átgondoljuk, hogy a Megyer-törzs egyszerűen nem lehetett onogur törzs és erre 80 év alatt nem jött rá senki.

E sorok írója nem a középkori magyar krónikákra és nem Konstantinos Porphyrogenitos ezerszerű idézett könyvének ezerszerű idézett harmincyolcadik fejezetében foglaltakra utal, ahol az ezer évvel ezelőtt élt tudós bizánci császár két Árpád-unokának, tehát a Megyer-törzs két prominens tagjának közlése alapján írja meg, hogy az ősoket nem türköknek, hanem "asphali" szabi-roknak hívták, elvégre ha ezt a magyar történettudomány Konstantinosznak sem hitte el, miért higgye el ezt a kútfőhivatkozást nekem.

E sorok írója kétszerkettőre hivatkozik, amit meg nem cáfolhat semmiféle forráskritika, és a "két nyelvet beszélő honfoglaló magyarság", meg a "vérszerződés" tényeiből se két tény nyilvánvaló háttéréből indul ki.

Az onogur törzsek hosszú évszázadokon át szervezetszerűen együtt élő kötelék, "nemzet" voltak. Ez a kötelék, illetőleg az, ami ebből megmaradt, Kr. u. 680 óta, Onogoria megdöntése óta, mint tulajdon egykori birodalmának határőrvidékére kitelepített gyepűnép, kazár fennhatóság alatt, egy a kazár kormányzat által kinevezett katonai kormányzónak, a "kendének" a kormányzata alatt élt bizonyos autonómiában. A győztes kazárok által a vereség után "detronizált" uralkodó család, a "gyula-ház" hatáskörét ez a kende veszi át és ez a kende kezdetben valószínűleg nem is onogur, hanem valami más, kazár szempontból megbízhatóbb elem, (12) talán kők-türk, talán más a meghódított Onogoria segédnépei sorából. Ennek a kendének onogurok élére helyezett családja és törzse az évszázadok folyamán az onogur törzsek között élve bizonyos fokig és értelemben esetleg el is onogurosodott, és mint afféle "labanc" gyakorolja a hatalmat a kazár kormányzati intenciói szerint. Maguk az onogurok, talán hagyománytiszteletből, talán dacból hallgatólagosan és önként tanúsítanak tiszteletet az egykori uralkodó család törzsvezéri státusba lesüllyedt feje, a gyula iránt is, aki Attila leszármazottja.. Erről a családról Hóman Bálint (13) azt állítja, hogy ez Álmos családja és ennek a törzse, a gyula törzs, a Megyer-törzs.

Hóman Bálint előadása a "Magyar Történet"-ben sajnos nagyon pongyola és állításai egymásnak ellentmondók. Dentu- Magyariaról pl. azt állítja, hogy az Onogoria volt, holott Onogoria nem a Meotiszban volt és 680-ban már megszűnt, viszont Álmos, "Dentu-Magyararia bölcs és vitéz fejedelmének", Ügeknek fia, 140 évvel később született. A honfoglaló Árpádot "ifjú fejedelemnek" írja, noha legalább 50 éves volt. Az idézett munka 67. lapján ilyeneket ír az onogur törzsszövetségről: "Fejedelme nem volt. Háború idején a kagán bizalmasa (a kazár kagáné), a hozzá szító törzsfők (14) közül kirendelt fővezér állt, élükre. Békében csak a vérségi összetartozás tudata főzte őket össze. .. Az etnikai egység teljes volt, de a népi egyéniség - politikai önállóság híján - kifelé nem érvényesülhetett". Két bekezdéssel odébb viszont ilyenek állnak : "A törzsszövetség élén még mindig (a 9. szd. közepe) a kazár kagán által kiszemelt fővezér, a kende, vagy kündü állt, de mellette már feltűnik egy másik méltóság, a gyula, kit az idegen nép tényleges uralkodójának néznek... Előd, kende hatalma csak kazár összeköttetésén, a kagán bizalmán alapult. A kazár hatalom még újtát állta az ősi hagyomány és a tényleges erőviszonyok érvényesülésének de a törzsszövetség keretén belül már a Megyer-törzs jutott túlsúlyba" (Hogy hogy engedték ezt meg a kazárok, meg a 20.000 lovassal rendelkező kende, azt Hóman nem magyarázza meg.)

De nem magyaráz meg Hóman Bálint mást sem. Nem magyarázza meg, hogy ha törzseket "összefozi a vérségi összetartozás tudata" és "az etnikai egység teljes", miért volt szükség a besenyő támadás után "vérszerződésre" a törzsek között? S ha a Megyer- törzs feje, a "gyula", ősi jogon a törzsszövetség feje, immár a század dereka óta, miért kellett azzá választani? És hogy lehet az, hogy a honfoglalást követően mégis Tétény (?) a "gyula" és nem a Megyer-törzs a "gyulák törzse", s Álmos ükunokája, Géza, majd a "gyula" leányát fogja feleségül venni, aki az Árpádokkal még csak rokonságban sincs?

A gyulák törzse, talán a Keszi törzs, merőben, határozottan és kétségbevonhatatlanul

különbözik a Megyer törzstől.

Konstantinos Porphyrogenitos idézett munkájában közli, hogy a fellázadt és később a magyarokhoz csatlakozott "kabar" törzsek körében a kivezényelt kazár haderő vérfürdőt rendezett és ez a három törzs ezért szökött meg. A "kabar" szó nem népnév, hanem megjelölés, ami annyit jelent, mint elégedetlen, zúgolódó, háborgó, lázadó, zavart okozó. A szó ősi szumir gyökről ("háb") származik. ókori babiloni forrásokban Kr. e. 1100 körül jelenik meg, az Egyiptomból kiűzött u. n. hikszoszok Szíriában és a mai Palesztina területén kődörgő, rablóhadjáratokat végrehajtó, turbulens kötelékeit; a felbomló hikszosz haderő csavargó egységeit hívják ezek a források "habiru-knak. A szó, amint látni fogjuk, asszírok közvetítésével belekerül a szabir nyelvbe és a magyar "háború", "háborgó", "habar", "kavar" szavak formájában mind a mai napig megvan a fenti jelentéstartalommal. Háb (szum.) "habir" (babil., asszír), "kabar" (szabir), háború, habar; kavar (megy) ugyanazon szócsoport. Kazárookra vonatkozó forrásokban ezt a szót nem találtam (15), s ha ez a negatívum jelent valamit, a "kabar" megjelölést szabirok adták ezeknek a lázadó törzseknek

1. Ugyanez a veszély fenyegeti most a Dr. Bobula Ida hereroizmusával megindult szumir--magyar összehasonlító nyelv kutatás ügyét, amelyet máris diszkriminált egy csomó ostoba merész cikk és könyv publikáció olyan személyek részéről, akiknek még elemi nyelvészeti és történettudományi ismereteik sincsenek

2. Népművészetünkön ma is érezhető "perzsa" elemek szinte közhely. A "massagéták" vérszerződési szokását ugyanúgy írja le Herodotos Kr. e. az 5. században, mint őseinkét Anonymus. A napimadás és lóáldozat a Káspi-népek ókori szokása, ugyanúgy, mint honfoglaló őseinké, amit Herodotos erről ír, akár őseinkről is írhatta volna. Sajnos pogánykori ceremóniáink és azok kultikus szövegei, amelyek rovásírással fába lehettek vésvé, a térítés után állandóan üldözött óhitű papokkal együtt pusztultak el, Ami sovány értesülésünk van, krónikáinkban maradt meg "... colos filius (t. i. Vatháé) nomine Janus multum postmodum tempore ritum patris sequendo congregavit ad se magos et pythonissas et haruspices per quorum in, cantationes valde gratiosus erat apud Dominus ..." (Thuróczi Chronica Hung. p. 11., c. 39.) A méd, avar, káld, perzsa mágusoknak és kultuszuknak nagy irodalma van. "Magorum autem religionem sectantur Persae, Parthi, Bactriani, Chorasmii, Arii, Sacae, Medi at plures aliae barbarae nationes" - írja Lucianus. Nyelvünkben számos perzsa szó a perzsákkal való tartós és rendszeres érintkezésre mutat s ez az Ob és Tobol vidékén lehetetlen lett volna. Ruházatuk fegyverzetük, katonai és méltóság neveik szintén Elő-Ázsiába helyezik őseinket.

3. Ptolomeus Cosmographia, Lib. V.

4. u. o.

5. Theophylactus Simocatta: Heraclius per idem tempus rursus in Persidem se inferebat (Kr. u. 626-ban) ... Theodorus et Andreas Mazarorum oppidulum vetustate ruinosum instaurant (görögben; "tó phourton tón Matsarón) quod a Bajudaes non procul distabat" (Historiarum Lib. VIII.)

6. Jelen mű harmadik fejezetében említett Kuma- menti Madzar nevű város (Madzar). Helyi hagyomány szerint ókori "szkitha" város, amely a 14. század közepéig fennállott. Ibn Batuta arab író (1302-1377) még járt benne. Romjainak kőanyagából sokat felhasználtak Jekaterinograd építéséhez a 18. században. Medicis Mihály örmény lelkész, aki a boltozatos sírokat is megnézte 1820-ban, említi könyvében. Ír róla Fejér György, Kállay Ferenc (1. o.), gr. Kuun Géza (1890), végül Bendeffy László (1941-1942). A Hóman-Szekfü Magyar Történet annyira agyonhallgatja, hogy még könyvészetében és forrás-

felsorolásában sincs benne. Bendeffy hipotézise helytelen, de kutatási anyaga külön fogadtatást érdemelt volna.

7. Ószláv forrásokban, általában Dél-Oroszország népei így hívták a középkorban.

8. A "Fekete-tenger" név csak a 17. században kerül használatba, addig az európai földrajztudomány "Mazar" v. "Magion" tengernek ismeri, Egy 1350 körül kiadott, talán portugálok által rajzolt térkép "Mar Magion"-nak, egy 1564-ben kiadott velencei térkép "Mare Mazara"-nak, egy 1596-ban kiadott másik velencei térkép már "Mare Maggiore"-nek jelöli. Mivel a "Maggiore" helyi eredetű név nem lehet (jelentése szerint is értelmetlen volna, mert "maggiore" nagyobbat jelent olaszul) önkéntelen olaszosításról lehet szó a "Magiorból". A másik térkép "Mazara" névjelölése ezt kétségtelenné teszi, viszont az olasz "maggiore" kiejtése "madzsóre" szinte pontosan azonos a "magyar" szó kiejtésével, ami mellesleg olaszban "ungherese".

9. Orbeli és Indsidian műveiben. Minderre egyébként még részletesen visszatérünk.

10. Lásd bővebben V. A. Padányi: "A New Aspect of the Etruscan Provenance" c. tanulmányban.

11. Konstantinos Prophyrogenitos közli velünk " ..Ad Turcos vero ortum versus in Persidis partibus habitantes, negotiatores suos mittunt etiam nunc ii, qui occidentem incolunt predicti Turcae invisuntque illos et responsa saepe ab illis per hos accippunt" (De administrando imperio, 38. f.)

12. Jóval előbb, a hatvan éves kök-türk uralom idején például (570-530) a kök-türk kormányzat a gyula-ház mellőzésével az Ermi-nemzetséget állította az onogurság élére.

13. Hóman-Szekfü Magyar Történet, I. köt. 67-68 lapok.

14. Ez a történetírás frazeologia már több, mint bosszantó. 50-60.000 lelket számláló magyar népi egységek vezére következetesen "törzsfő", de ugyanennek a kornak 3-4-5000 szlávját vezető frank megbízott, egy Pribina, egy Kocel. ez, herceg" Hóman előadásában, egy nagyobb szláv vazallus-kerületnek a vezetője meg, egy Mojmir pl. "fejedelem".

15. Csak Konstantinos Porph.-nál van meg és "kavar" formában a Salzburgi Krónikában

Ez a lázadás minden logika és valószínűség szerint az egykori onogur uralkodócsaládnak, a kazárok által detronizált Bat-Baján törzsvezéri színvonalra lesüllyedt s a kende alá rendelt utódainak, a törzsében robbant ki s a vérfürdőt ebben a törzsben rendezte a lázadás elfojtására kirendelt kazár haderő. Erre utal a törzs honfoglaláskori neve "Keszi", (szumirban "kais?"), amely "maradékot", "maradványt" jelent s az elnevezés minden valószínűség szerint erre a vérfürdőre utal. A törzsnek eredetileg más neve lehetett.

Ez a Keszi-törzs a honfoglalás után az erdélyi részeken telepszik le, az onogurság legközvetlenebb rokonait jelentő "székelyek" között, akik a hagyomány szerint "hét emberöltővel a magyar honfoglalás előtt" vándoroltak a Kárpát-medencébe s talán azzal a második csoporttal azonosak, amely a Bat-Bajánt cserbenhagyó és a kazár támadás elől a Balkánra vándorló bolgárok (678) után egy évvel, 679-ben, a bizánci források torzításával "Kotragos"-nak nevezett legfiatalabb testvér vezetése alatt nyugat felé vándorolt. A 679 és 896 (honfoglalás) között eltelt idő mindenestre - 217 év - valóban "hét emberöltő", hétszerű 31 év, s ennyi idő alatt a rokonság konkrét tudata és emlékezete nem halványulhatott el az egyazon népből érkezett régebbiek és újonnan érkezettek között. Mindenesetre a "gyulák-törzse", a Keszi-törzs Erdélyben települ meg, a Megyer-törzs

viszont az ország kellős közepét foglalja el és a gyulák még abban is különböznek az Árpádoktól, hogy egészen külön külpolitikát folytatnak s különállásukat majd Szent István az oroszlámosi véres csatában fogja megszüntetni.

A "gyulák-törzse" csaknem bizonyosan a Keszi-törzs és határozottan nem a Megyer-törzs. Álmos tehát nem lehetett az onogur törzsszövetség "gyulája". (16)

A Megyer-törzs, az etelközi törzsszövetkezéskor, a hét szövetkező törzs között a leggazdagabb és a legerősebb. Az egykori kende nem-onogur, talán kők-türk fajú (Kürt) törzsénél is erősebb, a gyula törzsénél is erősebb és már maga ez a pusztá tény is szinte kizárttá teszi, hogy a Megyer-törzs a lebediai onogur törzsek közé tartozott, hisz a kende törzse ellenőrizte a többi, de az is szinte kizárt dolog, hogy a gyepű-népként kezelt onogur törzseknek kende által kormányzott világába belefért volna a kende hatósága alá egy a Megyer-törzset vezető, Álmos méretezésű, Kievet birtokló személyiség és egy a kende törzsnél jóval erősebb, gazdagabb törzs. Ilyennek kinövését a kende nem tűrte volna, de meg a nehéz határőrszolgálat, a kötelező katona kontingens (20:000 lovas) anyagi és véres terhei megerősödést nem is tettek lehetővé. Álmos pozíciója nem egyeztethető össze a kende és a gyula státusával és a dolgoknak a régi időkben is megvolt a maga rendje és logikája...

Egy "onogur" Megyer-törzs és egy "lebediai" Álmos furcsa, kétes, valószerűtlen és minden pontjában ellentmond a helyzet és az alakulás logikájának. Márpedig mindenben van logika s a történelemnek a logika az első és legfontosabb segédtudománya.

E sorok írója hosszú-hosszú éveken át sokszor feltette magának azt a kérdést, hogy milyen józan ok, vagy tételes közlésadat zárja ki azt a lehetőséget, hogy krónikáink és hagyományaink Dentu- Magyarfája és Lebedia két egyidejű, de különböző képlet volt.

Van-e hát bármi is a forrásokban, ami ezt a lehetőséget kizárja azon az egyetlen negatívumon kívül, hogy az egykorú, kútfőként szolgáló innen-onnan összeszedett megjegyzések gazdái nem tudnak arról, hogy két különböző de szomszédos képlet létezik. Az individuális népnevekkel amúgy sincsenek tisztában még a bizánci források sem; az általánosan használt "türk" megjelölésbe sok minden belefér.

Viszont minden, szituáció és fejlődés és logika szinte türelmetlenül arra mutat, hogy két egyidejű de különböző képlet létezéséről van szó. Miért ne létezhetett volna Meotiszban egy kaukázus-turanid fajú Dentu-Magyararia és tőle észak-északkeletre egy kelet-balti fajú "Lebedia" egy és ugyanabban az időben? Ki az és hol van az a tudós; aki ennek a lehetetlenségét vagy akárcsak valószínűtlenségét ki tudja mutatni? Lebedia közvetlen északi szomszédságában pl. létezett egy akacir (barszil) politikai képlet is.

E sorok írója tucatnyi kifogástalan érvet tud felsorakoztatni arra, hogy Dentu-Magyararia és Lebedia egy és ugyanabban a korban, egymás mellett létező két külön, politikai, faji és nyelvi kategória volt, amelyek közül a egyiknek, a meotiszi Dentu-Magyarariának központi törzse a Megyer és a feje Álmos, a másiknak, a Donec-Don közén elterülő kazár vazallus-tartománynak, pedig egy a kazár kormányzat által kinevezett tisztviselő, a kende volt a 9. század második felében. Az egyik, Dentu-Magyararia szabir volt, a másik, Lebedia, onogur.

A nagy magyar őstörténeti rejtélynek ez a megoldása, a két külön politikai és faji képlet, egyszerűre csodálatos rendbe, értelemben és logikába állít minden eddig egymással szembenálló, egymásnak ellentmondó forrásanyagot.

Megmagyarázza a "vérszerződést", amely e nélkül kissé naiv. Megmagyarázza a két különböző nyelvet beszélő honfoglalókat. Megmagyarázza perzsa kultúr anyagunkat, meg

magyarázza Konstantinos Pbrphyrogenitos ellentmondó feljegyzéseit, megmagyarázza krónikánk szövegeit. Megmagyarázza Evlathot és a kovarezmi feleséget és igazolja Bartucz antropológiai összesítését.

Megmagyarázza, hogy miért kellett a kazároknak az Alsó-Don Meotisszal szembeni vonalát 834-ben egy erődrendszerrel megerősíteni. Megmagyarázza Vernadskynak azt az állítását, hogy Kievet Álmos építtette 840-ben. Megvilágítja Dentu-Magyararia "Magyararia" nevét, megmagyarázza, hogy miért volt az, hogy őseink egykoron "non Turcae, sed Sabartoeasphali dicebantur" és megmagyarázza, hogy a "Magyar" elnevezés olyan gyakran előfordul a Kaukázustól délre elterült egykori Szabiriában.

A nagy magyar őstörténeti rejtélynek ez a megoldása megmagyarázza az onogurokra vonatkozó (egyébként igen sovány) értesüléseket is és mivel a szabir (nem pedig onogur) Megyer törzsnek az onogurokhoz semmi köze nem volt a vérszerződésig, nem kell holmiféle "mansoi"-kat valahonnan az urali őserdőkből előkaparnunk a "magyar" népnév eredetéhez. A "magyar" szónak kazár anyagban halvány nyoma sincs.

Dentu-Magyararia a kazár birodalom nyugati határán túl fekszik, tehát északi része nyugatra esik a határörvidéket jelentő Lebediától, mely a Kazár birodalomnak egy tartománya. Dentu-Magyararia az Azov - Alsó-Don Donec - Alsó-Dnyeper által bezárt térben terül el s a Dnyeperre támaszkodva felnyúlik Kievig. "Lebedia", vagyis a kazár határörvidék, ettől a hosszú, észak felé nyúló, ék alakú képződménytől keletre, a Donec-Don közben fekszik, s ez a kanyar maga csaknem akkora, mint Csonka-Magyarország fele. És 1200 évvel ezelőtt határok, határ megállapító bizottságok, térképek, határsorompók és fináncok - nincsenek, A két képletet nagyjából a Donec választja el egymástól.

Dentu-Magyararia független szabir állam. Lebedia kazár főuralom alatt álló onogur határörvidék. A két nép fajilag is, nyelvileg is különbözik, csak egyben azonosak, mind a kettő turáni.

A határörvidék Kr. u. 680 körül jön létre, mikor a győztes kazárok ide szorítják ki a legyőzött Bat-baján megtépzott törzseinek egy részét s ezt a határörvidéket majd csak 100 évvel később kezdik Lebediának hívni, a- szomszédok.

Dentu-magyariát két emberöltővel később, az Abbaszida imperializmus arab nyomása elől ideszoruló szabirok alapítják, mégpedig a kazároktól függetlenül és az alatt a másfél évszázad alatt, amíg fennáll, soha kazár fennhatóság alatt nincs. Ellenkezőleg, a kazár birodalom hadilábon áll velük. Dentu-Magyararia hadereje nem szolgál a kazár hadseregben. Dentu-Magyararia hadereje önálló háborúkat vív, 839-ben pl. az Aldunánál, 860-ban Krímben, 862-ben a Kárpátmedencében, amint erről Hinkmár érsek értesít.

Ennek a politikai képletnek a vezető törzse a Megyer törzs, ettől veszi a nevét Dentu-"Magyararia" és ennek fejedelme az ország utolsó évtizedeiben Ügek fia, Álmos.

Ennek a szabir képletnek a lakossága a 880-888 közötti besenyő előnyomuláskor kettéválik. A Kaukázus nyugati vége Kubán- Azov-Don torkolat körül lakó rész a besenyő fenyegetés elől régi hazájába, a Kaukázus mögé, az ott maradt rokonokhoz húzódik vissza, a nyugatnak meg északnak kiterjedt Dnyeper-vidéki rész pedig a Dnyeper mögé hátrál, ahol aztán a hasonló sorsot ért és szintén idehúzódó onogur törzsekkel kötnek szövetséget, egymást "vértestvérekül" fogadó szerződést a közös védekezés céljából.

A vérszerződés két vagy több különböző képlet szerződése. Az onogur törzseknek önmagukban nem lett volna kivel szerződniök, hiszen ők amúgy is egy nép voltak már századok óta, ők vérségi kötelék voltak, nekik nem kellett a vérüket összezsurgatniuk.

Vérüket csak különböző vérűeknek kell keverniük, hogy "vérokonság" jöjjön létre. A "vérszerződés" minden kétséget kizáróan különböző fajú törzsek egyesülése volt, ez sine qua non-ja egy vérszerződésnek. Egyébként újra idézem a tény, hogy a honfoglaló magyarság két különböző, tehát nem azonos nyelvet beszélt és hivatkozom Bartucz antropológiai vizsgálatainak eredményére.

A következő kérdés az, hogy a két szerződő kategóriából melyik volt a nagyobbik, melyik volt a túlnyomó elem, melyhez a másik csatlakozott, mert a jellegadó bázis nyilvánvalóan a lényegesebb.

Hogy a szabir és az onogur törzscsoportok közül melyik a lényegesebb elem a magyarságban, mint történelmi kategóriában, hogy melyik volt a nagyobbik erő, a nagyobbik mennyiség, tehát a nemzetet adó, jelentő és kifejező bázis, az a pusztán tényből, hogy a megalakult törzsszövetség központi törzse a Megyer- törzs, fejedelme Álmos, majd Árpád, azt hiszem nyilvánvaló. A vezetést a lényegesebbik összetevő, a nagyobb szerződő fél veszi át. A nagyobb és erősebb fél az, amely a feltételeket diktálja. A nagyobb és erősebb kategória nem fogja magát a kisebbiknek alárendelni. A gombot varrják a kabáthoz, s nem megfordítva.

Apodiktikus érvénnyel ki lehet mondani, hogy a szerződő törzsek két csoportja közül az volt nagyobb, lényegesebb, a tömörülés létrehozója, amely a Megyer-törzset s annak vezérét, a fejedelmet zárta magába.

Az onogur törzsek vezetője a kende, és központi törzse a kende törzse volt. Úgy hisszük nyilvánvaló, hogy ha az onogur törzsek lettek volna többen, jelentették volna az új képlet bázisát és adták volna "hadnagyaik" a majoritást, ők vették volna a kezükbe a vezetést, ők jelentették volna az "újonnan" létrejött képletet, amely egyéb elemeket "is" vett fel magába.

Hóman Bálintnak az a megállapítása, hogy az onogur törzsek szabir elemeket "is" hoztak magukkal, még az esetben is tarthatatlan volna, ha az onogur törzsek lettek volna a nagyobbik mennyiség. A másik fél ugyanis, akármelyik volt is az, nem lehetett egy olyan jelentéktelen hányad, amit egy mellékmondat és egy "is"-lel el lehet intézni. A különböző fajú és nyelvű két csoport azért tömörült, mert önmagában mind a kettő gyengének érezte magát. A "szövetkezés" semmi esetre sem lehetett egy jelentéktelen töredéknek egy nagy túlnyomóssághoz való csatlakozása. Egy jelentéktelen, alig számba vehető töredék nem szerződik, hanem örül, ha helyet adnak neki. Az kéri a felvételét. A szabir "elem", még ha az lett volna is a kisebb, amit a másik "felvett" magába és "magával hozott", igen jelentékeny lett volna, és az a "jelentékeny", ami több, mint legalább egyharmad. A Hóman Bálint kifejezése olyan onogur túlnyomósságot jelent, amely hat onogur törzset kontemplál a hétből, sőt szinte csak szabir töredékekre utal.

Próbáljuk elképzelni, hogy a lebediai onogurság 6-7 törzse tett ki, amelyekből - mondjuk - hat törzs jött a Kárpátmedencébe. Arról ne is beszéljünk, hogy az onogur nép eredetileg is mindössze tíz törzset jelentett és ebből öt (besgur) már 570 körül, a kazár inváziót jóval megelőzőleg a Közép-Volga vidékére, a Juliánus- féle Magna Hungariába" költözött (és ahol Julianus a 13. században meg is találta őket). Arról se beszéljünk, hogy a kazárok nemcsak Lebediában létesítettek "határvidéket"; hanem birodalmukat körös-körül gyepűnépekkel vették körül, az Onogur birodalom bukása után tehát kerülhettek onogur törzsek pl. a keleti gyepűvidékekre a Jajk vidéke is, a Volga és az Ural közti térbe, mint ahogy vannak forrásadatok, amelyek szerint a Jajk-vidéke is került onogur törzs, az ott élő keleti szabir maradványok közé. Tételezzünk fel hat lebediai onogur törzset és vizsgálódjunk kissé e fölött a lehetőség fölött.

Hat törzs körülbelül 300.000 ember a kilencedik században, és ez hat törzsi hadosztályt (tumant, töményt) jelent, ami hun-onogur hadszervezet szerint 60.000 ember s ez a törzsi védelemre hátrahagyott harmadának, vagy felének leszámításával, amit csak védekezés esetén vetettek be, 30-40.000 főnyi támadóerőt jelent. Nos, egykorú forrásokból tudjuk, hogy a kazár hadsereg lebediai katona-kontingense 20.000 lovasban volt megállapítva. Ez mennyiség három törzsnek, a kundu saját kök-türk törzsével együtt négy törzsnek, de ha ez nem adott katonakontingenst, akkor is csak négy törzsnek felel meg (az északi határőrvidék két finnugor törzse, a barszilok, 10.000 embert voltak kötelesek állítani). De ettől a két jellemző adattól függetlenül, ha egy kis vazallus gyepűnép hat, vagy éppen hét törzs lett volna 300-350.000-es létrámmal és 60-70.000 fegyveressel, akkor mennyien voltak a kazárok?

Hat, vagy éppen hét mozgékony onogur katona-törzset, mely az akkori világ legjobb könnyű lovasságát jelenti, nincs hatalom, amely két évszázadon át vazallus-állapotban, elnyomva tudna tartani. Hat onogur törzs, a kazár erőhöz viszonyítva, túlságosan nagy lett volna "gyepűnépnek" s a hódító kazár egy ekkora tömeget semmi esetre sem telepített volna együvé, már t. i., ha a 10 törzsnyi onogur népből az öt törzset jelentő (besgur) (17) s 570 körül a Közép-Volga vidékére vándorolt rész kiválása után egyáltalán maradt volna hat, vagy hét onogur törzs Kurt onogur-bolgár birodalmában. Mivel pedig tizből ötöt kivonva akkor is öt marad, ha erre nincs u. n. kútfőadat, nem maradt. A legjobb esetben is csak öt maradhatott s a kazárok ezeket is valószínűleg kétfelé vágták. Onogur törzsek a keleti határszélre, a Jajk-vidékre is kerültek.

Az "onogur-magyarság" elméletével szemben eddigiekben előadott ellenbizonyítékaim "csak" logikai ellenbizonyítékok s az evidencia tisztelete a vogul-gyökös történettudományi álláspont képviselőiből számos más területen is hiányzik. Szolgálok azonban kútfő-bizonyítékkal is, és ez Maszudi.

Al Maszudi arab író Konstantinosz Porphyrogenitosz kortársa volt (megh. 957-ben) és két könyvet is hagyott hátra (18) az utókornak. Az elsőt, a "Muruj al-Dhahab"-at 943 és 947 között, tehát Konstantinosz "De administrando imperio"-jának keletkezésével majdnem pontosan egy időben írta és az a 912-től 940-ig terjedő idővel foglalkozik ami magyar viszonylatban Zsolt korának felel meg. Ebben a könyvben a szerző a következőket írja: (19) "Közöljük, hogy Kazáriához és Alániához közel, ezektől nyugatra négy türk nemzet fekszik, amelyek eredetüket közös őshöz vezetik vissza. Ezek részben nomádok, részben letelepedettek, nehezen megközelíthetők és nagyon bátrak. Mindegyiküknek királya van. Mindegyik királyság területe több napi utazás. Tartományuknak egy része érinti a Fekete-tengert. Támadó hadjárataik Róma országáig, sőt csaknem Spanyolországig elérnek. Uralkodnak ezeken a területeken minden más nemzet felett. Köztük és a kazár király között éppúgy, mint az alánok urával is, egyesség van. A terület, amelyen élnek közvetlenül Kazária mellett van. Az elsőt ezek közül a nemzetek közül "Bajna"-nak (ejtsd Bazsna.) hívják, amelyhez a legközelebbit, a másodikat "Bajghird"-nak (ejtsd "Baskird") nevezik. Ez utóbbihoz a legközelebbi a "Bajnák"nak (ejtsd Bazsnák) nevezett nemzet, amely a legharciasabb ezek között a népek között és a következő ismét másikat "Nukardah"-nak (ejtsd Unukardá) nevezik. Királyaik nomádok."

A nevek, bár azokat már maga Maszudi is eltorzítva préselte bele az arab írásjelek kényszerubbonyába, tovább torzította őket a 900 évvel későbbi olvasó és újabb torzítással írták át őket latin betűkre, magyar nyelvész szakember számára tisztán felismerhetők. (20) A "Bazsna" mai magyar- nomenklatúrával "besenyő", a "Baskird" "baskír", a "Bazsnák" "besenyők" és az "Unukardá" "onogur". A besenyő név kétszeri előfordulása - egyszerű egyes számban, egyszerű többesben - talán onnan ered, hogy két besenyő törzsszövetség volt, az egyik (a kisebb) 3, a másik (a nagyobb) 5 törzsből.

Ezekből a népnevekből, amelyeket Maszudi egyébként másik munkájában is (Tanbih) újra pontosan ugyanígy felsorol, tehát értesülése szilárd, tisztán kiviláglik, hogy a magyarság Kárpát-medencébe történt elköltözése után legalább két onogur törzs a mai Déloroszország területén maradt. Egy magános törzs nem jelenthetett "népet" a baskírokkal és a besenyőkkel nagyjában azonos volumennel. Mármost, ha már előbb kiváltak a besgurok (5 törzs), visszamaradt két másik törzs (Maszudi megkülönbözteti a "Bajghird"-okat és a "Nukardah"-kat, mint két különböző népet), hány onogur törzs jöhetett a honfoglalókkal a Kárpát-medencébe a tízből?

E sorok írója megismétli - bármit mondanak is a vogul-gyökök - hogy a lebediai onogur törzsek száma nem lehetett több háromnál s ez a kundu nem-onogur fajú (21) és csak csonkán csatlakozott Kürt nevű törzsével együtt is csak három és fél. Dehát kik voltak a hét honfoglaló törzsből a többiek, ha legalább két onogur törzs visszamaradt? Kikkel kötött "vérszerződést" az a három elégedetlen "kabar" onogur törzs, amely "Lebediából" a Dnyeperen túlra vándorolt a besenyők elöl?

A térben a lebediai onogurokon és Dentu- Magvaria szabirjain kívül (22) más turáni népről nem tudunk. Már pedig a Kárpát-medencébe hét törzs költözött, sőt Hóman szerint nyolc.

A tragikus hiba, amely történettudományunkat zsákutcába vezette, a vogul-gyökökből indul el. A kútfőket a vogul-gyökök erőszakoskodása következtében olvastuk rosszul s ez vezetett konfúzióhoz, e miatt váltak a kútfőadatok zűrzavarossá, érthetlenné és ellenmondókká, pedig azok egybevágók és, Konstantinosz egyes adatait kivéve, megbízhatók és pontosak.

A hiba azzal indult el, hogy a vogul-gyökök miatt az u. n. "man-s-ik"-ből származtatott "onogurok" alapján olvastunk a Bach-korszak óta mindent, ami a külföldi forrásokban van, és "vogul-gyökös" történettudományunkat a beállt és egyre növekvő zűrzavar és ellentmondás sem térítette észre. Nem vette észre, vagy nem akarta beismerni, hogy egyszerűen a kiinduló pont hibás. Nem vette észre, vagy nem akarta beismerni, hogy Al Maszudi kétségtelenül onogur eredetű "Baskir" népe és szintén onogur eredetű "Unukardah" népe mellett a Kárpát-medencébe zömében "onogur" magyarság egyszerűen nem költözhetett és az Etelközben létrejött hét törzsből álló szövetség uralkodó törzse, a Megyer, az onogur kisebbséghez nem tartozhatott.

15. Csak Konstantinosz Porph.-nál van meg és "kavar" formában a Salzburgi Krónikában

16. A "Gyula törzs" kétségtelenül eddigelé még megoldatlan rejtély. A honfoglaló törzsek között ilyen nevű törzs nem volt. Viszont a besenyőknek volt ilyen nevű törzsük, amely Konstantinosz szerint: az ő korában (920 körül) - a mai Moldva területén lakott. Ez a besenyő (vagy talán úz) törzs esetleg átvándorolhatott a Kárpátokon és összeolvadhatott a Keszi-törzsszel amely amúgy is kis létszámú volt, töredéke az eredetinek.

17. Ezek a "besgurok" (baskírok) a Julianus domonkosrendi szerzetes által IV. Béla idejében meglátogatott "Magna Hungaria" magyarjai, akiket al Maszudi is említ a 10. század közepén.

18. Al Maszudi; Muruj al-Dhabab, kiadták Párisban 1861-1878. Al Maszudi; Tanbih kiadták a Bibliotheca Geographorum Arabicorum sorozatban (VIII, mű) Leidenben.

19. I.m 58. bek.

20. Ezeknek a neveknek a megfejtésén nyolcvan esztendeje töri fejét a nemzetközi történettudomány, de csak a Bajghird és a Bajnák szavak megfejtéséig jutott el,

megállapítván, hogy az egyik baskír, a másik "Petchenieg". A Bajna nevet bolgárnak, Nukardah nevet "lombard"-nak (!) vélik, a Bajghirdról pedig úgy hiszik, hogy az a magyarokat jelenti, de a kárpátmedencei magyarokat. Hogy ezeket a neveket a német, francia, angol és amerikai tudósok nem tudták megfejteni, talán érthető. Félrevezette őket az a hipotézisük is, hogy a könyv következő két bekezdésében előadott "Walandar"-nak literált nevű várost, amelyet ez a négy nép együttesen megostromolt a hedzsira 320-ik esztendejében, vagyis keresztény időszámítás szerint 932-ben, Drinápolynak vélik egyesek, amelyet a bolgárok 923-ban, Botond magyarjai meg 934-ben valóban megostromoltak. Hogy azonban ezek a nevek a magyar történettudósok, elsősorban Hóman Bálint figyelmét is elkerülték - aki a Magyar Történet I. kötetének végén adott könyvészeti lajstromában Al Maszudit is felsorolja, valamelyik könyvét tehát tanulmányozta (viszont a fentiek mind a kettőben benne vannak) - ez már megjegyzésre méltó, hiszen egy magyar nyelvérzéke és történelmi képzettségű szakembernek fel kellett volna ismernie ezeket a neveket, éppúgy, mint ahogy azokat e sorok írója is felismerte. Még meglepőbbé teszi ezt a dolgot, hogy egy magyar szakembert a "Walandar" városnévhez kapcsolt naiv "Drinápoly" kombináció sem befolyásolhatta, hiszen azon felül, hogy ezt a "Walandart" a "görög tartományok (kisázsiai) legkeletibb határa" mellé teszik az arab kútfők (Gardizi, ibn-ai-Athir, Maszudi), a magyar történettudományi irodalomban örmény források alapján is tisztázta ennek a városnak és népnevet is jelentő szónak a helyét is, körülményeit is kiváló pontossággal Lukácsy Kristóf, aki "A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhely eredeti örmény kútfők után" c. könyvét már 1850-ben benyújtotta az akadémiához, de akinek ez a műve csak a kiegyezés után, 1870-ben jelenhetett meg.

21. A "Kürt" nem finnugor, hanem altáj-török szó, amely "hófúvást jelent, a törzs tehát kők-türk uralom megszűnése után Onogoriában visszamaradt kők-türk törzsnek látszik. A törzsnek a Gyarmat törzsszel való egyesülése után előállt összetett nevét (Kürt-Gyarmat) Konst. Proph. torzítása alapján (Kurtougermatou) a "kuturgur" névvel kapcsolják egyes külföldi tudósok össze, a törzs azonban ez esetben sem onogur.

22. Legfeljebb a tér északi szegélyén a barszil (akacir) népről lehetne még szó.

VI. A "LEBEDIA" MEZOPOTÁMIAI SZÓ

A magyar őstörténet tudomány száz éves útjának nincs még egy olyan pontja, ahol tragikusabb volna a helytelen kiindulópont automatikus büntetése, mint a "Lebedia" kérdésben.

A tragédia első eleme mindjárt az volt, hogy történettudományunk hosszú viták után sem tudta véglegesen és megnyugtatóan megállapítani, hogy hol feküdt ez a "Lebedia". Nem tudta pedig azért, mert minden külföldi kútfőadat, minden hazai forrás és hagyomány és minden közvetett bizonyíték a Kubán-Alsódon-Azov-Alsó- Dnyeper térre, Meotiszra mutatott, mint a magyarság honfoglalás-előtti hazájára, viszont a kazár birodalom onogur határőrvidéke ebben a térben egyszerűen nem lehetett. Ennek a határőrvidéknek a Don-vonal középső szakaszán, a Don és Donyec közti folyóközben, a Donyec-torkolattól észak felé nyúlva körülbelül a mai Voronyezs magasságáig kellett húzódnia, mert a barszil-határőrvidék körülbelül itt kezdődött és keletnek a Varáig húzódott. Délen, a Fekete-tenger hullámverésével szemben nincs szükség 20.000 lovasból álló határőrségre (különösen 790-ig, amikor a Felső- Krím is a kazároké), de ha mégis igen, kik őrizték a kazár határt a Közép-Don 600 km -es szakaszán?

A tragédia második eleme az az ellentmondás volt, hogy az összes idegen forrásadatok, jelek és következmények szerint ennek a meotiszi térnek egy "kagánja" volt (1), aki már a 8. szd. második felében önálló külpolitikát folytatott, mégpedig főleg a kazárok ellen (2). "Lebedia" viszont a kazár birodalom és honvédelem része és tartozéka volt.

Tények, adatok és logika szinte már hangosan követeli két, egymástól különböző, egyidejű faktor létezését a Dontól nyugatra a kazár határ mentén.

Ha a magyar őstörténet tudomány felszámolta volna, vagy legalábbis jelentőségüknek szerény határai mögé szorította volna vissza a "finnugor" nyelvészek meglehetősen hangos megállapításait és konok elutasítás helyett becsületes munkába vette volna a dél-kaukázusi tér ókori és koraközépkori történeti és filológiai anyagát onnan folytatva, ahol ezt a Bach-önkényuralom magyarellenes kultúrpolitikája megállította, fantasztikus értékű eredményekre juthatott volna a magyar előtörténet tisztázását illetően és a múlt század dereka óta tartó béna és terméketlen egyhelyben topogásból egyszerűre szárnyra kapva, páratlan felvilágosításokat nyújthatott volna a nemzetközi történettudománynak is.

Elkerülhetetlenül fel kellett volna fedeznie ugyanis, ugyanúgy, ahogy e sorok írója felfedezte, hogy a honfoglaló magyarság közigazgatási és katonai szervezete dél-kaukázusi örökség volt és annak teljes terminológiája mezopotámiai terminológia, hiszen ennek kétségtelen megállapításához immár 60-70 év óta rendelkezésre áll minden történelmi és nyelvészeti adat. Felfedezte volna, fel kellett volna fedeznie akarva, akaratlan, hogy "Lebedia", mint tulajdonnév és terület megjelölés a maga individuális és nagy kezdőbetűvel írt formájában és értelmében soha nem létezett, mint ahogyan nem létezett Konstantinos "Lebediás" nevű személye sem ezen a néven, mert ennek a névnek és etimológiájának egyetlen kútfője, Konstantinos etimológiája naiv és téves. A szótót magyaroktól hallotta (Tormás és Bulcsú) és rosszul fogta fel. A "Lebedia" nem tartománynév és nem személynév. A "lebed" - meghatározás, szakkifejezés, amit a Kaukázustól délre, kutatásaim eredménye szerint Kr. e. 1100 óta (de lehet, hogy előbb is), állandóan és általánosan használtak.

Ha egy magyar történész-szakember, aki Elő- Ázsia ókortörténetének tanulmányozására kellő időt és energiát fordít és a szumirban és annak származéknyelveiben egy bizonyos jártasságra tesz szert, rászán néhány hónapot az "asszíroknak" nevezett nép, és különösen az asszír kormányzat, közigazgatás és hadszervezet tanulmányozására, meglepő, sőt első pillantásra hihetetlennek látszó magyar vonatkozású adatokra bukkan rá.

A magyar történetben, a magyar nyelvészetben és a szumir nyelvben jártas szem akaratlanul is megakad az "asszír" kormányzati, közigazgatási és katonai terminológia minden szaván és szakkifejezésén. A khasánu, szalat, tartan, kudur, kundu, zakánu, pekhu, labuttu, vizír, harku, csitár, sák szavak egytől-egyig asszír közigazgatási és katonai szakkifejezések és egytől-egyig megvannak a honfoglaláskori magyar nyelvben is ugyanolyan jelentésben, ugyanolyan közigazgatási, kormányzati és katonai értelemben, mint az asszírban, sőt még a fonetikai torzulás sem nagy (3).

Az első mehökkentő szó, amely az "asszír" (4) történet és nomenklatura tanulmányozása során e sorok írójának a szemébe ötlött, a "labutt" volt.

A "labutt" az asszír nomenklaturában Delitzsch és Sayce szófejtése szerint "katonai közigazgatás alatt álló, rendszerint külső, hódított tartományt, főleg határtartományt" jelentett, de ez volt a hivatali neve az ilyen tartomány katonai kormányzójának is. A szó egyébként szumir bázison alapuló szó. Szumir bázisa "bot", amely botot, jogart, parancsnokot, kormányzót, erőszakot, verést, menekülést jelent, mind Prince, mind Delitzsch szófejtése szerint. Helyes literációjá valószínűen "labat".

A szó feltűnő fonetikai rokonságot mutatott a "lebed" s ebből a lebedia szóval és történelmi ismereteink szerint ez is katonai közigazgatás alatt álló határtartománya volt a kazár birodalomnak. Még furcsábbá tette a dolgot Konstantinos Porphyrogenitosnak az a

magyarázata, hogy "Lebedia" az egyik parancsnoknak, "Lebediás"-nak a nevéből kapta a nevét, hiszen asszírban az ilyen katonai kormányzóknak a hivatalneve is "labutt" volt.

Történettudományunk - és a nemzetközi történettudomány is - elfogadta Konstantinos közlését és ezzel megszületett egy "Lebediás" nevű konkrét személy, aki nevet adott egy tartománynak, amely, állítólag a mi előző hazánk: Sőt, ezt a nyilvánvalóan meggörögösített nevet történettudósaink visszamagyarították "Leved"-re, levágván a görög -as toldalékot és mivel ilyen nevű személyről középkori krónikáink nem tudnak, Anonymus "Eleud" (Előd) nevű személyével azonosították, kimondva, hogy ez lehetett Lebediás csak Anonymus talán pontatlanul másolta ki a nevét az elvesztett Szent László korabeli ősgestából.

Az első gondolatom természetesen az volt a "labuttuval" és a "lebeduval" kapcsolatban, hogy véletlen egyezés. Mivel azonban a többszörös egyezés (labuttu (tartomány), labuttu (parancsnok), lebedu (tartomány), lebectu (parancsnok) mindkét esetben) mégsem lehet "véletlen", figyelni kezdtem az asszír terminológia többi szavait is és néhány nap alatt a következő lista gyűlt össze.

Khasánu - királyi személynök, helyettes király, azt mondanók ma miniszterelnök, nádor. Honfoglalás kori neveink között ott van a "kusán", amelyet tulajdonnévnek gondoltuk. Árpádnak helyettese volt. A bolgárok elleni szövetséget Árpád és a kusán kötötték meg Szélérosz Nikétász bizánci császári követtel. A "khasán" és a "kusán" jelentésében, hangzásában ugyanaz.

Szalat - az asszíroknál tartományi fejedelem, magas rangú úr, általában a királyi család tagjai viselik ezt a méltóságot. Honfoglaláskori nomenklaturánkban "solt" "zolt", "zupa". Akkádban "sziltan", etruszkban "zilath", törökben "szultán". Egyiptomi kútfők szerint az Egyiptomot elfoglaló hicszosz vezér neve "Szallitisz volt. A sumir bázisú szó belekerült a héberbe is "szallit" formában s ott is "fejedelmet" jelent.

Tartan - az asszír haderő várostromló, "műszaki" csapatainak főparancsnoka és a haditermelés főnöke volt. Honfoglaláskori nomenklaturánkban "tarchán", tarján", a "kovácskirály" a bányászok és kovácsok (Tarján) törzsének feje. A szó egyébként szintén sumir bázisú (tár, dár, annyi, mint "felnyit", felár) Etruszkban "tarchun" (ebből jön a Tarquinius). A Bibliában "tartan".

Vizír - magyarban vezér, törökben vezír. Asszírban katonai parancsnok, marsall, egy önálló hadcsoport parancsnoka.

Kudur - valamilyen bírói funkciót végző főember, a főemberek testületének tagja, valamilyen döntőbíró, kiküldött bíró. Pontos szerepe, bírói funkcióján kívül, az asszír szövegekből nem derül ki tisztán, Honfoglaláskori nomenklaturánkban "kádár". Szumirban "kad" annyi, mint nemzetség, had, de "tanács" is. A kádár talán egy-egy nemzetség képviselője volt nálunk valaminő közös ítélő testületben. Törökben "kádi" "bíró" jelent.

Kundu - magas katonai rang az asszír hadseregben. Mivel az asszír szövegekből kivehetően a királyi udvarral volt funkciója valaminő kapcsolatban, talán katonai összekötő lehetett a király és a haderő főparancsnoka között. A szó előjön királynevekben is. PI. az egyik khaszu uralkodót "Sutur-na-Khundi"-nak, ugyanót asszír feljegyzések "Istar-khund"-nak nevezik (Maspero), ami olyasmit jelent, hogy "az isten összekötő (segédtsíjtje)". Anonymusnál "kund", amit történettudományunk "kendé"-re (ő) modernizált. A szó mezopotámiai kútfőkön kívül kizárólag csak magyar kútfőkben fordul elő (kazárban és a kazárokkal foglalkozó arab forrásokban sincs nyoma sem). A szó par excellence asszír katonai kifejezés.

Zakhanu - az asszíroknál több kisebb közigazgatási alegység (pikhatu) és ezek vezetői (pekhu) fölé rendelt királyi tisztviselő. A szó maga a "khagán" szóval azonos szumir eredetű, minden "turáni" nyelvben meglévő szó. A honfoglaláskori magyar nomenklatura szavai sorában Konstantinosnál fordul elő, aki szerint Árpádot "zakanos"-sá, azaz "khagánná" választották meg. Feltűnő a kh - zs hangromlás, aminek érdekes, de csak hosszadalmasan kifejezhető nyelvtörténeti magyarázata van. A szó a japán nyelvben is kh - zs hangromláson esett át, mert ugyanez a szó a japánban "zsagán" (amit az angolok saját spellingjükben "shogun"-nak torzítanak) . Kazárban, avarban, kök-türkben azonban "khagán".

Pekhu - az asszíroknál kisebb közigazgatási rang. A szó azonos a kazár "beg", az avar és bessenyő "beke", a török "bég" szavakkal. Honfoglaláskori magyar megfelelője "bakó", amely akkor még nem hóhért jelentett.

Harku - az asszíroknál a "kisebbik király", rendszerint a trónörökös és egyben az összes hadak parancsnoka. Honfoglaláskori magyarban "horka" (5).

Csitar - az asszír terminológiában sátor, tábori sátor, de jelenti a harckocsi-lovak fejét védő, vagy díszítő késziséget is (v. ö. a magyar "csótár" szóval). A "Csitári hegyek" Nógrádban - sátoralakúak.

Voltak még különböző "sák"-ok is (szupar-sák, rab-sák, sák), a tartan közvetlen alantasai, akiknek hivatali beosztása tisztázatlan. Valószínű, hogy - éppúgy, mint a "tudun" (Tétény), meg a "kál" (Kál) -a magyar "Csák" is eredetileg méltóságnév lehetett.

Ennek a tucatnyi asszír közigazgatási és katonai kifejezésnek feltűnő jelenléte a honfoglaláskori magyar nyelvben kétségtelenné teszi, hogy labuttu-lebedu egyezés nem véletlen. Mivel azonban az egész fenti lista "finnugorilag" mégis hihetetlenül hatott, e sorok írója kötelességének érezte ezeket a szavakat Maspero művén kívül máshol is ellenőrizni. Ehhez azonban alaposabb betekintésre volt szükség az asszír történelmen kívül az asszír nyelvbe is, ami a sorok nem-asszirológus írója számára hónapok munkáját jelentette, megint csak nem történelmi, hanem filológiai területen.

Ezt a munkát mostoha lehetőségeimhez képest Sayce ismert asszír nyelvtana és szószedetes, Fr. Delitzsch kitűnő munkája (7) és D. J. Wiseman néhány évvel ezelőtt megjelent asszír antológiája (8) felhasználásával végeztem el bizonyára tökéletlenül.

A betekintés (hisz az egész alig volt több betekintésnél, mert az ilyenhez évek kellenének) eredményeiben nemcsak igazolta a fenti asszír-magyar lista örvényét, hanem, a rövid idő ellenére is, közel száz "asszír" eredetű magyar jövevényszó felfedezéséhez vezetett.

Ezeknek részletes megtárgyalása e munkának nem feladata. Néhányat azonban, amelyek nyelvészeti megjegyzések és utalások nélkül is tisztán felismerhetők, ideiktatunk.

abu apa nadanu adni

kenu (igaz) igen adi oda, addig

taru térni zéru szérű

lapatu (hányni) lapát aszkuppu küszöb

Baku gyilkol epru por

misu mos sukkuku süket, kuka

sipatu (szűr) suba sahapu csapni

ikillu sikolt elu el

sikhu sáska gug kék

paharu (10) pohár paripa paripa

habiru kavár, habár (11) zab zab

Ezeknek a szavaknak túlnyomó része szumir bázison épült már az asszírban is (az asszír nyelv nem szemita nyelv, csak erősen elszemitásodott szumir), nyelvünkben azonban asszírosodva vannak meg, nem beszélve pl. az "apa" szavunkról, amely, szemben "atya" szavunkkal, amely szumir eredetű (adda), szemita eredetű szó (abu), és asszírból kerülhetett hozzánk. Természetesen igen nagy számú "szemitának" osztályozott szó, a szemita nyelvekben is szumirból eredő jövevényszó.

Ez után a kis nyelvészeti kitérés után visszatérve a labuttu-lebedu szóhoz, mint közigazgatási kifejezéshez, a fentiekben bemutatott népes "asszír" társasága alapján kétségtelen, hogy a "lebed" nem valami konkrét "Lebediás" nevű személytől kapta a nevét, mint Konstantinos állítja, hanem kétség nélkül az asszír "labutt" származéka.

A következő kérdés az volt, hogy vajon ez a szó és társai nem a kazár nyelvbe került asszír jövevényszavak-e és nem onnan kerültek-e át a magyarba? Amennyire korlátozott lehetőségeim engedték, (12) utánanéztem ennek is, elsősorban a kazárokról legtöbb értesítést nyújtó koraközépkori arab művek rendelkezésre álló részében.

Kiindulópontom az volt, hogy ha a "labuttu-lebed" kazár közigazgatási szakkifejezés, akkor így kellett nevezniök a többi határőrvidékeiket is. Ilyen pedig volt négy. Az arab kútfők négy kazár külső tartományról, vagy "hercegségről" beszélnek és ezek létezése egyéb forrásokból is megállapítható (ezek: a keleti határőrtartomány (Jajk-vidék), volgai határőrtartomány (bolgárok), volga-felsődoni határőrtartomány (barszilok, vagy akacirok) és a közép-doni határőrvidék, a szótanforgó "Lebedia" (onogurok)). Ezek védőgyűrűként vették körül a Volga-Don-Kaukázus által bezárt Kazáriát.

Mivel az arab munkákban aprólékosan fel vannak sorolva a kazár közigazgatási és katonai elnevezések, hatáskörök, szokások, intézmények, ha a határőrtartományok kazár szakelnevezése a "lebed" lett volna, akkor ez benne lenne az arab munkákban. A "lebed" szót azonban sehol, semmiféle elképzelhető, felismerhető, vagy felismerhetetlen torzításban nem találtam. Még a doni határőrvidékkel kapcsolatban sem. Sem a kazárok, sem az arab források a "lebed" szót nem ismerik. De nem talált ilyenre a kazárok történetével összehasonlíthatatlanul alaposabban és a Princetoni Egyetem által nyújtott szinte korlátlan lehetőséggel dolgozó D. W. Dunlop sem, akinek néhány éve megjelent "The History of the Jewish Khazars" c. könyve, ha néhány megállapításában téves is, de kútfőinek tömegében és feldolgozásában igen aprólékos. Dunlop tud "Lebediáról", foglalkozik is vele könyvében, de csak Konstantinos De administrando imperio-jára és magyar művekre hivatkozva.

Az arab kútfők szerint a volgai bolgár határőrvidék vezetőjének hivatalneve "Elteber", vagy "Yaltawar" volt. A borzalmas arab torzítás és literálás alatt csak igen nehezen lehet és csak magyar szakember képes felismerni a "Gyolta-ur", vagy "Zoltu-ur" elnevezést. A barszilok vezetőjének hivatalnévére nem találtam nyomot. Maga a "kund" szó is csak egy helyen bukkan fel - már amennyiben ez az - Ibn Fadlannál "K-nd-r" formában (Kundu-ur) és ezt a szót a külföldi szakirodalomban is a magyar "kund" szóval nem pedig kazár szóval próbálja egyeztetni, vagyis sem a "lebed", sem a "Kund" kazárban nem található. A fennebb felsorolt asszír-magyar méltóságnevekből kazárban csak a "khagán", a "bég" és a "sák" található. A "tudun" közép-ázsiai hivatalnév, de a többi kazár hivatalnévnek nincs asszír megfelelője. Asszír- magyar méltóságneveinket tehát nem kaphattuk a kazároktól.

A doni határőrvidéket ezek szerint a kazárok nem nevezték "lebedunak", még kevésbé latinus formában "Lebediának". Ezt a nevet, saját terminológiájukat használva, a szomszédok adták ennek a területnek. Dentu- Magyaria szabirjai, és tőlük átvéve a

környékbeli szlávok. A határtartomány neve nem a kazárok, hanem az ő nyelvükön volt "lebed", annak vezetőjét nem a kazárok, hanem ők hívták "lebedunak" és ezt a szót később az ő leszármazottaiktól hallotta és jegyezte le Konstantinos, a "kusan"-nal, a "kund"-val, a "horká"-val, a "tarchan"-nal együtt. "Lebediának". Ezt a nevet, saját terminológiájukat használva, a szomszédok adták ennek a területnek. Dentu-Magyarország szabirjai, és tőlük átvéve a környékbeli szlávok. A határtartomány neve nem a kazárok, hanem az ő nyelvükön volt "lebed", annak vezetőjét nem a kazárok, hanem ők hívták "lebedunak" és ezt a szót később az ő leszármazottaiktól hallotta és jegyezte le Konstantinos, a "kusan"-nal, a "kund"-dal, a "horká"-val, a "tarchan"-nal együtt.

1. Több arab forráson kívül egy bizánci adat is említi ezt és ezzel a adattal az Annales Bertiniae (anno 839) közlése is korroborál (Monumenta Germaniae Historica kiad.).

2. Sudgea (Szurozs) elvétele a kazároktól 790-ban, a Felső Donyec jobb parti vidékét (a vasérctelepeket) ugyanezekben az években elvesztik a kazárok (Kik veszik elő) Nem sokkal utóbb, 834-ben erősségeket építenek a kazárok az Alsó-Donon valakik ellen, akik bizánci birtokok ellen is hadjáratokat viselnek s Bizánc Kazária szövetséges, akkor is amikor ez a rejtélyes nép 839-ben Bizánc al-dunai, majd 860-ban krími birtokai ellen támad.

3. A szóban forgó szavakat pontosan az elfogadott nemzetközi literáció szerint írtam kivéve az "s" "sz" és "ch" betűket amelyeket félreértés elkerülésére magyar helyesírás szerint adtam "sz" (külföldön "s"), "s" külföldön sh, sch) és "cs" (külföldön ch) betűzéssel vissza (pl. "chitar" h. "csitar"). E szavak mindenike a századforduló legjelentékenyebb keleti ókortörténetének, G. Masperonak angol kiadású hatalmas három kötetes "History of the Ancient Peoples of the Classic East" c. művéből (III. köt. "The Passing of the Empires", 850 B. C. to 330 B. C. valók (198, 201, 213, 222, 255. lapok). Ez az 1900-ban megjelent mű sok konklúziójában ma már elavult, de hatalmas anyagával, nagy nomenklatúrájával és könyvészetével elsőrangú munka. Szófejtései Sayce-től, Delitzsch-től s néhány francia assziológustól származik.

4. Az asszír" szót azért tettem idézőjelbe, mert a név ebben a formában, "assyr" az asszakkasszu- chus-uz népnév -ar, -ur, -er, -ir, -irra népnévképzővel ellátott valóságos alakjának a 19. századi nyelvészek által eltorzított formája. Igazi alakja "asszaur", ami "lovaskatonát" jelent (v. ö. "huszár").

5. A Horka szó és fogalom teljes történelmi, etimológiai és szemantikai feldolgozása megtalálható a szerző "Horaha - Harku - Horka, Notes to the Menes-question" c. angol nyelvű tanulmányában, Sydney, Magyar Kultúregyesület kiadása, 68 lap.

6. A. H. Sayce: Elementary Grammar... stb. 2. kiad. 1877.

7. Fr. Delitzsch: Assyrische Lesestücke. 5. kiad. 1912.

8. D. J. Wiseman: Chronicles of Chaldean Kings in the British Museum, 1956.

9. Hogy ezek a szavak, a nyilvánvalóan szemita bázisúakon kívül (és ilyen igen kevés van köztük) valóban "asszír" jövevényszavak-e, vagy egyszerűen - lévén maguk is sumir bázisúak - a magyar nyelv széles sumir alaprétégéhez tartoznak, ennek pontos megállapítása hosszadalmas összehasonlító tanulmányozást igényelne. E sorok írójának egyáltalán nem szilárd véleménye azon alapul, hogy vannak köztük szemita bázisú szavak is (pl. apa), és az egyébként sumir bázisú szavakon "asszír" hatások vehetők észre.

10. Szumirban "bahar". A mi "pohár" szavunk semmi esetre sem jöhet a szláv "pehar"-ból.

Ellenkezőleg. Egyébként a "tar", "lapat", "sipatu", "habir", "zér", "gug" is feltétlenül szumir szavak.

11. A szó jelent "háborog"-ot, "lázad"-ot, is. Valószínűleg "háború" szavunk is innen ered és innen ered a "kabar" szó is, amely "elégedetlent", "lázadót" jelentett

12. Hogy az olvasó lássa, hogy ez mit jelent, egy-egy fontos adatot, vagy forráshely facsimiléjét nem egyszerű posta útján kellett Németországból, Angliából, vagy Amerikából beszerezni. Konstantinos Porphyrogenitos De administrando imperio című műve pl. sem a melbournei, sem a sydneyi egyetemnek nincs meg és a melbournei egyetem körkérdés útján talált egyetlen bilingvis (görög-latin) példányt a perthi egyetem könyvtárában amelyet onnan szerzett meg számomra és fontos részéről fényképezéssel készítettünk másolatot.

Az onogur törzsekkel hozzánk került két középázsiai méltóságnéven, a "tudun"-on és a "gyulán" kívül összes többi honfoglaláskori méltóságneveink asszír-mezopotámiai, tehát délkaukázusi eredetűek.

Az asszír birodalom Kr. e. 612-ben közigazgatásával és hadi szervezetével együtt megsemmisült ugyan, etnikumában és kultúrájában azonban még hosszú ideig fennmaradt előbb mada (méd) és utána perzsa államkeretben (13). Az "asszír" etnikum továbbra is a Herodotos által 150 évvel később "sapires"-eknek nevezett szabirok déli szomszédságában maradt, - "méd" (mada) néven.

Amilyen természetes, hogy az asszír nomenklátúra be kerülhetett nemcsak a szabir, hanem a perzsa nyelvbe is, annyira valószínűtlen, hogy az asszír intézmények és terminológiájuk egy Uralon túli, primitív nép nyelvbe el juthatták volna, amely népet - a magyar történettudományos elmélet szerint - erdőlakó, törvető, gyalog életformájából a Kr. e. a 3. vagy 2. évszázadban ültetett egy őket állítólag leigázó közép-ázsiai lovas nép lóra. Az asszír formák eltűnése és egy "onogur" meotisi magyarság között 1200 esztendő, Asszír és az Ob-Tobol-Altáj-vidék között 3500 kilométer nyújtózik. A politikai bukást századokon át túlélő asszír etnikum és kultúra és az annak földrajzi szomszédságából származó szabin-magyarság között időkiesés azonban nincs és a Krisztus születését is messze túlélő Szubartu-Szabiriát csak a Fekete-tenger és a Kaukázus közti folyosó választja el Meotisztól.

A honfoglalás-kor szinte teljes egészében délkaukázusi kormányzati, közigazgatási és hadszervezeti terminológiáját a dél-kaukázusi tulajdonnevek százait és a szabir szavak szumir eredetű ereit nem kényszeríthette rá egy ural- altáji eredetű "onogur" honfoglaló népre egy csupán csak "némi" szabir elem. A magyar nép összetevőinek többsége és irányító és uralkodó kategóriája egy délkaukázusi nép volt, amely hozzá csatlakozott ural- altáji mennyiséget is hozott a Kárpát- medencébe magával. A pontos és szabatos megkülönböztetés, hogy a két összetevő közül melyik "jött" és melyik "hozta magával 'a másodrendű másikat" - döntő.

A magyar nép történetének folytatása a honfoglalástól visszafelé annak a népnek a története, amely Dentu-Magyariát megalapította és a honfoglalást megszervezte, nem pedig a doni kazár határőrvidék onogur törzseié, amelyekből néhányat a Kárpát-medencébe magával hozott. Történettudományunk a Bach-korszak óta száz éven keresztül makacsul azon fáradozott, hogy honfoglalás előtti történetünket erre a néhány "onogur" törzsré építse rá az igazi és egyenes ági szabir- vonal helyett. Az első az urali erdőkke, finnugor népek közé vezet. A második a Kaukázustól délre, a szumir világba, Mezopotámiába. S ezt állítják középkori krónikáink is. "Lebediával", és általában a magyarság származásával, az újabb nemzetközi szakirodalom meglehetősen sokat

foglalkozott, és, sajnos hozzá kell tennünk, hogy minden tévedése ellenére is a kútfők értelmezése területén, általában intelligensebben és tárgyilagosabban, mint a magyar. A külföldi kutatókat ugyanis nem befolyásolták a magyar történettudományra a Bach-korszakban rávert bilincsek, a "vogul-gyökök".

A második világháború magyar vetületéről írt monumentális művéről is előnyösen ismert skót professzornak, Macartneynek és a gyógyíthatatlanul szláv Vernadskynak Lebediáról írt tanulmányain, valamint a már említett Dunlop könyvének Lebedia- vonatkozásain kívül különösen három külföldi szakmunka foglalkozik Lebediával és a magyarság előtörténetével. Marquart (14) és Bury (15) könyveinek idevonatkozó részei és Grégoire (16) önálló tanulmánya s ezek közül különösen az utolsónak konklúziói szemrehányást jelentenek a magyar történettudomány számára. Ha ezeknek a tudósoknak sejtelve lett volna egy szabir- magyarságról és annak mezopotámiai nyelvi kapcsolatairól, hat egyetemünk és Tudományos Akadémiánk száz magyar tudósa helyett ők írták volna meg a magyarság autentikus honfoglalás-előtti történetét. Tévedéseik ugyanis olyanok, amelyeket a magyar nyelv tökéletes ismeretében és egy magyar szakkultúra birtokában aligha követtek volna el.

Marquart tévedésének lényege csupán történetünk 840-860 közötti részének felfogásában áll, a többiért Konstantinost terheli a felelősség, akit a német Marquart nem tudhatott úgy olvasni, ahogy erre egy vogul-gyökökkel nem befolyásolt magyar képes lett volna. A 9. századi kazár-"magyar" viszonyt illetően - amit a magyar történet-felfogás olyan egyszerűnek lát - neki gyanúi és kétségei vannak.

Bury, ha kronológiai spekulációi tévesek is - nem az ő hibája - Marquartot több pontban helyesen igazítja helyre és ha tudná hogy a Don-régióban az adott korban két különböző "magyar" képződményről van szó, képes volna legombolyítani azt amit a magyar történettudomány nem volt képes annak ellenére, hogy a magyar történettudománynak Lebediáról is és Dentu-Magyariáról is v annak értesülései.

Grégoire, bár kronológiai és névspekulációi erőszakoltak, - éspedig meglepően helyes felfogása érdekében erőszakoltak, amit nem tud helyesen bizonyítani - három igen figyelemreméltó dologra jön rá. Az első az, hogy Konstantinos rosszul reprodukálta Árpád dédunokáinak azt a közlését, hogy a szabirok egy része "ad orientem partem Persidis" költözött, ennek ugyanis évszázadokkal korábban kellett történnie és nem a besenyők támadása miatt történt, hanem valami más támadás következménye volt, a második az, hogy a "magyarok" csak a honfoglalás előtt néhány évvel hagyják el a Don-Dnyeper között és nem besenyő "támadás" következtében, mert ilyen csak egy volt és ez már az Etelközben történt; a harmadik meg az, hogy Konstantinos zavaros és felelőtlen előadása a fejedelmválasztásról és vérszerződésről - amelyet Grégoire 891-re tesz - szerinte figyelmet nem érdemel, mert a kazárok egyszerűen nem voltak abban a helyzetben, hogy ebbe beleavatkozzanak.

Az olvasó majd a későbbiek során látni fogja, hogy Grégoirenek mind a három meglátásában igaza volt, akkor is, ha ezeket ő kellőképpen bizonyítani nem tudta. De Bury is és Marquart is pontosan azoknál a kényes pontoknál torpannak meg és esnek hipotéziseikkel tévedésbe, amely pontokat két különböző "magyar" kategória egyidejű létezése nélkül megoldani száz év alatt egyetlen magyar, vagy külföldi történésznek sem sikerült.

A végzetes alaphiba a "lebediai" onogurok és a "dentumagyariái" szabirok közötti megkülönböztetés hiánya volt, amit a külföldi szakembereknek felróni nem lehet, de a magyar történettudománynak igen.

Csak a magyar történettudomány lehetett volna abban a helyzetben, hogy a "magyarság" fogalmát később összetevő két különböző és egy időben, sőt szomszédságban létező etnikai és politikai szubstancia létezésére rájőjön és erre felhívja a figyelmet. Ezt azonban megakadályozták Joseph Budenz vogul-gyökei és ennek következtében nincs a Kr. utáni első évezred magyar története megírva. És ezért formálódott ki egy a klasszikus ókori keletnek egy ősrégi országából kiszorított magyarság fogalma helyett egy "alacsonyrendű", "ázsiai" "nomád", "barbár" és sátorozó magyarság 19. szd.-i sunyi legendája, amire az 1848-49-iki Habsburg-gyalázatosság világbotrányának tompítása érdekében volt szükség és amit maga a magyar történettudomány segített szállítani a világközvélemény számára.

Mindaz, amit az eddigi hat fejezetben az utolsó száz esztendő európai és magyar történettudományi, főleg történetírási tevékenységének általános módszertani és különleges magyar nemzeti szempontból eszközölt bírálataként előadtunk, a következő tizenkét fejezet globális bevezetését jelenti.

Ez a bevezetés, amely szemrehányásaiban talán egy kissé keményebb és keserűbb, mint amilyennek a szerző eredetileg szánta, azért ilyen szokatlanul hosszú, mert az alább következők szempontjainak kitűzésén kívül el kellett takarítanunk azt a kétes értékű és egyébként is ingatag épületet is, amit történettudományunk száz év alatt egy minden jel szerint elhamarkodott nyelvészeti megállapításra épített.

A szumir filológia az utolsó emberöltő folyamán mérföldes léptekkel haladt előre és különösen az első világháború óta kibontakozó szumir nyelvi aspektusok olyan dörömbölően és türelmetlenül követelik a magyar összehasonlítás általános és gyökeres revízióját és a magyar nyelv hovatarozásának új és helyesebb megállapítását, hogy ennek történettudományi konzekvenciáit, akármilyen fájdalmas is ez történettudományunkra, le kell vonni.

Az, ami őstörténetünk újrafogalmazása terén következni fog - és ennek egyik botorkáló lépése az a hiányos épületváz, amit e sorolt írója ebben a könyvben emelt megérdemelt büntetése lesz annak a módszertani bűnnek. amit történettudományunk azzal követett el, hogy egy szilárdnak látszó nyelv érzeti megállapításra - történelmet épített. A "szilárd" nyelvtudományi megállapítás, lám, inog s ha ez az egyetlen talaj lesüllyed, össze fog dőlni az a történettudományi elmélet is, amit erre a kizárólagos talajra semmi körülmények között nem lett volna szabad ráépíteni.

A magyarság története a szumir nyelv egyre hangosabb tanúságtétele szerint a szabir múlt egyenes folytatása és népünk zöme a Tigris és Eufrát forrásvidékéről - Evilath földjéről - érkezett Meotiszba és onnan, százhetven évi erőgyűjtés után, a Kárpátok ölébe.

Ezt az Ókor mélyéről elinduló hosszú utat és annak történelmi és nyelvi bizonyítékait adja elő e mű következő tizenkét fejezete...

13. Még a Kr. u. 3. században is tesznek említést asszír írókról és másolókról örmény források.

14. Marquart: Osteuropäische und ostasiatische Streifzüge, Leipzig, 1903.

15. J. B. Burry: A History of the Eastern Roman Empire from the Fall of Irene to the Accession of Basil I., London, 1912.

16. H. Grégoire: Le nom et l'origine des Hongoris (Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, B. 91, 1937.)

AZ ELSÜLLYEDT MEDITERRANEUM

VII. TÉR, ÉS TÖRTÉNELEM

Minden civilizáció tervszerű és önkényes változtatás a dolgok addigi természetes rendjén és annak - mint minden ilyennek - két, egy pozitív és egy negatív tényezője, egy aktív alanya és egy reaktív tárgya van.

A pozitív tényező a civilizációra törő, tömören leegyszerűsítve, a környező "természetes" világot saját igényei szerint kényelmesebbé torzító társadalom, a negatív tényező a civilizáció ellen, mint természetellenes átalakítás ellen tiltakozó természet.

Mind a "társadalom" civilizáló potenciája, mind a természet "tiltakozása" különböző erejű lehet. Egy 20. szd.-i társadalom civilizáló potenciája összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint egy 10. szd.-i társadalomé, éppúgy, mint ahogy a Szahara, vagy a sarkvidék "tiltakozásának" potenciája is összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a Riviéráé. A természet tiltakozása a föld különböző pontjain, tehát térben különböző, az ember civilizáló potenciája pedig időben az.

Az ember civilizáló potenciája a kőkorszak óta szünet nélkül s mértani haladvány szerint növekszik, nemcsak mint a természet ellenállási vonalát támadó haderő létszáma, hanem az állandóan szaporodó találmányok, mint harci eszközök által is, s ennek az állandóan növekvő pozitív potenciának az emberi fejlődés történetének minden korszakában más és más terület negatív potenciája, "ellenállási ereje" felel meg. Minél alacsonyabb civilizációs potenciája van az embernek, annál "barátságosabb" vidékekre van korlátozva, vagyis a föld "lakhatónak" tekinthető felülete annál kisebb; ahogy azonban ez a potencia emelkedik s a mostohább vidékek ellenállását is képes legyőzni, úgy nő a föld "lakható" felülete. Más oldalról viszont minél erőteljesebb a természet ellenállása a civilizációval szemben, annál keményebb erőfeszítést, összeszedettséget és leleményt kényszerít ki a civilizációra törő emberből, és éppen ez az erőfeszítés az - fizikai és szellemi egyaránt - amely az embert egyre nagyobb civilizációs potenciához juttatja, hisz a természet ellenállásának letörésére kiagyalt szerszám és gép az ember hatalmát növeli a természettel szemben.

Civilizációs és kulturális emelkedés - a közkeletű felfogással szemben - sohasem ott következett be a történet folyamán, ahol a földrajzi és egyéb viszonyok, ahogy mondani szokták, "kedvezőek" voltak, tehát az ember részéről nem sok erőfeszítésre volt szükség, hanem mindig ott, ahol a körülmények nem jelentettek ugyan legyőzhetetlen akadályt a civilizációs fejlődés számára, de nem is voltak túlságosan kedvezőek ahhoz, hogy szívós munka és együttműködő erőfeszítés nélkül is eltartsa a tér azt az embermennyiséget, amely rákerült.

Mivel az emberi haladás, tehát a civilizáció elengedhetetlen követelménye a küzdelem, amelynek azonban nem szabad esélytelennek és így hiábavalónak bizonyulnia, civilizáció ott jöhet létre, ahol a természet negatív ereje nem nagyobb, de nem is kisebb, mint az ott élő népesség civilizációs kapacitása. Ha ezt az állapotot elnevezzük "civilizációs feszültségnek", a tételt úgy lehetne megfogalmazni, hogy az emberiség története folyamán mindig ott jött létre egy-egy civilizáció, ahol a civilizációs feszültség állapota beállt és mindig akkor pusztult el, amikor ez a feszültség megszűnt azáltal, hogy az emberi kapacitás és a természet ellenállása közötti egyensúlyi állapot akár az egyik, akár a másik rovására felbillent (1).

A természet ellenállása nem a klímában, vagy a talajminőségben, baktériumokban, vagy terepnehézségekben nyilatkozik meg leghatásosabban, mert ezek egyrészt esetlegesek és

így a lakóhelyet kereső társadalom kikerülheti őket, másrészt így, vagy úgy, de legyőzhetők. Hidegnél, forróságnál enyészetnél, miazmánknál van a természetnek egy sokkal szörnyűbb és egyetemesebb fegyvere az ellenálláshoz, és ez a távolság.

A tény, hogy egy-egy társadalom, egy-egy "közösség" élőlények kisebb, vagy nagyobb tömege, szükségképpen jelenti azt, hogy a társadalom térben kiterjedt képződmény, mégpedig minél nagyobb létszámú, vagy minél szétszórtabb, térben annál kiterjedtebb képződmény. Az a körülmény pedig, hogy egy társadalom élőlények szervezett és együttműködő mennyisége, ugyancsak szükségképpen jelenti azt, hogy annak "társadalmi" élete, tehát történelmi értelemben vett élete, kölcsönös és állandó, sőt szervezett érintkezést tételez fel. Érintkezni - távolságokon át kell.

A civilizálódás folyamatának első problémája a távolságok legyőzése. Társadalom, civilizáció állam, ország, nép és a rendszeres közlekedés lehetősége egymást feltételező fogalmak. Az "ország" szó teret jelent és a tér távolságokat zár magába.

A távolság két pont közti negatívum, amit csak - idővel lehet kitölteni. Első hallásra hihetetlennek hangzik ugyan, de egy társadalom teljes munkaidőkapacitásának háromnegyed részét minden időben a távolsággal való improduktív küzdelem veszi el. Mivel a természet ezen láthatatlan és irgalmatlan ellenállási effektusával szemben az ember végső elemzésben csak időt tud harcra vetni, egy nép, nemzet, társadalom története folyamán csak akkora civilizációt képes teremteni, amekkorát számára a távolsággal folytatott harc körülményei megengednek.

Civilizáció, vagyis történelmi értelemben vett élet ott és akkor indult meg a földön, ahol és amikor a közlekedés problémája egy bizonyos területet benépesítő embermennyiség számára megoldódott. Sőt, az emberiség történetének keretein a közösségi életet egyszerűen valaminő adott érintkezési lehetőség indította el egy-egy földrajzi ponton.

A történelem nagy ókori politikai és civilizációs kategóriái úgy keletkeztek, hogy kész, természetes úthálózatra, tehát a priori közlekedési lehetőségre telepedett embermennyiségek hozták őket létre, vagyis éppen az úthálózat volt az, ami a rajta élő kis vérségi kötelékeket közösségekké, társadalmakká, "népekké" szervezte (2).

A föld felületének termelési és éghajlati szempontból sok, aránylag barátságos, tehát egészen kicsi kapacitással is meghódítható foltja van. Kész, természetes közlekedési és szállítási útvonalak tekintetében azonban jelentősebb társadalmak által igényelt méretezésű összefüggő területek ritkák és különösen ritkák voltak az emberiség történetének régebbi, alacsonyabb közlekedési kapacitású korszakaiban.

Az emberiség gyermekkorában az ilyen úthálózatokat az egyes nagy folyórendszerűek jelentik, mert az alacsony civilizációs kapacitású kora ókori ember mesterséges úthálózatok létesítésére még hosszú ideig képtelen és későbbben is majd csak a természetes úthálózatok segítségével, a természetes úthálózatokból kiindulva válik ilyenre képessé. Ezért keletkeznek a kora-ókor első jelentékeny civilizációi a szubtropikus öv nagy folyórendszerében.

Az emberiség történetének legelső és legrégebb civilizációja és kultúrája, a sumiroké a Tigris és az Eufrátesz villájának szubtropikus térségében, tehát vízi közlekedés tekintetében a földkerekségnek akkoriban legideálisabb területén bontakozott ki, és miután a távolsági kapcsolat fizikai lehetősége mellé ennek az emberfajának csodálatraméltó géniusza megteremtette a távolsági érintkezés szellemi lehetőségét, az írást és a távolságokat ellenőrző tornyot, ez a civilizáció és kultúra a semmiből létrejövő oly magasságot ért el, hogy az átvételek és továbbfejlesztések sok évezredes láncán a mai

emberi civilizáció és kultúra egész világot tartó fundamentumát jelenti, hisz Japántól a modern Amerikáig ezt vették át az összes többi fajok.

Az időben és jelentőségben második nagy civilizáció, az egyiptomi, a Níluson épül fel. A harmadiknak, a kínai civilizációnak bázisa szintén folyam, hisz annak születési helye a Sárga Folyó nagy kanyarja, éppúgy, mint az indiai civilizáció góca az Indus-Gangesz-Bramaputra vízhalózat területe, de vannak a hűvösebb égöv nagy folyórendszereinek is civilizációi.

A vízi közlekedésen alapuló "parti" jellegű civilizációk második, magasabb, későbbi lépcsőfoka a "mediterrán" fok.

Mikor a folyami társadalmak egyre duzzadó létszámának és térbeli kiterjedésének a folyami közlekedés kapacitása már elégtelen, viszont a civilizációs potencia, a hajózási, hajóépítési és egyéb technikai fejlődés eléri a beltengerekben mutatkozó akadályt, mint ellenállásnak a szintjét, vagyis mikor a forgalmi szükséglet is, technika is beltengeri fokra emelkedik, a folyami civilizációk súlypontjai a folyórendszerükről a mediterrán partokra tevődnek át. Ez a váltás jelzi az emberi történet mediterrán fázisának kezdetét egy Földközi-tenger, egy Sárga-tenger, egy Káspi-tó, egy Fekete-tenger, egy Mexicói-öböl mediterrán régióiban. A mediterránra való átváltás a Földközi-tenger és a Káspi-tenger régiójában a Kr. e. 2. évezred kezdetének felel meg, a Sárga-tenger régiójában pedig mintegy ezer évvel később, Kr. e. 804 körül.

A technika és a hajózás továbbfejlődésének eredménye, a még magasabb közlekedési kapacitás és a még magasabbra növekvő emberi létszám lehetővé teszi és előidézti az óceánok közlekedési célra való felhasználását. Ezzel a mediterrán fázis után a nagy civilizációs gócek most már az óceánok partjaira tevődnek át és a parti civilizációs formák történetében elérkezik a harmadik és legmagasabb fok, az óceáni kor.(3).

Mind a három lépés a történelmi gócek egy általános áthelyeződését vonja maga után, melynek következtében a régi színhelyek pezsgő feszültsége lankad el, roskad középszerűségbe, vagy éppen megsemmisülésbe ezeknek a társadalmaival együtt és új színhelyek telnek meg gyorsan feszültséggel, emelkednek ki a középszerűségből, vagy éppen a semmiből, és ezeknek a társadalmi addigi jelentéktelenségükből gyorsan kiemelkedve átveszik a régiek rangját és szerepét.

Mi történik azonban egy-egy nagy folyami kultúrát megteremtő társadalommal a mediterrán fázis bekövetkezésének idején, vagy egy-egy mediterrán kultúrát és civilizációját kifejlesztő társadalommal az óceáni kor megindulásakor.

Az európai embernek úgyszólván a szeme előtt játszódott le egy ilyen fázis-váltás néhány száz évvel ezelőtt, az óceáni kor elindulásakor. Az európai ember pontosan megfigyelhette, hogy hanyatlott le a mediterrán fázis góca, annak kései hőisével, a rendkívül tehetséges olasz néppel és szomszédaival együtt ennek a fázisváltásnak automatikusan beálló következményeképpen és hogyan emelkedett ki óceáni elhelyezkedésének szintén automatikus következményeképpen hat évszázados szürkeségéből és jelentéktelenségéből középszerű intelligenciájú angolszász faj.

A folyami fázisról a mediterrán fázisra való átváltást a maga idejében hasonló súlypontáthelyeződések kísérték. Egyiptom történetének két tisztán megkülönböztethető a történettudomány által is megkülönböztetett szakasza van. Az első szakasz, amit ó-birodalomnak nevez a történelem, a "folyami fázis". A súlypont ebben a korban a Nilus-völgy dereka mélyen a kontinens belsejében és a központ a görög torzítással "Thébá"-nak nevezett főváros, A második kor a közép-birodalom, ez a mediterrán-fázis. A súlypont

most már a Nílus mediterrán szakaszán van a központ a még önkényesebb görög torzítással "Memphis"-nek nevezett főváros, majd később a tengerparti Alexandria. A folyami fázisról a mediterrán fázisra való átváltás ideje Kr. e. 2100.

A Sárga-Folyó nagy kanyarjában, mélyen bent az ázsiai kontinensen létrejött kínai civilizáció esetében ugyanez a helyzet. Az első Kína területe és súlypontja a "folyami-fázisban" ez a kanyar és a főváros is itt van. Ez a súlypont Kr. e. a 9. és 8. szd.-ok során elindul a tenger felé és az új főváros Kr. e. 771 óta, már a tengeri régióban fekvő Honan lesz. A "mediterrán fázis" bekövetkezik, megszületik a koreai civilizáció és Japán, és ezzel a Sárga-Tenger körül kialakul egy mediterrán világ, amely aztán megint évezredekig tart.

Mind a Nílus, mind a Sárga-Folyó esetében azonos a helyzet. Mind a két esetben a "folyami" társadalom súlypontja gördül a fejlődés parancsára a tenger felé és alakítja át a társadalmat mediterránná, mindkét esetben azért, mert a mediterrán régió a folyaminak egyenes földrajzi folytatása, a társadalom átformálódása és átcsoportosulása így hát lehetséges, logikus és egyszerű.

Nincs ez azonban így a többi folyami civilizációk esetében.

Földünknek mindössze öt mediterrán régiója van. A Földközi-tenger, a Sárga-tenger, a Mexicói-öböl, a Fekete tenger és a Káspi-tenger. A két utóbbiból az egyik alapján véve a Földközi-tengernek csupán egy öblét jelenti, tehát igazában ehhez tartozik, a másik pedig teljesen körül van zárva szárazfölddel, inkább óriási sósvízű tó, semmint tenger.

A szubtrópusi öv négy nagyobb ókori civilizációjának (4) csupán két folyórendszere torkollik mediterrán tengerekbe, a Nílus és a Sárga-Folyó. A mezopotámiai folyami civilizáció bázisát jelentő Tigris-Eufrátesz folyórendszerű éppúgy, mint az indiai folyami kultúra bázisát jelentő Indus-Gangesz-Bramaputra folyórendszerű, óceánba torkollik. Ezeknek a társadalma tehát egyszerű "súlypontáthelyezéssel" nem hömpölyöghetett a folyóval együtt egy mediterrán-régióba, és így történelmileg mediterrán fázisba.

Ez a körülmény az indiai esetben a kultúra és a társadalom megmerevedését, a fejlődés megállását idézte elő. Azt a tünetet, ami a "kaszttrendszerben", a "bölcshözérzésben", a "Hallgatás Tornyai" fölött gubbasztó keselyűkben jut kifejezésre, az a körülmény magyarázza meg, hogy Indiának nincs mediterrán partvidéke. Folyami civilizációja és folyami társadalma nem "transzponálódhatott" át. India "mediterrán kora" egyszerűen kimaradt.

1. Mindez bővebben és részletesebben megtalálható a szerző "Tér és Történelem" c. munkájában (szerző kiadása Melbourne, 1956., 78 lap).
2. A közlekedés lovas megoldása a mozgékony lovas-társadalmak megszervezése, a lovas-civilizációk kialakulása már egy későbbi, magasabb fokot jelent. Az már nem csupán adott lehetőségek pusztá felhasználása, nem alkalmazkodás kész adottságokhoz, hanem megteremtése egy lehetőségnek. Az ó- és középkori lovas nomád civilizációk nem lenézést, hanem csodálatot érdemelnek. A lovas-nomád forma a kontinensek belsejében hiányzó folyamokat pótolja.
3. Az óceáni kor kezdetét általában Amerika felfedezésének idejével számítjuk noha az valamivel hamarabb veszi a kezdetét. A "parti" civilizációk korai - folyami, mediterrán és óceáni - nagyjából megfelelnek az ókor-középkor- újkor beosztásnak. Az óceáni kor lezáródásával, ami már megkezdődött, a parti-civilizációk kora le fog zárulni. Most már a levegő kora következik, ami új súlypontáthelyeződést hoz.

4. Az azték civilizáció nem "ókori". Abszolút értelemben az óvilághoz képest az középkori. De abban is tisztán meg lehet különböztetni a "folyami" és a "mediterrán" fázist.

A szumir folyami civilizáció és kultúra társadalmának ugyanez volt az esete. Vagy megmerevedés várt rá, vagy pedig el kellett hagynia ezt a területet és mediterrán-vidéket keresnie saját óceáni torkolatvidéke helyett. A szumir helyzet mégis valamivel szerencsésebb volt, mint a későbbi hinduké, mert a szumir világhoz aránylag nem messze három mediterrán régió is volt, nyugatra, északra, keletre egyaránt. Nyugatra a Földközi-tenger, északra a Fekete-tenger, keletre a Káspi-tenger mediterrán régiói.

A szumir kultúra folyami társadalma nem a megmerevedést választotta, hanem lényeges tömegeiben a három "mediterrán" régióba áthúzódva, fokozatosan kiűrtette a folyórendszerű területét. A szumir világ fokozatosan négyfelé vált és ez a négyfelé válás az időszámításunk kezdetét megelőző harmadik évezred közepe táján, az achájok Peloponneszba érkezése előtt mintegy másfélezer évvel indul meg.

A három közeli mediterrán régió közül a Földközi-tenger vonzása a legnagyobb, a kirajzás tehát ebbe az irányba, ha nem is a legkorábbi, de a legerősebb. Ez a kirajzás hozza létre a dél-kisázsiai és kréta-minoszi kultúrákat.

Az északi irányú kirajzás már nem is annyira kirajzás, mint inkább terjeszkedés, hisz a Tigris és Eufrát forrásvidékén elterülő Szubartu (Szabirföld) tágulása eredményeképpen éri el a Fekete-tenger déli partvidékét és a Kur és Araxes folyók dél-kaukázusi síkságait, hogy aztán évezredekkel később a Fekete-tenger - Kaukázus vonalát is átlépve, Szubartu szabirjai behatoljanak a mai Dél-Oroszországnak "Európát", sőt a dél-urali térség "Ázsiát" jelentő területeire is ("Szibéria"). Ugyancsak Szubartu népéből válnak ki a bogházközi okmányok tanúsága szerint a Kr. e. 2. évezred közepe felé a szabir nyelvet beszélő "hurri"-k vagy "kur"-ok (v. ö. Kur-folyó), akiket 1000 évvel később a görögök "kár"-oknak fognak nevezni Kisázsiaiában, és az ugyanezt a nyelvet beszélő "mitanni"-k, vagy "mada"-k, akik valószínűleg a következő évezred "méd"-jeivel azonosak.

A harmadik mediterrán kirajzást a Káspi-tenger vonzása indítja el, s időben ez a kirajzás a legkorábbi. A Káspi-tenger körül elhelyezkedő szumir rajokból kialakuló különböző népeket majd kétezer évvel később "szkitháknak" fogja önkényesen és helytelenül elnevezni a mindent "görögösítő" hellén tudomány.

A mezopotámiai őshazában visszamaradó, folyton csökkenő erejű szumirság csodálatos lendülete ezzel fokozatosan lelassul s végül megmerevedik. Legyengülve és elkényelmesedve előbb az északkeleten húzódó elemi hegyvidék kemény, barbár és kegyetlen rokonképével, a rémült és panaszkodó ó-sumir feljegyzésekben "hegyek sárkányai"-nak nevezett kudu, vagy gudu, vagy kad néppel kerül hosszú és tért vesztő harcokba, melyek eredményeképpen Szumiria északi fele kad fennhatóság alá kerül (Akkad). A Szumirföld és Akkad központjait jelentő Ur és Larsza között évszázadokon keresztül folyik a véres vetélkedés, amelynek háta mögött fokozatosan egy új városhatalom nő fel, Babel, vagy ahogy a görögök nevezik, Babylon. Babel a mezopotámiai térbe egyre nagyobb tömegekben érkező és ott gyorsan civilizálódó barbár sémita kötelékek által alapított város-államok egyike, amely a két mezopotámiai "nagy hatalom" egymást rongáló vetélkedését ügyes politikával kihasználva, előbb egyik szövetségével a másikat, majd azután a győztest is uralma alá hajtja. Babel emelkedésére a koronát Hamurápi teszi fel a Kr. e. 2. évezred első évtizedeiben s ezzel Szumiriának sok ezer évi csodálatos és az egész emberi kultúrát elindító fejlődése és szerepe politikailag gyorsan összezsugorodik.

Bár a Hamurápi gyenge utódai idején Mezopotámiát végigdúló borzalmas hatti "tatárjárás"

után újra szumir neveket viselő királyok végzik az újjáépítés munkáját, sőt aránylag rövid korszakuk után egy a Káspi-mediterráneumban felnőtt egykori szumir kirajzás leszármazottja, a chus, kassu, magyarul úz nép veszi át egy időre a vezérszerűet, Elő-Ázsia fokozatos elszemitéződése feltartóztathatatlan. Az úz népet felhasználó vezető hatalom már megint sémita lesz, és sémita lesz az asszírokat felváltó második babeli birodalom vezetőrétege is. Ezekbe, valamint az újabb és újabb sémita hullámokba az egykori szumir városok rendre belesüllyednek. A Tigris és az Eufrát deltájának "Tengerföldnek" nevezett mocsaras régiójában néhány száz éven át vegetál ugyan még egy csonka kis szumir képlet, de a sémita tengerbe belevész az is.

Ha a szumirság Mezopotámiában maradt része politikailag és fajilag el is tűnik, kultúráját és civilizációját minden nép átveszi és nyelve is még ezer évig fennmarad, sőt az elő-ázsiai világnak nemzetközileg használt tudományos, diplomáciai és egyházi nyelve lesz, valami olyasmi, mint majd a latin kétezer évvel később Európa középkori világában. Sőt a szumirból átvett szavak ezreivel, a szumir tudománnyal és civilizációs eszközökkel együtt átveszik és különbözőképpen adaptálják annak mitológiáját (5), mondáit (6) és költészetét (7) is.

Ez a "késői szumir" nyelv, a Krisztus előtti két évezred szumir nyelve, gyorsan torzul, másul, átad és átvesz szavakat és éppúgy gazdagítja az ekkoriban még primitív asszirt, babilonit, hébert, mint ahogy kréta- mykenei és etruszk csatornákon bejut az árja nyelvekbe is, sőt kelet felé hatva az u. n. sanscrit "nyelvbe" is (8). Ez a tény vezette félre hosszú időn keresztül a "szumir dicsőség" után vágyó árja nyelvészeket, akik az "indo-európai" nyelvek szumir kölcsönszavaiból kiindulva kissé elhamarkodottan sorolták be a szumir népet az "indo-európai" népek családjába éppúgy, mint a sémi nyelvészet is elhamarkodottan állította a szumir nyelvet "zsidó" rituális nyelvnek.

A szumirság kelet felé áthelyeződő, Káspi-tenger irányába tendáló fele, társadalom, nyelv és kultúra, amely korábban kivált, ilyen idegen beütésen nem esett át. További fejlődésének lendülete ugyan a szűkebb keretek között nem érte el a Földközi-tengeri dimenziókat, a szumir jelleg és szubstancia azonban fajilag, nyelvileg egyaránt tisztábban megmaradt az idevándorló részek különböző csoportjaiból kibontakozó népekben. A káspi-kultúrák ősi szumir jellege tisztábban megmaradt.

A Káspi-mediterráneum különböző "népeinek" kibontakozása a különböző mezopotámiai telepes-hullámokból érthető és természetes folyamat volt, hiszen a szumir népnek nem volt egységes birodalma. A szumir tér - éppúgy, mint évezredekkel később a görög - önálló városállamokból tevődött össze, amelyek "királyaik" uralma alatt önállóan, egymástól függetlenül, nem egyszerű egymással háborúskodva éltek s amelyeket csupán a közös nyelv, kultúra és egy vallási központ tartott össze. A Káspi-mediterráneumot fokozatosan benépesítő szumir hullámok tehát önálló és egymástól nemcsak földrajzilag, hanem szubstanciájukban is elkülönült egységek voltak, melyek már magukkal hozták az önálló népi egyéniségüket a közös nyelv és kultusz ellenére is.

Ha későbbi tagolódásukból szabad visszakövetkeztetni, öt ilyen elvándorló szumir hullám helyezkedett el a Káspi régióban körös-körül a Kr. e. 3. évezred középső századaiban s ezeknek a szumir kezdeményezéseknek a népessége két évezred alatt igen tekintélyes tömeggé szaporodott. A Kr. e. évezred görög írói "megszámlálhatatlan" mennyiségű népről beszélnek a Káspi-tenger környékén(9) s ez a szám Kr. e. ötszáz körül, Herodotos korában, jelentékenyen meghaladhatta már a milliót.

Individuális népekké való tagolódásuk a 2. évezred végére - az a kor ez, mikor az achájok, vagy dórok megérkeznek Peloponneszba - már befejeződött, noha ők csak úgy emlegetik egymást, "a népek". A "nép" szó, abban az értelemben, hogy vérségileg, vagy egyéb alapon

összetartozó embercsoport, szumirban éppúgy, mint az összes őstörök nyelvekben, "szak", "szaka", "saag", "sagga". A szumir alapszó "sa" annyit jelent, hogy gyülekezni, csatlakozni, rendeződni, a "saag", "sagga" pedig ellenállni, támadni, rohamozni. A szaka "emberekből összetevődő, szerves kötelék", nép, törzs, nemzetség, "had".

Amellett, hogy az ómagyar "had" szó, amely nemzetséget, a vérségileg összetartozó családok kötelékét jelentette, pontosan megfelel a "szak", "szaka" szónak, maga ez a szó is, ugyanúgy, mint az összes őstörök nyelvekben, megvan a magyarban is, ma is "szék", "szeg" formában, csak jelentése, mivel mindkét szónak van egy másik jelentése is, homályossá vált.

A "székhely", "székváros" innen ered s nem valami trónra, vagy hivatali székre való utalás. A székely "székek" a különböző nemzetségek telepterületei. Ősi településű falvaink "szeg"-ei (Alszeg, Felszeg, Kovács-szeg stb.), mint egy-egy nemzetség, "had" által lakott falu, vagy városrészek szintén erre utalnak, de erre utalnak falu és városnevek is. Pl. Szeged, Bessenyszög, Kunszeg, Szeghalom, sőt maga a "székely" népnév is az ősi "szaka" szó elhomályosult értelmű származékai, mint ahogy a "szegről-végről atyafiság" kifejezésünk is ezen alapul és pontosan ki nem mutatható, de létező rokonságot jelent, amit csak az igazol, hogy családunk a másik családdal ugyanabban a "szegben" lakik, tehát egy közös őstől származik.

Mivel az őstörök lakótelepülés nem utcák, hanem "szegek" szerint történt s egy-egy "szeg"-ben a házak látszólagosan össze-vissza, valójában azonban egy bizonyos rokonsági rend szerint épültek a közös területen, s ezek között a "rendetlenül" épült házak között ismeretlennek nehéz volt az eligazodás, a "szeg" szóból lett "zug" és a helyzet alliterációs kifejezése zeg-zug, zeges-zugos, zeg-zugost (10).

A "szaka" szónak, lám, igen gazdag családja él a mai magyar nyelvben: is, annak ellenére, hogy eredeti honfoglaláskori szabir szókincsünk egy részét onogur szókinccsel cseréltük fel.

Mivel népekről általában többes számban beszélünk, és így volt ez a múltban is, a Káspi-vidéki "népeket" is többesben emlegették, a többes szám őstörök ragja pedig -t, így hát "a népek" - "szakit". Ezt a szót a Kr. e. évezred görögjei, kik a szó jelentésével láthatólag nem voltak tisztában, hallomás alapján így írták le: "skutas", "Scyth" és azt gondolták róla, hogy ez valami népnév. Így jött létre egy görög íróvesszőből egy ókori nép, a szkíta, amely sohasem létezett. Annak az öt különböző népnek, amelyre ezt a furcsán átgörögösített szót ráakasztották s amely öt nép a következőkben további ágakra bomlott szét a Kr. e. 1000-tól Kr. u. 500-ig terjedő másfélezer év alatt; - fogalma sem volt róla, hogy őket így nevezik. Ők magukat "hún", "dák", "avar", "chus", (úz) és "szabir" néven nevezték.

Hogy a dolog még furcsább legyen, az egyébként már többes számot jelentő szakit - Scyth szót még egyszerű többes alakban használták (scythae, die Scythen, stb.), ami igazában annyit jelent, hogy "szkítákok", vagy pontosabban "szakákok".

Ezeknek a "szkithának" elnevezett (11), azonos eredetű, de különböző népeknek a nyelve azonos és ez az azonos nyelv, a szumir.

A "szkítának" elnevezett Káspi-vidéki ókori népek nyelvéről megállapította a múlt század tudomány, hogy az "kihalt", s mivel kihalt, gyorsan megállapították róla, hogy árja nyelv lehetett és a nép, amely beszélte és nyomtalanul eltűnt, "beleolvadt a szarmata népekbe". Mióta azonban felfedezték és jól-rosszul megfejtették a szumir nyelvet, ez a nyelv igen sokat és igen érdekeseket kezd mondani a Káspi-mediterráneum ókori népeiről.

Elmondja, hogy kik és miért építették ki a Káspi-vidéket észak felől határoló Kaukázus-hegység átjáróit lezáró nagy ókori erődműveket, amelyeket "zár"-oknak, "cur"-oknak, "vaskapuknak" neveztek és amelyek közül az egyiknek a központi erődje Dariel volt, a másiknak meg Derbent márpedig szumirul "dár" annyi, mint "zár" és Magyarországon két "Vaskapu" is van.

Elmondja azt is, hogy ez a Káspi-vidéki mediterrán világ hogy terjeszkedett az állandó szaporodás nyomására a Káspi-tengerbe ömlő folyók - a Jaik (Ural) , Atil (Volga), Kur (Cyrus), Araxes, stb. - mentén egyre mélyebben nyugatnak, északnak, keletnek egyaránt, hogy született meg a "Szibéria" név a Jajk-völgyön felfelé terjeszkedő szabirokról, honnan és hogyan kerültek bele az uralvidéki ősnyelvekbe, a későbbi "finnugor-nyelvekbe" szumir nyelvelemek.

És elmondja azt is, hogy a parti-kultúrájú, városépítő és urbánus-civilizációjú szumirok leszármazottai, egyre szélesebben szétömlve kontinentális területekre, hogyan alakultak át vízi közlekedési lehetőség híján fokozatosan állattenyésztő lovas-népekké, ezer év alatt fokozatosan kimunkálva az addig merőben ismeretlen életformát, a lovas-civilizációt, amely akkorát gyorsított a gyalogjáró emberiség életén, mint évezredekkel később a mozdony, meg az autó....

5. Szumir mitológiai személyek kimutathatók a bábéli, asszír, görög, egyiptomi, etruszk és római vallásokban és a Bibliában is.

6. A közismert szumir Gilgámesz-eposz elmondja, hogy Földanya figyelmezteti Ut-napisztimet, hogy az istenek megharagudtak az emberiségre és vízözönnel ki akarják őket irtani. Felszólítja ezért, hogy készítsen egy nagy bárkát, költözzék bele családjával együtt, vigyen a bárkába minden állatból egy párt, stb. stb. végig a kibocsátott hollóig, a galambig, úgy ahogy a bibliában van. Az eposz évezredekkel előzte meg a bibliát. A világ teremtését is szumir mitológiából vette át a zsidó mitológia. Adám, Ada-mu, szumir szó annyit jelent atyá-m. A Dedalos és Ikaros mondája szintén szumir. A rómaiak Bacchusa a szumiroknál Bakus volt, ami szó szerint a magyar bak-ős szónak felel meg (kecskeszarvakkal ábrázolja mindkét mitológia), szumir eredetű mitológiai személy Heraklész is.

7. Az ó-héber költészet gyöngyeire, a Jeremiás- siralmak-ra emlékeztető, de nem Jeruzsálemet, hanem az elpusztult szumir városokat sirató zsoltárai maradtak fenn a szumir vallásos irodalomnak is. Egy 30 versszakból álló lamentációnak, melyben Enlil isten leánya Nin-Mar siratja a városokat, megható utolsó versszakai így hangzanak:

"Uru-mu nigulgul, gierra fimmá
Gu-mu náb,
Nipur, Ekur; Kiur nigulgul, gierra immá
Girszu, Csirpurla nigulgul, gierra immá.

Uru, huta za kibi gira abgigió
Nipur, Ekur, Kiur, huta za kibi gira abgigi-ó
Girszu, Csirpurla, Iszim, Ur, Zaráz, huta za
Kibi gira abgigi
Meé máó.

8. Az indoeurópai "faj" teóriája annak a felfedezésnek az alapján jött létre a múlt század folyamán, hogy a "szanszkrit"ban és az "európai" nyelvekben, különösen a kelta nyelvekben igen sok alaphasonlatosság van. Ebből jött létre egy "ind népvándorlás" hipotézise, amely szerint az indusok kétezer évvel, vagy még régebben időszámításunk

kezdeté előtt a ma "Európának" nevezett területről itteni fajrokonaikból kiszakadva, vándoroltak Indiába. Ennek a teóriának a nyelvrokonság, a "szanszkrit" az alapja. A szumir nyelv és civilizáció felfedezése azonban alighanem meg fogja ezt az elméletet és az egész "indo-európai" fikciót dönteni, hiszen ha az "európai" és az "indiai" világ között elhelyezkedve volt egy a szanszkritnál sokkal régebb nyelv és kultúra, ez közbülső földrajzi elhelyezkedéséből természetesen és logikusan sugározhatott ki kelet és nyugat felé egyaránt s hatása mindkét irányba azonos volt. Ha ki tudjuk mutatni, hogy a szumir turáni nyelv volt, amely roppant fejlettségénél fogva erősen hatott minden irányban a különböző fajokra, a szanszkrit" rejtélyre megvan a kellő magyarázat, nincs szükség az egyébként is logikátlan és érthetetlen "indiai népvándorlás" teóriájára, és ezzel módosul az "indo-európai", vagy "indo-germán" elmélet is.

9. A szumir városok számából következtetve, a szumir "nép" létszámát Kr. e. a 3. évezred elején 200.000 lélekre lehet becsülni és ez igen tekintélyes embermennyiség abban az időben, ha meggondoljuk, hogy az acháj törzsek összlétszámát, 1800 évvel később, 4-5000-re lehet tenni. Ha már most számításba vesszük, hogy a szumir eláramlás főleg a Földközi-tenger régiójába történt és csak a kisebb hányad vándorolt a Káspi- régióba, ezt a mennyiséget 5-6000 lélekre tehetjük. A modern orvostudomány kialakulása előtt - a múlt század második harmadáig - az emberiség szaporodásának átlagtempója az volt, hogy az emberiség 5-6 emberöltőnként megkétszereződött. Ha ezt úgy transzponáljuk át az ókorba, hogy az emberi szaporodási ütem két-évszázadonként kétszerezi meg az emberállományt, a Káspi-környék lakosságának a Kr. e. első évezred elejére el kellett érnie a félmilliót, s ez a mennyiség a maroknyi görögséghez képest valóban "megszámlálhatatlan". Ha Kr. e. 500 körül egy körülbelül ekkora tömeget képzelünk el, érthetővé válnak ebből a nagy rezervoárból az állandóan folyó kirajzások, amelyek eleinte északi és keleti irányúak.

10. Mint nyelvi érdekességre kívánok rámutatni arra, hogy a tipikusan és eldisputálhatatlanul östörök "szeg" településből eredő "zeg-zug" kifejezés és annak belső tartalma, talán az avaroktól talán tőlünk átment a szomszédos némettség nyelvébe "zick-zack" formában (s onnan az angolba zig-zag formában), s németből cikk-cakk formában, mint "német jövevényszó" visszajött hozzánk A zeg-zug östörök eredetét, a "szeg"-es településrendszerrel együtt elvitatni nem lehet.

11. A "szkitha" szó, akárhogy is keletkezett, ma már kiirthatatlan tudományos műszó.

VIII. ADALÉKOK A KÁSPI-MEDITERRÁNEUM TÖRTÉNETÉHEZ

A Káspi-mediterráneum ókori történetét globálisan, adekvát terjedelemben és centrális szemléletben még senki fel nem dolgozta. Bár a rendelkezésünkre álló adalék tengernyi -s ez különösen a 20. szd. folyamán duzzadt mennyiséggé - ez az anyag rendezésre és egy egyeztetésre vár. Ehhez azonban, mindez ideig hiányzott egy egységes szempont és egy megbízható kiindulópont.

Elő-Ázsia ókori története ugyanis Krisztus születéséig, mintegy 4-.5000 évet jelent. Ez alatt a roppant időfolyamat alatt civilizációk keletkeztek, futották végig pályájukat és semmisültek meg, a legkülönbözőbb korokból származó értesítéseket hagyva szinte egymás hegyén-hátán maguk után.

Ez a történetkutatás számára annyit jelent, hogy nyolc- tízféle nyelv, nyolc-tízféle fonetikai és ortográfiai módján, nyolc-tízféle nacionalizmus torzításával feljegyzett kútfőanyagot kell egyeztetnie és kiértékelnie olyan ókori nyelvekből, amelyeket kifogástalanul nem is ismerünk s különösen az írásjelek fonetikai értékével nem vagyunk; még hozzávetőlegesen sem tisztában (1).

Az elő-ázsiai ókortörténeti adatok áradatát nagyjából s keletkezésük egymásutánjában a következő csoportokra lehet és kell felosztani:

szumir és akkád nyelvű adatok, ca. Kr. e. 4000-től

egyiptomi nyelvű adatok, "" 3000-től

ó-babyloni nyelvű adatok, "" 2000-től

asszír nyelvű adatok "" 100-tól

káld-szabir nyelvű adatok, "" 1100-tól

ószövetségi- adatok, "" 700-tól

méd-perzsa nyelvű adatok, "" 600-tól

hellén (görög) nyelvű adatok, "" 504-től

arameus-örmény nyelvű adatok, "" 300-tól

római (latin) nyelvű adatok "" 180-tól

Mindez három nyelvcsaládban, hatféle írásrendszerrel és fonetikával tíz nyelvet jelent, sőt ez gyakorlatilag több, mert pl. a három évezreden át használt szumir erős változásokon megy keresztül, a szabirnak különböző változatai vannak (mitanni(mada), huni, káld) sőt létezik Kis- Ázsiában_ egy "hettita" nyelv is. Mindezekhez jönnek Kr. u. a bizánci, újperzsa, örmény, szír és arab nyelvű adatok.

Ezek a nyelvek nagyjából: Elő- Ázsia nyugati felének a nyelvei. A Káspi- vidék és annak világa, a Káspi-mediterraneum ezeknek a nyelveknek a régiójától keletre terül el. Ez az eddigéle még kellően fel nem derített világ az u.n. Turán, amely felől az eddigi ókori értesülések a fenti nyelveken és az ó-kínai nyelven keresztül szivárognak hozzánk a tucatnyi különböző nyelv torzításaiban.

Az adatok sokféle torzulására jellemző pl., hogy a Mezopotámiától keletre húzódó Elám-hegyvidék lakóit, a szumirok kezdetlegesebb fokon álló testvérnépét, a Kr. e. 3. évezred szumir kútfői "kud" névvel jelölik. Ez a név a 2. évezredben már "kad" formában jelenik meg, amelyből néhány évszázaddal később "akkad" lesz. Ugyanezt a népet az első évezred már "elamitáknak" nevezi. Eredeti "kud", "kad" nevük egyébként talán "nemzetséget" (v. ö. magyarban "had") jelent. Az új népet a különböző korok különböző nyelvű, különböző forrásai "kassu", "chassu", "Chus", "chusita", kos, kusdi, ghuz, kosa; asszír, kazar, oguz, as, asi, ossi, osset, új és még egy csomó egyéb neveken, az avarokat "abar", aparni, abaorta, parni, parthus, var, obar, obor, zapaorte stb. neveken nevezik. Az elképesztő torzítások terén különösen a görögök vezetnek, akik nem egyszerűen egyszerűen kitalálnak neveket saját tetszésük szerint. Így jön létre "Memphis", "Théba", "Xerxes", "Dareios", massageta, thyssageta, scytha, Sísipirides és valóságban soha nem létezett egyéb nevek százai.

Az elő-ázsiai népneveknek négy évezreden keresztül zúduló áradata - leszámítva a sémi és jóval később néhány árja nép neveit -a maga burjánzó név-variációiban igazában öt Káspi-vidéki "turáni" népet takar, amelyek igen kis eltéréssel ugyanazt a nyelvet beszélik (2). Ez a nyelv az ó-szumir nyelv, amely ezeknek a népeknek idegen fajokkal hosszú időn át egyáltalán nem keveredett, fajilag és földrajzilag zárt világában eredeti tisztaságát sokkal inkább megőrizte, mint a Mezopotámiában maradt szumirság nyelve. Ez az öt nép az elvándorlást követő két évezred hosszú korszaka folyamán (körülbelül Kr. e. 2500-tól Kr. e. 700-ig) tízszerű kétszereződött meg és egyre nagyobb és nagyobb területekre terjedt szét a hatalmas kontinens belső világában.

Ezt az öt népet a legkorábbi görög nyelvű közlések általánosan "szkítáknak" nevezik, mert egyforma nyelvük után egy népnek gondolják őket, csak a jobban értesült elő-ázsiai és belső-ázsiai szomszédnépek tudják, hogy egy nyelvet beszélő, de különböző népekről van szó. A "szkíta világ" különböző nép egyéniségeinek felismerése a görögöknél Kr. e. 5. szd.-

ban Herodotossal kezdődik, aki a Káspi-tenger innenső oldalán élőket megkülönböztetésül már "massagétáknak" mondja, majd tovább tagolják őket, és a "massagéta" mellé megszületnek a "thyssagéta", "parthus" és "saca" elnevezések, amelyek, a "scytha" névvel együtt, önkényes torzítások.

Azokat a neveket, amelyekkel ez az öt nép önmagát jelöli kissé nehéz kihámozni abból a 60-74-féle torzításból, amelyben ezek a nevek a számtalan különböző ókori értesítésekben megjelennek, mivel azonban ezek a nevek tisztán, legalábbis több-kevesebb biztonsággal megállapíthatóan a szumir szóra vezethetők vissza, valószínű alakjuk rekonstruálható. Egyébként mind az öt népnévnek megvan a maga magyar változata is.

Ez az öt nép a dáh, hun, avar, úz és szabir. Mivel ez az öt nép a magyarság legközelebbi ókori rokonságát jelenti, úgy hisszük nem lesz érdektelen külön-külön foglalkozni mindegyikkel. Mielőtt azonban ezt tennők, röviden summázni kell az azonosság kérdését.

A "scytha" szó etimológiájával e könyv előző fejezetében már foglalkoztunk. A szóval szembeni kétkedés azonban már 2500 éves és Herodotossal elkezdődött, akinek a Kr. e. 5. szd.-ban feltűnt, hogy ez a szó Elő-Ázsia elsejében ismeretlen, a perzsák pl. más néven nevezik ereket a népeket, s a perzsák ezeknek közvetlen szomszédai. "Persae cunctos Scythae vocant Sacas" írja tünődve (3) Strabo panaszkodik az előtte élt görög írókra, akik ezekről a népekről semmi bizonyosat nem közölnek (4). Plinius is zavarban van "Ultra Oxum sunt Scytharum populi. Persae illos Sacas in universum appellavere a proxima gentes" (5). Curtius, aki Nagy Sándorról s annak hadjáratáról írt könyvet a Kr. u. első században már még többet tud: "Sogdiani, Dahae, Massagetae, Sacae eiusdem nationis sunt" (6). Ezzel egyébként már Strabo is tisztában van: "Scythae a Caspio mari incipientes magna ex parte Dahae appellantur, qui orientariores sunt, Massagetae dicuntur et Sacae et alii communiter Scythae privatim vero aliter atque aliter" (7). Lassan arra is rájöttek, hogy a "parthusok" és a "scythák" lényegében ugyanaz a nép. "Parthiaci gens olim Scythica" írja Stephanus Byzantinus (8). Justinus meg már azt is tudni véli, amin a megkülönböztetés alapul: "Parthi Scytharum exules fuere. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur, nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur" (9). (Az állítás talán azon alapul, hogy a hunok szorították az avarokat keletebbre). A kép lassan még tovább tisztul. Procopius, aki Justiniánus bizánci császár vandálok elleni háborújában császári követként a szövetséges "massagétákat" felkereste, már kimondja, hogy ezek tulajdonképpen húnok, amikor azt írja: "Massagetas gentis nunc Hunnos kalousin" (10) és megismétli ezt a bizánci-perzsa háborúról adott beszámolójában is: "Massagetae, quos nunc Hunnae appellamus", viszont egy más helyen Attila hunjait nevezi massagétáknak "Attilam Massagetarum Scytharumque exercitu armatum adversus Aetium processisse". Menander a 6. szd.-ban már a "turk" néppel azonosítja az ókori "szakákat" ("Turci, qui, antiquitus Sacae vocabantur"), Theophanes pedig a 8. szd. jól tájékozott bizánci írója így ír: "In Oriente ad Tanaim (Don) Turci tegunt, qui Massagetae antiquitus dicti sunt".

A felsorolt hivatkozások csak egy töredéke annak az ókori és koraközépkori adattömegnek, amely a "szkíta" népek és az "östörök" népek azonosságát mutatja, de akinek még ez sem elég, annak felhívjuk a figyelmét két furcsa körülmény rejtélyes negatívumára. Az egyik, hogy a szkíták, parthusok, sacák, massagéták, thyssagéták írmag nélkül, nyomtalanul eltűntek, mintha csak a föld nyelte volna el őket, a másik, hogy hosszú történetük, tetteik, városaik, uralkodóik ellenére sem maradt fenn a "szkíta", sem a "parthus" nyelvből egyetlen mondat és egyetlen sor írás sem.

Ilyen nevű népek a görögök fantáziáján kívül soha, sehol nem léteztek. Azok az ókori népek, amelyek ezeknek a helyén valóban éltek, a dáhok, avarok, húnok, úzok és szabirok, vagyis az u. n. "turáni" népek egyenes ősei voltak. Ókori nyelvüket "akkád", "hurri", "kald" néven tanulmányozza az a tudományos világ, amelyből a magyarok szinte teljesen

hiányzanak, annak ellenére, hogy ha van nép árja- Európában, melynek őseire alkalmazható a "szkitha" szó, mint "tudományos" megjelölés, ők - azok.

Az első hullám, amely a mezopotámiai szumir etnikai képletből keleti irányba vándorolt, (11), annak a népnek az őse, amelyet másfélezer évvel később, Kr. e. 1600 körül "dáh"-nak neveznek.

A nyugati-előázsiai és később mediterrán ókori források annak ellenére, hogy egyéni népvükön ezeket emlegetik az összes Káspi-népek közül legkorábban, ezekről tudnak legkevesebbet. Egyéni népi életük első másfélezer éve során ezek kerülnek a szumir rokonságból legkeletebbre, ezek esnek az ókori nyugat figyelő szemétől legtávolabb, hisz hazájuk a Káspi-tenger keleti partvidékének északibb szakasza és az Aral-tó között elterülő terület és innen folyik szét etnikai állományuk a Kr. születését megelőző másfél évezred folyamán Belső- Ázsia és, a Kaukázus fölött nyugatnak kanyarodva, a mai Dél-Oroszország és Közép-Európa felé. Mivel tevékenységük Belső-Ázsia felé irányul, keleti szomszédaik, a kínaiak jobban ismerik őket, értesülések felőlük így inkább ókínai feljegyzésekben vannak, amelyek "Tahi", Tiao - tchi, Tavon, Tayue neveken emlegetik őket, szemben a nyugati forrásokkal, amelyekben "Dah", "Daha", "Dá", "Dac", "Taoch", tochar, táh, tahó és talán "Dák" neveken emlegetik őket.

Nevük minden jel szerint a szumir "dag, tag" szóból ered, amely kétkezes baltát, csatabárdot jelent (v. ö. magyarban a "tagló", letaglóz szavakkal)' (12).

Hogy ők lehettek a legelső kelet felé elvándorló szumir hullám, azt legtávolabbi elhelyezkedésük mutatja, a későbbi hullámok szorították őket fokozatosan a Káspi-tenger túlsó oldalára. A kelet-ázsiai turáni fajú népeknek mandzsuk, ajnuk, (koreaiak), jakutok, ósjapánok - talán ők voltak az ősei. Sőt aligha járunk messze az igazságtól, ha az ókori kelet-európai "szarmata népek" magját és irányítóját jelentő lovas-népben a dákokat sejtjük. Mindenesetre az út a káspin-túli térből a déloroszországi síkságra olyan közvetlen és olyan egyenes, hogy ezer éven keresztül minden "turáni" nép ezt használta.

A földrajzi elhelyezkedés tanúbizonysága szerint a Káspi-mediterráneumba érkező második szumir-fajú hullám az a vándorló csoport volt, amelyet ma legáltalánosabban "avar" névvel jelölnek.

Ezekről már - különösen a Kr. e. 5. évszázadtól - vastkos köteteket megtöltő adatunk van. A káspi-mediterráneum ókori népei közül ezek teremtették meg a legmagasabb civilizációt. Előbb a Káspi-tenger déli partvidékének régiójában helyezkedtek el, majd a későbbi hullámok keletebbre szorították ezeket is, és az Aral-tó déli térségében, a két nagy folyó, az Oxus (Szír-Darja) és a Jaraxes (Amu-Darja) "Etelközében", egy második "Mezopotámiában" (13) alapították meg híres birodalmukat, az "ezer városú" Baktriát' (14).

Nevük kétségtelenül szumir bázison nyugszik ("ab" annyit jelent, mint "építő", "ur" pedig "vár", erőd, katona), városépítő civilizációjuk a Káspin-túli tér klasszikusan lovas-állattenyésztő, belső-kontinentális világába szinte egyedülálló, civilizációjuk tipikus "parti"-civilizáció.

Az "építő" nép neve fantasztikus torzításokban és változatokban jelenik meg másfélezer év adatainak tömegében. Nevezik őket "abaroknak", "abaorteknek", "obares"nek, "ibaroknak", "obor"-nak, "oborden"-nek, "obernita"nak, "hobordanae"-nak, "var"-nak, "aparni"-nak, "parni"nak, "par"-nak, de a legfantasztikusabb torzítása a nevüknek a rónaiaktól eredő "parthus" elnevezés.

Számtalan városuk, kiterjedt folyami és tengeri hajózásuk két nagy folyójukon kívül az Aralon és Káspi-tengeren, külkereskedelmük a Káspi-környéki népekkel s a Káspi-tenger kiterjedt folyóvidékeivel messze fel a Közép-Volga, a Jajk (Ural folyó) térségéig millió és millió négyzetkilométerre hordja szét koraókori kultúrájukat s akkoriban még szinte tiszta ószumir nyelvüket.

A múlt században "finn-ugornak" elnevezett volga-uráli ősnyelvekbe valószínűleg rajtuk keresztül került az a jelentős szumir deposit, ami ezekben a nyelvekben kimutatható s ami a szumir eredetű magyar nyelvvel való "rokonság" kimondásának alapjául szolgált, de valószínűleg tőlük tanulták el ezek az ősnépek a "jellegzetes" őssugor település-formát, az orosz archeologia által "gorodiscsé"nek elnevezett kis földvárak építését is, amelynek a jellegzetes koraközépkori avar gyűrűváraknak ősi és primitív rokona.

Mivel a fenti őstörténeti megállapítások -a, sorok írójának tudomása szerint még soha, senki részéről el nem hangzottak, a "merész hipotézis" vádjának megelőzésére, az előadó formát megszakítva, a fentiek nyelvi bizonyítékainak s azok szemantikus összefüggéseinek legalább egy részét fel kell sorolnom, noha ezek kellő kifejtése külön, terjedelmes tanulmányt kíván.

1. Különösen a magánhangzók fonetikai értékének megállapítása bizonytalan, mert sok ókori írásrendszerű a magánhangzókat nem is jelzi. Méginkább növeli a nehézségeket az a tény, hogy ezek között a nyelvek között a Kr. e. első évezred kezdetéig egyetlen "árja" nyelv sincs (ezek a nyelvek a perzsa források feltűnéséig mind részben turáni, részben sémi nyelvek) márpedig szövegfejtéseket csaknem kizárólag árja nyelvű és nyelvérzékű angol, német, francia tudósok végeztek, akik természetszerűen árja nyelvkonceptióból kiindulva próbálták ezeket a szövegeket fonetikailag, ortográfiailag modern betűkkel átírni és árja nyelvre lefordítani. A turáni csoportba tartozó nyelvek szövegeid magyar és török, a sémi nyelvekét pedig arab és zsidó tudósoknak kellett volna literálni, szófejtetni is. Az, hogy igen sok adaléknak (főleg neveknek) görög ellenpárja is megvan, csak növelte a zavart, mert a görögök önkényesen görögösített neveket adtak mindennek és mindenkinek, s a rómaiak a görög példát mindenben követték.

2. Azt, hogy a Káspi- környéki népek azonos nyelvet beszéltek nemcsak az ókori kútfők állítják egyöntetűen (Herodotos, Strabon, Plinius, Jordanes, stb), hanem ezt mutatja az is, hogy ezeknek a népeknek a leszármazottai mind nyelvrokonságban vannak egymással. Mivel az u. n. "őstörök" nyelvcsoport minden tagjának nyelvében tisztán kimutatható a közös szumir alap (a magyarban is) fenti állítás teljes egészében bizonyítható, de az is, hogy ez a közös nyelv az ó-szumir nyelv volt.

3. Herodotos Historiarum. Liber VII.

4. Strabo: De situ orbis, Lib. XI.

5. Plinius (Maior) : Historia Naturalis, Lib. VI.

6. Curtius: Historia Alexandri Magni Lib. VI. c. 3.

7. Strabo: i m. Lib. XI.

8. De Urbibus etc.

9. Justinus: Epitome Historiarum Lib. XLI. c. 1.

10. Procopius: De Bello Vandalico. (Procopius azt is tudja, hogy a hun népnek két nagy

ága van.)

11. A "szumir etnikai képlet" kifejezésünk vonatkozik az u. n. akkádokra is, akik a mezopotámiai síkságot kelet felé lezáró Elámi-hegyvidék lakói és szintén szumir-fajú nép. A Káspi-régióba elvándoroltakhoz ezek esnek közelebb, s valóban, az őstörök nyelvek - a magyar is - közelebb állnak az "akkádhoz", amely később szemita beütésen esett át, mint a kései szumirhoz.

12. A "Dag", "Tag" név sok ázsiai földrajzi névben megvan. Egyébként a szumir harci bárd - később kultikus eszközzé is átalakulva csaknem minden szumir alapkultúrájú népnél megvan. Megvolt pl. az etruszkoknál is, mint kultikus szimbólum is, Tőlük vették át, mint a végrehajtó hatalom szimbólumát, a vesszőnyaládba kötött bárdot a rómaiak is, akiknél a lictorok jelvénye (fascies) lett. Ilyen ókori eredetű bárdot egyébként a Kárpát-medencében is találtak, ahol Kr. e. az 5. század táján "szkithák", sőt ezek előtt egy hasonló fajú és kultúrájú nép - "preskithák" - éltek. Ezek nagyon könnyen lehettek a "csatabárdos nép", a dákok, sőt éppen a tiszántúli dákok. A "dákok" a "trákok" (türák- török, türk) rokonai, de hogy a trákokkal együtt milyen faj és nyelvű népek voltak, nem tudjuk. Mivel pedig a nyelvüket nem ismerjük, mint minden említésre méltó ókori népet, amelynek hovatartozása kétes, besorolt az európai történettudomány "árja" népnek, néhány fennmaradt trák és dák szó alapján, amelyek, mint szumir kölcsönszavak, megvannak az árja nyelvekben is. Természetesen e sorok írójának nincs semmi olyan nemzeti, vagy személyi ambíciója, amely a dákokkal kapcsolatos, felőle lehettek árják is. Még kevésbé óhajt a dák-dák népnevek feltűnő fonetikai hasonlóságából és egy Duna-vidéken kiásott csatabárdból "mecklenburg-priegnitz-i" stílusú hipotézist felállítani, mivel azonban dák származékok kerültek a Fekete-tenger vidékére is, kerülhettek tovább is, a Kárpát-medencébe is, meg a Havasalföldre is, s dák néven lehetnek a Duna-Tisza vidék "ismeretlen ókori praeszkiták népe" is éppúgy, mint ahogy a "trákok" is lehetnek "törökök". Xenophón "Anabazisában" a "makarok" és "szkíták" "szomszédságában", a Fekete-tenger környékén, "taochi" népről beszél a 4. században Kr. e.

13. Mezopotámia folyóközt jelent, és ez a formáció, talán ősi hagyomány alapján, talán gyakorlati okok miatt, különös vonzást gyakorol a szumirfajú népekre. A Tigris-Eufrát, az Oxus-Laxartes, a Kur-Araxes, a Don-Dnyeper, a Duna-Tisza, mind kettős folyórendszerűek, "mezopotámiák" és minden ilyeneken következetesen szumirfajta "turáni" népek telepednek meg.

14. A "Baktria" nevet természetesen később adják ennek a birodalomnak idegenek, annak Baktra nevű fővárosáról, melynek eredeti ősi avar neve "Zarasz"-ba volt. (Az Oxus hasonló nevű mellékfolyója partján, a hasonló nevű hegy közelében épült). Egy másik sokat emlegetett városa Bálk, Baalkh volt (ez volt a napimadás kultikus központja), de volt pl. "Derbent" nevű (Vaskapu) erődrendszerű itt is, mint a Kaukázus keleti végén.

Jelen munka negyedik fejezetében vázlatosan nyújtott s éppen ezért csupán csak elnagyolt szumir- magyar nyelvi azonosságok felsorolása során nyújtottam némi analízist az "igar" szóról, amely körülkerített lakóhelyet, telepet, "várost" jelentett ószumirban. Bemutattam a szó "város" értelemben való roppant időbeli és térbeli kiterjedését az ószumir Ékur-tól a magyarországi (és csehországi) Egerig, meg Győr-ig, amelyek a Magyarországon hét különböző megyében található Eger-eken, és a Kárpátaljától a nyugati s déli határszélekig tizennégy helyen található Győrökön kívül a két szó több, mint hatvan egyéb falu- és városnév változatával együtt avar alapítások és a szumir "gar", "kör", "kerít" alapjelentésével függnek össze és "kert" és "garád" szavainkat éppúgy idézik, mint az örmény "kerta" s a szláv "gorod" szavakat, mely utóbbi a szumir "gar" szó s a "turáni" -d kicsinyítő képző kombinációjából állt elő. A "gar" bázis megvan a "finnugor" nyelvekben is éppúgy, mint a körsánccal körülvett tipikusan "avar" lakótelep is.

Ezt kiegészítem egy másik ószumir építészeti szóval is. A szó éppúgy jelentett nagyobb épületet, mint ahogy jelentett várost is. Ószumir alakja "ékal", akkád-asszír formája "ékap". Alapjelentése "erős épület", (v. ö. "kál", erős, első, előljáró, elsőszülött, előkelő), nagy épület, erőd, palota. A szó Eurázsia minden nyelvbe belekerült. A héber "óhel" (amit nem helyesen fordítanak "sátor"-nak) éppúgy innen származik, ahogy innen ered a latin "schola", a francia "école", a school, a Schule, a szláv "oskol" is, de innen származik a magyar "akol" szó és annak összes turáni testvérei is.

Ez a szó megvan szamojédben, s ez az "igl", vagy ahogy az angol spellingben nemzetközivé vált "iglo", amely szamojéd kunyhót, családi szállást jelent. A Kr. e. 2. évezredben az egyébként a "finnugor" csoporthoz tartozó szamojédek még a Közép-Volga vidékén laktak s onnan szorultak észak felé jelenlegi telepvidéjükre, a sarkvidékre.

Ez a nép, amely körülbelül Kr. e. 1000 óta a sarkvidéki övben él a tipikusan mezopotámiai "ékal", "écall" szót az ő tipikus "iglu"-jukat csak közvetítés útján kaphatta s ennek a közvetítésnek a Kr. e. 1000 előtt, a Kr. e. 2. évezredet jelentő időben kellett megtörténnie s ez a közvetítés csak a Káspi-tenger - Volga útvonalon történhetett. Ennek a szamojéd "iglunak" van egy Kárpát-medencei fonetikai testvére s ez - Igló, amely a feltűnő név után ítélve, úgy látszik szintén avar alapítás, mint ahogy pl. Miskolc is az. Bars, Bors, Miskolc, Örösur avar nemzetségek voltak. Végül pedig Igló a Cseh-medencében is van, márpedig a Cseh-medence szintén az avar birodalomhoz tartozott. Ha valaki megnézi a térképen, hogy mekkora távolságra van Mezopotámiától az északi sarkkör, nemcsak a szumir kultúrkisugárzás roppant földrajzi méreteiről nyer képet, hanem az is cáfolhatatlanná válik a számára, hogy ez a kisugárzás csak a Káspi-Volga és Káspi-Jajk közlekedési vonalon át történhetett Kr. e. a 2. évezred folyamán s mivel a Káspi-mediterráneumban építő, "vízi" nép csak az avar volt, s a "parni"-k híres hajózási képességéről vannak is ókori adataink, a közvetítők ósavarok kellettek, hogy legyenek, a nép, amely kiépítette az ókorban az "ezervárosú" Baktriót. A "finnugor" nyelvek magyarral közös alapanyaga származhatik pl. innen is.

Az avar kultúrkisugárzás természetesen nemcsak észak felé hatott. Behatolt Indiába (amely akkor még nem volt "India") éppúgy, mint ahogy a tőlük délre-délnyugatra, az "Indiai"-óceán és a "Perzsa-öböl" térségében élő ósperzsáknak is ők adnak civilizációt, kultúrát, vallást (napimádás), prófétát (Zoroaster), sőt talán nevet is (aparni, parni, parszi, perzsa) (15).

A szanszkritban és az ós-indiai kultúrában éppúgy megtalálhatók a szumir elemek, mint a perzsában és a finn-ugor nyelvekben és ezek az elemek nem "kései-szumir", hanem korai szumir elemek.

Mindenesetre ez a nagyarányú, roppant teret besugárzó s valóban történelemformáló Káspi hajózás, külkereskedelem és kultúrkisugárzás, amely tárgyi és nyelvi maradványokban az Indiai-óceántól a sarkvidékig mindenfelé otthagya nyomait, világtörténeti szempontból összehasonlíthatatlanul súlyosabb és fontosabb valami, mint a "mecklenburg-priegnitz" "külkereskedelem" és germán "kultúrkisugárzás". Mégis, ez utóbbinak akadt művelője a német történettudományban és obskurus és kérdéses és jelentéktelen volta ellenére is benne van minden nagyobb ókortörténeti műben - a magyar művekben is - de a Káspi-ősnépek koraókori tevékenységével nem foglalkozott senki. A magyar tudományos világ sem.

Az ósavarok vallása a szumir vallások egyik változata. Az égitestek, főleg a nap a Természetfeletti Lény megjelenése náluk, aki a fényben (napsugár, tűz) jelentkezik és akit "Tonuz", "Tanuz", "Ten-iz", "Iz-ten" (iz szumirban tűz) néven tisztelnek (16). Papjaik a "mágusok", s a főmágus székhelye Bálk. Fővárosuk az Oxus egyik mellékfolyója mentén kiépült "Szárz-ba" volt, amelyet aztán jóval később, idegenek neveztek el Baktriának.

A Kr. e. 2. évezred folyamán Előázsia nyugati részében birodalmak alakulnak és dőlnek meg és politikai hegemoniák, (Larsza, Babel, Kasszu birodalom, AsszírIA) változtatják-cserélgetik egymást anélkül, hogy ez az avarok Káspin-túli birodalmának életét lényegesen befolyásolná. Egyébként, a tőlük dél-délnyugatra lakó és általában "árja" (a valóságban erősen kevert fajú képlet) népnek tekintett perzsa törzsek kivételével rokonfajú népek veszik őket körül. Főlényükkel szemben az első komoly rivális Kr. e. 900-800 táján jelentkezik nyugat felől egy rokonnép, a nyugat-káspi régióban egy egyre erősödő birodalmat kiépítő mada (17) nép személyében.

Az avar birodalom történetét a Kr. e. 8., 7. és 6. századok folyamán a "méd" imperializmussal vívott küzdelmek töltik ki. Mikor aztán Kr. e. 550 körül a médekkel szemben addig alárendelt szerepet játszó "árja fajú" perzsák kerekednek felül úgy, hogy az utolsó szuverén mada uralkodónak, Isztuviknak trónját és életét perzsa származású veje, Kurás (Cyrus) egy hálátlanul kitervelt palota forradalom során" elveszi és a méd birodalom polgári és katonai kulcspozícióiba perzsákat ültetve "Médiát" átalakítja "Perzsiává", az avar birodalom helyzete még nehezebbé válik s az ősi birodalom rövidesen perzsa uralom alá kerül.

A perzsa-korszak két évszázadon át tart. A rövid ragyogás után, amely még a szilárdan lerakott mada alapoknak köszönhető, olyan ütemben és mértékben hanyatlik le az asszír birodalom csódtömegével óriásivá nőtt államkolosszus, amelyen ütemben és mértékben válik "perzsa" stílusúvá. Az egyre korruptabbá váló birodalomra Nagy Sándor méri az utolsó halálos csapást egy három éves (334-331) háborúban, amelyet a perzsa urak elleni felkelések segítenek győzelmes befejezéshez, és a Baktriába menekülő utolsó perzsa uralkodót a felkelő avarok verik agyon. A felszabadítóként üdvözölt Nagy Sándor azonban kirabolja Baktriát is és a perzsa uralom macedón zsarnoksággal cserélődik fel. Nagy Sándor kalandos műve azonban kérészetű alkotás. Korai halálával (323) hódítása szét esik satrapái kezén, sőt, a macedón uralom darabokra hullott állapotában is mindössze 48 esztendeig marad fenn.

A macedón pünkösdi királyok elkergetését az avarok indítják el az ókori történelem legnagyobb arányú szabadságharcával, melyet mondai ködbe vesző szabadsághősüknek, Arszáknak (18) vezetése alatt vívnak meg s amelynek eredményeképpen nemcsak függetlenségüket nyerik vissza, hanem az általuk felszabadított Perzsia és Örményország is birodalmuk csatlósállamává lesz.

A poraiból megélemedett avar főnix új, hatalmas birodalma, Aparda, vagy Párda egy újabb szótörzítással "Parthia" néven vonul be a történelembe Kr. e. 275-ben s ezen a néven él ötszáz éven át, sőt a köztudatban máig. Történetének utolsó három évszázadát (Kr. e. 54-től Kr. u. 250-ig) a római imperializmus elleni meg-megújult védekezés tölti ki, amely a Kr. u. 3. évszázadra megfosztja elő- ázsiai területeitől. Ettől kezdve egykori Aral-vidéki területére visszazugorodva, még további három évszázadot ér meg, amikor, Kr. e. 559-ben a Közép-Ázsiában kialakult, szintén turáni Kök-türk birodalom (19) vonja uralma alá mintegy fél évszázadra (ennek a támadásnak következtében vándorol el az avar birodalom egyik népe, a kúnok, avar-kúnok, vagy vár-kúnok Dél-Oroszországon átvonulva a Kárpát-medencébe, ahol, Baján nevű kagánjuk alatt megalapítják a kárpát-medencei "avar" birodalmat Kr. u. 568-ban).

A kök-türk birodalom összeomlása után a velük együtt felszabadult szomszédnépekkel, úzokkal, fehér hunokkal alapítanak még egy utolsó birodalmat (Kosán birodalom) amely aztán majd Dzsingisz kán tatárjainak esik áldozatul néhány évtizeddel ami "tatárjárásunk" előtt....

A harmadik nagyobb szumirfajú elvándorlási hullámot az a kategória adja, amelyet később

majd egy időn át masszagétáknak fognak nevezni a görögök és a rómaiak; amíg rá nem jönnek, hogy saját igazi nevükön ezek - hunok. Nevük, húr, chun, kún, szumir szó, amely annyit is jelent magyarul "farok", meg annyit is, hogy "fényes" (talán díszül, meg rangjelzésül használt lófarkaikról, vagy esetleg öltözködésre használt állatbőrei farkairól (kacagány) nevezték őket így a többiek, vagy talán pompaszerető uralkodóikról). Egyiptomi feliratokon "unni", "unut", kínai torzításokban "hiungu" formában jön elő a nevük. "Massagéta" nevük a görögök felelőtlen és lelkiismeretlen "görögösítésének" iskolapéldája (20) Hívják őket "khionit"nak is.

Mint az első két hullám is, ezek is először a Káspi-vidék délnyugati részében helyezkedtek el, míg az utánuk következő hullám közéjük ékelődve két csoportba nem vágta, őket. A nagyobbik fele a kategóriának továbbsodródhatott a Káspi-tenger túlsó oldalára, ahol az ősdákok és az ősavarak között szorított helyet magának úgy, hogy az egyiket kissé északabbra, a másikat meg délebbre nyomta, a kisebbik fele meg az innenső oldalon húzódott északabbra és az egyre inkább szétterjedő Szubartu népeinek világában helyezkedett el, ahonnan, évezredek szaporodás után, a Kr. e. 2. évezredet lezáró évszázadok óta meg-megújuló idegenfajú - asszír, hettita, arám, perzsa - inváziók nyomására a szabirokkal együtt újabb és újabb elvándorló rajokat bocsát a Káspi-tenger északi, volgai és jarkvidéki régiójába, ahonnan egyrészt nyugat felé (ezeket fogja a 19. szd. európai történettudománya "szkítáknak" nevezni), másrészt Belső-Ázsia felé terjednek szét (ez utóbbiakat fogja a 19. szd. európai történettudománya "alacsonyrendű, barbár ázsiai nomád hordáknak" nevezni), ahol dákok rokonaikkal és szabir törzsekkel együtt hol óriási lovas-birodalmakba tömörülve, hol ismét kisebb-nagyobb törzsi szövetségekre szakadozva élnek Kína nyugati és északnyugati szomszédságában.

15. A perzsák eredete és kiléte tisztázatlan jelenlétük a tipikusan "turáni" etnikumú térben, rejtély. Talán a Kr. e. 1770-1760 körül Elő-Ázsián déli irányban végigvonuló "hatti" népnek, vagy azok egy részének utódai voltak (a "hatti" és a "hettita" nem ugyanaz), akik a hattit invázió során azon a vidéken rekedve avar hatás alatt civilizálódtak s a Kr. e. első évezred derekán a "madákkal", vagy médekkel olvadtak egy néppé össze. Történelmi szerepük a médekkel való összeolvadásuk után, Kr. e. 550 körül kezdődik.

16. Mind az "iz", mind a "ten" szavak őszumir szavak. Felhívom az olvasó figyelmét, hogy a Kr. e. évezred folyamán a legjellegzetesebben "szkitha" tért jelentő Meotisz-vidéknek összes nagy folyói a "Ten", "Teniz" (Tan, Tanuz) istenneveket viselték. Az ókorban nem pontosan ismert és a Ptolomeus térképen helytelenül jelölt Don folyó (a térképen a Don alsó folyása a Donyecel folytatódik) "Tanais" neve a "Ten-iz" név torzítása, amelynek későbbi, szláv torzítású megfelelője a "Donyec". A Don neve minden valószínűség szerint egyszerűen "Ten", vagy "Tan" volt. Ez a "ten" egyébként benne van a "Dnyeper" (D-n - ten) és a Dnyeszter (D-n-ten) folyónevekben is sőt a Dnyeszter tisztán felismerhető Tenistar (az "Iz-tar" egyébként a Duna "szkitha" neve). A Don, Donyec, Dnyeper, Dnyeszter mellett a tér ötödik nagy folyójának a "Bug"-nak a neve is "szkitha" név. A vizek istenasszonyaként tisztelt és egy nimfa-szerű tüneményekkel képzelte Begő eltorzult neve ez (aki az etruszk mítosz szerint az egyik szent könyvnek (Libri Fulgurales), sugalmazója volt s akinek a neve latin közvetítéssel "Begoe" Vegoia, Vecui formában maradt fennln (a "b" és a "v" könnyen váltják egymást, v. ö. Basil-Vazul, Valentin.-Bálint stb.). A Búg folyónév, éppúgy, mint a kárpát-medencei Béga és a Vág folyónevek is ennek a vízi istennőnek a nevét viselik de rá kell mutatnom arra is, hogy a folyók és mocsarak legjellegzetesebb állatának neve magyarban - béka. A felsorolt s valóban ősrégi folyónevek részben dákok, részben avar eredetűek (Vág).

17. A nem görög és római hanem elő-ázsiai forrásokban és földrajzi nevekben nem "méd", hanem "mada" (örmény forrás szövegekben "médj", "médz" formában jelenik meg a szó mutató, hogy a "d" valami különös zengésű hangzó volt) néven megjelenő nép neve

legelőször Kr. e. az 1700-as években vetődik fel ékírásokban olyan formában, amelyet "mita" (többes számban "mitanni") szóval literál - aligha korrektül - az ókortudomány, amikor is ezek Közép-Mezopotámiában alapítottak a Hamurápi-féle első "Babilonja" összeomlása után, egy nagy szerepet játszó birodalmat az ugyanakkor Babilon helyén alakult "kasszú" birodalom szomszédságában. A 19. század európai történettudománya természetesen a "médeket" is az "indogermán" népek sorába iktatta, csak később derült ki, hogy szumir fajta "turáni" nép volt, éppúgy, mint az ezer évvel korábbi "mita". Mikor ugyanis Tusratu mitanni király sógorához, IV. Tutmozisz egyiptomi fáraóhoz intézett egyik levelét felfedezték és kiderült, hogy annak nyelve csaknem azonos a bogházközi "hurri" nyelvű okmányok nyelvével és mind a két nyelv a szubartuiak által beszélt szumir nyelv egy-egy válfaja, bebizonyosodott, hogy az egyiptomiak által egyébként Nah-ur-in névvel nevezett "Mitanni" népe éppúgy nem "indogermán", mint a hurri" sem az. Ezeknek a mitanniaknak egy része valószínűleg asszír nyomás elől húzódott kelet felé Kr. e. 1000 körül, arra a területre, ahol azután, Kr. e. 900--800 körül a "mada" (méd) birodalmat találjuk. A "mita", "mada", "médz", "médj", "méd" népnevek feltűnő fonetikai rokonsága egyazon népre mutat.

18. Arszak származása Justinus szerint tisztázatlan, az örmény kútfők szerint viszont hun királyfi volt, aki a hun haderő segítségével szabadította fel a rokonnépet. Az u. n. "nisbisi oszlopon" talált királylajstrom Arszak nevével kezdődik, ez az oszlop azonban 700 évvel későbbi korból való, A név valószínű nem is tulajdonnév hanem méltóságnév farszak - ország uraság) s ha így van, Arszak igazi személyneve ismeretlen. Négy "fia", vagy megbízottja a hunok, avarok, perzsák és örmények királya lesz és négy, egymással rokon dinasztiát indít el, amelyeket a történelem "arszacid" dinasztiáknak nevez.

19. A kék-törökök (kék-törökök vagy "mennyei törökök") valószínűen a koraókorban Ázsiában szétterjedt dáh-hun- szabir elvándorlások leszármazottai akik Isztemi (a bizánci kútfőkben Dizabul) nevű kagánjuk idejére már akkorra birodalmat hoznak össze, hogy Isztemi már az egykori hun császárok "tanh" címével övezi fel magát Kr. u. a 6. században. Nyelvüket és írásukat az Orkhon-vidéki feliratok őrizték meg s ez a nyelv és írás a bogházközi okmányok nyelvével s írásával nagymértékben egyezik, de egyezik az "Atila kincsének" nevezett nagyszentmiklósi lelet aranyedényeibe vésett rovásírással is, amelyet nemrégiben olvasott el a kiváló magyar orthográfus, Pataky László (a 23 darabból álló aranyleletből 14-en van írás, összesen 36 szó, főleg méltóság- és személynevek, mint pl. Béla, Kiskán, Gelse, Csobánc, Tenyő, Senyő, Kenéz, Besenyő, stb. A kincs valószínűleg avar eredetű s a szavak megvannak a magyarban is: A bogházközi, Orkhon-vidéki és nagyszentmiklósi írásrendszerűek és szavak rokonsága roppant jelentőségű a turáni népek őstörténete szempontjából. A bogházközi (Kisázsia) írások keletkezési ideje a Kr. e. 2. évezred utolsó századai, az Orkhon feliratoké Kr. u. a 4-ik-6-ik évszázadokra tehető a nagyszentmiklósi lelet pedig a Kr. u. 7-ik-9-ik századból való.

20. Az ókori görögök önkényes hellenizálásával szemben a panasz és szemrehányás nem új keletű. Már ókori nem-görög tudósok is kifakadtak miatta: Josephus Flavius római zsidó történetíró pl. ezt írja erről a Kr. u: i első. évszázadban: "Porro gentium, quaedam adhuc servat derivatum a suis conditoribus appellationem, quaedam etiam mutaverunt ... Graecis potissimum talis nomenclaturae autoribus. Hi enim posterioribus saeculis veterem locorum gloriam sibi usurpaverunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, tamquam ad suum jus attiret... nomina ista gentium decoris causa in Graecorum formam mutari ad aurium voluptatem" Antiquitatum Judaicarum, Lib. 1., c. VI és VII). A görög hamisításoktól ma már lehetetlen ókori ismereteinket megtisztítani.

A hun ősnép Káspin túlra került részének leszármazottai az a nép, amelyet kétezer évvel később "fekete hunoknak", cidarita, vagy eftalita hunoknak fognak nevezni.

Ezek a hunok jelennek meg egyiptomi feliratokban "unni", "unut", . Dárius Hystaspes persepólisi feliratán "hunut" néven.

A Káspi-tenger innenső oldalán északnak, a Kaukázus irányában előnyomuló rész leszármazottai, Herodotos 1500 évvel későbbi "massagétái" a fehér hunok (21). Egymást követő hullámokban, szabir rokonaikkal együtt, vagy őket nem sokkal megelőzve ezek távoznak a Kaukázus és a Káspi-tenger közötti kapun át észak felé. Ezeknek egy része a mai délorosz síkságot árasztja el, másik fele pedig keletnek fordulva az Ural-Altáj-Bajkál-Aral közti térben fog a már előbb idekerült rokon "dákok" és ősmongolok világában elhelyezkedni a Kr. e. évezred derekát jelentő évszázadok során.

A szovjetorosz archeológiának a negyvenes évek eleje óta intenzíven megindult ásatásai egyre többet és többet közölnek ezekről a hunokról, akiket a kínai évkönyvek "hiungu" néven emlegetnek.

Ezek az Altáj-térben, a Bajkál vidéken és az Aral-tótól északra elterülő régióban folyó ásatások (22) a hunok itteni megjelenését - az eddigi feltárások eredményei szerint - a Kr. e. 6. századra teszik, pontosabban ebből a korból valók az első hun építkezések ebben a térben, a hunok tényleges megjelenését tehát valamivel előbbre, a Kr. e. a 7-ik századra kell tenni.

Az orosz archeológiai leletek summája egy oligarchikus hun "arisztokrácia" várközpontjai körül kiképződött territóriumok laza, "feudális" rendszerét mutatja, egy az őslakosságra rátelepedett s azt "kiszákmányoló" katonatársadalom uralmát, amely az ásatásokból kiolvasható adatok szerint, mintegy félezer éven át, tehát időszámításunk kezdetéig, a krisztusi évekig tartott.

Az ásatások földsáncokkal, vizesárokkaal körülvett, őrtornyokkal, megerősített kapubejáratokkal ellátott erődítmények maradványait hozták felszínre, amelyeken belül a várúr lakásán és a gazdasági melléképületeken kívül számos kisebb lakás is épült, amelyeket - az északibb Altájrégióban - egy központi kazánból, a föld alatt vezetett égetett agyagcsövek rendszerűén át központilag fűtöttek. A feltárt sírok fényűző temetkezésről adnak számot. A gerendavázzal bélelt sírkamrákat felszerszámozott lovak 6-8-10-14 - egész szekerek, és egyéb használati tárgyak veszik körül. A sírkamrákban, noha legtöbbjüket megbolygatva és kirabolva találták, háztartási és fényűzési cikkek, köztük sok kínai munka, volt a halottal együtt eltemetve (23).

Az archeológiai adatok és az egykorú kínai évkönyvek értesítéseinek összevetéséből egy feudális felépítésű monarchia képe bontakozik ki, amelynek a feje a tanhu (v. ö. a japán tenno - császár szóval), a főkirály a kisebb királyok felett. Néhány tanhu nevét ismerjük is. Motun tanhu pl. a Kr. e. 3. és 2. századok fordulóján a nagy Si-Huang-Ti császárnak, a Kínai Fal építőjének kortársa és ellenfele. A birodalom bukása Csitki tanhu uralkodása idején (Kr. e. 54-36 körül) következett be a Han dinasztiával újraéledő Kína megismételt háborúja következtében, amely után a hunság nyugat felé visszavonulva fokozatosan kiüríti ezt a területet. Kr. u. az első század végén a hunok már nyugati forrásokban jelennek meg a Volga- Észak- Káspi térben, vagyis ugyanott, ahonnan 6-7 évszázaddal korábban elszármaztak és az itt talált rokonaikkal, valamint a Kelet- Káspi-vidéki fehér hunokkal újra egyesülve alapítják meg azt a birodalmat, amely majd Attila halálával éri el legnagyobb kiterjedését.

A Krisztus előtti hun birodalom felől rendelkezésünkre álló kép egyelőre még hiányos és szakadozott, de ez a hiányos és szakadozott kép is sokkal magasabb rendű civilizációs és politikai fokot mutat, mint az egykorú "Európáé", amelyről a római kolonizációt megelőző korból csak vegetatív fokon álló életre mutató értesüléseink vannak.

A Káspi- mediterráneumba áthúzódó negyedik mezopotámiai hullám történelmileg az első háromnál is jelentősebb.

Ez a hullám immár nem is kerül át a Káspi- tenger túlsó oldalára, mint az első három - csak majd Kr. u. fog egy része átkerülni -történetét az a Káspi- Kaukázus- Fekete-tenger- Földközi-tenger által bezárt térben éli le, és szaporodása és szétterjedés során a Káspi- vidék déli terétől a kisázsiai sarokig mindenfelé felbukkannak különböző csoportjai a különböző időkben Kr. e. a 21. szd.- tól Kr, u. a 10. szd.- ig szinte szünet nélkül foglalkoztatva a figyelő világot. ősi nevük, amely számtalan torzulásban jelenik meg 3000 esztendő hosszú útján, szintén szumir, talán a legsumirabb valamennyi csoport között. "Assza" ez, amely lovat jelent (24) s valóban ez a nép, amelynek neve tucatnyi ókori és koraközépkori nyelven és féltucatnyi különböző írásrendszerrel leírva az átalakulások és torzítások legszélesebb skálájában fordul elő (25), a "lovak népe" s ez a nép ajándékozza meg az emberiséget a lovaglás és a lovas fegyvernem valóban korszakalkotó találmányával, amely éppolyan forradalmi változást hoz az emberiség életébe a Kr. e. második évezred elején, mint amelyet a vasút és a mozdony fog hozni a 19. szd.-ban, 4000 évvel később.

Itt most nem a ló megszelídítéséről és nem az igavonás bevezetéséről van szó, bár minden valószínűség szerint ezt is ez a nép végezte egy évezreddel korábban, Kr. e. 4. évezred végén, vagy a 3. évezred kezdetén -a ló és a kerék legrégebb ismert ábrázolása hatezer éves - hanem arról az összehasonlíthatatlanul fontosabb dologról, hogy az ókori emberiség átlagsebessége, a gyalogosé, a folyami bárkái és az ökörvontatásé egyaránt átlagosan 4-5 km. óránként évezredekken keresztül s a lovaglás feltalálásával ez egyszerűre a négyszeresére emelkedik és ennek civilizációs és főleg hadászati jelentősége szinte elképzelhetetlenül fontos történelmi faktor, s az emberiségnek modern civilizációja tetőpontján mély tisztelettel kellene állnia az előtt, amely a gyalog civilizáció lassan vánszorgó kora-ókori ütemét négyszeresére gyorsította.

Őelőttük a lónak lovaglásra való alkalmazása teljesen ismeretlen. Közülük való az, aki először próbál lóra ülni, az első és legrégebb eddig felfedezett ilyen ábrázolás szerint a ló farára, közülük valók azok, akik hosszú századok intelligens megfigyelései és erőfeszítései során rájönnek, hogy a futó lónak csak a derekán lehet megmaradni, a lovaglás helyes módja hát ez, ők munkálják ki egyre tökéletesebbé a nyeret, ők jönnek rá arra, hogy lovon harcolni csakis úgy lehet, ha a lábaknak támasztéka van s ők találják fel a kengyelt, amit nyugaton majd csak Kr. u. a nyolcadik szd. elején kezdenek használni az árja világban, szervezik a lovas harcost csoportokba, ők alakítják ki lovas harcmódot, a könnyű lovasságot, mint fegyvernemet, amely addig teljesen ismeretlen, hisz a ló vontatta harckocsi is csak a 3. évezred végén született meg szintén szumir világban.

A lovasság hadászati potenciája négyszeres sebességénél fogva négyszerese a gyalogságénak, amely elől szükség esetén könnyűszerrel elmenekül, de amely őelőle nem képes elmenekülni s a lovas ember harcászati értékét a gyalogossal szemben nem szükséges elemezni.

Döntő és korformáló ókortörténeti jelentőségénél fogva, negyedik hullámot jelentő új ősnép szerepének egy külön fejezetet kell szentelnünk.

IX. AZ ÚJ TÖRTÉNELMI FAKTOR: A LÓ

A lovaglás a Kr. e. 2. évezred elképzelhetetlen jelentőségű és az emberiség egész történelmét átformáló újdonsága, a maga korában olyasmi, mint a mozdony volt a 19. szd.-ban, vagy a jet- repülőgép a huszadikban.

A lovaglás és a lovasság megszületésének a szó szoros értelmében korszakalkotó hatását az ókori világképre mai ember el sem tudja képzelni. A "kentaur" a lovas harcosok megjelenését kísérő babonás félelem és rémület reminiscenciáinak mitológiai kicsapódása. A lovaglás, a tömeges lótenyésztés, a nyereg és a kengyel indítja meg Eurázsia üresen ásító, vízetlen belső tereinek benépesítését, az hozza az addig merőben ismeretlen lovas-civilizációkat létre, az emeli az addig juhtenyésztő gyalogos embert szarvasmarha tenyésztő lovas emberré. A lovaglás, nyereg és kengyel feltalálása a művelődéstörténet legnagyobb tetteinek egyike (1) és az emberi emelkedés egyik nagy lépése. A lovas ember hosszú időn át félelem és csodálat tárgya volt a 3. évezred világában, emberfeletti lény, leküzdhetetlen ellenfél, misztikus jelenség, hisz a lovaglásnak titkai voltak (sőt vannak még ma is) és a lovagláshoz és a lovas fegyvernemhez fűződő és a mai napig "arisztokratikus" reminiscenciák gyökere az ókori évezredek mélységéig ér, de ide nyúlik a gyalognépek meg nem magyarázott gyűlölete is a lovas népekkel szemben, amely, az árja történettudomány által felállított nevezetes faji és kulturális értékrendszerrel együtt. Úgy látszik "atavisztikus" örökség.

A lovaglást feltaláló és fokozatosan kifejlesztő, és a lovas fegyvernemet megteremtő és saját társadalmát ilyenre szervező Káspi-nép gyakorlatilag az ókori világ urává válik több, mint két évezredre. A katonai értelemben megszervezett lovas-társadalom a maga helyhez nem kötött mozgékonyságában új és "modern" elem a "vízi" civilizációjú ókorban, olyan jelentőségű korszakformáló folyamat a megelőzővel, az addigi princípiumokkal és formákkal szemben, hogy egy revidált modern történettudománynak az "ókort" előbb-utóbb "gyalogkorra" és "lovaskorra" kell osztania.

A lovaglás és a lovas fegyvernem megszületésének döntő hatása ugyanis nemcsak közvetlen és nemcsak az ókorra érvényesül. Ázsia benépesülése azzal a népelemmel és azzal az életformával, amit később "turáninak" fog jelölni a világ, a ló megjelenésével indul meg. Ez a népelem teremti meg a juh- és kecskenyájak társadalmával szemben a gulyák és ménesek társadalmait is, ez a népelem fogja két évezreddel később kiváltani azt az Európa formáló folyamatot, amit "népvándorlásnak" nevezünk. A mongol őslakosságú Ázsia nyugati és középső térségeinek "turáni" feltöltése a Káspi rezervoárból indul el (2) éppúgy, mint ahogy a Káspi-mediterráneum lovas rezervoárja határozza meg és formálja ki az u. n. ókor utolsó két évezredének elő-ázsiai történetét is, és a Kínai Birodalom sorsát éppúgy ez irányítja, mint ahogy ez pecsételi majd meg egy évezredes folyamat végén a Római Birodalom sorsát is. Szinte csodálatos, hogy a lovaglás s a lovas fegyvernem megszületésének és kifejlődésének elképesztő történelmi fontosságát a történettudomány még mindig nem vette észre, sőt, a föld belső térségeit meghódító és a folyópartok bilincset összetörő lovas ember nagy történelmi teljesítményének tiszteletteljes méltánylása helyett még mindig "ázsiai" hordákról, "nomád barbarizmusról", "turáni alacsonyrendűségről" beszél és ír.

Az első írásos értesítések - amennyiben az ékírásos adatok literálása és fonetikai rekonstruálása valóban helyes - "kasszu" néven emlegetik őket a 2. évezred első századaitól kezdve. Az utolsó szumir hatalmi góc megdöntésével az élre került akkád-sémi városban, Bábelben, Hamurápi korában vezették be a lóhasználat és a harckocsik új, modern találmányát és Hamurápi győzelme Larsza elaggott uralkodója felett, nem kis mértékben éppen ennek volt köszönhető. A lovakat Bábel a "kasszuktól" importálta azokkal a szakemberekkel együtt, akik a lovakkal és harckocsikkal bánni tudtak. Hamurápi és utódai feliratokban dicsekszenek lovaik és harckocsijaik számával - és ezek a számok, bizony szerény, háromjegyű számok, amelyek, mint Elő-Ázsia akkori "nagy hatalmának" vagyoni és hatalmi fokmérője, beszédesen mutatják a lovaknak és harckocsiknak roppant értékét, de mutatják azt is, hogy milyen kiváltságos lehetett a helyzete a drága és nagyfontosságú új intézmény "specialistáinak". Ezt nemcsak az új fegyvernem kiváltságos és csak a leggazdagabbakra és legfelsőbb rétegekre korlátozódó helyzete valószínűsíti,

hanem az is, hogy Hamurápi dinasztiájának bukása után a kasszuk kezébe kerül a Bábel feletti uralom és Elő-Ázsia nagy része feletti szupremácia közel hat évszázadon keresztül. Birodalmukat, amelyet ma általában Babiloniának nevez a tudomány, a kasszuk "Kur-teniz"-nek, "Teniz országának" nevezték. Az első kasszu uralkodó, Gandás, 1746-tól 1731-ig uralkodott.

Kurteniz-Babilon hatalmát és a kasszu dinasztia főségét félezer éven keresztül még csak kétségbe sem merték vonni Elő- Ázsiában és ennek az alapja a világtörténelem első és akkor még valószínűleg egyetlen lovasságában rejlő superioritás volt. A kasszu lovasság vérségi köteléket jelentő, törzsekre, nemzetségekre tagolt társadalom volt, amely Bábeltől északra, a Tigris és az Eufrát régiójában elnyúló termékeny alföldön volt települve és ennek a katona-tartománynak a központja a Zab folyó partján épült "Asszur" városa, alighanem a parancsnokság székhelye volt. Asszuron (szumirban "assza-ur", annyit jelent, mint "Ló-város") kívül voltak a térben más, kisebb alközpontok is. Az egykorú kútfők által felsorolt nevek közül minden kommentár nélkül megemlítenk kettőt. Az egyik városnév "Dabig", a másik "Paripa" (3). Hogy az ékírás latin betűs átírása, amelyet külföldi tudósok végeztek, helyes-e, nem tudom. A "Zab" folyónév -a folyót egyébként ma is így hívják - szintén egykorú kútfőkből való.

A "kassz" nép volt az egyetlen jelentékeny ókori nép, amelyet még a 19. szd. európai történettudománya sem volt képes bekebelezni sem az "indogermán", sem a "szemita" népek közé. A lóval való feltűnő kapcsolatuk is gyanús volt, ennél fogva "turáni" fajúaknak kellett lenniök, márpedig ez a faj "alacsonyrendű", nagy történelmi szerepe tehát érthetetlen volt.

Hogy van-e hát valóban szükség az európai történettudomány megállapításainak általános felülvizsgálatára és átértékelésére, ahhoz talán nem lesz érdektelen meghallgatni, hogyan summázza a kasszokról saját "indogermán" történettudományos álláspontját a Magyar Szemle Társaság kiadásában megjelent, Hóman Bálint, Szekfü Gyula és Kerényi Károly által szerkesztett "Egyetemes Történet" számos íróinak egyike, Dávid Antal volt szfv. könyvtáros, a magyar céhbéli történettudomány assziológiai reprezentánsa az első kötet 60. lapján:

"Időközben ugyanis Bábelnek a hatti betörés következtében gazdátlaná vált trónját egy Gandas nevű kasszu vezér kerítette hatalmába. Mivel pedig Bábel - hála Hamurápi organizációs képességeinek mint a birodalom fővárosa élt a köztudatban, Bábel birtokosának főségét a hatti pusztítás nyomán elalélt lakosság minden ellenállás nélkül elismerte. Ily módon Babilonia azoknak a kasszuknak hatalmába került, akik a Hamurápi dinasztia fénykorában csak mint alacsonyabb rendű munkák végzői - főként kocsisok és lovászok - szerepeltek Babiloniában. E kasszuk - gyér nyelvemlékeik tanúsága szerint - valószínűleg indogermánokkal kevert kisázsiaiak voltak. Fő fészük a Káspi-tenger szomszédságában lehetett, amely tenger bizonyára róluk nyerte ma is használatos nevét. A hódítók azonban nem jöttek olyan nagy számmal, hogy Babilonia sémi jellegét megváltoztathatták volna. Rövidesen fel is olvadtak a babiloni lakosságban... Az egyetlen komoly kulturális gazdagodás, amiért Babilonia a kasszuknak hálás lehet az, hogy velük vonul be nagyobb mértékben a ló használata Elő-Ázsiába. A kasszu uralkodók, bár több, mint félezer évig tartották magukat Bábel trónján, csaknem kivétel nélkül gyenge kezű s egészen jelentéktelen egyéniségek voltak... Hogy gyengeségük dacára is uralmon tudtak maradni, annak két okát látjuk. Az egyik az, hogy Elő-Ázsia egyéb népei ez időben maguk is annyira gyengék voltak, hogy örültek, ha őket nem háborgatták. A másik az, hogy abba az államszervezetbe sikerült beülniük, amelyet Hamurápi hozott létre. A valóság t. i. az, hogy nem ők tartották Babiloniát, hanem Babilonia őket".

Nem hisszük, hogy sok kommentárt kell főzni a harminc évvel ezelőtti magyar

történészvilág egyik reprezentánsának beszámolójához a népről, amely "kisázsiai" (a Káspi- tenger partján), amely 5000 évvel ezelőtt már "indogermánokkal keveredett" (4), amely olyan jelentéktelen mennyiségű és kapacitású volt, hogy gyorsan beleolvadt Babilonia sémi lakosságába már 3500 évvel ezelőtt, ezzel szemben egy tengernek adott a mai napig használt nevet, amelyet csak Elő-Ázsia népeinek 600 éven át szakadatlanul tartott aléltsága és egy 200 évvel előbb mások által létrehozott automatikus állami verkli tartott uralmon. (5) Ha egy ókortörténész, aki a 19. szd.-i árja történetírás tipikus képviselője, akkora szaktekintély, hogy egy 4 vaskos kötetet kitevő 3000 oldalas reprezentatív történeti mű írói sorába meghívják, nem tudja, vagy előítéletei miatt figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a lovat a Kr. e. 2. évezred derekáig a szumir civilizáción kívül sehol a világon, tehát sem Egyiptomban, sem Indiában, sem Kínában, sem a Mediterrán-medencében, sem pedig a későbbi Európának nevezett kőkorszakbeli árja területen nem ismerték és a lótenyésztés, a lovaglás és a lovasság létrehozása az ókor egyik korformáló történelmi lépése volt s így azt a népet, amelynek mindez köszönhető, az "alacsonyrendű munkát végző kocsisok és lovászok" kifejezéssel intézi el, akkor ehhez nincs kommentár.

A "kassz" nép természetesen nem olvadt bele Babilon városának sémi lakosságába, csupán az egyre inkább urbanizálódó kasszu dinasztia veszíti el fokozatosan személyes kapcsolatait a vidéken élő hadsereggel és az egyre jobban elpuhuló kasszu udvari környezetet lepi el és formálja át Babel gazdag sémi rétege. A hadsereg egyre kizárólagosabban saját vezetőire van utalva s a vezetés, mint maga az egész hadsereg is, apáról fiúra szálló intézmény. Azonkívül ez a hadsereg a kasszu uralom egyetlen bázisa az erősen szemita fővárossal szemben.

21. Ennek a "fehér" és "fekete" megkülönböztetésnek alig van köze a színekhez. "Fehér" északot, "fekete" délt jelent éppúgy, mint a "kék" keletit. Az égtájakat színekkel jelölték.

22. Karakol, Sibe, Pazyryk, Bas-Adar, Noin-Ula, (,Altáj-vidék), Ilmovoí Padi, Ulan-Ude, (Bajkál vidék), stb. kerültek elő eddig még meg nem fejtett "östörök" nyelvű szövegek is melyek a befagyott talajban megmaradtak.

23. A felsorolt adatok a jeles orosz archeológusnak, A. L. Mongaitnak "Archeology in the U. S. S. R." című orosz eredetiben, 1955-ben., angol fordításban, 1961-ben publikált könyvéből valók.

24. Az assza" szó az egész Eurázsiaiban szétterjedt. Ennek a származékai az "asinus", az Esel, az ass, a számár, a "huszár", az Árpádkor száz meg száz "aszó" helységneve, amely nedves rétet, kaszálót, lólegelőt jelent, sőt valószínűleg a mi "széna" és "kasza" szavunk is innen ered.

25. A szónak, mint népnévnek alakulására és az átírásokkal együtt járó torzításokra jellemző az itt következő és szinte elképesztő lista: assza, chasszu kasszu, chús, kuszán, kuszit, kuszita, asszír, osz, asz, osszet, uzzí, hayasa, assyr ghuz, kosszár, kazár, kusdi, kos, kosa, asz, gúz, ogúz és úz. A magyar "huszár" szó mellett a "csiszár" (chiszar) szó gyökere szintén ez. A szóhoz ragasztott -t végzések többes szám ragok, az -ir, ar, -ur végzések népnévet jelölő ragok (v. ö. kazár, magyar, onogur, asszir, bolgar, szabir stb.)

1. Kengyel nélkül lóháton utazni lehet, de harcolni nem, mert az ütéshez, verekedéshez a lábaknak támaszra van szüksége. Nyugat-Európában a kengyelt először Kr. u. 702-ben alkalmazza Martell Károly: Ebből a tipikusan "turáni" találmányból alakul ki Európában a "lovagság" intézménye és az Európát kiformaló és ezer éven át uraló "feudalizmus". A kengyel roppant történelem formáló jelentőségéről még senki tanulmányt nem irt, magyar tudós sem.

2. A japán "szamurai" szónak a "sumir" szóval való esetleges összefüggését szükséges volna vizsgálat alá venni.

3. Maspero i. m. 208

4. A "gyér kassu nyelvelmékekben" talált néhány "indogermán" szó (ami az "indogermán keveredés" merész hipotézisének egyetlen alapja) természetesen nem "indogermánoktól" került a kassu nyelvbe, hanem fordítva, ezek a szavak, ha nem csupán literális torzítások, a szumirból kerültek az "indogermán" nyelvekbe, de jóval később, Kr. e. 3000 az u. n. ind népvándorlás előtti idő a "germánok" meg, ekkor még kőkorszaki fokon vegetálnak valahol Jütlandban és Dél-Skandináviában. Az "indogermán" szavak, amelyekre Dávid utal, istennevek, pl. "Surias" (Dávid szerint az árja "sarja" szóból) "Sukamuna", "Donias". A "Surias" "Sa-ur-iz", természetesen éppúgy nem árja, hanem szumir szó mint ahogy a "Donias" is "Ten-iz", és "Kar-Donias" sem "Donias isten ligete", hanem "Kar-fen-iz" stb. (Lásd a 3. sz. függelék)

5. Hogy Dávid képtelen volt meglátni, hogy a kassza-dinasztiák bukását a lovas társadalom kiválása (Asszíria létrejötte Babel katona-tartományból) idézte elő, több, mint elkedvetlenítő.

A lélekben, erényekben és életformában egyre jobban eltávolodó dinasztia által magára hagyott és saját vezetőire bízott hadsereg egyre inkább saját belső életét védi saját zárt, ősi, vérségi keretei között, saját elhatárolt területén. Mindez a generációk cserélődése során szinte automatikusan fejleszti ki a különállás és az öncélúság életérzését a tömegekben és az autonómia becsúszását a vezetőkben. A folyamat természetes és egyáltalán nem áll egyedül a történelemben. Az erő tudomása és a testületi szellem elkerülhetetlen kibontakozása a császári Rómában másfélszáz évvel később majd éppúgy a légiók politikai terrorjához fog vezetni, mint ahogy ahhoz vezet majd háromezer évvel később az Ottomán birodalom kitűnő katonaszervezeténél, a janicsár testületnél is, pedig ezek nem is vérségi kötelékek.

Babel kasszu uralkodói egyre inkább engedményekkel kénytelenek biztosítani a kezükből kicsúszott hadsereg tényleges vezetőinek lojalitását s ezek az engedmények az autonómia állandó bővüléséhez vezetnek úgy, hogy a hadsereg, területében és tevékenységében egyaránt, hovatovább állammá válik az államon belül és a főparancsnok már-már szuverén, szinte társuralkodó aki tisztában van azzal, hogy királya ki van neki szolgáltatva. Ez a fejlődés gyors. Kétszáz évvel a kasszu katonakirályság megalapítása után az új lovasság már állam az államban s a lovas társadalom vezetőjének apáról fiúra szálló méltósága már politikai, sőt külpolitikai jelleget ölt. Katonai erejük birtokában ezek a katonai főnökök, akiknek mindenike a nevéhez kapcsolva viseli a valószínűen lovaskatonai minőséget kifejező asszur szót, egyre több gondot okoznak királyaiknak, olyannyira, hogy Kr. e. 1530-ban az akkori király, II. Burnaburiás -a név literálásának helyessége kérdéses már autonóm területnek kénytelen elismerni a katonatartományt és a parancsnok, IV. Puzur-Asszur már afféle fejedelem. Újabb másfél évszázad múlva, 1360-ban a király főhatalma ezen a területen már csak névleges és "Asszíria", mint önálló katonaállam, de facto már megszületett. Az ezidei főparancsnok, Asszur-uballit-ban, már szuverén uralkodók módján köt idegen államokkal önálló szövetséget, ami ellen a törvényes király csak annyira képes, hogy az idegen udvaroknál diplomáciai jegyzékekben tiltakozik.

A rohamosan bontakozó katonaállam névleges urát, a Babelben székelő királyt és birtokállományát egyelőre még nem bántja, de a Kurteniz katonatartománya mellett elterülő Mitannit hettita szövetségben már megtámadja, legyőzi és a hettitákkal megosztja a területén.

Katonai bázisának elvesztése után a kasszu királyságnak a napjai meg vannak számlálva s a kasszu uralkodót nemsokára szemita elemek forradalma távolítja el arról babiloni trónról, amelyen elődei több, mint félezer éven át ültek, és helyére szemita dinasztia kerül.

Az új, szemita vezetésű Babilonia szuverénitása azonban csak néhány évtizedig tart. Az "asszírok" megszállják Bábelt, elkergetik a szemita uralkodót s ezzel az egykori hűbérúr 1101-ben a volt vazallusnak, Asszíriának vazallusává süllyed. Ezzel lényegében a régi helyzet áll vissza, különbség csak a két városnak, Bábelnek és Asszurnak egymáshoz való viszonyában áll be, ami a birodalmi apparátus személycseréjét jelenti. A bázis, a politikai és hatalmi alap egy és ugyanaz, az új lovasság.

Az új centrum fénye, hatalma és gazdagsága mágnesként vonja magához a szemita elemeket, amelyek gyorsan ellepik az új fővárost s ezzel lényegében ugyanaz a folyamat indul el, ami a kasszu korban Bábelben lefolyt. A fényűző udvari életben, a városi elemekkel körülvéve most már az "asszír" királyok vesztik el közvetlen kapcsolatukat a hadsereggel, a különbség csak az, hogy ezt a már teljesen "janicsár-szelleművé" vált haderő általában nem sokáig tűri. A hadsereg lázadása a fényűzően élő, szemitákkal körülvett királyok ellen igen gyakori tünet Asszíria történetében s ezt legtöbb esetben népszerű, politikai ambícióktól is fűtött katonai főparancsnokok irányítják. Az eredmény a király, vagy ha a lovasság főparancsnoka nem rokona a királyi családnak, a dinasztia bukása. Az új király a haderő főparancsnoka lesz. Az ilyen uralmi változás mindig egy asszír hódítási periódust hoz magával, mert a főparancsnokból lett új király rendszerint vitéz és jó hadvezér is. Utódaiban azonban már megkezdődik a korrumpálódás, a városi polgári elemek befolyása s az előző dinasztia sorsa megismétlődik.

Az asszír nagyhatalom félezer éves története ilyen hódító katonakirályok imperialisztikus szakaszainak, ezt követő fényűző és költséges koroknak, végül lázadásoknak és uralkodó- vagy dinasztiacseréknek ismétlődő folyamata. Az igazi és döntő faktor ebben az asszír történelmi folyamatban mindig az új lovas haderő.

Az új lovas szervezet természetesen nemcsak az a mennyiség, amennyi annakidején Babilont "kasszu" néven meghódította s az idők folyamán önállósulva "Assziriává" alakult. Maga az új nép, a rezervoár ott él az Elám és a Káspi- tenger között s más új lovas törzsek és nemzetségek is hajtanak végre az idő folyamán a "kasszakra" emlékeztető vállalkozásokat (6). A kasszu birodalommal szomszédos "Mitanni"-nak is van lovassága, Kr. e. a 12. szd.-ban a Van- tótól keletre, az Urami-tó vidékén is alakul egy a forrásokban "Uzzi"-nak, más helyen "Hayasha" nak, ismét más helyen "Kum-uzz"-nak literált új katoná állam, sőt a hettiták kisázsiai birodalmába is kerül Mitanni bukása után egy ilyen új lovas-kötelék, de még az "asszír" katonatársadalom különböző kötelékei is leszakadnak és elvándorolnak másüvé olyan uralmi periódusokban, amely ezeknek a kötelékeknek nem tetszik.

Így az eleinte kizárólagos és szinte monopolisztikusan domináló kasszu- asszír lovashatalom mellé fokozatosan más lovas hatalmak nőnek fel, különösen attól kezdve, mikor Mitanni megdöntésével az ottani lovas társadalmi kötelékek szétszóródnak és egy részük Kisáziába, más részük az Urami-tó vidékére, zömük pedig az eredeti területre, az Elámi hegyvidék mögötti síkra vonul vissza, ahol "mada" (méd) néven egy új hatalom képződik ki, amelynek a bázisa megint csak ugyanaz az új és a mintájára fokozatosan kialakuló egyéb rokonfajú lovastársadalom.

Mikor Isztuvik mada király perzsa (?) származású veje, Kurás (Cyrus) egy államcsínnel magához ragadja a hatalmat, "Perzsia" néven megint csak ugyanez a történelmi faktor formálja tovább Elő-Ázsia történetét azokkal különböző egyéb hasonló lovas góccal együtt, amelyek otthagyják a pénzsóvár és parazita "Asszurt" akkor, amikor annak

hatalmát a káld-uzzi és mada szövetség koncentrált támadása összeroppantotta 612-ben Kr. e.

Ugyanez az erő hagyja cserben, sőt támadja lázadásával hátba a gyorsan korrumpálódott perzsa dinasztiát két évszázaddal később Nagy Sándor macedón király támadása idején, ugyanez fordul szembe Nagy Sándor halála után néhány évtizeddel annak satrapa utódaival s ugyanez fogja a kialakuló avar birodalomnak, a római kútfők Parthiájának katonai erejét jelenteni (7).

Az assza-úz nép úgyszólván mindenfelé szétszóródik Elő-Ázsia területén. Egy törzscsoportjuk Kisázsia területére kerül, ezek lesznek az általunk jól ismert "oz-man" néven a későbbi törökök ősei. Ptolomeus egykori térképén a Fekete-tenger déli partvidékén és a Kubán-térben vannak "as" néven feltüntetve. Más maradványaik a Kaukázus régióban élnek a mai napig is "osszet", meg "ghúz" néven. Mikor a rómaiaknak három évszázados konok háborúskodás után a Kr. u. 3. szd.-ban végre sikerül az avar birodalmat tönkretenni, az úzok zöme a Káspi-tenger túlsó oldalára húzódik át. Innen a kök-türk invázió északabbra szorítja őket, a 6. szd.-ban Kr. u. már a Jajk-folyó mögött elterülő térben vannak. Innen egyik részük "kazár" "Khasar", "chossar" néven 670-680 között a Volga-Don-Kaukázus háromszögbe nyomul, ahol az onogur birodalmat veszik birtokukba, másik részük kétszáz évvel később úz és besenyő néven nyomul a Don- Dnyeper térbe; nem kis részben ezek szorítják őseinket előbb Etelközbe, majd a Kárpát-medencébe. Doni birodalmuk másfélszáz évvel később felbomlik, töredékeik egy része ezen a vidéken marad, nyelvét szlávra cserélik az évszázadok, de külsejük, szokásaik, vérmérsékletük, ősi formáik "kozák" néven ugyanazok maradnak, egy másik részük különböző töredékekben a rokon bolgárok, meg a szintén rokon magyarok országában telepedik le.

Az út az "alacsonyrendű kasszu kocsisoktól és lovászoktól" Nyíró József havasi barátjáig, Uz Bencéig négyezer esztendő. S ezen a négyezer éves hosszú-hosszú úton, síron innen és síron túl kíséri őket hőseges barátjuk, az ókortörténet egyik döntő súlyú faktora, a ló.

Az ötödik mezopotámiai hullám tulajdonképpen nem is u. n. "elvándorlás", hanem inkább egyszerűen északi és északkeleti irányú tádulás és terjeszkedés a Kaukázus és az Észak-káspi- régió irányába.

Ez a terjeszkedés nem a szó szoros értelmében vett Mezopotámiából, hanem annak északi térségéből, a Tigris és az Eufrát forrásvidékét, mondáink és krónikáink "Evilath"-ját is magába foglaló Szubartuból, Zabaorteből indul ki, melynek a neve talán a korai szumir kor egyik városállamának, Szippar-nak nevével van valamilyen összefüggésben. E városközpontnak és a hozzá tartozó területnek lakói a Kr. e. 3. évezred folyamán fokozatosan szétmölve elárasztják előbb az egész forrásvidéket, majd a Rus (Araxes) s annak északi testvérfolyója a Kur (Cyrus) által öntözött és a Kaukázus alatt elterülő Nagyalföldet is egészen a Káspi- tengerig kelet felé és a Fekete-tengerig nyugat felé, óriásivá kiterjesztve ezáltal az ősi Szubartu fogalmát.

Jönnek ebbe a térbe mások is, őshunok is és ezek sarkában az Elám mögötti síkról őszúrok, asszák is, a nyelv, a faj és a származás azonban ugyanaz és ezek a csoportok békésen megférnek a zömöt jelentő szubartui eredetű "összabirokkal".

A területet és népét az ősi Szubartu néven kívül nevezték az ókorban Szuprinak, Suprinak, Szapardanak, Szparda-nak (az asszírok nevezték egy részét Urartunak is), Szapardiának, Szibárnak, Siphara-nak, Siavaranak, Szabiriának, egy része a mai napig, egy más része Szavartoszk, egy harmadik része Esbér, van itt Zapaortene hegy s a térség tele van "szabir" földrajzi utalásokkal. Minden esetre akárhányszélekképpen betűzte le tízféle nép tízféle nyelve ezt a szót 5000 esztendő hosszú útja alatt, mindenféle torzításon konokul és

eldisputálhatatlanul keresztülcillan az egyetlen és azonos fonetikai alap, szabir, amely talán az ősi szumir "szab" bázisnak az -er, -ir, -ar, -ur, írta csoportba tartozó népjelölő végződésével való összetétele.

A Kaukázusnak és a Káspi-tengernek ebben a nagy, gazdag, termékeny és csendes sarkában nyugodtan vonult el az idevándorolt szumir- fajta népek fölött az első más félezer év a közép-mezopotámiai, földközi- tenger-parti és kisázsiai tér élénk sürgés-forgása mögött. A folyton növekvő népesség fokozatosan szét is tagolódott individuális népegységekre, míg aztán a Kr. e. 12. szd.-ban idegen fajok jelentkezésével itt is meg nem indult a politikai hullámmászás.

Mivel ez a dél-kaukázusi tér a magyarság legrégebbi őshazája, történetének alakulása ennél fogva bennünket közelebből érdekel, a tér Krisztus előtti történetének utolsó 12 évszázadára vonatkozó kaotikus, eddig még kellően ki nem értékelt, nem rendezett, sőt nagy részben korrektül még meg sem fejtett adattömegből kibontakozó ködös képet megpróbáljuk egy elnagyolt, de értelmes és logikus egészbe foglalva egy külön fejezetben bemutatni, azzal, hogy ez a kép a maga egészében éppúgy, mint részleteiben és konklúzióiban sok igazolásra, kiegészítésre és kiigazításra vár.

6. Az Egyiptomot megszálló "hikszoszok" valószínűleg szintén ilyen úz katonacsoport voltak Kr. e. a 13. században. Egyiptomnak egyébként később is van úz dinasztiaja. Alakulnak azonban más "úz" államok is.

7. Ennek bizonyítására felsorolunk néhány beszédes adatot. Római kútfők számtalanszor emlegetik "Parthia" népei sorában a "pacim", "pacinacita" népet. Ez a nép a "besenyő" (pacina), vagy őstörök többes -t raggal együtt pacinaci-t. Ezt a többes formát a római kútfő-szerzők aztán még egyszerű latin többesre teszik (pacinacitae). Tudjuk hogy a pacim-besenyő nép az úzoknak egyik ága. A római kútfőknek természetesen nem ez az egyetlen névtorzítása. Ezekből a torzításokból sokszor szinte lehetetlen a nevek igazi, eredeti formáját kihámozni, e sorok írója azonban azt hiszi, hogy ez neki néhány esetben sikerült.

Crassus, Julius Caesar triumvirkollégája, minden különösebb ok nélkül, egyszerűen hódítási szándékkal háborút indított "Parthia" ellen Kr. e. 55-ben. A háborút egy 44.000 főből álló római hadsereggel maga vezette. Az egyébként súlyos vereséggel végződött háború 35.000 római katona életébe került, akik a nyilakkal, fokosokkal, pányvakkal harcoló "parthus" könnyű lovasságnak estek áldozatául. Ennek a lovasságnak a parancsnoka a római kútfők szerint "Surenas" volt. Mivel tudjuk hogy az úzok egyik törzsének neve "Szörény" volt (ezeknek egy részét telepítették le királyaink a 11. században Kr. u. Magyarország déli határvidékére, v. ö. "szörényi bánóság", Krassó Szörény vm "Szerémség"), a Surenas név valódi alakja szinte kézenfekvő.

Ennek a vereségnek a megbosszulására 19 évvel később újabb hadjárat indul "Parthia" ellen. A hadsereg vezére ezúttal a második triumvirátus tagja, a Kleopatra- botrányból világhírűvé vált Antonius, a "parthus" lovasság parancsnoka eddig "Pacenus", aki nem vált világhírűvé annak ellenére, hogy ez meg a második római hadsereget semmisítette meg amely mesteri visszavonulással 24.000 embert vesztett. A "besenyő" - "pacina" fonetikai analógiája szerint ennek a "Pacenus" nevű "parthus" vezérnek igazi neve "Becse", vagy "Besse" lehetett, ez a név ugyanis többször megtalálható árpád kori forrásokban, helységneveinkben és családneveinkben is. A név besenyő név. "Orodes" "parthus" király neve alighanem Orda volt (s ilyen nevű "parthus" király volt kettő is), hanem hogy milyen valóságos nevek rejtőznek az olyan torzítások mögött, mint "Mithridates (II. Orodes öccse), Artabanus, Phraates Vonones, Cabades, Cotarzes, Vologeses stb. (ezek mind "parthus" királynevek), azon törje a fejét az olvasó, ha akarja. Mindenesetre az -us, -es

latin végződéseket minden további nélkül le lehet vágni róluk, mert azok toldalékok csupán, a megmaradt tövek fonetikai értéke meg egészen bizonyosan más, mint ahogy ezt a római fülek hallották és római kezek lejegyezték.

X. SZUBARTU

Amikor a "felülről jövő megváltás" szumir filozófiában megszületett gondolatának megtestesülése előtt 1925 évvel Csirpurla (Larsza) elaggott uralkodóját megtámadta, megölte és "Ur és Csirpurla kincseit Babelbe vitte" egy hűtlen vazallus, Hamurápi, és ezzel Elő-Ázsia első szemita vezetésű állama (1) megszületett, senki sem gondolta az emberiség legelső civilizációjának klasszikus földjén, hogy egy merőben új korszak vette kezdetét.

Ennek a korszaknak, amely az előző évezredek nyugodtabb ritmusával szemben drámai dinamizmussal van tele, két jellemző vonása van. Az egyik, idegen fajok megjelenése ezen az addig alapjában véve egyfajú és egynyelvű kultúrterületen, (hiszen az előző évezred második felében beszivárogni kezdő primitív szemita juhászelemek nem politikai képzeteket jelentettek), a másik pedig, a vízparti sávok között elterülő belső tereknek hirtelen felébredése a ló és lovaglás bevonulásával az emberiség életébe.

Az elsőt éppúgy jellemzi a "szemita" Babilon létrejötte, mint annak 200 évvel későbbi megdöntése az "árja" (?) hatti "tatarjárás" részéről, a második meg drámai erővel mutatkozik meg nemcsak abban, hogy a világtörténelem legelső lovas hadereje tapossa szét a pattiak ellenállhatatlan áradatát valahol Dél-Mezopotámiától keletre, hanem abban tán még inkább, hogy ennek az új fegyvernemnek urai veszik át és tartják számba vehető ellenállás minden jele nélkül hatszáz éven keresztül a birtokukban az egész Elő-Ázsiát ellenőrző Babilont, majd újabb hatszáz éven át Asszúrta, sőt egy további évezreden keresztül mindig azé lesz az Elő-Ázsia feletti szupremácia, akit az úzok legyőzhetetlen lovas-potenciája támogat.

A Babilont ellenőrző kasszu lovas társadalom politikai önállósulása után a hatalmi súlypont Asszúrba tevődik át és ez azonnal megmutatkozik abban, hogy a kasszu birodalommal a jelek szerint baráti és fajrokonni viszonyban levő szomszéd nagyhatalom (2), "Mitanni" Kr. e. 1360-ban már áldozatul esik az éppen csak hogy önállósult és központjának, Asszurnak neve után az utókor által "asszírnak" nevezett katoná állam hódításvágyának. "Mitanni" területben nagyon megcsonkítva kerül ki a koncentrált asszír-hettita támadásból, amennyiben nemcsak birtokállományának legnagyobb része és "nagyhatalmi" állása veszett oda, hanem a megmaradt csonk is a hettita birodalom vazallusa lett. Lovas hadereje, - amely a kasszukéhoz lehetett hasonló - felbomlott, s talán ez is vezetett megsemmisítő vereségéhez, legalábbis erre mutat az az egykorú adat, hogy Mitanniból "negyven lovas nemzetség" költözött át a hettita birodalom területére, ahol, a kútfők szerint igen megbecsült helyet, egy külön katonai kasztot alkottak "manda" néven.

A sok kisebb városállamból összetevődő hettita "birodalom" azonban nem nagyon sokáig örvendezhetett területnyereségeinek és megnövekedett hatalmának. A Földközi-tenger medencéjéből - még nem tudjuk mi okból Elő-Ázsiába törő - vagy talán oda visszatérő - népek, az u. n. "Tengeri népek" inváziója 1200 körül megsemmisíti ezt a birodalmat. Ebben az időben a Manda "negyven nemzetsége", vagy annak jelentékeny része elhagyja ezt a területet és Szubartu szívében a nagy tavak vidékén, Uzzuban telepedik le nemzetségfőinek a "káloknak" vezetése alatt.

Körülbelül ugyanerre az időre esik az utolsó kasszu uralkodót eltávolító szemita forradalom Babelben (1171), ami a város üldözött kasszu lakosságának elköltözését vonja maga után. A menekülő "kasszu" lakosság sok valószínűség szerint a Van-tó környékére költözik s ennek a hipotézisnek komoly alapja van. Mintegy nyolcvan évvel korábban

ugyanis I. Tukulti-Ninurta asszír király, miután megostromolta és elfoglalta Bábelt, elszállította Marduk isten szobrát Asszúrba. Ezzel a bábeli kultikus központ megszűnt s annak kiterjedt papi szervezete testületileg elhagyta Bábelt és a Van-tó mellé költözött, ahol egy új kultikus központ alakult ki. Igen valószínű, hogy a szemita uralomváltás után a bábeli kasszu lakosság egy jó része is papjai után vándorolt.

Az itt kialakult theokratikus kultúráis és politikai képződmény archeológiai maradványai mindenestre a bábeli Marduk- kultuszra emlékeztetnek és ezt az egyébként igen magasfokú civilizációt és kultúrát nevezi a tudomány káld, vagy chaldeus civilizációnak. A Kisázsiból érkező manda nemzetségek ennek a civilizációnak a keretében, de a másik, a Van-tótól keletre fekvő Urami-tó környékén helyezkedtek el.

Két emberöltővel később újabb hullám gyarapítja a tér egyre növekvő lakosságát. Mikor I. Tukulti-apal asszur király 1101-ben Asszíriához csatolta Bábelt és ugyanekkor a Van-tó déli szomszédságában fekvő Maradék-Mitannira is sor került, annak lakossága hanyatt-homlok menekült az elviselhetetlen asszír uralom elől. A menekülők egy része, az egykori katonai kaszt maradványa - talán az innen egykor a hettita birodalomba települt s onnan három emberöltővel előbb a nagy tavak vidékére vándorolt manda rokonai hívására - szintén erre a vidékre költözik, ahol a "negyven nemzetséghez" csatlakozva egy különös, nemzeti "tanácsköztársaságot" formálnak Kr. e. 1070-ben. Ez az alakulás - amelyet talán a két évezreddel későbbi európai lovagrendek által alapított "rendtartományokhoz" lehetne hasonlítani - talán káld birodalmi keretben létesült.

Ebben a keretben azonban nem sokáig marad, mert öt ember öltővel később, a Kr. e. 9. század végefelé már önálló királysággá alakul. Ezt a királyságot nevezik el az asszírok "Urartunak".

Hogy a különböző kasszu "mita" és manda csoportok éppen ezt a területet választották ki letelepedésre, aligha véletlen, mert ezt a területet jóval a "káld" kultúra itteni kezdete előtt, Kr. e. 14. szd.-ból való kútfők egyike "Uzzu", másika "Hayasha" néven említi, ez a terület tehát assza-chus-úz terület, vagyis a bábeli kasszu mágusok éppúgy, mint a manda és a mitanniak közvetlen rokonok által lakott területre jöttek.

Az első "manda" király neve Urami (s valószínűleg tőle nyerte a tó is a nevét), az utódjái Lutibir (3). Urartutól északkeletre a Káspi-tengerig nyúló nagy alföldön, fel a Kaukázusig, ebben a korban azok a hunok élnek, akiket majd félezer évvel később Herodotos, a történetírás atyja "szkitháknak", meg "massagétáknak" fog nevezni. A hun területtől nyugati irányban a Tigris és Eufrát forrásvidéke és a Fekete-tenger délkeleti sarka közötti vonalig nyúló térben élnek a szabirok és különböző individuális neveket viselő rokonaik. Ezen a vonalon túl, a Fekete-tenger déli és a Földközi-tenger északi partvidéke között Kisázsia terül el, amelynek legnyugatibb partjai ezekben az időkben a tanúi a nemrég Peloponneszba érkezett achájok elhelyezkedésének. Ezt a Káspi partoktól az Archipelagos szigetvilágáig nyúló több, mint két és félezer km hosszú, széles földterületet délen. a Földközi tenger északi partvidékétől a nagy tavakig nyúló Taurus hegység hosszú lánc választja el Mezopotámia világától, amelyre immár a 2. évezred vége óta az "asszír" nagyhatalom fenyegető és kegyetlen árnyéka nehezedik.

A hettita birodalom széthullása óta (1200) Asszíria vetélytárs nélkül maradt Előázsia déli felének világában, s mióta I. Tukulti-apai-asszur 1101-ben birodalmához csatolta Babilont, az asszír szupremácia Elamtól a Földközi -tengerig, a Perzsa-öböltől fel a Taurusig kétségbevonhatatlan. Az Asszúrba koncentrálódó erő, hatalom, gazdagság, kereskedelem és a városba tóduló idegen népelemek növekvő befolyása -a második helyre leszorult Babel lakosságának egy jelentékeny része ide költözött át - az eredetileg egész strukturájában rurális és "turáni" katonaállamot gyorsan formálja át urbánus, szemita

központú kereskedő állammá, amelyben az államot megteremtő és fenntartó katonatársadalom csakhamar közönséges pénzszerző, zsákmányoló intézménnyé válik, márpedig a gyorsan növekvő fényűzés sok pénzt és sok rabszolgát kíván.

A folyamat pontosan ugyanaz, ami a kasszu Babilonban volt. Az alárendelt tartományok kizsákmányolása, általában az asszír külpolitikai és uralmi stílus egyre brutálisabbá válik. A hadsereg egyszerűen zsákmányoló, embervadász és hóhér intézménnyé süllyed a mohó és pénzsóvár főváros kezén, amelynek kormányzata éppúgy, mint lakossága megdöbbentően embertelen a foglyokkal szemben.(4) Mivel pedig a telhetetlen főváros és a hasonlóan telhetetlen udvar által követelt zsákmányon felül a katonák maguk is profitálni akarnak, elképzelhető a fosztogatásnak, az elrabolt ingóságoknak, az elhajtott állatoknak és embereknek a tömege.

A legyőzhetetlen hadsereg birtokában Asszíria nyomasztó és félelmetes árnyék Előázsia felett és ez az árnyék Szubartura is ránehezedik. A manda királyság, ámbár I. Ruzsa (733-714) idejéig megtartja függetlenségét, örökös készenlétben és aggodalomban él, hisz az asszírok déli szomszédai, márpedig ez örökös remegést jelent még akkor is, ha egy hegylanc a határ.

A kollektív félelem fokozatosan sötét gyűlöletté akkumulálódik a kor Előázsiaiájának agyongyötört és porig alázott népeiben az asszír nemzetközi terror évszázadai során és ez hol itt, hol ott kétségbeesett felkelésekben, fegyveres kísérletekben nyilatkozik meg, amelyeket az asszír katonai superioritás minden esetben lever és a kormányzat borzalmasan megtorol ugyan, de a gyűlölet és elkeseredés évszázadról-évszázadra nő, alapjában véve még magában Asszíriában is, rendszerint éppen a hadseregben. Ebből az általános asszír-gyűlöletből indul el Urartu tragédiája is, ami a körülötte elhelyezkedő többi új eredetű kisebb "országok" pusztulását is maga után vonja.

Az előzmények megértéséhez néhány szóval vázolnunk kell Asszíria akkori belső eseményeit.

III. TukuIti-Apai-Asszur (akinek a nevét a 19. szd. történettudományától "Tiglat-pileszár" néven örököltük), Asszíriának talán legnagyobb uralkodója, aki nemcsak kiváló katonának mutatkozik az adatok tükrében, hanem intelligens politikusnak is, a Kr. e. nyolcszázas és hétszázas évek fordulóján, megkísérli új alapokra fektetni Asszur és Bábel viszonyát. Teszi ezt az ókorban ritka politikai tapintattal azért, hogy Babilónia anektálása óta (1101) úgyszólván szüntelenül tartó és meg-megújuló elszakadási kísérletekben megnyilvánuló asszír-babiloni súrlódásokat megszüntesse. Az egykori nagyhatalom és hőbérúr népe ugyanis igen nehezen viseli egykori vazallusának uralmát. Bábel, az előázsiai világnak csaknem egy évezreden át "fővárosa", a legfőbb és a legnagyobb kultikus központ, az előázsiai "Róma", valóban, vazallus státusba süllyedve is képvisel egy bizonyos nemzetközi tekintélyt és előkelőséget a parvenü Asszural szemben és ezt az asszír királyok is érzik. Az a helyzet tehát, hogy a birodalmi főváros és király székhely Asszur s mellette Bábel csak az "alkirálynak", a "kisebbik királynak", a kormányzói szerepet betöltő "harku"-nak a székhelye csupán, valahogy valóban perverz. III. TukuIti-apai-asszur ezen úgy próbált segíteni, hogy Bábelnek formálisan Asszural egyenlő státust adott és bábeli szertartások szerint is Babilónia királyának deklarálta magát, sőt királyi rezidenciát állított fel Bábelben is. A kettős-főváros megoldás erősen emlékeztet a mi u. n. "kiegyezésünkre", ami az "Osztrák-Magyar Monarchiát" létrehozta, azzal a különbséggel, hogy a szép és elegáns Bábel vonzása sokkal nagyobb volt TukuIti-apal-asszurra is, és az utódára is, mint a mi Budapestünk a Habsburgokra. TukuIti-apai-asszur, aki egyre gyakrabban és egyre hosszabb perindusokban rezideált Bábelben (nem úgy, mint a Habsburgok Budapesten), sőt, mint Babilónia királya külön néven (Pulu), a babiloni jogfolytonosság szerint szerepelt (v. ö. pl. Károlyjal aki mint magyar király IV., mint német-római császár VII. volt),

nagyon népszerű lett Bábelben. Ez a változás odáig fejlődött, hogy elsőszülött fia és utóda már Bábelben székelte és Asszur lett a harku székhelye. A két város szerepe tehát felcserélődött, az asszír birodalom fővárosa - Bábel lett, ami viszont Asszurt és a haderőt háborította fel. Az előállt helyzetet még fenyegetőbbé tette, hogy a harku (5), Tukulti-apai-asszur kisebbik fia, Sarru-kin (Sargon) egy briliáns hadvezér, akit az egész úz lovas-hadszervezet imádott, ezt a helyzetet saját politikai ambíciói érdekében használta ki, amennyiben a növekvő elégtelenség élére állott bátyját öt évi uralkodás után letaszította a trónról és a trónt Asszurba vissza helyezve, maga ült bele 721-ben Kr. előtt.

Sarru-kin uralkodását háborúval kezdi, amit különböző palesztinai kisállamok, köztük Izrael ellen vezet és ez a hadjárat az események egész láncolatát indítja el.

Az általános asszír-gyűlölet atmoszférájában ugyanis, a lezajlott belső forradalmat, az újra ledegradált Bábel reakcióját és az asszír haderő palesztinai lekötöttségét felhasználva, egyik káld tartomány "királya" (Marduk-apal-iddin), az ezidőben már rohamosan növekvő és erősödő mada birodalom urával, Humbanikkal szövetkezve, rajtaütésszerű támadással felszabadítja az imént megalázott Bábelt. Ennek a vállalkozásnak, amely meglehetősen vakmerő volt, van egy másik említésre méltó eleme is, ez pedig az, hogy az asszír lovas-haderő szervezetében ebben az időben már mutatkoznak bizonyos bomlás jelei. Néhány évtizeddel korábban, III. Tukulti-apai-asszur elődjének uralkodása idején pl. az úz lovas-szervezet egy tekintélyes része Ménua mada királyhoz csatlakozott s az Urami-tó környékén telepedett le az úz rokonainak területén. Marduk-apal-iddin "káld" hadseregének voltak tehát olyan kötelékei, amelyeknek előző generációja még az "asszír" haderőhöz tartozott. Asszíria győzhetetlen lovas-hadszervezetének monopolisztikus helyzete tehát már eltűnően volt.

Bábel "felszabadításának" hírére Sarru-kin sietve visszatért Palesztinából, a felszabadító Marduk-apai-iddin és Humbanik egyesült haderejével szemben azonban, amelyeket Babilónia lakossága is támogat, nem bír megbirkózni. A helyzetet kihasználva most meg Szíria lázad fel az asszír uralom ellen és Sarru-kinnek, Babilont ellenfelei kezén hagyva, most meg már oda kell sietnie. Ezt az alkalmat meg viszont néhány kisebb északi vazallus-ország használja fel, amelyek gyorsan szövetkeznek az asszír iga lerázására. Az akciót a "manni"-k országa (?) kezdi, ahol az asszír udvar által kinevezett "puppet"-uralkodót elkergetve egy Bagdatu nevű felkelő veszi át a hatalmat s ezt a példát egymásután több kisebb ország követi. Sarru-kin erre Szíriából északra siet s a fellázadt kis országokban egymásután vérbe fojtva a felkelést, a manni-k országa ellen fordul, amelynek hadseregét leveri, Bagdatu kezére keríti és elevenen megnyúztatja. Mikor aztán a helyébe kinevezett új vazallus egy évvel később szintén ellene fordul Kr. e. 717-ben és ezt a felkelést I. Ruzsa urartui király támogatja, előbb azt bünteti meg a manni néppel együtt kegyetlenül, majd Urartu ellen fordul és egy három esztendeig tartó makacs háborúban felszámolja Urartu függetlenségét is. A mada királyságot borzalmasan végigpusztítja s a hegyekbe beszorított Ruzsa megmaradt maroknyi seregével együtt öngyilkos lesz 714-ben. A mada nemzetségek egy része északra a Kaukázus-régióba vándorol, egy másik része a mada birodalomba menekül, az ottmaradt lakosság pedig az asszírok vazallusává lesz. Így Szubartu nyugati "szabir" területe után annak középső "úz" jellegű területe is asszír uralom alá került s a lakosságnak az a része, amely az asszír szolgágot nem akarta vállalni, fokozatosan északra felé a Kur és a Rus által öntözött Alföldre, meg az e földön húzódó kaukázusi dombvidékre hátrált.

Sarru-kin tizenhatéves uralkodásából tizenkettő a recsegő-ropogó asszír állam-monstrum ügyel-bajjal való együtt-tartásával telt el s bár Urartu elfoglalása az asszír imperializmusnak újabb területnyeresége volt, ez volt az utolsó területnyereség Asszíria történetében. Innentől kezdve Asszíria hadtörténete defenzív jellegű a három emberöltővel később bekövetkező végleges bukásig.

A beállt fordulatot beszédesen mutatja, hogy Sarru-kin fia és utóda, Szin-ahé-rib (Szennacherib) már szövetségesek után kénytelen nézni s az asszírokat egyetemesen elutasító nemzetközi gyűlölet világában azt "észak barbárjaiban" találja meg.

Az egykorú előázsiai forrásokban "észak barbárjainak" nevezett népről sok adat van, csak éppen a nevük nincs ezekben a kútfőkben megemlítve. Háromszáz évvel később Herodotos ezt a népet "skutas"-rak, szkithának nevezi el. Az előázsiai források elmondják róluk, hogy lovasok, csúcsos süveget, bőrnadrágot és zubbonyt viselnek, fegyverzetük hosszú lándzsa, kard, nyíl, fokos és pányva. Zárt hadiszervezetben csapatjelvényekkel, kürtjelekre "mint egy ember" támadnak. Hazájuk "észak", a Kur-vidéki alföld Káspi-tenger felé eső része fel a Káspi- Kaukázusi kapuig, meg még azon túl is.

Szin-ahé-rib Ispakai (Üzbégi) nevű királyuk utódával, Bartatu-val lép szövetségre, akihez a szövetség megpecsételéseként feleségül adja egyik leányunokáját, a későbbi asszír királynak, Asszur-ahé-iddinnek leányát, Kr. e. 677 körül.

Ez a szövetség tartósnak bizonyul s az asszír haderő fogyadozó potenciáját most már Bartatu lovassága egészíti ki. A szövetség a második generációban is folytatódik. Bartatu fia, akinek nevét Herodotos Madyes-nek (Hist. I. CIII), Strabo pedig Madys-nak (I. III. 21.) írja, egy ideig szövetségben van Asszur-ahé-iddin fiával és utódával, Asszur-Bán-Apli-val (Sardanapal), sikerrel harcol a mada birodalom ellen, de aztán szövetségese ellen fordul és végigpusztítja Asszíriát.

Madyest a médek törbe csalják, ebédre hívják és kíséretével együtt agyonverik. Özvegye borzalmas vérengzéssel áll a madákon bosszút, amely után ez a nép, 28 évi szereplés után, szinte máról-holnapra elvonul eddigi területéről, Kr. e. 640 körül. Elgondolkodtató, hogy az orosz archeológiai kiértékelések szerint az Altáj-Bajkál- Aral vidéki hun kultúra egy emberöltővel később kezdődik, és "erősen dél-kaukázusi szkitha jellegű".

1. Az általános történelmi felfogással szemben az akkádnak nevezett nép szumir nyelvnek sémi elemei ellenére sem szemita. Az Elám- vidéki "kad", vagy "kud" nép ez, amely a szumir térbe betörve talán az ott található szemita elemekkel egyesülve ellensúlyozza a szumir ellenállást s a sémi nyelvelemet; megjelenésének magyarázata az ősi nyelvben talán ez.

2. A fennmaradt diplomáciai levelezésből tudjuk, hogy Mitanni királya "testvérnek" szólította az egyiptomi fáraót, ami csak egyenrangúnak volt megengedve.

3. Mivel a magyar olvasót valószínűleg érdeklik ezek az uralkodók, ideiktatjuk listájukat: Lutibir utóda I. Sardur (Kr. e. 844-828), II Sardur, Iszperrik, Ménua, I. Urgisztik, III. Sardur I. Ruzsa, II. Urgisztik és II. Ruzsa. Az utolsó királyok idején az asszírok megszállják, majd elpusztítják, Urartut. A nevek literálásának helyessége kérdéses.

4. Egy-egy asszír győzelem után a menekülni képtelen lakosságból százával követnek el öngyilkosságot, hogy az asszír fogság borzalmaikat elkerüljék. Emberek elevenen való megnyúzása közönséges halálbüntetés, amelynek számos ábrázolása kerül elő az ásatások nyomán.

5. Az asszír "hark" és a magyar "horoka" méltóság eredetének, természetének, jogállásának azonosságát, valamint a "harku" szó ékírásból való átírásával és értelmezésével elkövetett hibát e sorok írója "Hor-aha, Harku, Horoka, Notes to the Menes-question" c. angolnyelvű tanulmányában részletesen kifejtette.

Asszíria 612- ben bekövetkező végleges összeomlása újabb korszakot nyit Szubartu és a

kaukázusi tér történetének alakulásában. Az új elő-ázsiai nagyhatalom, a mada (méd) birodalom, közeli és még tudatos rokonságban van Szubartu úz-káld lakosságával és ez ennek a területnek egyelőre nyugalmat és biztonságot hoz, amelyet csak új fajok - gomer (kimmer) és örmény hullámok - érkezése zavar. Ezek szabir csoportokat löknek ki helyükről, amelyek keletnek hátrálva a húnok által kiürített, Káspi-tenger felé eső területeket kezdik megszállni s közéjük és a nyugatibb szabir területek közé ezek az újonnan érkező, főleg örmény rajok telepednek le a gyorsan újraszervezkedő egykori manda királyság északi és északnyugati szomszédságában. A szabir etnikum tehát kettészakad.

I. Ruzsa király heroizmusának 100 évvel előbbi emléke azonban úgy látszik még nem fakult el. Bár Asszíria összeomlása után, amikor Babilon függetlensége a "káld" Nabu-apai-asszur uralomra lépésével újra helyreáll, a Van vidéki káld papi kaszt, vagy annak tekintélyes része sietve visszatér Marduk isten szent városába (6), az Urami-vidéki manda centrum gyorsan magához térő maradványaiból kiindulva a szabirság gyorsan birodalomná szerveződik újra s ezt a folyamatot a manda birodalomba elvándorolt emigráció egy részének visszaszivárgása is elősegíti.

A restauráció lendületének a sors azonban csak mintegy nyolcvan esztendő esélyt ad. A barátságos és rokonfajú mada birodalom (7) az ötszázas évek derekán az egyébként obskurus eredetű Kurással perzsa vezetés alá kerül és ezzel egy új imperializmus véres és pusztító kora indul el Elő-Ázsiában, amely "perzsa", "macedón", örmény, római, újperzsa és bizánci szakaszaival egy újabb évezredet tölt ki, és amely a tér szumir örököseinek, avaroknak, úzoknak, hunoknak, szabiroknak számára újabb ezer évi küzdelmet jelent.

A perzsa imperializmus elindulásával kezdődő új korszaknak - az u. n. Ókor utolsó ezer esztendeje ez - indulása az éppen csak hogy talpra állt szabir birodalom számára nem szerencsés; mert az első perzsa lökés döntő időpontjában a birodalom vezetője - Kurás kortársa - éppen, történetesen - nő. A legendás Tamár királynő helyett, bármilyen rajongással emlékszük is vissza alakjára a dél-kaukázusi tér lakossága mind a mai napig, éppen az induló ez időben, férfira lett volna szükség. Az éppen csak hogy összeállított és nagykiterjedésű és vegyes (szabir, úz, kimmeri, örmény) birodalom belső kohéziója nem közelítette meg a lökés erejét s ezt, ha egyáltalán, csak egy kiváló katona-ember energiája tudta volna némileg ellensúlyozni, meg talán a 100 évvel előbb innen elvándorolt hunok lovassága

A mada birodalomnak "perzsa" cégérrel való ellátásával elinduló új imperializmus időpontja nemcsak a történelem számára és szempontjából jelenti új korszak elindulását, hanem új és az addigótól merőben különböző korszak kezdetét jelenti történettudományi, módszertani szempontból is. Mindazt, amit eddig az időpontig az ókor történetéből tudunk, csak közvetve, bizonytalan értékű írásmegfejtések alapján készült bizonytalan értékű fordítások, még bizonytalanabb értékű interpretációiból és csak mindössze a 19. szd. eleje óta gyülemelő adatokból tudjuk, amelyeknek ellenőrzése és tudományos igazolása rendkívül nehéz.

A "perzsa" korszak elindulásának idejétől, a Kr. e. 5. szd.-tól kezdve. a történetkutatás szempontjából mindez egyszerűre megváltozik. Az addig csupán rejtélyes, ősi írásokkal merőben ismeretlen nyelven feljegyzett szumir, akkád, egyiptomi, babiloni, mitanni, asszír, káld, hettita, hurri (8) kútfőknek hiányosan és tökéletlenül, sőt erőszakoltan, bizonyos elméletekhez adaptált s ezek érdekében torzított értesítései mellé, megjelennek a perzsa és görög, majd latin kútfők is, amelyeket, ha adataik nem is mindig pontosak, és elnevezéseik erősen torzítottak is, mégis pontosan és kifogástalanul tudunk olvasni. Kr. e. 550-től már olyan kortársak figyelik és jegyzik fel Elő-Ázsia eseményeit, akiknek értesítései nem kerülnek évezredekre a föld alá. A "történetírás atyja"-ként tisztelt Herodotos Kurás

nemzedékének unokáit jelentő generáció tagja s bár "Cyrusnak" nevezi el Korást, "Kambysesnek" a fiát. Kambudziát, "szkítának" a Káspín-túli és "massagétának" a Káspín-
innyi népeket, és általában, a görög-latin szerzők szokása szerint, mindennek és
mindenkinek görög neveket osztogat, mégis, ha kissé naivan, szubjektíven is, de már
"történelmet" ad.

Ő közli elsőnek, hogy a perzsák Lydia és Babilónia meghódítása után hosszú és
elkeseredett háborúban elfoglalják a szabirok birodalmát is, amely fölött ez időben a le-
gendás Tamár (Herodotosnál Tomyris) királynő uralkodott, akinek fia is "Spargapises" (9)
perzsa fogságába esett.

A Kr. e. 535 körül befejezett háborúról Herodotos többek között ezeket írja (latin
fordítás) : "Cyrus post hanc gentem ab eo subactam incessit cupido Massagetarum (10) in suam
potestatem redigendi. .. erant autem Massagetarum regina Tomyris nomine... Hoc reddito
responso Hystaspes (Halys folyó, ma Kizirhmac, Törökország főfolyója) atque Araxes (Rus,
vagy Ruzsa, a Kur testvérfolyója) traiecit progressus unius diei iter, quae Croesus
admonuerat exequitur, relictisque illic imbeli parte copiarum, mox cum expedita manu ad
Araxem revertitur. Hos ita relictos ex Cyri exercitu, aggrediens tertia Massagetani
exercitus pars sese defendentes interemit. Eadem conspecto epularum apparatus, post
adversariorum caedem ad epulandum discumbit, refertaque cibo ac vino soporatur. Persae
supervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios tum vero
ducem eorum reginae Tomiridis filium, cui nomen Spargapises" (11).

Hogy ennek a három különböző író által három különféle fiktív névvel jelölt népnek mi a
valóságos neve, arról direkt értesítés nincs. Teljes bizonyossággal csak azt állapíthatjuk
meg, hogy ezt a népet sem massagétának, sem sakának, sem skithának nem hívták, mert
ezek a nevek a görög kútfők felbukkanása előtt teljesen ismeretlenek. Sem a 100 évvel
korábbi asszír és káld-hurri, sem az ugyanebben az időben meginduló perzsa, sem a
néhány száz évvel később induló örmény források ilyen nevű népekről nem tudnak (vagy
ha igen, a görögöktől veszik át a neveket), pedig ezek elő-ázsiai szomszédnépek.

Ha azonban nincs is direkt értesítés Tamár királyasszony népének nevééről, indirekt
értesítés van annál több. Azonfelül, hogy a szóbanforgó királynő fiának a neve
-"Spargapises" - maga is "szabir"-ral kezdődő név, a bizonyítékok felsorakozása mindjárt
magával Herodotossal indul el, aki idézett munkájának egy más helyén, Elő- Ázsia
népeiről szólván ezt írja: "Super hos (t. i. Persas) ad ventum Aquilonem habitant Medi,
super Medos, Sapires, Super Sapires Cotchi..." (12). Délről északnak haladva, a perzsák
fölött valóban a médek s a médek fölött szabirok laktak. A szóbanforgó mű egyébként
részletezi is az északi népeket : "... decima septima portio haec; Masiensis et
Saspiribus ..." (13).

Körülbelül ugyanebben az időben - Herodotost néhány évtizeddel megelőzve, Kr. e. 510
körül - óperzsa kútfőben is felbukkan e név, Dárius perzsa király persepoliszi feliratául és
innenntől kezdve 12 évszázadon át állandóan és ugyanolyan gyakorisággal szerepel a
nyugati forrásokban, mint előzőleg hétszáz éven át a keletiekben.

Az egykori szumir Szippár városnév gyakori emlegetését figyelmen kívül hagyva, a szó
mint nép és ország-név már a.Kr. e. 12. szd. óta szerepel asszír forrásokban "Supri",
"Szupri" formában, I. Tukulti-apai-asszur évkönyveiben. A név a 7. században már
"Szaparda" néven jelenik meg egy asszír imádságban (lásd. 11.sz. imádságot a Knudtzon-
féle gyűjteményben) és arról is van értesülésünk, hogy fővárosát a 7. szd.-ban Kr. e.
"Ubbumi"-nak hívták (már amennyiben a szó literációja helyes). A perzsa forrásokban
ugyanaz az ország "Szpada" néven szerepel s meghódítása után ugyanezen a néven válik a
perzsa birodalom egyik szatrapájává, amely valóban ott terül el, ahol Herodotos írja, a

délnyugat- káspi-térben fekvő mada terület és a délkelet-fekete-tengeri, általa "Colchis"-nak nevezett Chaldea között, vagyis a nagy tavak és a Tigris és Eufrát forrásvidékén és ettől északra. Mivel sem örmény, sem perzsa forrásokban, vagy tartománynevekben nincs szó sem "szkithákról", sem "massagétákról", Tamár királyasszony birodalma egyedül és kizárólag csak Szabiria (Szaparda, Szibár) lehetett.

Ennek a Szabiriának szabin etnikuma a 6. és 5. szd-i eseményadatok, valamint a néhány száz évvel későbbi Ptolomeus térkép szerint ebben az időben már egy közbe ékelődött örmény mennyiség által földrajzilag ketté - egy keleti, Káspi-vidéki és egy nyugati tömbre - volt vágva és a keletre, az egykori hun területekre húzódott tömb valószínűleg hun és úz maradványokat is vett fel magába. A nagy alföldnek ez a Káspi-tenger és Kaukázus közé eső sarka nem került perzsa uralom alá s így az előzetesen már etnikailag és területileg kettészakadt szabírság évszázadokra politikailag is kettészakadt. A nyugati szabírság, a tulajdonképpeni Szabiria népe perzsa uralom alá került, a keletre szorult szabírság azonban a perzsa uralmon kívül maradt és függetlenségét számos későbbi perzsa kísérlet ellenére is megtartotta. A kettészakadást aztán betetézi, hogy a nyugati szabírság, az eredeti Szabiria a kialakuló örmény birodalomnak Szibár néven részévé válik, a keleti szabírság azonban az örmény világ keleti határán kívül, független marad.

Szabiria, vagy ahogy az örmény kútfők nevezik, Szibár, az örmény birodalom sorsában osztozik és ez a sors, rövid kivételek leszámításával, örökös háborút jelent. A gyorsan hanyatló ó-perzsa birodalomnak Nagy Sándor adja meg a kegyelemdőfést és ezzel Arménia - és vele együtt Szibár - fél évszázadra macedón uralom alá kerül. Mikor aztán a macedónokat Arszaak avarjai és úzai elkergetik (275-250 Kr. e.) és, mint Perzsia, Arménia is a "Parthiának" nevezett avar birodalomnak részévé válik, és avar uralkodóházat kap az "Arszakida"-dinasztiában, Szibár rokonfajú népe egészen jó helyzetbe jut az örmény birodalom népei sorában. A békés, vagy legalábbis aránylag békeséges korszak azonban a római imperializmus jelentkezésével két évszázad múltán eltűnik. A római-parthus háborúk több évszázados zaklatást jelentenek s Arménia végülis római provinciává lesz.

A nyugodt római birtoklás azonban rövid ideig tart. Az a mohó konokság, amellyel Róma egy több évszázados háborúban tönkretette az avar birodalmat, magában hordta az automatikus büntetést. Az évszázados harcban kimerült avar birodalom alól felszabadult Perzsia hirtelen újraéled és az újperzsa imperializmus most pontosan ugyanazt csinálja a rómaiakkal, amit azok csináltak az avarokkal. A Kr. u. a 4. szd.-ban meginduló perzsa-római háborúk évszázadokig tartanak. Közben a nyugatrómai birodalom összeomlik, szerepét a keletrómai birodalom veszi át, majd Konstantinápoly szinte észrevétlenül alakul át "nyugati-latin" képletből "keleti-ortodox" Bizánccá.

Az előázsiai római impérium felgöngyölítése az újperzsa birodalom legtehetségesebb uralkodójával, I. Kosruval indul meg az 5. szd. derekán, Jusztiniánusz idejében, aki az egykori teljes Római Birodalom visszaállításáról álmodozik s ennek az ábrándjának lesz a következménye Előázsia elvesztése.

Mindez Szibár számára állandó veszélyt, dűlást, pusztulást jelent. A több évszázadon át tartó háborúzás folyamán számtalanszor cserél gazdát, kerül a hadiszerecsé forgása során hol perzsa, hol római, illetőleg bizánci kézre, míg végül is a két hadakozó fél között egy harmadiké lesz, a 7. században jelentkező új nagyhatalomé, az araboké.

A szabírság történetével lehetetlen foglalkozni anélkül, hogy annak egy feltűnő komplexumát tárgyalás alá ne vegye az ember, és ez a komplexum a modern formában "magyar" névnek feltűnő és évezredek át állandó előfordulása a szabir földdel és szabir néppel kapcsolatban.

Ezzel a komplexummal annyival inkább is foglalkoznunk kell, mert a Világost követő osztrák önkényuralom óta az u. n. "finnugor" elméletre átépített "hivatalos" magyar történettudomány a magyarság délkeletkezési eredetét mereven és türelmetlenül, szinte már gúnyos lenézéssel tagadja és a modern magyar történettudomány álláspontját summázó Hóman- Szekfü- féle Magyar Történet egyetlen hanggal sem tesz róla említést, még csak kritikai boncolgatás és elutasítás formájában sem.

A délkeletkezési eredet bizonyító anyagára e mű ötödik és hatodik fejezeteiben már utaltunk. Ugyanott elemzés alá vettük a "magyar" szó ókori és koraközépkori forrásokban előforduló különböző variánsait, elváltozásait és torzításait, rámutatva, hogy a szó különböző nyelvekben és különböző írásrendszerekkel leírva 2900 éven keresztül fonetikai karakterisztikumában ugyanaz, kizárólag csak a szóban levő különleges magyar "gy" hang visszaadásának kísérlete, ennek az idegen nyelvekben nem létező lágy hangnak a rögzítésére irányuló igyekezet különböző. Rámutattunk azonban arra is, hogy ennek az "idegen" hangnak valaminő "saját" hanggal való megközelítő pótlása, mint fonetikai tendencia, a mi lágy "gy" hangunkra mutat. Ezt a "gy" hangot a különböző nyelvek - babiloni, asszír, perzsa, görög, örmény, latin, bizánci, arab és ószláv - és különböző írásrendszerek - ékírás, föníciai, hurri-káld, perzsa, arab, görög, latin -a következő hangrögzítési módokon próbálják visszaadni: -d, -dz, -dj, -dzs, -z, -t, -tz, -ts, -g, -gi, -gh, ghi, ch, k és végül az ókori görögben sokkal lágyabban hangzó -x. Egy alapos fonetikai áttekintés és ezeknek a hangoknak összevetése egy a mi "GY" hangunkra emlékeztető bázisra mutat. Rá kell még arra is mutatnunk, hogy a szóbanforgó ókori és arab írásjelek latin betűkre való áttétele feltétlenül egy további fonetikai torzulást von maga után.

Jellemző példa erre egy a mai Pejbárt-tól (Bajburt) mintegy 15 km.-re húzódó hegyvonulatban, a Pejbárt-Askhaleh-Erzerumi országút mentén fekvő Macur nevű falu fölött egykor létezett, már a Kr. u. 6. szd.-ban is dilapidált állapotban levő, de akkor helyreállított erődre való utalás. Ilyen utalás e sorok írójának tudomása szerint egykorú és nem sokkal későbbi kútfőkben négy van, két arab (Bal'ami és Ibn-al-Athir) és két bizánci (Theophylactus Simocatta és Procopius.) Az erődre vonatkozó nevet mindkét arab kútfőből "Madar", és mindkét bizánci kútfőből "Mazar" formában literálják. A bizánci feljegyzések Kr. u. 625-re, az arab feljegyzések egy Kr. u. 739-ben történt eseményre vonatkoznak, amelyről egyébként később még lesz szó.

Hogy a dolog még érdekesebb legyen, Xenophon, aki a Kr. e.-i 4. szd. elején, tehát a fenti feljegyzésekben említett időpontok előtt ezer évvel a perzsa hadjáratból visszatérő görög zsoldoshadsereggel ezen a területen haladt keresztül Trapezunt felé, Anabasisában (Lib. IV. cap. 8.) pontosan ezen a területen "Makarok" ("Macrones") és "Szkíták" (Scytheni) tartományairól (15) beszél, a szóban forgó ponton ma egy "Macur" nevű falu van, amely a Fekete-tenger déli partvidékétől mintegy 130 km.-re, a Kubán torkolatától mintegy 450 km.-re és a Don-Azovi "Meotisztól", Kézai "Dentu-Magyaraiá"-jától mintegy 700 km.-nyire van, ami alig több, mint a távolság Kőszegtől Predeálig. Nyelvünk állítólagos finnugor eredetén kívül, ami a priori "kizárja" egy délkeletkezési eredet lehetőségét, a "hivatalos" magyar történettudománynak a délkeletkezési eredettel, mint "képtelenséggel" szemben lényegében csak egyetlen érve volt eddig, az, hogy a délkeletkezési kútfőkben talált nevek, szók és földrajzi névmaradványok nem azonosak a "magyar" szó mai formájával, a "hasonlóságot" pedig egy félresöprő gesztussal részben erőszakoltnak, részben egyszerűen véletlennek, vagy "kölsönvételnek" állították és ábrándos, naiv, kellően meg nem alapozott, "kutyabőrkereső" egyeztetéseknek nyilvánították. Az, hogy az állítólag ugor "man-s-i" népnévnek a "magyar" népnévvel való "egyeztésénél" alaptalanabb és erőszakoltabb egyeztetés kevés van a nyelvtudományokban, történettudományunk szemében nyilván nem "véletlenség" és nyilván nem "erőszakolt", mert ezt az egyeztetést viszont történettudományunk akceptálta.

Ily körülmények között nem marad más hátra, mint a szakirodalmi vélemények figyelmen kívül hagyásával közvetlenül a kútforráshoz fordulni és az egyetlen, és egyetlen egy helyen felfedezett szegény "finnugor" "mans-i"-val, mint a "magyar" népnévnek az egész Volga-Ural- Altáj-világban található egyetlen nyomával szemben felsorakoztatni a "magyar" népnév nyomainak és egyéb bizonyítékoknak imponáló mennyiségét a Dél-kaukázusi térben 3000 esztendő időspáciumában, azzal a fenntartással, hogy a mostoha körülmények között és technikai és anyagi lehetőségek híján igen hiányosan lefolytatott anyaggyűjtés és anyagvizsgálat következtében az itt következő anyag csak egy hányada annak, ami még felfedezésre és kiértékelésre vár. Magyar-iz és vele egy csoportban említve Szupri városok a Tigris és Eufrát forrásvidékén, Asszur-nazir-apli tábláin (a II. hasáb, 86-123 sorok), valamint a Khurki Monolithon (II. hasáb 42-54. sorok) Kr. e. 877-ből.

Pontosan ugyanezen a vidéke, más városok társaságában, Mazara és Sziavara városok felsorolva PtolomeusCosmographia c. művében (liber V.) hatszáz évvel később.

Ettől a tértől mintegy 200 km: re keletebbre Madara, Urumi fővárosa Urartuban, négyszeres fallal körülvéve. Asszur-nazir-apli királyi kormányzót helyez ide (Táblák, II. oszlop, 98-101, sorok) . Ugyanez a város, négyszeres falával együtt megemlítve, III. Tukulti-apai-asszur tábláin (2. oszlop, 12-13, sorok). Ugyanebben a térben Magarda folyó (ma is).

Herodotos értesítése szerint (Kr. e. 5. szd.) ezen a vidéken "matsienek" és "sapirok" élnek (Hist., liber VII). Ugyancsak Herodotos szerint a Rion folyótól délre és a Fekete-tenger délkeleti sarkát körülvevő terület neve Magiga, amely az Armenia satrapiába tartozik Dárius korában, Mellette Saparda egy külön satrapia, amelyhez Urartu egy része is tartozik.

Száz évvel később Xenophon ugyanebben a térben "makarokat" és "szkithákat" talál. Kurás (Cyrus) perzsa királynak van egy mada tábornoka, akit "Mazar"-nak hívnak, ezt nevezi ki Sardes kormányzójául. Az Eufrates folyó északi ágát jelentő mellékfolyó neve Karasó és ugyanebben a térben van Oltu nevű folyó és Madur-Dagh nevű hegy is.

Örmény írások több helyen (Indsidsian, Orbeli, Mezopei művei) említik. PI. "Libarit fia Darzaidisch a calakói kolostornak egy szőlőt ajándékozott a Madscharok völgyében" (Orbeli), vagy "A Madscharok falujában csupán egy házból tíz embert hurcoltak fogságba" (Mezopei) (16). A Pejbárt melletti Madar, vagy Mazar nevű erődről már volt és még lesz szó.

A honfoglaláskori magyarság asszír eredetű méltóságneveiről, magának a "Lebedia" szónak asszír eredetéről s a magyar nyelvben található asszír- szumir szavakról e mű hatodik fejezetében már megemlékeztünk.

A Megyer-törzs, amely a Fekete-tenger déli régiójából annak északi régiójába vándorolva a Kr. u. 8. szd.-ban. Meotiszban megjelenik, szabir és nem onogur törzs volt. Ezt Konstantinos Porphyrogenitos közismert munkájában szintén megerősíti a 10. szd.-ban. Végül pedig a magyar nyelv egész szerkezete és ősi szókincsének egész széles alapja délkaukázusi szumir.

6. Az eredetileg szumirból akkáddá" alakult, Hamurápi Babelében erős szemita beütést kapott, majd a kasszú katonakirályok korában bizonyos fokig újra , "visszaszumirosodó" és új nemzeti jelleget öltő egykori vallás és filozófia s annak sajátos "semito-akkad" nyelve és irodalma számára ez a fordulat egy reneszánsz-kort jelent, amely azonban rövid ideig tart. Két emberöltővel később Babel, az előzőleg Nabu-kudur-asszur által ide deportált zsidók segítségével, Kurás kezére kerül és a "káld" papi kaszt kénytelen újra vándorbotot

venni a kezébe. Emigrációjuk a rokon madák között talál új otthonra.

7. A mada törzseket Dajakku egyesíti erős birodalommá. Fia akit a görögök "Phraortesnek" a 19. század tudománya Fravartisnak ír, de akinek a neve talán Bar-avar-tu, már imperialista politikába kezd. Unokája foglalja el, vagy talán inkább vissza az asszíroktól Mitanni egykori fővárosát, Ninivét (Kr. i előtt 612).

8. A "hurii" (minden valószínűség szerint a szumir "kur" szóból, amelynek jelentése "hegy", ország "határ") nyelv létezését aránylag nem régen fedezték fel és hovatarozása felől hosszú vita folyt. Mint úgyszólván minden ókori kultúrnyelvet, ezt is megpróbálták először az "árja" nyelvek közé besorolni, míg aztán kétséget kizáróan ki nem derült, hogy ez sem árja nyelv, és nem is szemita, hanem szumir, származású "turáni" nyelv, amely éppúgy mint a "mitanni" is, amint hosszú viták után végre elfogadták, a szubartuiak által beszélt nyelv egyik nyelvjárása.

9. A nagyon elgörögösített névből csak annyit lehet kihámozni, hogy az eleje "Szatír-. ..".

10. Ne zavarja meg az olvasót, hogy Herodotos massagétákat ír. A nevek alkalmazása bizonytalan. Strabo pl. ugyanezt, ugyanígy írja le Dé Situ orbis c. művének XI. liberjében, de ő nem "massagétákat", hanem "szakákat" említ: "Ac de Sacis quidem nonnulli sic tradierunt, nonnulli vero quod Cyrus ducto adversum eos exercitu proelio superatus affugit stb.." Leírja ugyanezt Justinus is (Historiarum, Lib. I), aki viszont szkítáknak nevezi ugyanezeket (Historiarum, Lib. I.): "Cyrus subacta Asia et universe Oriente in potestatem redacto, Scythis bellum infert. Erat eo tempore Scytharum regina Tomyris nomine... etc."

11. Herodotos Historiarum, Lib. I.

12. u. o. Lib. IV.

13. u. o. Lib. VII.

14 A felirat vonatkozó része latin fordításban így hangzik: "Darius Hystaspes rex populorum bonorum posui.. Hi adorationem igni. mihi tributa attulere: Choana, Media, Babylon, Arbelia, Assyria, Grutrata, Armenia, Cappadocia, Sapardi a, H una a e", A "Sapardia" kétségtelenül Herodotos "Siphara"-jávai azonos. Sokat mond a "hunok" megjelölés is 900 évvel Attila előtt

15. Mivel az olvasót az "Anabasis"-nak ez a része bizonyára érdekli, de azonkívül itt egy bennünket érintő intermezzo is le van írva, hevenyészett, de megbízható fordításban itt adom a szóban forgó részt:

"Ekkor a görögök három napi meneteléssel harminc parasangot tettek meg a Makarok földjén. Az első nap ahhoz a folyóhoz érkeztek amely a makarok és a szkíták tartományai között a határt jelenti. Jobbra tőlük egy ügyetlen látványt nyújtó védőmű feküdt, balra pedig egy másik folyó, amelybe az a határfolyó torkollott, amelyen át akartak kelni. A folyópartot nem magas, de igen sűrűn nőtt fák borították. A görögök, akik igyekeztek volna minél hamarább átkelni és továbbjutni, fákat kezdtek kivágni. A makarok, akik pajzsokkal és kopjákkal voltak felfegyverezve és szőrrel borított bőrkabátokat viseltek, csatarendbe fejlődve álltak az átkelő helyel szemben és egymásnak kiabálva köveket dobáltak amelyek azonban nem érték el az innenső partot. Ekkor a peltastok (könnyű fegyverzetű görög gyalogos) egyike Xenophonhoz lépett és azt mondta, hogy ő fogolyként került Athénbe és hogy ő érti a túlsó partiak nyelvét. "Valóban - folytatta - azt hiszem ez volt az én egykori hazám. Ha szabadna. én szeretnék velük beszélni.". "Semmi kifogás ellene - mondta Xenophon beszélj velük és tudd meg, hogy kicsodák".

A katoná megkérdezte őket és azt felelték, hogy ők makarok. „Most kérdezd meg őket - mondta Xenophon - hogy miért vonultak fel ellenünk és miért akarnak ellenségeink lenni". Erre ez volt a feleletük: "Mert ti be akartok törni a területünkre". A parancsnokok erre utasították a katonát, hogy mondja a következőt: "Mi nem jövünk ellenséges szándékkal. Mi hadban álltunk a királlyal, most már hazafelé tartunk Görögországba és a tengerhez akarunk jutni".

A makarok erre azt kérdezték, hogy hajlandók-e a görögök biztosítékot adni arra, hogy tényleg azt akarják, amit állítanak, mire ezek azt felelték, hogy hajlandók, de cserébe ők is kérnek biztosítékot. A makarok ekkor egy kopját adtak a görögöknek, a görögök meg egy lándzsát adtak viszonzásul a szokás szerint és mindkét fél az isteneket hívta az egyesség tanújaul. A biztosítékok kicserélése után a makarok azonnal segíteni kezdtek a fák kivágásában és az átkelő építésében és szabadon vegyültek össze a görögökkel...". (A szerző fordítása).

Amennyiben ezek a "makarok" azonosak a magyarokkal, az Anabasis 10.000 görögje közül egy magyar volt.

16. A fenti idézetek Lukácsy Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei c. Kolozsvárt 1870-ben megjelent művéből valók (175-176 lapok).

XI. A KELETI SZABIRSÁG KÉRDÉSE

A Krisztus utáni évszázadok "keletrómai", majd "bizánci" diplomata-íróit és krónikáit nemcsak az hozta zavarba, hogy a "massagétákról" hirtelen kiderült, hogy azok hunok, hanem az is, hogy ezeknek a hunoknak egy része "szabirnak" nevezte magát a Kaukázus keleti végétől északra, holott az ókori írók Szabiriát és a szabirokat a Kaukázus nyugati végétől délre találták, márpedig Herodotos, Xenophon, Strabo, Cicero, Ptolomeus, Plinius stb. stb. szabirjai, meg Prokopius, Theophanes, Jordanes, Priscos rétor, Zakariás rétor, Menander stb. stb. szabirjai között több mint 1500 kilométer térbeli különbség van.

Ez a körülmény máig megoldatlan rejtélye a történettudománynak is, amely a Kr. utáni századokban a hunokkal egy időben felbukkant Felső-Káspi-vidéki szabirokat, "Szibéria" névadóit, Ázsia belsejéből származó népnek állítja a hunokkal együtt. Az az egyszerű és kézenfekvő megoldás, hogy ezek a hunok éppúgy, mint a szabirok vándoroltak és vándorolhattak a dél-kaukázusi térből is a nyugat- és közép-ázsiai térbe az ókor folyamán, nemcsak az árja történettudománynak nem jutott az eszébe, hanem a magyarnak sem.

Ez annyival is csodálatosabb, mert az ókori kútfők által megrajzolt "szkithák" külseje, öltözködése, fegyverzete, szokásai, harcmódora, hitélete szinte kísértetiesen ugyanazok, mint a 7-8 évszázaddal később felbukkanó hunoké, szabiroké, oguroké, avar-kúnoké, majd magyaroké. A "szkitha" "massagéta"-méd-asszír-szabir-hun-avar-ogurmagyar vonal lényegében és formákban, sőt, amint ez egyre tisztábban látszik, nyelvben is, egy természetes ütemben fejlődő folytonosság, amit ennek a folytonosságnak egymást logikusan és következetesen követő történelmi dátumai is igazolnak, annak ellenére, hogy ezek a dátumok a legkülönbözőbb közép-ázsiai, elő-ázsiai, kelet-európai és dél-európai kútfőkben jelennek meg, mint egy tisztán megrajzolható futópálya stafétabotjai.

Az a konokság, amivel a nemzetközi árja történettudomány nem akarja észrevenni ennek az egybetartozó vonalnak töretlen folytonosságát, talán megmagyarázható azzal, hogy egy ilyen felismerés és beismerés egyszerűen kirántaná a talajt az ókor és a koraközépkor történetét másfél évszázad fáradságos munkájával megkonstruált hipotézis alól, az a konokság azonban, amivel ezt a magyar történet számára tiszta megoldást hozó, sőt

előnyös felismerést a magyar történettudomány is elutasítja, nem magyarázható meg.

E sorok írója nyilvánosan felteszi a kérdést; milyen bizonyíték, vagy bizonyítékok zárják ki azt a lehetőséget, hogy a Krisztus előtti évszázadokban Nyugat-Ázsiában talált szabirság a Kur-Alföld-Káspi-partvidék természetes és logikus útvonalán az ősi Szubartuból került Nyugat-Ázsiába. Ha ugyanis semmi logikai, vagy ténybeli bizonyíték ezt nem zárja ki - mint ahogy nem zárja ki - a "szabir" név feltűnésében az ősi Szubartun kívül az észak-káspi térben is, semmi feltűnő, vagy érthetetlen, vagy ellentmondó nincs. A 13. századig pl. a Kárpát-medencében is és a tőle 2500 km.-re fekvő Közép-Volga térben volt egy-egy azonos nyelvű és etnikumú "Magyarország". Miért ne fordulhatott volna elő ugyanez a szabir esetben is? Egy délnyugat-kaukázusi Szparda-SzapardiaSzibár-Sziszpirisz meg egy nyugat-ázsiai Szibéria között semmi egymást kizáró ellentmondás nincs. Az, hogy a délkaukázusi Szapardia területén éppúgy volt Mazara, Madara és Mazar, vagy Madar nevű helyiség, mint ahogy a Szibéria szomszédságában levő Kuma mentén is volt Madzar, csak megerősíti ezt. De megerősítik a történelmi események is. A Szubartut tárgyaló előző fejezetünkben említést tettünk Ispakai, Bartatu és Madyes királyok "északi barbárjairól", az asszír birodalom Kr. e. 7. szd.-i szövetségeseiről, akik Kr. e. 670 körül észak felől, a Kur és a Kaukázus irányából érkezve megjelennek a mezopotámiai tér észak-keleti peremén, huszonnyolc éven keresztül döntő szerepet visznek az elő-ázsiai politikában, majd Kr. e. 640 körül hirtelen eltűnnek ugyanabban az irányban, amerről egy emberöltővel előbb megérkeztek.

Ezeket a "barbárokat" a kétszáz évvel későbbi görög írók szkítáknak mondják, s- mivel azonban ezek nyomtalanul, mindössze töredékeket hátrahagyva, eltűnnek a Kaukázus-Káspi- Kur térségből és egy emberöltővel később egy "hun civilizáció" indul el az Altáj-Bajkál-Aral-térben az orosz archeológia megállapításai szerint, nyilvánvaló, hogy ezek a "szkithák" a Káspin- inneni hunok voltak, akiknek elhagyott területeire nyugati irányból érkező csoportokban szubartui lakosság telepedett, amelyet, ugyancsak nyugati irányból kimmeri és örmény hullámok követtek néhány emberöltővel később, akik a földrajzi bizonyítékok szerint, a nyugati szabirság és az egykori hun terület közé ékelődtek be az asszír birodalom összeomlása után újraéledő szabir-káld birodalom keretében.

Rámutattunk arra is, hogy a Kurással meginduló perzsa imperializmus Tamár királynő uralkodása idején kiterjeszti az uralmát erre a területre is Kr. e. 536-ban, csupán a Káspi-vidék mozgékony törzseit nem képesek a perzsák uralmuk alá hajtani újból és újból megismételt kísérletek ellenére sem, mert egy-egy hadjárat idején ezek a törzsek egyszerűen elhúzódnak, majd a hadsereg elvonulása után újra visszatérnek, leigázatlanul.

Minden történelmi jel és logika szerint ez az a korszak, amikor a szabirság keletre húzódott része a perzsa zaklatások nyomására elhagyja, vagy legalábbis jelentékeny mennyiségében elhagyja ezt a területet és a Kaukázus keleti vége és a Káspi-tenger közötti kapun át az észak-káspi-régióba, a Volga-Jajk térbe, majd innen továbbnyomulva az Ural-vonalon túlra, az Altáj-Bajkál térben ekkor már kialakult hun birodalom szomszédságába terjeszkedik, örökre otthagya lába nyomát a "Szibéria" szóban. Az, hogy otthonmaradt mennyiségüket, a "Sacassene"-nek és "Udi"-nak (Otene) nevezett területek lakosságát "szakáknak", meg "szkitháknak" nevezik a Krisztus előtti utolsó századok görög írói, nem jelent semmit. A honfoglaló magyarokat pl. "turkoknak" nevezték a bizánciak, de egyébként is bizánci írók állapítják meg később a hunoknak a massagétákkal való azonosságát, éppúgy, mint ahogy szintén bizánciak állítják, hogy a hunok és a szabirok azonosak. (1).

Ennek a benyomásnak alapja az, hogy a kínai birodalom nyomása következtében a Kr. u. első évszázad folyamán a Volga-vidékre visszaözönlő hunok áradata a szabirokat is visszazúdítja erre a térre s az egy időben érkező két rokonnép között az idegen kortárs

képtelen különbséget tenni. Még nehezebbé tesz minden ilyesmit, hogy a szabirok szoros politikai kapcsolatban vannak a hunokkal.

Az Altáj-Bajkál-vidéki hun birodalom Kr. e. 36 .körül történt összeomlása és az új Káspi-Volga-vidéki hun birodalom kiépítése közötti két évszázadot kitöltő átmeneti korszakról szinte semmi értesülésünk nincs. Egy széthullott birodalom kóborló atomjainak mozgása, új elhelyezkedése, majd fokozatos rendeződése tölti ki ezt a hat-hét emberöltőt és ez egy par excellence belső, kifelé nem ható organikus folyamat, aminek eseményei sokkal inkább társadalom-élettani, semmint történelmi események, hiszen az ilyen természetű fejlődések általában szinte észrevétlenek.

A kevésszámú és főleg indirekt adatok mennyiségéből a Kr. u. második évszázad vége felé kezdenek a külvilágot is érintő és érdeklő adatok kiemelkedni, de ezek is egyelőre még csak magánosan és szervesen. Ezek az adatok néhány emberöltőn át majdnem kizárólag örmény adatok, hiszen a szerveződő területnek szinte egyetlen civilizált szomszéd területe a Kaukázus túlsó oldalán Arménia, a déli szomszéd. Északnak és nyugatnak primitív fokozott álló "finnugor" és "szláv" népelemek által lakott alvó területek fekszenek, a kínai kelet és az immár arccal nyugatnak fordult új és még amorf képződmény nem érdeklik egymást. Kr. u. 90 körül az idevágó kínai értesítések egyre ritkuló adatai a hunokról teljesen meg is szűnnek.

Az első örmény adatok "hun" határzaklatásokról szólnak és az első konkrét név, amely felbukkan egy "Szurhab-Venaszep" nevű hun "király" neve a Kr. u. 190-210 közötti időből és ez a név természetesen csak torz mása lehet az igazinak. Annyit azonban feltétlenül jelent, hogy az addig amorf tömeg politikai formába öltözése ekkor már megtörtént. Aztán felbukkan egy adat egy bizonyos "Juluf"-ról - amely egész biztosan a "Gyula" méltóságnév torz formája - aki "17 volgai nép felett uralkodik" s aki a főkirálynak, a tanhunak egyik közvetlen alárendeltje lehet. Ebben a korban jönnek létre a néhány száz évvel későbbi városok kezdeményei, Itil a Volga-torkolatban, Madzar a Kuma-partján, Balangyar, és bizonyára mások is. A kétszázas évek vége felé felbukkan örmény forrásokban az első értelmesnek ható tanhu-név, Csobánc, vagy Csobánc-ur, aminek a kútfőkben megjelenő formája "Csovanszir" (2) A következő tanhunak már tudjuk a halála évét is, Ketrehon, vagy Kedrehon (3) ez, aki egy örmények elleni hadjáratban esik el Kr. u. 327-ben, és legyőzője, az örmény király, mint "rokonát" siratja meg és temetteti el.

A következő hun név (Byzanti Faustnál) a nagyon örményesen hangzó "Szanesan" név, aki szintén háborúban esik el 344-ben és ha a következő "Urnajra" név valóságos név, akár a tanhu, akár a gyula neve is az - mindenesetre "király"-ként van említve -, ez már az első, nyugati források által is említett névhez, Balambér "kisebbik király" (talán a horka) hadvezéri nevéhez, a Volgától a Dnyeszterig nyúló terület és a krimi gót állam elfoglalójához és Valens császár seregének megsemmisítőjéhez (378 aug.) vezet, aki, akár autentikus a név betűzése, akár nem, Attila dédapja volt. A hun előnyomulás olyan gyors folyamat, hogy Kr. u. 395-396 után a hun császári székhely (4) 1500 km-rel nyugatabbra, a Jajk-vidékről Meotiszba kerül, a "kisebbik királynak", a horkának a főhadiszállása pedig a mai Belgrád közelébe, a Duna partjának arra a pontjára, ahol a Morava folyó a Dunába torkollik. Az egykori kútfőadatok szerint a tanhu ebben az időben "Charaton" -s ebben a torzításban e sorok írója 'a "Khara tanh" szavakat véli felfedezni -a "kisebbik király", a horka pedig "Uldin" (ami őstörök nyelvekben nem jelent semmit, de "Ulud" (Eleud) pl. "ölyvecskét" jelentene) (5).

Charatont a tanhuk trónján Richa (Rika, Roka, Ruga, Rua) követi (6) (434-ig), Uldint pedig a horkák rendjén előbb idősebbik fia, Bengyeg (Mundzsuk Bendeg-úz), majd ennek halála után, fiatalabbik fia, "Uptar" (Oktar) váltja fel szintén pontosan 434-ig, ami olyan furcsa és valószínűtlen eset, hogy analizálnunk kell.

Richa utóda ugyanis "Buda" lesz, akit a germán történet tudomány gót értesülések alapján "Blédának" nevez, a horka méltóságot pedig ugyanekkorá néhai Bengyeg, vagy Mandzsú fia, Attila veszi át. Forrásaink nem adnak feleletet arra, hogy mi történt "Uptarral", a horkával. Vajon ő is meghalt mégpedig egyszerre Richa tarhuval? Mivel ez fölöttébb valószínűtlen, de az is valószínűtlen, hogy "lemondott" volna, hiszen életkorának ebben az időpontban 30-35 év között kellett - amint majd látni fogjuk - lennie, itt valami nem egyezik.

Legvalószínűtlenebb azonban a semmi körülmények között nem östörök jellegű "Uptar" név, amelynek mássalhangzó torlódása, germános végződése határozottan torzításra mutat. E név valószínű alakja e sorok írójának hipotézise szerint Ubud-ur, vagy Ubad-ur, vagy Ubud-úr lehetett s a merész fonetikai találgatáson felül erre van e sorok írójának egy igen súlyos közvetett bizonyítéka.

Amennyiben ugyanis ez valóban így volna, ez azt jelentené, hogy egész egyszerűen ez az állítólag "Uptar" nevű "kisebbik király" lett a tanhu. Egy Ubud-ur, vagy Ubadur, vagy Ubud-ur (az -ur végződés minden esetben csak címzést jelentő toldás, aminthogy az pl. a "Csovanszir"- Csobánc-ur esetében is) név igen könnyen jelenhetik meg "Buda" formában, vagy esetleg, egy "Ubud" "Bléda" formában. Az meg, hogy "Uptar" "kisebbik király" méltósága pontosan a tanhu halála évében szűnik meg, s kerül Attila kezébe, az új tanhu neve meg "Buda", vagy "Bléda" néven marad fenn a hagyományban (mert erre konkrét kútfő adat nincs), ami egy -ur végződéssel ellátott gyanús csengő "Upt" névhez igen közel áll, szinte türelmetlenül arra mutat, hogy a kútfőkben meglevő torzított "Uptar" és a hagyomány "Buda(-ur)" neve egy és ugyanazt a személyt jelenti, akinek az igazi neve "Uhud"-nak, vagy "Ubud"-nak látszik lenni. (Uhud-Buda)

Ez a hipotetikus Uptar-Ubudur-Buda, aki Richa tanhu halála évében megszűnik "kisebbik király" lenni, e szerint Attila apjának öccse, vagyis Attila nagybátyja volt, akinek 11 évi uralkodása alatt (434-445) Attila a "kisebbik király", a hadsereg főparancsnok, a horka. A hagyomány szerint Attila erőszakkal, fegyverrel fosztja meg nagybátyját trónjától és életétől, de nem költözik a tanhu rezidenciájába, a Pontusba, hanem saját katonás, horka-főhadiszállása válik a birodalom központjává valahol a Kárpát-medencében, talán a mai Szeged környékén, talán Pest környékén, talán másutt, és az új horka megy keletre, vagyis az eddigi keleti súlypont nyugatra tevődik át.

A történettudomány ez idő szerinti feltételezése szerint az új "kisebbik király", az új horka, "Jelech", vagy "Ilek", a költői formájú "Ellák", Attila legidősebb fia lett volna. Ez azonban, e sorok írójának merész és magánvéleménye szerint, lehetetlennek látszik. Attila ugyanis, aki korán bekövetkező halálakor (453) negyven éven alul kellett, hogy legyen, nem lehetett egy felnőtt gyermek apja 445-ben. Attila ekkor 30 év körül volt.

1. "Caucasi partes in orientem ac meridiem vergentes ad portas (kaukázusi "vaskapuk") evadunt, que Hunnos vicinos in Persarum ac Romanorum oras inducunt. Tzur altera, altera veteri nomine Caspia dicitur, ibi Hunni, quos Sabiros appellant..." etc. (Procopius: De hello Gothico, Liber IV.). "Hunni, qui appellantur Saber i, Caspium portarum limitibus emensis... etc." U. o.

2. Nemcsak a dunántúli Csobánc és székely családnevek utalnak erre, hanem az is, hogy a nemrégiben megfejtett nagyszentmiklósi aránylelet szövegeinek a sorában "Csobánc", mint személynév fordul elő olyan rovás írással, amely az Orkhon-vidéki feliratok betűivel rokon. Az örmény kútfőhely "csovansir"-ja az avar "csobánc" név és a mi dunántúli "Csobáncunk azonossága igen meggyőző.

3. Ez a név szintén torzítás. Mivel a "hon", "ton", "din" végződés gyakori, ez talán a

"tanh" cím torzítása.

4. Kr. u. 395 után a diplomáciai központ már a Pontusban van. Konkrét forrásadatunk is van arról, hogy Olympiodorus római. A császári követ 412-13-ban már itt tartózkodik "Charaton" udvarában. A hun méltóság megjelöléssel kapcsolatban lehetetlen szó nélkül hagynunk azt a feltűnő jelenséget, hogy a már többször idézett "Egyetemes Történet" második kötetének írója, Váczi Péter a hun tanhukat (császárokat) következetesen "fejedelmeknek", a kisebb fejedelmi személyeket meg "törzsfőknek" titulálja ugyanakkor, amikor a hunoknak alávetett germán törzsek vezetőit "királyoknak" írja. A történelmi tények és értékek természetesen ugyanazok maradnak, akármilyen nomenklatúrát alkalmaz is Váczi Péter és kollégái - azonban Charatont, Attilát, Uptart "fejedelmeknek" olvasni ugyanazokon a lapokon, amelyeken "Godigisel", "Gundahar", Valataer", "Ardarich" és egyéb germán törzsfők le nincsenek írva a "király" titulus hozzáragasztása nélkül, olyasmi, ami igen furcsa gondolatokat ébreszt az olvasóban, különösen, ha történész az illető. Ez a nomenklatúra még német munkában is, szak szempontból is kifogásolható. Ugyanez magyar munkában a korrekt szakterminológia követelményein felül, nemzeti szempontból is furcsa. Attila Váczi Péter és a magyar történettudomány számára feltétlenül legalább "király", korrektül azonban "császár".

5. "Uldin" a kilencvenes évek vége óta "Charaton" tanhu mellett a "kisebbik király", a hadsereg főparancsnok, a horka. A Keletrómai Birodalom hadsereg főparancsnoki (magister militum) rangját elvesztett gót királyt, aki embereivel hun területre hatolt be, 400. dec. 23.-án lefejeztette, ebben az időben tehát már feltétlenül horka volt (a valószínű idő egy-két évvel korábban). Hat évvel később (406-ban) katonai szövetséget köt a ravennai udvarral s a főhadiszállására küldött római kezesek között van az ekkoriban 10-12 éves Aetius is, 407-ben segít Stilicho-nak a ny. római birodalom katonai főparancsnokának szétverni Firenzénél a vandálokat. A név fejtése lehet azonban "Ulu tanh" is.

6. Nincs azonban kizárva, hogy "Kara tanh" és a gót hagyományok "Rua"-ja ugyanaz a név és személy.

7. A "Juluf" és a "Jelech" j"-nek literált első hangja egészen bizonyosan "gy"-nek, vagy "dzs"-nek hangzott. A kínai évkönyvek említenek egy "che-ho"-nak nevezett méltóságot. E méltóság megvolt az onoguroknál, a bolgároknál (dzsula) és a kazároknál is. A szó alapjelentése "fáklya", a "gyula"-jelvény egy vesszőnyaláb volt, amit bizonyos alkalmakkor a gyula a kagán előtt meggyújtott és elégetett. Nincs kizárva, hogy a szó a magyar "gyula" szóval van viszonyosságban. Balambár (?) neve először 373-ban Uldiné 27 évvel később, 400-ban bukkan fel a kútfőkben, s pályáját nem kezdheti, mint nagyapa, hisz fiatal embernek kell lennie, és még a fia is (Bengyeg-ur - Mundzsuk) csak gyermek lehet ez időben, 400 körül.

Attila a horkák apáról fiúra szálló rendjén, Bengyeg fia, Uldin unokája volt, noha arra, hogy Bengyeg (Mundzsuk) apja Uldin volt, csak közvetett bizonyíték van. Uldin, mint fiatal "kisebbik király", valamikor a kilencvenes évek vége felé kezdi pályáját. Mivel elsőszülött fia, Bengyeg, körülbelül ugyanebben az időben született és ahhoz, hogy házasságot kössön és apává legyen, legalább 16-18 évesnek kellett lennie, Attila születési idejét nem lehet 415-416-nál korábbra tennünk, ami első házasságának vélhető idejét, bármilyen korán történt is az, valahová 435 köré helyezi, esetleg éppen "kisebbik királykódása" kezdetének (434) évére, amikor 19 év körül lehetett. Tizenegy évvel később tehát nem lehetett felnőtt fia. A szóban forgó "Jelech", amely név a "gyula" szó torzulása, a családnak egy másik tagja lehetett. Ezt a nevet egyébként hasznos összevetni az említett örmény forrásadat sokkal korábbi "Juluf"-jával és a méltóságnévet jelentő magyar "gyula" szóval (7).

Egyébként, hogy ezzel a rejtélyes ősi turáni méltóságnévvel kapcsolatos szemantikai adatok még érdekesebbek legyenek, megjegyezzük, hogy a rómaiak által az "impérium" jelvényéül használt vesszőnyaláb (fasces), amit ünnepélyes alkalmakkor a praetor előtt vittek a lictorok (v. ö. "lig" csomóba kötni, "lignum" tüzelőfa) etruszk eredetű s az etruszkoknál a "zilath" méltóságjelvénye volt.

Amennyiben e sorok írójának ellenőrző számításai helyesek volnának és a szóban forgó "Jelech" Attilának valóban nem fia, hanem más rokona volt, sőt, amennyiben a "Jelech" nem is tulajdonnév, hanem méltóságnevet jelent, ami erősen valószínű, akkor ez néhány részint hagyományokból, részint konkrét kútfőértésekből származó adat ellentmondását egyszerűre kiküszöbölné.

Székely-magyar hagyományok szerint Attila legidősebb fia, egy bizonyos "Aladár" volt és nem "Jelech". Ennek az Aladár" névnek az utolsó szótagja valószínű szintén nem más, mint a név után tett, méltóságot jelző címzés, az "ur", mint a "Csobancir" meg az "Uptár" torzítások esetében. A szó első része megint csak az "Ulud", "Ölyvecske" névre látszik utalni. Ez az Aladár, vagy tatán Ulud-ur hagyományok szerint elesett az Attila halála után néhány hónappal a gepida "rex", Ardarik, által szervezett felkelés alkalmával és ez az "Aladár", Attila halála utáni évben valóban 18-19 éves lehetett, esetleg még kevesebb. Jelechről tudjuk, hogy egy Anagastes keletrómai katonai parancsnok elleni hadjárat alkalmával 469-ben ölték meg levágott fejét Konstantinápolyba küldte Anagastes. Ezt az adatot a történettudomány -a magyar is - Attila második fiával, Dengizikkel, (helyes fonetikával "Gyengizikkel") kapcsolja össze. Azonban, Zakariás rétor közlése szerint - amit Procopius egyéb adatai is megerősítenek "Ambazuk" (!) hun király a Volga-Don térségben 491ig uralkodott és utána egy "Khabad", vagy Chabad (Csaba) nevű király következett 491-től 514-ig. Ez az Ambazuk "Dengizik"-kel látszik azonosnak lenni, "Khabad" pedig Attila legkisebb fiával, "Irnikkel", akit a székely-magyar hagyomány "Csaba"-ként emleget. Ez az Irnik-Csaba Attila halálakor egészen kicsi gyermek lehetett, sőt az sincs kizárva, hogy utószülött fia volt, hiszen Attila második házasságának nászéjszakáján halt meg.

A fentiekben összefoglalt feltevést "Jelech"-hel és Attila fiaival kapcsolatban igen elgondolkoztatóan támasztják alá egyéb konkrét kútfőadatok.

Irniknek két fia volt, Ogurd (bizánci kútfőkben Gordas) és Muagyar, vagy Magyar (bizánci kútfőkben Muagheris), mind a két név népnév (ogur, magyar), és ez a két népnévből vett tulajdonnév esetleg két különböző származású anyára utal. Irnikről bizánci forrásokból tudjuk, hogy életének egy korábbi szakaszát "in extremum minoris Scythiae" (Dobruzsza vidéke) töltötte, talán mint "kisebbik király", horka, bátyjának uralkodási idején, tehát 491-ig (az Alduna-vidék lehetett a nyugati területek elvesztése után az összefüggő zsugorodott hun birodalom nyugati határa). Mivel ez az időpont Irnik harmincas éveinek végét jelenti, vagy éppen negyvenes éveinek kezdetét, csaknem bizonyos, hogy nős volt és ogur asszony lehetett a felesége. Mikor aztán átvette és más rokonnépeket is bekapcsolva "hun-onogur" birodalommal szervezte bátyja örökét (491) - talán özvegyen -a birodalmi központba költözve, a Volga-Don térségbe, választhatott az itteni szabir előkelőségek leányai közül feleséget s talán ettől született szabir nevet viselő második fia, Muagyar. Mindez természetesen alig több feltevésnél, de az Ogurd és a Muagyar nevek tények s a hozzájuk fűzött feltevés logikus. Ennek a feltevésnek egyébként vannak további alátámasztásai is.

Irnik elsőszülött fia, Ogurd, keresztény volt. Valószínűleg hosszabb időt töltött serdülő korában, talán mint politikai kezes, talán magas bizánci katonai rangokat betöltő hun rokonoknál nevelőben, Bizáncban és itt keresztelkedett meg. Öccse viszont, aki talán nagy korkülönbséggel volt féltestvére, pogány volt, hiszen ez már Bizánctól nem néhány száz kilométerre, hanem 25,000 kilométerre, Onogoriában, egy pogány világ kellős közepén

született, valahol a Volga táján.

Mikor Ogurd Kr. u. 514-ben apja örökébe lépett, bizánci papokat hívott birodalmába, akiknek térítő munkájukban minden támogatást megadott, annyival is inkább, mert a birodalom Irnik óta Bizánccal barátságos viszonyban volt (8).

Ogurd térítési politikája tragikusan végződött. Hogy a térítés műve sikertelennek bizonyult, annak magyarázata "részben a bizánci körülményekben keresendő. A "homousion" és "homoiusion" körüli hosszú és szenvedélyes harcok után Bizánc is "monophysitává" vált Athanasius császár uralkodása idején, és az Ogurd által behívott térítő lapok monophysiták voltak. Mikor azonban 518-ban Justinus trónra került s a monophysitizmust elvetve Bizánc visszaállította az orthodox keresztény tanítást, az Onogoriába érkező újabb térítő papok csúnya marakodásba kezdtek a "monophysitákkal" és a keresztény tanítás gyorsan hitelét veszítette az ősei hitéhez amúgy is ragaszkodó hun, szabir, ogur, bolgár lakosság körében. Mikor aztán Ogurd elrendelte az ősök szellemeit jelképező kis arany és ezüst házi szobrocskák (9) elkobzását és beolvasztását, nyílt ellenállás tört ki, amelynek igen tekintélyes vezére támadt a király öccsének, Muagyernak személyében. A fegyveres összecsapásban Ogurd is életét veszítette és ezzel Muagyer lett a birodalom fejévé, Kr. u. 518-tan, aki a bizánci papokat hazakergette.

A bizánci klérusnak azonban roppant nagy politikai befolyása volt ebben a korban, amikor a vallás és egyház a politikai élet középpontjában állt Bizánccban, és retorzióképpen különböző intézkedéseket léptettek életbe Muagyer ellen, amire ez, az eddigi barátságos viszonyt felborítva, Bizánc ellen fordult és fegyveresen kezdte zaklatni a birodalom krími birtokait, sőt, a Bizánccal hadilábon álló perzsákkal lépett szövetségre.

Az eddig hun keretben élő, sőt, mint láttuk, hunnak tekintett keleti szabirság ezen a ponton válik ki abból a hun keretből, amelyben évszázadokon át élt és amely individuális népegyéniségét éppúgy elburkolta a felületesen tájékozott külvilág előtt, mint pI. az "osztrák császárság" elburkolta egy időben az individuális magyar királyság létezését.

A hun belső viszonyokat jól ismerő bizánci diplomata, az a Priszkosz rétor, aki nemcsak Attila nyugati udvarában volt császári követségi megbízatásban, hanem később, a Káspi-környéki keleti hun birodalom székhelyén is, már 463-ban említi a "szabir" népnevet, mint a hunok egy nagy csoportját,(10). Mint külön, a hunoktól különböző népet azonban abból az alkalomból említi Prokopiusz, mikor a szabirság az Irnik-féle birodalmi keretből, talán az onogurok nyomására kiválva, 514-ben; Irnik halála évében, behatol a dél-kaukázusi térbe Balakti (talán Balogh) nevű királynak vezetése alatt, ahol az egy évezreddel azelőtt; hátrahagyott szabir népmaradványok között a Káspi-Kaukázus kaputól délre elterülő térben helyezkedik el. Minden esetre ennek a szabir invázió évét közlő Prokopiusz-féle adatnak feltűnő egyezése a "Khabad" halála évét megadó Zakariás rétor-féle adattal - mindkettő 514 - mutatja, hogy a keleti szabirság kiválása a hun keretből Irnik halálával és Ogurd uralomra kerülésével van valami milyen összefüggésben. Sőt, ez a kiválás aligha lehetett sima és barátságos, mert 12 évvel később, Muagyer királynak egy 20.000 főből álló onogur hadseregét, amely "Kalán" ő(a bizánci forrásban "Glón") és Türák "rexek" parancsnoksága alatt a Káspi-Kaukázus kapun át délre, a perzsa hadsereghez igyekezett, Boárich királynőnek, Balakti király özvegyének hadserege bekeríti, megtámadja és lefegyverzi. A harcban Kalán elesett, Türákot pedig Boarich királynő kiszolgáltatta Bizánccnak.

Az újonnan alakult (és rövid életű keleti szabir királyság bizánci szövetségben - Bizánc kaukázusi tartományai ennek a szabir államalakulatnak nyugati szomszédai voltak - perzsa-ellenes politikát folytatott, hisz az egyre erősödő perzsa imperializmus, amely éppen ezekben az évtizedekben érte el a legtehetségesebb újperzsa, uralkodóval, I. Kosruval a

tetőpontját, életveszélyt jelentett számára, különösen abban a fonák helyzetben, hogy az északi testvérnép, Muagyer király hun-onogur népe meg konok Bizánc-ellenes politikát vezetett perzsa szövetségben (11) évtizedeken keresztül.

I. Kosru 545. évi döntő győzelme Boarich királynő serege felett - 1081 évvel Kurás óperzsa király győzelme után egy másik szabir királynő, Tamár királyasszony felett, a keleti szabirság szétesését vonta maga után. Néhány törzs újra visszavándorolt a Jajk-Volga térbe, ahol majd a kök- türk és kazár etnikumban oldódnak fel és tűnnek el, más törzseket a bizánci kormányzat telepít le határőrökként a Kur- folyó déli vonala mentén (s ezek a mai kurdok ősei) Kr. u. 5.6-ban, amint erről Menarder értesít bennünket. Egy részük perzsa uralom alá kerül, más részük bizánci uralom alatt marad körülbelül még egy évszázadig, amikor aztán a tér többi népeivel és néptöredékeivel együtt elnyeli őket az új imperializmus, az araboké...

A két különböző "szabir" nép (12) létezésének magyarázata tehát egyszerű, logikus és a történelmi eseményekkel és adatokkal szinte lépésről-lépésre követhető, csupán az adatok hézagait kell majd a részletekkel kitölteni.

A Káspi-mediterráneum ókori és koraközépkori népeinek a Csendes-óceánig, India szívéig, a sarkkörü régióig és az Alpokig és Itáliáig szétsugárzó globális történetét majd csak a szumir- turáni összehasonlító nyelvtudomány kibontakozása, meg a Káspi-térség szinte még meg sem indult archeológiai feltárása és turáni nézőpontú kiértékelése után lesz lehetséges megírni, és a turáni ókortörténet, meg középkortörténet művelése, ennek az anyagnak turáni szempontú rendezése és feldolgozása a nyugati civilizáció egyetlen turáni nyelvű és származású és lovas kultúrájú népének, a magyarságnak történettudományára vár. A roppant méretű munka egy új, intelligens, fajára és származására büszke, a Bach-korszakos-történettudomány megállapításait alapos revízió alá vevő és Joseph Budenz vogulgyökös finnugorizmusát kellő értékére leszállító magyar történész-generáció feladata lesz.

Az egyelőre még csak hiányos, szakadozott, eltorzítva feljegyzett, eltorzítva megfejtett és eltorzítva interpretált anyagra utalt mai magyar történész - különösen, ha a kellő munkához nélkülözhetetlen pénz és idő hiánya és egyéb legyűrhetetlen emigrációs nehézségek bénítják csak arra képes, hogy a máris felfedezhető összefüggésekre talán merészen, talán hibásan is rámutatva, elindítson vagy legalábbis kijelöljön egy új utat az igazabb, modernebb és magyar vonatkozásban tisztább kontúrokkal megrajzolt ókortörténeti és koraközépkor-történeti kép felé, amely megbízható és értelmes és biztató háttérrel és támasztékot ad a honfoglalás-előtti magyar történet eddigelé még senki által meg nem kísérelt logikus és elfogadható előadásához (13), úgy, ahogy ezt a kétszer-kettő örök törvénye és a rendelkezésre álló forrástámasztékok az intelligens magyar szemmel vizsgálódó szakember számára megrajzolják.

8. Irnik tanhu uralkodási idejének kezdete (491) egybeesik Athanasius bizánci császár (491-518) uralkodásának kezdetével. Mivel a hun trónváltás úgy látszik az Al-Duna vidék feladásával járt Irnik elköltözése következtében, Bizánc balkáni birtokait ettől kezdve különböző szláv és egyéb fajú hordák, csapatok által megszervezett különböző szláv, maradék-alán, maradék-gót, maradék-hun kötelékek) kezdték meg-megújuló betörésekkel háborgatni. Még inkább súlyosbította Bizánc helyzetét a hirtelen újra fellobogó újperzsa imperializmus is, amely Bizánc dél-kaukázusi birtokait fenyegette. Ily körülmények között az észak-kaukázusi hun-onogur birodalom barátságos magatartása fontos érdeke volt Bizáncnak, hiszen Irnik népének Balkánra vezető al-dunai kapu biztosításához éppúgy kulcspozíciója volt, mint a Kaukázus-vidéki bizánci birtokok védelméhez. Ogurd viszont számos különböző népből összetevődő (hun, szabir, onogur, saragur, bolgár, barszil törzsek) laza birodalmát akarta talán egy közös vallással egységesíteni. Az "Irnik" név

mellesleg, ha az egykorú idegen forrásokban szokásos -ik,-uk, -ak, (Jilek, Dengzik, Ambazuk, Hormidak stb.) végződést levágjuk róla, tisztán felismerhetően az Árpádkori "Ernye" névvel látszik azonosnak lenni.

9. Ezeket a szobrocskákat nevezi Gellért püspök majd 500 évvel később Magyarországon "Szkitha bálványoknak" (Gellért legenda)

10. Ezek azonban alighanem az ekkortájt érkező onogurok lehettek, akik az Attila halálát követő zűrzavar idején nyomultak be a Volga és Don közti térbe.

11. Hogy az 518 óta uralkodó Muagyer meddig uralkodik, nem tudjuk. Egykorú örmény adatok szerint - amelyeket bizánci értesítések is igazolnak - "Bagratunis" vagy "Bagaratunis" szabir király sereggel támogatja az 537-539. években lezajlott Bizánc-ellenes örmény felkelést. Mivel azonban ebben az időben a szabir királynő egészen 545-ig, I. Kosru megsemmisítő hadjáratáig a már említett Boarich, aki határozottan perzsa-ellenes és Bizánc-barát politikát folytat (és ennek lesz áldozata), a kútfőben említett király nem lehet "szabir". Ellenben lehet sőt valószínű hogy így is van, Muagyer. A forrásban adott torzult név - Bagratunis - igen könnyen lehet a valóságban "Muagyer tanhu" örmény írással rosszul leírt, helytelenül másolt és torzítva literált neve. A "b" és az "m" - mindkettő labiális - igen könnyen cserélődik általában is a különböző írásrendszerűekben és a "Bagra" vagy "Bagara" igen könnyen lehet Muagyer, vagy Muager, vagy Mager éppúgy, mint a "tunis" is lehet "tanhu". Ha ez esetleg így volna, ez azt jelentené, hogy Muagyer 538-ban még Onoguria uralkodója volt, amiben semmi valószínűtlenség nincs, hisz ez 518 óta mindössze 21 évet jelent. Az örmény adat mellett szól az is, hogy a Muagyer-Mager név valóban "szabir" név, a krónika-író tévedése tehát könnyen előállhatott.

12. A puszta tény, hogy őseink szabir őseik neve elé egy megkülönböztető jelzöt tettek (asphali), mutatja, hogy volt egy másik szabir kategória is.

13. A kép teljessége érdekében néhány sorban össze kell a Volga-tér további történetét is foglalnunk. Muagyer uralkodásának végéről nincsenek adatok. Ezek belevesznek abba a zűrzavarba, amit ebben a térben az ez időben Nyugat-Ázsiában kialakult Kök-türk birodalom idéz elő amely a Volga-teret is megtámadja és uralma alá vonja, az évszázad derekán. Muagyer, vagy utóda a Dnyeper-vidékre, az itteni bolgár törzsekhez vonul vissza, a Volga-Don területre pedig egy kormányzót nevez ki a kök-türk kagán az Erminemzetségből. A Dnyeper-vidék bolgár törzsei úgy látszik függetlenek maradnak, vagy legalábbis széles autonómiájuk van, mert az évszázad második felében egészen önálló politikát folytatnak és sok bizánci adat beszél róluk. Egy Szibel (Sibyl, Ziebel) nevű uralkodójuknak 40.000 lovasa van. Ez a Szibel talán Muagyer fia, vagy unokája, mert az óbolgár királylajstrom az Attilától származó Dzsula-házról beszél. Ennek a Szibelnek az unokája; Kurt (az óbolgár királylajstrom szerint Kuvrat) 620-630 körül, a kök-türk hatalom hanyatlása idején visszafoglalja az egész Volga-teret és a Jajktól a Dnyeperig még egyszerű visszaállítja Irnik birodalmát, Onoguriát. Kurt onogur-bolgár birodalma mindössze egy emberöltőt ér meg, mert 670-ben egy újabb támadó jelentkezik kelet felől, a kazárok, akik már a kök-türk hódítás kezdete óta a Jajk-Észak- Káspi-térben élnek. A kazár támadások ellen egy teljes évtizeden keresztül folyik a védekezés mivel azonban az élemedett Kurt 670-ben meghal és legidősebb fia Bat-Baján lép az örökébe, az onogur birodalom gyorsan szétesik. Kurt halála után a második fiú, Iszperik, vagy Aszparuk hat bolgár törzsszel kiválik az élethalálharcot vívó birodalomból és 678-ban az Al-Duna vidékére, majd innen a Balkánra vándorol, ahol megalapítja a mai Bulgária őseit, Bolgáriát. Egy évvel ezután a következő fiú is kiválik néhány törzsszel, ez is nyugat felé távozik és minden jel szerint avar keretben, a Kárpát-medence keleti részén (Erdély) helyezkedik el. Ennek a fiúnak a nevét bizánci források "Kotragos"-nak mondják, a székely hagyományok viszont "Csabá"-ról beszélnek, de egyik sem személynév. A magára maradt Bat-Baján egy

évvel később, 680-ban leteszi a fegyvert a kazár túlerő előtt. Birodalmának a közepét kazárok szállják meg, akik az addig uralkodó elemet az onogur törzseket gyeponépekként a peremterületekre telepítik és határvédelemre használják fel. Ha a mi gyula-hagyományaink nem alaptalanok, Bat-Baján törzse, más onogur törzsekkel a Don-kanyarba kerül egy kazárok által kijelölt kormányzó parancsnoksága alá...

XII. DENTUMAGYARIA KELETKEZÉSE

A római birodalom nyugati részének összeomlását túl élő keleti rész "Nagy Theodorikja", a trák-türák-türk közkatónából császárrá kikiáltott Justinus-nak az unokaöccse, Justinianus (1) hiába próbálja meg egy utolsó roppant erőfeszítéssel az egykori teljes birodalmat még egyszerű összehozni, az idő kerekét visszafelé forgatni nem lehet. A zseniális császári hadvezérnek, a szintén idegen származású Beliszarnak és idegenekből, főleg hunokból és úzokból rekrutálódott hadseregének szerzeményei gyorsan leválnak újra és az egykor latin jellegű "keletrómai birodalom" rohamosan görög jellegű "bizánci császársággá" alakul át szellemében, kultúrájában, vallásában egyaránt. A 6. szd. végére ez az átalakulás be is fejeződik és a 7. szd. elejével az ikonok és az ortodoxia és a merev keleti pompa Bizánca egyszerű csak ott van a történelemben.

A justiniánusi nagy kalandra elfecsérelt erő hiányának a következményei azonban szemmel láthatóak. Az I. Kosru óta új lendületet kapott újperzsa imperializmus adekvát ellensúlyt kívánna a háromnegyed részben elő-ázsiai területű Bizánc részéről, ahogy azonban a perzsa impérium nyomul előre, úgy zsugorodik össze nemcsak a birodalmi terület, hanem a katonai utánpótlás is, hisz a bizánci haderőt főleg elő-ázsiai népekből újoncozták. Justinianustól kezdve, kisebb-nagyobb megszakításokkal száz éven át folyik a véres küzdelem, amelyben elsősorban a kisebb elő-ázsiai népek őrlődnek fel. Mivel pedig ezek a délibb szemita népeket leszámítva, az örmények és néhány kisázsiai "árja" kategória kivételével egytől-egyig szumir- leszármazású káspi- török, u. n. turáni népek, úz, avar, hun, szabir származékok, elsősorban a "turáni" etnikum pusztul.

Ennek a felmorzsolódásnak csak kisebb részét jelenti az újra és újra elszenvedett véres veszteség és az elhurcolások. A nagyobbik részét a kisebb-nagyobb csoportokban, nemzetségi, törzsnyi egységekben való elmenekülések jelentik, hisz ez a távozó töredékek apránkénti felszívódását s így eltűnését jelenti más népekben. Ez a folyamat különösen a 7. szd. folyamán ölt tragikus méreteket. A perzsa uralom alá kerülés ugyanis lényegében azonos kultúra, azonos vallás, azonos szellem, sőt igen nagy fokban azonos etnikum uralkodását jelenti, hisz a "perzsa" már az óperzsa korszakban is, ezer évvel előbb is túlnyomó részt "méd" volt, fajrokon, nem "árja" s ez a kevert etnikum még inkább "elturánosodott" az avar uralom félezer éves "parthus" korszakában, amely további avar és úz feltöltést jelentett a "perzsa" etnikum számára fajilag, nyelvi, kulturálisan egyaránt. A Kr. u. 226-ban újra önállósuló újperzsa képlet szinte csak nevében "perzsa", mennyiségében inkább már káspi- török, a perzsa uralom alá kerülő kaukázusi régió népeinek beilleszkedése a perzsa politikai keretbe tehát aránylag nem nehéz és ez a keret az átmenet válságainak elmúltával nem elviselhetetlen. Az elviselhetetlen akkor kezdődik, mikor a hosszú perzsa-bizánci párbaj végén kimerülten egymás mellé leroskadt két hatalom romjai felett a 7. szd. első harmadában megjelenik egy új hódító, az arab.

Az arab nemcsak fajilag idegen, szemita, hanem egy új, az indulás fanatizmusában égő vallásnak, az iszlámnak erőszakos és türelmetlen, tűzzel-vassal térítő protagonistája is, az arab imperializmus tehát nem csupán politikai, - hanem faji, vallási, nyelvi és kulturális imperializmust is jelent, és ez a meghódított népek számára teljes belső lényegüket fenyegető egzisztenciális veszély, amely ellen a védekezés kétségbeesett s a menekülés pánikszerű, hisz az arab terjeszkedés gyors áradat.

A mekkai próféta futása után (622) tizenhat évvel Szíria, négy évvel később Egyiptom már arab kézbe kerül. Afrika északi része ötven éven belül arab birtokká válik és a század utolsó évtizedeiben megkezdődik Elő-Ázsia arab uralom alá vétele és ezzel a dél-kaukázusi embertömegek és a sok ezer éves szumir örökség végső felszámolása, amelynek eredményeképpen Bizánc még Rómától örökölt birtokállománya a balkáni területeken kívül Kis-Ázsiára zsugorodik össze s az egykori birodalomból nem marad más, mint egyetlen nagyra dagadt parazita város és az azt eltartó, paraszti sorba süllyesztett (2), katonai közigazgatás és adóztatás alatt tartott vidék.

A rohamosan növekedő arab impérium történetének induló fázisát - az Omajjidák kora ez - száz év jelenti. Ebben a fázisban az arab súlypont Damaszkusz. A nyolcadik szd. első harmadában azonban döntő változások következnek be Arábia életében. A koraközépkor technikai kapacitása nem tud már megbirkózni a birodalom Damaszkusztól- Karthágóig terjedő roppant távolságaival s ahogy a terjeszkedés keletnek még folytatódik, egy osztódásnak már csak technikai okok miatt is be kell állnia. A jelentkező nehézségek módot adnak Bizáncnak arra, hogy néhány évtizedre valamelyest visszaszorítsa az immár magát a várost fenyegető arabokat, a kaukázusi tér sorsába ez azonban nem hoz változást, sőt az arab vereségek hírére itt-ott azonnal fellángoló függetlenségi akciók által kiváltott arab katonai megtorlások az ókori asszír brutalitásokra emlékeztető állapotokat hozzák újra vissza, ami az arab uralmat még elviselhetetlenebbé teszi.

A szabadságért és függetlenségért fellángoló harc apró góccok gerillaháborúja és ez a harcmód az érintett területek lakosságára még pusztítóbb, mint a rendes háború, mert az arab retorzió sokszor egész vidékek teljes emberállományának kiirtását jelenti, különösen az olyan területeken, ahol megtelepedett, városlakó elemek élnek.

Az emberirtás méreteit még nagyobbá teszi az a körülmény, hogy a dél-kaukázusi tér népessége a 6. szd. vége felé hirtelen megduzzadt.

Ez a hirtelen megduzzadás a Kaukázustól északra elterülő térben bekövetkezett drámai eseményekkel függött össze, amelyek világtörténelmi következményeket vontak maguk után.

Ezeknek az eseményeknek a kiindulópontja Közép-Ázsia. Jelen mű első részében rámutattunk, hogy az ókor folyamán a Káspi-mediterráneum szumirfajta népeinek rezervoárjából állandó volt az északnyugati és északkeleti kirajzás, különösen Belső- Ázsia irányába, amelyből, a mongol őslakosság mellett, itt-ott azzal esetleg keveredve, egy jelentékeny etnikum formálódik ki, az u. n. "östörök", vagy "turáni", vagy "ural-altáji" faj, amelynek alaprétegét "dáhok", valamint ezeket követő "hun", "avar", "szabir" kirajzások adták, és amelyek az ókori évezredek során főleg a lovaglás és a lótényésztés kifejlődése óta, a Kr.e. 2. évezreddel kezdődően, a belső-ázsiai szteppéket fokozatosan feltöltő sajátos népfajjá szaporodtak.

Ezek az állattenyésztő lovas-népek kisebb-nagyobb szövetségeket alkotó, kooperatív törzsek politikai formájába tömörülve, egy-egy "nagy-kán", "khagán" politikai irányítása alatt éltek (3). Ha aztán egy-egy tehetséges és ambíciózus khagánnak sikerül néhány ilyen törzsszövetséget összemarkolnia, rövidebb-hosszabb időre megszületik egy egy tágabb keret, egy-egy lovas-birodalom, hisz ezek a népek fajilag, nyelvileg egyaránt rokonok. Ilyen birodalom , volt a Kr. előtt 250 körül alakult, vagy újjáalakult hun birodalom, vagy a Parthia néven ismert és a rómaiak által tönkretett avar birodalom bukása után jóval keletebbre, az Aral és a Bajkál-tó vidékén megalakult második avar birodalom. Ilyen volt a Kr. után az 5. szd. vége felé egy Tuman nevű khagán által a közép-ázsiai tér északi felében alapított kők-türk birodalom is, amely másfél évszázados fennállása alatt döntő változások egész sorát idézi elő Európában.

Ez a birodalom előbb az Aral-Bajkál- vidéki avar birodalomra nehezdedve az "avar" néven ismert várkúnokat mozdítja ki helyükről, (akik a 6. szd. derekán Kelet-Európán átvonulva megszállják a Kárpát-medencét (Kr. u. 568) és ott a 9. szd. elejéig fennálló avar-birodalmat alapítják meg) azután a Volga-Don-Kaukázus vidékén Irnik által alapított onogur birodalmat vetik uralmuk alá egy fél évszázadra (570-620).

Ez a támadás az, ami az észak-káspi tér szabirjait újra visszakényszeríti a Kaukázus jól védett vonala mögé és ez okozza a dél-kaukázusi térben a népesség- hirtelen feldagadását néhány évtizeddel az arab imperializmus jelentkezése előtt. A visszaérkező szabir kötelékek elhelyezkedése az ez időben perzsa főuralom alatt álló térben töredékesen, főleg a Kur-síkságon megy végbe, valahogyan talán úgy, amint ez hétszáz évvel később, a tatárjárást megelőző évtizedekben Magyarországon letelepített kun törzsek esetében történt.

A perzsa hódítás által megszüntetett szabir politikai egység hiányát a visszaérkező szabir kötelékek töredezett elhelyezkedése még teljesebbé tette, úgy, hogy mikor az arab imperializmus csapásai alatt a perzsa hatalom összeomlik, az egész északi tér összefogó politikai keret nélkül maradva, egyszerűen képtelen egységes ellenállás kifejtésére.

Így éri ezt a területet az arab katonai terjeszkedésnek az Abbaszidákkal meginduló második fázisa, amely az uralmaváltozással kapcsolatos belső arab zavarok nyugvópontra jutásával azonnal megkezdődik a hétszáz éves első évtizedeiben

A szervezetlen és töredékes ellenállásnak, legyen az akármilyen derekas is egy-egy város, vagy területegység, vagy törzs, vagy törzscsoport részéről, egy nagy birodalom egységes irányítású hadszervezetével szemben, amely még hozzá fanatikus is, nem sok esélye lehet. Az arab előnyomulás előbb a délibb régiókat, a Kur és a Ruzsa közti síkságot éri s az itt kialakuló arcvonal halad fokozatosan területegységről-területegységre észak felé a Kaukázus irányába menekülő tömegeket mozdítva ki a helyükről. A hadjárat nem egyetlen roham, hanem évtizedes háború, amely egy 1600 kilométeres arcvonal szabir, örmény, hun, úz, görög, perzsa gócai ellen egyidejűleg folyik, mégpedig olyan brutalitással, amilyen fanatikus a támadás és kétségbeesett a védekezés, különösen akkor, amikor a Kaukázusnak nekiszorított népesség tovább hátrálni immár nem tud. A Kaukázus északi oldalát az előző évszázad utolsó évtizedei óta egy harcias nép tartja megszállva, a kazárok, akik egy évtizedes makacs háború után Kr. u. 680-ban vették az onogur birodalmat végleg birtokukba s ahol máris tízezerrel élnek perzsa főleg kovarezmi emigránsok, akiket szintén az arab hódítás tett földönfutókká. Kelet felé a hátrálás útját viszont a Káspi- tenger teszi lehetetlenné.

A tér népei tehát valósággal csapdában vannak, minél keletebbre laknak, annál inkább, mert a menekülés egyetlen lehetséges iránya nyugat, márpedig a Kaukázus vonala másfélezer kilométer.

A menekülő lakosság egy része a Kaukázus jobban védhető völgyeibe, szorosaiiba, lakható fennsíkjaira húzódik, kisebb, inkább lovas kötelékek, a harcot feladó s az araboktól semmi jót nem várható harcosok a Kur-vonalán nyugat felé húznak, a zöm pedig megadja magát sorsának, noha ez a sors igen keserű sors, Ez a sors gyaur kutyák sorsa, kegyetlen adózás, elhurcolás, rabszolgaság, arab katonák ágya a leányoknak, rúgás, ütleget, korbács a férfiaknak.

Az az elképesztő lendület, amely az egykori Babel málladozó maradványától nem messze, néhány évtized leforgása alatt Harun al Rasid mesebeli Bagdadját emelte fel, csak milliók irgalmatlan kifosztásával és százezrek korbáccsal fizetett rabszolgaverejtékével volt lehetséges. Az embertelenül megcsönkített eunuchok, a kivágott nyelvű rabszolgák, a

taposómalmok láncra vert páriáinak ezrei és tízezrei éppúgy a meghódított területek lakosságából kerültek ki, mint ahogy családjuktól, vőlegényüktől eltépett perzsa, örmény, szabir lányok népesítették be a fényűző háremeket és a katona-bordélyokat, a nyilvános leányvásárokat és a beduin-sátrak korbáccsal fegyelmezett világát egyaránt. A rendszeres leányvadászatoknak eredménye újabb és újabb hullámait produkálta a "fekete vőlegényeknek", akik bandákba tömörülve, kiégett szívvel és jeges gyűlölettel harcoltak az arab martalócok gyűlölt uralma ellen, törvényen kívül helyezve, futóbetyárok módjára, úgy és ott, ahogy és ahol tudtak. Ez a martalóc-világ természetesen időről-időre véres és irgalmatlan katonai akciókat váltott ki az arab kormányzat részéről, amelyek elől rémülten menekült mindenki, amerre látott, s mivel az arab hatalom keze mindenüvé elért, ezek a megtépett és meghajszolt szegénylegények egyesével, vagy kisebb nagyobb csoportokban, megkergetve, vagy bujkálva, kimerülten és kiéhezve, vánnyadt és beesett horpaszú lovaikon - északnyugat felé kísérelték meg a menekülést a félelem és a megalázás földjéről a Kubán túlsó oldalának végeláthatatlan és hozzáférhetetlen mocsárvilágába, ahova nem merte őket követni semmiféle katonaság.

Hogy mikor és hogyan, milyen hajsza űzött vadjaként vetődött erre az alig lakott és nyomasztó vidékre a szabir szabadcsapatosok közül az első kimerült és agyonhajszolt magános lovas, azt senki sem látta és senki sem tudja. Talán csak egy-egy megmagyarázhatatlan és megdöbbenő álomképet dob fel egy-egy kései utód ősi idegsejtjének tudat-alatti mélyéről a kifosztottság, a reménytelenség, az elhagyatottság szívfacsaró és felejthetetlen élményének faji emlékezete egy-egy nyugtalan és beteg éjszakán, s ha ez a kései utód történetesen egy "Verecke híres útján jött" Ady Endre, az ősi sejt mélyére ráégett kép olyan döbbenetes sorokban tér vissza tizenhárom évszázad ködös mélységéből, amit megmagyarázni egyszerűen lehetetlen, hisz Ady Endre nem tudhatta mindazt, amit "Az eltévedt lovas" c. költeményében a látnokok révületében leírt. Azt annak, akitől ezt a keserűséggel feltöltött sejtet örökölte, látnia és éreznie kellett egyszerű valamikor

"Vak ügetését hallani
Eltévedt, hajdani lovasnak,
Volt-erdők és ó-nádasok
Láncolt lelkei riadoznak.

Itt van a sűrű bozót
Itt van a régi tompa nóta
Mely a süket ködben lapult
Vitéz, bús nagyapáink óta.

Csupa vérzés, csupa titok,
Csupa nyomások, csupa ősök,
Csupa erdők és nádasok,
Csupa hajdani eszelősök.

Alusznak némán a faluk
Múltat álmodván dideregve
S a ködbozótból kirohan
Ordas, bölény s nagymérgű medve

Vak ügetését hallani
Hajdani eltévedt lovasnak,
Volt-erdők és ó-nádasok
Láncolt lelkei riadoznak."

A magyar múlt tanulmányozójának libabőrös lesz ezektől a soroktól a háta, amelyekről a "hajdani eszelősök" táltos ivadéka maga sem tudta, mikor kuszán papírra vetette őket, hogy ezek a szabirból-magyarba forduló történelem bevezető sorai

Sok-sok meghajszolt szabir szegénylegényt nyelt el kimerült gebéjével együtt a csalóka semlyékek mélye, amíg a Meotisz mocsárbirodalmának kacskaringós útjait menekülő vadat követve kitapasztalták ezek a bujdosók, amíg egymásután felfedezték a száraz, lakható földhátakat, szilárd bozótosokat, a topolyaerdők között elterülő réteket, legelőket, apró tavakat, patakokat, buja fűvű tocsogókat, ahova vezető nélkül nem juthatott be ember. De ahogyan nőtt az első keveseknek a helyismerete és ahogy teltek a hónapok és az évek, úgy nőtt, szaporodott és alakult az a tragikus múltakat hordozó csupa-férfi társadalom a mocsarak mélyén. Előbb csak kisebb rablóbandákban, félig betyár-, félig katonakötelékekben küzdöttek a fennmaradásért. Lovat, marhát a don-vidéki kazár csordákból, ménesekből csaptak ki egy-egy hirtelen támadással maguknak, egyéb szükségleteiket a Krímbe eszközölt rablókirándulásokon görög, örmény, gót, meg zsidó kereskedők portékáiból rabolták össze, asszonyokat meg a kiterjedt mocsárvilág környékén visszamaradt kisebb-nagyobb alán maradványok telepeiről, meg, mikor már tekintélyes létszámú csapatok szervezésére is képesek voltak és bemerészkedtek egykori hazájuk területére egy-egy villámgyors huszár-rajtaütés formájában Szabirföldről szereztek maguknak.

Létezésük híre hamar szétfutott az arab elnyomatás sóvárgó világában, romantikus regék, dalok szövődtek köréjük és számuk újabb és újabb bujdosókkal, magános, vagy csapatos menekülőkkel rohamosan nőtt, úgy, hogy létezésükről rövidesen tudomást kellett a szomszéd népeknek is szerezniök.

Kilétükkel a környező világ nincs tisztában. A nyelvük ugyanaz, mint amit a Kaukázustól és a Fekete-tengertől délre eső területek népei beszélnek s mivel ezeket "úz", "as" "chús", "ghúz" nevekkkel összevissza jelölik, a bontakozó új képletet is egyrészt ezzel a névvel határozza meg az első olyan bizánci feljegyzés, amely már rájuk vonatkozik (739), másrészt a területről, amelyen megjelennek, s amely valaha, évszázadokkal előbb Alániához tartozott, jelölik őket alánoknak is, majd mikor a különbség nyilvánvalóvá válik, nevezik őket turkoknak is. A málladozó és leválóban levő krimi görög közigazgatásnak és a krimi görög püspökségnek komoly problémát jelentenek, hiszen hovatovább krimi területeket szállnak meg és krimi városokat, falvakat vesznek birtokukba, de foglalkoztatják a kazár és az arab közigazgatást is, hisz az arab birodalom észak-nyugati, kaukázusi és Kur-vidéki tartományaiban állandóak a zavarok, amiket a helyi lakossággal egyetértve okoznak. Figyelemreméltó, hogy az arab feljegyzések pontosan ugyanarra az időre vonatkoznak, amikor a bizánci feljegyzések elkezdődnek velük kapcsolatban.

Mivel ezek az arab feljegyzések nagyon érdekesek, sőt esetleg döntő fontosságú magyar őstörténeti adalékot jelenthetnek, az általános előadásmodortól eltérően, némileg analitikus formában kell velük foglalkoznom.

1. A haldokló nyugatrómai birodalom germánokkal feltöltött légióinak és germánokkal betöltött katonai pozícióinak történelmi megfelelője a keletrómai birodalomban az a szerep, amit a hun, trák-türk, úz, alán katonaság és vezéreik visznek, akik azonban nem szétrombolják, hanem asszimilálják a birodalmat.

2. Az egykori görög és kisázsiai magas fokú civilizációk, kultúrák ókori színhelyei ebben a korszakban zülленek oly mélyre le, hogy az utolsó százötven esztendő ásatásai nyomán kezdjük csak megismerni őket. Athén pl., a hellén kultúra egykori fellegvára nyomorúságos balkáni faluvá zsugorodik össze, de ez a sorsa az egykor oly fényes kisázsiai kultúrközpontoknak is.

3. "Kha" szumirul annyit jelent, mint "nagy" A szó pontos szumir megfelelője "kha-kun": Az összes káspi-népeknél ez volt a "főkirály" neve.

A Meotiszban elszaporodó szabir politikai menekülteket szervezett társadalommá emelő történelmi momentumnak igen fontos az időpontja, mert ez az időpont rögzíti Dentu-Magyararia megalakulását. Ennek az időpontnak megállapításához az első bizánci adat időpontja - Kr. u. 739 - önmagában nem elég, hisz ez az adat önmagában nem jelenti azt, hogy ebben az időpontban Dentu-Magyararia már létezett. Ennek az adatnak azonban roppant erejű alátámasztást ad három különböző, és magyar történelmi vonatkozásban teljesen egybehangzó arab feljegyzés. Ezek, ismétlem teljesen egybehangzóan, Bal'ami krónikájában (kiadta az Orosz Akadémia 1844-ben), Baladhuri 1866-ban, Leidenben kiadott "Futuh al-Buldan" c. művében és a Kairóban, 1921-ben kiadott Ibn-al-Athir krónikában - mind a három koraközépkori arab munka található.

Ezekben a művekben a földrajzi nevek, folyók, helységek, tartományok, középkori arab elnevezésekkel szerepelnek és ezeket, sajnos, nehéz azonosítani azon a tényen kívül, hogy Kaukázusvidéki területről van szó. A magyar történelmi szempontból legfontosabb terület azonban ezekben a krónikákban "al-Lakz" - csaknem teljesen kétségtelenül meghatározható. Ennek az "al-Lakz" területnek, amely a Kaukázustól délre terült el és körülbelül az egykori "Örményország" nyugati felének felelt meg Azerbajdzsán és Kisázsia között, a szövegek szerint van "alföldje", van "hegyvidéke" és van "két folyó között" elterülő része (a két folyó nevét ezek a krónikák "Samur" és "Shabiran" szavakkal adják és ezeknek megállapítása ez ideig még vitás). Mivel ilyen "két folyó közötti" síkság Elő-Ázsiának Kaukázus-vidéki régiójában csak kettő lehet, (az egyik a Tigris és Eufrát forrásvidéke a Van tótól nyugatra, a másik a Kur és a Ruzsa (Aras, Araxes) forrásvidéke az előbbtől mintegy 300 km-re északra), akármelyik folyópart jelöli is a "Samur" és "Shabiran", a terület, amit "Laki területének" neveznek ezek a források, nagyjából ugyanaz, hisz a két forrásvidék síkságainak középpontjai (a távolság a Budapest-Debrecen közti távolságnak felel meg) egy egységen belül terülnek el. A kettőt egy az Erzerum és Pejbárt vidékét borító "hegyvidék" választja el. Ezzel a területtel kapcsolatban, amely a Kaukázus hegység Fekete-tenger felé eső szakaszától délre terül el, két dolgot is meg kell jegyezni. Az egyik az, hogy ennek a területnek északnyugati közvetlen szomszédja a Kubán-vidék és Meotisz, a másik az, hogy a Theophylactus Simokatta és Procopius által említett magyar erőd (I. o.) Pejbárt közelében volt.

Mielőtt a szóban forgó arab feljegyzésekre áttérnék, még fel kell vázolnom az adott történelmi helyzetet is. Kr. u. 735-től 743-ig az arab birodalom északi tartományainak kormányzója a damaszkuszi kalifa megbízásából az uralkodó családnak egy Marwan nevű tagja, aki főleg az északi határt jelentő Kaukázus-vonal védelmével van elfoglalva és több hadjáratot vezet Kazária ellen is. Amint említett arab források közlik, Marwant és hadseregét 737-től 740-ig egy makacs és nagyarányú felkelés katonai vérbefojtása foglalja le.

Az arab hódítás óta különböző lázadások úgyszólván napirenden vannak ebben az északi térségben, a szóbanforgó felkelés azonban igen nagy arányú és központilag irányított, nagy területet magába foglaló felkelés, amelynek színhelye al-Lakz s amelynek élén a lakosság egykori urának leszármazottja áll, akinek a neve arab írásban "Upas ibn Madar".

Az "ibn" arab nevek után a nemzetséget megjelölő nevet vezeti be, szószerinti fordítása "fia". Árpádkori magyarban szokásos névmegjelölési gyakorlat szerint annyit jelent: "-nembeli", vagyis a név ómagyarban így adható vissza: "Madar nembeli Upas", vagy "Upas a Madar nemből" (V. ö. a Huba nembeli Szömöre, később "Szömöre de genere Huba").

Semmi, de semmi kétség nem lehet az iránt, hogy a szóban forgó "Madar", vagy a bizánci

forrásokban található "Mazar, Matzar" név ugyanerről a területről, azonos a néhány évtizeddel később Meotiszban felbukkanó "Magyar" törzsnévvvel, de afelől sem lehet kétség, hogy amint ezt már más helyen kifejtettük, a "d", "z", "tz" különböző volta arra mutat, hogy a hangzó, amit a bizánciak "z"-vel s "tz"-vel, az arabok meg "d"-vet próbáltak visszaadni, sem nem "z", sem nem "d".

A szóban forgó név minden kétség és merészség nélkül a "Magyar" szóval adható vissza. A szóban forgó terület szabir terület és hemzseg a "magyar" név különböző változataitól babiloni, asszír, perzsa, görög, örmény és bizánci forrásokban egyaránt.

Az "Upas" névre Árpádkori neveink sorában nem találtam példát, az "Opos" névre azonban több példa van, a legismertebb a szerencsétlen emlékezetű Salamon hőséges vitéze, a "Ják-nembeli Opos", akit krónikáink "Bátor" Opos néven említenek (11. szd.), de van Opos név több is. Az arabból átírt s "Upas"-nak írt név talán az Opos név mása torzult formában (de lehet esetleg "Aba" is, sőt Huba is). Ha ez így van, megtaláltuk Kézai Simon magister "Chabá"-jának az apját, Edemen nagyapját, Ügek dédapját, Álmos ükapját és ez a Magyar-nembeli Opos, az árpád-ház eddigelé ismert legrégebbi név szerint is megállapítható őse, akinek, amint majd a későbbiekben látni fogjuk, valamikor a 690-es évek végén, vagy a 700-as évek elején, a századforduló körül kellett születnie.

A Magyar-nembeli Opossal kapcsolatos feltevést teljesen alátámasztja az, amit az arab forráshelyek (4) közölnek róla.

Ezek a források elmondják, hogy miután Marwan hadserege, egy hosszú háború eredményeképpen megszállta al-Lakz egész területét, a Magyar-nembeli Opos seregének maradványával bevette magát 739-ben a várába, amelyet Marwan körülzárt s ostrom alá fogott. Mikor aztán a vár helyzete tarthatatlanná vált, Opos még megmaradt maroknyi emberével egy éjjel egy kirohanást rendezett, áttörte az ostromgyűrűt és "észak felé", "a kazárok királyához" menekült. (5)

Észak felé Meotisz terült el. A "Magyar-nembeli Opos" tépett kis csapatával megérkezett és személyében megjelent az egyetlen dolog, ami a bujdosók világából még hiányzott, a széles látókörű, előkelő, tekintélyes vezér, a sok kisebb-nagyobb köteléket egy kézbe összemarkoló szervező. Ezzel a bujdosók tömege társadalommá, az általuk megszállt mocsárbirodalom egy ideig talán kazár keretben, támogatással, szövetségben, vagy fennhatóság alatt, országgá vált. Dentu-Magyararia megszületett.

Az egykorú és későbbi bizánci közlések hol úzoknak, hol alánoknak gondolják őket, az ósláv emlékezet szabirokat, (6) szavardokat emleget és határozottan megkülönbözteti őket az általuk "kazároknak" nevezett, északabbra lakó onoguroktól. (7) Mind a kazár, mind a bizánci köztudatban önálló népegyéniségként élnek saját politikai kontúrokkal, csupán a nem egészen jól tájékozott arabok keverik őket össze következetesen a tőlük északabbra lakó onogurokkal.

Az egykorú arab és kazárokra vonatkozó egyéb kútfőkből tisztán kivehetően a 751-iki kazár-arab háborúban már említésre érdemes kötelékekkel, önállóan vettek részt, sőt, a háborút egy időben a kazárok nélkül, teljesen függetlenül, folytatták Szabiria felszabadítására.

Ennek a háborúnak, amelyben a részvétel a Meotiszban alakulóban levő új ország első "politikai" ténykedése, világtörténelmi méretezésű háttere van, amiről az eseményeknek kellő megvilágításához nyújtanunk kell egy elnagyoltan felvázolt képet.

Évtizedek óta bontakozó belső nehézségek után ebben az esztendőben robbant ki a válság

az arab birodalom életében, amely kettészakadáshoz s egy új dinasztia megalapításához vezetett. Az afrikai s az időközben Tarik által meghódított pireneusi területek, mint nyugati birodalom, Kordova székhellyel önállósultak, a keleti rész pedig, egy új dinasztiaival, Abul Abbasszal és utódaival, és egy új fővárossal a régi Damaszkusz központ helyett, Bagdaddal alakul ki "Bagdadi Kalifátussá". Mindez súlyos belső zavarokkal, az arab erőt paralizáló belső ellentétek küzdelmeivel jár és a birodalom katonai erejét ez jó időre teljesen megbénítja.

A belső ellentétek jeleire megmozdulnak a leigázott népek és emigrációik s talán ezek veszik rá az arab imperializmust egyébként is aggodalommal figyelő, sőt bizonyos értelemben arab nyomás alatt álló kazár kormányzatot egy háború indítására a saját belső zavaival elfoglalt arab birodalom ellen.

A kazár erők három ponton lépik át a Kaukázus-vonalat. A meotiszi szabir erők a nyugati, Fekete-tengeri kazár seregrészhez csatlakoznak, amely valószínűleg Don-vidéki onogur kötelékekből áll. Ez a seregrész gyorsan nyomul a Kaukázus és a vele párhuzamosan futó Rion-Kur vonal közötti térben kelet felé előre és előnyomulása során a csatlakozó férfilakossággal rohamosan növekedve egészen az egykori szabir fővárosig, a görög és római források által Gudeának nevezett Kúr-parti erősségig jut el, ami mintegy 1000 km-es előnyomulást jelent.

Az arab kormányzó, aki ez időben Mansur, igen nehéz helyzetben van. Omajida-ember, aki a rohamosan tért nyerő ellenkalifa, Abul Abbasz és pártja részéről katonai támogatásra nem számíthat, az egyre kisebb térre szoruló régi rezsimet meg teljes mértékben igénybe veszi az ellenkalifa elleni egyre reménytelenebb küzdelem. Mansur így elveszti a döntő csatát s a harcban maga is elesik. Az Omajida udvar által kinevezett utód helyzete ugyanez s mikor Abbaszida oldalról szorongatni kezdik, átáll a kazárokhoz, akik így elfogadják kormányzóként s az a helyzet alakul ki, hogy a dél-kaukázusi tartományok, kazár jóváhagyással névlegesen megmaradnak a régi dinasztia kezén, kazár szövetségben és ezzel a háború kazár részről véget is ér egy tisztázatlanul maradt státus quo-val. Nem ér véget azonban szabir részről s a szabir csapatok által felszabadított területek továbbra is szabir kézen maradnak néhány éven keresztül.

Mikor azonban az arab belpolitikai helyzet Abul Abbasz végleges győzelmével teljesen tisztázódik és az Abbaszida főváros, Bagdad végleg elnyomja Damaszkuszt, az Abul Abbasz után következő új Abbaszida kalifa az északi tartományok ügyét is rendezi, amennyiben új, Abbaszida kormányzót nevez ki Yazid ibn-Usayd al-Sulami személyében, aki megfelelő katonai erővel megkezdte az északi területeken az arab szuverenitás helyreállítását. A 755-ben vagy 756-ban meginduló visszacsatolási hadjárat során a szabirok fokozatosan veszítenek tért. Az előnyomuló arab haderő megtorlásától nem ok nélkül tartó lakosság, különösen azok a kategóriák, amelyek tevékenyen vették ki részüket a felszabadításban, menekülnek. Egy részük kelet felé a Káspi irányába, más csoportok, tömegesen csatlakoznak a visszavonuló meotiszi csapatokhoz, amelyek védelme alatt egész karavánok indulnak nyugatnak, biztonságosabb terület (8) felé. Elpusztításnak elébe néző vidékek egész lakossága, a Kúr-vidéki állattenyésztők egész törzsei állatállományukkal és minden tartozékukkal együtt indulnak el a véres utóvédharcok fedezete alatt, úgy, hogy a visszavonulás valóságos exodussá vált, különösen a Kubánhoz közelebb eső nyugatibb területekről. Az elmenekülők számát bizonyos források (al-Tabari) 50.000 lélekre teszik. Ez a tömeg Meotiszban keletkező szabir államba érkező második hullám.

Az északi tartományok újra birtokbavétele után az arab kormányzót Bagdadból arra utasítják, hogy teremtsen békés viszonyt a kazárokkal, amit 758-ban egy házassággal pecsételnek meg. Egy kazár hercegnő és a kormányzó közötti házasság pompázó

külsőségek között megy végbe. A következő, 759-ik évben azonban a kazár feleség gyermekszülésben elhal és rövidesen utána hal a csecsemő is. A halálesetekről gyanús suttogások kelnek szárnyra Kazáriában, amelyekben talán az ez időben igen nagy számú, főleg kovarezmi emigránsoknak része lehet, és a rohamosan konszolidálódó arab erőnek amúgy sem örülő kazár kormány háborúra szánja el magát.

Ebben a háborúban a meotiszi szabirság már mint szövetséges, külön katonai főparancsnok parancsnoksága alatt álló önálló hadsereggel vesz részt. Ennek a főparancsnoknak a nevét "Astarchán"-ként adják a források, (9) ez azonban nem személynév, hanem katonai rang és beosztás, "Uz-tarchán". A szó az "úz-parancsnok" kifejezésnek felel meg. (10) Ez a személy a Magyar-nembeli Opos már nem lehet, hiszen az ő romantikus menekülése óta ekkor már húsz év telt el. Ez az "Úz-tarchán" Oposnak minden valószínűség szerint a fia, az akit Kézai Simon "Chabának" nevez Gestájában, s a parancsnoksága alatt álló hadsereg, tekintettel arra, hogy a meotiszi szabirság lélekszáma ekkor már 100.000 körül lehet, valóban "hadsereg", legalább 10.000 fő.

A háború nagy arányokban indul. A kazár haderő mellett pl. a kovarezmi emigránsok maguk is kiállítanak egy említésre méltó hadosztályt, amely aztán állandó is marad.

A szabir haderő villámgyors előnyomulással birtokba veszi al-Lakzt, a kazár haderő meg a kovarezmi kontingens a két kaukázusi átjárón keresztül északról hatol be arab tartományokba, ahova a kalifa gyorsan 20.000 embert küld a kormányzó haderejének támogatására, amely el is éri a kormányzó hadcsoportját, egyesül is vele, de súlyos vereséget szenved. Az arab katonai helyzet olyan súlyossá válik, hogy a kalifa rendeletére 7000 embert bocsátanak ki a börtönökből és ezekből formálnak egy újabb hadsereget és erődöket emelnek mindenfelé.

A háború végső kimenetelére vonatkozóan nem állnak értesítések rendelkezésre, néhány évvel később azonban az arabok már a bizánci határt nyugtalanítják és az északi területek újra arab kézben vannak. Az arab foglalás ezúttal végleges s a visszavonult meotiszi szabir erők minden valószínűség szerint egy újabb hullámot hoztak Meotiszba az elveszett hazából magukkal.

Bár a háború időtartamáról, befejezéséről konkrét adat nem áll rendelkezésre, más adatokból következtetve a visszavonulás 764-765 körül (11) ment végbe s ezután az újabb és utolsó felszabadítási erőfeszítés után a meotiszi szabirság államalapítása véglegessé vált.

A komplexumban van egy figyelemreméltó elem s ez a háborúban résztvevő kovarezmi hadosztály. Ennek az adatnak a fényénél teljesen új megvilágításba kerül a Kézai-Gestának az a meglepő állítása, - amit történettudományunk, mint olyat, ami földrajzilag, történelmileg és "finn-ugorilag" lehetetlen, elvetett - hogy Csaba kovarezmi perzsa nőt vett feleségül, - "nam mater ejus de Chorasminis orta erat" írja Kézai Edemennel, Chaba fiával kapcsolatban.

Csaba a hadjáratból egy kovarezmi származású feleséggel tért haza s ez a feleség a Kazáriában élő kovarezmi emigráció egyik tagja lehetett. Csaba fiának, és utódának, neve - Edemen - tiszta perzsa név.

Ezzel a Csabával egyébként, akinek létezését a "finnugor" elméletbe be nem erőszakolható minden elemmel szemben elutasítóan viselkedő magyar történettudomány egyszerűen kétségbe vonja, foglalkoznunk kell.

Arra a genealógiára, amit gestáink és krónikáink Árpád fejedelem származásáról adnak, a magyar történettudomány, mint komolytalan, hitelt nem érdemlő, középkori dicsekvésre

nem sok ügyet vetett. Árpád nagyapjának, Ügeknek a létezését a mondák világába utalták, akit a Hóman-Szekfü "Magyar Történet", amely a frank határőrvidék Pribina nevű alkalmazottjának egy teljes oldalt szentel, egyetlen mellékmondatra sem tart érdemesnek. Ügek kagán nagyapjára, Csabára azonban csak legyinteni szoktak, mint afféle naiv "krónikás" közlésre, hiszen Attila fia, hősmondáink "Csaba-királyfia", évszázadokkal korábban élt, mint Ügek nagyapja.

Pedig talán érdemes lett volna ezzel a névvel egy kissé tüzetesebben foglalkozni, egy ilyen vizsgálódás ugyanis meglepő eredményekkel gazdagította volna őstörténeti adatainkat.

Feltűnő mindenekelőtt az a tény, hogy helységneveink sorában olyan sok "Csaba" fordul elő (Békéscsaba, Rákoscaba, Hejőcsaba, Csabacsüd, stb., stb.) annak ellenére, hogy honfoglalás kori és honfoglalás utáni történetünknek egyetlen ily nevű szereplője nincs, ellentétben más árpádkori helységneveinkkel, amelyek mind tényleges személyek neveit viselik, mint pl. Solt, Kál, Bogát, Bulcsú, Jutas, Üllő, Keve, Szemere, Doboka, Szolnok, Miskolc, Kalota, Tétény, Szalók, Taksony, stb., akik mind valóságos személyek voltak.

Feltűnő az is, hogy egyetlen "Attila" helységnevünk sem volt a múltban sem, "csaba" helységneveink tehát nem utalhatnak Attila legkisebb fiára a három közül s az is megjegyzésre méltó, hogy "csata" helységneveink nem Erdélyben, a Csaba-kultusz földjén vannak, hanem mindenfele, ugyanúgy, ahogy pl. a Kál helységnév is az ország legkülönbözőbb részein megtalálható.

László Gyula kitűnő könyvében (12) egy rendkívül érdekes fejtegetés van a "legkisebb fiú" különleges státusáról az ősi magyar családban. Ő öröklí a szülői házat, ő folytatja a szülők életét és viszi tovább a szülők gazdaságát és már gyermekkorától kezdve bizonyos jogok illetik meg a család szervezetén belül. Előkelő helye van az ültetésrendben az asztalnál, halála esetén a családi temetkezési helyen. Még a legújabb időkben is neki jár sok vidéken az utcai szoba, a "nagy ház", ha megnősül, amit neki kell átengedni, akármelyik bátyja lakik is benne előzőleg. Népmeséinkben mindig a harmadik fiú oldja meg a feladatokat, amikbe az első kettőnek beletörött a bicskája, neki segít a táltos paripa, ő öli meg a sárkányt, ő menti meg a királyleányt. A harmadik fiúnak táltos-ereje van.

Ezeknek a feltűnő talákozásoknak az alapján már évek óta foglalkoztatott a gondolat, hogy Gyula, Béla, Zsolt szavaink módjára, vajon nem valami különleges fogalmat jelölő szó volt-e eredetileg a Csaba, tehát nem "csaba" volt-e ennek a névnek is az őse, mint ahogyan a "gyula", a "béla", a "zsolt" pl. azok voltak.

Mikor aztán szumirban megtaláltam a "kál" szót, amely "ver" és "erős" fogalomcsoporton kívül "előjárót", "elsőt", "elsőszülöttet" jelent - (vagyis Kál helységneveinknek a valószínű magyarázata az, hogy azokat egy bizonyos nemzetség elsőszülöttje házasodáskor alapította) továbbá ugyancsak szumirban megtaláltam az "ucc" (öccs) és az "aba" (hiány, kevés, rövid, kicsi, elfogy, apad) szavakat is, felvetődött a lehetőség, hogy a "csaba" családtag-név, olyan, mint az "öccs", "báty", "húg", "nén" és társaik, és "legkisebb fiút", "legkisebb fiútestvért" jelent, vagyis azt a fiút, akivel lezárul a gyermekáldás, aki az utolsó a gyermekek között, vagyis "ucc-aba", "öccscsaba" ugyanúgy, mint ahogy a "kál" az első a fiúk között (13). A "Csaba" helységnevek magyarázata eszerint az volna, hogy azok bizonyos családok legkisebb fiainak alapításai.

A "Csaba" az utolsó fiúgyermek és talán csak akkor és olyan családokban van csak, ahol éppen három fiú van, és ahol fiú az utolsó gyermek. Ennek éppen ezért, talán valamilyen különös képességet, valami babonás erőt tulajdoníthattak, hiszen harmadik volt és az utolsó a családban. Az ilyen, a gyermekek sorát lezáró "harmadik fiú" lehetett az ősi nomenklatúrában a- Csaba, az "örökös"

Márpedig ha ez így van, akkor krónikánk állítása Ügek nagyapját illetően nem krónikás naivság. őstörténetünkben ugyanis nem kevesebb, mint három Csaba fordul elő és a fenti szófejtés szerint ezek nem mások (s így kell őket szemügyre venni), mint három fiútestvér legfiatalabbjai.

Az első Attila legkisebb fia, akinek tulajdonneve Irnik (csak mondáink nevezik "Csabának", mert Attila harmadik fia volt) s aki hozzávetőleges időbecslés szerint Kr. u. 453-514 között élt. Valóságos személy volt, aki bátyja halála után (491) átvette és újraszervezte azt, ami nagynevű apjuk örökségéből megmaradt. Bizánci krónikák "Chabad"-nak is említik.

A második Csaba Kurt onogur fejedelem, valószínűleg legkisebbik fia, aki a kazárokkal vívott sikertelen háború vége felé, 679-ben, a bátyjának, Iszperiknek vezetése alatt a Balkánra vándorolt "bolgárok" elvonulása után (678) egy évvel, néhány törzzsel szintén cserben hagyja legidősebb bátyjukat, Bat-Bajánt, és logikus, de vitatott feltevés szerint a Kárpát-térbe költözik; ahol a medence keleti részén - Erdélyben - az avar birodalom keretében helyezkedik el. Ez a Csaba. a székelyek Csabája, akinek alakját a népemlékezet talán Attila fiával cserélte össze. Ennek a Csabának, akire, mint Kurt (Kuvrat) király legkisebb fiára az óbolgár hagyományok is emlékeznek, bizánci kútfő őrizte meg - szörnyen eltorzítva - a valódi nevét (Kotragos). Kr. u. 660 körül született és fiatalon tűnt el serégével együtt, valami balsikerű hadivállalkozás során.

A harmadik csaba Ügek dentu-magyariai fejedelem nagyapja a mi Csabánk, aki az eddigiek logikája szerint szintén a "harmadik" fia lehetett apjának, akinek valóságos nevét azonban nem ismerjük. Ennek a Csabának Kr. u. 739 előtt kellett születnie (14- 15).

Nemzeti dinasztiaink perzsa őspanyjának nevét éppúgy nem tudjuk, mint ahogy nem tudjuk Csaba személynevét sem. Ha azonban a rendelkezésre álló sovány adatmennyiségből levont következtetésem nemcsak merészek, hanem helyesek is (s ezt későbbi kutatások és felfedezések el fogják dönteni) , akkor a Magyar-nembeli Oposnak három fia volt, akik közül a két idősebbik meghalt - talán az első felszabadító háború folyamán (751-755) s ezért lett Csaba az utód. Ha házasságának idejét helyesen tesszük a 759-765 évi háború befejezése utánra, fiának, Edemennek valószínű születési ideje 768-769 körüli idő. S ez az idő Dentu-Magyarria teljes önállóságának időpontja, a kazároktól való teljes elszakadás ideje. Innentől kezdve, együttműködésre valló adatok nincsenek. Innentől kezdve ellenségeskedésre valló adatok következnek (16).

4. Bal'ami 545. Ibn al-Athir két helyen is.

5. A vár neve sajnos nincs megemlítve a szövegben, a színhely azonban igen meggyőző erővel sugalmazza, hogy a fennebb már említett "oppidulum Mazarorumról", phrourton Mazarón-ról lehet szó, amit még Heraklius császár állíttatott a megelőző században helyre.

6. Konst. Proph. i. m. 10. 11. és 37. fejezeteiben található megjegyzések valószínűleg rájuk vonatkoznak. Vernadsky szerint (Ancient Russia) svédek(!) voltak és "szabir" (szavard) nevük a svéd "svert" (kard) szóból származik, mert kardgyártásuk híres volt.

7. Az ószláv feljegyzések "Levedet" és népét "kazár" adószedéssel hozzák viszonyosságba, ami az onogur határőrvidék katonasága által nyújtott karhatalom aspektusában, érthető.

8. "Turcarum exercitus devictus fuit atque in partes duas divisus, et earum una quidem orientem versus partem Persidis incoluit" (Konst. Porph. i. m. 38, fej.). Ennek a résznek csoportjai kerülhettek a Káspi- Kaukázus folyosón át a Jajk-vidékre is.

9. Ya'qubi (Historiae, Leiden, 1883), II. 446, Tabari, III, 328 Ibn Fadlan (Rihlah) 218. etc.

10. Az "as-tarchan" kifejezés jelenthet esetleg "lovasságai parancsnokot" is (assa - ló), azonban az egész hadsereg lovasság volt, ennek a kifejezésnek tehát nincs értelme. Az "úzó tarchánja" értelmezés (így nevezik a meotisziakat) az egyetlen ésszerű értelmezés.

11. Baladhuri közli, hogy 765-ben a "Sawardiyah"-k kifosztották Shamkur-t a Kaukázustól délre, (Futuh al-Buldan, 203. 1.) de említi őket egy másik arab kútfő, Hudud al' Alam is (22).

12. László Gy.: A honfoglaló magyar nép élete, Bp. 1944.

13. A fenti okfejtésnek van egy figyelemreméltó negatív alátámasztása is, amely tüzetesebb vizsgálatot érdemelne. Kútfőinkben Bulcsú egyszerű mint Bogát fia, másszor viszont mint Kál fia van említve. Mivel a "kál" lehet Bogát megjelölése is - a két név árpádkori helységneveink sorában egyébként is egymás mellett fordul elő - a fenti szófejtés megadja a magyarázatot arra, hogy Bulcsú úgy is van említve, mint "Bogát fia", meg úgy is, mint "a kál fia" (latinban nincs névelő), vagyis a két megjelölés ugyanazt a személyt jelenti, csak történészeink ezt nem tudták. Viszont ez egyszerűre tiszta és logikus rendet teremt egy csomó, eddigelé meglehetősen konfúzus forrásadatunkban. Ha ugyanis a kál "elsőszülöttet", "előjárót" jelent, akkor Bogát Leventének elsőszülöttje, a Nyék törzs Levente után következő feje és Levente után következő horka volt. Bulcsú tehát Árpádnak dédunokája. Mivel pedig Bulcsú fia az apja kivégzése utáni felháborodásában pogány hitre visszatért "Szár", Szerénd a keresztény egyházi személy által írt István-legenda szerint "somogyi vajdának" írt Koppány apja, aki "István nagybátyja", vagyis Árpád-utód, a "kálók" leszármazási sora így alakul: Árpád - Lád (Levente) - Bogát - Bulcsú - Szerénd - Koppány.

14. Neve első középkori gestánkban, a Szt. László-korabeli "ösgestában", amely mindössze mintegy 275 évvel "Csaba" élete után készült (1075-1080 táján), még valószínűen benne volt, csak a későbbi kompilátorok (Anonymus, Kézai, Kálti és Thúróczi) hagyták ki, mert a tulajdonnévnek tekintett "Csaba" szó előtt értelmetlennek találhatták. Anonymusnak nem ez volna az egyetlen "forráskritikai" tette. Ő, mint "csacska meséket" kihagyta kompilációjából pl. őstörténetünk mondai jellegű anyagát, "ami így az elveszett ösgestával együtt elveszett, s ő "igazította ki" az ösgesta helyesen felsorolt vérszerződő vezéreit is kihagyva Árpádot, aki Álmossal egy listára téve szerinte logikátlan és téves volt és tulajdonnévnek téve meg a "kende" szót (Kundu), hogy a hét név kijöjjön. A "Kende" ugyanis az ő korában már tulajdonnév volt, mint a Kál, Csaba, Gyula is. Erre egyébként még visszatérünk.

15. Fia az arab forrásadatok "Upas ibn Madar"-ja, "al Lakz ura" valóban azonos a dentumagyarai "Magyar" törzs vezetőjével, akkor gyermekeinek drámai menekülése előtt kellett születniök s ha a "csaba" szófejtés helyes, ez a fiú a legfiatalabb a három közül. Mindez a születési időt meglehetősen pontossággal határolja körül, sőt "Upas ibn Madar" születési idejét is erős valószínűséggel teszi a 7. és 8. század fordulójára: Bár mindez tiszta dedukció eredménye csupán, ez az eredmény és a következtetés összehasonlíthatatlanul szilárdabb és komolyabb bázison nyugszik, mint a "finn-ugor" történetmagyarázat merész "man-s-í" elmélete, nyakatekert szófejtései, lovasnéppé átvedlett erdőlakói. és egy olyan, "finn-ugor" nyelv, amelyben csak annyi a "finn ugor", amennyit ebből a nyelvből a "finn-ugor" nyelvek hiányosan és tökéletlenül átvettek.

16. Egyáltalán nincs kizárva, hogy a Konstantinos által említett kazár házasság (Lebedias) ennek a Csaba-féle házasságnak homályos emlékével keveredett össze a 10. század derekán, a szabir-onogur egyesülés után.

DENTUMAGYARIA NÉMA TÖRTÉNETE

XIII. AZ ÚJ ORSZAG NÉPE

Az országvesztés, a családi tragédiák és vagyoni veszteségek érzelmi és anyagi következményein túlmenően különösen a drasztikus életforma változást sínylette meg az új. n. vezetőréteg, a volt feudális társadalom és a törzseket irányító családok, a "108 nemzetség" arisztokráciája s főleg a volt városlakók, az iparosok és kereskedők, akiknek - egy emberöltőre legalább - le kellett egyszerűsödniük a pionírok életének kemény, kezdetleges és kényelmetlen színvonalára. A régi "fő-úr" családok, a Csák, a Geréb, a Keve, a Pok (1) sokkal civilizáltabb körülményekhez és magasabb életszínvonalhoz szokott tagjai, a kovarezmiek kazáriai emigrációjának az új országba átköltöző része, a műhelyeiket elvesztett iparosok, a régi üzletkötőktől elszakadt kereskedők, a kultikus központjaikat elhagyott mágusok mind rögtönzött és a réginél kényelmetlenebb körülmények közé kerültek. A túlnyomó zöm azonban, az azelőtt is állattenyésztő, legeltető alföldi többség, a földművelők, halászok, vadászok, csikósok, gulyások, juhászok, kondások egyszerű és igénytelen társadalma gyorsan berendezkedett az új területen, amely bőségesebb, bujább és főleg határtalanabb volt a réginél.

A táj nem volt a nagy terület minden részén civilizálatlan, hisz a tér a nagy mocsártartományok kivételével a múltban sem volt teljesen lakatlan és az első menekülők érkezése óta már egy egész emberöltő futott le a hatvanas évek derekán lefolyt nagy exodusig. A nagy mocsárbirodalom nemcsak hogy fel volt már derítve, hanem már tekintélyes népessége is volt jelentékeny lakótelepekkel, közlekedési könnyítésekkel, gázlókkel, bürükkel, révekkkel, csapásokkal a szárazulatok között és még inkább így volt ez délen, a Kubán-vidéken, a Krim-bejárat vidékén, meg az alán és szláv diaszpórák Dnyeper-vidéki régiójában. A közép; a tér süllypontja, a csendes és hatalmas folyam, a Teniz, vagy ahogy a rómaiak és görögök nevezték, Tanais, melynek túlsó partján már kazár nyájak legelésztek ebben az időben, meg éppen ősrégi "szkíta" kultúrterület volt immár több, mint ezer esztendő óta. A nagy delta buja nyárfaerdeit, sűrű bozótosait meg iharosait kajtató szabir vadászok, madarászok, törvetők, pákászok lépten-nyomon ősi rokonnépek, napimádó elődök elhagyott kultikus helyeinek korhadoszó maradványaiba botlottak bele a lustán sütkérező vendben, a Teniz isten időtlen békéjének korhadó faóriások, sütkérező gyíkok és zümmögő vadméhek által őrzött világában. A tengerparton, az Azovon túl, valaha görögök által lakott, hallgatag romvárosok immár alig felismerhető útvonalain nőtt a fő, a dudva, a gaz, mint a néhány száz évvel azelőtti gót-korszak árja-szemrehányása, de a Krím-félsziget görög-alán-gót-kazár világának bejáratában, még élő városok lakói figyelték, és pedig nem kis aggodalommal, hogy hogyan nőttek a mocsári rablók nemzetté.

A két nagy folyó-deltát és az Azov-régiót szegélyező mocsárövtől északra, határtalan róna nyúlt a Dnyeper és a Donyec között s ezt a rónát gyorsan népesítették be az egyre szaporodó és egyre nagyobb foltokat belegelő szabir ménesek, nyájak, csordák, meg a táj számára már ezer év óta olyan ismerős, olyan otthonos, olyan jellegzetes kerek házak félgömbjei, az európai emberiség koraközépkori, Nagy Károly előtti átlaghigiéniájának, átlagkényelmének, átlagéletmódjának nyomorúságos kunyhó-színvonalából messze-magasan kiemelkedő turáni lakókészségek, melyeket a Káspin-túl "gyurtnak", a Káspin-innen "kalimlaknak", "kamliknak" neveztek és amelyeket a 19. szd. történettudósai ugyanolyan meglepő hozzáértéssel intéztek el a "sátor" elnevezéssel, mint amily tömörséggel interpretálták a Kr. e. 2. évezred egész történetét kialakító újdonság, a lovas harc ókori társadalmának királyi kiváltságokkal elárasztott, királyokat emelő, királyokat buktató, királyokká emelkedő és királyokat fegyelmező tagjait "alacsonyrendű munkákat végző kocsisoknak és lovászoknak".

Az a naiv, lelkes és költői történet szemlélet, amely őseinket csupa csillogó sisakokkal, ezüst zablákkal, párduckacagányokban és csatos-díszes ruhákban, nemesvérű, kantáros paripákon, kerecsen-madarakkal vadászgatva képzelte el, természetesen költészet, amely megérdemelte, hogy a történetkutatás realitásának sokkal színtelenebb állapotát az irodalmi romantika területére szorítsa vissza. Azonban az ennek reakciójából kinövő, "népi-paraszti" szuggesztíókon épült "folklorisztikus" történet szemlélet, amely viszont csupa primitív, babonás és naiv parasztfigurákból állította össze a honfoglaló magyarságot, alig különb az előbbinél.

Dentu-Magyarország gyorsan rendeződő társadalma éppolyan sokrétű társadalom volt, mint a mai, a maga Pesttől-Mucsáig, palotától-kunyhóig, gróftól-béresig, tábornoktól-közlegényig ívelő rétegezettségében, csak éppen a dimenziók nem voltak olyan szélsőségesek. Kiseb volt a "pest", többet számított a "mucsá", egyszerűbb volt a "palota", és különb volt a "kunyhó", "kán", meg "kál" volt a "gróf" és idegenből szerzett rabszolga volt a "béres", mert a nemzetségbe született magyarnak, a nemzetség, meg a törzs fején kívül nem parancsolt senki és ez így volt katonai szolgálatában is.

Voltak közöttük egyszerű, nyers, faragatlan emberek -és mint mindig és mindenütt, ez volt a zöm - voltak közöttük tudós mágusok, több nyelvet beszélő, tehetséges diplomaták, voltak bátrak és voltak gyávák, voltak tiszták, rendszeretők és voltak elhanyagoltak és rendetlenek, voltak takarékosak és prédák, voltak gazdagok és szegények, voltak intelligensek és nehézfejúek, voltak felfuvalkodottak és szerények, fegyelmezettek és garázdák, voltak köztük hősök és voltak köztük tolvajok is.

Barbárok azonban nem voltak. Civilizáltak voltak, sokkal civilizáltabbak voltak egyetemes átlagukban, mint a kor Európájának egyetemes átlaga.

Természetesen ezt csak úgy kinyilatkoztatni kétségtelen, vagy legalábbis meggyőző bizonyítékok nélkül nem túlságosan meggyőző s különben nem ez egy primitív fokon álló, még "emberáldozatokat" bemutató, minden későbbit a "felsőbbrendű Európától", főleg a németektől kapó, nomád magyarság álláspontján álló magyar történettudomány képviselői számára. A honfoglalás előtti magyarság civilizációs színvonalát tehát úgy, amint az kútfőadatok, archeológiai leletek, rokonnépekről rendelkezésre álló egykorú leírások, parasztcivilizációk elemei, összehasonlító folklorisztika, részletes rekonstrukciók és sok sok egyéb közvetlen és közvetett információt nyújtó lehetőségek adalékainak tömegéből népüket szerető magyar tudósok (2) bámulatos munkával felderítették, be kell mutatnunk, és pedig pontról-pontra, szabatos összehasonlításban az egykorú európai civilizáció színvonalával.

Túlmenően azon, hogy a "civilizáció" szó gyakorlati, célszerűségi és kényelmi elemekből összeszórt társadalmi tartalmú fogalmát el kell választanunk a "kultúra" szó szellemi, erkölcsi, esztétikai, tehát értékelméleti elemekből álló individuális tartalmú fogalmától, le kell tűznünk "civilizált"-at és a "civilizálatlan"-t meghatározó pontokat. Ezek közkeletű felfogás szerint a ruházkodás, a táplálkozás, a lakás, a higiénia, a használati eszközök és a másokkal szembeni magatartás módja és minősége. "Civilizáltak" lenni bárki számára elérhető, éppen ezért többé-kevésbé kötelező. A "kulturáltság" foka nem mindenki számára érhető el, mert igen hosszú és bonyolult folyamat eredménye, éppen ezért nem kötelező, sőt általában magasra értékelt kivételes állapot. Civilizált lehet valaki anélkül, hogy kulturált lenne, viszont vannak mély kultúrájú emberek, akik éppen a belső építés szerénysége miatt, nem túlságosan civilizáltak. A civilizáltság foka és mennyisége, éppen gyakorlati elemeinél fogva megállapítható és pontosan mérhető, sőt mivel közösségi eredmény, megállapítható és mérhető társadalmi átlagban is. A kultúra szubtilis, alig mérhető s mivel egyéni mennyiség és egyéni teljesítmények eredménye, társadalmak ily szempontú érték meghatározása lehetetlen. Legfeljebb csak a "kulturáltak" előfordulásának

mennyiségéből lehet rendkívül bizonytalan. és pontatlan megállapítást eszközölni.

A honfoglalás előtti magyarság ruházkodásának célszerűségi és esztétikai felsőbbrendűsége felől a korbéli európai ruházkodás sokkal alacsonyabb célszerűségi és esztétikai és technikai minőségével szemben, aligha van vitatkozni való. Az egész civilizált emberiség a turáni lovas civilizációk csizmáinak, csizmába tűrt nadrágjainak, elől gombolt ujjas kabátjainak, fehéreneműinek, kucsmáinak, öveinek, csatjainak, gombjainak és kesztyűinek utódait vette át, nem a sarukat, tógákat, tunikákat és germán vállkendőket, és a finoman kidolgozott bőr, a selyem és a bársony keletről kerültek nyugatra, nem pedig megfordítva.

A honfoglaló magyarság könnyen cserélhető és mosható fehéreneműt viselt a nyolcadik században is. Európa lakosságának legfelső rétege is csak a 12. szd.-ban kezd fehéreneműt használni s az európai ruhaanyag az előkelőknél is kizárólag primitíven kikészített bőr és durva szövet, vagy vászon. Gróf, herceg és báró egyaránt házilag előállított ruhákban jár olyan minőségűben, hogy ennél "civilizálatlanabbnak" lenni egyszerűen lehetetlen (3).

A honfoglalás előtti magyarság táplálkozására, a használt táplálóanyagokra, az Európában akkor még szinte teljesen ismeretlen fűszerűek hosszú sorára igen sok adatunk van. A főzés változatos és ízletes voltát aligha kell hangsúlyoznunk. A középkorban éppúgy, mint napjainkban nemzetközi híru magyar főzőművészetet természetesen nem a mieinkhez képest még ma is kezdetleges európai főzéstől tanulta el a magyarság. ősi húspor és tejpor mint modern találmány, majd ezer évvel később válik a nyugati civilizációban ismertté és általánossá. A szegények és gazdagok táplálkozása között természetesen különbség van. Az étkezés szertartás volt őseinknél, a legegyszerűbbek házában is. Az ültetésnek megvolt az ősi rendje, az étkezésnek a szabályai. Az étkezéshez minden felnőtt férfi a saját kését használta - minden felnőtt férfinak volt kése és borotvája - s mivel sokat szerepeltek kásás és levesszerű ételek az étrendjükön, kellett használniok kanalat is. Európában még a 17. szd.-ban is kézzel ettek, a lerágott csontokat az asztal alá dobálták és a falat lenyelhetetlen részét a padlóra köpték az előkelő dámák is, pl. az angol királyi udvarban is. Az étkezés utáni hangos böfögés még a 17. szd. elején is úgy számított, mint az ételek jóságának a dicsérete az előkelő házakban. Hogy hogyan étkezhetett a köznép, és hogy hogyan étkezhettek a 8., 9. szd.-okban, az olvasó elképzelheti. A mai értelemben vett és ízesített főzés, főként az édességek készítése Európában a keresztesháborúk után, a 13. szd.-ban kezd elterjedni a főúri házakban s a keletről származó ételek és fűszerek majd csak századokkal később kerülnek be, általában elrontott, ügyetlen, legtöbbször felismerhetetlen formában, a köznép főzésébe. Az ősi magyar fűszeres abálást és a különböző savanyításokat pl. az angol háztartásban ma sem ismerik. A táplálkozás minőségében és az étkezés módjában semmi esetre sem a honfoglalás előtti magyarság volt a "civilizálatlan" és Európa a "civilizált", hanem határozottan és vitathatatlanul megfordítva (4).

Nem más a helyzet a civilizáltság harmadik kritériuma, a lakás célszerűsége, minősége és esztétikája területén sem, noha csodálatosképpen éppen ezen a téren nézi le a 19. szd. történettudománya a "sesshaftig" Európához képest "nomád" magyarságot a legjobban.

Koraközépkori és ókori őseinknek az európai történettudósok által olyannyira lenézett "nomád sátrait", amelyeket néhány lelkes magyar tudós összehasonlító kutatásának eredményeiből s az ezeket a villámsugár fényének tisztaságával és élességével igazoló és kiegészítő szumir nyelvi információkból ma már pontosan meg lehet rajzolni, az alábbiakban mutatjuk be azzal a kötelező megjegyzéssel, hogy néhány - nem sok - jelentéktelenebb részletre vonatkozó hipotézise a leírásnak még konkrét bizonyítást igényel.

Az ősi magyar ház, amelyet borító anyagáról a jelen mű első részének 5. fejezetében már

letárgyalt vert gyapjúról, a kalimról neveztek szabir őseink népiesen "kamliknak", egy 7-8 méter átmérőjű és a középső pontján mintegy 4 és fél méter magasságú, kupola-alakú helyiség volt, az egykorú Európa átlagosan 2.70x3.60 m-es alapú és 2.20 m. magasságú, sárból tapasztott kamráihoz képest - (amelynek kicsi és üveg nélküli szellőző és világító lukait fatörzsből hasított deszkadarabokkal zárták le -valószínűleg terem, amelyet előre elkészített könnyű alkatrészeiből egy nap alatt fel lehetett állítani és egy nap alatt le lehetett bontani. A tekintélyes nagyságú épület teljes anyaga súlyban és terjedelemben egyaránt felfért két ökrösszekérre. Szerkezete az egy évezredek alatt tökéletessé vált építéstechnika csodája volt, talajrögzítése könnyűsége ellenére is kibírta az ázsiai óriás síkságok nagy szélnyomását, és szigetelése és ventilációja az 55-ik szélességi fokig lehetővé tette használatát. Strukturális alkatrészei a következők voltak

- a. az istenfa
- b. a két oldalborda
- c. 24 szarufa és abroncsfák
- d. a karim
- e. a csicsák, vagy csücsök, vagy sisak, vagy csöcs
- f. a két aszkuppu (küszöb)
- g. a borító kalim (több darabból)
- h. a két kalincs (kulcs?)
- i. gamós cövekek és marhabőr szíjzat.

Az "istenfa" egy átlagosan tíz centiméter átmérőjű, négyöles ("négyellős"-nek mondták e sorok írójának szülőfalujában a májusfa "előírt" hosszúságát), nyílegyenes, fiatal fatörzs volt. A "házasodni" akaró legények első ténykedése egy megfelelő istenfa keresése volt, amit a tavaszi nedvkeringés megindulása előtt vágtak ki és a nősülési szándék komolyságának demonstrálására éjszaka leástak a kiválasztott lány szüleinek kamlikja elé. Az istenfának őszig kellett száradnia, akkor aztán simára faragták, sőt esetleg faragványokkal díszítették a felületét.

Az "oldalborda" baltanyél vastagságú öles keményfa rudakból készült, úgy, hogy a közepükön keresztülfúrt lukaknál fogva kettőt-kettőt összeszíjaztak olyképpen, x alakban szétnyithatók legyenek. Az alsó és felső végeiken fúrt nyakuknál fogva azután tizenkét ilyen bordapárt összeszíjaztak. Az egész összecsuksva egy ölelésnyi vastagságú köteget jelentett, harmonikaszerűen széthúzva viszont egy ca. 12 m. hosszúságú x-ekből álló bordafalat alkotott, amit félkörbe hajtva a másik, ugyanilyen oldalbordával illesztettek, a két érintkezési pontnál ajtónyílást hagyva, össze. Az egész egy 24-25 m.-nyi területű kört alkotott, amelynek középpontjában, ölnyi mélyre leásva, a négyöles istenfa állt.

A "szarufák" szintén baltanyélnyi vastagságú két öles fiatal surjánok törzsei voltak, amelyeket kivágásuk után, nyers állapotban, új-szerűen, adott görbületre meghajtva így kikötve szárították ki, amelyek így szarv-formájukat megtartották (innen a név, szarufa). A mindkét végükön átfúrt lyukaknál fogva aztán alsó végüket a bordafal felső csomópontjaihoz, felső végüket pedig a karimhoz szíjazták hozzá, egymástól egyenlő távolságra. A bordafal minden csomópontjához tartozott egy szarufa, összesen 24.

A karimot képzelje el az olvasó egy négyküllős, vízszintes helyzetű keréknek fent a magasban, amelynek az istenfa jelenti a tengelyét. Helye az istenfa felső végétől lefelé, mintegy háromnegyed ölnyire, lehetett, ahol az istenfába belefúrt főcövekekkel volt megrögzítve, valószínűleg úgy, hogy a négy küllője a négy világtáj felé mutatottá. Ez a karim a szegényebbeknél fából, a tehetősebbeknél fémből készülhetett. Átmérője 60-70 cm. lehetett, mert a küllők között egy ember át tudott bújni (5). A karim kerületéhez voltak hozzászíjazva a szarufák felső végei, 8-8 egy-egy küllőnyílásba. Az így kiformalódó félgömbalakú bordázat szarufáit bizonyára több gömbmetszet magasságában abroncsfákkal kapcsolták össze, hogy a szarufák egymástól egyenlő távolságra legyenek kimerevítve, a

kör alakú bordafal talajon nyugvó alsó csomópontjait pedig gamós cövekekkel rögzítették az előzetesen egyenletessé tett talajhoz. Az így létrejött megmozdíthatatlan félgömbvázra feszítették aztán rá a kalim-borítást úgy, hogy fent, a karim belső köre fedetlenül maradt, vagyis a kalimot fent a karim kerületére szegték rá. Így egy égre néző kerek nyílás maradt az építmény tetején. E fölé a nyílás fölé került a csicsák, vagy sisak.

A csicsák, vagy sisak egy lefelé fordított tölcser alakú készítmény volt, amit az istenfahegyére húztak rá. Kerülete valamivel nagyobb lehetett a karim kerületénél, egy arasz magasságban lehetett a karim felett (arasz, - eresz). Így beengedte a fényt, kiengedte a füstöt, de nem engedte be az esőt. Anyagának a füstjárás és az esetleges szikrák miatt égetett cserépnek, vagy fémnek kellett lennie. A kirgiz gyurtok tetőnyílásának lezárható voltából következtetve nem valószínű, hogy a csicsáknak a kanimtól való magassága változtatható volt, sőt vihar esetén esetleg teljesen rá is lehetett a kanimra eresztetni.

A karim nyílásán keresztül távozott a füst, a karim és környéke tehát állandóan fekete volt. S ebben a tényben esetleg megtaláltuk "korom" szavunk eredetét is.

Az aszkuppu (küszöb) szó második fele (kuppu) valószínűleg a turáni "kap" szóval azonos. A küszöb egy többé-kevésbé szabályosra faragott, hosszúkás, ajtóféltől ajtófélig (7) érő kődarab volt, amelyen átlépve lehetett a kamlik belsejébe bejutni, és az lehetett a jelentősége, hogy télen és vihar esetén a "kalincsol" leszorítsa. A kalincs egy, a bejárati nyílás felső részéhez hozzávarrt téglalap alakú kalimdarab volt, amelynek alsó széléhez hosszában faszegély volt erősítve. mint a mai iskolai térképeknek. Jó időben a kalincs erre volt feltekerve. Rossz időben, vagy télen a kalincsol leeresztették, két szélét hozzászíjazták a bejárati nyílás két szegélyéhez, alsó részét pedig behúzták a kamlik belsejébe és rátették az "aszkupput".

A fenti felsorolás megadja őseink házáinak általános skémáját. Ezek a házak azonban, ha alapszerkezetükben és formájukban azonosak voltak is, anyagukban, minőségükben, kivitelükben és belső bútorzatukban a szegényességtől a gazdag fényűzésig rang és vagyoni helyzet szerint éppúgy különböztek, mint manapság. A szegények maguk készítették, ügyesebben, vagy kevésbé ügyesen előállított és kaláka-segítséggel összehozott, vagy a gazdagok elsőrendű mesterek által, válogatott anyagokból készített kamlikjai között szembeütő volt a különbség, ami mindjárt a kamlik színében megmutatkozott. A szegényebbek olcsó kalimjába ugyanis beleverték mindenféle színű gyapjút, sőt, a ház körül és a szomszédságban összeszedhető egyéb szőröket is, ennek színe ennél fogva sötétebb s ilyen színű volt a kamlik maga is. A rangosabbak azonban csak fehér gyapjúból csináltattak kalimot, ezeknek a kamlikja tehát fehérrel villogott a napsütésben, minél többet szította a nap és verte az eső, annál inkább. A szegényebbek kamlikja előtt nem volt a hátsó fal megkötésére való karókon kívül semmi s a ház mögött egy rögtönzött garád, téli szálláson egy náddal fedett verem, meg egy szabad tűzhely jelentette. A tehetősek kamlikja előtt díszesen faragott kopják várták a vendégek lovait, a ház mögött fedél a szabad tűzhely felett és fürdősátor, "fürdőcserge", verem és szolgálakások voltak. A szegényebbek csicsákja cserépből, esetleg vasból készült, a gazdagoké rézből volt díszesen kovácsolva, vagy fából, rézlápokkal borítva. Az előkelők ikerkamlikokat, vagy éppen hármassal egybeépített kamlikokat építettek, amelyek egymásba-nyíló ajtókat függönyök választották el és egy, vagy három, vagy éppen hét lófarkas kopja adta tudtul a rangot a ház előtt.

Még nagyobb különbségek voltak a kamlik belső felszerelésében, annak ellenére, hogy legmélyebb alapjaiban és civilizációs minimumában ez is egységes volt.

1. Ezeknek a nemzetségneveknek 9. századi nyomai megtalálhatók a Kievi Krónikában és kazárookra vonatkozó arab kútfőkben éppúgy, mint öt emberöltővel később a honfoglaló

magyarság nemzetségnevei között. Lásd később.

2. Gr. Zichy István, Cs. Sebestyén Károly, Bátky Zsigmond, Vámos Ferenc, Györffy István, Almásy György, László Gyula, Stb., stb.

3. Az európai öltözködés színvonaláról a 12 századig pontos képet nyújt Sydney Painter "A History of the Middle Ages" c. művének remekbeírt 4. fejezetében (Knight and Feasants). New York, 1954. A magyar ruházatkodás, célszerűsége és fényűző volta felől számos egykorú arab, és német adat van. Egykorú német kútfő álmétkodva beszél az augsburgi "magyar-mészárlás"-ból német kézre került fényűző ruhákról és mesés kincsekről, Az arab Gardizi (Kr. u. 1050) egy régebbi arab munkából (Dzsajhani) idézi: "A magyarok bátrak, jó kinézésűek és tekintélyesek. Ruházatuk színes selyemszövetből készül, fegyverzetük ezüsttel van borítva, szeretik a fényűzést". A leírás természetesen az előkelőbbekre vonatkozik. Ezüst-ötvösiparuk egyébként exportra is dolgozik.

4. A honfoglalás kori magyarság táplálkozásáról és étkezési rendjéről sok értékes adat található László Gyula: "A honfoglaló magyar nép élete" c. kiváló művében.

5. A karim szumir szó s karima szavunk innen ered. De innen ered a rómaiak égtájait mutató köralakú eszköze; az u. n. "gróma" is, amely felismerhetően a karim eltorzult alakja. Mivel a grómát etruszk közvetítéssel a rómaiak is a szumir kultúrától kapták a görögökkel együtt, kézenfekvő a feltevés, hogy őseink karimja égtáj jelzésre is, sőt talán napóráként is szolgált. Az a népi szokás, mellesleg, hogy kereket tesznek a kéményre a golyák számára, az egykori karimmal lehet összefüggésben.

6. Primitív ázsiai népek sámánjai felmásznak az istenfára (ma is) és kibújnak a karimon bizonyos szertartások alkalmával. A karimon egyébként a ház lebontásához is ki kellett bújni.

7. A kifejezést mai értelemben használtuk, szabin-magyar őseink azonban a bejáratot "kapunak" hívták. Ajtónak csak vermeik ásott lejárátát hívták, meg a földbe sülyesztett szláv kunyhók lejárátát. Ami az "aszokup" szó első tagját illeti, nem lehetetlen, hogy azzal az ősi hittal, vagy babonával függ össze, amely szerint a küszöbön valamelyik ős szelleme lakik (László Gy. I.m.)

A főbejárat és az istenfára közötti tér baloldali fele volt a ház előkelő helye, a fogadó, a "szalon", amelyet a szegényebbeknél gyékény, vagy egy darab kalim, tehetősebbeknél hófehér, kivarrott kalimtakaró, előkelő embereknél drága szőnyeg borított az istenfát körülvevő padka tetejétől csaknem a bejáratig. Az istenfára mögött, a kamlik közepén volt a padkás, nyitott tűzhely, amelyet főzésre még a szegényebbek is csak télen használtak. Kultikus hely volt ez, családi szentély. A padkákon az ősök, az "ízek", a családi szellemek szimbólumai, apró szobrocskák voltak, a Gellért-legenda "szkitha bálványai".

A kamlik fala mentén a főbejáratától bal felől bőrzsákokban, "buginokban", "bugyor"-okban a család ingó vagyonát, nyílhegyeket, zablákat, kengyeleket, kikészített bőroket, feldolgozásra váró tiszta gyapjút, nem használt ruhákat és tartalék élelmiszerűeket tartottak, jobbra a bejáratától pedig ülő- és fekvőhelyül is szolgáló fedeles ládák sorakoztak, a szegényebbeknél egyszerűek, szegényesek, a gazdagoknál díszesen faragottak. A ládák sora után az asszonyok és gyermekek fekhelyei következtek. A falon körben különböző eszközök voltak felakasztva, edények, cserép holmik, íjak, kardok, pányvák, nyergek, karikás ostorok stb., a gazdagoknál zsákmányolt tárgyak, fémpajzsok, sisakok, drága mívű kardok, arany, ezüst edények. Az előkelők kamlikjainak a falai belülről könnyű textilanyagokkal voltak bevonva. Zemarkhos, a bizánci császár Isztemi kök-türk kagánhoz

küldött követe álmélkodva ír a 6. szd- ban az előkelő kamlikok fényűző belső berendezéséről, amely "a bizánci császári palotába is beillenek".

A kamlik pontos körben felállított két oldalbordáját a talajhoz hozzárögzítő cövekeket "sátorfáknak" hívták éspedig azért, mert ugyan ilyeneket használtak a hadi táborozások (8) idején rögtönzött csatárok, sátorok, csatárok lerögzítéséhez is. Kívülről befelé ferdén verték őket "kalapáccsal" a földbe és a kamlik lebontásakor a gamó alá feszített rúddal húzgálták ki. A házbontásnak s az alkatrészek felcsomagolásának utolsó mozzanata a földön szanaszét heverő kihúzgált sátorfák összeszedése volt s a mozzanat szőlamkincünkben a mai napig megmaradt.

Az ősmagyar lakás a fényt fejezte ki. Ha valakinek módjában lenne ébren, nyitott szemmel feküdni napimádó őseinek kamlikjában a hajnalt megelőző percek kupolás sötétjében, ha látná, hogyan válik ki a negatív alaktalanságból messze fent a feje fölött először egy halvány-szürke korong, azután hogy csillan meg a közepén, fenn a rúd tetejének fényes, fekete kormán a kelő nap legelső sugara, és hogyan kúszik lejjebb-lejjebb az égbenyúló rúdon, mint Teniz első vidám köszöntése és hogyan kezd alakot öltetni minden a nagy félgömbön belül, egyre tisztábban, egyre világosabban, amint az áldotta fény kúszik a rúdon lefelé, míg csillogni nem kezdenek a halhatatlan ősök szobrocskái, egyszerűre megértené, miért hívták ősmagyar őseink a ház tartórúdját - istenfának.

Ilyenek voltak szabir-magyar őseink otthonai Dentu-Magyariában. A szegényeké szegényes, a gazdagoké fényűző, hanyagoké rendetlen, piszkos, a szorgalmasoké tiszta rendes. Mindenesetre tágas volt, jól szellőző, egészséges és világos még modern követelmények szerint is.

Összehasonlításul most vessünk egy szakszerű pillantást 8-10. szd. Európájának lakásviszonyaira. A szemléhez a kitűnő new-yorki professzornak, Sydney Painternek pár idézett munkáját fogjuk használni, amelynek pontos szemléletesen megrajzolt korpépe nagyon szépen megegyezik Godefroid Kurt brüsszeli egyetemi tanárnak a század elején megérdemelt, feltűnést keltő briliáns munkájával (9).

A mű részletes lakásleírást a 10.-11. század Európából ad - Árpád és Könyves Kálmán közti idő ez nálunk és a tipikus lovagi, főnemesi "kastély" leírását adja. A kép tehát több mint négyszáz évvel későbbi a fentiekben nyújtott szabir-magyar képnél és nem a tipikus európai átlaglakást adja - mert ilyen Európában nincs ... hanem csak egy kivételes kisebbség lakáscivilizációját, de a képből könnyen kiértékelhető, hogy hogyan lakott a kor Európájának 80 százalékát jelentő paraszt.

A tipikus "lovagvár" és főnemesi rezidencia a 12. szd.-ig két szorosan egymás mellett fekvő igen tágas udvar, amelyeknek négyszögei földhányással vannak körülveve. A földhányáshoz kitermelt föld helye egy széles és mély árkot képez a két udvar körül, amelyekbe a közeli folyó vizét eresztik bele. A főudvart egy az árkon keresztül vert fahíd köti össze az előudvarral. A körbefutó földsánc tetején fatörzsekből hasított deszkapalánk fut körül. A főudvarnak a másik udvarba átvezető hídbejáráttal ellenkező végén van egy, a 11. szd- ig általában fatörzsekből és hasított deszkákból összerótt zömök, toronyszerű épület. Ez a lovagi rezidencia. Az előudvaron gazdasági épületek vannak és baj esetén ide húzódnak be a "várkastély" birtokának parasztjai a környező sárkunyhókból. Kőépületek csak a 12. szd.-ban kezdenek megjelenni. A kastély és annak életmódja az európai civilizáció 11. szd.-i színvonalán Sydney Painter leírásában a következőképpen fest (10).

"A feudális osztály élete egyszerű volt és nyers s tagjainak alig volt több fényűzésben részük, mint a parasztoknak, akik uraik földjeit művelték. Egy lovagnak bőségesen állt a rendelkezésére minden, amit a földjei termeltek. Ehetett kenyeret és vadhúst, amennyit bírt

és ihatott bort, vagy sört, amennyi belefért. Azonban, bár ennivalója mennyiségben határtalan volt, messze volt attól, hogy változatos legyen. Gyapjú ruhája is volt, amennyit el tudott nyúzni, ezeket azonban a feleségének és cseléd lányainak meglehetősen ügyetlen kezei szabták. Egyszóval, több ennivalója és ruhája volt, mint a parasztnak, a minőség azonban ugyanaz volt".

"A lovagi kastély rendkívül egyszerű volt és nagyon kényelmetlen lehetett. Általában két helységből állt, a csarnokból és a kamrából. Hivatalnokaival, vazallusaival és parasztjaival a lovag a csarnokban intézte az ügyeit. Itt evett kecskebakokon keresztül fektetett deszkából készült asztalon. A csarnok, amelyet szolgák, fegyveresek, prostituáltak, vendégek és a lovag és családja töltöttek meg, vad összevisszaság színhelye volt általában. Éjjel, részben az asztalokon, részben a padlón, itt aludt a cselédség. A kamra az uraságnak és családjának magánhelyisége volt.

Magasrangú vendégeit itt szórakoztatta. Éjjel az uraság, felesége és a gyermekei itt aludtak ágyaikban, személyes cselédjeik pedig a földön. Egyes esetekben egy egy nagyon nagy úrnak kápolnája is volt a kastélyban. A 12. szd.-ra kelve néhány kastély már annyira fényűző lett, hogy öltözőszoba is volt a kamrához ragasztva. A kastélyok nagyon hidegek és huzatosak voltak. Az ablakok vagy nyitottak voltak, vagy pedig deszkákkal voltak takarva. Ha a kastély faépület volt - mint ahogy a 13. szd.-ig legtöbb az volt - a lovagnak nem volt fűtése. A kőből készült kastélyokban lehetett tüzet rakni, mivel azonban kémények csak a 12. szd. vége felé kezdenek megjelenni, a füst elviselhetetlen lehetett. Valószínű, hogy ha közülünk valakinek választást ajánlottak volna egy téli éjszakát az uraság, vagy a jobbágy lakásában tölteni, az illető a meglehetősen szűk sárkunyhót választotta volna a helyes kis (nice) meleg disznókkal egy társaságban".

Íme így festett a főúri réteg lakáskultúrája és európai "civilizációja" a 11. szd.-ban. Próbálja elképzelni az olvasó ugyanezt a 8-dikban, és próbálja elképzelni a szabad parasztnak és jobbágyoknak. Aztán eszközöljön összehasonlítást.

Egy összehasonlítást e sorok írója is tesz. Az orosz archeológiai leletek pontosan ugyanilyen rendszerűnek mutatják a hun várkastélyokat azzal a két különbséggel, hogy ott a lakótorony több emeletes és általában kőből, vagy vályogból épül, és egy központi kazánból légfűtése van nemcsak a főépületnek, hanem a főudvar kis lakóházainak is. Kr. e. az 5: században. Ezerhétszáz évvel a 12. századi európai civilizáció előtt.

A "civilizáltság" negyedik, s talán legdöntőbb érték meghatározója a higiénia, a tisztaság.

Ha szemügyre vesszük a turáni népek "barbár", de viszont gondosan borotválkozó világát a testi tisztaság szempontjából, meglepő adatokra bukkanunk.

Az első mindjárt az, hogy a világ három legfigyelemreméltóbb fürdésrendszere, a török fürdő, a japán fürdő és a finn szauna, mind - turáni. A koraközépkorban a "szkitha" fürdő olyan híres volt, hogy Konstantinos Porphyrogenitos bizánci császár hadjáratokra és vadászatokra "szkitha fürdőcsérgét" vitetett magával.

Azonfelül, hogy a turáni népek fejlett higiéniaja és tisztaság szeretete alól a honfoglalás előtti magyarság sem valószínű, hogy kivétel lett volna és a felsőbb társadalmi réteg egész biztosan rendszeresen fürdött, e sorok írója azt hiszi, hogy a honfoglalás előtti magyar tömegeknek, a köznépnek a tisztálkodási rendszerüire vonatkozóan is felfedezett egy nagyon sokat elmondó adatot. A dolog eléggé érdekes, és talán jelentős is, némileg részletesebb megtárgyaláshoz. Ez annál inkább szükségesnek látszik, mert az alább következők ellentétben állnak Solymossy Sándor és László Gyula feltevéseivel.

Folkloristáink sokat töprengtek egy ősi eredetű, ma már a gyermekversikék birodalmába leszállott rejtélyes rigmuson, amelyet, bizonyos, nem logikátlan magyarázatok alapján, ősi, pogány varázsló-szöveg maradványának gondolnak. A verstöredék, amelyet csekély variánsokkal azt hiszem az egész Magyarországon ismernek, ez

"Szita, szita péntek, szerelem csütörtök, Bab szerda".

A "varázsolás" számtalan ismert szokása és szövegpéldája szerint annak alapja a fordított, ellentétes sorrend és ez látszik jelentkezni a versike péntek, csütörtök, szerda sorolásában. Folkloristáink feltevésének további alapja a szitába, rostába dobott babszemekből való jövőmondásnak az ázsiai rokonnépeknél is meglevő szokása és a kis versben valóban szita is van, meg pap is.

Az értelmes, intelligens és éppen ezért meggyőzőnek ható megfejtést mindenki minden további nélkül elfogadta, e sorok írója is, akinek pedig koragyermekkorából sok információja maradt meg a "szita, szita péntekről" a tudata alatt, amikre azonban hosszú időn át ügyet sem vetett.

Még az első világháború előtti években e sorok írójának ősi, avar kertes-településű szülőfalujában (11) nyári vasárnap délutánokon végigjátszották a "szita, szita pénteket", és pedig nem gyerekek, hanem felnőtt legények és leányok. A játék, amelyben a falunak csaknem az egész fiatalsága részt vett, a falu egyik végén kezdődött, végigvonult a falun és a másik faluvégén fejeződött be. Legények és leányok hosszú, és összetételét, formáját, szerkezetét állandóan változtató oszlopba rendeződve párosával játszották, és így, ahogy fél évszázad távlatából e sorok írójának lelki szemei előtt újra lejátszódik, a maga pantomim cselekményeivel, táncos mozdulataival, páros recitálásaival és éneklő kórusaival, nem varázslat-maradványnak tűnik, hanem az egy ősi, primitív, de tisztán és határozottan felismerhető - dráma. Egy ősi műfaj a primitív görög drámák a comedia dell'arte, a középkori danse macabre, meg misztériumok világából, csak sokkal derűsebb. Még abban is dráma volt, hogy szabályos nézőközönsége volt a faluhosszat a kapuk előtt üldögélő idősebbek személyében. A pantomim lényege az volt, hogy az első pár kéz a kézben, a kezét felemelve "kaput csinált", azon keresztül bújt a következő párból a legény, megkerülte őket, mialatt az egyedül maradt leány kebleit a két karjával szégyellősen eltakarta, táncmozdulatokkal védekezett a visszaérkező legény közeledési kísérletei ellen aki végülis megölelte, összeölelkezve most már együtt átbújtak a "kapun", a "kap" kettévált és visszament a sor végére és most már ez a pár lett a kapu, és ez így ment egy folyamatos szekvenciában a falu egyik végétől a másikig. A dal és recitativo több versszakból állt, amit újra és újra elmondtak, amint a menet lassan jutott előre és minden újrakezdés ugyanazzal a versszakkal indult és záródott

Leány: "Bújj, bújj zöld ág,
Zöld Levelekbe,
Nyitva van az arany kapu
Csak bújjál be rajta."

Legény:
"Nyisd ki rózsám kapudat, Hadd kerüljem házadat"

Kar:
"Szita, szita péntek,
szerelem csütörtök,
Pap szerda".

A fentiekben a naiv népi játék egyszerű tartalmán és szépségén kívül az olvasó semmit sem

lát, mint ahogy közel fél évszázadon keresztül a szerző sem látott, annak ellenére, hogy faluja sok-sok régi népszokása és népszertartása sorában, amelyek egész az első világháborúig életben voltak, az alábbi furcsaságok voltak közismertek:

A köpülő felső, eltávolítható, "kármentő" részét az idősebbek úgy hívták, "szita". Ez egy dongákból összeabroncsozott készség volt (mint ahogy ilyen volt a köpülő maga is) amelynek a fenekébe számtalan lyuk volt fúrva, középen egy nagyobb, ezen keresztül járt le és fel a köpülő nyele, amely mozgás közben tejfelt rángatott fel a felső részbe, ahonnan aztán a tejfel a lyukakon keresztül viszi csurgott a köpülőbe. Igen sok házban volt még akkoriban egy fogantyús faedény, amelynek szintén lyukakkal ellátott feneké volt. Tele lehetett meríteni vízzel s a víz lyukakon keresztül sugarakban folyt ki. Tisztálkodásra használták - egy ősi "zuhanyozó" volt - és ezt is úgy hívták az öregek "szita".

Szigorú hagyomány szerint pénteken este nem volt szabad látogatásokat eszközölni. Aki valami ügyes-bajos dolgában pénteken elment valahova és naplemente után is otffelejttette magát, annak vöröshagymát nyomtak a markába, vagy távozásakor vöröshagymát dobtak utána.

Péntek este a legények udvarlás helyett "lesbe" jártak. Ez abból állt, hogy a házat megkerülve, hátul a kertbe másztak be és alkalmas rejtekhelyen, a kertet az udvartól elválasztó kerítés tövében, vagy bokor alatt, vagy fára mászva meghúzódtak, természetesen lányos házak kertjében. Péntek este volt ugyanis a tisztálkodás hagyományos ideje mindenütt, s a tisztálkodás, a hideg időt kivéve, a ház mögött, az udvaron folyt, teknő, vagy dézsa körül úgy, hogy a tisztálkodó leszappanozta magát és a "szitával" zuhanyozott az esti sötétség védelme alatt.

Ezek a gyermekkori apróságok egyszerűre csodálatos összefüggést kaptak egymással és a szita-szita péntekkel, mikor e sorok írója szumir nyelvi tanulmányai során néhány évvel ezelőtt belebotlott J. D. Prince szakkörökben jól ismert és megbecsült "Material for a Sumerian Lexicon" c; munkájában a "szita" szóba, amelynek transliterálása pontosan a magyar "szita", jelentése azonban "víz csorgató edény". A szó szumir etimológiája "eszi", ami "csöpögő víz"-et jelent (v. ö. "eső") és a műveltető, igésítő gyök "t". "Eszi-t" - esőcsinál -, modern kifejezéssel "zuhanyoz".

Ha a "szita; szita péntek" valóban ősi népi szövegmaradvány, mint ahogy minden jel szerint tényleg az, akkor a honfoglaláskori magyarság rendszeres heti fürdési napja a péntek volt, és a "szita, szita péntek" szöveg és játék a pénteki fürdést és leskelődést, az ebből kibontakozó udvarlást (csütörtök) s végül a házasságot (pap-szerda) adja elő pogánykori irodalmunknak egyetlen fennmaradt naiv drámájában. Ha az olvasó maga elé képzelem a pantomimot, a "kapun" átbújó, házat megkerülő legényt, a keblét féltősen eltakaró leányt, az ellenkezések utáni ölelést, a közös átbújást a kapun, majd az első pár hátrakerülését és az egésznek szakadatlan újraismétlődését, benne van a nemzedékről-nemzedékre megújuló élet misztériuma s a szöveg meglepő szabatossággal meséli el az ősi magyar telepek péntek estéit a házasságig

"Bújj, bújj zöld ág,
Zöld levelecske,
Nyitva van az arany kapu,
Csak bújjál be rajta.
Nyisd ki rózsám kapudat,
Hadd kerüljem házadat,
Szita, szita péntek,
Szerelem csütörtök,
Pap szerda".

A "japán fürdőből" a "török fürdőből", a finn "szaunából", a "szkitha fürdőcsérgéből", az ősi kerek "fürdőkocsiból" kiindulva, a hetenkint pénteken zuhanyozó, gondosan borotválkozó barbár és civilizálatlan "nomád" magyarság higiéniája felől megrajzolható kép, úgy hisszük megbízható, s a tágas kamlik a rendszeres téli tisztálkodást is minden nehézség nélkül lehetővé teszi.

A civilizált, sesshaftig és felsőbbrendű Európa lakóinak messze túlnyomó zöme ezekben a századokban hosszú haját és szakállt viselt, az olló és a borotva a mediterrán sávoktól északra ritkaság. Fehérneműt nem hordanak, tehát nincs mit hetenkint váltani, fürdeni a legelőkelőbbek kivételével télen soha s nyáron is csak alkalmoszerűen fürdenek, a koraközépkori egyház, mint erkölcstelen, bűnre vivő alkalmas, egyébként is kárhóztatja a fürdést, különösen meztelenül. Fürdők, sem közfürdők, sem magánfürdők nincsenek Európában még az újkor első századaiban sem nem még a középkor elején. A földrész lakosságának 90 százalékát jelentő szegény nép az alváshoz még le sem vetkőzik.

Európa a 11. század végéig nem ismeri a cukrot, ismeretlen a kémény s ha télen tüzet gyújtanak, a lovagi "kastélyokban" is a szoba közepén rakják, mint a szabadban. Ismeretlen a gyertya és még inkább a "görög" olajmécses, csak fáklyákkal világítanak, ismeretlen az ablak, még a nyitható deszkatáblás ablak is, ismeretlen a csizma, ismeretlen a fehérnemű, ismeretlen a szőnyeg és nagyon ritka a ló. Ismeretlen az égetett tetőcserep és a téglá, még a kastélyokat is zsupszalmával, meg hasított deszkatetővel fedik. Nincsenek iskolák, Európa lakosságának 99 százaléka analfabéta, még a vidéki papság is írástudatlan. Ismeretlen Európában, nemcsak a 11. századig, hanem még sokáig azután is a kocsi, csak a kétkerekű talyigát ismerik. A 8. század elejéig ismeretlen a kengyel és a nyereg és ismeretlen a lovasharc. A durva vásznon és a durván szőtt gyapjuszöveten kívül semmi más textilanyagot nem ismernek s a bútortzatot kecskelábas asztalok, lócák és ládák jelentik. A 8., 9. és 10. századi Európának csak egy része, s az is csak ceremóniáiban keresztény, erkölcsében és fegyelmében nem az. Egyneveltség van ugyan, azonban minden lovagi, grófi, főnemesi és királyi háztartásban ott élnek a feleségen kívül az uraság ringyói is, minden jobbágy-leány és jobbágy-asszony szabadon használható tulajdon. A felsőbb réteg sokat és a teljes eszméletlenségig iszik, az asszonyok is, s az alacsonyabb rétegek azért nem isznak annyit, mert nincs mit. A gyümölcs, a szőlőtermelés, és a mediterrán sávon úgy-ahogy megmaradt egykori római gyümölcsstermelés leszámításával, kizárólag csak erdőn gyűjtött vadgyümölcs. Mivel a burgonya Európában ismeretlen - a 17. században kerül Európába - az egyetlen tömegtáplálék a kenyér. A parasztok némi nagyon kevés húson és vadgyümölcsön kívül szinte kizárólag kenyéren élnek. Állataik legnagyobb részét a legfontosabbakon kívül, ősszel leölik, s ilyenkor egy-két hónapra át esznek húst (a konzerválást nem ismerik) mert rendszeres takarmányozás nélkül csak a disznó és a szárnyasok tudnak kitelelni.

A verés, a legbrutálisabb fokig és formában az élet mindennapos tartozéka. A lovagon, a grófon, az uraságon kívül kivétel nélkül mindenkit ver valaki. Verik a parasztot a csatlósok, ispánok és belső szolgák, verik a szolgákat és a csatlósokat és verik a feleségeket, a legmagasabb rangú úrnőket is a férjek. Az egyház próbál valamit segíteni - a fennmaradt egyházi törvények és előírások pl. megszabják, hogy milyen hosszúságú, vastagságú és súlyú botokkal szabad verni a feleséget - erre azonban nem sokat ad a teljhatalmú férj, különösen ha részeg, márpedig estefelé majdnem mindig az. Az emberölés - különösen az alacsony réteghez tartozók megölése - nem nagy dolog s ha egyáltalában kap, büntetést a lovag meg a gróf magasabb rangú hűbérurától érte, ez a büntetés enyhe, legtöbbször dorgálás. Még tréfából, szórakozásképpen is akasztatnak - egykori kútfőadatok szerint.

Keresztmetszetben, íme, ez a 8. és 9. század Európájának civilizált indogermán világa. A kép pontos és autentikus voltán semmit sem változtat az, hogy lent a mediterrán partokon

kopottan, megöregedve, itt-ott omladozva és repedezve van egy-egy Róma, Firenze, vagy Marseille is, hogy Szent Péter fejcsóváló utódai néha-néha megpróbálják kérlelni a felszínesen romanizált barbarizmus brutális, falánk és féktelen lovagjait, báróit, grófjait és "királyait" eredménytelenül és hiába. Nem változtat néhány levakart régi pergamentre rákormolt újlatin bölcsesség sem - amiket szinte senki sem olvas - sőt az sem változtat, hogy Monte Cassino dombjainak a mélyén már egy kolostor ügyetlen és nehézkes épületei, ahonnan a nursiai Benedictus serény és zsoltáros gyermekei új és új rajokban merészkednek be a sötét és vad földrész erőszakos és rakoncátlan oligarchái, és tompult parasztjai közé építeni azt, amiből majd nehézkes századok múltán Európa lesz. A kor ridegen, de becsületesen megrajzolt képében az a fontos, hogy az olvasó ne elszigetelten, hanem egymás mellé állítva lássa az európai felsőbbrendűség és civilizáltság meg a turáni alacsonyrendűség és civilizálatlanság sunyi "történettudományos" legendáit...

A civilizációk színvonalát nem az határozza meg, hogy hogyan él néhány tucat, vagy néhány száz kiválasztott és hány templomot és palotát és győzelmi oszlopot és diadalívet emelt egy-egy ember, vagy egy-egy kis hatalmi csoport hiúsága kifosztott, rabszolgamunkára szorított és meggázolt népek vagyonából. Civilizációk igazi színvonalát nem potemkin-ragyogás, hanem a magasság és mélység mennyiségei között vont intelligens középarányos mutatja és a történettudomány romok és írások nagyszerűségén lelkendező értékrendszere ebből a szempontból is revízióra szorul.. őseink átlagos életszínvonala sokkalta magasabb volt az egykorú Európa életszínvonalánál. Bármelyik nemzetségbe beleszületett ómagyar, akár szegény volt, akár gazdag, személyében független, elöljáróit kivéve az összes többiekkel egyenlő volt szabad akaratával, fegyverviselési és használati joggal, önbíráskodási szabadsággal, cselédjeivel és rabjaival emberségesebben bánt, átlagos egészében egészségesebben és kényelmesebben lakott, jobban és szebben öltözködött, jobban táplálkozott és asszonyát, ha "ura" volt is neki, jobban megbecsülte Európa átlagánál.

Nem örökölt kész városokat, épületeket, intézményeket és útrendszereket egy idegen civilizációtól. Nem voltak más civilizációból készen kapott bazilikái és parthenonjai, de nem voltak nyomorúságos veremlakásai és undorító külvárosi odúi sem. Kamlikjai voltak.

Ezek a kamlikok Közép-Ázsiától az avar birodalom Alpokig nyúló határáig jelentéktelen eltérésekkel ugyanolyanok voltak mindenütt a roppant turáni élettérben. Ilyenek voltak a Don túlsó oldalán a kazárok házai is, ilyenek voltak Dentu-Magyariától jóval északabbra, a nagy Don-kanyarban az onogurok házai is, hiszen ez a roppant kiterjedései világ Tibettől az Alpokig rokonnépek azonos világa volt. És ahogy ma Londonban, Párisban, Münchenben, Rómában ugyanazokat a ruhákat látja az ember, a ruházat is lényegében ugyanaz volt az Altáj-vidéken, a Káspi-tenger déli csücskénél, a Volga parton, a Dnyepernél, vagy a Tisza mentén egyaránt. Mivel pedig kisebb nagyobb dialektikus, vagy szókincsbeli eltéréssel a nyelv is majdnem ugyanaz volt, nem csoda, ha az ebbe a világba betévedő idegen a belső viszonyok ismeretének hiányában nem nagyon tudott ezek között a népek között különbséget tenni. A bizánciak, meg az arabok ez egyszerűség kedvéért "türköknek" nevezték mindnyájukat. (12).

8. "Táb" szumirul "sátorverést" jelent. A "Tábor-hegy" (Biblia) elnevezés a hegy sátor alakjára utal

9. A könyv - néhány fejezet kihagyásával - magyar nyelven is megjelent "A modern civilizáció kezdetei" címen a Szent István társulat kiadásában. E mű nyitó fejezetében nyújtott koraközépkori európai korpép főleg ezen a művön alapul. E sorok rója a könyvet még Magyarországon olvasta és jegyzetelte ki.

10. I. m. 122. lap. A szerző fordítása. 302

11. A falu építkezésén még a két világháború között is határozottan felismerhető volt a kertés-települési jelleg annak ellenére, hogy a múlt század nyolcvanas éveiben községrendezést hajtottak végre és telekkisajátítások útján a faluban négy egyenes utcát nyitottak. A telekkönyvben több, mint harminc telekátjárási szolgálat volt az utcátlan telkek számára. A falu egyébként mindössze 15 km-re van az ősi avar településként ismert Mezőkövesdhez, s az első világháború előtt a faluban még népviseletben jártak az emberek.

12. A "hun", "szabir", "úz", megjelöléseket nagyon össze-vissza és bizonytalanul használják. Konstantinos Proph. pl. ezt írja egy helyen "... iisque conterminos fuisse populos illos qui Mazari atque Uzi cognominantur" (akiknek (t. i. besenyőknek) szomszédai azok a népek voltak akik magyaroknak avagy úzoknak neveztetnek). Konst. Porph. i, m. 37. fej.

A meotiszi térben berendezkedni kezdő szabiok - különösen a helyváltató, állattenyésztő törzsek - hamar összeakadtak onogur lovasokkal s az északnak nyúló nagy síkságon meg a Donec partján s gyorsan kiderült, hogy a hatalmas és hatalmaskodó kazárt egyikén sem szerették. Mikor aztán ezek az onogur lovasok elmondták, hogy messze délnyugaton, a Dnyeszteren túl az Alduna vidékén is rokonnépek élnek, akik nagyapáik korában innen mentek oda, akkoriban, mikor a kazárok erre a tájra jöttek és messze a nagy nyugati hegyeken túl is rokonnépek élnek, akik meg ükapáik korában mentek oda, a nemrég érkezettek földrajzi és politikai tájékozódása is megindult.

Csaba pioneer- nemzedékét lassan felváltja a következő generációk örök rendjén. A település elrendeződése megszilárdult. Az évszázad vége felé, 790 körül már Edemen a kagán s a fiatal uralkodóval Dentu-Magyararia terjeszkedése is megindul. A Krim-félszigetre vezető földszorosban elveszik addigi kazár tulajdonosától Szurozs-t, amelyet amúgyis dentu-magyar terület választ el Kazáriától, fokozatosan birtokba veszik azt a területet egészen ami egykor Alánia nyugati fele volt s amit a bizánciak egykori tulajdonosaikról még mindig "Alániánák" hívnak és mire az évszázad elbúcsúzik, birtokukba kerül az egész Felső-Donec-vidék is, melynek szétszórt szláv telepei ez idő óta már nem a kazároknak, hanem nekik fizetik az állatbőr-adót. (13).

Ezzel új szakaszba lép Dentu-Magyararia története és ez a szakasz a gyors iparosodás szakasza. Európa keleti felének híres középkori ipara a kardgyártás ezzel megindul. (14).

Edemen úgy látszik fiatalon halt meg, mert 810 körül már Ügek a kagán, pedig ebben az időben Edemennek még a negyvenes éveit kellett taposnia. Hogy mikor halhatott meg, nem tudjuk, mint ahogy arra sincs eddig semmi adat, hogy pontosan mikor születhetett Ügek. Krónikásaink csak azt jegyezték fel vele kapcsolatban, hogy a felesége Önedbelia fejedelem szépséges leánya volt Emese.

XIV. ÜGEK KAGÁN

A sikertelen felszabadító háború után lefutó félszázad, Csaba és Edemen kora, az urbanizálódás korszaka Dentu-Magyaráriában. Az a nép, amely ötven éven belül majd Kárpát-Magyarországon is egyre-másra fogja kialakítani városközpontjait, (1) a megtelepedés és térfoglalás évtizedei után itt sem marad az, amit a 19. századi tudomány "nomádnak" nevez.

Hogy a kialakuló képlet lakosságának nagyobbik fele, az állattenyésztő jellegnek megfelelően legeltető rideg pásztor, aki a csordák, ménesek és nyájak legelőváltását háza népével együtt követi, ez természetes, hisz az állattenyésztés roppant arányú és külterjes

ebben a korban, amikor még a "legnyugatibb" Európa is primitív őstermelő és zömében - disznókat legeltet. Hogy azonban a kialakulóban levő új szabir állam társadalma a maga egészében nem "nomád", azt vitatni sem lehet, hiszen akkora méretezésű társadalom, mint a "dentu-magyar", már csak technikai okokból sem lehet "nomád".

De még kevésbé lehet "nomád" az a nép, amely egy évezredes királyságból vándorolt ki, amelynek a múltban városai, várai voltak s amely a világ legcivilizáltabb és legrégebb s minden más népet megelőző történelmi területéről származik. Dentu-Magyarriának számos bizonyíték szerint ipara, mégpedig export-ipara (kard, cserzett bőr, szőrme) és kereskedelme, a szó teljes értelmében külkereskedelme van, amelynek főútvonala a Krím.

A szomszédos Krím- félsziget akkoriban már hat-hét évszázados görög gyarmatvárosai részben görög, részben gót maradványok által lakott kereskedő városok, amelyek Bizánc felé továbbítják az ez időben már egyre élénkebbé váló kazár és zsidó kereskedelem áruit, főleg bőrt, fegyvert és rabszolgát, és a Krímbe két bejárat van. Az egyik a félsziget északi nyaka a Szurozs (Szoros, görögben Sudgea) által védett keskeny földszoros, amely 790-ben kerül kazár tulajdonból a szabirok birtokába, a másik a félsziget keleti oldalán, lévő s a Kubán torkolatánál mindössze egy kilométernyi szélességű tengerszoros, amin komppal lehet közlekedni. Ennek a szűkületnek krími oldalán fekszik a Kubán-torkolattal szembenező Kerics, amely nem görög alapítás, hanem még onogur-bolgár eredetű és amely szintén kazár tulajdonból kerül az új nép birtokába, még hamarabb, mint Szurozs.

A gyorsan szaporodó dentu-magyariai szabir városok zöme azonban nagyobbik részben a Dnyeper-vonalon, kisebbik részben pedig a Donec-vonalon (2) keletkezik. A tengerparti városok s talán még a Dnyeper legdélibb szakaszának városai komoly valószínűség szerint egykori, de rombadőlt római telepek újraélesztése útján álltak elő (3), de az északibb alapítások határozottan szabir - esetleg onogur- bolgár - létesítmények.

E dnyepermenti városok neveiből, szörnyen eltorzítva, Konstantinos Porphyrogenitos őrzött meg egy néhányat ` már többször említett munkájában (4), és ezek mind a Dnyeper-vonalon feküdtek.

Az első és legdélibb, a már többször említett Zaporog, melyet Konstantinos "Aszpron"-nak jelöl, amely szó, szerinte a besenyők nyelvén "fehéret" jelent, amelyben azonban akárhogy is ejtették a területet megszálló besenyők később, egészen tisztán felismerhető, még Konstantinos torzításában is a "szabir" szó (aszaberon). Ettől északra a következő szabir város valószínű neve Fenyőkáta volt (5), amelyet, ha e sorok írójának etimológiai rekonstrukciója helyes, egy Karakán-káta nevű város követett északnak a Dnyeper mentén. Északnak továbbhaladva a következő szabir város Szalma-káta volt (8) és a következőnek a nevét Konstantinos aránylag tisztán Szaka-káta néven adja (9). A hatodik városnév már megint nehezen hámozható ki a görög torzításból, de a valószínű név Gyana-káta (10).

Feltűnő, hogy Zaporog kivételével ezek az összes városnevek - káta végződésűek, a Magyarországon egyébként ismert és gyakori "Káta" névnek tehát valamilyen konkrét jelentése lehet, amit e sorok írója egyelőre még nem tud. Mivel e városok mindenike - éppúgy, mint a magyarországi "Káták" is - folyóközelségben vannak, nincs kizárva, hogy a "káta" szó esetleg az újmagyar "gát" szóval van valaminő viszonyosságban. Ezeknek a városneveknek szabir voltát erősen valószínűsíti a tény, hogy az első közülük magát a "szabir" nevet is viseli. Ennek a hat dnyeperi városnak a sorát egyébként hetedikként Kiev zárja le, amelynek "turáni" eredete (Kiev - Kő) ma már kétségtelen (11).

A Donec-völgyi - ma már részben feltárt - szabir városnevek felől nincs, vagy legalábbis eddig még nincs egykorú közlés a birtokunkban, azonban a ma is meglévő "Suwar"-ról majdnem bizonyos, hogy az is a "szabir" szó 12 évszázad alatt eltorzult formáját őrzi.

Bármilyen hiányosak is azonban Dentu-Magyaria egykori városai felől az adataink, az, hogy Dentu-Magyariában jelentékeny számú város létezett s hogy ezek legnagyobb része szabir alapítás volt, teljesen bizonyos, márpedig ez eltagadhatatlanul azt jelenti, hogy a "barbár" és "nomád" magyarok akkori hazája a 8. és 9. szd.-ban sokkal urbanizáltabb volt, mint a 8. és 9. szd.-ok határozottan rurális jellegű, paraszti Nyugat-Európája, amely a 10. szd.-ig egyetlen olyan városalapítást sem tud felmutatni, amely nem görög-római eredetű.

A Krím-félsziget északi bejáróját jelentő szűk folyosóban levő Szurozs (Sudgea) birtokba vétele Edemen szabirjai részéről a kazár kereskedelmi útvonal helyett saját útvonal kierőszoalása a krími görög kikötőkbe, és így aligha véletlen a tény, hogy ezzel a Donec-vidék megszállása és a kovácsközpont Kievbe kerülése esik egybe.

Edemen anyjának rokonságát egyébként a kovarezmi emigránsok jelentékeny számmal követhették Kazáriából (az emigránsok helyzetét, problémáit, pszichózisát mi nagyon jól ismerjük ahhoz, hogy a fenti megállapítást többnek tekintsük hipotézisnél) Szabiriába, ahol az uralkodó félig kovarezmi, sőt emigráns leszármazott és a volt perzsa arisztokrácia és középosztály, nemcsak, hogy semmi esetre sem "nomád", hanem határozottan urbánus ösztönzöttségű. Egyébként is, ha a 20. szd. Magyarországból csak a falvakat és az ötmillió parasztot látjuk és szemléljük, akkor Magyarország földműves parasztnemzet, ha viszont Pestet nézzük ezer kávéházával, színházaival, operaházával, operettjeivel, íróival és színésznőivel, filharmóniájával és dekadenciájával, akkor a kép Páris Franciaországa.

Végül pedig Meotisz is "folyóköz", "Mezopotámia", a kibontakozó civilizáció tehát "parti", akárhogy is él a Donec és Dnyeper közti alföld provinciális lakossága.

De a terjeszkedés során került szabir fennhatóság alá idegen, krími, alán és az északi terjeszkedés folyamán, főleg a Donec-völgyben, szláv elem is, akik még csak nem is u. n. lovas-népek voltak.

Dentu-Magyaria társadalma tehát sok-foglalkozású, sokrétű és sokkal bonyolultabb annál, semmint, hogy "nomád" lehessen. A későbbi honfoglaló magyarság "nomád" elemeit, főleg majd az Etelközben csatlakozott "onogur" törzsek fogják adni, Kazária nyugati-gyepű népe, a Meotisztól északra, a Don és Donec között elterülő alföld pusztázó határőr-törzsei.

A nyolcvanas és kilencvenes években a gyér adatokból is szemmel látható lendületű terjeszkedés iránya határozottan a Dnyeper-vonal és semmi esetre sem a Don-vonal. A Don-vonal -a 8. szd. folyamán - határozottan és erélyesen kazár ellenőrzés alatt áll és Edemen uralkodásától kezdve száz éven át változatlanul barátságatlan a viszony Kazária és Dentu-Magyaria között. Mivel pedig Kazária a 9. szd. eleje óta határozottan nem imperialista katonáállam többé, hanem határozottan kereskedő-állam, a barátságatlanság alapja minden bizonnyal "kereskedelmi". Dentu-Magyaria Kazária kereskedelmi érdekeit sérti, mégpedig a jelek szerint igen érzékenyen. Mivel pedig Kazária nagy kiterjedésű, erős állam, a tér "nagyhatalma" és számos kis szomszéd nép ura, az a körülmény, hogy Dentu-Magyaria zavaró jelenlétét Kazária "sommásan" nem intézi el, arra mutat, hogy a fiatal államnak jelentékeny katonai ereje van.

Azoknak a szabir törzseknek a számát, amelyek Csaba törzsét követve elhagyták azt a földet, ahol már Herodotos korát jóval megelőző idő óta laktak, nem tudjuk. Mindenesetre az egykor húsz törzset számláló szabir népnek az a része, amely az alárendeltség és szolgaság kilátásával szemben a kivándorlást választotta az arab nyomás fokozódása idején és az elnyomatásba való belenyugvás helyett "asphali"-vált lett, jelentékeny mennyiség lehetett és egész bizonyos, hogy több törzsről volt szó.

Ez az állítás jóval több, mint egyszerű hipotézis, mert erre számos közvetett bizonyíték van.

Az első Konstantinos Porphyrogenitos, aki azt jegyezte hogy a "besenyő vándorlás idején" a szabirok egy része "ad partem orientalem Persidis" visszaköltözött. Ha a szabírságnak Meotiszba vándorolt mennyisége csupán egy törzsére korlátozódott volna, az új törzsszövetséget tervező Megyer törzs, felének leválása után, nem lehetett volna az etelközi törzsek legerősebbike és leggazdagabbika. Márpedig a honfoglaló törzsszövetség legerősebb törzse a Megyer törzs.

A második az a tény, hogy az őstörökök törzsi szövetkezései soha nem állottak két törzsből. A legkisebb törzsszövetségi létszám három törzs, hiszen a törzsszövetségekben az egyes törzseknek különböző volt a funkciójuk. Ezek a tömörülések nem pusztán katonai, hanem gazdasági tömörülések is és a három alapfunkciónak, védelem, táplálkozás, felszerelés, meg kell lennie. A javak cseréje egy szervezeten belül gyorsabb, simább és biztonságosabb. Ha tehát a Meotiszba induló szabirok több törzsből tevődtek össze, számuknak legalább háromnak kellett lennie. Egy ezer kilométeres helycserét egy magános törzs nem hajthat végre. Az új hazát katonailag is meg kell szállni.

A harmadik s legdöntőbb pedig az a tény, hogy a honfoglaló törzsszövetség megszervezői és a honfoglalás irányítói a szabirok voltak, a törzsszövetség szavazás útján választott etelközi vezető-törzse szabir volt, a Megyer törzs feje, és nem az onogur törzsek kendéje lesz majd a választott vezér. A szövetségben a szabirok tehát többségben voltak, hisz ez a törzsszövetség hét törzsből állt, márpedig, mint a mű első részében kimutattuk, a lebediai onogur törzsek száma nem lehetett nagyobb háromnál.

A negyedik tény az, hogy az idegen források szerint, a Dentu-Magyararia-i szabírság vezetője "kagán" címet visel,

13. Az első világháborút megelőző évek folyamán az orosz archeológiai ásatások több helyen (Verkhni-Saltov Smolin, Suvar) tártak fel telepeket a Donec-völgyben, amelyek nem szláv hanem turáni jellegűek s amelyeket kazár; vagy más rokonnép telepeinek gondolnak. Az építkezések idejét a 9.-10. századokra teszik. Mivel ezek ebben az időben sem kazár, sem besenyő építkezések nem lehetnek (kazár építkezések nem lehetnek az időpont miatt, besenyő építkezéseknek meg túl koraiak volnának, amennyiben a besenyők egyáltalán építkeztek), dentu-magyarariai építkezéseknek kell lenniök.

14. A kievi kovácsipar a 10. és 11. századokban éri el tetőpontját és a magyarok távozásakor visszamaradt szabir mesterek és leszármazottjaik folytatják: (v. ö. számos kievi és Csernigovi (egykor Győrnek hívták, Konstantinos "Gyra"-nak írja) lelettel).

1. A magyar történettudomány szinte ráerőszakolta köztudatunkra, hogy városainkat német telepések alapították. Az a körülmény, hogy a hegyvidékek lakosságának, bárkik is legyenek, iparból és kereskedeleméből kell élniük és ez szükségképpen jelent urbanizálódást, szemben az agrárkultúra lehetőségű alföldekkel, optikai csalódást okozott, az pedig, hogy a bevándorló elem a perifériákra szorult, növelte ezt a csalódást. Miskolc, Kassa, Eger, Esztergom, Győr, Fehérvár, Csanád, Buda, Veszprém, Gyulafehérvár, Szeged Kikinda még részben avar vagy éppen hun alapítású városok s a honfoglalást követő "pogány" évszázad cáfolhatatlanul magyar alapításainak száma igen nagy (Solt, Kál, Szolnok, Tarján, Keve, Tur, Nagyvárad, Tarcál Abasár, Heves, Gyöngyös, Üllő, Jutas, Káta, Doboka, Bonyhád, Kálló, Salgótarján, Megyer stb., stb.)

2. V. ö. az előző fej. 13. sz. lábjegyzetével.

3. Ezek a városromok nagy részben fel vannak tárva és római eredetük megállapítható.
4. De Administrando Imperio, c. 37. Ezekről a "besenyő" városokról az idézett forrás, mint akkoriban már elhagyatott (Kr. u. 347) városokról beszél, a besenyők tehát nem alapíthatták őket, viszont az általa adott nevekről azt állítja, hogy ezek besenyő nevek.
5. Mivel határozottan nem besenyő alapításról van szó a szóban forgó város, mint a többiek is, csak szabir város lehet, már csak neve miatt is, még akkor is, ha esetleg régebbi onogurbolgár eredetű helységekről van szó.
6. Konstantinos munkájának idézett helyén "Toüggátai" szó áll!
7. Az idézett helyen "Krachnakátai".
8. Az idézett helyen "Salmakátai"
9. Az idézett helyen "Sakakátai"
10. Az idézett helyen "Giaionkátai"
11. Kiev magyar alapításáról jelen fejezetben még bőségesen lesz szó s a névnek a "kő" szavunkkal való azonosítása immár nemzetközileg elfogadott tény.
12. Talán a rejtélyes "asphali" szó éppen erre az exodusra vonatkozik, amely "bilincsekből való szabadulás" volt. Talán a vazallus-sorsot nem vállaló szabir részleg egy jelzővel különböztette meg magát a többitől s ezt fordította Konstantin "asphali"val.
13. A kazárok 834-ben bizánci hadimérnökökkel egy nagy erőrendszerút létesítenek a Don alsó szakaszán Sárkhel nevű árumegállító helyüknél. (vámhely). Sárkhel Fehérvárt jelent, ami ómagyar szó. Sár annyi régi magyar nyelven, mint " fehér" (v.ö. sáarany-fehéarany, Saroldu (Géza fejedelem felesége) "fehér menyét" stb.), a hel(y)" végződés viszont igen közönséges nálunk vásár- és vámközpontok megjelölésére (v. ö. Vásárhely, Szombathely(itt szombat volt a vásár- és vasárnap) szerdahely (itt szerda volt u.a.) Csütörtökhely, Sarkhel is vásár és vámhely volt.

A negyedik tény az, hogy az idegen források szerint, a Dentu-Magyararia-i szabirság vezetője "kagán" címet visel, ami több törzs irányítására utal, de erre utal az is, hogy "alkirályuk" kovácskirályuk", azaz "tarchun"-juk (Tarján) is van éppúgy, mint a kazároknak. Két másik törzsi név a Jenő" és a "Gyarmat" szintén dél-kaukázus-káspi vidéki őstörök szavak éppúgy, mint későbbi, honfoglaláskori vezetőik (Ond, Tas) nevei is.

Az ötödik tény az, hogy a szabirok olyan komoly problémát jelentettek a kazár birodalomnak, hogy az erődművekkel lesz kénytelen megerősíteni az Alsó-Don vonalát ellenük (13) és ez arra is mutat, hogy létszámuk komoly erőt jelentett. Ezzel az adattal, mellelleg érdemes egy kissé részletesebben is foglalkozni.

G. Vernadsky, a yale-i egyetem orosz származású professzora, Ancient Russia c. történész körökben egyébként közismert könyvében egy egész elméletet épít fel erre az egyetlen adatra, és egy egész, természetesen szláv államot hoz létre ebből az egyetlen tényből amely állam szerinte az első normann-orosz állam a történelemben, amelyből majd Oroszország kibontakozik és amely államot ő "First Rus Kaganat"- nak első orosz kaganátusnak nevez, tekintet nélkül arra, hogy a "kagán" szó sem nem normann, sem nem szláv, hanem ogurtörök szó azzal a fogalommal fogalommal együtt, amit az jelent. Ez az "első orosz kaganátus " pontosan Meotiszban, Dentu- Magyararia területén van az általa szerkesztett térképen, amelyen a Don- Dnyeper vidéke csakúgy hemzseg a szláv "törzsektől" a 9. szd.-

ban. Vernadsky professzor ugyanis rájött arra, amire a "céhbeli" magyar történettudomány nem jött rá, hogy t. i. a kazárok ezt a nagyarányú és költséges erődrendszerút nem létesíthették saját onogur - vagy mint Vernadsky írja "magyar" határőrvidékükkel szemben (14), ebben a térben tehát, a kazár birodalom tőszomszédságában egy ellenséges politikai képletnek kellett lennie. Mivel pedig Lebedia ez nem lehetett, itt nyilván egy normann-orosz képződménynek kellett lennie - mondja Vernadsky. Vernadsky professzornak abban, hogy itt egy, a kazárokkal ellenséges képződménynek kellett lennie, tökéletesen igaza van, hiszen Hómannak az az állítása, hogy ezt az erődművet a lebediai onogur törzsek fékentartására létesítették volna, már csak azért is elfogadhatatlan, mert Lebedia Sarkeltől jóval északabbra, a nagy Don-kanyarban terült el. Arra azonban, hogy ez az ellenséges képződmény egy orosz kaganátus volt, Vernadskynak abszolúte semmi kútfőbizonyítéka, de még csak halvány jele sincs

Ez az "orosz kaganátus" kizárólag Sarkel felépítésének adatára épül.

Vernadsky ezt érzi is és ehhez a rendkívül merész hipotéziséhez fantasztikus szívóssággal kutat az egykorú arab és bizánci kútfőirodalomban "bizonyítékok" után és ezzel a nagy kutatótevékenységgel örökre lekötelez bennünket. Vernadsky lényegében elvégezte azt, amit a mi történettudományunknak kellett volna elvégeznie. Bebizonyította, hogy Lebedia mellett itt még egy hatalmas képlet létezett. Hogy ő ezt egy "Rus Kaganatenak" állítja, az más kérdés. Hogy mit végzett és miket állapított meg Vernadsky ezen, a számára olyan fontos területen, azzal érdemes kissé behatóbban foglalkozni.

Az első dolog amit megállapít, a szabirság létezése pontosan ebben a térben, Meotiszban. Ő ezeket a szabirokat normannoknak, közelebbről svédeknek állítja és nevüket -ő szlávosan szavardoknak nevezi őket -a svéd "svert" (angolban sword) szóból származtatja azon az alapon, hogy ebben a térben a 9. szd.-ban kardgyártási ipari központ van. A dél-kaukázusi kovácsolási rendszerű szerint készült kievi kétélű kardok a korban igen ismertek, honfoglaláskori magyar sírokban is előfordulnak, azonban természetesen nem svédek csinálják őket.

Vernadsky szerint ezek a normann-svéd "szavardok" a 8. szd. harmincas éveinek végén érkeznek ide Skandináviából s a besenyő invázió idején - mikor őseink elhagyták ezt a területet, a dél-kaukázusi térbe vonultak. Állításának igazolására Konstantinos Porphyrogenitos előttünk igen ismert mondatára hivatkozik, hogy a mi szabir őseink egy része "ad orientem partem Persidis" költözött. Ezt ő a svédekre, a "Rus Kaganate" megalapítóira vonatkoztatja és bármennyire udvariatlan dolog is ez részemről, de meg kell állapítanom, hogy Vernadsky tudatosan félre akarja vezetni olvasóit, ez ugyanis nem lehet jóhiszemű tévedés. Vernadsky átolvasta a tudós bizánci császár könyvének ezt a fejezetét (38. fej.), és rögtön a fenti közlés után olvasnia kellett ezt a mondatot is: "Ad Turcos (tehát már csak ezért sem lehetnek svédek!) vero ortum verses in Persidis partibus habitantes, negotiatores suos (t. i. a magyarok) mittunt etiam nunc ii qui occidentem incolunt predicti Turcae invisuntque illos et responsa saepe ab illis per hos accipiunt". Konstantin görög császárral Árpád unokája, Tormás közli ezeket. S azt is, hogy őseinket "non sed Turcae sed Sabartoeasphali", nem törököknek, hanem szabirokakat neveztek.

Bizonyítékok után kutatva az ő "Rus Kaganatejének" létezéséhez, felfedez ugyancsak Konstantinos könyvében értesítést arról, hogy ebből a térből 838-ban egy követség érkezett Bizáncba, ahol ez a követség a kazárok ellen próbált valaminő egyességet létrehozni, azonban sikertelenül, sőt a követséget az Alduna-Krim térben folyó háborúskodás ürügyével a bizánci udvar haza sem ereszti (Annales Bertiani, anno 839), hanem Jámbor Lajos frankrómai császárhoz küldi, kerülő úton jussanak haza, itt azonban fogságra vetik őket. Vernadskynak nem üt szeget a fejébe, hogy a következő évben, 839-ben, a "magyarok" bolgár szövetségben támadást intéznek egy aldunai bizánci vállalkozás ellen,

amelyben "vereséget szenvednek" és a következő évben 840-ben befejezik a kievi erőd építését, amelyet Keö (Keve), Csák és Geréb (15) hadnagyok irányítanak, ezek az események tehát nyilvánvaló összefüggésben vannak egymással. Az a 838-i követjárás a szabirok követsége lehet, így ezeknek a "szabiroknak" valamilyen összefüggése a magyarok", 839-i támadásával erősen valószínű. Vernadskynak nem ez jut az eszébe, hanem egészen más. Mivel a szóban forgó kútfőben, Konstantinos Porphyrogenitos 140 évvel az eset után írt könyvében nincs megadva a követek nemzetisége - és mivel nincs megírva, hogy kicsodák, miért ne lehetnének ők Rusok - Vernadsky siet megállapítani, hogy ezek valószínűleg az ő "Rus Kaganatejának" a követsége voltak, tehát az ő "First Rus Kaganateja" - létezett (16).

Van azonban Vernadskynak erre még két másik egykorú bizonyítéka is. Természetesen ugyanilyen meggyőzőek, mint ez.

Ugyancsak bizánci forrásból Vernadsky felfedez egy adatot, amely szerint a bolgárok 773-iki támadása alkalmával a bizánciak ellen, V. Konstantin császár, miután a rendes flotta nem képes a bolgárokat visszaverni, saját személyes "orosz" flottájával is beleavatkozik a harcba, Vernadsky megállapítja, hogy ez az első eset, amikor az "orosz" név történelmi forrásokban megjelenik, és ez a speciális "orosz" flotta nem származhatik máshonnan, mint az ő "Rus Kaganatejából", nemcsak azért, mert az, lévén az Azóv-régióban, bizonyára hajózó állam (és persze jobb hajói vannak, mint a bizánciaknak olyannyira, hogy a császár udvari flottáját sem bizánciak készítik), hanem azért is, mert ebben az időben még "orosz" - Rus - államképződés sehol máshol nincs. Az igaz, hogy Anasztáziusz vatikáni könyvtáros, aki az eredeti görög szöveget latinra fordítja -s aki mint görög ember, nyilván tud görögül - a szöveget úgy fordítja, hogy a császár személyes vörös flottájával is beleavatkozik a harcba, a döntő szó, "rossia", ugyanis görögben "vöröst is jelent meg "oroszt" is, sőt "vöröst" előbb jelentett, mint "oroszt" és erre Vernadsky figyelmét fel is hívták, mindezt azonban ő nem akceptálja, mert bizonyos forrásokból tudja, hogy "az oroszok szokása volt a hajókat vörösre festeni", tehát a "Rus Kaganate" igenis létezett. A vörösre festett orosz hajókat e sorok írója el is hiszi Vernadsky professzornak, csak éppen azt nem látja ebből, hogy miért helytelen Anasztáziusz fordítása. Nem volt külön császári flotta "vörös flotta". A bizánci udvari etikett minden a császár felséges, sőt isteni személyével összefüggő dolog biborszínű, vörös, "rossia", szóval volt, még az ágynemű is, és ezt az adatot kollegális tisztelettel ezennel felajánlom Vernadsky professzornak, mint további bizonyítékot a "Rus Kaganate" létezéséhez.

Másik egykorú kútfőbizonyítéka még meggyőzőbb. Egy arab író, Ibn Kordadbeh (Vernadsky írásában Khurdadbeh) 847-ben írt könyvében beszámol arról, hogy Rus kereskedők Bagdadba szállítanak árukat. Kordadbeh nem írja meg honnan, csak leírja az útvonalat, amit használnak. Adonon jönnek addig a pontig, ahol a legközelebb folyik a Volgához (ez a pont a mai Sztalingrád), itt szárazföldön szállítják át az árut a ca. 85 km-es távolságon a Volgára, ott átrakják hajóra és a folyó alsó-forrásán, majd innen a Káspitengeren viszik az árut Bagdadba. A szövegből nyilvánvaló, hogy ezek a kereskedők északról, az akkor még egyetlen civilizált pontról, Novgodból ereszkednek le a Donon, majd a Volgán tovább. Ez adat Vernadsky professzor Azov-vidéki "Rus Kaganateja" tekintetében így használhatatlan volt. Mivel azonban Vernadskynek mindenképpen "bizonyíték" kellett, kitöprengte, hogy miért ne mehettek volna ezek a "rus" kereskedők felfelé a Don-folyón Sztalingrádig és onnan fent leírt úton lefelé tovább. És Vernadsky professzornak ebben megint igaza volt, mert egy folyón felfelé is lehet utazni. Az említett forrásban azonban, amelyet ő francia fordításban olvasott ez a kifejezés van: "descendent le Don" és ez határozottan "lefelé" jelent. Vernadsky professzor azonban, mint alapos tudós, végére akart járni ennek az adatnak s megnézte a kútfőadatot arab eredetiben is; és ott azt a szót találta "sar", ami nem azt jelenti, hogy "leereszkedni" (descendant), ami a francia szövegben van, hanem csak azt, hogy "menni", márpedig ezt lehet felfelé is, tehát

"Rus Kaganate" létezett. Igen ám, de itt megint volt egy kis hiba. A forrás arab szerzője ugyanis azt is közölte, hogy a kazár vámot ezek a "rus" kereskedők "Khamlij"-ban, a kazárok volgai árumegállítóhelyén fizették, márpedig, ha az Azov- régióból jönnek, a doni árumegállítóhelyen, Sarkhelben kellett a vámot fizetniök, hiszen alulról felfelé, Sarkhelen kellett keresztül hajózniok. Vernadsky professzort legyőzni azonban nem lehet. Megállapította, hogy 847-ben ez a bagdadi író valószínűleg még nem tudott Sarkhel létezéséről, hiszen azt a kazárok csak 835-ben építették, ezért írta tehát Ibn Kordadbeh a volgai Khamlijt a doni Sarkhel helyett, tehát az azovi "Rus Kaganate" - létezett. Viszont ez a konokság - bármennyire is imponáló az a szívósság, amellyel a szlávok koraközépkori történelmet építettek maguknak a semmiből - már gyerekes volt. Sarkhel várát valóban 834-35-ben építették, de vámhely itt 790 óta már létezett.

Szóval az azovi "Rus Kaganatenak" sehol az egykorú forrásokban semmi nyoma. Konstantinos Porphyrogenitos az ő sokszor idézett művének 10. fejezetében úzoknak nevezi az itt lakó népet, az úzok azonban szintén türk népek, és a sok türkfajta nép között a bizánciak nem ismerik ki magukat. Egyébként az "as" (chus) szó - gyűjtőnév.

Minderre nemcsak azért tértünk ki részletesen, mert ez is egy bizonyítéka annak az állításunknak, hogy Dentu-Magyararia és Lebedia két külön képződmény, hanem azért is, hogy bemutassuk, hogy hogyan kezelik a forrásokat a nemzeti alapon álló történettudományok. Természetesen távol áll tőlünk, hogy Vernadsky tudományos módszerét példaképpül állítsuk a magyar történettudomány elé. Nagymúltú népünknek ilyesmire nincs is szüksége. Egy nép történelme azonban erkölcsi vagyoni, amit minden hű fia gyarapítani törekszik és amióta a szláv ambíció propagandává torzította a történettudományt és divatba jött más népeknek nemcsak anyagi, hanem erkölcsi birtokállományát is eltulajdonítani, résen kell lennünk, mert nem az az igaz ami igaz, hanem amit a világ igaznak tart.

Az eddig felvázoltak alapján talán minden merészség nélkül tehetjük a dentu-magyarariai szabir törzsek mennyiségét 6-7-re s ezeknek a kisebb, vagy nagyobb-fele térhetett vissza a besenyő-vész idején Szabirföldre.

Mindenesetre Dentu-Magyararia sokkal nagyobb és jelentősebb, mint Lebedia. Dentu-Magyararia számos jel szerint állam, és lakóinak műveltsége, életformája és életszínvonala sokkalta magasabb, mint a kazár nyomás és a terhes katonaélet miatt kulturálisan fejlődni nem tudó onogur törzseké, amelyek legalább 200 évvel vannak hátrább a szabiroknál. A szabirok egy évezredes országból érkező telepes-pionírok, akik nem egyszerűen csak legeltetnek, hanem civilizálják is e tájat.

A szabir letelepedés, mint a gyors terjeszkedés mutatja, nem egyszerűi és lezárt bevándorlás volt, hanem állandó lehetett az átszivárgás az anyaországból, hiszen a Meotis a délkaukázusi térnek tözsomszedságában van. A lakosság tehát gyorsan jelentékennyé növekedhetett és az a nép, amely már 700 évvel előbb a Kuma régióban létesített gyarmatára is telepített városokat, itt sem lehetett "nomád". Diplomáciai tevékenysége Bizánccal, Bolgáriával, Kazáriával mindenesetre olyan képletre mutat, amit ma úgy hívunk "állam" s ugyanerre mutat export és tranzit-kereskedelme is. Kiev a 9. szd. közepén már árumegállító hely és a sarkheli árumegállító hely megerősítése kereskedelmi versenyre mutat a két szomszédos állam között.

Dentu-Magyararia létrejöttében és egész karakterében nem más, mint gyarmat, amit egy politikai okokból kivándorló szabir kirajzás hoz létre egy nagy és régi családnak vállalkozó szellemű legfiatalabb fia vezetése alatt, valami olyan, mint a görögöknek volt Szicília, vagy föníciaiaknak Karthágo.

14. Sarkhel közel van a Don-torkolathoz, Meotisszal szemben Lebedia pedig több, mint 100 kilométerrel feljebb észak felé kezdődött és 6-700 kilométerrel feljebb végződött. Ez a kanyar akkora, mint Csonka-Magyarország. Hóman Bálint azt állítja a Magyar Történetben (I. köt. 60. lap), hogy valószínűleg ez volt az onogur törzseket féken tartó kazár hadsereg főhadiszállása. Fel említem, hogy az erőrendszerű a Don bal partján tehát nem a meotiszi oldalon épült.

15. A három név a Kievi Krónikából való, ahol "Kyj", "Shchak" "Khoriv" néven vannak feljegyezve. Egyik sem szláv szó és jelentésük az orosz történészeknek már sok fejtörést okozott. A Schak"-ot a Csákkal Vernadsky azonosítja, nem én. A három név mellesleg mint ó-orosz mondahős került bele a 12. században Kievi Krónikába, mint Kiev megalapításának mondai magyarázata. A három furcsa nevű személy három herceg-testvér, akik három kievi dombon három kastélyt építenek és így keletkezik Kiev. A nevek után ítélve a három személy a Tarján-törzs egy-egy nemzetségének tagjai.

16. Mellesleg Konstantinosz a "Rus megjelölésen határozottan nem szlávokat, hanem normannokat ért, akiket megkülönböztet a szlávoktól. (i. m. 9. fej.)

Hogy mikor tüzi ki Edemen fia, Ügek kagán a hét lófarkat zaporogi kamlikjának kapuja elé, csak hozzávetőlegesen tudjuk megállapítani.

Apja születésének ideje reális valószínűséggel tehető az arabok elleni 764-iki háborút követő esztendőre, hiszen Csaba ebből a hadjáratból hozza haza a "kovarezmi feleséget", Ügek tehát hozzávetőleges becsléssel 784-789 között születhetik (17). Uralkodásának kezdetét 810-815 közötti időre kell tennünk (18).

Ügek mozgalmas kagánkodása korában az a terjeszkedés, amely már apja idejében folyt, szinte szünet nélkül folyik tovább.

Edemen szerzeményei, a Krímbe vezető bejáratban Szurozs, amely kazár kézből kerül szabir kézbe 790-ben és a Felső-Donec régió fokozatos megszállása 790-800 között (19), tovább bővülnek Ügek idejében, aki már rendszeresen és szabályosan, a szó szoros értelmében intézményesen csinálja azt, amit a "külpolitika" szóval jelölünk.

Egyáltalán, Ügek alakja, ahogyan az az egykorú adatokból kiemelkedik, egészen más, mint az a ködbevesző ősi figura, amit az Emese-mondából nyerünk. Első konkrét adatunk felőle, hogy a 818-820. években hadiállapotban áll a bolgárokkal s tevékenysége a bizánci politika éles szemét sem kerüli el. Konstantinosz Porphyrogenitosz sokszor idézett művének 10. fejezetében ez a nyilvánvalóan régebbi munkából kompilált mondat van: "Tudni kell, hogy az azok indíthatnak háborút a kazárok ellen, mivel a közelükben élnek" (20). Ezeknek az "aszoknak" kagánjuk van (Chacanus) és a megjegyzés nem Konstantinosz korára, hanem a 9. szd. elejére vonatkozik. Ezek az azok nem lehetnek Lebedia onogurjai, mert azok "türkök", de nem lehetnek a köztudat szerinti úzok sem, mert azok ebben az időben még a Káspin túl élnek. Ezek az úzok csak a szabirok lehetnek. Vernadsky professzornak az az állítása, hogy ezek oroszok "rus"-ok lettek volna, tarthatatlan. Erről a meg nem nevezett "kagánról" viszont az Annales Bertinianinak 839. évi feljegyzése is említést tesz Jámbor Lajos udvarában egy bizánci követjárás kapcsán (21). Ez az időpont Álmos előttről való, amikor kievi normann állam még nincs.

Amikor Harun-al-Rasid utóda, Mamun kalifa, 825-ben döntően megveri a kazárokat, Dentu-Magyararia külpolitikái viszonyaiban igen nagy változás áll be. A katonailag meggyengült Kazária védekezési politikára tér át, 834-35- ben kiépíti védővonalát az Alsó-Donon, ami arra mutat, hogy kereskedelmi vonala a Fekete-tengerre veszélyeztetve van. Három évvel ezután a szabirok egy követsége már kazárellenes szövetséget ajánl fel

Bizáncban. A bizánci- kazár barátság azonban Sárkhel építése óta szilárd, ez biztosítja Krimet Bizánc számára és Ügeknek nemcsak felkínálkozását utasítják el, hanem bizonyos ürügyekkel követeit sem engedik vissza, hanem nagy kerülővel a frank birodalom felé irányítják őket császári kísérettel, ahol börtönbe kerülnek. Ügek erre bolgár szövetségben támadást intéz Bizánc alduai telepei ellen (839) amelyeket, bár a támadást visszaverik, Bizánc kénytelen kiűriteni (22).

Ugyanebben az időben épít várat (838-39), illetőleg kapcsol össze több kisebb erődítmény sáncokkal Ügek Kievben. Nem kétséges, hogy a kievi erődítmény létesítése Ügek felelete Sárkhel építésére és az sem kétséges, hogy ez az itt már kisebb várak védelme alatt egy idő óta működő s gyorsan fejlődő szabir kovács-központ és vásárhely védelmére szolgál a kazár birodalom onogur határörvidékével szemben. A vár és város nagy ipari, kereskedelmi és stratégiai fontosságát jellemzően világítja meg az a körülmény, hogy ennek a Felső-Dnyepert és a Desznát egyaránt ellenőrző erődítménynek védelmét és irányítását Ügek tulajdon fiára, Álmosra bízta, aki az erődítések és vár elkészültekor, 20 vagy 21 éves korában, 840-ben ideköltözik és tíz évig itt is fog maradni (23).

Természetesen az Ügek által létesített kievi vár esetében nem szabad a későbbi nagy kievi várra gondolni, amely a következő évszázadok során apránként bővült ki (Az első nagyobb arányú bővítést Szvjatoszlav (980-1015) fogja eszközölni). Ügek vára nem volt más, mint a már meglevő Csák, Keve és Geréb-féle erődök (Szt. András-dombon, a Kiselevka-dombon és a Cyrill-utca (ma Frunze-utca) környékén) falakkal és várakkal való összekapcsolása. A mű egy háromszög-alakú erődítményt adott, amelynek három csúcsát és védőművét a három eredeti erőd jelentette.

Egyébként mind a három erődnek külön-külön temetője (nemzeti-temető) volt.

Dentu-Magyarai kiterjedését egyébként beszédesen mutatja nemcsak az; hogy Kiev Zaporogyetól, a fővárostól mintegy 400 kilométernyire van s a kettő között Konstantinos öt feljegyzésre érdemes városról tud, hanem az is, hogy még Kieven túl is van dentu-magyarai erődítmény, amely Konstantinos Porphyrogenitos szerint minden valószínűség szerint a Győr nevet viseli (24). (Ez a Konstantinos által említett Győr eredetileg talán a Nyék törzs központja, a Nyék kánjának székhelye lehetett és a Nyék csatlakozása során került Dentu-Magyaraiához. Mindenesetre, valaminő összefüggésben volt Kievvél és ez az összefüggés később is, a magyarok elvándorlása után is, Kiev normann korszaka idején is megmaradt.) Az északi irányba való előrehatolás közvetlen oka a Felső-Donec-régió vasérctelepei, ahol, mint már előző fejezetünkben rámutattunk, az orosz archeológiai ásatások szabir telepeket tártak fel, amelyek egyikét pl. még az első világháború előtti időben is "Suwar"-nak hívták. Ezek viszonylagos közelsége helyezi a szabir kovácsipar központját Kievbe (25).

A kievi kovácsipar honfoglalás-előtti történetünknek egy fontos, komoly, de eddig még kellően fel nem dolgozott fejezete. Európa gazdaságtörténetének "Nagyipar" című fejezete nem Nyugat-Európában a 14. szd.-ban kezdődik, hanem itt. A kievi kard a 9. szd. második felére már világkereskedelmi exportcikk lesz. A Kárpátok ölében az új hazát a magyarok majd itt készült kardokkal fogják elfoglalni. Kievet a kardok teszik híressé.

A kievi kardok egy ideig az ősi szabir vagy ha úgy tetszik magyar formára készülnek. Ez egy 78 cm. hosszúságú, enyhén hajlott penge, amelynek felső végén, a rövid keresztvas fölött a kard vonalához képest egy kissé tompaszögben hátrafelé hajolva van a markolat, nem egyenesen mint ma. A penge alsó harmada elvékonyodik, kiszélesedik s kétélű, hogy a csapás után az emeléssel fogáscsere nélkül vágni lehessen vele (az ellenfél lovának a hasát). Mikor aztán az exportra gyártás fokozatosan kialakul, erre a célra egyenes markolatú, kétélű kardokat is kezdenek gyártani.

A kardkovácsolás ősi szabir ipar, ez a nép talán a nevét is a szablyától kapta, amely szó nem a német Säbelből származik. Ez az ipar a Kaukázusban a szumir idők óta folyik, hisz a vaskor Elő-Ázsiában évszázadokkal előzi meg "európai" vaskort. Nagy Sándor bámulva nézi a kaukázusiak vaskészítményeit. A derbenti és Terek-völgyi "zárok" roppant falainak köveit vaskapcsok tartják össze.

A vasipar olyan fontos eleme a Káspi- népek törzsszövetségeinek, hogy annak irányítója és főnöke, a "tarchán", vagy magyarban "tarján", a "kovácskirály" rangban mindjárt a kagán és a horka után következik és a kagán törzse mellett, rangban és fontosságban a kovácsok (bányászok, kohászok) törzse, a tarján törzs a második.

Dentu-Magyaría kovácsiparának kiépülése Edemen korában indul meg. A nyersvasat eleinte a Kaukázusból szerzik be, amíg rá nem jönnek, hogy a Felső-Donec-vidéken vasérc depositok vannak, ahonnan a nyersvas a Deszna folyón Kievbe szállítható. A kievi műhelyek a nyolcszázad évek elején keletkeznek - talán szláv kezdemények is vannak ezen a vidéken - s a század első harmadára már teljes üzemben vannak. Ennek védelmére és biztosítására építették Ügek a várat, amelynek eredeti neve talán Keve Iehetett (26)...

Álmos körülbelül egy évtizedet tölt Kievben. Távozásának okát és körülményeit egyelőre nem tudjuk, de minden valószínűség szerint ez Ügek halálával függ össze. Álmosnak atyja örökét, a kagánok méltóságát kell átvennie. Egyetlen, vagy legidősebb fia, Árpád, ez időben, 850-ben tíz év körül lehet, Kievet tehát idegenre kell bízni és ez az idegen minden logika szerint - amint látni fogjuk - az apósa lesz egy időre.

Ha mindezekből szabad Ügek halála idejére következtetni, 850-től Álmos a kagán és az fog maradni negyven éven át, míg a besenyő nyomásra ki nem kell üríteni Dentu-Magyaríát.

XV. ÁLMOS /819-893/

A több, mint 3000 oldalas Hóman-Szekfü-féle Magyar Történetből, más egyebek mellett, a fenti című fejezet is hiányzik. Az a "Magyar Történet", amely a frank határőrvidék Pribina nevű alkalmazottjával, "Pribina pannóniai herceg" alcím alatt egy külön oldalnyi terjedelemben (83-84. lapok), Szvatoplukkal "Szvatopluk morva herceg" alcím alatt szintén egy oldalnyi terjedelemben (85-86. lapok) foglalkozik, de külön alcímek alatt foglalkozik pl. "Rasztiszláv morva herceggel" (mintegy háromnegyed lap) és "Kocel pannóniai herceggel" is (mintegy kétharmad lap), Magyarország megalapítójának apját - néhány sornyi kommentár nélküli Kézai krónika-idézeten kívül - mindössze három helyen "említi". Két esetben más egyéb kapcsán egy-egy mellékmondatban, harmadszor pedig így: "... (a) nagy vállalkozás előestéjén - régi szokás szerint -áldozattal fordultak istenükhöz s az ősök varázshatalmú szelleméhez. A nemzetségi totem (!), a szent Turulmadár inkarnációjaként tisztelt öreg Álmost áldozták fel, hogy varázsereje, bölcsessége és bátorsága a földi béklyótól szabadulva, fia lelkébe költözzék s azt betöltve, az ifjú fejedelmet képessé tegye nagy feladatának meg oldására" (1).

Az Álmos személyével szembeni indogermán érdektelenség még csak nem is nemzeti kegyeleti szempontból érdemel szemrehányást. Annak a történelmi alaknak a negligálása, akiről az orosz-amerikai Vernadsky professzor többet elmondott a világnak, mint az egész magyar történettudomány együttvéve, tudományos szempontból érdemel meg minden szemrehányást.

Álmos őstörténetünk kulcsa és döntő kérdése. Az Álmos-komplexum felderítésével és tisztázásával felgöngyölíthető egész őstörténetünk, hiszen a magyar múlt helyes

rekonstruálása azon fordul meg, hogy szabir volt-e Álmos, avagy onogur, és történettudományunknak minden áron, és mindenekelőtt ezt kellett volna tisztázni. Erre azonban a világosi fegyverletételtől Budapest elestéig eltelt 98 esztendő nem volt elég. Történettudományunk 98 esztendős megrázó meddősége Álmossal kapcsolatban csak a rituális gyilkosság "tudományos" megállapításáig volt képes eljutni.

Álmos természetesen történelmünkben sokkal több, mint egy 74 éves korában lemészárolt tehetetlen öregember szomorú árnyéka. Álmos a 9. szd.-ban fél évszázadon keresztül a vezetője volt annak a népnek, amelynek 9. szd.-i sorsa bennünket legjobban érdekel.

Álmos születési idejét Vernadsky is, Macartney is, egymástól teljesen független adatösszevetések alapján, Kr. u. 820-ra teszik (a magyar történettudomány ettől a hipotézistől tartózkodik), mivel azonban krónikáinkban van egy 819-es dátum - Ügek házassága idejeként megölve - ami a népemlékezetből kinőtt szép Emese-mondának alapbázisával (a hosszú időn át várt fiúgyermek) kompatibilis, a dátum majdnem bizonyosan Álmos születésének dátuma. Sőt, e sorok írója - bélyegezzék bár merésznek hipotézisét - egy lépéssel továbbmegy s a fenti dátumhoz azt is hozzáteszi, hogy Álmos minden józan valószínűség szerint Zaporogyeban született (2).

Férfivá érésének utolsó évei Dentu-Magyariának rendkívül figyelemreméltó korszakára esnek.

A Kazária és Dentu-Magyararia közti viszony, amely az előző évszázad hetvenes évei óta egy percre sem melegedett fel a "barátságosság" fokáig, sőt Szurozs elfoglalása óta határozottan ellenséges, 810 óta, amikor Ügek kagánkodásának kezdete tehető, egyre gyakoribb konfliktusokhoz vezet. Ezek a konfliktusok minden jel szerint kereskedelmi természetű összeütközések, amelyek valahogyan Szurozssal lehetnek kapcsolatban, mert a kazárok Szurozs elfoglalása évében létesítenek árumegállító helyet Sarkhel-ben, magyarul Fehérhelyen (3) s talán nem merész következtetés, hogy Sarkhel tulajdonképpen Szurozs előző szerepét vette át.

Az új kazár vámhely azonban a Meotisz tözsomszédságában a szabiroknak valósággal a szájában van, hisz az Alsó-Don jobbpartja és a Kubán vidék már szabir terület s a folyót mindkét nép kereskedői és hajósai használják. Sűrűlódásokra tehát bőséges az alkalom és egyáltalán nem távoli a feltevés, hogy az alsó-doni szabir határőrség csendes, vagy hangos asszisztenciája mellett a dentu- magyar kalózok meg-meglátogatják az árumegállító- hely gazdag raktárait, hiszen a Don torkolatvidékének mindkét oldala szabiroktól lakott terület le egészen a Kubánig (4).

Ez a helyzet lassan odáig fajul, hogy 834-ben a kazárok bizánci építőmesterekkel egy erődrendszerút kénytelenek az exponált helyen fekvő Sarkhel köré kiépíteni, sőt a kazár kereskedelmi érdekek hathatósabb védelmére kazár-bizánci- egyezmény is jön létre, mert nyilván kazár támogatással, Bizánc 835-ben újra birtokba veszi a már 705 óta független Chersont, amelynek kormányzójául a sarkheli építkezések Petroniusz nevű vezetőjét nevezik ki. Chersonban a kazárok minden valószínűség szerint kereskedelmi preferenciákat kapnak s ez a dentu- magyariai külkereskedelemre vámterheket jelent.

Kazária részéről van azonban másik retaliáció is és ez a messze északon fekvő védtelen Kiev szabir kovácsiparának állandó zaklatásából áll, amit a kazár kormány nyugati határőrvidékének onogurjaival hajtát végre. Ez viszont Ügek kagánt szorítja védekezésre, aki egyrészt Kievet építteti ki erődde, másrészt Bizáncban próbál kazárelenes preferenciákat kapni (838. évi követjárás), sikertelenül végül pedig a Kievet és a donec-vidéki vasbányákat zaklató onogurokkal törekszik szorosabb viszonyt kiépíteni.

Amilyen sikertelen volt a bizánci kísérlet, olyan sikeresnek bizonyul ez.

A Don-Donec közén elterülő alföldön élő három, vagy esetleg négy onogur s az ellenőrzésükre közéjük tett egy kök-türk-törzs ekkoriban már (830-as évek) 150 éve él kazár uralom alatt (684 óta), ez azonban nem elég hosszú idő ahhoz, hogy az onogur népemlékezetből elmosódjon a keserű tény, hogy a dédapák nem szolgálai gyepű-népe, hanem a gazdag középpontot megszállt urai voltak annak a nagy országnak, amelyet dédszüleik korában még nem "Kazáriának", hanem "Onogoriának" neveztek. Ezeknek a törzseknek a közérzete valami olyasmi, mint a múlt század magyarjaié volt Ausztriával szemben. A kazárok ellen hangolni őket tehát egyáltalán nem nehéz, és éppen ez az, amit a nem közönséges államférfiúi képességekkel rendelkező Ügek számításba vesz.

Az onogur törzsek legexponáltabbika, amint a neve is mutatja, a legnyugatabbra és legészakabbra kihelyezett Nyék (5). Ennek a szállásvidéke esik Kievhez közelebb, ennek a hadereje - mint később Magyarországon is - a legharciasabb, legtámadóbb, ez esik a kazár nyomástól legmesszebb, vagyis ez a legönállóbb, ezt kell tehát legelső sorban megnyerni.

Az eddig előadottakat a helyzetből és a rendelkezésre álló adatokból szinte pontosan ki lehetett olvasni. A most következőket azonban már későbbi adatokból és alakulásokból következteti vissza - s az olvasó rövidesen látni fogja, hogy nem alaptalanul, e sorok írója.

A szövetségszerzésnek legősbibb és legbiztosabb módja a régi időkben civilizált és civilizálatlan népek között, a középkori Európában éppúgy, mint az ókori Keleten, a házasság, és Ügeknek, ezekben a külpolitikailag feszült években házasulandó fia van. Álmos a harmincas évek vége felé 18-20 év körüli fiatalember, aki tehát éppen ezekben az években nősül, akár van erre "kútfőadat", akár nincs.

17. Fiának, Álmosnak születési évét krónikáinkból tudjuk s ez az év 819. Krónikáink arról is értesítenek, hogy a szülők hosszú időn át vártak a fiú megszületésére. Ha erre évszázadok múlva is emlékeznek, ez a "hosszú idő" legalábbis egy évtized lehetett s ez Ügek nősülését 810 körüli időre helyezi, inkább előbb, mint később.

18. A tény, hogy a várva várt első fiú, születésének a körülményeiről is tudnak 300 évvel később a krónikák, mutatja, hogy a születés mélyen bevésődött a népemlékezetbe, tehát Álmos születése országos esemény lehetett, vagyis Ügek akkor már jó ideje fejedelem, akinek családi életét figyeli a közvélemény, amely szintén várja az örökösöt.

Álmos házasságáról krónikáinkban nincs semmi adat. Hogy ki lehetett a felesége, nem tudjuk, kifogástalanul bizonyítható azonban a feltevés, hogy onogur (vagy barszil) asszonyt vett feleségül. A tény, hogy 21 éves korától kezdve egy évtizeden át a messze északon, az onogur határvidéknek kiszolgáltatót Kiebben lakott, sőt, hogy a várat egyáltalán zavartalanul fel lehetett itt építeni, feltétlenül arra mutat, hogy a kazár határör-törzsekkel jó viszonyban kellett lennie, márpedig ennek bizonyos hangsúlya van, ha tekintetbe vesszük, hogy a szabirok viszonya Kazáriával, éppen akkoriban, Sarkhel felépítése idején (835) különösen feszült volt, Lebedia viszont kazár tartomány. Sőt a kende, ha Konstantinosnak hinni lehet, éppen a Sarkhel építését követő évben az eddiginél is szorosabb, házassági kapcsolatba kerül az uralkodóházzal. Az, hogy ez a házasság a szabirokkal szembeni sakkhúzás, nyilvánvaló s lehet, hogy éppen egy szabir-onogur barátkozó folyamattal szembeni óvintézkedés. Ügek felelete erre egy ellenházasság a fia és a szabir szempontból legfontosabb onogur vagy barszil törzs kánjának a leánya között. S valóban Árpád majd hosszú időn át a Nyék törzs vezetője lesz,

S amikor majd apja örökét és a Megyer törzset átveszi, első szülött fia lesz a Nyék törzs feje. Egyáltalán, Ügek a rendelkezésre álló adatok tükrében átlagon felüli tehetségű és

ambíciójú politikusnak mutatkozik, és az idő - 834 és 840 között - szinte zsúfolva van kölcsönös külpolitikai akciókkal. Mindkét részről várépítés - Sarkhel és Kiev, követjárás Bizáncban a kazárok ellen szabir részről, Cherson kazár segítséggel való visszajuttatása Bizánc birtokába, politikai házasság ott, politikai házasság itt, ott az onogurok megtartása, itt az onogurok elcsalogatása, vagy ellensúlyozása érdekében. A szituációba tehát egy politikai házasság Ügek házasulandó fia részéről nagyon beleillik, és ez a házasság a szabir kagán fia részéről az adott helyzetben onogur, vagy esetleg barszil házasságot kell, hogy jelentsen.

Álmos, a Kievi Krónika adataiból kikövetkeztethetőleg, 10 évi kievi tartózkodás után 850-ben veszi át apja örökét és ezzel a zaporogi kagáni kamlíkot. A Kievi Krónika egy erősen mondai naivságú mondata szerint 850-től, Álmos távozásától 858-ig "kazárok" szedik itt az adót. Mivel ez csak valaminő egyesség, pl. vámbérlet alapján volna lehetséges, ami teljesen valószínűtlen, a "kazár" adószedés emléke talán onnan ered, hogy Álmos a Nyék törzs vezetőjére, apósára, vagy sógorára bízta. Kievet, s az onogurokat írja a Krónika "kazároknak", hiszen az onogur és barszil határörvidék katonái szedték ezen a vidéken immár 160 éve az adót a kazárok számára.

A kievi vár felépítését követő 18 évi csend után értesüléseink azzal indulnak meg megint, hogy 859-ben Askold és Dir lesznek Álmos kievi ispánjai. Hogy kik ezek, nemigen lehet megállapítani. A Kievi Krónika szerint Novgorodból jönnek, amelynek ekkor már két éve a dán Rurik az ura, azonban "nem Rurik fajtájából valók" (ne plemeni iego), "urak", (boiarina), de "nem fejedelmek és nem fejedelmi 'személyek'". Az "Askold" név esetleg lehet szabiré, aki talán Novgorodba került előzőleg valahogyan, a "Dir" név szlávosan hangzik, bár lehet, hogy a szláv hagyományok (amik alapján a feljegyzés később, (1150 körül) történt) során torzult el.

Askold és Dir megjelenése valahogyan összefügg a Bizánc ellen 860-ban szabir részről vezetett krimi háborúval, a Kievi Krónika szerint ugyanis 858-ban Askold és Dir azzal kérnek engedélyt a távozásra Ruriktól, hogy "saját népükkel" (s rodóm svoim) Bizánc ellen mehessenek s ugyanebben az évben jelennek meg Kievben. Viszont Szent Cyrill a kazár kagánhoz igyekvő útján, 860-ban egy "ungre" csapat kezébe kerül Krim környékén, akik előbb meg akarják ölni, de aztán mégis meghallgatják és elengedik.

Ha szabad az "ungre" szót az "onogurral" azonosítanunk, ebben a hadjáratban onogur kötelékek is részt vesznek(6), noha Kazária szövetségben van Bizánccal.

Két évvel később, 862-ben már Pannóniában hajtanak végre katonai akciókat. Hinkmár érsek megemlékezik egy "ismeretlen ungar ellenség" megjelenéséről Pannóniában.

S mivel ebben az időben Árpád már 20 éven felül van, talán nem merész a következtetés, hogy a szabir katonai akciók megindulása 860-tól kezdve, Árpád nagykorúságával függ össze. (Pannóniába egyébként, ami a Kárpát-medence egykorú megjelölését jelenti, 885-ben, 892-ben, 894-ben is vezetnek hadjáratot, tehát legalább négy nagyobb arányú hadjárat a honfoglalás előtt Árpád 20-ik és 50-ik éveit itt s ezt fogja az ötödik, a honfoglalás betetőzni. A hadjáratok sűrűsödése a 80- as - 90-es években (885, 894) határozottan mutatja, hogy ezek immár előkészítő hadjáratok és ez megmagyarázza a honfoglaláskor tanúsított meglepő helyszín és terepismeretet, amihez természetesen a csatlakozott "kúnok" (avarok) is hozzásegítenek. A Nyék törzs 860-ban kiválik az onogur, vagy barszil közösségből és a szabirokhoz csatlakozik.

A hatvanas évek és a nyolcvanas évek hadjáratairól megemlékező nyugati forrásadatok között van egy másfél évtizedes szünet. Ez a szünet azzal függ össze, hogy a besenyők, a hátuk mögött élő úzok nyomására 870 körül átléplik a Volgát és ettől kezdve a besenyő

beütések egyre sűrűsödnek a Don és Dnyeper közti területen. Olyan világ köszönt be Lebediában is, Dentu- Magyariában is és a Kazár Birodalomban is, amelyet később a magyarok inaugurálnak a szomszéd országokban a honfoglalás után. Az előállt helyzet megakadályoz minden más külpolitikai akciót nyugat felé. A közös veszély egyébként egészen bizonyosan még jobban gyorsítja a szabir és onogur közeledést, úgy, hogy mire a nyolcvanas évek végén majd a területet az egyre elviselhetetlenebbé váló besenyő erőszakoskodások következtében ki kell üríteni, a politikai és lélektani előkészítése a két nép egyesülésének - megtörtént.

A további fejlemények megértéséhez vissza kell térnünk Álmos onogur házasságához. Ahhoz- azonban, hogy ebbeli feltevésemet kellőképpen bizonyíthassam, a magyar és idegen kútfőanyag kezelésével kapcsolatban kell néhány megállapítást tennem, amelyek semmivel sem lesznek kevésbé meglepők, mint eddigi állításaim.

Analízisemet annak a summázásával kell bevezetnem, amit az előző fejezetekben már részletesen kifejtettem, hogy a besenyő invázió idején Dentu-Magyarig népe kettészakadt, a Kubán-Kaukázus-Don-torkolat vidékén élők egy része visszatért eredeti hazájába a Kurvidékére, a Dnyeper és Donec régiókban lakó része pedig nyugat felé, a Dnyeperen túlra hátrált. Ez a rész három teljes (Megyer, Tarján, Jenő) és egy - valószínűleg kettészakadt-csonka törzs (Gyarmat) volt, amely aztán később "Leved" kende, ugyancsak csonkán maradt nem-onogor törzsével egyesült, mert a Gyarmat törzs feje valószínűleg a Kurvidékre visszatérő részleggel maradt, éppúgy, mint "Leved" is. A két egyesült törzs aztán új kánt választ (Eleud). Ehhez a négy törzshöz csatlakozott a három "lebediai" törzs, a Kéri, a Keszi és a csonka Kürt (7).

A csatlakozás megegyezés formájában, szerződéssel történik ugyan, a "csatlakozó" kisebbség azonban másodrangú, alárendelt helyzetben van. A feltételeket a többség diktálja, a csatlakozók helyét a törzsszövetségben a többség jelöli ki az ősi ogur szokás és gyakorlat szerint. A harcban mindig a behódolt, vagy bekéredzkedett törzsek harcosai vannak elől, letelepedéskor mindig ezek kapják a támadásoknak leginkább kitett határterületeket.

A krónikáinkban feltüntetett sorrend épp olyan pontosan kifejezi ezt, mint a honfoglalás utáni település. A Nyék az első, az elővéd, a Kéri az utolsó előtti, az oldalbiztosítást adó utóvédtartalék és a Keszi az utolsó, az utóvéd. Ezek a "csatlakozottak", a bekéredzkedettek, az onogur törzsek. Ezek a kazár uralmat otthagyt "kabarok".

A szabir törzsek, a Megyer, Kürt-Gyarmat, Tarján, Jenő közbül vannak, védelemben.

Letelepedéskor a nyugati határ déli szakaszára kerül a Nyék, északi szakaszára kerül a Kéri. Az északi határt a kun (avar) csatlakozottak védik, a keletit meg a Keszi, a "gyula törzse". Csak a déli határra kerül szabir törzs (Jenő), az is csak azért, mert oda nem jutott "csatlakozott". A krónikák s a település térképe világosan elmondják mindezt.

És itt most fel kell hívnom a figyelmet egy valószínűsége. Nemcsak történettudományunk olvasta rosszul Anonymust, amikor nem jött rá, hogy az ő "kunjai" nem a "kabarok", ahogyan ezt történettudományunk minden alap nélkül elhatározta, hanem az avarok Északkelet-Magyarországra szorult része, akik a honfoglaláskor már 90 éve élnek a mai Nógrád, Borsod, Heves, Abaúj, Zemplén, Ung, Sáros, Máramaros vidékén és akiket a környező szlávok "polovcoknak", tehát nem "oboroknak", hanem kunoknak neveznek s akiknek hét vezére küldöttségileg üdvözli a közeledő honfoglalókat (8), hanem úgy látszik maga Anonymus is rosszul olvasta az ősgestát, amely a szerződő törzseket és azok vezéreit sorolta fel. Anonymus a maga "forráskritikájában" valószínűleg már a honfoglalás alatti állapotból indult ki és vagy azért mellőzte a törzsi vezérek felsorolásából Árpádot, mert ő

volt a fejedelem, vagy pedig azért, mert zavarba hozta, hogy az "ösgesta", amiből dolgozott, Álmost Árpáddal egy felsorolásban említi, akinek Árpád az utóda volt, tehát vagy Álmos, vagy Árpád.

Ez így igaz is, ha a fejedelemségről van szó. Az ösgestában azonban minden bizonnyal a törzsekről és a törzsi vezérekről volt szó és a felsorolásnak a törzsek sorrendjében Árpáddal kellett kezdődnie és Álmostal folytatódnia, így

Nyék Árpád
Megyer Álmos
Kürt-Gyarmat Eleud kende
Tarján Ond
Jenő Tas
Kéri Huba
Keszi Töhötöm(Tétény)

A "fejedelemségtől" ez független. A törzsek közül sem a "fejedelmi" törzs, a Megyer van elől. Mikor aztán Árpád lesz a fejedelem és Álmos meghal ez a névsor így alakul

Nyék Levente
Megyer Árpád
Kürt-Gyarmat Eleud
Tarján Ond
Jenő Tas
Kéri Huba
Keszi Töhötöm (Tétény)

Mivel Anonymus hagyta Árpádot, csak hat név maradt, mivel azonban hétnek kellett volna lennie, úgy okoskodhatott, hogy a "kende" szó is bizonyára név és így ki is jött a hét, így vették át a későbbi krónikások és így keletkezett történettudományunk nagy fejtérése (9). A rejtély kulcsa Álmos onogur házassága.

Ügek fia, Álmos, Dentu-Magyarria leendő kagánja, a lebediai, vagy barsziI Nyék törzs vezérének leányát vette feleségül. A Nyék törzs vezérének vagy egyáltalán nem volt fia, vagy meghalt, esetleg harcban esett el és így a törzs feletti vezérség anyai örökségképpen szállhatott Árpádra.

Ennek a hipotézisnek mind valószínűsége, mind a logikája kifogástalan és a dolgok későbbi alakulásába hajszálpontosan beleillik, sőt értelmessé és világossá tesz dolgokat, amelyek eddig értelmetlenek és homályosak, sőt ellentmondóak voltak számunkra. A "horka" méltóságnak itt van a magyarázata.

Ennek a hipotézisnek azonban nemcsak logikája van, hanem egy egész csomó direkt és indirekt bizonyítéka is és mivel a kérdés történelmi szempontból döntő fontosságú, a bizonyítást elő kell terjesztenem. Felsorolom a tényeket.

1. Mikor Álmos 850 körül elhagyja Kievet és átveszi apja méltóságát, a város mintegy nyolc évre "kazár" fennhatóság alá kerül. Álmos távozása idején fia, Árpád 10-12 éves lehet. A "kazár" adószedést esetleg apósa, a Nyék törzs feje végzi, s innen eredhet a "kazár" adózás említése.

2. Kiev 859-ben kerül újra Álmos kezébe vissza. Ebben az időben Árpád húsz év körül van, vagyis abban a korban, mikor Kievet már átvehetné. Álmos azonban a várost és a várat két ispánra bízta, noha a logikus és normális fejlődés az lenne, hogy a várat, mint

apja is a maga idejében, Árpádnak adja át. A tény azt mutatja, hogy Árpádnak más, fontosabb posztja van. A várat Árpád később sem veszi át. Árpád a Nyék törzs feje lesz. A Nyék törzs kapcsolata a határőrvidéki többi törzseivel ezzel, ha talán meg nem is szűnik, de meglazul.

3. A 860-i krimi hadjáratban onogur kötelékek is vannak a szabir haderőben. Szent Cyrillt egy "ungre" csapat fogja el Krim vidékén. A kazár birodalom Bizánccal baráti viszonyban van

4. A 862-i pannóniai hadjáratot onogur kötelékek, vagy onogur kötelékek is, hajtják végre. Hinkmár érsek "ungar" ellenségről beszél. A hadjáratához a kazár birodalomnak semmi köze, viszont az onogur törzsek, Lebedia, éppúgy, mint a barszil törzsek kazár felsőség alatt állnak. Hóman Bálintnak az a vélekedése, hogy Lebedia 860 körül "felszabadult" a kazár uralom alól, önkényes. Ki, vagy mi "szabadította" fel? Az onogurok akkor szabadulnak fel, mikor otthagyják "Lebediát". A pannóniai hadjárat Dentu-Magyaria vállalkozása, semmi esetre sem lehet Lebediáé. Ezt a hadjáratot csak Árpád vezetheti, a Nyék törzs ura.

5. Mikor Árpád 892-ben majd átveszi apja után a család ősi törzsének, a Megyer törzsnek a vezetését, a Nyék törzs vezetése fiára, Leventére száll. A horka méltóság lényege a "kisebbik királyi" státus. A honfoglalás támogató hadműveletét a "második fronton", a 895. évi bolgár háborút a Nyék törzs élén Levente vezeti, a "horka", a "kisebbik király", a család második számú törzsének feje.

6. Levente (Laád) után ennek elsőszülöttje, vagyis kálja, Bogát veszi át néhány évvel később a Nyék törzs vezetését, mert apja halálakor még csak 9-10 éves gyermek és a Nyék törzs káni teendőit átmenetileg vagy a kusán, vagy a család valamelyik másik felnőtt tagja látja el. A Nyék törzs első, Tisza-Maros vidéki telephelyét majd csak 900 után cseréli fel végleges dél-dunántúli (Somogy, Zala, Vas) szállásvidékével talán 907-ben mikor Bogát teljes korát eléri s átveszi a törzs vezetését. Bogát kál fia Bulcsu, "a vér embere" a Nyék törzs következő feje, a horka. Vérbulcsu, aki Árpád egy másik dédunokájának, Tormának, vagy Tormásnak társaságában jár Bizánccban, szintén egyenes ági Árpád-leszármazott. Vérbulcsu fia, aki apjának "keresztényi" kivégzése után visszatér ősei hitére, "Szár" Szerénd, ennek fia Koppány, az utolsó horka, akit az István legenda idegen írója "somogyi vajdának" ír és István "nagybátyjaként" emleget, mint a család szeniora akarja az ősi jog alapján Géza özvegyét feleségül venni, mint annak "kisebbik ura". A Nyék törzs vezérsége egyenes ágon megy Árpádtól (Levente-Bogát-Bulcsu-Szerénd) Koppányig, a "somogyi vajdáig", aki Istvánnak "nagybátyja", tehát Árpádházi, rokon. E sorok írója felteszi a kérdést: hogy lehet az Árpád nemzetségnek két törzse, a "fejedelmi" törzs, a Megyer és a "horkák" törzse, a Nyék? Csak házasság útján. Legfeljebb arról lehetne szó, hogy ezt a "benősülést" nem Álmos, hanem Árpád hajtotta végre, mikor házasulandó korát elérte (860 körül), de ennek ellentmond a tény, hogy Álmos 840 óta háborítatlanul lakik Kievben, amely s lebediai onogurok és a barszilok hatósugarába esik, azonkívül Árpádnak, mikor a Nyék törzset átvette, már tudnia kellett onogurul (vagy barszilul) s ezt anyjától tanulta meg, aki onogur vagy barszil asszony volt. Mindenesetre Árpád dédunokája, Vérbulcsu, mondja Konstantinos Porphyrogenitosnak Bizánccban, hogy őseiket "nem türköknek, hanem szabiroknak nevezték".

7. Marquart benyomása és megfigyelése idézett munkájában az, hogy a "magyarok" 840 és 860 között voltak a kazárokkal kapcsolatban pontosan megfelel Álmos onogur házasságkötése és a Nyék törzs Árpád tényleges irányítása alá kerülése között lefutó húsz esztendőnek, amikor a Nyék törzs még szorosabban tartozik eredeti onogur kötelékébe, mint már Árpád alatt, aki végleg a szabir politikához kapcsolja őket. Ez a törzs "hivatalosan" a kazárok onogur határőrvidékének egy része, a szomszédok és a kútfők is

ennek tekintik, ezzel szemben a kazár birodalomtól teljesen független politikát mutat fel.

8. Bury benyomása szerint az onogurok 860 és 862 között válnak ki a kazár keretből. Mivel az onogurok Konstantinosz értesülése szerint a besenyők érkezéséig, 889-ig kazár keretben vannak, Bury forrásmagyarázata is a Nyék törzs önállósulására vonatkozik, csak a formával és a háttérrel nincs tisztában.

9. Grégoire a "kabarok" csatlakozását határozottan az utánra teszi, hogy a besenyők megjelentek. A csatlakozás időpontja szerinte 890, vagy 891. A császári trónra törekvő Arnulf ideiglenes kiegyezése Szvatoplukkal (887) és az ezt követő féktelen területszerzési politikája Szvatopluknak meghatározza a Kárpát-medencei avarok Kievben eszközölt segélykérési követségének időpontját, ami vagy 888, vagy 889. Ekkor Árpád már "zakanos", tehát a "kabar" kiválás ideje 889 és a csatlakozást, a vérszerződést helyesen teszi Grégoire 890-891-re. Viszont önálló "ungre" (Cyrill, 860), "ungar" (Hinkmár 862) politika már 860 óta van. Ez a tény a "kabarok" csatlakozásának időpontjával (889) csak úgy egyeztethető össze, hogy 860-tól kezdve már van egy önálló politikát folytató "onogur" törzs s ez csak Árpád vezetése alatt a Nyék törzs, az Árpád-család később "második" törzse lehet. Egy családnak két különböző, önálló, sőt különböző nyelvű törzse csak házasság útján lehet.

10. Álmos onogur házassága az egyetlen minden látszólagos kútfő-ellentmondást kiegyenlítő, megmagyarázó és értelmes és logikus történelmi képbe beleilleszthető kulcs. És egy ilyen házasságban semmi rendkívüli nincs

6. Ez megint csak Álmos onogur házasságára mutat. Ez a házasság egyébként e sorok írója részéről nem csupán egyszerű feltevés. Erre a szerzőnek konkrét bizonyítéka is van továbbiakban ki fogja fejteni A bizonyíték fogaskerék pontossággal illik bele a szerző eddigi megállapításainak rendszerébe. A 860-as dátum az az időpont, amikor Árpád - talán férfitud nemlétében - átveszi anyja törzsének, a Nyéknek a vezetését és ezért kell Kievbe várnagyokat tenni. Bury munkájában egyenesen 860 és 862 közé helyezi az onogur törzsek elszakadását. Kazáriától, ami természetesen az elvándorlásig lehetetlen. Ha lehetséges lett volna, nem vártak volna 180 évig.

7. Előző fejezeteiben e sorok írója már kifejtette, hogy az onogur törzsek száma aligha lehetett több háromnál. Az általa e tárgyban előadottakhoz most hozzáteszi, hogy az onogur törzsek száma krónikáinkban is benne van. Az u. n. "kabar" törzsek lebediai törzsek s ezeknek a száma krónikáink szerint is három. Hogy honnan veszi történettudományunk azt a forrásmagyarázatát, hogy a három "kabar" törzs, mint egy törzs, "nyolcadik törzsként csatlakozott", nem tudom. A Kárpát-medencébe hét honfoglaló törzs jött név szerint felsorolva! Egy "nyolcadikként csatlakozott törzs" történettudományunk önkénye, ami Konstantinosz egy megjegyzésén alapszik, amit azonban krónikáink nem igazolnak.

8. Anonymus nem mondja, hogy a kabarok csatlakoztak. Anonymus csak a vezérekről beszél, akik elébe jöttek a magyaroknak. Egyébként egészen meglepő, hogy történettudományunkat az avar rejtély mennyire nem érdekli. Egy akkori nép és egy az akkori Európát annyira foglalkoztató birodalom semmi esetre sem tűnhetett el 90 év alatt annyira nyomtalanul, hogy krónikáink meg sem emlékezzenek róluk. Az avarok létszáma a Kárpát-medence északkeleti negyed részében amely sem frank, sem bolgár uralom alá nem került, 805 után egészen tekintélyes lehetett. A Morva-határőrvidéket nem ok nélkül szervezte meg Nagy Károly. Az avarok nem voltak ám nyulak akiket csak úgy kiirtanak egy körvadászaton. A Kárpátok koszorúján belül talált népek közül a legtekintélyesebb mennyiség az avar, illetőleg pontosabban kun volt. Bors, Aba, Örösúr és társaik avar nemzetségek voltak.

9. Kézai már -a 13. század végén - teljesen összezavarja az eredeti rendet. A Kende méltóságnévet személynévnek veszi, mint Anonymus. A tudun személyneve elveszett.

A Kievi Krónika előadja, hogy egy környékbeli ismerős kereskedő megjelent Askold előtt a várban és közölte, hogy a városba egy kereskedő-karaván érkezett. Mivel Kiev tranzit kereskedelmi gócpont és árumegállító hely volt, a dologban úgy látszik nem volt semmi feltűnő és Askold és Dir minden kíséret nélkül lementek a várból az árut megvizsgálni, amikor egy domb mögül ott rejtőzködő fegyveresek rohantak elő, akik a két ispánt megtámadták és agyonverték. Ezek a fegyveresek normann kalózosok voltak akik viking-hajóikon északról ereszkedtek le a Dnyeperen. A vakmerő kalózcsoport vezetője egy Oleg nevű norvég vagy dán condottieri volt. A kor a viking-kalandozások és romantikus normann államalapítások ideje.

A holttesteket "felvitték Álmos palotájába", a várba, és krónika egyebet nem is mond. Fosztogatásról, harcról, riadalomról nem beszél, noha a várban magyar várórség van, a közelben van a Nyék törzs hadosztálya és Dentu-Magyaria egész hadserege állna szemben a maroknyi normann kalózzal, ha a vár és a város birtokbavételéről volna szó. Kiev státusában sem áll be semminő változás ebben az időben, valószínű tehát, hogy a normann csapat Álmos szolgálatába szegődik bizonyos koncessziók ellenében és Oleg lesz az új kievi ispán. Az eset időpontját a Krónika 884-re teszi. (10).

Ebben az időben a besenyő nyomás már szinte elviselhetetlenné fokozódik és néhány éven belül, 888 körül, végbe is megy a Don-Dnyeper köz kiürítése. Az avarok (kunok) segítséget kérő követségét (Anonymus szerint) még Kievben fogadja Árpád 888-ban (11) és az onogur törzsek a kievi vár védelme alatt kelnek majd át a Dnyeperen; de 888-ban a menekülő törzsek, szabirok, onogurok egyaránt, már a Dnyeper mögötti térségen, az öt folyó közén, Etelközben vannak. Kiev, megegyezés alapján (12) a normannoké marad. Az első önálló kievi normann fejedelem Igor, talán Oleg fia (13).

A besenyők, vagy más néven kangárok megjelenése másfél évszázad építő munkáját teszi semmivé.

A tér "nagy hatalma", a kazár birodalom, az araboktól elszenvedett 825. évi vereséget többé kiheverni nem tudta, de egykori katonai erényei és katona-társadalma a nagyarányú zsidó bevándorlás és az uralkodó osztály elzsidósodásának következtében, amúgy is "kereskedelmi" jelleget öltenek. Az ország két emberöltő alatt belsőleg korrump kereskedőállammá alakult át s most a veszély idején erélyes honvédelem helyett területi alkudozásokkal, pénzzel és az úzok és besenyők egymásra uszításával igyekezett a veszélyt elhárítani. Mivel pedig a kazár birodalom részvétele nélkül a besenyő-kérdés katonai megoldásának nem volt esélye, a szabirság számára csak egy választás maradt, ha nem akart besenyő uralom alá kerülni, átadni a területet, amelyet az úzok által szorongatott besenyők zaklattak.

Álmos ez időben már a hatvanas éveit taposta, élemedett tehetetlen kora amúgy sem volt alkalmas már ilyen válságnak erélyt és elszántságot kívánó megoldására. Még a népét sem volt képes együtt tartani. A besenyő zaklatások sűrűsödésével párhuzamosan egyre sűrűbb rajokban hagyja el a Don-Kubán-Azovi terület lakossága a helyét és vándorol az ősi területekre a Kaukázus védelme mögé vissza. Ezek ugyan nem a Csabával együtt érkezett honfoglaló törzsek, ezeknek a zömét a később ideszivárgottak adják, akikben még elevenebben él a régi haza képe; sőt rokoni kapcsolataik sem fakultak még el az őhazabeliekkal, a pánik és a példa azonban ragadós és különösen azokra hat, akik nem törzsi kötelékben élnek. De a visszavándorlási láz egész törzseket is magával ragad és a népi állomány csökkenése jelentős lehet. A nyugatabbra és északabbra lakók, a Donec- és Dnyeper-vidéki törzsek, meg a központi törzs, Álmos törzse így magukra maradnak és

mikor a válság akuttá válik, több különböző ponton átlépve a folyót a Dnyeper nyugati oldalára húzódnak át.

Ez az átkelés aránylag egyszerű dolog, a törzsek egy része a folyó vidékén él sőt a folyó túlsó oldalán is vannak területeik és azonkívül az átkeléshez szükséges vízi felszerelés is rendelkezésre áll, hiszen a hajóforgalom a Dnyeper alsó szakaszán igen élénk és átkelőhelyek is vannak úgyszólván minden falunál. A Donec-vidékről érkező csoportoknak és állatállományuknak átjuttatása tehát gyorsan végbemehet, az érkezőket a helybeliek segítik át és az érkező nagymennyiségű állatállománya egy hosszú folyószakasz legelőterületén oszlik el az átkelés heteire, vagy hónapjaira.

A szabir elvándorlás hírei nyomán a vándorlási láz azonban a besenyők zaklatásait még jobban érző donvidéki onogur törzsekre is átragad, mikor aztán híret vesznek annak, hogy az immár amúgyis régóta a szabirokkal tartó Nyék törzs is készülődik, egyszerűre mozgásba jön.

A Keszi törzsben véghezvitt kegyetlen mészárlás emléke még elevenen él. De él még az egykori vereség emléke is és a kazár kormányzat egyre jobban elszidósodó stílusát, fellépését és bánásmódját is egyre nehezebben viselik el ezek az egyszerű katonák. (14)

A hirtelen meginduló készülődést a riadt kundu azonnal jelenti. s a dolog annyival inkább ijesztő, mert már az ő saját és igazában nem is onogur törzse készülődik.

A kazár kagán és környezete a jelentésre észbe kap, a tünet nagyon komoly. Azonnal Chelandiába (Kalancha) rendelik a kundut, a lebediai törzsek számára teljes önállóságot, szabadságot és szövetséget, a kundunak pedig fejedelmi (archon) méltóságot ajánlanak fel, azonban már késő. A Don-tartományba visszaérkezve a törzseket már mozgásban találja a törzsi fegyveres erő védelme alatt és mikor végre Kiev alatt hozzájut ahhoz, hogy a törzsnek vezetőivel tárgyalásokba kezdhet és a kazár ígéreteket előadhatja, a felelet az, hogy a Nyék törzs népszerű kánját, Árpádot "kazár módra" pajzsra ültetik. A már mozgásba jött onogur törzseket kazár szuverenitás alá visszacsalogatni többé nem lehet. Minden, amit a kundu el tud érni annyi, hogy saját volt törzsének a fele habozva megáll valahol félúton és egy - vagy talán kettő onogur törzsszel együtt visszafordul. Kazária nyugati tartományát gyakorlatilag elvesztette éppen a besenyő alkudozások idején és elsősorban éppen a besenyő követelésekkel szemben tanúsított politikája miatt. (15)

Ha az onogur elégtelenség ezzel el is intézte a kazár uralommal a számadását és a pajzsra emelt Árpád körülhordozásával meg is adta a kazár kormányzat úgy látszik nem túlságosan népszerű katonai képviselőjének a csattanós feleletet, a továbbiak ezzel még nem voltak elintézve sőt a nehezebb, a pillanat súlyos problémája még csak most következett.

A törzseknek a Don-kanyarból a Dnyeperig 4-600 km kellett megtenniük s mivel egyidőben indultak, 3-4 heti út után, egy-két heti különbözettel nagyjából egy időben érték el a Dnyepert. Így, mivel a nagy folyón az egyetlen biztonságos átkelőhely Kievnél volt, a lassú és aránylag kis volumenű átkelés következtében a város balparti környékén néhány nap alatt 150-160.000 ember és állatok ezrei zsúfolódtak össze hely és legelő nélkül olyan körülmények között, hogy akár egy kazár, akár egy besenyő támadás szörnyű katasztrófát jelenthetett volna, hisz az átkelés hosszú heteket igényelt. Az érkezőket tehát legeltetési szempontok szerint el kellett helyezni, köztük a rendet fenn kellett tartani, hátukat katonai fedezettel biztosítani kellett s az átkelést technikailag és rendészetileg egyaránt egységes irányítás alá kellett venni.

A dolog nagy dolog, hadjáratral felér. Mintegy másfélszázezer - a Nyék törzsszel együtt kétszázezer főnyi ember, asszony, gyermek, közel egy milliányi állat átkelésének

beosztása, lebonyolítása, a tömeg elhelyezése, ellátása fegyverezése s a legalább egy hónapig tartó átkelési manőver katonai biztosítása olyan feladat és olyan teljesítmény, melynek nagyságáról csak tapasztalt hivatásos katonáknak van megközelítőleg tiszta fogalmuk, hiszen mindez egy ellenség által esetleg támadásnak kitett területen megy végbe s mint a néhány évvel későbbi nagy vándorlás és honfoglalás, majd azután a nyugati hadjáratokat végrehajtó magyar katonai kapacitás mutatja, minden komoly ember és anyagvesztés nélkül. A Kievi Krónikában semmi nyoma valaminő besenyő támadásnak nincs.

Az első onogur törzs, amely a többieket valószínűleg hetekkel megelőzve a túlsó partra kerül, a Nyék törzs, amely azelőtt is a legnyugatibb, előretolt törzs volt és legközelebb feküdt Kievhez. A többiek átkelését Kievből irányítva és ehhez saját törzsének nélkülözhető katonai erejét minden biztonnyal felhasználva, Árpád hajtja végre, hiszen Kievben ő rendelkezik s mióta pajzsra emelték, a nekilódult népnek ő a "zakanosa", ő a kagán.

A szabir kagán, Álmos (16) a másfél évszázadon át fennállott Dentu-Magyariának utolsó kagánja, hetven esztendősen öreg emberként hagyta el apái földjét. A dédapák örökségének likvidálását azonban már nem ő hajtja végre.

Dentu-Magyararia és Lebedia likvidálásának nagy és keserű feladata fölé már Álmos fia, Árpád intelligens katonafigurája magasodik, akinek lovas alakjára már a hetvenes évek óta két különböző nép figyel...

XVI. ÁRPÁD /840-907/

Álmos fia, Árpád, akinek az európai történet egyik legnagyobb szabású és legidőállóbb alkotása, Magyarország megalapítása személyes teljesítménye volt, Kievben született normális valószínűség szerint Kr. u. 840-ben, vagy 841-ben.

Álmos 20-21 éves fiatal házas ebben az időben, aki 840-ben cserélte fel a szülői otthont önálló kievi háztartással, ahol, a Kievi Krónika adataiból kiolvashatóan, egy évtizedet tölt, valószínűleg apja haláláig, 850-ig.

A kievi vár igen fontos stratégiai pont. Biztonságához, a kovácsműhelyek zavartalan működéséhez, fontos érdek fűződik ezekben a feszült években, és a Nyék törzs vezérének a lánya nemcsak feleség, hanem zálog is, sőt ennél is több, politikai bázis. Politikai bázis az onogur törzsek megnyeréséhez egy szabir- kazár konfliktus esetére; márpedig egy ilyen konfliktusban ez igen nagy tétel, 20.000 lovas. Dentu-Magyararia hadereje ezzel a 20.000 lovassal kiegészítve, sakkban tudja tartani az egész Kazáriát. A kunduhoz férjhez adott kazár hercegnő mindenesetre ellensúlyozva van, az ugyanis, hogy az onogur határőrvidék "kunduja" a harmincas évek végén a kazár királyi rokonságból kap feleséget, vitathatatlanul politikai sakkhúzás volt a kazárok részéről.

Az onogur törzseken belül ezekben az időkben talán némi nyugtalanság észlelhető, uraik és elnyomóikkal szemben talán már kezdenek mutatkozni annak az elégtelenségnek a jelei, amelyek majd egy felkeléshez és annak vérbefojtásához, majd azután az onogur törzsek Kazáriától való elszakadásához fognak vezetni, majd ha erre a kedvező időpont - a besenyők érkezésével beköszöntő zavarok idején - elérkezik. A Nyék törzs mindenesetre máris szoros kapcsolatban áll a szabirokkal s ez fenyegető jel Kazária számára, ami ötven év múlva a birodalom bomlását indítja el.

A honfoglalás esztendejében "ifjú" Árpádról kiformalódott történettudományos hipotézis - akár Hómané ez, akár másé - tarthatatlan és kizárólag azon alapul, hogy a honfoglalás

előtti években - 893-ban - Árpádnak fia született. A dologgal tüzetesebben kell foglalkoznunk.

Árpád első és utolsó fiának, Leventének és Zsoltnak a születése között egy teljes emberöltő telik el. Ez az adat olyan feltűnő, olyan sokatmondó, hogy erről az adatról önmagában egy terjedelmes tanulmányt lehetne és kellene írni. A Hóman-Szekfü Magyar Történet egyetlen mondatot, még csak egy tünődő kérdőjelet sem szentel neki. Hóman Bálint, a szintézis árpád-kori kötetének szerzője a honfoglaláskori Árpádot "ifjú fejedelemnek" írja.

Álmos 893-ban, 75 éves korában hal meg s Árpád az első fia volt, s talán az utolsó is, aki életben is maradt.

A 895-iki bolgár háborút Árpád legidősebb fia vezeti, aki ekkor már, apja örökét átveve, a Nyék törzs feje és tapasztalt hadvezér, azonfelül többgyermekes családapa is. Levente a bolgár háború idején már a harmincas éveit tapossa. Egy egész háborút és egy egész hadsereget ezer évvel ezelőtt sem bíztak 20-24 éves gyerekarcú hadnagyokra.

Egyébként is Álmos 819-ben születik, Árpád minden józan feltevés szerint 20-22 évvel később, tehát 839-841 körül (1) és ugyanilyen józan feltevés szerint 860 körül nősülhet. Abban a korban az egész korai, legalábbis mai felfogás szerint egészen korai nősülés a szokásos. Már maga akkori életforma is előírja ezt. Tizennyolc éves korára a fiú már harcos és harcos férfiszámba megy. Dentu-Magyarai katonai akciói feltűnően 860-ban indulnak A krími háború ideje 860, a pannóniai hadjáraté 862.

Árpád a század utolsó évtizedében már ötvenes éveit élő, tehát semmi esetre sem "ifjú" fejedelem. Sőt már elsőszülött fia sem "ifjú".

Árpád, minden körülmény egyezése szerint már 55 éves a bolgár háború idején, 895-ben. Ha lényegesen fiatalabb volna, nem a fia vezetné a bolgár háborút, hiszen ez a háború nagyon fontos, ez a háború a honfoglalás előbiztosítása.

Árpád nősülését 99 százalékos valószínűséggel tehetjük 868-860 közé és ez azt jelenti, hogy gyermekeinek zöme a hatvanas években születik. Név szerint is ismert fiai (Levente, Tarhos, Üllő, Jutas) s valószínűleg lányai is, a dolgok normális és logikus rendjén, a házasság első 10-15 évében születnek. Négy megmaradt fiú több születést is feltételez, hisz 1100 esztendővel ezelőtt a gyermekhalandóság nagy, és ha Árpádnak néhány leánya is van, ami valószínű, a feleség szülési teljesítménye valóban figyelemreméltó. Egy mindenesetre cáfolhatatlan tény. Harmincöt éven keresztül folyamatosan szülni nem lehet. Márpedig Árpádnak 893-ban, a bolgár háború előtt két évvel, a honfoglalás előtt 3 évvel ismét fia születik, Zsolt.

A gyermek hosszú szülési szünet után születik, hisz egy családban a gyermekek születése soha nem osztódik szét 30 vagy még több esztendőre. Már még egy 8-10 éves szünet utáni születés is általában rendkívüli eset, márpedig, ha Árpád családi élete normálisan folyt, Zsolt és az előtte való gyermek között 15-20 évi szünet van. A csecsemőnek 6-8 éves unokaöccsei vannak. Árpádnak Zsolt születése idején már nagyocská unokái kell, hogy legyenek (2).

Konkrét születési adatok nemlétében (3) a magyar történet művelői egyszerűen elvesztették a fejüket ebben a családi zűrzavarban, pedig van két iránymutató, amely a rébuszban megoldással biztat:

Az egyik az a tény, amely felől bármelyik orvos felvilágosíthatta volna a történészeket, hogy olyan társadalomban ahol rendszerű a korai házasságkötés, a feleségek életkora

általában ugyanaz, sőt inkább magasabb, mint a férfié, Árpád első felesége tehát Zsolt születésének idején 53-55 éves lett volna, vagy esetleg még több, márpedig ebben a korban a fogamzás, különösen hosszú szünet után, valószínűtlen, sőt lehetetlen. A 45. és 50. évek között a nőknél a petetermelés megszűnik.

A másik az a tény, hogy Zsolt külsejében feltűnően más, mint Árpád többi gyermekei, mintha nem ugyanattól az anyától született volna. Zsolt, amint krónikáink leírják, "kissé selyp, szőke, fehérbőrű, puha, középtermetű", Álmos viszont a krónikák leírása szerint "szép, de barna orcájú, a szeme fekete, de nagy, termete magas és karcsú, a keze nagy, az ujjai vaskosak".

Ha a múlt kutatója a fentiekben előadottakat egybeveti, lehetetlen arra a végkövetkeztetésre nem jutnia, hogy Árpád kétszer nősülhetett, s a második feleség északi fajhoz tartozó szláv, vagy normann asszony lehetett. Kievi barátságos átadása az Etelközbe történt eltávozáskor és az Árpád-ház meg a kievi normann fejedelmi ház közötti, századokon át tartó baráti, sőt rokoni kapcsolatok - erre mutatnak. Olegnek és maroknyi viking-kalóznak vakmerő és romantikus megjelenésébe Kiebben sok minden belefér. A 884 (a vikings megjelenése), a 888 (a dnyeperi átkelés), és a 892 (Árpád fejedelemmé választása) figyelemreméltó adatok, és Zsolt 893-ban születik. A komplexumba egy politikai kezesként férjhez adott és feleségül vett normann asszony figurája igen logikusan beleillenek.

10. Vernadsky szerint a Krónika időpontja téves, a dolog hat évvel előbb, 878-ban történt. Vernadsky ezt arra alapítja hogy a Krónika a 860-i krími háborút 866-ra teszi, szerinte tehát minden a Krónikában adott dátumból le kell vonni hat évet. E sorok írója ezt nem látja be. A magyar fejlemények 884-re mutatnak.

11. A 888-as időpont mint fentebb említettük, egybeesik Svatopluk morva fejedelemnek lázadásával és kíméletlen támadásával Arnulf és az u. n. "avar hercegség" ellen, amely szintén Arnulf fennhatósága alá tartozik. Arnulf, Bajorország és Pannónia hercege a császári trónra törekszik s ezt használja ki Svatopluk arra, hogy függetlenítse magát a frank hűbéri viszonytól. Arnulf, hogy minden erejét a császári trón megszerzésére fordíthassa, kiegyezik (átmenetileg) Svatoplukkal, aki néhány évre a helyzet urává válik a Kárpát-medence északi régiójában s innen ered az avarok segélykérése amit Anonymus említ. Ennek 888-ban, de semmi esetre sem 887 előtt kell történnie.

12. A kialakuló kievi fejedelemség és a magyarok között évszázadokon át barátságos, sőt családi a viszony. Ez nemcsak a magyarok és a normannok barátságos elválására, hanem családi kapcsolatra is mutat. Vászolyi fiai pl. 140 évvel később, ősük városába, Kiebbe menekülnek.

13. Igor Konstantinosz bizánci császár és Zsolt magyar kagán kortársa.

14. D. M. Dunlop már idézett munkájának megállapítása.

15. A besenyő invázió során felszabadulnak és önállósulnak a volgai bolgárok és a barszilok is. A határőrvidékeitől és vazallus-hadseregeitől megfosztott Kazária számára ez a vég kezdetét jelenti. Fokozatosan összefűzve zsugorodva 120 év múlva végleg elbukik.

16. Az Álmos név különböző formákban fordul elő az egykorú és későbbi forrásokban, mint Almusz, Almus, Almisz, Almysz, Almutzes, Olom. Álmos halála után mintegy 40-50 évvel viselte ezt a nevet egy közép-volgai bolgár fejedelem is.

1. Az adat csupán becslés, de józan és plauzibilis feltevése Árpád születési idejének.

Álmos 840-ben létesít külön háztartást Kievben. Azt kétségbe vonni, hogy ez nőülésével függ össze, egy 21 éves fiatalember esetében, már okvetetlenkedés volna Álmos kora szerint 837-838-ban nőülhetett és Árpád születését 840 utánra tenni a rendkívülibb, a valószínűtlenebb eshetőség, ami, természetesen kizárva nincs ugyan, azonban minél jobban távolodunk a 840-tól, annál extrémebb a lehetőség, ennél fogva annál kisebb a valószínűség. Pl. 850 - 11-12 évvel a házasságkötés után - már egészen extrém feltevés volna, mégis meg ez a dátum is egy 46 éves Árpádot jelentene a honfoglalás idején és egy 27- 28 éves Leventét, még extrém esetben is! Álmos kései születése lám annyira feltűnő eset volt, hogy népmondáinkban is fennmaradt, ilyenek tehát Árpád kései születése esetén is lenne nyoma.

2. Néhány beszédes körülményre mutatunk rá. A Nyék törzs a déldunántúli szállásvidékét (Somogy, Vas, Zala) 900-902 körül foglalja el. A törzs vezére Levente fia, Bogát kál ebben az időben, viszont Zsolt, Levente testvére, a Déldunántúl elfoglalása idején 7-8 éves gyermek. Egy másik ilyen körülmény szintén nagyon sokat mond. A jelek szerint Árpád második fiának, Tarhosnak unokája (Tevel fia) Tormás Vérbulcsuval lehetett körülbelül egyidős. Bizáncba is együtt mennek diplomáciai látogatásra 948-ban, ez időben tehát már meglelt ember mind a kettő. Együtt keresztelkednek is meg (Vérbulcsu 910 körül született, 937-ben már egy európai méretezésű hadjáratot vezet). Mivel Zsolt ezekben az években - egy-két évvel előbb - hal meg, a helyzet az, hogy Tormás a nagyapja testvéreinek a kortársa. Apja, Tevel előbb születik és előbb is hal meg, mint nagyapja testvére Zsolt. A "nagybácsi", akinek 6-8-10 évvel idősebb "unokaöccsei", vannak, a rokonsági viszony megállapításában nagy konfúziót idéz elő. Koppányt István nagybátyjának állítja az István-legenda idegen származású szerzője, noha unokaöccse volt annak ellenére, hogy Istvánnál 10-12 évvel idősebb, hisz István negyedik nemzedék, Koppány meg ötödik.

3. Feltűnő, hogy őstörténetünk "onogur" mellékága felől a kende" állítólagos nevének (Leved, Lebed, Eleud(ö) kívül egyetlen adat sincs 680-tól kezdve sem hazai, sem külföldi forrásokban. A "Tuhutun" (Tétény) szó maga sem konkrét személynév, hanem az őstörök népek egyik kisebb méltósága, "tudun". A három onogur törzs "kabar" (lázdó) megjelölése az első értesítés felőlük, és talán még Huba neve. Történetük egyébként az onogur birodalom megszűnése óta teljesen személytelen, eseménytelen és homályos. A fiatal Árpád, mikor átveszi a Nyék törzs vezetését, teljesen eltűnik ebben a homályban mintha csak "kivándorolt" volna Dentu-Magyariából és valószínűen innen van, hogy családjára, gyermekeire vonatkozólag hiányzik a szabir feljegyzésekből minden adat. Krónikáink Dentu-Magyararia és nem "Lebedia" történetét mondják el. Árpáddal kapcsolatban a családi adatok valószínűen ezért hiányoznak későbbi krónikáinkból.

A Don-Dnyeper köz 400.000 négyzetkilométeres területének sietős kiürítése után előállt helyzetet három fővonás jellemezte.

Az első az volt, hogy mindkét menekülő nép addigi szervezete megrendült és felbomlott, a másik az hogy a törzsek elhelyezkedése a Dnyeper mögötti térben ideiglenesen történt és magán viselte a hevenyészettség vonásait, a harmadik pedig az, hogy ez a heterogén hét törzsnyi embertömeg, a maga fellazult állapotában védtelenül és védhetetlenül ki volt szolgáltatva a Don-Dnyeper közét gyorsan elárasztó, központi irányítás alatt álló besenyőségnek.

A dolgok tehát valaminő rendezést kívántak, hisz a védtelenség állapotán kívül szinte automatikusan léptek fel a legelőviták és egyéb súrlódások az össze-vissza települt és amúgy is felzaklatott lelkiállapotú törzsek között. Hogy a rendeződés szükségességének gondolata létrejött az egyáltalán nem csodálatos, az azonban, hogy létrejöttek, megérlelődésének és megvalósításának lefolyásához 2-3 rövid esztendő elégnék bizonyult, az őstörök faj évezredes politikai intelligenciáján kívül a két csoport vezetőinek szoros

családi kapcsolatából folyik.

A kristályosodás a Megyei-törzs körül indul meg, elsősorban azért, mert a szabir törzsek között fellazultan is megmaradt némi kohézió, másodsorban, mert ennek már a priori volt, mint főtörzsnek, egy kísérő törzse, a név után ítélve a Tarján, harmadszor, mert a Nyék törzset Álmos és a fia közötti természetes kapcsolat szintén az együttesbe utalta. Ez a triász aztán szinte automatikusan vont magához a többi.

A létrejött törzsszövetség valószínű összetétele a következő lehetett: három teljes és egy csonka szabir törzs (Megyer, Tarján, Jenő és a Gyarmat törzs fele), egy barszil (?) törzs (Nyék) két onogur törzs (Kéri és Keszi) és a csonka Kők-türk (?) törzs (Kürt), amely aztán a szabir Gyarmattal olvad össze (Kürt-Gyarmat). A Kéri, a Keszi és a Kürt a "kabarok", akik a kazár kötelékből szakadnak ki.

Hogy a bizonyára hosszadalmas törzsközi tárgyalásoknak mikor született meg a konkrét eredménye, dátum szerint nem tudjuk, mindenesetre Árpád, már mint a megalakult törzsszövetség választott feje, 892-ben veszi fel a diplomáciai viszonyt Bölcs Leó bizánci császárral. Mivel pedig az első kagán, ha rövid időre is, az agg Álmos volt, a vérszerződés idejét 889 és 892 közötti évek valamelyikére, talán 890-re, vagy 891-re kell tennünk. Nagy kár, hogy a pontos időpontot krónikáink nem jegyezték fel, mert a nap, amikor a hét törzs vezérei vérüket a közös szerecsendió-kupába ömlesztették, a magyar nemzet születésének napja volt. "Tunc supra dicti viri - írja Anonymus - pro Almo duce more paganismo fusis propriis sanguinibus in unum vas, ratom, fecerunt juramentum, et licet pagani fuissent, fidem tamen juramenti quam tunc fecerunt inter se usque ad obitus servaverunt". (4)

A szerződésnek, amely immár tizenegy évszázada állja az idők viharát, öt pontja, ahogy Anonymus kifejezi, öt státusa volt (5) és ezzel a szerződéssel az ezeréves "szabir" történet egyszerűen "magyar" történet néven folytatódik tovább immár tizenegy évszázada.

A megalakult törzsszövetség - amelyet majd Árpád fejedelem ükunokája, a soha nem porladó kezű király fog "nemzetté" kovácsolni - mintegy 400.000 ember, egy igen tekintélyes mennyiség és komoly erő a 9. szd.-ban. Oly nagy erő, amellyel a kor két európai "nagy hatalma", a két császárság feje, Bölcs Leó és Arnulf egyaránt számol, és amelytől két teljes emberöltőn keresztül mind a két császárság egyaránt szenved.

Ez az erő- két emberöltőn keresztül valósággal "gázolni" fogja Európát és egy évszázad alatt a középkor egyik legnagyobb és legerősebb független államát fogja felépíteni, amely a szent-római birodalom és Bizánc "szupremácia" kísérleteit egyaránt visszaveri.

Semmiféle "haj de magyarkodásnak" nincs értelme s arra sincs tiszteletreméltó nemzeti múltunknak semmi szüksége, hogy más nemzetek módjára, történelmi szűnyogokból mi is történelmi elefántokat formáljunk ki az írógép segítségével, hisz az Etelközben megszületett törzsszövetség katonai és politikai potenciájának letagadhatatlan bizonyítékait hat évvel később egy egész kontinens látta, és két európai nemzedék szenvedte. Azt azonban, ahogyan ezt a potenciát a magyar történetírás reprezentánsa, Hóman Bálint interpretálja, nem lehet szó nélkül hagyni.

Hóman a Magyar Történet első kötetének 70. lapján így értékeli ki és így interpretálja a létrejött törzsszövetség súlyát, erejét és helyzetét: "A magyaroknak sem volt szándékukban Etelközben meglepedni, hol helyzetük katonai szempontból egyenesen kétségbeejtő volt. Szomszédaik keleten az őket régi hazájukból roppant erővel kilendítő besenyő szövetség vitézségéről és kíméletlenségéről ismert kangar ágának törzsei. voltak, északon a Dnyeper-vidéki szlávokat nemrégén germán alapossággal megszervező fiatal normann-orosz hatalom. Délen a bolgárok néhány évtized óta immár keresztény állama élte első virágkorát

a bizánci császári hatalommal merészen szembeszálló Simeon cár vaskezű uralma alatt. Három veszedelmes szomszéd és sehol egy jóbarát, ha három szomszéd közül csak kettő is egymásra talál s támadásuk szervezetlenül, előkészületlenül éri a magyarokat, a végső pusztulás elkerülhetetlen lett volna".

E sorok írója a fentiekről egyszerűen nem tudja miként vélekedjék.

A törzsszövetség öt, vagy tán hat évi etelközi időzése alatt (889-894) a bolgárok nem élik első virágkorukat Simeon cár vaskezű uralma alatt. A bolgárok éppen ebben az időben a pogány reakció meglehetősen zilált korszakát élik Oldamur (888-893) uralma alatt, akit vallási örjögésbe esett apja 893-ban vakított meg és emeli helyette trónra a fiatalabbik fiát, Simeont, aki 893-tól 927-ig fog uralkodni és akinek "vaskezű" uralma és ezzel a bolgár "virágkor" majd csak a 10. szd. elején fog fokozatosan kibontakozni, amikor a magyarok ijedt törzsszövetsége már elvette tőlük birodalmuk egész északi felét (a mai Erdélyt és a Tiszántúl egész területét) a diplomáciailag és katonailag mintaszerűen előkészített és végrehajtott 895-i magyar-bolgár háborúban, amellyel majd a későbbiekben fogunk foglalkozni.

Ami másrészt a "Dnyeper-vidéki szláv törzseket germán alapossgal megszervezett fiatal normann-orosz hatalmat" illeti, hát ez Hóman Bálint "germán alapossgú" fantáziáján kívül ez időben sehol sem létezik. Egyelőre még csak Oleg létezik a maga 400, vagy 500 viking-kalózával és ezek is Álmos szolgálatában állnak Kiebben, melyre a Dnyeper jobb partjáról egyelőre még a Megyer és Kéri törzsek hadosztályai vigyáznak, mintegy 20.000 főnyi fegyveres, és ez a haderő maga több, mint kétszer akkora, mint Kiebben és környékének egész lakossága.

Ami végül a "besenyő-kérdést" illeti, hát ezzel kissé tüzetesebben kell foglalkoznunk.

A magyar történettudomány "besenyő-komplexuma" akkor jött létre, mikor Konstantinos Porphyrogenitos olyan sokszor idézett munkájában az ide vonatkozó közléseket felfedezték. Mindaddig "besenyő-komplexum" történelmünkben nem volt. Besenyő-katasztrófára sem népi emlékezetünkben, sem középkori krónikáinkban nincs adat, de nincs adat más helyen sem, a besenyőket egyedül Regino prumi apát említi. Ennek az egyetlen kútfőadatnak az alapján egy sok tekintetben gyanús történettudományi korszak tudósai mohón kimondták, hogy őseinket besenyők, bolgárok egyaránt tönkrevették, és a magyar honfoglalás egy szétvert horda nyomorúságos menekülése volt(6). Így adja elő Hóman és természetesen így adja elő Eckhardt Ferenc is.

Ennek a mi "hivatalos" nemzeti tudományunkban a vogul gyökökkel egyforma népszerűségű elméletnek mindössze két alátámasztása van. Az egyik a pusztán tény, hogy őseink elhagyták a Don-Dnyeper között, a másik Konstantinos jelzett közlése. E kettőn kívül sehol, semmi néven nevezendő, sem közvetlen, sem közvetett bizonyítéka bármiféle "besenyő-futásnak" nincs. Regino prumi apát nem tud magyar vereségről.

Ami az elsőt illeti, hát egy harcias és kíméletlen nép zaklatása következtében egy másik nép feladhatja a területét minden katasztrófa nélkül, tehát egyezmény alapján tervszerűen is, különösen ha ez a nép esetleg már amúgy is az elköltözés gondolatával foglalkozik s a felkerekedéshez csak egy impetus kell. Őseink elvándorlásának pusztán ténye tehát, még ha ennek részben, vagy egészben valóban besenyők voltak is az okai, semmi esetre sem nyújt elégséges történelmi alapot egy "tönkrevert" magyarság sunyi legendájához.

Ami a másodikat, Konstantinos feljegyzését illeti, hát a szóban forgó kútfőadatokat a 10. szd. közepén, a "kalandozásoknak" nevezett magyar katonai akciók korában és pszichózisában írták hallomásból és közel fél év századdal azok után az események után,

amikről szólnak; ezeket az utólagos feljegyzéseket tehát e szerint kell kiértékelni.

Hogy pedig ilyen kiértékelésre milyen nagyon szükség van az adott esetben, felsoroljuk a támasztékokat:

1. A szóban forgó feljegyzésen kívül az állítólagos besenyő-katasztrófának sehol, semmiféle egykorú bizonyítéka nincs, sem magyar, sem külföldi kútfőkben. A kievi krónikás sem emlékszik ilyenre, pedig Kiev sorsára az onogurok és szabirok távozása döntő.
2. A magyarságnak mind a hét törzse támadó kapacitásának teljes birtokában megérkezett rendeltetési helyére. Ez a kapacitás fél évszázadra megbénította egész Európát.
3. A besenyőknek sem a Don-Dnyeper köz békés és önkéntes kiürítései (889), sem az Etelköz kiürítései (895) egyszerűen nem voltak képesek a az elvonuló népre olyan csapást mérni, amelyet történészeink állítanak. Pusztá rablásért portyázó bandák eszközölnek támadást, de egy nép, a maga teljes katonai kapacitásával háborút nem indít. Márpedig az Etelközben megalakult törzsszövetség mintegy 50-60.000 főnyi hadsereggel rendelkezett. Kisebb rabló rajtaütés kisebb egységek ellen, történelmi szűnyog, amiből elefántot csináltak. Már maga Konstantinos is.
4. Besenyő támadás a hat évi etelközi tartózkodás idején nem történt. Az egyetlen támadásra az egyik délen lakó törzs ellen valamelyik besenyő katonai csoport a bolgár háborút használta ki. A besenyők legalább annyira respektálták a magyarokat, mint a magyarok őket. Őseink sem voltak riadt nyulak, hanem nagyon is kemény katonák voltak.
5. Az onogur törzsek, vagy a szabirság kettészakadása után a szabir törzsek külön-külön lehettek számbeli inferioritásban a besenyőkkel szemben, de a két törzs-csoport etelközi egyesülése után feltétlenül superioritásba kerültek a szomszédos besenyőkkel szemben. Az úzok elől menekülő besenyők kangár csoportja nem volt hét törzsnyi mennyiség. Ezt kétségtelenül bizonyítja, hogy néhány emberöltő alatt szétporladtak, megsemmisültek.
6. A "hátrahagyott szállásokat" természetesen a magyarok sem hagyták "védelem nélkül", ez elemi szabály, amivel még a magyarok is tisztában voltak, akik hivatásosan űzték a hadviselést és mesterei voltak a hadászatnak akik szerették és féltették feleségeiket, gyermekeiket és a vagyonukat, és aki még ennyit sem tételez fel róluk, az illetéktelen magyar történelmi munka megírására. A magyarok egyébként sem egy törzs voltak, hanem hét, s a bolgár fronton csak két törzsnyi hadosztály volt. A főerő, öt törzs hadi ereje, a Kárpát-medencét szállta meg. Konstantinos szemlélete "a" magyarokról, akik "védelem nélkül hagyták szállásaikat" nagyon naiv, de azoké a történészeké, akik az egész magyarság szétveréséről és meneküléséről beszélnek, még naivabb, s ez a kifejezés - udvarias. A magyarság szétveréséhez és megkergetéséhez egy 40-50.000 főnyi besenyő hadsereg lett volna szükség, ami legalább hét-nyolc besenyő törzs közös és előzetesen tervezett akciójaként lett volna lehetséges. Ennyi besenyő törzs a Don-térben nem is volt, s aki feltételezi, hogy autonóm törzsekből álló törzsszövetség minden törzsét rá lehet venni egy együttes zsákmányoló, támadó vállalkozásra, igen sokat tételez fel a besenyőkről és aki úgy képzei, hogy hét törzs 60-70.000 fegyverrel egy feltétlenül lényegesen kisebb támadó erőtől elszalad, nagyon alacsonyra értékeli a magyarságot. A besenyő támadásnak nem volt oka. A besenyő támadás csak egy kínáló esély rablási célzatú kihasználása volt, vagyis a támadás improvizált támadás volt. Márpedig improvizálni, legfeljebb néhány száz, esetleg néhány ezer ember támadását lehet. Minden nagyobb arányhoz előkészület kell. Improvizálni egy törzsön belül lehet csak, ott is nehezen.
7. Csordákkal és ökrösszekereken, napi 20-25 kilométeres menetteljesítménnyel(7), napi

100-120 kilométeres menetteljesítményű, málha nélküli könnyű lovasság elől menekülni nem lehet, akármit is mondanak Konstantinos, Hóman, Eckhardt és társaik. Ott csak harcolni és győzni, vagy elpusztulni, vagy foglyul esni lehet. Már pedig a magyarság hét törzse sorban megérkezett a Kárpát-medencébe, megszállott 300.000 négyzetkilométert és 3-4 éven belül leadta a névjegyet a kontinens minden pontján.

8. A besenyőkkel szembeni inferior és tönkrevert magyarság teóriája, és a honfoglalás s az azt követő 60 esztendő európai története között elképesztő ellentmondás van.

A konklúziót vonja le az olvasó.

A vérszerződés után a hevenyészetten elhelyezkedett és addig össze nem tartozó törzsek rendeződtek az ősi szabályok és évezredes gyakorlat szerint. Néhány törzs kijelölt helyét tudjuk is s mivel ezeknek a zónáknak a helye meglepően beleillik László Gyula megfigyelésébe a turáni népeknél szokásos települési, ültetési, temetkezési rendszerről (8), az ezzel, valamint a későbbi kárpát-medencei településsel való összevetésből nagyjában fel lehet vázolni az Etelközben kialakuló elhelyezkedést is.

A törzsszövetségi terület legexponáltabb határterülete a bolgár határvidék, az Alduna felé eső terület. Idekerül a törzsszövetség éktörzsét jelentő Nyék törzs, amelynek feje Árpád fejedelemmé választása óta legidősebb fia, Levente, akinek igazi neve valószínűleg Laád, és a Nyék törzs mindenkor feje lesz a megalakult törzsszövetség főhorkája a jövőben is egy évszázadon át, a törzsi kötelékek felbomlásáig, ami majd István király korában fog megtörténni.

A déli határterület besenyők felé eső szakaszát, ami a Dnyeper alsó folyamszakaszának felel meg, a szabir Jenő törzs szállja meg, amely Dentu-Magyariában is valószínűleg alsó-dnyeperi törzs volt, csak éppen a folyó túlsó oldalán. A törzs feje a fiatal Tas, akinek utóda majd fia lesz a honfoglalást követő időkben, Botond.

Ennek a két törzsnek a hadosztályai fogják megvívni a balkáni háborút, mert ezek vannak az alduna-vidékhez legközelebb.

A besenyő határ északi szakaszát, a Dnyeper középső folyamszakaszát fel Kievig a Keszi-törzs szállja meg, amely szintén onogur törzs. A halicsi határszakaszra a Kárpátok irányában a szintén onogur Kéri törzs kerül, Huba törzse. Ez vonul majd a Vereckén áthaladó metoszló élén és majd a megszállásban is ez kerül a medence északi felében a legnyugatabbra, a Felső-Dunához, a mai Győr, Komárom, Pozsony és a Csallóköz vidékére.

4. Anonymus: Gesta Ungarorum c. 5. Egyébként kuriózumképpen ideiktatjuk Herodotos Historiarum c. művének 4. Liberjéből a Scythákról írt itt következő passzust: "Foedera hoc modo ineunt Scythae; infuso in grandem cálicem fictilem vino commiscunt eorum sanguinem, qui feriunt foedus, parcutientes cultello aut incidentes gladio aliquantum corporis deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, jaculum. Haec obi fecerunt sese multis verbis devovent, postea vinum epotant non modio qui foedus fecerunt, sed etiam comites hi qui sunt maximae dignitatis". Mindezt a "történetírás atyja" 1600 évvel Anonymus előtt írta.

5. A "vérszerződés" krónikáinkban megrögzített szövege mint legelső magyar alkotmánytörvény került bele a magyar törvénytestbe, a Corpus Juris Hungariciba.

6. Szinte már ijesztő rámutatni, de a "tönkrevert", "menekülő" magyarság leverő képe a "magyar" történettudósok részéről pontosan a millenium magyar boldogságának és a

nemzeti büszkeségnek hidegvízzel való nyakon öntése volt, éppúgy, mint ahogyan 17 évvel később, Rákóczi Ferenc fejedelem hamvainak hazahozatala (1906) és a szatmári béke 200 éves évfordulója (1911) alkalmából fellobogó nemzeti lelkesedés nyakon öntéséről is történt "történettudományi" gondoskodás a Szekfü Gyula által sürgősen megírt és 1913-ban publikált, történettudományi szempontból teljesen felesleges, történelmi kuriozitásnál többet nem jelentő, nem tudományos célból írt "Száműzött Rákóczival".

7. Az állatoknak naponta legelniük kell.

8. László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete Bp. 1944. V. ö. "A magyar nagycsalád élete" c. fejezet szerkezetéről (B) szóló alfejezetében foglaltakkal 166-235. lapok. Ennek az óriási körnek a közepén foglal helyet a fejedelmi törzs, a Megyer s mellette kétoldalt, délebbre a Tarján, északabbra a Kürt-Gyarmat. A törzsszövetség pozícióját arccal nyugatnak elképzelve, az elhelyezkedés László Gyula skémája szerint ez:

Kárpátok

Balszárny Jobbszárny

Nyék (Alduna-vidék) Kéri (Halics)

Tarján Megyer Kürt-Gyarmat

Jenő (Alsó-Dnyeper) Keszi (Közép-Dnyeper)

Balszárnyon vannak a szabir törzsek, a jobbszárnyon az onogur törzsek. A balszárny az "előkelőbb" oldal.

Az Etelközben megszületett törzsszövetség felőli kép a fejlődés, az események és a forrásadatok tükrében éppen az ellenkezője a Hóman Bálint által megrajzolt képnek. Az új indulásban nyoma sincs csüggedtségnek, szorongásnak, kétségbeesésnek, ijedtségnek. Ellenkezőleg, a törzsszövetségben vitalitás van, erő feszül, sőt a törzsszövetség magatartása határozottan támadó szellemet árul el. Öt év alatt három nagyobb hadjáratot vezetnek (892, 894, 895) és ha ezt a támadókedvet nem a besenyők ellen vezeti le a saját erejével pontosan tisztában levő friss alakulás, akkor ennek elsősorban nem is az az oka, hogy az etelközi tömörülés az erős és kemény szomszédot tényleg respektálja, hanem egyszerűen az, hogy a tervek és szándékok nyugatnak, nem pedig keletnek irányulnak. A magyar szemek nyugatot fürkészik.

A törzsek vezérei, szinte még ki sem aludták a "magnum áldomás" mámorát, mikor Árpád részéről már megindult az a tevékenység, amit majd "honfoglalásnak" fognak nevezni a késői utódok.

Hóman Bálint tagadásba veszi, hogy a meotiszi időkben egyáltalán létezett volna a Kárpát-medencével kapcsolatos bárminő tervezgetés - szerinte krónikáink ezt utólag találták ki - sőt azt a feltevést hangoztatja, hogy továbbvándorlás volt a szándékuk és csak miután "letelepedett népek eleven bástyafalába ütköztek", maradtak kénytelen kelleetlen a Kárpát-medencében. Ennek az "elméletnek" bizonyítéka - szerinte, a "kalandozások" és ez az elmélet, a Bach-korszakból importált történettudomány biztosságával nem kevesebbet mond, mint azt, hogy ők jobban tudják, hogy mit akartak őseink, mint középkori krónikáink (mert hiszen múltunk felől el lehet hinni minden szubjektív csodabogarat, amit ijedt, vagy dühös, vagy hencegő emberek lódításából idegenek felőlünk leírtak, (9) de amit magyarok írtak le, az feltétlenül gyanús, hiszen öt középkori krónikásunk közül három - sőt valószínűleg a legelső is - pap volt, egy meg királyi ítélőmester).

Hóman álláspontja szinte már csodálatos, hiszen az avar birodalom összeomlása (805) óta eltelt három emberöltő alatt a kelet-európai rokonnépek köreiben mindennapos tünet volt a menekült avar "emigráns", különösen a gazdagabbak előkelőbbek, exponáltabbak, akik az

előző évszázad alatt kialakult, transzkontinentális kelet- nyugati kereskedelmi útvonalat (10) használva százával és ezrével menekültek hazájukból kelet felé és akik mindenütt és állandóan hintették a Kárpátmedence "felszabadításának" gondolatát a biztatás, érvelés és rábeszélés minden eszközeivel a rokon népek világában. A kievi rév ennek az útvonalnak fontos átkelő pontja lett és az átutazó avar urak rendszeresen jártak fel Álmos várába egy-egy pihenőre a negyvenes években, ahol feszülten figyelhette közléseiket a 8-10 esztendőseniális gyerek, aki majd az európai történet egyik legmaradandóbb tettét fogja végrehajtani. A Hinkmár érsek által feljegyzett 862-i magyar katonai akció idején Árpád 22- 23 éves és ez a pannóniai fegyveres látogatás, 99 százalékos valószínűséggel, ilyen avar rábeszélésekkel függhet össze, hiszen azért, hogy néhány nyomorúságos frank határőrvidéki szláv telephelyet kiraboljanak, semmi esetre sem lovagoltak őseink 1800 kilométert, mert szlávjaik voltak helyben is fölös számmal, (még el is adtak belőlük), rabolni meg Krímben kifizetőbb és kényelmesebb volt, mint elmenni - Pannóniába. Egyáltalán az évezredes szkitha iskolázottságú szabir magyarok gondolkodó lények voltak és egy "magyar" történettudománynak ebből kellene kiindulnia.

A szabir fantáziát tehát a Kárpát-medence mint új elhelyezkedési lehetőség már évtizedek óta, jóval a besenyők megjelenése előtt óta foglalkoztatta és a feltűnő tény, hogy éppen a besenyő-válság kritikus idején (885) a magyarok megint fegyveres látogatást tesznek a Kárpát-medencébe félreérthetetlenül és minden józan logikával arra mutat, hogy a Kárpátmedencével kapcsolatos terv napirenden van. A Don-Dnyeper köz kiürítése jellegében tehát nem csupán passzív "feladás", hanem aktív "indulás" is. Mindehhez csupán azt kell még hozzáilleszteni, hogy a szabir nép az avarral egy töről eredő, egy fajú és hasonló nyelvű rokonnép volt és ezzel a Kárpátmedencébe vezető eseménysorozat logikája teljes. A besenyőkomplexum nem volt több, mint mozgásba hozó impetus.

Árpád első külpolitikai ténykedése az, hogy felveti Bizáncban egy a bolgárok elleni szövetség eszméjét. Bölcs Leó ezt - 892-ben - egyelőre még elutasítja s a magyar követeket a besenyők elleni hadjáratra igyekszik rávenni, természetesen sikertelenül. A magyarokat "kelet" többé nem érdekli, de meg egy a besenyők elleni hadjáratnak az ezzel járó vélhetően súlyos áldozatok mellett semmi értelme nem volna. A magyarokat egyelőre a bolgárok érdeklik, hiszen a Kárpát-medence egész keleti felét a bolgárok birtokolják, már pedig Árpádnak a Kárpátmedence a célja.

A követség szinte még vissza sem érkezik Bizáncból, amikor Arnulf a frank- római császár követe jelentkezik egy Szvatopluk közös megrendszabályozására vonatkozó ajánlattal, amit Árpád azonnal el is fogad és így 892-ik évi kárpát-medencei hadjárat - immár a harmadik nagyobb arányú ilyen hadjárata Árpádnak - létrejön.

A következő év - 893 - Zsolt születésének esztendeje minden egészséges valószínűség szerint kisebb expedíciókkal, kárpátmedencei avarokkal való tárgyalásokkal, megbeszélésekkel telik el, mert 894-ben már újból egy nagyobb arányú pannóniai hadjáratot hajtanak végre. Mindez tisztán felismerhetően már magának a honfoglalásnak integráns része.

A csapatok éppen csak hogy hazaérkeznek októberben, amikor megérkezik Árpádhoz Bölcs Leó küldötte, Szklérosz Nikétász bizánci követ, aki szövetségi ajánlatot hoz a bolgárok ellen.

A bizánci fordulat oka: Simeon, a 24 éves fiatal bolgár fejedelem, aki bátyja megvakíttatása után azzal kezdi kormányzását, hogy megtámadja Bizánc balkáni tartományait. Ami két évvel azelőtt még nem érdekelt a bizánci kormányt, az most így egyszerre érdekessé vált.

A bizánci ajánlatot Árpád és "vezérkari főnöke", a kusán elfogadják. Két törzsi hadosztály fog lemenni a dél-bolgár térbe, amelyek az országot kettészelő Duna mindkét oldalán fognak operálni. A Dunától délre bevetett csapatokat bizánci hajók fogják el- és visszaszállítani. A támadás a következő év tavaszán indul meg. Az évek óta várt időpont tehát elérkezett.

Árpád azonnal összehívja a törzsek vezéreit, bejelenti a háborút, közli, hogy a balkáni hadműveleti területen szövetséges bizánci erőkkel együtt a két déli törzs tumánja köti majd le a bolgár főerőt s ezzel egyidejűleg a többi öt törzs támadásra bevethető ereje megszállja a kárpáti bolgár területeket, a medence északi részét és a Duna-Tisza között elszórt avar telepek vidékét. (11) A kárpát-medencei hadműveleti területre a törzsek azonnal követik a csapatokat, az elvándorlás előkészületeit tehát haladéktalanul meg kell kezdeni. A balkáni területen bevetett csapatok már nem is térnek Etelközbe vissza, hanem a hadműveletek befejezése után az időközben a Kárpát- medencébe áttelepült törzseikhez vonulnak be.

A 894 őszi lezajlott törzsszövetségi tanácskozás után azonnal nagy sürgés-forgás támad a törzseknél mindenfelé.

Egy 1500-1800 kilométeres vándorút hosszú. Az körülményes és alapos előkészület kíván. Az út menetideje az elkerülhetetlen pihenőkkel s folyóátkelésekkel napi 25 kilométeres menetteljesítményt számítva mintegy négy hónap. Ez azt jelenti, hogy a tavaszi esőzések végén - május elején - haladéktalanul indulni kell, mert a megérkezés után legalább egy hónapra van szükség a közeli télre való felkészülésre. Szét kell osztani a legelőket, gondoskodni kell a télre tüzelőanyagról, el kell végezni minden őszi munkát a következő esztendőre, a törzseknek tehát, ha nem akarják éhínségnek kitenni önmagukat, legkésőbb szeptember közepére rendeltetési helyükre meg kell érkezniük. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a tavaszi talajfelszáradás kezdetén azonnal indulnak. Mivel pedig a vándorlás azt jelenti, hogy egy évi termelés kiesik, minden tárolható élelmiszert tárolni kell a következő télre is.

Járműveket kell kijavítani, újakat csináltatni, a csordákat, nyájakat, méneseket össze kell vonni, rideg lovakat, rideg ökröket kell betörni, húst kell konzerválni, lisztet kell előre beőrölni és már a tél folyamán el kell csomagolni minden nélkülözhetőt és elcsomagolható, hogy a tavaszi felkerekedés olyan gyorsan történhessék, amilyen gyorsan csak lehet.

A négy hónapos utazás, az utána következő sürgős őszi munkák és a kitelelés idejére, tehát egy kerek esztendőre só kell, hiszen a só beszerzést az új területen meg kell majd előbb szervezni, márpedig az emberi szervezetnek a levegő meg a víz után következő legfontosabb szükséglete a só, amely nélkül tömeges megbetegedés következne be, és félmillió ember egy évi sószükséglete a legnagyobb takarékoság mellett is 10.000 métermázsa. Ezt a sómennyiséget Krímből meg a vielickai és bochniai sóbányákból be kell szerezni, dnyeperi és dnyeszteri sóhajókon el kell szállítani és szétosztani a törzsek között. A harcosoknak is rendbe kell hozni a felszerelésüket. Ki kell építeni egy hadszervezetet, hiszen ez az első mind a hét törzsre kiterjedő hadivállalkozása a fiatal törzsszövetségnek.

S mindezt egyetlen tél folyamán. Közel félmillió tömeg elindítása, négy hónapos mozgatása, hét autonóm törzs egységes irányítása, ellátása, biztosítása, végül elhelyezése akkora feladat, aminek méreteiről azoknak, akik valaminő meglepetésszerű támadás előli "menekülésről", gyors és felkészületlen felkerekedésről beszélnek, halvány fogalmuk sincs. Félmillió ember egy közel 2000 kilométeres, beszerzési lehetőségek nélküli útnak, az éhínségnek, a katasztrófának, a káosznak és egymás öldöklésének elháríthatatlan veszélye nélkül, csak úgy improvizálva nem indulhat neki. Ez egyszerűen lehetetlen.

Meglepő, hogy Magyarországon egyetlen vezérkari iskolát végzett katona sem akadt, aki efelől a naiv történettudósokat felvilágosította volna.

Mindenesetre 895 tavasza érkezett és 895 őszén hét magyar törzs elfoglalta kijelölt helyét a Kárpát-medencében, ott éhínség nélkül kitelelt és 896-ban megkezdte mai napig tartó életét.

XVII. AZ ÚJ TÖRZSSZÖVETSÉG, MINT KATONAI ERŐ.

A történelem utolsó szabir birodalmának elvérzésétől a 9. század végéig tartó "szabir" korunk záróaktusát s egyben azóta is tartó "magyar" korunk indulását jelző történelmi tettünk, a Kárpát-medence elfoglalása, diplomáciai előkészítésében ugyanúgy, mint katonai végrehajtásában klasszikus tökéletességű tett volt, amelynek koncepcióbeli arányai és végrehajtásbeli részletei egyforma tisztasággal bontakoznak ki a történelmi tények felsorolásából.

1. Árpád a törzsek autonóm vezéreinek hozzájárulásával elhatározza a szerződött két nép számára a Kárpát-medence megszerzését.

2. A terület felderítése földrajzi és politikai értelemben egyaránt a térben lakó barátságos avar népelem beszámításával és felhasználásával a 885., 892. és 894. évek során végrehajtott pannóniai hadjáratokkal, valamint alapos és békés úton végrehajtott részletes adatszerzéssel évtizedeken keresztül folyik. Ebben különösen a helyben lakó avarok jelentenek nagy segítséget, akikkel az érintkezést Árpád állandóan fenntartja, alapjában véve már 862 óta. Ezt az érintkezést eleinte avar emigránsok jelentik és ez fog az avarság helyszínén való felkeresésévé fejlődni. Mindezt a helyzet, a körülmények és a tények tisztán mutatják. Az a földrajzi tájékozottság, amit a honfoglaló magyarság mutat, bámulatos, de egyébként is, a felderítést adott esetben még egy kongó-vidéki törzsfőnök is így csinálná.

3. A törzsszövetségnek a Kárpát-medencébe történt átvándorlása a helyváltoztató lovas népek évezredek alatt kifejlődött "szakszerűségével", tökéletesen megy végbe.

4. A terület birtokbavétele két feladatot jelent. Az egyik a tér északnyugati részét jelentő frank határörkerületből önállósulni kezdő morva "hercegség", a másik a tér keleti felét birtokló bolgár birodalom katonai erejének megsemmisítése, vagyis a két terület fegyveres megszállása volt.

A többi egységek gyéren települt, vagy éppen barátságos avar népelem által lakott, tehát komolyabb fegyveres erőszakot nem kívánó területek voltak.

Ehhez a tisztán felderített és pontosan kiértékelt két tényhez képest Árpád a diplomáciai ősi szabályai szerint a két erő hátában keres segítséget. Árpád diplomáciai erőfeszítései mind bizánci, mind a frank-római császári vonalon történelmi tények, amiket kútfőadatok bizonyítanak.

Mivel Árpád sem Bizánc, sem Arnulf politikáját nem irányíthatja, feladata a két tényező felhasználásához az alkalmak kivárása és azok gyors és energikus felhasználása.

A 892. évi pannóniai hadjárat Szvatopluk ellen Arnulf szövetségében történik, de az aránylag kicsi erőt jelentő morvák ellen vezet két önálló hadjáratot is (885, 894).

Általában tisztán látható hogy a morva- pannóniai erő likvidálását sokkal könnyebb feladatnak látja, mint a bolgár terület meghódítását, nemcsak azért, mert ez a terület maga

is kisebb, hanem azért is, mert a megsemmisítendő erő is az. A bolgár birodalom katonai erejéhez képest Szvatopluk ereje, mint stratégiai probléma, valóban elenyésző.

5. A várható bolgár katonai ellenállás megsemmisítését, mint katonai-feladatot, olyan komolyan veszi, hogy a kárpáti térbe való beköltözéssel mindaddig vár, míg a bolgárok elleni katonai akció esélye Bizánc részvételével el nem érkezik, viszont abban a pillanatban, amikor elérkezik ez, a költözködés technikai előkészítését már végre is hajtja. A 892. évi bizánci elutasítás éppúgy elhalasztja a Kárpát-tér megszállását, mint amennyire a 894. évi bizánci ajánlat haladéktalanul előidézi azt. Más szavakkal, ha 892-ben Bölcs Leó hajlandó lett volna a bolgárok ellen egy közös katonai akcióra, a Millenniumot négy évvel hamarabb ünnepelte volna a magyarság. A bolgár hadjárat és a honfoglalás egyetlen összefüggő akció.

6. A bolgár háború egy két-arcvonalon megvívott háború, hiszen a balkáni hadműveleti területen ugyanúgy a magyar haderő harcol bolgár haderő ellen, mint ugyanannak a háborúnak nyugati kárpát-medencei hadműveleti területén. Az idő, a vezérlés és a hadicél is ugyanaz. Ez a hadicél a Kárpát-medence keleti felének birtokbavétele a bolgárok legyőzése útján és a magyarok hadicéljukat száz százalékig el is érik. Az események egészének tiszta körvonalakkal kirajzolódó képében tisztán és élesen felismerhető, hogy a balkáni hadműveleti területre küldött két törzsi hadosztálynyi erejű déli hadsereg feladata a bolgár főerőket a nyugati hadműveleti területről elvonni -s ezt a déli hadsereg száz százalékosan végre is hajtja - de tisztán és élesen felismerhető az is, hogy ebben a háborúban a magyarok számára a balkáni hadműveleti terület csupán mellék-hadszintér. Ha főhadszintér volna, ott harcolna a nagyobb erő és azt irányítaná a főparancsnok. Ezzel szemben a nagyobb erő, öt hadosztály, a nyugati, kárpát-medencei hadszíntéren harcol a főparancsnok személyes vezérlete alatt a balkáni hadsereg parancsnoka pedig a fővezér fia.

7. A klasszikus tökéletességgel előkészített és végrehajtott háborúnak, mely a világtörténelem bármelyik hadvezérének becsületére válna, (!) két, előre nem látható, zavaró eleme volt. Az egyik, hogy a már mozgásban levő vonuló törzsek egyike, a legtávolabbi pontról, a Dnyeper alsó szakaszától induló Jenő törzs hátulról, rablási szándékú besenyő egységek részéről váratlan támadást kap, amely emberéletben és anyagban jelentékeny, de semmi esetre sem katasztrófális veszteséget okoz, a másik az, hogy Bizánc, szövetségi szerződését megszegve, a hadműveletek befejezése előtt, a szövetséges partner megkérdezése, sőt talán értesítése nélkül különbékét köt, ami a balkáni hadműveleti területen operáló magyar déli hadsereget válságos helyzetbe hozza, úgy hogy az súlyos veszteségeket szenved, (2), stratégiai feladatát azonban teljesíti. A bolgár főerők elvonása a kárpát-téri bolgár területektől teljes mértékben megtörtént, 120.00 négyzetkilométer bolgár terület magyar kézbe került, Árpád nagy stratégiai koncepciója megvalósult. Levente hadjárata nem "fulladt kudarcba", mint Hóman Bálint állítja. (3)

A magyar honfoglalás komplexuma a tények pontos felsorolásában, maradék, hozzáadás és céltartalom nélkül tehát a fentiekben foglalható össze.

Ahogy a magyar történettudomány a fentiekben összefoglalt anyagot kezeli, kiértékeli s előadja, az már több, mint meglepő. Ennek a kezelésnek, kiértékelésnek és előadásnak feltűnő karaktervonása, hogy a Levente vezetése alatt végrehajtott balkáni hadjáratot s az apja vezetése alatt lefolyt honfoglalást, avagy másképpen kifejezve, a magyar -bolgár háború balkáni és kárpát-medencei szelvényeit két egymástól független akcióként szemléli, noha egy időben folyik le mind a kettő, és a balkáni hadjáratot éppúgy Árpád határozza el, készíti elő és hajtja végre, ahogy ő intézi a Kárpát-medencei, s szintén "bolgár" hadjáratot is. A bolgár hadjárat, politikai indoklás nélkül magyar részről semmi más, mint egy idegen hatalom felhívására végrehajtott rablókaland, s a magyar történettudomány az

ősökről nem tételez fel többet, noha Levente Árpádnak fia és egyik tábornoka. A Magyar Történet c. mű a 895. évi magyar-bolgár háború balkáni hadműveletéről azt állítja, hogy az "kudarcba fulladt", a kárpát-medenceiről meg azt, hogy az "menekülés" volt, annak ellenére, hogy a balkáni hadműveleti területre leküldött haderő stratégiai célját tökéletesen elérte, a kárpát-medencei haderő meg 120.004 négyzetkilométernyi területet vett el a bolgároktól. Árpád nem a marhacsordák és birkanyáják élén vonult be a Kárpát-medencébe és lovassága nem az ökrösszekerekkel együtt cammogott. Ha így lett volna, nem szobrot, hálát és dicsőséget érdemelne, hanem megvetést. Mind az öt lovashadosztályával együtt.

A "hivatalos" magyar történettudomány reprezentásai a fentiekben vázolt interpretációval a 895. évi eseménykomplexumból annak történelmi lényegét, az intelligens tervszerűséget veszik el s ez Árpád fejedelemnek és magyarjainak a világ összes nemzeti történettudományaiban páratlan módon - megdöbbentő lebecsülését jelenti.

Hogy e lebecsülés milyen tervszerű, annak bemutatására szó szerint leközlöm a 895. év magyar történetének, tehát a bolgár háborúnak és a honfoglalásnak általam a fentiekben vázolt anyagát Hóman Bálint előadásában a Magyar Történet c., általam már többször idézett munka első kötetének 115-117. lapjairól. Felhívom az olvasó figyelmét a tartalom és a rendkívüli tapintatlan előadásmód mellett a használt kifejezésekre is, amelyek, a mű harmadik, átdolgozott kiadásáról lévén szó, nem lehetnek elírások.

Idézet Hóman Bálint Magyar Történetéből:

"Bölcs Leó még 894-ben szólította fel a magyarokat a bizánci seregen győzedelmeskedő Simeon bolgár cár megtámadására (csak így: "Felszólította"). Árpád és Kusán, vagy Kusaly magyar vezérek hamar megegyeztek Szklérosz Nikétasz bizánci követtel(4) és Árpád fiának, Leventének vezérlete alatt nagyobb sereget küldtek bolgár földre. A magyar harcosokat görög hajók szállították fel a Dunán a bolgár határra (5), mialatt a császári sereg dél felől nyomult Bolgáriába. Levente teljes győzelmet aratott Simeon fölött. Elfoglalta fővárosát, a Duna alsó szakaszához közel fekvő Pereszljavecet és lovasaival végigdúlta egész Bolgáriát, rengeteg foglyot ejtett, nagy zsákmányt szerzett. De a győzelem nemsokára vereségre fordult. Simeon szorultságában különbékét ajánlott a császárnak, ki barbár szövetségeseit rútul cserbenhagyva, nemcsak seregeit vonta vissza, hanem a magyarok átszállítására küldött hajókat is hazarendelte. Simeon most már teljes erővel támadt Leventének a győzelem után gondtalanul táborozó seregére s azt véres harcban tönkrevverte. A hajóitól megfosztott magyar sereg maradványai nagy nehezen átvergődtek a Dunán, de Etelközön már nem találtak otthonukra. Mialatt ők bolgár földön vívták kemény harcukat, Árpád fejedelem, az otthon maradt magyarokra támadó besenyők elől kitérve, népével együtt felkerekedett (6) és nyugat felé költözött. A második (?) besenyő támadásban - Konstantinosz császár elbeszélése alapján - Simeon bolgár cár diplomáciai sikerét szokták látni, pedig ez sokkal távolabbi okra vezethető vissza. Az arab hatalomnak északi szomszédaival vívott küzdelmei során 893-ban egy Izmail-ibn-Achmed vezérlete alatt álló arab-perzsa sereg a Káspi-tón túl lakó karlukh-törökök ellen nyomult s ezek királyát családjával és 10.000 emberével együtt foglyul ejtve, tartományuk fővárosát is elfoglalta. A karlukhokra mért katasztrofális csapás mozgásba hozta a szomszédos török népeket s a besenyőket néhány év előtt a Donig szorító (7) úzok a Jajkon, sőt a Volgán is átkelve Európába hatoltak. A besenyők Volga-Don-vidéki törzseire nehezedő nyomás hatása alatt az egész törzsszövetség nyugatnak indult, a Dnyeperig nyomult, majd hírt véve a magyar sereg színejavának távollétéről, (8) e folyón is átkelt és az etelközi magyarokat támadta meg, vészes pusztulást okozva soraikban. (9)"

A HÓMAN IDÉZETET FOLYTATOM A KÖVETKEZŐ FOLYTATÁSBAN:

9. Szinte már megható - és egyben megdöbbentő is és elkésérítő - Kézait olvasni, amint

700 évvel ezelőtt felel az akkori magyargyűlölő propagandaállításokra, higgadtan fejtegetve az európai, felsőbbrendűségnek", hogy a magyarok nem lehetnek ördögök és boszorkányok leszármazottai, mert ezek szellemi lények és érintkezésük eredményei nem lehetnek húsból és vérből való fizikai létezők.

10. A Regensburgból keletnek vezető kereskedelmi útvonal a Kárpát-medencén vezetett keresztül és Pest volt a csomópontja, ahol az Alduna-vonal a Fekete-tenger régióba, a verecke-halicsi vonal pedig a Dnyeperen keresztül Kína felé bonyolította le a kereskedelmi forgalmat. Egyáltalán, számításon kívül hagyni a Nagy Károly-féle katasztrófa avar reakcióját, nem valami nagy historizmusra mutat.

11. Minderre "kútfőadat" természetesen nincs, de tények - vannak.

1. Bármelyik más nemzet történettudománya már hadtörténeti könyveket produkált volna erről a mindennél fontosabb hadjáratról és Árpád diplomáciai és hadvezéri teljesítményéről. Történettudományunk azt nem tartotta fontosnak. A honfoglalás egészéről önálló magyar hadtörténeti mű nincs.

2. A Szklérosz Nikétással kötött egyezmény szerint a Dunától délre bevetett hadosztályt a hadműveletek befejezése után görög hajóknak kellene visszazállítani a Duna északi oldalára. A különbéke megkötése után Bizánc ezeket a hajókat az átkelési pontról hazavezényli.

3. Hóman- Szekfü: Magyar Történet, I. köt. 118. 1.

4. Mindez a valóságnak szabatosan megfelelt fogalmazásban így kellene hogy hangozzék: Bölcs Leó bizánci császár még 894-ben katonai szövetségi ajánlatot tett Szklérosz Nikétász nevű követe útján Árpád fejedelemnek egy Bolgária ellen indítandó közös háborúra. Tehát nem "felszólította" a magyarokat, akik nem voltak alattvalói és Árpád Hóman Bálint számára nem "magyar vezér" Kusallyal együtt, hanem a magyarok fejedelme, szuverén uralkodó mint Bölcs Leó. Hóman Bálint ismerte a "szövetségre lépni" kifejezést és szándékosan nem használta, ő tudja miért. - "Felszólítani" csak alárendeltek lehet és éppen ez a Bölcs Leó írja "Taktiká"-jában: "Férfiakban bővelkedő és független ez a nemzet .. ." (t.i. a magyarok).

5. A 9. századi Bolgáriának nem a határán folyt a Duna, mint ma, hanem azt derékban szelte ketté. Havasalföld is Bolgária volt, sőt hozzá tartozott az egész Erdély és a Tiszántúl.

6. Mind a balkáni hadjárattal, mind a "besenyő-kérdéssel" külön fejezetben fogok foglalkozni, azért így most csupán egy közbevető megjegyzést teszek. Ha Árpád képes volt két törzsi hadosztályt és tulajdon fiát - aki Hóman térképe szerint alig néhány száz kilométerre harcolt a törzsektől - annyira cserbenhagyni, hogy az elvándorlás felől még csak nem is értesíti őket, akkor ő a magyar történet leggyászosabb alakja

7. A Hóman-féle "karluhk-elméletre", amely kizárólag azért született, hogy a történelmileg teljesen megmagyarázatlan, értelmetlen, alaptalan és logikátlan általános besenyő támadás alá - amelynek sem józan oka sem értelmes célja nincs - valami "történelmi alapot" kanyarítsanak, a következőket jegyzem meg 1. a Káspi-tón túli terület és Etelköz között a távolság légvonalban 3500 km. Egy népeket mozgásba lendítő esemény láncreakciója 893 ősze és 895 tavasza között ekkora távolságra nem érhet el. 2. az ismeretlen és jelentéktelen kis karluhk nép sorsa ekkora népvándorlási reakciót nem válthat ki. 3. Hóman hatvan lapoldallal előbb, ugyanebben a könyvében még azt írta, hogy 885-890 táján a "Volga és a Dnyeper közt besenyők telepedtek meg, akik elvágták a kazárokat addigi alattvalóiktól (t. i. az Etelközbe hátrált magyaroktól)", itt viszont azt írja, hogy a besenyők törzsszövetsége

"a Dnyeperig nyomult", a magyarok 888-i távozása után tehát a Don-Dnyeper köze hat-hét évig üresen maradt.

8. A honfoglaló magyarság 350-400.000 lélek (Hóman szerint közel félmillió). Ez 60-70.000 19-40 év közötti fegyverest jelent. A balkáni hadjáratban legfeljebb 10-15.000 ember vett részt.

9. Hóman Bálint úgy látszik maga is megsokallta mindazt, amit leírt, mert két bekezdéssel később önmagát megcáfolva ezt írja: "Az előzményekből és következményekből ítélve a második besenyő támadás a magyarokat nem érte teljesen készületlenül, nem idézte elő, csak sietette nyugatra költözésüket..

Hóman idézet folytatása: "Meotisz északi partján és Krím vidékén előnyomuló besenyők támadása a Dnyeper és Dnyeszter közt tanyázó (!) magyar törzseket délkeleti irányból a Dnyeper-sellők járhatatlan vizein alul, a Jekaterinoszláv és Cherson közti Dnyeper-szakasz felől érte. A hirtelen támadástól meglepett törzsek (10) a harcosok jó részének távollétében védekezésre teljesen képtelenek lévén, mindenestől felkerekedtek és nyugatra menekültek (11). Útjuk nem egyenes irányban vezetett a Kárpátok felé. Nagyszámú barmaik miatt, de a maguk ellátásához is vízre volt szükségük, másrészt a tengerparti síkon a hátuk védtelenül maradt volna (13). Ezért a folyók mentén északnyugati irányba hatoltak(14) a podóliai terasz felé. Legkeletibb törzsük a Dnyeper mentén haladt s Kiev alá jutott (15), míg a vele párhuzamosan haladó törzsek a Bug és Dnyeszter forrásvidékére értek. A nép zöme ilyenképpen Árpád vezérlete alatt a Kiev-halicsi vonalon élő szlávokig hatolt s itt délnyugatra fordulva(16) a megelőző évek hadjárataiból jól ismert Vereckei-hágón" át tartott a felső-tiszai síkság felé.

A Prut, Szeret és Alduna mentén tanyázó (18) törzsekhez mindenesetre később jutott el a támadás híre s a hírt nyomon követték az észak-nyugat felé menekült törzsektől néptelenül hagyott tengerparti síkon gyorsan átszáguldó besenyő lovasok. Az ellenség közeledésének híre gyors menekülésre kényszerítette őket is, de útjuk északnyugat és dél felé is el volt vágva. Északon a Dnyeszter mentén, Mohinev és Kamenec-Podolszkij vidékéről már egyenesen nyugat felé haladó törzsek keresztezték a Prut és Szeret völgyén érkezők útját (19). Dél felől a havasalföldi síkon át ekkortájt érkezett meg Levente vert serege, nyomában az üldöző bolgárokkal. Két tűz közé szorítva más menekvésük nem volt - a Beszterce, Tatros és más hegyi patakok völgyén át húzódtak fel a Keleti Kárpátok hirtelen emelkedő magaslataira. Az úttalan havasokon, rengeteg erdők közt vezető Tölgyesi, Gyimesi, Ojtózi és Bodzai szorosokon át, ezer veszéllyel és nehéz természeti akadályokkal megküzdve vergődtek át Erdély földjére, a Maros és Olt felső folyásához. Más töredékek - Levente hadai is - nyugatra sodródtak s a Vaskapunál vergődtek át (20) a Cserna és onnét a Temes völgyébe".

A Hóman Bálint által a fentiekben nyújtott lesújtó és brutális kép ellen nemcsak az a kifogás emelhető, hogy a tartalom egyrészt valótlan, másrészt torz és eltúlzott a magyarság kárára, az előadásmód pedig tapintatlan és lekicsinylő, hiszen nem lehet vitás, hogy a gyermek természetesen és joggal elvárhatja és megkövetelheti mindenkitől, aki a szüleitől beszél - akármilyenek is voltak azok - hogy ezt a kegyelet érzésének megsértése nélkül tegye, és ez a minden nemzeti történetíróra kötelező szabály kétszeresen lett volna kötelező a Magyar Történet esetében, amelyet a trianoni nemzeti katasztrófa legkeserűbb éveiben írtak és adtak a húszas évek derekán a szegénység, a megalázottság, a lefegyverzettség, a keserűség mélyén tántorgó magyarság kezébe.

A Hóman Bálint által a fentiekben nyújtott kép ellen a kifogásnak van egy sokkal súlyosabb része is és ez az, hogy a kép nemcsak részleteiben és ecsetkezelésében helytelen, hanem alapjaiban és kompozíciójában hibás, sőt primitív.

Az Etelközben megalakult törzsszövetség, amelynek történelmi súlya, politikai és katonai potenciája felől egy minden ízében más kép formálódik ki a honfoglalást követő évek, évtizedek és évszázadok folyamán, mint az a kép, amely Hóman Bálintnak és kollégáinak ecsetje alól kikerült, sokkal súlyosabb történelmi tényező, mint amilyenek a magyar történettudomány abszolút és relatív értelemben egyaránt kontemplálja.

A Hóman által nyújtott képből egyszerűen hiányzik az, hogy az Etelközben alakult hét törzsből álló szövetség 350-400.000 ember, amely nem cigánykaravánok módjára "tanyázik", hanem országnyi területet szervezett, tehát politikai formában foglal el (hisz az etelközi térség 100-120.000 négyzetkilométer), s amely mennyiségénél és hivatásánál fogva feltétlenül reprezentál 65-70.000 főnyi önvédelmi és 40-45.000 főnyi támadó fegyveres erőt. Ha ezt nem reprezentálja, nincsenek ennyien. A fegyverfogható korú férfilakosság száma minden társadalomban és minden korban 20 százalék. A négy lebediai törzs támadó katona kontingense a kazár uralom alatt 20.000 fő volt és ha hét törzs együtt és egy időben száll meg egy új területet, annak szervezettnek kell lennie. Ezek a megállapítások cáfolhatatlanok.

Viszont egy 350.000 vagy 400.000 főnyi szervezett embermennyiség, amely kellően fel is van fegyverezve, a 9. szd. Európájában akkora kategória, amekkora kategória a bizánci és frank-római császárságot leszámítva, mindössze négy van az Uraltól az Atlanti óceánig nyúló 10 millió négyzetkilométeres térben ; az úz- besenyő törzsszövetség a kazár birodalom, a bolgár birodalom és a magyar törzsszövetség. Az egyetlen évszázad folyamán elhasználódott és széthullóban levő nagykárolyi birodalom, a bizánci birodalom és a történelmileg még szunnyadó északibb régiók leszámításával tekintetbe vehető 3-4 millió négyzetkilométernyi térben az etelközi törzsszövetség a besenyőkkel, a kazárokkal és a bolgárokkal együtt elsőrendű történelmi és politikai faktor, amely a honfoglalás után és által, a Kárpát-térben talált avar, bolgár, székely fajrokonokkal még fel is duzzadva, meghaladja a félmilliót is. Ez az embererő a 9. századi Európa népességi képébe helyezve, huszadik századi népességi proporcióban egy közel negyven milliós népnek felel meg.

A 19. szd. végének, de különösen az országcsönkítés trianoni korszakának magyar, és külföldi történettudománya nem volt képes a 19-20. századi etnikai és politikai arányokra épült szuggesztióktól szabadulni és a 9. szd.-i magyarság arányait a 20. szd. orosz, német, angol, francia nagyhatalmainak etnikai és politikai arányaihoz viszonyuló 20. szd.-i magyar arányokban szemlélte, automatikusan kellett tehát optikai csalódásnak áldozatul esnie.

A 9. szd. Európájának összlakossága az Uraltól az Atlanti óceánig 9-10 millió lélek, de inkább kevesebb (21). Ennek a mennyiségnek a Kárpátmedence félmillió östörök etnikuma - (az avarok által a délnyugati, nyugati és északnyugati peremre telepített horvát, szlovén (tót) és moesiai, "morvának" nevezett (22) szláv népelemek mennyisége az östörök zöm mellett elenyésző) - 5-6 százalékát jelenti, márpedig ez a 20. szd. európai népességére átszámítva mintegy 35-40 millióra tehető mennyiséget jelent és egy negyven milliós népmassza elsőrendű politikai faktor.

Katonai potencia szempontjából azonban a 9. szd. végének magyarsága az európai összlakosság együttes katonai potenciájának nem öt százalékát jelenti. Ez a potencia az európai katonai potenciának 20 százalékánál is jóval több.

Az Etelközben megalakult törzsszövetség céljában, lényegében és összetevőiben egyaránt katonai szervezet. Ilyen katonai szervezet Európa területén rajta kívül csak még egy van, a besenyő törzsszövetség s ehhez a kettőhöz, jóval felbomlottabb formában és kisebb potenciával, talán még a bolgár hasonlítható. Európa többi része, a magyarságtól távol eső és kis egységekre tördelt normann-viking katonafarmációk leszámításával, "polgári"

képletek szétesett mozaikja, nem állandó, hanem csak alkalmi, "polgári" elemekből feltöltött védelmi szervezettel. Ezek az erők azonkívül 85-90 százalékban lassan mozgatható gyalogos erők. A Keleti Kárpátok hosszúsági vonalától az Atlanti óceánig együttesen sincs fele annyi ló sem, mint a magyaroknak egyedül (23). Márpedig a lovasalakulatok "gyorsan mozgó" alakulatok s a 9. század Európájában vasutak nincsenek. A magyar könnyű lovasság azonkívül mátha nélküli fegyvernem, amelynek hatósugara (24) a bázisától mintegy 1000 kilométer. Ez az abban az időben utolérhetetlen gyorsaságon felül azt is jelenti, hogy a magyar haderőnek csaknem minden tagja kombattáns, szemben a nagy kiegészítő személyzetet kívánó gyalogos és lovag-seregekkel, amelyeknek ellátmánya és beszerzési területe - a lassúság következtében - a magyar ellátmánynak és beszerzési területnek az ötszöröse.

A magyar haderő tehát ellátmányában nincs az ellenséges területre feltétlenül ráutalva, mint a nyugati hadseregek, hiszen fűvön, vízen és tüzelőanyagot kívül legfeljebb csak friss húsról van, de erre sem feltétlenül, szüksége. Élelmiszer elpusztításával, vagy elrejtésével ellene tehát nem lehet védekezni, ő azonban a saját biztonságának veszélyeztetése nélkül pusztíthatja el az ellenséges lakosság készleteit.

10. Az előadás kezdetlegességére megjegyzem az alábbiakat: Egy kisebb, néhány száz, vagy néhány ezer főből álló kötelék támadása meglepheti egy nép határsávját, vagy szélső törzsének egy részét, de egy másik nemzet teljes potenciájú hadjárata olyan vállalkozás és olyfokú készülődést igényel, ami hónapokat vesz igénybe s amelynek feltűnő jelei vannak. A három kangár törzs, vagy éppen mind a nyolc besenyő törzs teljes támadó potenciájának mozgósítása és összpontosítása egy körülbelül 600.000 négyzetkilométeres területről, 30-40.000 ember elindítása és átkelése egy Duna-nagyságú folyón, időben hónapokat jelent és arról előzetes tudomást nem szerezni a folyó túlsó partjáról egyszerűen lehetetlen. Kisebberő elől pedig 400.000 ember nem menekül. Kisebberőt, miután az egy csomó kárt okozott elkergetnek.

11. Az etelközi törzsszövetség védelmi ereje a Balkánra távozott hadcsoporthoz nélkül is mintegy 40-50.000 fő.

12. Egy 400.000 főnyi tömeg "felkerekedéséről" és 1200-1800 kilométer távolságba való "meneküléséről" mint spontán és hevenyészett tettről az előző fejezetben már kimutattuk hogy az emberileg lehetetlen és abszurd feltevés. A képtelenség további megítéléséhez itt most csak egyetlen további adalékra hívom fel a figyelmet. A mintegy 350.000-400.000 főnyi törzsszövetségben a 17-42 éves, tehát szülésre képes korú nők száma mintegy 86.000 fő, vagyis törzsenként átlag 12.000 asszony. Ez évente átlag mintegy 50.000 szülést jelent, ami havi átlagos 4.000, napi 15 (!), szülés és ez a csecsemők ezreinek kívül állandóan 800 vérző asszonyt jelent. Egy négy és fél hónapos vándorlás 18.000 szülést ad ki és ez szó szerint úton-útfélen való szülést jelent. Hogy hogyan képzelik a "felkerekedés" elméletét vallók, hogy asszonyőseink zsúfolt ökörszekereken "menekülve", millió léggel, porral, vérezve lemosási lehetőség nélkül és a szokásos kultikus cselekmények elhagyásával szültek, nem tudom. Őseink emberek voltak, nem állatok, s asszonyaink ősei semmi esetre sem intézték úgy a szülést, hogy kiszálltak az ökörszekerekből, leguggoltak egy bokor mögött s mint a kölykedző állat eldobták gyermeküket. A vándorlások alatti szülés a nők tízezeinek és az újszülöttek 95 százalékának pusztulását jelentette volna egy minden előkészület nélküli "felkerekedés" esetén, márpedig őseink egynejségben éltek, szerették és megbecsülték asszonyaikat s szerették gyermekeiket is, hisz ez a tulajdonság még az állatokban is megvan. Egy négy négy és fél hónapos vándorlás alatt 16-18.000 szülést lebonyolítani, 7-8-9 hónapos áldott állapotban levő anyákat, szülés után napokig vérző asszonyokat, újszülöttek tízezreit cipelni nem lehet. Ez gyermekben és asszonyban 25.000 biztos halálesetet jelent, tehát egy borzalmas méretű pusztulást - még besenyők nélkül is, márpedig a 9. században, amikor a csecsemőhalandóság a világon mindenütt

roppant magas, a gyermek féltett érték s a féltés, reszketés és aggodalom százféle babonájával próbálják megőrizni, amint azt László Gyula már idézett munkájában olyan intelligensen kimutatja. Amint már többször rámutattam, a hosszú vándorlásra induló népek a vándorlást alapos előkészület után a tavaszi esőzések elmúltával kezdik, és a következő télre szükséges előkészületek miatt szeptember közepéig folytatják. Ekkor a kiteleléshez meg kell állniok. Egy vándorlási szezon tehát évente mintegy négy és fél, délibb régiókban öt hónap. Az elvándorlás elhatározásakor a törzsek kánjai és a nemzetségek fejei, a hadnagyok, szeptembertől decemberig tartó fogantatási tilalmat, vagy legalábbis korlátozást rendelnek el, hogy ezzel a május .és szeptember közötti szüléseket s lehetőség határáig kikapcsolják, s ezt a tilalmat a következményeket nagyon jól ismerő, a vándorút hallatlan nehézségeivel teljesen tisztában levő nomád asszony és férfi a saját jól felfogott érdekében meg is tartja. Ez a tilalom a vándorlásra való előkészületnek integráns része és enélkül az előkészület nélkül a törzsek hosszú vándorútra el sem indulnak, hiszen a szülés vándorlás alatt csaknem biztos pusztulást jelent anyára, csecsemőre egyaránt s ez egy 350- 400.000 lelket számláló közösségnél az Etelköz és a Nagyalföld között a szó szoros értelmében minden 80 méterre egy sírt jelentene.

13. Ezt a mondatot e sorok írója egyszerűen nem érti.

14. Ebben a térben minden 10-15 kilométerre van egy-egy bővizű patak minden irányban.

15. Hogy a Kárpát-medencébe induló törzsek gyülekezési helye Kiev régiójában volt, ez történelmi tény. Itt volt az etelközi magyarság súlypontja, a Megyer törzs főhadiszállása. Hóman térképe szerint (Magyar Történet 128., 129. lapjai között) "Etelköz" a Fekete-tenger partján és a Balkánon (a mai Románia déli részén, Havasalföldön, az Olt folyó balkáni szakaszáig) terület el s ez a terület 900 kilométerre van Kiev környékétől. szerinte a Kárpát-medencébe igyekvő törzsek egy nagy vargabetűt csináltak, hiszen egyenesen átkelhetek volna a Déli- és Délkeleti Kárpátok szorosain.

16. A magyarok által Hóman Bálint szerint megtett útból körülbelül 1000 kilométer felesleges és értelmetlen hisz ha tényleg azon a vidéken laktak volna, ahova ő teszi őket, a szomszédságukban levő Vöröstoronyi- szoroson rövid úton és egyenesen jutottak volna be a Kárpát-medencébe és a Fekete-tenger partján kelet felel közeledő ellenség elől a menekülés természetes és ösztönös iránya amúgy is ez volna - ha a magyarok ott laktak, volna. De nem laktak ott.

17. Az etelközi település legnyugatibb törzse, valószínűen a Huba vezérlete alatt álló Kéri-törzs a mai Csernovic régiójában települt nem messze a Kárpátok külső peremétől

18. Az Alduna mentén magyar törzsek nem "tanyáztak". Hóman idézett munkájának 96. és 97. lapjai közti térkép szerint Bolgária határa a 9. század közepén még a Dnyeszter folyó mentén húzódik, 895-i térképén viszont már egy mély zsák nyúlik bele Bolgária testébe a Duna balkáni vonala és a Déli Kárpátok között, melynek a feneké mintegy 700 km-re van az előző térképen feltüntetett bolgár határtól. Ez, ha igaz volna, azt jelentené, hogy a magyarok 850 és 895 között elvették a bolgároktól a mai Románia egész déli felét.

19. Ezt e sorok írója szintén nem érti. A többi törzsek, a "verecsei" oszlop ezeket nem fogadta volna be.

20. Az egyébként is zavaros előadás itt már határozottan képtelenséggé válik, hiszen azt állítja, hogy Levente vert seregének maradványai nem csatlakoznak sem saját menekülő törzsükhöz, sem a Hóman szerint ezidőben vonuló, Vereckének tartó zömhöz nem vonulnak be, noha azok csupán néhány napi lovaglásra vannak északnak, hanem visszamennek Bolgáriába, ahonnan kergetik őket, megkerülik a Kárpátok nagy délkeleti

hajlását, végiglovagolják nyugati irányba a fél Balkánt és a Vaskapunál "vergődnek" be a Kárpátokon belüli Bolgáriába, hiszen ha a zöm még csak Vereckénél van, az egész Tiszántúl ekkor még Bolgária.

21. Ez az európai népesség alakulásának utolsó 300 évére rendelkezésre álló adatokból csaknem pontosan, legfeljebb egy milliós toleranciával kiszámítható. Európa lakossága a múlt század közepén, 1850-ben 270 millió, 1701-ben 120 millió körül van s az "újkor" kezdetén 1500-ban alig haladja meg az 50 milliót.

22. A morvák a Balkánról, az egykori Moesiából a Morava folyó vidékéről vándorolnak a bolgár honfoglalás következtében (678) előbb a Mura folyó vidékére, majd az avarok a róluk "Morvának" elnevezett folyó vidékére mint gyepű-népet telepítik át őket. Általában a Keletbalkántól Keletgalíciáig egy nagy és vékony félkörben elhelyezkedő szlávok köröskörül az egykori avar birodalom határvidékére avarok által gyepű-népekként használt települések maradványai. Az avar birodalom összeomlása után ugyanezeket a népeket ugyanilyen rendeltetéssel, de arccal keletnek értelemben, Nagy Károly építi bele birodalmának határvidék-rendszerébe Mikor aztán a nagykárolyi birodalom rövid fennállás után szétesik s a magyar birodalom megalakul, a magyarok ugyanígy építik be őket, mint az avarok, újra "arccal nyugatnak" stratégiai értelemben.

23. Egy-egy törzsnek 20-25.000 betört és ugyanannyi rideg lovának és csikájának lennie kell. E nélkül a mennyiség nélkül 40-50.000 embernek "nomadizálni" nem lehet. Ez mintegy 300-450.000 lovat jelent s a becslés nagyon óvatos, őseink lóállománya ennél jóval nagyobb lehetett, hisz állandó exportjuk volt.

24. A 9. századi magyar könnyű lovas teljes felszerelése hat heti étellel együtt mintegy 45 kg. Ebben a súlyban ruházatán könnyű tiszafa-vázra feszített bőrnyergén, "kalim" nyeregtakaróján és szíjzatán, a nyeregre csatolt rövidnyelű fokosán, derékszíjára csatolt kardján, puzdráján (20-25 nyílveendővel), ugyancsak derékszíjára csatolt bőrtokban hordott íján, a nyakába akasztott de általában a hátán viselt könnyű bőrpajzsán és egy zsákocskában tartott 20-25 tartalék nyílhegyen kívül hat heti ételme, mintegy 6 kg-nyi húspor, ugyanannyi tejpor, ugyanannyi köles, 1 kg-nyi só, a főzőedény és a vizeskobak is benne van. A felsorolt dehidrált táplálóanyag vízben megfőzve mintegy 120-130 kg-nyi táplálékot jelent, amit gyümölcscsel s a lehetőség szerint friss hússal egészítettek ki. A magyar lovas reggelenként egy maroknyi tejpport szór kobakjába azt teletölti vízzel és a nyergére akasztja. A nap folyamán az állandó rázástól ez a tejemulzióvá oldódik és a harcos ezt issza egész nap, meghagyva a következő reggelre egy adagot. A dehidráálás "modern" eljárását ismerték az őstörök népek s ezt ugyanúgy csinálták, az idegen megfigyelések szerint, a hunok hatszáz évvel azelőtt mint a tatárok is 350 évvel később. Az eljárás ugyanaz volt, mint ma a modern gyárakban.

25. Készítésének, nyersanyagának és alakjának leírását l. László Gy. i. m. 337-344. lapjain.

26. Egy tatárjárás kori lengyel adatból ismerjük a tatár nyilak, hordképességét s honfoglalás kori nyilaink pontosan ilyenek. Az egykorú lengyel feljegyzés szerint a krakkói vár egyik toronyőre, bízván a bástyák erejében illetlenül csúfolni kezdett egy a vár alatt baktató tatárt s mikor a tatár figyelmeztető gesztussal újra mutatott, a toronyban tartózkodó másikkal együtt kinevették és mutogatták neki, hogy csak jöjjön. A távolság ugyanis, légvonalban mintegy 900 rőfnyi volt, tehát olyan távolság, amit az általuk megszokott íjak még csak meg sem tudtak közelíteni. A tatár lőtt is, és a csúfolkodó toronyőr, aki céltáblául állt ki a toronyablakba és félreugrani nem tudott, átlőtt torokkal zuhant le a torony tövébe. A távolságot álmélkodva mérték le később. A világ legjobb nyilásai az átlag európai köztudatban természetesen mégis Robin Hood és Wilhelm Tell...

Mindezekeken felül pedig van egy olyan fegyvere, aminek ellensúlya a nehéz és ügyetlen és nagy kiegészítő személyzetet kívánó páncélon kívül nincs, és ez a "sagittae Hungarorum", az Európát rettegésben tartó magyar fegyver, az íj. Ez az íj, melynek készítési módját ismerjük (25), csak műhelytitkait nem, formájában is, készítmódjában is és alkalmazásában is más, mint az európai íjak, amelyekhez úgy viszonylik, mint a vont csövű fegyver a sörétes vadászpuskához. Hordása az egykori európai íjakénak háromszorosa- (26), s mivel a kezeléséhez különleges izomerőn kívül legalább 10 évi, már a gyermekkorban megkezdődő állandó gyakorlás szükséges, az idegenek, még ha kezük be is kerül, nem sokra mennek vele. A harcos állandóan leeresztve, a derékszíjára csatolt görbe bőrtokban tartja, csak bevetés előtt ajzza fel s a felajzáshoz lóról kell szállni, mert csak féltérdre ereszkedve, a földön lehet azt elvégezni. Egy íj elkészítése a hosszú szárítási periódusok következtében 5-6 évet vesz igénybe, ára tehát a magyarok belső világában is nagy, a középkorban sportkedvelő külföldiek 2-300 aranyat is megadtak érte, ami pedig egy nagy városi kőház - középkori magyar kifejezéssel "palota" - ára volt.

Leo Grammaticus bizánci császár *Tactica* c. könyvéből és számos egykorú közvetlen és közvetett adatból, valamint a most már csaknem teljesen ismert magyar hadfelszerelésből a honfoglalás kori magyar hadászat és harcászat megközelítő pontossággal megkonstruálható.

A magyar könnyű lovasság egymást szabályos időközökben követő rohamhullámokban, széles arcvonalban támadott. Kétféle rohama volt, a felpuhító támadás és a közelharc-roham. A felpuhító támadás egyetlen fegyvere az íj volt és úgy történt, hogy az ellenfél arcvonalától olyan távolságban, ahol az ellenség vetőfegyverei és a magyar íjakét meg sem közelítő hordképességű nyilak komoly kárt nem tehettek, roham közben, adott kürtjelre az egész egység jobbra kanyarodott (lőhátról csak balra és hátrafelé lehet lőni) és első két lövését gondosan célozva, a többi hármat-négyet vaktában a tömegbe löve, nyílzáporokat zúdított az ellenséges arcvonalra (a kanyarodás végrehajtása és a visszavonulás első néhány száz métere alatt 4-5-5 nyilat tudott egy-egy lovas kilőni). A lovakat irányítani nem kellett, a kürtjeleket azok a ismerték. Az első hullám nyilait nem a páncélosokra, hanem az azokat kísérő könnyű fegyverzetű csatlósokra s főleg a lovakra lőtte ki. A sebesült és lovasaik esésétől megvadult lovak a zárt arcvonal bomlását idézték elő. Ezt a műveletet a következő hullámok is megismételték mindaddig, míg a felfejlődött ellenséges arcvonal teljesen fel nem lazult. Hogy ez az állapot mikor következett be, azt az egyes hullámok parancsnokának már a roham alatt kellett megítélnie és ehhez képest kellett a kellő időben a mellette száguldó kürtösnek a puhító-jelet, vagy a kézítása-jelet megadnia. A hajrá-kürtjelre a rohározó egység harcosai villámgyorsan fegyvert cseréltek, az íjat tokba lökték, kardot, fokost, buzogányt vettek kézbe és elkezdték "diabolikus" "huí-huí"-jaikat ordítani (a szó nem -j hanggal, hanem elnyújtott íí hanggal végződött és vérfagyasztó lehetett, mert az egykorú külföldi források "ördöginek" írják le). A hajrá kürtjeltől és a "huí-huí"-tól a lovak is izgalomba jöttek. A magyar ló rúgott, harapott, együtt harcolt a gazdájával.

Az első kézítása-hullám a páncélosok hosszú kopjait elkerülve, vagy elhárítva, a páncélosok mellett elrohanva a lovak hátsó lábának inát vágta el s utána a könnyű fegyverzetű, páncélozatlan csatlósokat kezdte kaszabolni. Mikor az inukat elvágott lovak lerogytak, a páncélos a földre került és ott nehéz és ügyetlen felszerelésével veszve volt, mert mire feltápáskodott, már a nyakán volt a második hullám, amely egyszerűen legázolta. Ellenroham nem segített, mert a könnyűlovasság összehasonlíthatatlanul gyorsabb és mozgékonyabb volt, s az ellenroham csak gyorsította az arcvonal felpuhulását.

Mindez a mai Európa számviszonyaiba és hadászatába áttérítve egy olyan 40 milliós nemzetet jelent, melynek kiképzett támadás esetén azonnal felszerelhető népfelkelése 6-7 millió, állandó támadó ereje 3-4 millió ma, és ez a négy milliós támadó erő teljes egészében "motorizált", gyorsan mozgó s a legkorszerűbben felszerelt és

kiképzett egységekből áll.

Ez volt az a katonai potencia, amely Hóman Bálintnak és kollégáinak megállapítása szerint fejvesztve menekült a besenyők elől a Kárpát-medencébe.

A 9. szd. végének Európája felől e mű néhány fejezetében adtunk egy összefoglaló civilizációs és kulturális képet. Ha most ugyanennek az Európának politikai és katonai fényképét is szemügyre vesszük, azt fogjuk találni, hogy ez a kép semmivel sem imponálóbb a civilizációs és kulturális képnél.

Az a politikai és katonai erőakumuláció, amely Nagy Károly erőfeszítéseinek eredményeképpen egy évszázaddal korábban létrejött, az első frank császár halálakor (814) azonnal háromfelé esett és az u. n. verduni osztozkodás 843-ban már csak a tény formális befejezése volt. A nyugati rész (Neustria), a keleti rész (Austrasia) és a közibük szorított u. n. Burgundia azonban rohamosan dezintegrálódott tovább. Az amit Neustriának neveztek és a mai Franciaországot, Belgiumot és Hollandiát jelentette, számtalan kis oligarchiának mozaikjává hullott szét, amelyeknek összekovácsolását, a későbbi Franciaország megteremtését, majd csak száz esztendő múlva kezdi meg az apró oligarchák egyike, a mi Géza fejedelmünk kortársa, "Páris grófja", Capet Hugó. A keleti rész "császári" hatalma már odáig süllyedt a magyar honfoglalás idejére, hogy kis szláv határőrtartományai is önállósulni akarnak, és még ennek megakadályozására is magyar segítségre van az utolsó előtti császárnak szüksége, és még a középső egység is, a kisebb Burgundia, kettészakadt már.

A bomló nagykarolyi hullának az a része, amit "Itáliának" neveznek, szintén nem egységes politikai darab, hiszen a longobard királyok "Itália királya" címe csak cím és azonkívül ezek is fittyet hánytak "uruknak", a császárnak.

Ami a bomló tetem mögött fekszik, még kevesebb. Az, ami ma Spanyolország, nem is, "Európa" ebben az időben, az Afrika északi részével együtt arab birodalom. A brit sziget, amellet, hogy Európáról földrajzilag is le van vágva, három kicsi és jelentéktelen birtokos között oszlik meg, amelyek politikai és katonai létezéséről a szomszédos parti területeken kívül még majd további hétszáz esztendeig, alig vesznek Európában tudomást (27). A Skandináv észak most még ismeretlen provinciális világ, amelynek ködeiből furcsa alakú hajók bontakoznak ki egy-egy rablóhadjáratra. A Kárpátoktól északra, az avar birodalom összeomlásával felszabadult vándorló szláv hordák világa egyelőre még alakatlan, csak a galíciai és sziléziai sáv névtelen tömegeire ügyel fel úgy ahogy a krakkói "herceg" (28), akinek utódai majd lengyel királyokká fognak nőni egykoron. A mai Oroszország középső és északi sávjában az Uraltól a Baltikumig primitív finn-ugor és szláv vérségi kötelékek élnek szunnyadozó, kőkorszakinál alig magasabb fokú életüket s ebben a csendes világban egyelőre még csak néhány helyen van politikailag mérhető élet, a normannok által szervezett Novgorod balti szférájában, az onogurok által a 6. szd. derekán alapított s a 13. szd.-i magyar expedíció által "Magna Hungáriának" nevezett közép-volgai törzsszövetség területén, a szomszédóságában elterülő "Fekete-Bolgáriában" s az ugyancsak normann "conquistadorok" által alapított Moszkva környékén.

Íme, néhány vonással megrajzolva ez a "Nyugat" politikai képe a 9. század vége felé s ha az olvasó erre a képre rárajzol vagy száz kisebb-nagyobb csapatot, amelyek általában egy-két tucatnyi páncélos "lovagból" és néhány száz csatlósból tevődnek össze (29) külön-külön Nyugateurópa legkülönbözőbb pontjain - általában egymással marakodva - s mindehhez még hozzávesz, veszélyes támadások idején, egy csomó ijedt, karókkal, alabárdokkal, lándzsákkal, ásókkal, kapákkal sebtiben felfegyverzett polgárt is, megkapja a "Nyugat" katonai képét is, (30) a maga ügyetlen, nehézkes és komikus valójában. Ennek a képnek a kiegészítéséül ideiktatunk néhány jellemző adatot Sydney Painter már idézett

munkájából.

"A kengyel ez időben (a 700-as évek eleje, Martell Károly kora) történt bevezetése Nyugat-Európába roppant felnövelte a lovasság hatásosságát. A kengyellel a lovas ember képessé vált- ütésre és dobásra is használni a lándzsáját s a kengyelben felemelkedve igen eredményes csapásokat tudott osztogatni a kardjával. A kengyelt használó lovassal szemben a gyalogság szinte teljesen tehetetlenné vált... Ez a felszerelés azonban rendkívül költséges volt és alkalmazása állandó gyakorlást követelt" (31).

"Martell Károly, Pipin és Nagy Károly nehéz lovasságát frank nemesek és vazallusok alkották. A Nagy Károly rendelkezésére álló lovasság számáról nincs adatunk, de bizonyosnak látszik, hogy ez a szám Frankóniában jelentősen emelkedett a 9. század folyamán ... Az általános anarchia rákényszerítette a kisebb, sőt közepes birtokosokat is, hogy hatalmasabb urak védelmét keressék".

"A kor Legnagyobb hatású katonája, a Karoling haderő gerince a pajzssal, sisakkal, páncéllal védett, kopjával, karddal és csatabárddal felfegyverzett lovas harcos volt. Noha, a 9. századi páncél aránylag könnyű volt - főleg bőr, vagy vászoningekre felvarrt fémgyűrűcskék - el tudott hárítani bármekkora ütést, amit egy gyalogos mérhetett. És a kengyelben felemelkedett lovas borzalmas ütőerejének a gyalogos csaknem teljesen ki volt szolgáltatva."

"A várak korábbi története teljesen homályos, de a számuk - ha voltak egyáltalán - nagyon kicsi lehetett a 10. századot megelőző időben".

"A Lovag főhivatása és kedvenc szórakozása a harc volt. Ha báró volt, harcolt, hogy foglalkoztassa vazallusait, és elszedje a szomszédaitól, amit lehet. Az egyszerű lovag, akinek hűbérben volt birtoka, harcolt ura vállalkozásaiban, mert ez volt a kötelessége és zsákmány részesedést kapott. A birtok nélküli lovag harcolt megélhetéséért. A harc igen jövedelmező volt. Bár parasztfaluk kifosztása nem nyújtott sok zsákmányt, mindig megvolt az esély más lovagok foglyul ejtésére és váltságdíj kikényszerítésére. A haszon lehetőségét nem tekintve is azonban, a harc élvezetes sport volt és alig veszélyesebb, mint a futball. A lovagot páncélja tökéletesen megvédte mindenféle nem-lovag fegyverétől, sőt meglehetősen biztos volt lovag kardjával és lándzsájával szemben is. Azonfelül egyik lovag sem akarta megölni a másikat, mert a hullának nem volt értéke, ha azonban foglyul ejtette, váltságdíjat kapott érte. Még a királyok és feudális hercegek úgynevezett komor háborúi sem voltak véresek a koraközépkorban. A nagy és döntő lincolni csatában 1217-ben ahol mintegy 600 lovag harcolt mintegy 800 ellen, csupán egy lovag vesztette életét és mindkét sereg le volt sújtva a szerencsétlen eset miatt". (32)

Ez hát az az "eleven bástyafal", amibe a honfoglaló magyarság Hóman Bálint szerint beleütközik és ami megakadályozza őket abban, hogy a Kárpátmedencénél tovább jussanak nyugat felé... (33).

Az európai kontinens keletén ehhez képest valóban igazi katonai erők vannak, mégpedig a katonailag lényegében ázsiai hatalmat jelentő Bizánc (34) leszámításával, négy.

Az egyik ezek közül Bolgária, amely a 9. század elején, Krúm kagán alatt éppúgy elsőrendű kontinentális katonai faktor, mint ahogy - néhány évtizedes átmeneti zavarok után - újra elsőrendű katonai faktorrá válik a század végére is Simeon alatt.

A másik - a 9. század nyolcvanas éveitől legalább - Kazária, amely a század eleje óta támadó jellegű katonai akcióktól tartózkodik, ugyan karakterében kereskedőállam, defenzív szervezete azonban mindaddig, míg határőrvidékeit a besenyők le nem választják

róla a nyolcvanas évek folyamán, a nyugateurópai országokéhoz képest összehasonlíthatatlanul tökéletesebb. Mintegy 60.000 főnyi állandó hadereje (20.000 főnyi lebediai, 10.000 főnyi barszil (északi), 24.000 főnyi jajk-vidéki (keleti) kontingens és 10.000 főnyi belső zsoldos haderő) olyan katonai gépezet, amiről nyugaton álmodni sem lehet. Száz évvel későbbi bukását annak köszönheti, hogy a 9. század nyolcvanas éveiben határőrvidékeinek feláldozása s "ajándékok" árán kiegyezett a besenyőkkel. Lebedia és Dentu-Magyararia likvidálása, az etelközi egyesülés és a magyar nemzet létrejötte, mellesleg, ennek köszönhető.

A harmadik a besenyő törzsszövetség, amely katonai emberanyaga és embermennyisége tekintetében a térben a legerősebb, politikai szervezetében azonban laza és földrajzilag túlságosan szétterült. Nyolc törzsből áll, (35) melyek két 3-5 törzsnyi szorosabb egységre tagolódnak. Az egyiknek, a földrajzilag nyugatibbnak, tagjai kanginak, vagy kangároknak nevezik magukat, a másikkal a neve valószínűleg Szörény. Együttes és teljes defenzív erejük 80.000 lovas, támadó potenciájuk 40-50.000 fő, együttes katonai fellépésre rávenni őket azonban törzsi autonómiájuk és kétfelé tagoltságuk következtében nagyon nehéz.

Ezek mellé lép be negyediknek a 890-ben, vagy 891-ben, Etelközben létesült szabir-onogur törzsszövetség, akiket vezető törzsük után magyaroknak fognak nevezni. Ez hét törzsszövetkezéséből keletkezik, mintegy 70.000 főnyi defenzív, és 40-45.000 főnyi támadó potenciával, amely a Kárpátmedence rokon népeinek felzárkózása után mintegy 100.000 lovasra tehető defenzív és 50-60.000 főnyi támadó erőre emelkedik. Ez a törzsszövetség, mint katonai erő nemcsak Nyugat-Európa katonai kapacitásával szemben felsőbbrendű, hanem a másik háromnak is egyenlő rangú társa. (36)

Mindenesetre az a magyar katonai erő és politikai akarat, amely Közép-Európa 650.0000 négyzetkilométeres területén kisebb - belső válságokkal összefüggő - intervallumok leszámításával hat évszázadon keresztül állandóan érvényesül, feltétlenül és letagadhatatlanul azt mutatja, hogy a Hóman-Szekfü Magyar Történet interpretációjával szemben az Etelközben megalakult törzsszövetség kontinentális politikai és katonai státusát illetően jelen munka kiértékelése a helyes. (37)

És ugyanez vonatkozik a bolgár háború és a besenyő-komplexum előadására is.

27. Anglia lakossága még a 16. század végén sem éri el a három milliót. Skótszág népessége még kisebb, s a legkisebb az ír etnikum. "Angliát" majd 1066-ban foglalja el egy kis lovagsereggel Vilmos normann herceg és osztja szét lovagjai között, s az ország majd félezer évvel később fog Skóciával egyesülni (1701-ben)

28. Igazi individuális nevet csak a magyarok adtak nekik (lengyel). Nevük (polack) csúfnév, a szomszédos szláv népek nevezték így őket "avar" uraik után, a szó ugyanis tulajdonképpen "kun-t jelent, mint a magyarba szintén, szlávból bekerült, "palóc" is. Az igazi avarokkal szemben (akiknek a neve az ószlávban "obor" volt), a kárpátmedencei "avarokat" akik valójában avar-húnok, kunok voltak, a szlávok "polovc" néven nevezték s ezt a nevet adták az északi avar határőrvidék szlávjainak is. Így jött létre a lengyelek nemzeti neve, amely, ismételjük, nem egyéb mint a "kun" név szlávul, és ragadványnév, mint a "szerb" (servus) és a "morva" is, éppúgy, mint az "orosz", ami talán egy norman kolonizátor (Rus), személynévéről származik.

29. Az európai történetírás által kissé nagyképpően döntőnek és nagynak nevezett csatákat magyar-tatár-török fogalmak szerint meglehetősen kicsi "hadseregekkel" vívják. Az első kereszties hadjáratot (1096), mely Nagy Károly hadjárata óta az első nagyarányú nyugati katonai akció három évszázad alatt, általános történettudományos becslés szerint mintegy 2-3000 lovas és 8-12.000-re tehető csatlós hajtotta végre, akiket 5-6000 főnyi csűrhe

kísért. Mindez együtt 20.000 fő. Figyelemreméltó, hogy II Endre magyar király keresztes hadjáratát, amelyet 25.000 főnyi hadsereggel hajtott végre, még csak az u. n. "kisebb keresztes hadjáratok" sorában sem említik a nyugateurópai történelmi munkák. A hadjáratot, mint eredménytelen teljesítményt Hóman is lesújtó bírálóban részesíti, pedig az elsőt kivéve, a többi sem volt különb.

30. A várak építése, nyugaton a vikingek, keleten a magyarok támadásai következtében a 10. sz.-ban indul meg, de hogy ezek a várak túlnyomóan milyenek ebben a korban, arról adtunk leírást e mű 13. fejezetében. Ezekkel a "várakkal" indul meg Európa városiasodása a 11. században. Európa addig, hangsúlyozni kívánjuk Itália és a tengerpartok kivételével délen, ahol ez mediterrán örökség, falvakból álló, rurális település, semmivel sem "urbanizáltabb", mint a honfoglalás utáni Magyarország. Esztergomnál, Székesfehérvárnál, Egernél, vagy Miskolcnál egyetlen nem-mediterrán eredetű európai város sem öregebb.

31. E sorok írója nem kerülheti el hogy még egyszerű rámutasson arra a tényre, hogy az egyszerű és a turáni népek által akkor már 2500 éve használt kengyel bevezetése egy egész kort formál ki Európában, az u. n. lovag-kort, amely hét évszázadon át uralja az egész Európát. Sydney Painter, ha intelligensen érzi, látja és méltányolja is a kengyel roppant hatását és jelentőségét, természetesen elfelejti, megemlíteni, hogy honnan, kiktől származik ez a korszakalkotó találmány, amely a feudalizmus létrejöttét lehetővé tette, sőt inspirálta... Mikor - igen szűkszavúan és barátságtalanul a magyarokkal foglalkozik, nem említi és elemzi a könnyű lovasság döntő fölényét sem, annak ellenére, hogy a könyvében tanúsított intelligenciája, éles szeme és kiváló historizmusa mellett ezzel bizonyára teljesen tisztában van. Sydney Painter tipikus árja történész akinek a számára a "középkor" mindenekelőtt, sőt majdnem kizárólag Nyugateurópa története, nyugateurópai szempontok szerint, noha a könyv nem "Nyugateurópa" története, hanem az egész középkor történetének igényével lép fel. A magyar történetírás, a helyett, hogy a nyugati történetírás által adott felemás kép meg nem rajzolt másik felét törekednék hasonló munkák esetén adni, szintén azt csinálja, amit európai mestere, még az elsőrendű magyar érdeklődésű területek elhanyagolása árán is. Sydney Painter legalább elemzi a kengyel hatását és jelentőségét, de a Hóman-Szekfü-Kerényi- féle Egyetemes Történet írójának még csak sejtelve sincs a lovasság elmondhatatlan ókori hatásáról és jelentőségéről és alacsonyrendű munkát végző kocsisoknak és lovászoknak határozza meg a lovaglás, a nyereg és a kengyel feltalálóját, az úzokat, akik a turáni faj történelemformáló büszkesége.

32. I. m. 70, 105-119 lapok.

33 Hóman és Szekfü i. m. szerint (I. köt. 74. lap) az őseink "külső kényszerű" hatása alatt költöztek nyugatra és "csak a szilárd állami szervezetben élő, megtelepedett nyugati népek eleven bástyájába ütközve ismerték fel, hogy Pannóniában elérkeztek vándorlásaik utolsó állomásához".

34. Bizánc katonai alapja csaknem kizárólag Kisázsia emberanyaga, honvédelmét a város hatalmas erődművei adják, meg macchiavellisztikus külpolitikája.

35. Értem, Csur, Gyula, Kölpő, Charabó, Talmad, Kap és Csap (Konst. Porph. i. m.)

36. Magyarországot a keleti határain túl élő besenyők éppúgy óvakodnak megtámadni száz éven keresztül - noha Bizáncot is és Bolgáriát is ugyancsak szorongatják - mint ahogy a bolgárok sem gondolnak soha elvesztett kárpáti területeik visszaszerzésére. Ha a magyarok az a megtépázott, menekülő társaság lenne, aminek történettudományunk megrajzolta, ez másként lenne.

37. Feltűnő, sőt szinte már megmagyarázhatatlan, hogy a széles magyar közvélemény

számára írt szintézisek előadása és megállapításai meglepően különböznek a szaktanulmányok anyagától és konklúzióitól. Hóman pl. szaktanulmányaiban sok tekintetben mást, néha homlokegyenest ellenkezőt állít, mint a Magyar Történetben. A honfoglaló magyarság hadiszervezetéről írt tanulmányának egész tartalma pl. még a lehetőségét is kizárja annak, hogy a Kárpátmedencébe történt költözködésünk úgy folyt le, ahogy ó azt a Magyar Történetben előadja. Mindebben az a nyugtalanító, hogy minden történetkutatásnak egyetlen célja és értelme lehet: a széles köztudat számára és tájékoztatására írt szintézis, amelynek a kutatások eredményeiből kiformalódó igazságot kell tartalmaznia, minden kívülálló politikai cél, szándék és érdek szolgálata nélkül.

XVIII A MAGYAR-BOLGÁR HÁBORÚ ÉS A BESENYŐK

A nagy történelmi kapu, amelyen át Kárpát-medencei történetünkől Kárpát-medence-előtti történetünkbe lép a történetkutatás :a honfoglalás.

A magyarok honfoglalása, amely általános kontinentális szempontból is a legnagyobb hatású történelmi esemény a 9. század Európájában, (1) amely a földrész történetét tizenegy évszázad óta szünet nélkül befolyásolja, (2) nemzeti történetünk legnevezetesebb és legfontosabb eseménye; olyan nevezetes és olyan fontos, hogy a magyar egyetemeken ennek a tárgykörnek kurzusonként legalább egy féléves kollégiumot kellett volna szentelni és a róla szóló szakirodalomnak igen hosszú könyvespolcot kellene megtöltenie.

Sajnos ez nem volt így. A honfoglalás történettudományunkat egy könyv erejéig éppúgy nem érdekelte, mint ahogy nem érdekelte hadtudományunkat sem és szakirodalmunkból a honfoglalás részletes feldolgozása éppúgy hiányzik, mint ahogy nincsenek feldolgozva a 10. század magyar hadjáratai sem.

A magyar történettudomány véleményét és felfogását arról, hogy népünk hogyan jutott hozzá mai hazájához, Hóman Bálint összefoglalásában szó szerint közöltük az előző fejezetben és ehhez az előadáshoz előzetes megjegyzéseket is fűztünk.

A honfoglalás azonban nemcsak mint tény fontos s nemcsak Kárpát-medencei történetünk aspektusában fontos. A honfoglalásnak, mint teljesítménynek felmérése is fontos és különösen honfoglalás előtti történetünk szempontjából fontos, mert a honfoglalásnak, mint teljesítménynek minősége adja meg népünk honfoglalás-előtti potenciájának és vezetői intellektuális színvonalának legtöbbet és legcáfolthatatlanabbat elmondó vonását.

Ha a honfoglalás diplomáciailag tervszerűen előkészített és stratégiaileg kidolgozott tudatos akció volt, a Kárpát-medencét megszálló nép a koraközépkor Európájának legjobb minőségű népe, amelynek ország alapítására az avarokén kívül Európa nyugati felében nincs precedens. (3).

Ez esetben a magyarság összehasonlíthatatlanul több és nagyobb történelmi elem, mint a normann-viking kalandorok, akikkel össze szokták őket hasonlítani.

Ha viszont a honfoglalás valóban a pillanat kényszerűségéből hevenyészve bekövetkezett reakció volt más nép tetteire mint ezt a magyar történettudomány minden történelmi bizonyíték nélkül, merész és határozottan barátságtalan következtetés alapján állítja, akkor a magyarság valóban alacsony intelligenciájú horda volt.

A magyar történettudomány előző fejezetben szó szerint és a legilletékesebb műből közölt álláspontjának elégséges és megnyugtató tudományos alapja nincs és hogy ennek ellenére is úgy interpretálták nemzetünk legnagyobb történelmi tetteit, ahogy ezt a 20. század legnagyobb "magyar" történelmi szintézise teszi, ez olyan pervers tény, amire egyetlen

nemzet történettudományában példa nincs.

Hogy tervszerűen előkészített és egységes vezetés alatt végrehajtott akció volt-e a honfoglalás, vagy pedig a pillanat kényszere nyomán bekövetkezett hevenyészett és kapkodó ösztöncselekvés, mint a menekülő állaté, ezt a kérdést a bolgár háború természete és a besenyő támadás mérete dönti el. Ha a bolgár hadjárat nem volt integráns és tervszerű része a Kárpát-medence meghódításának és az u. n. "besenyő támadás" akkora méretű volt, ami elől négyszázezer embernek rémülten menekülnie kellett, akkor történettudományunk megállapítása, bármilyen megalázó és lesújtó is, igaz és akkor a megállapítás képviselőinek csak a tapintatlan és durva előadásmódot lehet szemükre vetnünk.

Ha azonban kimutatható és bebizonyítható, hogy a bolgár hadjárat a Kárpát-medence előre kitervelt elfoglalásának integráns és tervszerű része volt, a sokat tárgyalt besenyő támadás pedig csak kicsi - esetleg néhány ezer emberrel végrehajtott - olyan méretű és jellegű akció volt, amiket magyar részről ugyanez a történettudomány "kalandozásoknak" nevezett el, akkor a magyar történettudománynak az eddigiekben bemutatott megállapítása nem igaz, annak tudományos mentsége nincs, és ha még ilyen mentsége sincs, akkor annak tudományon kívüli motívumai kellett hogy legyenek.

A honfoglalás előzményeit, hátterét, indítékait és körülményeit tehát nagyon gondosan és alaposan meg kell az összes rendelkezésre álló közvetlen és közvetett adat világánál vizsgálnunk és vizsgálódásunknak a bolgár háború és a besenyő támadás perdöntő kérdéseire kell koncentrálnia.

A balkáni hadjárat Bizánccal előzetesen kötött egyezmény alapján 895 tavaszán indult meg és a magyar törzsszövetség és a bizánci császárság közös akciója volt. Ez kétségbevonhatatlan és kétségbe nem vont tény.

Az első kérdés ezzel kapcsolatban, hogy a hadjárat valóban a magyar törzsszövetség egyetemének hadjárata volt-e hát, vagy csak bizonyos törzsek önálló vállalkozása?

A kérdésre konkrét, egykorú történelmi felelet van. Az egész törzsszövetség egyetemének hadjárata volt. Az egyezményt Szklérosz Nikétasz bizánci követ Árpáddal, a törzsszövetség kagánjával és a törzsszövetség kusánjával kötötte, a katonai akciót tehát ezek rendelték el. Az akció ezen felül nem ötletszerű "kalandozás" volt.

A háború előkészítéséhez, Bizánc részéről különösen, a kor technikai színvonala következtében hónapokra, legalább egy félévre volt szükség, hisz állandó hadsereg, mozgósítási terv, "sas-behívó", posta, távíró, vasút nincs. A bizánci követ 894 őszén jár Árpádnál s maga ez a követjárás Bizánc és Kiev között a Fekete-tengeren és Krímen keresztül legalább 6-8 hetet vesz igénybe. A magyar támadás nem ötletszerű s a bevetett haderő nem egy-két ezer ember. A támadás nem katonai expedíció, hanem hadjárat, két nép háborúja egy harmadik ellen.

A második kérdés az ok. Ok, vagy cél nélkül semmi sem történik az élők világában. Az etelközi magyarságnak oka a bolgárok megtámadására nincs. Sem etelközi tartózkodásának hét éve alatt, sem dentu-magyariai történetének másfél évszázada alatt a bolgárokkal konfliktusa nincs (közös végrehajtott akciója azonban igen), bolgár részről fenyegetve nincs, arról nem is beszélve, hogy a bolgárok rokonfaj. A magyar törzsszövetség még csak nem is alárendeltje Bizáncnak, amely a magyarokat valaminő akcióra egyszerűen nem kényszerítheti, mert nincs rá lehetősége s különösen az adott bolgár fenyegetés árnyékában nincs. Következésképp, a magyarokat Bölcs Leó nem "szólíthatja fel" semmire.

Ok tehát nincs. A hadjáratnak magyar részről így csak célja lehet, hisz még a kongó-vidéki négerok is csak vagy valami miatt, vagy valami végett indítanak háborút, különösen akkora méretezésű háborút, mint a balkáni hadjárat.

A magyar történettudomány, amely a balkáni hadjáratot, ezt a megmagyarázhatatlan akciót, nem a honfoglalás integráns részének tekinti, a háborúnak sem okát, sem célját eddig nem állapította meg, mert okot nem talált, célt pedig magyarokról - úgy látszik - nem tételez fel. Így a hadjáratot közönséges rablókalandként motiválja. Fantasztikus, hogy ugyanakkor, amikor tulajdon nemzetének őseiről nem tételez fel valami zsákmányolásnál magasabb rendű és intelligensebb célt, bizonyos érezhető mohósággal amputál bele a besenyők akciójába egy a zsákmányoláson túl fekvő olyan célt, ami elől 400.000 embernek menekülnie kell, A bolgárok a magyarok és Bizánc együttes támadása elől nem menekülnek, hanem derekasan védekeznek, a magyarok azonban, a magyar történettudomány állítása szerint, nem védekeznek a besenyők ellen, hanem fejveszetten menekülnek előlük. őseink gyávák, annak ellenére, hogy védekező fegyveres erejük ca. négyszerese, ha nem ötszöröse - vagy még többszöröse az adott és lehetséges besenyő támadóerőnek.

És most a "besenyő támadás" nagyra fújtt legendáját amelynek "történettudományi" oka, vagy inkább célja, még magyarázatra vár - elemezzük egy kicsit.

A besenyők egy nyolc törzsből álló törzsszövetség, amely két 3-5 törzsből álló alcsoportra oszlik. Ez a törzsszövetség a maga teljességében tehát nagyobb katonai erő mint a magyar törzsszövetség, mivel azonban ugyanúgy autonóm törzsekből áll, mint a magyar, teljes és egyetemes erő kifejtésre új haza elfoglalásának életfontosságú feladatán kívül rendkívül nehezen és csak nagyon csábító kilátás esetén összpontosítható. Az adott időben ez a nyolc törzs a Volga és a Dnyeper közötti, mintegy 1500 km átmérőjű roppant kiterjedésű, egy millió négyzetkilométernyi térben van elhelyezkedve, területre tehát nincs szüksége valóban, a magyarok Kárpát-medencébe történt távozása után sem szállja meg azonnal az üresen maradt Etelközt.

Az onogurok és szabirok hét évvel előbb önként engedték át nekik a Don és Dnyeper között, azóta sem támadták őket meg semminő formában, hisz a magyar törzsszövetség a jelek szerint talán 891-ben jött létre, komoly támadó potenciája tehát mindössze négy éve van. Zsákmányolni tőlük állatállományon kívül alig lehet olyat, ami a besenyőknek nincs, hiszen a besenyők önálló sóellátása az Azov-vidékről biztosítva van, márpedig szarvasmarha és só szerzésre "háborút" semmi esetre sem indítanak, ilyen célra nyolc törzs egyetemes erejét mozgásba hozni lehetetlen. Zsákmányolásra egyébként is sokkal veszélytelenebb, kényelmesebb és lukratívabb területek a Krím, a kazár-vidék és az északi kis népek. Egy besenyők részéről indított "háborúnak" tehát abszolút értelemben nincs semmi oka és állatszerzésen kívül célja és értelme sem lehet. Támadásról tehát csak a magyarokkal szomszédos dnyeper-vidéki egy-két törzs részéről lehet szó, egy-két besenyő törzs támadóereje elől egy 400.000-es nép azonban semmi esetre sem menekül. Ez a támadóerő, még teljes támadó potenciájának bevetése esetén is csak mintegy 10.000 ember. Marhalopásra azonban egy törzs teljes támadó erejét nem vetik be. A magyarság egyetemének megtámadására, vagy éppen elkergetésére ilyen erő nem vállalkozhat és nem is vállalkozik. "Meglépetésről" szó sem lehet, hiszen háború van, az egész törzsszövetségnek a háborúja, mégpedig az első háborúja megalakulása óta és a törzsek bizonyos készenlét állapotában vannak lelki és fizikai értelemben egyaránt.

Végül pedig, mint ezt már előző fejezetünkben kimutattuk, lovas haderő elől polgári lakosságnak, teljes háztartásával és állatállományával együtt menekülnie nem lehet.

Besenyő "hadjárat" nem volt, sőt nem is lehetett. Az, ami volt és lehetett, a Kárpát-

medencébe költözést nem válthatta ki. A magyar törzsszövetség semmi esetre sem támadás következtében és támadás alatt szállta meg a Kárpát-medencét, ilyesmi egyszerűen fizikailag lehetetlen. Néhány száz vagy néhány ezer besenyő határőr improvizált támadása a nagy vállalkozás százezres arányaihoz képest olyan jelentéktelen esemény, hogy középkori krónikáink 180 évvel később nem is emlékeznek rá. Konstantinosz császár is csak egy emberöltővel a honfoglalás után besenyő dicsekvésből szerez róla tudomást és Botond hadjáratainak nyomasztóan Bizáncre nehezedő árnyékában, sovány vigasztól, jól esik neki feljegyeznie. A "besenyő támadásnak" és a Kárpát-medencébe való "menekülésnek", mint történelmi elméletnek, ez a feljegyzés az egyetlen alapja. Történettudományunk Bach-korszak óta ragyogó csillagai aztán kapva-kaptak rajta és elméletet építettek rá.

Ha az ember ennek a "bolgár vereségből", "besenyő támadásból" és "menekülésből" összeállított elméletnek egy kissé alaposabban a mélyére néz, megdöbbentő konklúziókra kell jutnia.

A Dnyeper jobb parti régiója és a Kárpát-medence súlypontjainak egymástól való távolsága a 9. században sem volt kevesebb, mint a 19-ikben, vagy a 20-dikban. Ennélfogva egy egyszerű térkép és egy mérce és némi kombináló képesség birtokában már 30, vagy 50, vagy 90 évvel ezelőtt is kiszámíthatta minden közepes intelligenciájú ember, hogy az a távolság, amit a magyar törzseknek meg kellett tenniük, átlagosan legalább 1500 kilométert jelentett. (5)

Azt is kiszámíthatta bármelyik közepes intelligenciájú ember, akár történettudós volt, akár nem, hogy egy teljes és állatállományát is magába foglaló háztartásával költözködő 400.000 főnyi tömegnek, melynek legalább egy milliós állatállományát nem várják az útvonalon előre létesített takarmányoztató depók, következetes menet közben legeltetnie és útvonalát itatási lehetőségek szerint beosztania kell, egy átlagosan 1500 kilométeres úthoz legalább 4-4 és fél hónapra van szüksége. Az állatoknak ugyanis, akár van erre u. n. "kútfőadat", akár nincs, a 9. században is és inniük kellett, különösen 1500 kilométeres teljesítmény mellett. Sőt, ha nem akarja, hogy állatai takarmány híján százezer számra rakásra dögöljenek a következő tél folyamán, az utazást legkésőbb szeptember közepére be kell fejeznie. E szerint tehát május elején indulnia kell, akár van erre "kútfőadat", akár nincs, mert, ha május elején nem indul, olyan nemzeti katasztrófának néz elébe, amely után annak a népnek nincs olyan tizenegy százados története amilyen a mienk. A bolgár hadjáratra való felvonulás és a törzsek elindulása tehát egyszerűen, egy időben történt, következetes képp ha ez besenyő támadás miatt van, a balkáni hadosztályok el sem indulnak Bolgáriába. (6)

De azt is kiszámíthatta volna bármelyik közepes intelligenciájú történész, hogy annak a 400.000-es társadalomnak, amely az esztendő termelési szakában - május elejétől szeptember közepéig - nem termel, hanem csak fogyaszt, mert utazik, egy ilyen esztendőre és a következő téltre alaposan fel kell készülnie és egy ilyen felkészülés hosszú, hosszú hónapokat vesz igénybe. Négyszázezer embernek csak úgy - "felkerekednie", ahogy ezt Hóman Bálint meglepő módon kifejezi, nem lehet. A Kárpát-medencébe való átköltözés előkészítése a tényleges elindulás előtt, az előző őszön feltétlenül meg is indult, akár van erre "kútfőadat", akár nincs, mert ha meg nem indult volna 894 őszén, őseink nem jutottak volna be 895 őszén a Kárpát-medencébe, márpedig bejutottak. Ha a bizánci-bolgár háború idején el nem foglalják a Kárpát-medencét, a honfoglalást a "vaskezű" Simeon haderejével szemben kellett volna megvívniuk, márpedig ilyesminek honfoglalási adatainkban nyoma sincs.

A 894 őszén már serényen készülődő magyarság tehát nem a besenyő "támadás" következtében "menekült" a Kárpát-medencébe 895-ben, ez cáfolhatatlan. Kizárólag már

mozgásban levő valamelyik törzs, vagy lemaradt részleg megtámadásáról lehet szó, kizárólag marhalopási szándékkal.

A magyar történettudomány legelső vonalbeli reprezentánsainak (Hóman véleményével nincs egyedül) interpretációja a honfoglalásról, mindezzel mereven szemben áll. Ez az interpretáció nem tények parancsára született megállapítás, hanem szuverén "tudományos" vélemény, amellyel kapcsolatban perverz, kegyeletsértő és tudományosan képtelen volta miatt elkerülhetetlenül fel kell tennünk a kérdést: "Kinek használ"? Cui prodest?

Jelen mű szerzője az egész komplexumot így, ahogy van a magyar intellektus szigorú és tárgyilagos ítélete alá bocsátja azzal, hogy ha ez az intellektus ítéletet hoz, azt is el kell döntenie, hogy történettudományunk 1849. aug. 13.-a óta kibontakozott véleményét átlagon aluli színvonal magyarázza-e meg csupán, vagy pedig még ennél is rosszabbról van szó.

És most vizsgálódjunk a balkáni hadjárat kérdését jelentő anyag felett. Mit közöl az velünk?

A balkáni hadszíntéren Árpád gondos kalkulációval két hadosztályt vetett be a hétből (7), a rendelkezésére álló támadó erőnek körülbelül negyedrészt. Ebben a proporcióban egyetlen jó magyar lovassal sincs több, mint amennyire a magyar célnak, a magyar tervnek, a magyar szándéknak és a magyar érdekek szüksége volt. Feltételezzük, hogy jelen mű intelligens és tárgyilagos kritikusa tisztában van azzal, hogy a bizánci érdek minél nagyobb számú magyar erő bevetését kívánta, viszont valakiknek a Kárpát-medencét is el kellett foglalniuk. Mindez kristálytisztán mutatja, hogy a magyar hadvezetés nem annyi embert adott, amennyit Bizánc kért, hanem annyit, amennyit saját stratégiája előírt.

S ha a Szvatopluk katonai erejének és Szalán bolgár kán katonai erejének megsemmisítéséhez és ezen felül még a költöző népesség biztosításához és a település karhatalmi feladatainak ellátásához is volt elégséges katonai erő, mint ahogy volt, akkor a magyar-bizánci közös katonai akció magyar részét nem Bizánc, hanem a magyarok méretezték s Árpád klasszikus tökéleteségű hadvezéri teljesítményt mutatott fel. A magyar haderő "színe-javát" nem Bizánc rendelkezésére bocsátja a Kárpát-medencei hadműveletek rovására Árpád, mint ezt Hóman állítja. A honfoglalásra készülődő magyarság nem vízfejük gyülekezete.

A balkáni hadjáratot adatainkból tisztán megállapíthatóan két magyar lovashadosztály, mintegy 10-12.000 ember hajtotta, végre. Az egyik hadosztály közvetlen parancsnoka és egyben az egész hadcsoport hadvezére, Lád (Levente), a hadsereg főparancsnok 28-30 év körüli fia volt, a másiké a krónikáinkból is ismert Tas. A két hadosztály a két legdélibb elhelyezkedésű etelközi törzsnek, a bolgár határon települt Nyéknek és a Dnyeper-vonal déli szakaszát őrző Jenőnek (mely a besenyő támadást kapta) hadosztálya volt. Az egyik, a Nyék, onogur, a másik, a Jenő, szabir hadosztályt jelentett. Tas káspi-török, szabir név és törzse a honfoglalás után is a dél-dunai vonalat, a Vaskapu és a Dráva-torkolat közti szakaszt fogja őrizni. A Nyék ideiglenesen majd a Temes-Maros-Torontál térben fog elhelyezkedni és majd hat évvel a honfoglalás után vonul át a Dél-Dunántúlra. Mindkét tény arra mutat, hogy ezek a hadosztályok harcolták végig a bolgár hadjáratot.

A hadcsoport feladata a balkáni bolgár erők lekötése és a Tiszántúl esetleges bolgár katonai támogatásának a megakadályozása volt, vagyis általában az, hogy a Kárpát-medencét egy katonai ékkel elvágják a bolgár anyaország katonai bázisaitól. Amennyiben ez az adatokból kikövetkeztethető, a Jenő hadosztály működési területe a Duna déli, tehát jobbpartja, a Nyék hadosztályé a Duna északi, tehát balpartja volt (8). A Jenő hadosztály 5-6000 emberét és mintegy 20.000 lovat a Bizánc által felajánlott hajók szállították át a

folyón, s a hadműveletek befejezése után ugyanezeknek lett volna a kötelessége visszaszállítani őket, ez azonban a szövetséges háta mögött titokban megkötött bizánci-bolgár különbéke után valami okból nem történt meg.

Ezt az okot Hóman Bizánc becstelenségében jelöli meg, ez azonban még Bizánc kétségtelenül becstelen különbéke-akciója, és általában a közismert bizánci macchiavellizmus mellett sem bizonyos egészen. Ezek a Dunán állomásozó hajók ugyanis, amelyeket az ellenségeskedések ideje alatt feltétlenül magyar őrség biztosított esetleges bolgár támadás ellen, hiszen az északi harcterület magyar harcterület volt, a magyarok tudta nélkül nem szökhettek meg s Bizánc is tisztában volt azzal, hogy a magyarokra esetleg még majd szüksége lehet (9), tehát ilyfokú galádságot, amire egyébként sem volt szükség, aligha követett el. A Duna déli oldalán operáló magyar seregrész tehát lehet, hogy esetleg ott "rekedt", de az is lehet, hogy ott "maradt", s ez a valószínűbb, arról nem is beszélve, hogy egy folyóátkelés könnyű lovasság számára hajók nélkül is végrehajtható, legfeljebb a zsákmányt kell hátrahagyni. Egyébként az, hogy a hadosztályok zsákmányoltak is, sőt, hogy a közkatona számára az volt a legfontosabb az egész akcióban, talán természetes. Hétszáz évvel később, a "Harmincéves Háborúban" a "magas civilizációjú" európai haderők "vallásszabadság" címén főleg ugyanezt tették.

A Kárpát-medencei bolgárságot anyaországi haderő a magyar támadással szemben nem támogatta, sőt déli visszavonulásuk útja is el volt zárva. A koncentrált bizánci-magyar támadás a bolgár főerőt teljesen lekötötte, az Árpád által vezetett magyar főerő tehát minden külső beavatkozás nélkül dominálta a Kárpátokon belüli hadszínteret és az érkező polgári lakosságot senki és semmi nem veszélyeztette. A honfoglalás nagyon gondos és nagyon alapos katonai és politikai munka volt, a gondosság még arra is kiterjedt, hogy Árpád szövetségben volt Arnulf császárral. Hogy a Balkánra küldött egységet, pontosabban annak a Dunától délre operáló felét a szövetséges magatartása válságos helyzetbe hozta, az nem a magyar hadvezetés hibája volt.

A magyar haderő Bulgária egész északi részét megbénította, a fővárost is elfoglalta és Simeont képtelenné tette a háború két fronton való folytatására úgy, hogy kénytelen volt Bizánc békefeltételeit alkudozások nélkül elfogadni (10). A balkáni magyar hadcsoport tehát nemcsak a magyar hadicél elérését segítette maradéktalanul elő, hanem szövetségesének hadicélját is (hogy ez hogyan fizetett a kiváló teljesítményért, az más lapra tartozik).

A balkáni hadjárat tehát hadászati célját és rendeltetését a legteljesebb sikerrel, mind a bizánci, mind a magyar hadvezetés szándékát 100 százalékgig valóra váltva, betöltötte. A magyarság birtokba vette a Tiszántúlt s Bulgária a háborút Bizánccal szemben is elvesztette.

Déli frontjának felszabadulása után Simeon teljes katonai kapacitásával a magyar hadcsoport ellen fordult. Ez a hadcsoport a Duna által kettéválasztva mintegy 55.000 embert és mintegy 20-20.000 lovat, azonkívül a zsákmányolt anyaggal nehéz málhát is jelentett.

Bizánc különbékéje azonkívül az egész Kárpát-medencei operációt hirtelen súlyos válságba hozta, hiszen a váratlanul felszabadult bolgár katonai erő megjelenhetett és súlyos helyzetet teremthetett volna akár a költöző törzsek hátában, akár a Kárpát-medencében. A balkáni hadcsoportnak tehát, ha hadászati feladatát végre akarta hajtani, a váratlan különbéke után is ott kellett maradnia és fel kellett tartania a bolgár haderőt, akár voltak hajói, akár nem, mindaddig, amíg a Kárpát-medencei hadműveletek be nem fejeződnek és az ottani ellenséges erő meg nem semmisül.

Sem történettudományunk, sem hadtudományunk mindeddig egyetlen elismerő mondatát le nem írt arról, hogy a balkáni magyar hadcsoport a váratlan különbéke által teremtett katasztrófális helyzetben is helyén maradt és a nagy túlerővel szemben, csaknem egy teljes hadosztály feláldozása árán ugyan, de példásan teljesítette feladatát. Történelmi tény, hogy a Kárpát-medencei hadműveletekbe és települési folyamatba a vitéz és kiváló Simeon haderejének nem volt lehetősége beleavatkozni, s ebben, a bizánciak különbékéjét és elvonulását követően, kizárólag a balkáni magyar hadcsoport jelenléte akadályozta meg, amely a bolgár haderőt lekötötte, mégpedig a legsúlyosabb körülmények között.

Az, hogy a váratlan különbéke után Bolgária déli részében, a Maricza-lapályon operáló bolgár főerő elől, melynek az országot kelet-nyugati irányban kettészelő Balkán hegységen kellett átvergődnie, hogy a Duna-síkságon operáló magyar erők hadszínterére jusson, ne tudott volna a magyar hadcsoport idejében visszavonulni, nem igaz, hiszen ilyenre 3-4 napja feltétlenül volt. Legfeljebb málháját kellett volna hátrahagynia. A balkáni hadcsoport tisztán láthatóan nem akart menekülni, mert a Kárpát-medence déli bejáratait, a Tömösi-, Tölcsvári-, Vöröstoronyi-szorosokat és a Vaskaput, valamint a dobrudzsai Duna-szakaszt lezárva kellett tartania.

Hogy a különbéke Bizánc és Simeon között milyen időpontban jött létre, e sorok írója nem tudja, de legalább nyolc-tíz heti ellenségeskedést számításba kell vennünk, hiszen Észak-Bolgária beszáguldozásához és a főváros elfoglalásához ennyi időre feltétlenül szükség volt. Ez az idő július közepét adja ki. A tárgyalásokkal, a fegyverszünettel, a bizánci csapatok elvonulásával, a magyar hadcsoportha bekövetkező fordulat ideje tehát július második fele. A költöző törzsek által megtett út ebben az időpontban mintegy 1.000-1.100 kilométer, ami annyit jelent, hogy a törzsek egy része már átkelt a Kárpátokon, egy másik része, a zöm átvonulóban van és az utóvéd-törzs, a szűk átkelési volumen és a terep fékező hatása következtében beállt torlódás miatt, még átkelésre vár. A vonuló nép alföldi nép. Állatai síksághoz szokott állatok, a meredek emelkedők és ereszkedők tehát embert, állatot és nehéz járműveiket egyaránt igen igénybe veszik, még az aránylag széles vereckei átkelő vonalon is, s még inkább így van ez az uzsoki vonalon, Jablonkánál és a Tatár-hágón. Minden völgyszűkületnek torlódás a következménye és a nehéz átkelési sáv 100-120 kilométer. Ha a vonuló oszlop ebben a fázisban akár előlről, a medence felől, akár hátulról, az etelközi síkról támadást kap, a következmény borzalmas, márpedig a Bizánc váratlan kilépése következtében felszabadult bolgár lovas haderő két hét alatt beérhet a Kárpát-medencébe, sőt az etelközi síkon is utolérheti az átkelő oszlopot. Sem az egyik, sem a másik nem történt meg.

A balkáni magyar hadcsoporth vezetői intelligens, gondolkodó emberek, akik tudják, hogy körülbelül hol tartanak a vonuló egységek az adott időpontban, hisz az indulás idejét is, az útvonalat is és a napi teljesítmény határát is jól ismerik. Hét évvel előbb már végigcsináltak egy elvonulást, tehát tudják, hogy az mit jelent. s a vonuló nép, családjaik, feleségek, gyermekek, otthonuk és vagyonuk. Kitartani, a bolgár haderőt foglalkoztatni, feltartani tehát kötelesség minden áron, akármekkora túlerő is az és akármekkora az emberáldozat, amit ez jelent.

Ha a szerző fenti időbecslése helyes, legalább hat hétig, ha a különbéke korábban volt, még tovább kellett kitartani, de ha a különbéke ideje augusztus eleje volt, akkor is legalább még egy hónapig kell a déli hadcsoporth tartania a Duna-vonalat.

A feladat súlyos, veszélyes, a nagy túlerővel szemben s az adott terepen csaknem emberfeletti és súlyos véráldozatot kíván. A balkáni hadcsoporth azonban lépésről-lépésre visszavonulva a Duna déli oldalán a Vaskapu irányába, teljesíti feladatát. A bolgár haderő nem jut be a Kárpát-medencébe, sőt, mire átkelést erőszakol ki a Duna oldalára körülbelül augusztusban, és megjelenik az etelközi síkon (11), minden törzs odaát van a Kárpátok

túlsó oldalán s a szorosok bejáratát a hátrahagyott utóvédcsapatok őrzik.

A balkáni feltartóztató harcokban felmorzsolódik csaknem teljes egészében a Dunának nekiszorított Jenő-hadosztály, mely a hathetes szakadatlan feltartóztató harcokban bizony nem "táborozik gondtalanul", és amelyet a Duna túlsó partjáról, a folyót északról ellenőrző Nyék-hadosztály alig képes támogatni. Ez alatt a kritikus hat hét alatt - talán éppen egy támogató kísérletnél - elesik maga a főparancsnok is, Árpád elsőszülött fia, de a balkáni hadcsoport, állandó támadások alatt a Duna mentén nyugat felé, nem pedig Etelköz felé visszavonulva, feladatát elvégzi és maradványaik 895 szeptemberében a Vaskapun át bevonulnak törzseikhez.

"Vereségük" - ha ez az volt - egyike a magyar hadtörténet legszebb fegyvertényeinek s ha a magyar történelem meg is feledkezett róluk, hősi emlékművük azóta is áll, és ez Magyarország.

1. Különböző európai személyek és családok rang- és birtokszerzési törekvéseinek csak vicinális jelentőségű marakodásain és a nagykárolyi mű széthullásának sivár folyamatán kívül Európában a 9. században az avar birodalom tönkretételén kívül feljegyzésre méltó politikai esemény nincs. Magyarországon kívül - normann hercegségeket nem számítva - egyetlen állam nem alakul, a magyarokon kívül egyetlen nép politikailag nem alkot. Nagy Alfréd alkotása gyorsan szétesik.

2. A Madarász Henrik és Nagy Ottó által megteremtett német egység a magyarok ostorcsapásai következtében szünetlik meg. Ha a magyarok meg nem érkeznek, Közép-Európában egy szláv állam alakul. Ha a magyarok meg nem érkeznek, az egész Balkán bizánci birtok marad még négyszáz évig s az ortodoxia határa az Alpoknál kezdődne. Ha a magyarok nincsenek, a Habsburg-család hiányzik Európa történetéből, stb. stb.

3. Az angol és szász törzsek 300 évig éltek közös politikai szervezet nélkül, míg Alfréd, akit ezért "Nagy" melléknévvel tisztelt meg az angol történettudomány, Angliává szervezte őket s halála után Alfréd műve is szétesett mint Nagy Károlyé. Másfél századdal később, 1066-ban normannok szervezik őket újra országgá össze s Anglia területe kisebb, mint a Dunántúl. Ír területeket a 12. század folyamán anektálnak. Skóciával meg a 13. szd.-ban egyesülnek egy kb. akkora országgá, mint Magyarország volt. Franciaországot apránkint, megyéről-megyére rakják össze századok alatt. Nagy Ottó német-római birodalma 200 év alatt alkotó elemeire hullik szét és 300 operett-államocskából csak a múlt század hatvanas éveiben szervezi össze Bismarck. Az orosz nép országgá szervezése Moszkva és Novgorod összekapcsolásával 1543-ban kezdődik, az olaszoké 1854-ben. Az európai országok lettek, mi a miénket alapítottuk.

4. A magyarság egyetemének teljes hadi potenciáját a honfoglaláson kívül másfél évszázadon keresztül soha nem sikerül támadásra koncentrálni, még a Lech-mezei katasztrófa után sem. A háromszor akkora területre szétszórt besenyőség, belső kohéziója még ilyen sincs. A két különböző besenyő törzsszövetség között politikai összműködés alig van.

5. A távolság a törzsek elhelyezkedése szerint különböző volt. A Kéri- törzsé mintegy 1200 km (Csernovic-Pozsony), a Megyer- Tarján, Kürtgyarmat törzseké mintegy 1500 km (Kiev-Tiszavidék) a Jenő-törzsé és a Nyéké 1700-1900 km.

6. Éppen a Nyék és a Jenő törzseknek -a legtávolabbiaknak- kell legkorábban indulniok, s a szakadozott vándorló oszlopban ők vannak leghátrább.

7. A megállapítás a szerző becslése. Két támadó hadosztálynál azonban, amely 10-12.000

ember, lényegesen kevesebb, vagy lényegesen több ez az erő nem lehetett. Lényegesen kevesebb (egy hadosztály) aligha valósított volna meg második frontot, ennyinek bizánci kötelékben kellett volna harcolnia, nem önállóan. Lényegesen több (pl. három hadosztály) a Kárpát-medencei hadszíntér erejét négy hadosztályra csökkentette volna. márpedig csak a költözködő oszlop biztosítására legalább két hadosztályra volt szükség, harcfeleladatokra tehát így csak két hadosztály maradt volna és ez a terület és a feladat kiterjedtsége miatt lehetetlen. Ha egy nép nyugaton akar országot szerezni, haderejének zömét nem küldi délre.

8. A Nyék hadosztályról tudjuk, hogy az a négy évvel később teljes támadó erejével (5000 fővel szétveri Berengár itáliai király 15.000 főnyi hadseregét a Brentánál 899. szept. 24-én. Ez azt jelenti, hogy ez a hadosztály súlyos veszteséget a bolgár hadjáratban nem szenvedhetett. Ezzel szemben a Jenő hadosztály balkáni hadjáratai csak mintegy negyedszázaddal később indulnak meg a kiürült keretek újra feltöltődése után, ami súlyos emberveszteségre mutat.

9. Lett volna is nagy szüksége a besenyők ellen is körülbelül huszonöt évvel később és a bolgárok ellen is 917-ben, Konstantinosz minden rábeszélő képességét előveszi, hogy a magyarokat egy szövetségre rávegye, azonban merev visszautasításban részesül. Simeon el is szedi déli birtokait, sőt a Jenő törzs katonai kereteinek feltöltődése után 921-től kezdve Tas fia, Botond alaposan megfizet a különbékével elkövetett politikai aljasságért. Bizánc évi adót is kénytelen lesz fizetni.

10. "A magyarok üldözik Simeon bolgár cárt". Miniatúra Johannes Skylitzes krónikájának 13. századi kéziratában (107. lap) ismeretlen bizánci festőtől. (Madridi Nemzeti Könyvtárban.

Szeptember végére a törzsek rendben szétoszlanak kijelölt területükre. A törzsi gyepüket közös megegyezéssel kijelölik, a törzsi területet nyilat húzva szétosztják a nemzetségek egymás között, igazságosan és gondosan szétbirtokolva a legfontosabbat, a lótarthoz nélkülözhetetlen nedves réteket, az "aszó"-kat, és a folyók, patakok partjain napok alatt kerek félgömbök tízezrei nőnek ki az áldott földből.

Aztán vágni kezdik a kövér őszi másodfüvet, gyűjteni kezdik mindenfelé a tüzelőt a közeledő télre. A házak körül füzérekben szárad a gomba, meg a vadgyümölcs, az otthonok belsejében fokozatosan a szokott helyre kerül minden. Asszony, férfi, gyermek boldogan nyújtózik az öthónapos törődés után a megszokott fekhelyeken és a szeptember végi tiszta hajnalokon megcsillan a kupolák sötétjébe nyúló istenfák felső végén a mindennap újra feltámadó Teniz vidám és biztató jóreggeltje.

Magyarország története elindul.

FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Mióta a Habsburg kultúrpolitika a "finnugor nyelvészet" és a "történeti kritika"- túlnyomórészt nemzetiségi elemek által felhasznált fegyvereivel "felszabadította" őstörténetünket a szittya-hun származtatás "egyeduralma" alól, a magyar őstörténet a "finnugor nyelvészet" egyeduralma alá került.

Ennek úgyszólván automatikus következménye az lett, hogy történetkutatásunk és történetmagyarázatunk figyelme kizárólag az onogur magyarságra, mint "finnugor" voltunk egyetlen lehetséges megindoklására irányult, őstörténeti szakirodalmunk tehát ennek megfelelően szinte kizárólag az onogursággal foglalkozik, s mivel ezen a területen a honfoglalás-előtti magyarságról szinte semmi értesítés nincs - az arab, perzsa és bizánci

adatok "türkjei" u. i. nem az onogurok - őstörténeti szakirodalmunk jelentéktelen mennyiséget leszámítva, közvetve, vagy közvetlenül nyelvészeti irodalom és a magyar őstörténet tudomány összes konklúziói nyelvészeti konklúziók, amelyeket a primitív finnugor népek folklorisztikai adatainak a magyarságra történt meglehetősen merész átvetítése egészít ki.

Ez a szakirodalom, bármilyen bőséges is, az igazi magyar őstörténet megkonstruálásához alig használható, nem kis mértékben azért, mert kilencven százalékában hipotézisekből, és pedig meglehetősen merész hipotézisekből, és ilyenekre épített elméletek fejtegetéseiből áll. Amit a magyar szellem, egészséges ösztön és nemzeti intelligencia az őstörténet-kutatás terén alkotott, az a hivatalos történettudomány bibliográfiájában egyszerűen nem is szerepel. Történettudományos életünkben egy nagyon furcsa és belső életünkre nagyon jellemző dolog történt, amit egyszerűen "tudományos bojkottnak" lehetne nevezni. Hivatalos történettudományunk "bojkott-magatartása" immár mintegy száz esztendeje tart.

Mivel pedig történettudományunk hivatalos képviselői egyáltalán nem csalhatatlanok, sőt, amint jelen munkában számos helyen és számos vonatkozásban, bármilyen kínos volt ez, kénytelenek voltunk kimutatni, nagyon-nagyon középszerű historizmusú emberek voltak, akiknek "elméletei" nemcsak helyteleneknek, hanem nem egy esetben abszurdumoknak látszanak, bojkott-magatartásuk" történettudományos katasztrófát idézett elő. Ha őstörténet kutatásunknak szándékosan és programatikusan elhanyagolt "szabir" területe csak feleannyira is munkába kerül, mint az „onogur” terület munkában volt, történettudósaink szakalkotásainak kilencven százalékát ki lehet dobni a magyar őstörténettudományi szakirodalomból s ha a kaukázusi és káspi-nyelvek szumir alapnyelvből való származásának kimutatása ugyanolyan intenzitással fog történni, amilyennel a "finnugor" elmélet kidolgozása történt, néhány évtized múlva egész finnugor nyelvészeti irodalmunkat odaajándékozhatjuk az osztyák tudományos akadémiának.

Jelen munka könyvészete ezt a kínos helyzetet tükrözi vissza. Mert az, amikor egy nemzeti történeti munka forrásainak és irodalmának több mint háromnegyed része külföldiektől származik, mert a saját irodalom hasznavehetetlen és az arra való hivatkozások túlnyomó része képtelenségek kimutatását jelenti, nagyon kínos helyzet és ha ennek nem a történész céh hivatási közepszerűsége az oka hanem valami más, akkor az ok - félelmetes. Még akkor is az, ha jelen munka könyvészetéből néhány magyar munka azért hiányzik, mert a szerző nem tudta őket megszerezni.

Az itt következő könyvészeti felsorolásból azok a művek, amelyekben a szerző csupán egy-két adatot ellenőrzött, hiányoznak, olyan művek viszont, amelyek jelen munka általános arculatának kiformalásához hozzájárultak, fel vannak sorolva annak ellenére, hogy egyetlen adat, vagy konkrét megállapítás sem került belőlük jelen munkába bele.

E mű történettudományos konklúzióinak több mint egyharmad része nyelvtudományon - szumir nyelvtudományon - alapul. Ha azonban a "hivatalos" őstörténettudományi felfogást lehetett és szabad volt teljes egészében nyelvtudományi finnugor nyelvtudományi - anyagra felépíteni, ugyanez, sokkal kisebb mértékben, e mű szerzőjének is meg van engedve.

Az alkalmazott szumir nyelvészeti anyag mennyiségét Bobula, Delitzsch, Prince, Sayce és Wiseman munkáinak egyszerű felsorolása nem tükrözi vissza.

Bárcki Géza: Magyar hangtörténet, Budapest, 1958.

Balami Chronicle: (Memoirs of the Russian Academy, Vol. 1844)

Bobula Ida, Dr: A Sumér-Magyar rokonság, Bs. Aires, 1961.

Bury, J. B.: A History of the Eastern Roman Empire from the Fall of Irene to the

Accession of Basil I. London, 1912.
 Delitzsch, Fr.: Assyrische Lesestücke, 5. kiad. 1912.
 Dunlop, D. M.: The History of the Jewish Khazars, Princeton, 1954.
 Eckhardt Ferenc: Magyarország története Budapest, 1933.
 Emery, B. W. Archaic Egypt. Edinburgh, 1961.
 Godefroid, Kurt: A modern civilizáció kezdetei, Budapest, 1922.
 Grousset, R.: Histoire de l'Armenie, Paris, 1949.
 Hayes: A Political and Cultural History of Modern Europe I/II. New York, 1936.
 Hóman-Szekfü: Magyar Történet, Budapest, 3. kiad. I. köt.
 Hóman-Szekfü-Kerényi: Egyetemes Történet, Budapest, 1935, I. és II. kk.
 Kecskeméthy Aurél: Gróf Széchenyi István utolsó évei és halála, Pest 1866, Emich-kiadás, 192. 1.
 Kerényi K.: The Gods of Grecks, Edinburgh, 1958.
 László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete, Budapest, 1944.
 Lloyd, S.: Early Anatolia, London, 1956.
 Ligeti: A magyarság őstörténete (Tanulmányok), Budapest, 1943.
 Lukácsi Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők alapján, Kolozsvár, 1870 (Újranyomva a Történelmi és Társadalomtud. Kutató Int. által, 1957).
 Maspero, G.: History of the Ancient Peoples of the Classic East. Dawn of Civilization, Struggle of Nations, The Passing of the Empires, London, 1900.
 Mongait, A. L.: Archeology in the USSR., London, 1961.
 Marquart: Osteuropaische und ostasiatische Streifzüge, Leipzig, 1903.
 Moravcsik Gy.: Die Byzantische Quellen der Geschichte der Türkvölker, Budapest, 1942.
 Padányi Viktor: Tér és Történelem, Melbourne, 1956.
 Padányi Viktor: Horaha - harku - horka. Notes to the Menesquestion. Two Essays, Magyar Kultúregyesület, Sydney, 1963.
 Padányi Viktor: A New Aspect of the Etruscan Provenance Two Essays, Magyar Kultúregyesület-kiadás, Sydney, 1963.
 Painter, S: A History of the Middle Ages, New York, 1954.
 Pallotino, M.: The Etruscans, Harmondsworth, 1956.
 Pallotino, M.: Testimonia Linguae Etruscae, Firenze, 1954.
 Prince, J. D.: Material for a Sumerian Lexicon.
 Sayce, A. H.: An Elementary Grammar... stb. London, 1877.
 Vasiliev: The Goths in the Crimea, Cambridge (Mass.), 1936.
 Vernadsky, G.: Ancient Russia Yale, 1944.
 Wiseman, D. J.: Chronicles of Chaldean Kings, London, 1956.
 Woolley, Sir L.: A Forgotten Kingdom, Baltimore, 1953.
 Sieveking, H.: Wirtschaftsgeschichte, Berlin, 1935.
 Zeki Validi Toyon, A.: Ibn Fadlans Reisebericht, Leipzig, 1939.
 Xenophon: The Persien Expedition, Harmondsworth, 1961.
 al Maszudi: Muruj al- Dhahab, Páris, 1878..
 Konstantinos Porphyrogenitos: De administrando imperio. Corpus Scriptorum Historíae Byzantinae, vol. VIII, Bonn, 1840)

FÜGGELÉK

I. "VAJDA" SZAVUNK ETIMOLÓGIÁJA

1.

A magyar történettudomány véleménye szerint - melyet Hóman Bálint summázott (Hóman-Szekfü Magyar Tört. I. köt. 97. I) - "a törzs élén a törzsfő, régi magyar nevén hadnagy (szlávosan vojevoda, vajda) áll..."

Mivel a "vajda" szó nemcsak, hogy a magyar nyelv egyik szava, hanem a középkoron át magyar méltóságnév is, melynek használata messze, mélyen honfoglalás-előtti történetünkbe nyúlik vissza, viszont képtelenség az, hogy már az ókor utolsó évezrede folyamán is magasan fejlett törzsszövetségi szervezetekben élő káspi-, vagy őstörök népek egy ilyen fontos közigazgatási és kormányzati műszót a náluknál ezer évvel fejletlenebb és csupán csak vegetatív színvonalon élő, vérségi kötelékeknél tovább egész a Kr. u. a 9. szd.-ig nem jutott szlávoktól kölcsönöztek volna, "vajda" szavunk nyelvtudományunk és történettudományunk által egyöntetűen vallott szláv származtatása nyilvánvalóan téves, mert ez történelmi lehetetlenség. Ez minden közepes intelligenciájú és normális agyú ember előtt azonnal nyilvánvalóvá válik, ha arra gondol, hogy az avarok, vagy a kazárok, az onogurok, vagy a hunok akkoriban politikai értelemben még nem is létező szlávoktól nem vehettek kölcsön politikai szakkifejezéseket.

A magyar nyelvtudomány s vele együtt a magyar történettudomány mégis azt állítja - és nemcsak "vajda" szavunkkal kapcsolatban állítja ezt - hogy a szabir, onogur, avar, hun s egyéb őstörök elemekből összetevődött új képlet, a magyarság, a saját, már a honfoglaláskor is évszázados, sőt évezredes intézményeire és műveltség-elemeire hun, avar, szabir, onogur őseinek nomenklatúrája helyett, szlávoktól szedte össze szavait.

"Vajda" szavunk szláv eredetét nyelvtudományunk azon az alapon állítja, hogy a szláv nyelvekben van egy "vojvoda" szó, történettudományunk pedig azon, hogy Konstantinos Porphyrogenitos számtalanszor hivatkozott De administrando imperio c. művében az áll, hogy a "lebediaiak" legfőbb feletteseiket régi idők óta "boebodo"-nak nevezték, márpedig a "boebodo" szó a szláv "vojvoda" szónak felel meg, ami igaz is. A kérdés csak az, hogy vajon a "lebediaiak" boebodou-ja jött-e a szláv "vojevoda"-ból, vagy megfordítva?

Mivel a kérdés a mi "vajda" szavunk etimológiájának a fontosságát jóval meghaladó döntő őstörténelmi kérdés, nem lesz érdektelen a vajda szó etimológiájával nyelvtörténetileg kissé behatóbban foglalkozni.

2.

A szó a maga legősibb eredetében összetett szó, amely két tagból áll s mind a két alapszó szumir. Az egyik, az előtag, a szumir "abal" (pontosabb fonetikával "abaly"), a másik, az ugyancsak szumir "baí".

Az "abal" annyit jelent, mint "szarvasmarha", amely az ókorban a gazdagság kifejezője és fokmérője volt, nemcsak a szumir származású népeknél és nyelvekben, hanem más fajoknál és nyelvekben is. Latinban pl. pecuspecudis "szarvasmarhát", pecus-pecoris "csordát" jelent, pecunia-pecuniae pedig "vagyon" és innen "pénzt" (A magyar kereskedelmi értékegység Szent Istvánig a tinó)

Ugyanezen a módon jön a szumir "abal"-ból a kirgiz, tatár s egyéb őstörök "baj", az onogur "bajan", az avar "bajan", az ómagyar "baj", a "bö", a "buja" (amely eredetileg mást jelentett, mint ma) és a török "bej", vagy "bey" amelyek mindenképpen az a jelentése, hogy "gazdag", "dúsgazdag", "előkelő". Sőt ebből származik a magyar "vaj" szó is, amely a tej "gazdag"; bö, (üppig) részét jelenti. Az ősrégi magyar "Bay" és "Vay" családok eredetileg egy és ugyanaz a család lehettek, sőt valószínűen ugyanaz volt a "Fáy" család is. A "b", "v", "f" és "p" fonetikai vonatkozása beszédanatómiai okoknál fogva egyetemes fonetikai tünet (kettő labiális, kettő semilabiális hang). Ezt az őstörök "baj" szót átvették a dél-oroszországi és kárpát-medencei őstörök népek szomszédságában, vagy uralma alatt élő primitív szláv nemzetségek is a "bojar" (baj-ur, gazdag-ur, lord) szóban, amely minden szláv nyelvben gazdag, előkelő urat jelent. Ennek a szónak szláv torzulása a "pan", "panye" (v. ö. "Baján") szó is. A "vojevoda" eleje szintén innen ered. A török "bej", amely

előkelőséget jelölő társadalmi kifejezés ugyanúgy innen származik, mint pl. a Bajkál-tó neve, amely "buja-hal"-at, halban gazdagot jelent.

Az eredeti szumir szó ékírásos rögzítésének latin betűkre való és általánosan elfogadott transliterációja, az "abal", a szó összes magyar és egyéb káspi-török származékainak egyöntetűen és kivétel nélkül jelentkező fonetikai karaktere szerint nem helyes. A szó helyes transliterációja "abaly" kellene, hogy legyen, mert minden fonetikai és nyelvtörténeti megfigyelésem szerint az eredeti szumir véghangzó nem "l" lehetett, hanem az egyébként igen nehéz kiejtésű, sőt már nyelvünkben is lassan kipusztuló, árja nyelvűek számára meg valósággal kimondhatatlan "ly".

Mivel ez a hang sem a németben, sem az angolban nincs meg, ennél fogva nincs betűjele sem, egyik ortográfiával sem adható vissza s ezt az ékírásos jelet azért transliterálta Prince is Delitzsch is "l"-lel.

Annak bizonyítására, hogy az abal helyesen "abaly" kellett, hogy legyen, felsorolom az alábbi fonetikai tényeket:

1. "Göboly" szavunk - szumir eredetében "gu-abaly" (nyak-szarvasmarha) - amely a magyarban jármos ökröt jelent, éppúgy, mint ahogyan "bivaly" szavunk - szumir eredetében "bu-abaly" (fekete-szarvasmarha . nem "l", hanem "LY" hanggal végződnek. Fonetikailag "ly-l" (vagy "ly-j") hangromlás lehetséges, de "l-ly" hangromlás nem.
2. Immár kihalt, illetve csak család- és helységnevekben élő "baj" szavunk (v. ö. Bay, Vay, Baja, Vaja), "buja" és "vaj" szavaink kivétel nélkül "j" és sohasem "l" végződésűek, ami határozottan "abaly"-ra és nem "abal"-ra mutat.
3. A "Bajkál" tónév, kirgizben, tatárban, a "Baján" név onogurban, avarban, a "bej" szó törökben, a-"boj", "voj e" kölcsönvételek a szlávban, amelyek kivétel nélkül a gazdagsággal s ezen át a szarvasmarhával függnek össze kivétel nélkül "ly" és nem "l" eredetre mutatnak.

Hangtörténetünkben nem fedezhető fel olyan tendencia, amely "l" hangunk "j" hanggá romlását mutatná. Az "ly" hang azonban nyelvünkben is hajlamos arra, hogy vagy "l", vagy - ami gyakoribb eset - "j" hanggá romoljék, hiszen az "ly" fonetikai értéke, némi tendenciával a "j" felé, a kettő között van. Mivel az „abal” minden származéka minden származék nyelvben "j" -t s nem "l"-et őriz, minden nyelvben és a rendelkezésre álló nyelvi bizonyítékok szerint ezt őrzött 1400 évvel ezelőtt is (v. ö. Baján, Kr. u. 568-ban) , úgy hiszem, hogy a már rendelkezésre álló esetek alapján is kimondható Prince és Delitzsch és Sayce átírásaival szemben, hogy a "szarvasmarhát" jelentő szumir szó helyes literálása "abaly", mert a véghang eredeti, kori kiejtése közelebb állt a "j"-hez, mint az "l"-hez.

A "baj" (gazdag, bő) szó jelentése és eredete kétségtelen. A szó minden káspi-kaukázusi származású nyelvben ugyanazt jelentette és jelenti és a fogalom kétségtelenül a szumir "szarvasmarhát" jelölő "abaly" szóból származik. Mivel törökben, magyarban, kazárban, onogurban, szabirban, besenyőben, avarban, hunban, kirgizben, tatárban ugyanaz és ugyanazt jelenti, a szó a "bojár"-ban és a "vojvodában" egyaránt ezekből a nyelvekből került át a hun, onogur, kazár, szabin besenyő szomszédságban élő délkelet-európai, valamint az "avar" szomszédságban élő közép-európai és balkáni u. n. szláv nyelvekbe. Konstantinos Porphyrogenitos i. művének "boebodo" szavát alkotó "boe" előtag a szumir "abaly"-ból származó, káspi-kaukázusi "baj", "bö" (ómagyar "beö", "buja"), "vaj", "bej", stb. szavaknak felel meg és gazdagság, előkelőség, rang kifejezője volt.

3.

A szumir "bat" szó által kifejezett fogalom jelentéscsoportja "bot", "jogar", "vezető", "kormányzó", "kényszerű", "erőszak", "menekül", "fut". (Felhívom az olvasó figyelmét a

"bot" és a "fut" szavaink fonetikai rokonságára (b-f) és tartalmi összefüggésére.) A bot a hatalom, a kényszerű, az erőszak ősi kifejezése szumirban, magyarban egyaránt.

A szumir "bat" és annak fonetikai változásai az évezredek folyamán, a szumir-származású káspi-kaukázusi nyelvekben egy bizonyos közigazgatási és katonai rangot, megjelölést fejezett ki olyféle értelemben, mint "kormányzó".

Ez a szó van az asszír "labutt"-ban, amely katonai kerületi vezetőt jelentett. Ez a szó van benne Kurt onogur fejedelem legidősebb fiának, Baján-Bat-nak, vagy Bat-Bajánnak a nevében. Ez a szó jelenik meg eltorzultan Konstantinos "boebodo" szavának utótagjaként, mint "bodo" és ez a szó torzult a szlávoknál "voda"-vá, amely - jellemző - egyébként "vizet" jelent szlávban. A "labattuból" származó "lebed" szó közepe ez a szumir "bat".

Az egyébként szemmel láthatóan előkelő jelentésű és hangzású szó-bevonult a káspi-kaukázusi eredetű népeknél a tulajdonnevek közé s az onogur "baján-Bat", vagy a tatár "Bat" stb. neveken kívül az árpádkori "Bata", "Vata", "Bod", "Bodó", "Buda", "Pata", "Pató" személy és családnevek gyakorisága efféle rangokra utal. Az idegenek elleni első nemzeti reakció kirobbanását vezető Vata, vagy Bata nevű bihari "főúr" ilyen rangot viselő helyi kormányzó lehetett, vagy ilyen családból származhatott.

E sorok írójának szülőfaluja Borsod vármegyében "Vatta" község, amely 150 évvel ezelőtt még "Vatha", előzőleg pedig "Vata" volt. Az ősi avar eredetű település középkori birtokosa a Bata család volt, amely később a "vatai" előnevet használta. Egyetemista koromban végzett helységtörténeti kutatásaim során ennek a családnak a tagjaival több helyütt találkoztam egykorú forrásokban már Zsigmond király kora óta, többször fordultak elő a török hódoltsági harcok idején és szerepelnek a Rákóczi-szabadságharcban is. Híres kapitány közülük vatai Bata Bálint. A községnév (Vata), a családnév (Bata), a családnév és előnév (vatai Bata) mutatja a "b" és a "v" már említett könnyű felcserélődését. Vata és Bata ugyanaz, sőt ugyanaz Páta is, a változások csupán fonetikaiak.

A "gazdag", "előkelő" jelentésű "baj" szónak ragot jelölő és kifejező "bat" szóval való összekapcsolása nem esetlegesség volt, hanem tradicionális gyakorlat. A Konstantinos "boe-bodo" kifejezésen, vagy Kurt onogur fejedelem legidősebb fiának "Baján-Bat" nevének kívül vannak erre magyar példák is. Biharban van például egy község, amelyet ma úgy hívnak "Vajas-vatta". A név szülőfalum neve a "Vajas-" előtag az egykori "baj" szó késői értelmező eltorzulása. Az összetétel ugyanaz, mint Bajan-Bat, vagy "boe-bodo". De felemlíthetem, mint hasonló jelenséget, hogy a Patay-család előneve báji, "báji Patay" s itt megint tisztán felismerhető a "boe-bodo", a "baj" és "bat" összetétel. Vannak azonban minderre kirgiz, tatár, török, onogur, avar, hun utalások is. Herodotos szerint (Historiarum) a líbiaiak a királyukat "battos"-nak mondták.

Végül fel kell említenem azt is, hogy a "vajda" szó, mint közigazgatási műszó, egész középkori történetünkön át kizárólag csak Erdéllyel kapcsolatban volt használatos, sehol másutt az országban s éppen Erdélyben nyomuk sem volt szlávoknak.

"Vajda" szavunk származása, létrejötte, fonetikai fejlődése, tartalmi kialakulása, hovatarozása a fentiek alapján úgy hiszem tiszta és vitathatatlan. Tiszta és vitathatatlan az is, hogy a szó szlávok torzulása primitív átvétel, de nem részünkről a szlávoktól, hanem megfordítva.

A káspi-kaukázusi (östörök) népek olyannyira jellegzetes "törzsi" formációja legalább 4000 éves, de valószínűleg több. A szlávok a törzsi fejlődési fokra el sem jutottak. A szlávok a "nemzetségi" (vérségi egység, horda) fokig jutottak csupán s ezen a fokon érte őket a modern értelemben vett "nemzet" és "állam" fogalmainak kibontakozása. Azt

állítani tehát, hogy a káspi-török népek, vagy azok bármelyike, a saját és legtipikusabb társadalmi szervezetük fejét szlávoktól vett kölcsönszóval jelölték, egyszerűen fantasztikus.

11. Hogy megjelent-e valóban, erre semmi adat nincs. Hogy Hóman honnan veszi ezt, nem tudom. De ha megjelent, augusztus eleje előtt nem jelenhetett meg.

II. MEGJEGYZÉSEK A BESENYŐKKEL KAPCSOLATBAN

A nagy úz nép egyik ága, a besenyők egy nyolc törzsből álló katonanép a kiterjedt káspi-török népcsalád egyik tagja, az avarok, hunok, úzok, szabirok, kazárok, onogurok közeli rokona voltak, akik al Maszudi szerint "egy közös őstől származtak". Figyelemreméltó Pataky László kiváló paleográfusunknak az a felfedezése, hogy a besenyők a magyarokkal azonos, vagy legalábbis igen közeli rokon nyelvet beszéltek (v. ö. a Nagyszentmiklósi Kincs aranytárgyainak felirataival, pl. "kiskán", "Tengő", "Csobánc" stb. szavakkal).

Ez a nép két törzsszövetséget alkotott, a kisbesenyő és a nagybesenyő törzsszövetségeket. Az első kategória három törzsből, a második öt törzsből állt.

A Kisbesenyő, vagy Besenyőke (al Maszudinál Bazsnák) törzsszövetség, amelynek tagjai "kangi"-nak (vitész, bátor) is nevezték magukat, a következő három törzsből tevődött össze:

1. Az "Ertim", Vágy "Szabadertim" törzs, amelynek kánja Kr. u. 940 körül Majcsán, vagy Majsa,

2. A "Csür", vagy "Körccsecsür" törzs, amelynek kánja ugyanebben az időben "Köl", vagy Kál, és

3. A "Csaba", vagy "CsabakengyeI" törzs, amelynek kánja ebben az időben "Vata", vagy "Bata". Ez utóbbi törzs "Kengyel" melléknevét valószínűleg a Donec folyótól vette, amelyet ebben az időben "Kidmának", vagy "Kengyelnek" neveztek. Előzőleg ez volt a határfolyó Dentu-Magyararia és "Lebedia" között. A Kisbesenyő törzsszövetség területe a Don és a Dnyeper közötti térben helyezkedett el. A Nagybesenyő törzsszövetség (al Maszudinál Bazsna) az alábbi öt törzsből tevődött össze:

1. a "Kap" törzs, amelynek kánja a fent jelzett időben "Géza" (Konst. szerint "Giaze") az Alduna vonaltól északra, Konstantinos szerint "egy napi járőföldre Bolgáriától" települt, Bukarest térségében,

2. a "Gyula" törzs, amelynek kánja a fenti időben "Karkatán", vagy "Körkötöny" a mai Moldvában, a Keleti Kárpátok túlsó oldalán, Konstantinos szerint "négy napi járőföldre Magyarországtól", tehát Erdély keleti szomszédságában települt,

3. a "Csarabój" törzs, amelynek kánja ez időben Kaidüm, Konstantinos szerint a kievi tartománytól egy napi járőföldre lakott,

4. a "Kölpény" törzs, amelynek a feje ez időben Ipa kán s végül

5. a "Talmát" törzs, amelynek a kánja a fenti időben "Kostán". Számunkra különösen figyelemreméltó a "Gyula" törzs Erdéllyel szomszédos elhelyezkedése. A honfoglaló magyar törzsek sorában ugyanis "Gyula" nevű törzs nincs, viszont a 10. szd. második felében Erdélyben számos "Gyula"-vonatkozású helységnév jelenik meg, ami arra enged következtetni, hogy ez a besenyő törzs a 10. szd. közepe táján részben, vagy egészben áthúzódott a Kárpátokon s talán az ott letelepült Keszi törzsszel olvadt össze.

III. A "TERAVARTANNA"

1. Az ókori előázsiai nyelvek múlt századbéli filológusai szerint a fenti szó egy árja, "indoiráni" szakkifejezés a Kr. e. tizennyolcadik századból, amit indoiráni harckocsi és lovassági oktatók (?) használtak. Jelentése "háromféle fordulat".

Ezt az árja bázisra épített, sőt az árja faji felsőbbrendűség meggyőződéséből kiinduló rendkívül tipikus és merész filológiai megállapítást jelen mű 3., 4., és 9. fejezeteinek kiegészítéséül némileg alaposabb történelmi és filológiai elemzés alá kell vennem elsősorban nyelvészek számára, de ha az intelligens nem-szakképzett olvasó türelmét nem veszve végig a szükséges figyelemmel fogja kísérni az alább következő analízist, azt hiszem nem fogja megbánni, mert ezen a példán kristálytisztán fogja látni, hogyan dolgozott a 19. szd.-i "faji" tudomány és mi az a sok minden, amit revideálni kell.

A századforduló óta oly nagyszámú kitűnő helyreigazítást és kiegészítést végző Prince, Delitzsch, Hilprecht, Deimer és mások új utakat nyitó munkája után ugyanis azt gondolta volna az újabb filológiai szakirodalmat figyelemmel nem kísérő nem-nyelvész, hogy a múlt század badarságai már lomtárba kerültek, sajnos azonban ez egyáltalán nincs így. Zacharie Mayani francia nyelvészprofesszor 1960-ban franciául, 1962-ben német nyelven is megjelent igen terjedelmes ("Die Etrusker beginnen zu sprechen) c. művében a "teravartanna" változatlanul ott van, mint bizonyító anyag a maga teljes és rozoga árja fegyverzetében, mintha az elő-ázsiai ókori nyelvek filológiája területén az utolsó 80-90 esztendőben nem történt volna semmi, sőt nem történt volna semmi említésre méltó az elő-ázsiai ókori archeológia, egyáltalán az archeológia területén sem.

A "teravartanna" szónak, mint az "indoiráni" lovasharc-oktatók nyelvéből származó kifejezésnek történelmi ellenőrzése igen egyszerű.

Az archeológia minden direkt és indirekt megállapítása szerint Mezopotámián és környékén kívül - a Folyóköz és a Káspi-tenger között elterülő és ez időben úzok (chusok, kasszuk) által lakott régió, valamint a Tigris és Eufrát forrásvidéke és ennek környéke - Kr. e. 2000 előtt a ló még mint igavonó háziállat is ismeretlen volt és még inkább az volt, mint katonai tényező. Ennek bárminő direkt nyomát az archeológia sem Egyiptomban, sem Indiában, sem Kínában, sem a Mediterráneumban s még kevésbé "Európában" nem találta. A húzó ló, kerék, talyiga, majd a harci szekér mezopotámiai találmányok. Hogy a harci szekér és harci ló kezelői és ennek oktatói idegen fajú és nyelvű emberek lettek volna olyan területről, ahol a lovat és a szekeret nem is ismerték - vagy ha igen, csak ezidőben és csak másodkézből ismerték meg - teljesen kizárt dolog és ez kizárta teszi a "teravartanna" kifejezés "árja" voltát is akkor, amikor Mezopotámiában és környékén a világ legfejlettebb nyelvét beszéltek és ez a nyelv nem árja nyelv.

A szóbanforgó kifejezés nyelvészeti elemzése már hosszadalmasabb.

2. A 19. szd. tragikomikus alaptévedése - amely azzal kezdődött, hogy a manapság valóban árja centruma és irányítású világ felőli benyomását 4-5-6000 évvel korábbra helyezte egészen abszurd módon vissza, és azzal folytatódott, hogy egy így elképzelt ókori világképhez próbált mindent hozzányomorítani - talán éppen a nyelvészet terén bosszulta meg leginkább magát. A 19. szd. nyelvészete a messzi ókorral foglalkozva egyszerűen (s némileg érthetően is) képtelen volt saját 19. szd.-i világképének nyomása alól szabadulni és a messzi ókorban is erőnek erejével egy árja centrumú és irányítású világot keresett, sőt akart találni. Ez a tendencia mindjárt a szövegfejtések első fázisánál, a literálásnál (1) megmutatkozott. Az ókori szövegeket már egyes szavaikban ösztönösen bizonyos árja fonetika szerint írták át, hiszen árjának hitték őket. Jellemző ez különösen a

szóvégződésekre, hiszen a magánhangzók jelölése az ókori írásrendszerűekben bizonytalan, márpedig a szumir eredetű szavak általában magánhangzóval, mindenesetre egy bizonyos zöngével végződtek, amely zöngé lehetett "a" is, "u" is, vagy egyéb is.

Az árja fonetikába az "a" végződés illett bele, a szózáró -és különösen eleinte csak találgatott - zöngét, tehát "a"- hangnak literálták, noha, amint aztán fokozatosan és bizonyíthatóan kiderült, ez a zöngé "u".

A "teravartanna" mindenesetre ebben a formájában igen "ősárja", igen szanszkritis karakterű volt.

Ezen a nyomon továbbhaladva, a kifejezést felbontották két különböző szóra (valóban két különböző szóból áll), "tera"-ra és "vartonna"-ra. Az előbbiről felfedezték, hogy az a latin ter (semel, bis, ter. etc. - egyszerű, kétszerű, háromszor stb.) szó őse, és egy kissé szabadon úgy fordították le, hogy "három fajta", a másodikat a latin "vert" igével hozták kapcsolatba és úgy fordították le, hogy "fordulat".

Mindebben azonban van egy csomó inkonzisztencia, amikkel a 19. szd. lendületes önbiztonsága nem törődött. Az első mindjárt az, hogy a Kr. e. 18. szd. korszakában a tízes számrendszerűt még nem ismerik, még kevésbé fogadták azt el egységesen, a számrendszerűekben és a számjegyek elnevezése terén a káosz teljes és ilyen marad a következő évezred során is, már pedig a tri, tres, tris, drei bázison alapuló "ter" egy zárt és elterjedt tízes számrendszerű egyik konkrét számjegyének a neve.

A másik az, hogy a "görög" nyelv majd csak a Kr. e. 11-7 szd.-ok folyamán alakul ki az autochton lakosság meg az ideérkező achajok nyelvének összeolvadásából, a "latin" meg éppen majd csak a Kr. e. 6--2 szd.-ok során jön létre az etruszkból, az ion-ból és valami primitív "umber-sabeli" nyelvből, de maga az ősárja alap, a szanszkrit is még csak most van - szintén keveredés útján - kialakulóban, hiszen a "teravartanna" Kr, e. 18. szd.-i szó.

A harmadik ilyen inkonzisztencia - akár van köze a "latin" verbo-hoz, akár nincs -a "vartanna" szó, amely a latinon kívül egyetlen árja nyelvben sincs meg. Nem beszélve arról, hogy ez a latin ige eredetileg transitív értelmű és nem azt jelenti, hogy fordulni, hanem azt, hogy "fordítani" (Horatius, Vergilius, Cicero még vagy "se vertere" - fordítani magát - vagy szenvedő formában használják), sőt "visszafordítani", tehát ellenkező állapotba hozni, nem pedig valaminő irányt változtatni, a "vert" nem is latin szó. A "vert" etruszk szó, innen került a latinba, már pedig az etruszk nyelv nem árja nyelv. Az etruszk nyelv a szumir származású agglutináló nyelvek közé tartozik.

Ha már most mindezek előrebocsátása után megpróbáljuk ezt az "indoiráni" szót a később kialakuló "árja" fonetikai jelleg helyett, összehasonlíthatatlanul logikusabban aszumir szójelentések és a szumir fonetikai karakter szerint literálni - elvégre a Kr. e. 18. szd.-ról van szó a "terevertanna" egycsapásra elveszti "indoiráni" karakterét, amennyiben a "tera" szóból "tér" lesz, a "vartanna" pedig "bar-du-n", vagy "var-du-nu, vagy "far-du-n", vagy akár "par-du-n" formát ölt, és ebben bizony már nincs semmi szanszkritis, vagy "árja", sem fonetikájában, sem jelentésében.

3. A "tar", "dar" (tár, dár), "dara", "dar" ószumir alapszócsoporttal nemcsak azért kell itt némileg részletesebben foglalkoznom, mert az a "tér" szó "térni, kitérni" jelentésének bebizonyításához elkerülhetetlen, hanem azért is, mert ennek az ószumir alapszónak és fonetikai elváltozásainak magyar nyelvi vonatkozásai egyszerűen cáfolhatatlanok.

Ennek az alapszócsoportnak, amelynek képírásban öt különböző pictogramja van ugyan, hangzásuk azonos, vagy legalábbis hasonló, szumirban Prince és Delitzsch megbízható

szófejtései szerint nyolc merőben különböző jelentése van.

Ezek:

1. felvág, feltép, felnyit, seb, tár (feltár, kitárul),
2. redő, ránc, ruha, folt, színfolt, egyenetlen, tarka,
3. föld, ország, terület, tér, terül, tartomány,
4. bezár, becsuk, ajtó, zár, visszatart,
5. magas, rangos, gögös, rátarti, durva,
6. halad, vonul, irányt vesz, tart valamerre, homlok,
7. gyűjt, elrak, tár, tárol, tartalom, daru (emelő), daru (madár), tartalék,
8. folyamat ideje, (latinba átkerülve duratio), tart valameddig, kitart, tűr, türelem.

Nevezetes, hogy a "tar, dar" hangbázissal jelölt nyolcféle szumir fogalomcsoport mindenikének magyar megfelelője szintén ezen a "tar-dar" bázison épül (tár (feltár), tarka, tér, zár, durva, tart (valamerre), tár, (raktár), daru, tart (emeddig), tör, kitart, stb.).

Bennünket most csak a hatodik jelentéscsoport érdekel, amelyhez "irányt vesz, tart valamerre, értelemben a "térni", "kitérni", "eltérni", "letérni", "rátérni", térül, térít szavaink tartoznak. A "tér" szó jelentése (akármilyen is a helyes fonetikája) úgy hiszem nyilvánvaló. Annak semmi köze a görög-latin "tér"-nek, ami "háromszort" jelent.

Ami viszont a "vartanna"- "bar-du-nu" szót illeti, ami tényleg "fordulást" jelent, ezzel sokat bíbelődni nincs értelme, a szó ugyanis nem "indoiráni", vagyis nem árja szó, a latinon kívül egyetlen árja nyelvben sincs meg, a latinban viszont, mint már megjegyeztük, etruszkból került jövevénytűző.

A szó szumir bázisa a "bar", amely azonkívül, hogy azt fejezi ki, ami körülvesz, ami minden mástól elválaszt, elkerít, azt is jelenti, hogy megkerül, körülkerül, kikerül valami akadályt. Az, hogy a magyarban a "bar-d"-ből, vagy "var-d"-ből a hosszú idő folyamán "fordul" lett, nem különös, inkább az a csodálatos, hogy a torzulás mérve nem nagyobb. Mindenesetre ökréhez, tehenéhez a mai napig szumirul beszél a magyar paraszt, amikor azt mondja neki, hogy "farta te !" és erre ökör, tehen, engedelmesen - megfordul. A mi "térül-fordul" kifejezésünk meg szinte mása a "térü-bardun" kifejezésnek, amelyet állítólag "indoiráni" katonai oktatók használtak Kr. e. a 18. szd. ban, amikor a harcokosi hajtására, "háromféle fordulatra" tanították azokat, akik a harci szekeret feltalálták és a harci mént kitenyésztették...

1. A "literálás", vagy "transliterálás" az az eljárás amikor egy idegen írásrendszerrel (ékírás, hieroglif írás stb.) leírt szöveget írásjelről-írásjelre modern "latin" betűkre írják át, és így próbálják visszaolvasni.